

የኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ መጽሔት ።
JOURNAL OF ETHIOPIAN LAW

፳፻ ፡ ስልጽግ ፡ ቀ፡ፕ፡ር ፡ ደ ፡
ከረግጥ ፡ ፲፱፻፶፮ ፡ ግም ፡

Vol. 1 No.2
Winter 1964

በዚህ ፡ ስትግ ፡

IN THIS ISSUE

የፍርድ ፡ ጉዳዮች ።

አንቀጾች ።

የኢትዮጵያ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ መንግሥት ፡ የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ።
ዣን ፡ ግራቨን ።

በኢትዮጵያ ፡ ውስጥ ፡ የሕግ ፡ አተረጓጎም ።
ጆርጅ ፡ ክሾትግሾች ።

የጊዜው ፡ አሳሳቢ ፡ ጉዳዮች ።

የወንጀል ፡ ይግባኝ ።

CASE REPORTS

ARTICLES

The Penal Code of the Empire of Ethiopia
Jean Graven

Statutory Interpretation in Ethiopia
George Krzeczunowicz

First Annual Report from the Dean
James C. N. Paul

CURRENT ISSUES

Criminal Appeals

የኢትዮጵያ ሕግ ሙያ ሐሳብ ። JOURNAL OF ETHIOPIAN LAW

ጽሑፍ ፡ የልዩ ፡ ተግባር ፡ ፪ ፡
ክረምት ፡ ፲፱፻፶፮ ፡ ዓ ፡ ም ።

Vol. 1 No. 2
Winter 1964

በዚህ ፡ አትም ፡

IN THIS ISSUE

የፍርድ ፡ ጉዳዮች ፡

አንቀጾች ።

የኢትዮጵያ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ መንግሥት ፡ የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ።
ዣን ፡ ግራቨን ።

በኢትዮጵያ ፡ ውስጥ ፡ የሕግ ፡ አተረጓጎም ።
ጆርጅ ፡ ክሪሻኒውቪች ።

የጊዜው ፡ አሳሳቢ ፡ ጉዳዮች ።

የወንጀል ፡ ይግባኝ ።

CASE REPORTS

ARTICLES

The Penal Code of the Empire of Ethiopia
Jean Graven

Statutory Interpretation in Ethiopia
George Krzeczunowicz

First Annual Report from the Dean
James C. N. Paul

CURRENT ISSUES

Criminal Appeals

የኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ መጽሔት ።

ክፍርድ ፡ ሚኒስቴር ፡ ጋር ፡ በመተባበር ፡ በዓመት ፡ ሁለት ፡ ጊዜ ፡ በቀዳማዊ ፡ ኃይለ ፡ ሥላሴ ፡ ዩኒቨርሲቲ ፡ የሕግ ፡ ትምህርት ፡ ቤት ፡ የሚዘጋጅ ።

የቦርድ ፡ አባሎች ።

ክቡር ፡ አቶ ፡ በላቸው ፡ አሥራት ፡ (ሊቀመንበር) ፡

ዲን ፡ ክሊፍ ፡ ቶምሰን ፤	የተከበሩ ፡ አቶ ፡ አማኑኤል ፡ አ/
ክብር ፡ አራንጉሥ ፡ ተሾመ ፡ ኃ/ማርያም ፤	ሚካኤል ፤
ክብር ፡ አቶ ፡ ንጉሤ ፡ ፍትአወቅ ፤	ሚስተር ፡ ጀርሚ ፡ ሄሪሰን ፤
አቶ ፡ ነጋ ፡ ተሰማ ፤	ሚስተር ፡ ፒተር ፡ ዊንሺፕ ፤

ዋና ፡ አዘጋጅ ፤

ፒተር ፡ ዊንሺፕ ፤

<u>የፍርድ ፡ አዘጋጅዎች ፤</u>	<u>ሥራ ፡ አስኪያጅ ፡ አዘጋጅዎች ፡</u>	<u>የምርም ፡ ድ/አዘጋጅዎች ፡</u>
ዳንኤል ፡ ኃይሌ ፤	አነ-ሚሪያ ፡ ጃኮሚ-ሚሌት	ብሩን-አቶ ፡ ብሪዴ ፤
ዳንኤል ፡ ገ/ኪዳን ፤	ኃይሌ ፡ ፍስሃዬ ፤	ጌታቸው ፡ ሻረው ፤

ተባባሪ ፡ የመጽሔቱ ፡ አዘጋጅዎች ፤

ጎቹ ፡ ወልዴ ፤	ኪነ ፡ ጥበቡ ፤	ሣህሉ ፡ ወ/ጊዮርጊስ ፤
------------	------------	-----------------

የጥናትና ፡ የፓፕሊኬሽን ፡ ደርግ ፤

ጃርሚ ፡ ሄሪሰን ፡ (ሊቀመንበር) ፡

ካተሪን ፡ አ'ዶኖቫን ፤	አነ-ሚሪያ ፡ ጃኮሚ-ሚሌት ፤
መብራቱ ፡ ዮሐንስ ፤	ዳንኤል ፡ ሃይሌ ፤
ጆርጅ ፡ ቸቸኖቪች ፤	ብሩን-አቶ ፡ ብሪዴ ፤
ፒተር ፡ ዊንሺፕ ፤	

ረዳት ፡ የመጽሔቱ ፡ አዘጋጅዎች ፤

ዘላለም ፡ ዋቀዮ ፤
 እሌኒ ፡ አሳዬ ፤
 የሺመቤት ፡ ደስታ ።

JOURNAL OF ETHIOPIAN LAW

Published twice annually at the Faculty of Law of Haile Sellassie I University

In co-operation with the Ministry of Justice

(to be cited as: 1 J. ETH. L.)

EDITORIAL BOARD

Justice Belatchew Asrat, Chairman

Ato Nirayo Esayas

Dr. Philippe Graven

Dean James C. N. Paul

Ato Negga Tessema

Professor Kenneth Redden

EDITORIAL STAFF

Editors

Steven Lowenstein — Kenneth Redden

Editor for Administration

Stanley Z. Fisher

Press Editor

Norman Singer

Associate Editors

Abiyu Geleta

Alexandra Hamawi

Nabiyelul Kifle

Selamu Bekele

Please address correspondence to the Editors, *Journal of Ethiopian Law*, Box 1176,
Addis Ababa, Ethiopia

ማውጫ ።

ገጽ ፡

የፍርድ ፡ ጉዳዮች ፡ ግውጫ ። vi

የፍርድ ፡ ጉዳዮች ። 151

አንቀጾች ፤—

የኢትዮጵያ ፡ ን ፡ ነ ፡ መንግሥት ፡ የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ።
 ከገጽ ፡ ግራቨን ። 207

በኢትዮጵያ ፡ ውስጥ ፡ የሕግ ፡ አተረጓጎም ።
 ከጆርጅ ፡ ክሸችፍቭች ። 299

ከዲኑ ፡ የተሰጠ ፡ ዓመታዊ ፡ መግለጫ ።
 ከጆምስ ፡ ሲ ፡ ኤን ፡ ፖል ። 325

የጊዜው ፡ አሳሳቢ ፡ ጉዳዮች ፤—
 የወንጀል ፡ ይግባኞች ። 341

በመጽሐቱ ፡ ውስጥ ፡ የሚገኙትን ፡ የፍርድ ፡ ጉዳዮች ፡ የሚያሳይ ፡ ዝርዝር ፡
 (ሾልዮም ፡ ፩) ። 353

በመጽሐቱ ፡ ውስጥ ፡ የተጠቀሱትን ፡ ሕግጋት ፡ ግውጫ ፡ (ሾልዮም ፡ ፩) ። 366

TABLE OF CONTENTS

	Page
Table of Cases Reported	vi
Case Reports	152
Articles:	
The Penal Code of the Empire of Ethiopia <i>by Jean Graven</i>	267
Statutory Interpretation in Ethiopia <i>by George Krzeczunowicz</i>	315
First Annual Report from the Dean <i>by James C. N. Paul</i>	335
Current Issues:	
Criminal Appeals	349
Index to Cases Reported (Vol. 1)	360
Table of Laws Cited (Vol. 1)	377

ጠቅላይ : የንጉሠ : ነገሥት : ፍርድ : ቤት ።

የፍርድ : ጉዳዮች : ማውጫ ።

ገጽ :

ሐጅግሌ : ሚስተር : አንቶኒስ : ይግባኝ : ባይ ፤ መልስ : ሰጭ : የኢትዮጵያ : ንጉሠ : ነገሥት : መንግሥት : የአውራ : ጎዳና : ባለሥልጣን ። (የፍትሕ : ብሔር : ይግባኝ : ቍጥር : ፪፻፬/፶፫ : ዓ : ም) : 153

ሻቶ : ሚስት : ሚሪ : ይግባኝ : ባይ ፤ መልስ : ሰጭ : ሚስተር : ቴዎድር : ሻቶ ። (የፍትሕ : ብሔር : ይግባኝ : ቍጥር : ፯፻፳፬/፶፮ : ዓ : ም) : 187

በለጠ : በላይነህ : የመቶ : አለቃ : ይግባኝ : ባይ ፤ መልስ : ሰጭ : ዐቃቤ : ሕግ ። (የወንጀል : ይግባኝ : ቍጥር : ፪፻፳፱/፶፬ : ዓ : ም) : 158

የአዲስ : አበባ : ዘመናዊ : ዳቦ : መጋገሪያ : ኤስ : ኤ : ይግባኝ : ባይ ፤ መልስ : ሰጭ : የሾን : ኑሜር ። (የፍትሕ : ብሔር : ይግባኝ : ቍጥር : ፩ሺ፩፻፶፱/፶፬ : ዓ : ም) : 173

ጽጌ : ወይን : ተስፋ : ማርያም : ይግባኝ : ባይ ፤ መልስ : ሰጭዎች : አቶ : ታደሰ : አምባየና : ሌሎቹ ። (የፍትሕ : ብሔር : ይግባኝ : ቍጥር : ፩ሺ፪/፶፬ : ዓ : ም) : 165

ፎግስታድ : የእንጨት : ሥራ : የሠራተኞች : ማኅበር : ይግባኝ : ባይ ፤ መልስ : ሰጭ : ጃኮብ : ፎግስታድ ። (የፍትሕ : ብሔር : ይግባኝ : ቍጥር : ፩ሺ፫፻፹፩/፶፭ : ዓ : ም) : 183

የፌዴራል : ጠቅላይ : የንጉሠ : ነገሥት : ፍርድ : ቤት ።

ዘሪሁን : መከፋፈል : ሌሎቹ : ይግባኝ : ባዮች ፤ መልስ : ሰጭ : ዐቃቤ : ሕግ ። (የፌዴራል : የወንጀል : ይግባኝ : ቍጥር : ፬/፶፫ : ዓ : ም) : 192

ከፍተኛው : ፍርድ : ቤት ።

ማማሊንገስና : ኢፈቴሚያ : ማማሊንገስ : ኡናዮቲስ : ከሳሾች ፤ መልስ : ሰጭ : ዛፑላና : ካምፕስ ። (የፍትሕ : ብሔር : ጉዳይ : ቍጥር : ፪፻፶፰/፶፮ : ዓ : ም) : 202

የገንዘብ : ሚኒስቴር : ነገረ : ፈጅ : ከሳሽ ፤ ተከሳሽ : ሚስተር : ኒኮላ : ሳሪስ : (የፍትሕ : ብሔር : ጉዳይ : ቍጥር : ፯፻፹፪/፶ : ዓ : ም) : 197

TABLE OF CASES REPORTED

Supreme Imperial Court	Page
Addis Ababa Modern Bakery S. A., The v. Yvonne Noumair (Civil Appeal No. 1159/54 E.C.)	179
Belete Belaineh, Lt. v. The Public Prosecutor (Criminal Appeal No. 229/54 E.C.)	162
Fogstad Woodworks Labour Union v. Jakob Fogstad (Civil Appeal No. 1381/55 E.C.)	185
Hajoglou, Mr. Antonis v. The Imperial Highway Authority (Civil Appeal No. 204/53 E.C.)	155
Shatto, Mrs. Mary v. Mr. Theodore Shatto (Civil Appeal No. 724/56 E.C.)	190
Tsigha Wayne Tasfa Mariam v. Ato Tadesse Ambaye & others (Civil Appeal No. 1002/54 E.C.)	170

Federal Supreme Imperial Court

Zeryhun Makonnen & others v. The Public Prosecutor (Federal Criminal Appeal No. 4/53)	195
--	-----

High Court

Finance Ministry, Advocate of v. Mr. Nicola Sarris (Civil Case No. 782/50 E.C.)	198
Mamalingas, Efthimia & Panayotis Mamalingas v. Messrs. Zappula & Kampus, Ltd. (Civil Case No. 258/56 E.C.)	204

መግለጫዎች ።

የሚከተሉት ፡ ዘጠኝ ፡ ነገሮች ፡ ወይም ፡ ጉዳዮች ፡ በኢትዮጵያ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ መንግሥት ፡ ጠቅላይ ፡ ፍርድ ፡ ቤትና ፡ ከፍተኛ ፡ ፍርድ ፡ ቤቶች ፡ የተወሰኑ ፡ ናቸው ። የአግርኛው ፡ ፍርድ ፡ መደበኛ ፡ (አፈሻል) ፡ ስለሆነ ፡ ከእንግሊዝኛው ፡ ቀድሞ ፡ ይገኛል ። ስለነዚህም ፡ በኢትዮጵያውያንና ፡ በውጭ ፡ አገር ፡ ጻኞች ፡ መካከል ፡ ስለ ፡ ተወሰኑት ፡ ጉዳዮች ፡ በአግርኛና ፡ በእንግሊዝኛ ፡ ሁለት ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ አስተያየቶች ፡ መጻፋቸውን ፡ ማስተዋል ፡ አስፈላጊ ፡ ነው ። እነዚህም ፡ አስተያየቶች ፡ አንዱ ፡ ካንዱ ፡ የተተረጉሙ ፡ አይደሉም ። እያንዳንዱ ፡ ፍርድ ፡ ራሱን ፡ የቻለ ፡ ቢሆንም ፡ በጻኞች ፡ መካከል ፡ ስለ ፡ ሥረ ፡ ነገሩና ፡ ስለ ፡ መጨረሻው ፡ ውሳኔ ፡ ስምምነት ፡ አለ ።

REPORTS

The following are nine cases decided by the Supreme Imperial and the High Courts of Ethiopia. The Amharic judgment is official and always precedes the English. It is important to note that in those cases heard before mixed benches of both Ethiopian and foreign judges, two separate opinions are written, one in Amharic and one in English. These opinions are not translations of one another, but are independent judgments based upon common agreement among the judges as to the principles and final outcome of each case.

የጠቅላይ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ ፍርድ ፡ ቤት ።

፩ኛ ፡ ችሎት ።

ይግባኝ ፡ ባይ ፡ ሚስተር ፡ አንቶኒስ ፡ ሐጃግሱ ፡ መልሰ ፡ ሰጭ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ መንግሥት ፡ የአውራ ፡ ጉዳና ፡ ባለሥልጣን ።

የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ይግባኝ ፡ ቍጥር ፡ ፪፻፱/፶፫ ፡ ዓ ፡ ም ፡

ሰለ ፡ ሥራ ፡ ወልና ፡ ከውል ፡ ውጭ ፡ ስለሚደርስ ፡ ገላጪነት ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ የሚደርስ ፡ ጉዳት ፡ የሠራተኛ ፡ ተጨማሪ ፡ ጥፋት ፡ የአሠራ ፡ ጥፋት ፡ የፍትሐ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቍጥሮች ፡ ፪፻፱፻፳ ፡ ፪፻፱፻፺፪ ፡ ፪፻፱፻፺፯ ፡ እና ፪፻፱፻፺፱ ።

በይግባኝ ፡ ባለው ፡ ሠራተኛና ፡ በመልሰ ፡ በሰጠው ፡ አሠራ ፡ እንዝህላልነት ፡ በይግባኝ ፡ ባይ ፡ ላይ ፡ ሰደረ ሰበት ፡ የግራ ፡ ዐይን ፡ መታወር ፡ ጉዳት ፡ ከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ለይግባኝ ፡ ባይ ፡ መልሰ ፡ ሰጭ ፡ ካላ ፡ እንዲከፍል ፡ የፈረደበትን ፡ ይግባኝ ፡ ባይ ፡ በመቃወም ፡ አቤቱታ ፡ አቀረበ ።

ውሳኔ ፤ ከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ የፈረደው ፡ እረግተዋል ።

፩ኛ ፤ ከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ በፍርድ ፡ ላይ ፡ በፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቍጥሮች ፡ ፪፻፱፻፳ ፡ ፪፻፱፻፺፪ ፡ እና ፪፻፱፻፺፯ ፡ መሠረት ፡ የመደበው ፡ ካላ ፡ ትክክለኛ ፡ ነው ።

፪ኛ ፤ በዚህ ፡ ሕግ ፡ ቍጥር ፡ ፪፻፱፻፺፯ ፡ መሠረት ፡ ከእንደዚህ ፡ ያለው ፡ ፍርድ ፡ ይግባኝ ፡ ግለት ፡ አይቻልም ።

ሚያዝያ ፡ ፳፮ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፶፫ ፡ ዓ ፡ ም ። ዳኞች ፡ አፈንጉሥ ፡ ታክሰ ፡ ወልደ ፡ ሐዋርያት ፡ ሚስተር ፡ እስቲቫንሰን ፡ አቶ ፡ ኃይሌ ፡ አማን ። ይግባኝ ፡ ባይ ፡ ከሳሽ ፡ መልሰ ፡ ሰጭ ፡ ተከሳሽ ፡ ሆነው ፡ በከፍተኛው ፡ ፍ/ቤት ፡ በፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ክስ ፡ ቍጥር ፡ ፳፻፵፪/፶፪ ፡ ተከራክረዋል ። ከሳሽ ፡ ያቀረበውም ፡ ክርክር ፡ የተከሳሹ ፡ መሥሪያ ፡ ቤት ፡ ሠራተኛ ፡ ሆኗ ፡ ኮምቦልቻ ፡ በሚገኘው ፡ በተከሳሽ ፡ መሥሪያ ፡ ቤት ፡ ጋራኸ ፡ ሰሠራ ፡ በደረሰብኝ ፡ እደጋ ፡ የግራ ፡ ዐይኔ ፡ ስለ ፡ ጠፋ ፡ ስለ ፡ ጠፋው ፡ ዐይኔ ፡ ተከሳሹ ፡ መሥሪያ ፡ ቤት ፡ ፳፱፻፲፱፻፲፯ ፡ (ሃያ ፡ ዘጠኝ ፡ ሺህ ፡ ስምንት ፡ መቶ ፡ ብር) ፡ ካላ ፡ ሲከፍሱኝ ፡ ይገባል ፡ በማለት ፡ ነው ።

ከሳሹ ፡ ከተከሳሹ ፡ መሥሪያ ፡ ቤት ፡ ማግኘት ፡ ይገባኛል ፡ ሲል ፡ ክስ ፡ ያቀረበበትም ፡ ሒሳብ ፡ በአሮጌው ፡ ወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ በቍጥር ፡ ፫፻፳፪ ፡ በተመለከተው ፡ መሠረት ፡ የታሰበ ፡ ለመሆኑ ፡ ከፍተኛው ፡ ፍ/ቤት ፡ በሰጠው ፡ ፍርድ ፡ ላይ ፡ ተገልጿል ።

ከፍተኛው ፡ ፍ/ቤት ፡ በከሳሹ ፡ ላይ ፡ የደረሰው ፡ አደጋ ፡ በመቶ ፡ ሠላሳ ፡ ሦስት ፡
እጅ ፡ መሆኑንና ፡ አደጋውም ፡ ሊደርስበት ፡ የቻለው ፡ ለሥራው ፡ አስፈላጊ ፡ የሆነው ፡
የዐይን ፡ መከላከያ ፡ መሣሪያ ፡ ሳይኖረውና ፡ የሚገባ ፡ ጥንቃቄ ፡ ሳይኖርግ ፡ በመቅረቱ ፡
በእንዝህላልነት ፡ መሆኑን ፡ ተከላሹም ፡ መሥሪያ ፡ ቤት ፡ አስፈላጊውን ፡ የዐይን ፡
መከላከያ ፡ መሣሪያ ፡ ሳይሰጠው ፡ በመቅረቱ ፡ ጥፋቱ ፡ የሁለቱም ፡ ወገኖች ፡ መሆኑን ፡
ተረድቶ ፡ በፍትህ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቀጥር ፡ ጀሺህጃጃጃ ፡ እና ፡ ጀሺህጃጃጃ ፡ በተመለከተው ፡
መሠረት ፡ ካሳውን ፡ በመሰለው ፡ ገምቶ ፡ ጃሺህ ፡ (ስድስት ፡ ሺህብር) ፡ ካሳ ፡ እንዲያገ
ኝና ፡ ለወደፊት ፡ የተጉዳው ፡ ዐይኑ ፡ ጨርሶ ፡ ቢጠፋና ፡ ቢወጣ ፡ ሌላ ፡ ጠንቅም ፡ ቢያ
ስከትልበት ፡ በፍትህ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቀጥር ፡ ጀሺህጃጃጃ ፡ በተመለከተው ፡ መሠረት ፡
ተጨማሪ ፡ ካሳ ፡ ከሳሽ ፡ ሊጠይቅ ፡ መብቱን ፡ ጠብቆ ፡ ስለ ፡ ፈረደ ፡ ከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡
ቤት ፡ የቆረጠልኝ ፡ ካሳ ፡ በጣም ፡ አንስተኛ ፡ ስለሆነ ፡ ሊመረመርልኝ ፡ ይገባል ፡ በማ
ለት ፡ በይግባኝ ፡ ቀርቧል ።

የመልስ ፡ ሰጭ ፡ መሥሪያ ፡ ቤት ፡ ነገረ ፡ ፈጅም ፡ ለይግባኝ ፡ መልስ ፡ እንዲሰጥ ፡
ተጠርቶ ፡ ባቀረበው ፡ መልስ ፡ በካሳ ፡ ረገድ ፡ የመዠመሪያው ፡ ፍ/ቤት ፡ በሰጠው ፡
ውሳኔ ፡ በፍትህ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ በቀጥር ፡ ጀሺህጃጃጃ ፡ በተመለከተው ፡ መሠረት ፡ ይግ
ባኝ ፡ ሊቀርብ ፡ ሕግ ፡ ስለማይፈቅድ ፡ ከፍተኛው ፡ ፍ/ቤት ፡ የሰጠው ፡ ፍርድ ፡ ጸንቶ ፡
ይግባኝ ፡ እንዲሰናበት ፡ ጠይቋል ።

በይግባኝ ፡ ባዩ ፡ ላይ ፡ የደረሰው ፡ አደጋ ፡ አሮጌው ፡ የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡
ከተሻረ ፡ ወዲህ ፡ ስለሆነ ፡ ክሱ ፡ በአሮጌው ፡ ወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ በቀጥር ፡
፫፫፩፩ ፡ በተጠቀሰው ፡ መሠረት ፡ ሊሆን ፡ አይችልም ።

በአሮጌው ፡ ወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ በተተካው ፡ በአዲሱ ፡ የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡
ሕግ ፡ በቀጥር ፡ ፩፫ ፡ እና ፡ ፩፫፩ ፡ በተመለከተውም ፡ መሠረት ፡ የካሳ ፡ ጥያቄ ፡ በፍትህ ፡
ብሔር ፡ መጠየቅ ፡ እንደሚገባው ፡ ያማልዳል ።

የከፍተኛው ፡ ፍ/ቤትም ፡ በአዲሱ ፡ በፍትህ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ በቀጥር ፡ ጀሺህጃጃጃ እና ፡
ጀሺህጃጃጃ ፡ በተመለከተው ፡ መሠረት ፡ የነገሩን ፡ አካባቢና ፡ ይግባኝ ፡ ባዩ ፡ ማግኘት ፡
የሚገባውን ፡ ካሳ ፡ ገምቶ ፡ በሚገባ ፡ ፈርዶለታል ። ለወደፊት ፡ የተጉዳው ፡ ዐይኑ ፡
ጨርሶ ፡ ቢጠፋ ፡ ወይም ፡ ለሁለተኛው ፡ ዐይኑ ፡ ጠንቅ ፡ ቢሆንበት ፡ በፍትህ ፡ ብሔር ፡
ሕግ ፡ በቀጥር ፡ ጀሺህጃጃጃ ፡ በተመለከተው ፡ መሠረት ፡ ተጨማሪ ፡ ካሳ ፡ ቢጠይቅ ፡ መብ
ቱን ፡ ጠብቆለታል ።

የመጀመሪያው ፡ ፍ/ቤት ፡ በሰጠው ፡ የካሳ ፡ ጉዳይ ፡ ውሳኔም ፡ ይግባኝ ፡ ሊባልበት ፡
እንደማይገባ ፡ በፍትህ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቀጥር ፡ ጀሺህጃጃጃ ፡ የተመለከተው ፡ ያስረዳል ።

ስለዚህ ፡ ከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ በሰጠው ፡ ፍርድ ፡ ተስማምተን ፡ ይግባኝን ፡
አሰናብተናል ።

ፍርዱም ፡ የጸና ፡ ለመሆኑ ፡ ከፍተኛው ፡ ፍ/ቤት ፡ እንዲያውቀው ፡ ይጻፍ ፡ ብለናል ።

SUPREME IMPERIAL COURT
Div. A

Mr. ANTONIS HAJOGLOU v. The IMPERIAL HIGHWAY AUTHORITY

Civil Appeal No. 204/53 E.C.

Contract and extra-contractual liability - - Injury in the course of employment - - Fault of employer - - Contributory fault of employee - - Arts. 2098, 2102, 2152, 2553, 2556 - 2559 Civ. C.

Plaintiff-appellant appeals judgment of the High Court allowing appellant only partial compensation for loss of eye under Art. 2559 Civ. C. when both employer and employee were negligent.

Held: Appeal quashed as the liability of an employer for injury caused by his recklessness is governed, pursuant to Art. 2559 Civ. C., exclusively by the provisions relating to "extra-contractual liability"; therefore, only partial compensation may be awarded under Art. 2098 Civ. C. to an employee who by his fault has contributed to cause the injury despite the fact that such compensation may be less than would have been awarded under the provisions governing contractual liability.

Miazia 26, 1953 E.C. (May 4, 1961 G.C.); Justices: Afenegus Takele Wolde Hawariat, Mr. Stevenson, Ato Haile Aman: --- The High Court gave judgment in the case for the plaintiff, now appellant, in the amount of E\$6000 as damages for the loss of his left eye, sustained while at work in the employment of the defendant, now respondent.

The High Court found that the accident whereby the appellant suffered the injury to his eye was due partly to the negligence of the respondent and awarded damages in accordance with the provisions of the chapter of the Civil Code relating to "Extra-contractual Liability" as prescribed in Article 2559 of that Code. But the Court also found that the appellant by his own negligence had contributed to the occurrence of the accident, and applied Article 2098 of the Code, giving the appellant the right to proportional, partial compensation only. As there was no basis for the calculation of any exact amount of damages, the Court fixed the amount equitably as directed in Article 2102 of the Code.

There is no contestation of the facts of the case as found by and set out in the judgment of the High Court; indeed those facts are accepted as correct. But whereas it is accepted, by the respondent also, that the provisions of the Civil Code should apply, the ground of appeal is that the High Court has applied those provisions incorrectly, in taking into consideration any contributory negligence on the part of the respondent, and in thus granting him partial damages only.

The issue which the appellate Court is called upon to decide therefore turns upon the interpretation of the law.

Section 4 under Title XVI of the Civil Code contains the rules to be followed with respect to damages suffered by employees under employment contracts. The provisions of the Code are based on the principle of liability on the part of the employer for damages suffered by employees in their work, which in the terminology of the Continental systems of law is commonly termed "objective" liability. That is, that the mere fact that the em-

ployee has suffered an injury incurs the liability of the employer for any consequent damages irrespective of any fault on the part of the employer having given cause to the injury. There are only two exceptions to this rule, as laid down in Article 2553 in the Code; see also Article 2554. The employer shall be relieved of his liability when he proves that the accident is due to the intentional act of the employee and also where he proves that the accident has happened because the employee has contravened a regulation to which his attention had been especially drawn in writing.

Provided there is no proof of negligence or any other fault on the part of the employer, that is, objective liability only, the scope of his liability is exclusively regulated by Articles 2556, 2557 and 2558 of the Code. If, however, the accident of the employee is caused by an intentional act or the recklessness of the employer, Article 2559 provides that the scope of the employer's liability is not restricted to the rules laid down in Articles 2556 to 2558. In any case where the negligence of the employer is proved to have caused the accident, he becomes fully and unrestrictedly liable (in tort) by reference (according) to the provisions relating to "Extra-contractual Liability".

The appellant's contention as to law can be put in short as follows: In view of the basic principle of objective liability embodied in the Civil Code, Article 2559, and in pursuance thereof, the provisions relating to extra-contractual liability should not, where the employer's negligence has been proved, be applied to the effect that the employee receives a smaller compensation than he would have received if the employer were held to his objective liability only. The entire appeal centers on this point of law. What the appellant means to say is that the provisions of the Code relating to extra-contractual liability have been applied to his detriment in that the principle of objective liability on the part of the employer should have precluded the Court from taking into consideration his own negligence in assessing the damages.

It is for the appellate Court to examine whether the law has been wrongly applied to the facts as set out in the High Court's judgment, and, if so, whether another and correct interpretation of the law would of necessity have led the High Court to assess the damages in a higher amount.

There is no claim under Article 2556 of the Civil Code for medical, hospital and similar expenses. Presumably such expenses have been met by the respondent independently of the action.

Neither is there any claim under Article 2557 of the Code. This Article provides for the payment of wages to the employee, during a period of a year, from the moment when the employee has had to cease work, where he is prevented from working because of the accident. It is a fact that after the accident the appellant continued in the respondent's employment and was being paid his wages until a little more than half a year after the accident when he was dismissed for reasons other than his injury. Consequently there could not even be a claim under this Article.

As regards the scope of the respondent's purely objective liability, there remains consequently only the provisions of Article 2558 to be considered. This Article puts the liability on the employer, after the expiry of the period laid down in Article 2557, that is, one year after the employee, because of the accident, was prevented from working, to maintain him and his children who are under age. But this liability to maintain, or pay maintenance, arises, and this must be borne in mind, only where the employee is permanently deprived, by reason of the accident, of half or more than half of his capacity to work. In the present case there is agreement between the parties that the loss of the appellant's left eye does at maximum represent a disability of 33 per cent, that is to say,

he is deprived of far less than half his ability to work. There cannot therefore possibly be any right of claim under Article 2558.

From what up to now has been mentioned, it results that within the limits set by the law for the scope of the respondent's objective liability, the appellant can claim nothing in the case. His only possibility is a claim for damages in tort on the ground that the accident was caused by the negligence of the respondent. And that is exactly what the High Court granted him.

The case being that the assessment of compensation must be wholly regulated by the provisions of the Civil Code relating to liability in tort, it should be clear that those provisions, as far as pertinent to the proved facts, must be applied in full. There is no exception as to Article 2098, which gives the victim right to partial compensation only in the event that the accident is partly due to his own negligence. If it had been the intention of the law to provide for such an exception, one should have expected that this would have been mentioned in Article 2559. The High Court consequently was bound to take into consideration the proved fact of the appellant's contributory negligence in assessing the compensation.

Quite another matter is that, having regard to all the circumstances surrounding the accident, it might be that the appellant's conduct should not have been considered as negligent. But this would be a point of fact and there is no appeal against the facts of the case. And anyhow, as described in the High Court's judgment it would seem right to hold the appellant's conduct to be negligent.

In the Memorandum of Appeal the appellant's advocate has quite rightly pointed out that the appellant's negligence as described in the High Court's judgment could neither serve to free nor to reduce the respondent's objective liability. But he overlooks the very important point that there is no claim at all to be considered within the scope of the respondent's objective liability.

From what is mentioned in the foregoing, it will appear that any possible difficulty of interpretation on the point raised by the appellant seems to arise only in the cases where, because of the accident, the employee has been deprived of half or more of his capacity to work. It may of course in such cases very reasonably be said that it cannot have been the intention of the law that the employee should be worse off with regard to compensation, where his injury is due to the fault of the employer, than he would have been if there was no proof at all of any fault on the part of the employer. On the contrary, he should get more. But then there is the difficulty of comparison. Under the objective liability, that is liability without any fault on the part of the employer, the injured employee is entitled to a part of his wages for one year and thereafter maintenance, whereas in tort, when the negligence or other fault of the employer has been proved, he will obtain his damages assessed in a lump sum. It would seem that there is no real difficulty of interpretation. It should be for the injured employee to choose whether to claim within the scope of the employer's objective liability, or to hold him liable in tort. However, the point need not be decided in the present case, where the appellant has an actual claim in tort only.

It must be held that the High Court has applied the law correctly. As to the assessment in itself of the amount of compensation, no appeal lies against the High Court's judgment according to Article 2152 of the Civil Code. The appeal therefore must be dismissed.

የጠቅላይ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ ፍርድ ፡ ቤት ።

፩ኛ ፡ ችሎት ።

ይግባኝ ፡ ባዩ ፡ የመቶ ፡ አለቃ ፡ በለጠ ፡ በላይነህ ፡ መልስ ፡ ሰጭ ፡ ዐቃቤ ፡ ሕግ ።

የወንጀል ፡ ይግባኝ ፡ ቅጥር ፡ ፪፻፳፱/፶፬ ፡ ዓ ፡ ም ።

በሥራ ፡ አፈጻጸም ፡ ተግባር ፡ ላይ ፡ ስለሚሠሩ ፡
ወንጀሎች ፡ መደለያ ፡ ስለ ፡ መቀበል ፡ የወንጀለኛ ፡
መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ቅጥር ፡ ፪፻፳፱ ።

ይግባኝ ፡ ባዩ ፡ በፖሊስ ፡ ሠራዊት ፡ እንስፔክተር ፡ ሆኖ ፡ ሲሠሩ ፡ ከአንድ ፡ እስረኛ ፡ ፱፻፶ ፡ የኢት ፡ ብር ፡
መደለያ ፡ ተቀብለሃል ፡ ተብሎ ፡ በተከሰሰው ፡ መሠረት ፡ የከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ መደለያ ፡ መቀበሉን ፡
ስለ ፡ ወሰነበት ፡ ፍርዱ ፡ የተወሰነብኝ ፡ በቂ ፡ ባልሆነ ፡ ማስረጃ ፡ ነው ፡ ሲል ፡ ይግባኝ ፡ ብሏል ።

ውሳኔ ፤ ይግባኝ ፡ ባዩ ፡ በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ቅጥር ፡ ፪፻፳፱ ፡ መሠረት ፡ የተሰጠውን ፡ ሥልጣን ፡
በመጣስ ፡ እንድን ፡ ተግባር ፡ እንዲፈጸም ፡ ወይም ፡ እንዲያገድል ፡ የመደለያውን ፡ ገንዘብ ፡ መቀበሉ ፡ ስላልተሪ
ጋገጠ ፡ ከተከሰሰበት ፡ ወንጀል ፡ ነጻ ፡ ተሰጧል ።

ጥር ፡ ፩፻ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፶፬ ፡ ዓ ፡ ም ። ዳኞች ፡- አፈ ፡ ንጉሥ ፡ ታደሰ ፡ መንገሻ ፡ ፤ ዶክ
ተር ፡ ዊሊያም ፡ ቦሐጅያር ፡ ፤ አቶ ፡ ታደሰ ፡ ተክለ ፡ ጊዮርጊስ ።

ይህ ፡ ይግባኝ ፡ ከፍተኛ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ይግባኝ ፡ ባዩ ፡ የተከሰሰበትን ፡ በወንጀለኛ ፡
መቅጫ ፡ ሕግ ፡ በቅጥር ፡ ፪፻፳፱ ፡ የተመለከተውን ፡ የጉብ ፡ መቀበል ፡ ወንጀል ፡ በመሥ
ራት ፡ ጥፋተኛ ፡ ሆኖ ፡ ተገኝቶአል ፡ በማለት ፡ በአንድ ፡ ዓመት ፡ እስራት ፡ እንዲቀጣና ፡
፫፻ ፡ ብር ፡ መቀጫ ፡ እንዲከፍል ፡ ሆኖ ፡ መቶውን ፡ ብር ፡ ባይከፍል ፡ በተጨማሪ ፡
በስድስት ፡ ወር ፡ እስራት ፡ እንዲቀጣ ፡ ታገማሥ ፡ ፲፮ ፡ ቀን ፡ ፶፬ ፡ ዓ ፡ ም ፡ በቅጥር ፡
፪፻፳፱/፶፬ ፡ የወንጀል ፡ ፋይል ፡ የፈረደውን ፡ ፍርድ ፡ በመቃወም ፡ የቀረበ ፡ ይግባኝ ፡ ነው ።

ይግባኝ ፡ ባዩ ፡ በዚህ ፡ ነገር ፡ ይግባኝ ፡ ያለበት ፡ ሕጋዊ ፡ ምክንያት ፡ የተከሰሰበትን ፡
ወንጀል ፡ ለመሥራቱ ፡ በቂ ፡ ማስረጃ ፡ አልቀረበበትም ፡ በማለት ፡ ነው ። ወደ ፡ ፍሬ ፡
ነገሩ ፡ ገብቶ ፡ ይህ ፡ ይግባኝ ፡ በቀረበበት ፡ የወንጀል ፡ ነገር ፡ ይግባኝ ፡ ባዩ ፡ የተከሰሰ
በትን ፡ የጉብ ፡ መቀበል ፡ ወንጀል ፡ ለመሥራቱ ፡ በቂ ፡ ማስረጃ ፡ ቀርቦበታል ፡ ወይም ፡
አልቀረበበትም ፡ ብሎ ፡ ከመወሰን ፡ በፊት ፡ በክሱ ፡ ጽሑፍ ፡ ውስጥ ፡ እንደተመለከተው
በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ በቅጥር ፡ ፪፻፳፱ ፡ እንደ ፡ ተጻፈው ፡ ዐቃቤ ፡ ሕጉ ፡ ማስረ
ዳት ፡ የሚገባውን ፡ መሠረታዊ ፡ ነገሮች ፡ መመርመርና ፡ ማወቅ ፡ ይኖርብናል ። በክሱ ፡
ጽሑፍ ፡ ውስጥ ፡ ከተጠቀሰው ፡ ሕግ ፡ አነጋገር ፡ የጉብ ፡ መቀበል ፡ ወንጀል ፡ ሠርቶአል ፡
የሚያሰኙና ፡ በማስረጃ ፡ መረጋገጥ ፡ የሚገባቸውን ወንጀል ፡ ነው ፡ የሚያሰኙ ፡ መሠረታዊ ፡
ነገሮች ፡-

(ሀ) ጉቦ : ተቀባዩ : የመንግሥት : ሠራተኛ : መሆኑን ፤

(ለ) የመንግሥት : ሠራተኛ : እንዲቀበል : ሕግ : የማይፈቅድለትን : ገንዘብ : ወይም : የገንዘብና : የሌላም : ዐይነት : ጥቅም : የመስጠት : ተስፋ : መቀበሉን ፤

(ሐ) ለተባለው : የመንግሥት : ሠራተኛ : ገንዘብ : ወይም : ሌላ : ጥቅም : የተሰጠው : ወይም : እንዲሰጥ : ተስፋ : የተደረገለት : በመንግሥት : ሠራተኛነቱ : የተሰጠውን : የኅላፊነትና : የእምነት : ሥራውን : እንዲያንድልና : በትክክል : እንዳይሠራ : ለማድረግ : መሆኑን : ነው ።

በጉቦ : መቀበል : ወንጀል : የተከሰሰ : ሰው : በተከሰሰበት : ወንጀል : ጥፋተኛ : ነው : ለማለት : የሚቻለው : በክሱ : ውስጥ : ከተጠቀሰው : ቀጥር : በተመለከተው : ሕግ : አነጋገርና : መንፈስ : ከዚህ : በላይ : የተዘረዘሩት : ሦስት : መሠረታዊ : ነገሮች : በማያጠራጥር : አኳኑን : ሲረጋገጡ : ነው ።

በዚህ : ነገር : ይግባኝ : ባዩ : የተከሰሰውና : ዐቃቤ : ሕጉም : በክርክሩ : ጊዜ : ወንጀል : ሠርቶአል : ሲል : የተከራከረው : ይግባኝ : ባዩ : በፖሊስ : ሠራዊት : እንስጩክ ተር : ሆኖ : ሲሠራ : ሰይድ : አብደላ : ከሚባል : ሰው : ጥር : ፱ : ቀን : ፶፬ : ዓ : ም : ፱፻፶ : ብር : ተቀብሎ : ወስዶአል : በማለት : ነው ። እንዲሁም : በክሱ : ጽሑፍ : ውስጥ : እንደተመለከተው : ይግባኝ : ባዩ : ዘጠኝ : መቶ : አምሳውን : ብር : ከሰይድ : አብደላ : የተቀበለው : ገንዘቡን : ሳይቀበል : በፊት : በተሰጠው : ተስፋ : መሠረት : ነው : ብሎአል።

መዝገቡን : መርምረን : እንደ : ተረዳነው : ይግባኝ : ባዩ : በፖሊስ : የጸጥታ : ክፍል : በእንስጩክተርነት : ሲሠራ : ሰይድ : አብደላ : ሳላህ : የተባለውን : ሰው : ይዞ : ወደ : ኢትዮጵያ : በድብቅ : የጦር : መሣሪያ : አስገብተሃል : በማለት : በወንጀል : እንዲከሰስ : አድርጎ : በተከሰሰበት : ወንጀል : ጥፋተኛ : ሆኖ : ስለ : ተገኘ : በሦስት : ዓመት : እስራት : እንዲቀጣና : ፳፯ህ : ብር : መቀጫ : እንዲከፍል : በድብቅ : ያስገባውን : የጦር : መሣሪያ : እንዲወረስ : በከፍተኛው : ፍርድ : ቤት : ተፈርዶበታል ። ሰይድ : አብደላ : ሳላህ : ለጠቅላይ : የንጉሠ : ነገሥት : ፍርድ : ቤት : ይግባኝ : ብሎ : ይግባኙ : ሲታይ : በዋሱ : ተለቆአል ። ሰይድ : አብደላ : ፫ኛ : የዐቃቤ : ሕግ : ምስክር : ሆኖ : ሲመሰክር : ይግባኝ : ባዩ : በያዘው : ገቢ : ከቦርሳው : ጋር : ፻፶፬ : ብርና : ሰባት : ፓውንድ : ፓስፖርቱን : ጭምር : ይግባኝ : ባዩ : እንደ : ወሰደበት : መስክሮአል ። ይግባኝ : ባዩ : በመከላከያ : በኩል : ቀርቦ : ሲመሰክር : ፫ኛው : የዐቃቤ : ሕግ : ምስክር : የመሰከረውን : ክዶ : በቦርሳው : ውስጥ : የነበረው : የሰይድ : አብደላ : ገንዘብ : ፻፶፬ : ብርና : አራት : ፓውንድ : ብቻ : መሆኑን : መስክሯል ። ፫ኛው : የዐቃቤ : ሕግ : ምስክር : ከቦርሳው : ጋር : የተመለሰለት : ገንዘብ : አንድ : ፓውንድ : ብቻ : ነው ብሎ : ሲመሰክር : ይግባኝ : ባዩ : በ፫ኛው : የዐቃቤ : ሕግ : ምስክር : በሰይድ : አብደላ : ቦርሳ : ውስጥ : የነበረውን : ገንዘብ : ለኮሎኔል : ወርቅነህ : ማስረከቡንና : በተባለው : ገንዘብ : ምግብ : እየገዛ : ለሰይድ : አብደላ : ለ፫ኛው : የዐቃቤ : ሕግ : ምስክር : እንዲሰጠው : ከኮሎኔል : ወርቅነህ : መታዘዙንና : ለምግብ : መግዣ : ፻፶፭ : ብር : ወጪ : ማድረጉን : መስክሮአል። እንዲሁም : ይግባኝ : ባዩ : ሰይድ : አብደላን : ከያዘ : በኋላ : ከሰይድ : አብደላ : ፻፯ : ብር : ተቀብሎአል : ሲል : ዐቃቤ : ሕጉ : በይግባኝ : ባዩ : ላይ : የተናገረውን : ሰይድ : አብደላ : ፫ኛ : የዐቃቤ : ሕግ : ምስክር : ሆኖ : ሲመሰክር : ይግባኝ : ባዩ : ከያዘው : በኋላ : የሚከላከልለት : ጠበቃና : ዋስ : አመጣልሃለሁ ብሎ : ይግባኝ : ባዩ : ሁለት : ሺህ : ብር : ወስዶብኛል ብሎ : የመሰከረውን : ይግባኝ : ባዩ : በመከላከያ : ሲመሰክር : ክዶታል ። ፫ኛው : የዐቃቤ : ሕግ : ምስክር : ይግባኝ : ባዩ : ፻፯ህ : ብር : ወስዶብኛል : ብሎ : ለጸጥታ : ክፍል : ባለሥልጣን : ቢያስታውቅ : ነገሩ : እውነት : መሆኑን : ለማረ

ጋገጥ ፡ ሲባል ፡ ይግባኝ ፡ ባዩን ፡ እወጥመድ ፡ ውስጥ ፡ ለማግባት ፡ ተወሰነና ፡ የኛው ፡ የዐቃቤ ፡ ሕግ ፡ ምስክር ፡ ለይግባኝ ፡ ባዩ ፡ እንዲሰጠው ፡ እንድ ፡ ሺህ ፡ ብር ፡ ተሰጠውና ፡ በሚሰጥበት ፡ ጊዜ ፡ የሚያደርጉትን ፡ ንግግር ፡ በቴፕ ፡ ሪከርድ ፡ ለመቅዳት ፡ ቴፕ ፡ ሪከርድ ፡ ተዘጋጀ ፡ ነገር ፡ ግን ፡ በቴፕ ፡ ሪከርድ ፡ የተቀዳው ፡ ንግግር ፡ ስላልተከናወነ ፡ በፍርድ ፡ ቤት ፡ ማስረጃ ፡ ሆኖ ፡ አልቀረበም ፡ የኛው ፡ የዐቃቤ ፡ ሕግ ፡ ምስክር ፡ እንደ ፡ መሰከረው ፡ ስለጠበቃውና ፡ ስለዋሱ ፡ ቢያነሳበት ፡ ይግባኝ ፡ ባዩ ፡ ተጨማሪ ፡ ገንዘብ ፡ ያስፈልጋል ፡ ማለትንና ፡ ያለኝ ፡ አንድ ፡ ሺህ ፡ ብር ፡ ብቻ ፡ ነው ፡ ቢለው ፡ ሁለት ፡ ሺህ ፡ ብር ፡ ያስፈልጋል ፡ ብሎ ፡ መናገሩን ፡ በመጨረሻው ፡ የኛው ፡ የዐቃቤ ፡ ሕግ ፡ ምስክር ፡ ለይግባኝ ፡ ባዩ ፡ ሟጂ ፡ ብር ፡ መስጠቱን ፡ የሰጠውም ፡ በተነጋገሩበት ፡ ቦታ ፡ ሳይሆን ፡ የኛው ፡ የዐቃቤ ፡ ሕግ ፡ ምስክር ፡ በታሠረበት ፡ ቦታ ፡ መሆኑን ፡ ተናግሮአል ፡ የኛው ፡ የዐቃቤ ፡ ሕግ ፡ ምስክር ፡ እንደመሰከረው ፡ አንዱን ፡ ሺህ ፡ ብር ፡ በሙሉ ፡ የወሰድከው ፡ እንደሆነ ፡ ለኔ ፡ የሚቀረኝ ፡ ገንዘብ ፡ ስለሌለ ፡ እኛግር ፡ ላይ ፡ እወድቃለሁ ፡ ቢለው ፡ ይግባኝ ፡ ባዩ ፡ አምሳውን ፡ ብር ፡ መልሶ ፡ ስጠኝ ፡ ብሎ ፡ የመሰከረውን ፡ ይግባኝ ፡ ባዩ ፡ በመከላከያ ፡ ሲመሰክር ፡ የኛው ፡ የዐቃቤ ፡ ሕግ ፡ ምስክር ፡ ሰይድ ፡ አብደላ ፡ ሳላህ ፡ ምግብና ፡ ሌላም ፡ የሚያስፈልገውን ፡ ነገር ፡ እንደገላለጥና ፡ እንዳስቀምጥለት ፡ የሰጠኝ ፡ ገንዘብ ፡ ሟጂ ፡ ብር ፡ ብቻ ፡ ነው ፡ ብሏል ፡ ይግባኝ ፡ ባዩ ፡ የተባለውን ፡ ገንዘብ ፡ ከየኛው ፡ የዐቃቤ ፡ ሕግ ፡ ምስክር ፡ እንደተቀበለ ፡ ወዲያው ፡ ሲያዝ ፡ ገንዘቡ ፡ በእጅ ፡ ተገኝቶአል ፡ ይግባኝ ፡ ባዩ ፡ ከዚያ ፡ በፊት ፡ ከየኛው ፡ የዐቃቤ ፡ ሕግ ፡ ምስክር ፡ በተቀበለው ፡ ገንዘብ ፡ ምግብና ፡ ሲጋራ ፡ እየገዛ ፡ ይሰጠው ፡ እንደነበረ ፡ በመከላከያ ፡ ምስክርኛ ፡ ተመስክሮአል ።

ከዚህ ፡ በላይ ፡ በተዘረዘረው ፡ ማስረጃና ፡ ምስክር ፡ የጉቦ ፡ መቀበል ፡ ወንጀል ፡ ተሠርቶአል ፡ ከሚያሰኙት ፡ ከሦስቱ ፡ መሠረታዊ ፡ ነገሮች ፡ የመጀመሪያዎቹ ፡ ሁለቱ ፡ መሠረታዊ ፡ ነገሮች ፡ ማለት ፡ (ሀ) ይግባኝ ፡ ባዩ ፡ የመንግሥት ፡ ሠራተኛ ፡ መሆኑ ፡ (ለ) ሟጂ ፡ ብር ፡ ከሰይድ ፡ አብደላ ፡ ሳላህ ፡ መቀበሉ ፡ ተረጋግጦአል ፡ አሁን ፡ ጥያቄው ፡ ከሳሽ ፡ የሆነው ፡ ዐቃቤ ፡ ሕግ ፡ ስለሦስተኛው ፡ መሠረታዊ ፡ ነገር ፡ በቂ ፡ ማስረጃ ፡ አቅርቦአልን ፡ ወይስ ፡ አላቀረበም ፡ የሚል ፡ ነው ፡ ይኸውም ፡ ይግባኝ ፡ ባዩ ፡ ከሰይድ ፡ አብደላ ፡ ሳላህ ፡ ሟጂ ፡ ብር ፡ የተቀበለው ፡ በሥራው ፡ በኩል ፡ የተሰጠውን ፡ አላፊነትና ፡ እምነት ፡ አንድሎ ፡ ምን ፡ ዐይነት ፡ ውለታ ፡ ሊያደርግለት ፡ ነው ፡ እላይ ፡ እንደ ፡ ተነገረው ፡ ይግባኝ ፡ ባዩ ፡ ይህን ፡ ይግባኝ ፡ ያቀረበው ፡ የተከሰሰኩበትን ፡ የጉቦ ፡ መቀበል ፡ ወንጀል ፡ ለመሥራቱ ፡ በክሱ ፡ ውስጥ ፡ በተጠቀሰው ፡ ቅጥር ፡ ሟጂዬ ፡ በተመለከተው ፡ ሕግ ፡ መሠረት ፡ ማስረጃ ፡ አልቀረበም ፡ በማለት ፡ ይግባኝ ፡ ባዩ ፡ በቂ ፡ ማስረጃ ፡ አልቀረበም ፡ ሲል ፡ ያቀረበውን ፡ ክርክር ፡ የጠቅላይ ፡ የንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ዐቃቤ ፡ ሕግም ፡ ደግሮታል ።

አንድ ፡ የመንግሥት ፡ ሠራተኛ ፡ ከሌላ ፡ ሰው ፡ ገንዘብ ፡ ወይም ፡ ስጦታ ፡ ወይም ፡ ሌላ ፡ ማናቸውንም ፡ ነገር ፡ በመቀበሉ ፡ ብቻ ፡ የጉቦ ፡ መቀበል ፡ ወንጀል ፡ ሠርቶአል ፡ ለማለት ፡ አይቻልም ፡ አንድ ፡ የመንግሥት ፡ ሠራተኛ ፡ ጉቦ ፡ ተቀብሎአል ፡ ወይም ፡ የጉቦ ፡ መቀበል ፡ ወንጀል ፡ ሠርቶአል ፡ ለማለት ፡ የሚቻለው ፡ ገንዘብ ፡ ወይም ፡ ሌላ ፡ ማናቸውን ፡ ጥቅም ፡ ያለበትን ፡ ነገር ፡ የተቀበለው ፡ በሥራው ፡ በኩል ፡ የተሰጠውን ፡ እምነት ፡ በማንደልና ፡ አላገባብ ፡ በመሥራት ፡ ወይም ፡ ልዩ ፡ አስተያየትና ፡ ውለታ ፡ ለማድረግ ፡ ነው ፡ የሚያሰኝ ፡ ምክንያት ፡ ኖሮ ፡ በዚህ ፡ አኳኋን ፡ የተቀበለ ፡ እንደ ፡ ሆነ ፡ ነው ።

በዚህ ፡ በአሁኑ ፡ ነገር ፡ ዐቃቤ ፡ ሕግ ፡ ያሰረዳው ፡ ይግባኝ ፡ ባዩ ፡ ከሰይድ ፡ አብደላ ፡ ሳላህ ፡ ሟጂ ፡ ብር ፡ መቀበሉን ፡ ብቻ ፡ ነው ፡ ሰይድ ፡ አብደላ ፡ እንደ ፡ ተናገረው ፡ ገንዘቡን ፡ ለይግባኝ ፡ ባዩ ፡ የሰጠው ፡ ዋስን ፡ ጠበቃ ፡ እንዲፈልግለት ፡ ነው ፡ ተብሏል ።

ይግባኝ፣ ባዩ፣ እንደ፣ ተናገረው፣ የተባለውን፣ ገንዘብ፣ ከሰይድ፣ አብደላ፣ የተቀበለው፣ ምግብና፣ ሲጋራ፣ ሌላም፣ አስፈላጊ፣ ነገር፣ እንዲገዛለትና፣ ገንዘቡን፣ እንዲያስቀምጥለት፣ ነው፣ ብሏል ። ከዚህም፣ በቀር፣ ይህ፣ ፱፻፶፯፣ ብር፣ ለይግባኝ፣ ባዩ፣ በተሰጠበት፣ ጊዜ፣ ሰይድ፣ አብደላ፣ ሳላህ፣ በከፍተኛው፣ ፍርድ፣ ቤት፣ ቀርቦ፣ በተከሰሰበት፣ ወንጀል፣ ቅጣት፣ ተፈርዶበት፣ እንደ፣ ነበር፣ ታውቋል ። እንዲሁም፣ ፫ኛው፣ የዐቃቤ፣ ሕግ፣ ምስክር፣ ይህ፣ ክስ፣ በቀረበበት፣ በጉቦ፣ መቀበል፣ ወንጀል፣ ተካፋይ፣ ስለሆነ፣ እርሱ፣ የመሰከረው፣ ምስክርነት፣ ሌላ፣ ተጨማሪ፣ ማስረጃና፣ ድጋፍ፣ ካላገኘ፣ ይግባኝ፣ ባዩ፣ የተከሰሰበትን፣ የጉቦ፣ መቀበል፣ ወንጀል፣ ለመሥራቱ፣ በቂ፣ ማስረጃ፣ ሊሆን፣ አይችልም ። ፫ኛው፣ የዐቃቤ፣ ሕግ፣ ምስክር፣ የመሰከረውን፣ ምስክርነት፣ እንቀበለው፣ ብንልም፣ እንኳን፣ እርሱ፣ እንደ፣ ተናገረው፣ ይግባኝ፣ ባዩ፣ ፱፻፶፯፣ ብር፣ ከእርሱ፣ የተቀበለው፣ ጠበቃና፣ ዋስ፣ እፈልግልሃለሁ፣ ብሎ፣ ነው፣ ስላለ፣ ታዲያ፣ እንደዚህ፣ ያለው፣ ምስክርነት፣ በክሱ፣ ውስጥ፣ በተጠቀሰው፣ በቅጥር፣ ፬፻፳፮፣ የተመለከተውን፣ የጉቦ፣ መቀበል፣ ወንጀል፣ ሦስተኛውን፣ መሠረታዊ፣ ነገር፣ አስረድቶአል፣ ለማለት፣ እንዴት፣ ይቻላል? ማለት፣ ይግባኝ፣ ባዩ፣ ፱፻፶፯፣ ብር፣ ከ፫ኛው፣ የዐቃቤ፣ ሕግ፣ ምስክር፣ የተቀበለው፣ በፖሊስ፣ መኩንንነቱ፣ የሚሠራው፣ የእምነት፣ ሥራ፣ አንድሎ፣ በመንግሥት፣ ሠራተኛነቱ፣ የተሰጠውን፣ ደንበኛ፣ ተግባር፣ ተላልፎ፣ ሥራውን፣ በማስታከክ፣ በማይገባ፣ ለመጠቀም፣ ብሎ፣ ነው፣ የተቀበለው፣ የሚያሰኝ፣ በቂ፣ ምክንያት፣ መኖሩን፣ ነው ። እንደ፣ ቀረበው፣ ማስረጃና፣ እንደ፣ አሠራሩ፣ አኳኋን፣ በዚህ፣ ፍርድ፣ ቤት፣ አስተያየት፣ እንደዚህ፣ የተሠራ፣ መስሎ፣ አልታየም ።

ምንም፣ እንኳን፣ በፍርድ፣ ቤት፣ የተገለጸና፣ የቀረበ፣ ማስረጃ፣ ባይሆንም፣ ማንኛውም፣ የፖሊስ፣ ሠራዊት፣ አባል፣ በማናቸውም፣ ምክንያት፣ ቢሆን፣ ከእስረኛ፣ ገንዘብ፣ እንዳይቀበል፣ የፖሊስ፣ የዲስፕሊን፣ ደንብ፣ እንዳለ፣ ይግባኝ፣ ባዩ፣ ፱፻፶፯፣ ብር፣ የተቀበለው፣ ለሰይድ፣ አብደላ፣ ምግብ፣ መግዣውና፣ ለጠበቃና፣ ለዋስ፣ መግዣ፣ ቢሆን፣ በዲስፕሊን፣ በኩል፣ ያስጠይቀው፣ ይሆናል ፤ ነገር፣ ግን፣ በቅጥር፣ ፬፻፳፮፣ እንደተመለከተው፣ ሕግ፣ ይግባኝ፣ ባዩ፣ ፱፻፶፯፣ ብር፣ የተቀበለው፣ በመንግሥት፣ ሠራተኛነት፣ የተሰጠውን፣ ሥራና፣ ተግባር፣ በማንደልና፣ ሥራውን፣ አስታኮ፣ ለመጠቀም፣ ነው፣ የሚያሰኝ፣ በቂ፣ ምክንያት፣ አልተገኘም ።

ስለዚህ፣ ከዚህ፣ በላይ፣ በተዘረዘረው፣ ምክንያት፣ ይግባኝ፣ ባዩ፣ ያቀረበውን፣ ይግባኝ፣ ተቀብለን፣ ከፍተኛው፣ ፍርድ፣ ቤት፣ የፈረደውን፣ የጥፋተኛነትና፣ የቅጣት፣ ፍርድ፣ በመሻር፣ ይግባኝ፣ ባዩ፣ የመቶ፣ አለቃ፣ በለጠ፣ በላይነህ፣ ከተከሰሰበት፣ በቅጥር፣ ፬፻፳፮፣ ከተመለከተው፣ ወንጀል፣ በዚህ፣ ፍርድ፣ በነጻ፣ ተለቋል ።

ይህ፣ ፍርድ፣ ዛሬ፣ ጥር፣ ፳፫፣ ቀን፣ ፲፱፻፶፱፣ ዓ፡ ም፡ በጠቅላይ፣ የንጉሠ፣ ነገሥት ፍርድ፣ ቤት፣ በግልጽ፣ ችሎት፣ ተሰጠ ። ፍርዱ፣ መለወጡን፣ ከፍተኛው፣ ፍርድ፣ ቤት፣ እንዲያውቀው፣ ይጻፍለት ።

SUPREME IMPERIAL COURT
Div. A

Lt. BELETE BELAINEH v. The PUBLIC PROSECUTOR

Criminal Appeal No. 229/54 E.C.

Penal law -- Bribery -- Article 425 P.C.

On appeal from a judgment of the High Court convicting appellant, a police officer, of bribery when he accepted E\$950 from an individual arrested and under his charge.

Held: Conviction quashed as the money was not accepted by the appellant in consideration for an official act or favour as required by Art. 425 P.C.

Ter 22, 1954 E.C. (January 31, 1962 G.C.); Justices: Afenigus Taddesse Mengesha, Dr. W. Buhagiar, Ato Taddesse Tekle Giorgis:— This is an appeal from a judgment of the High Court convicting the appellant on a charge of bribery under Article 425 of the Penal Code and sentencing him to imprisonment for a period of one year and to a fine of three hundred dollars (E\$300) and in default of payment to a further six months imprisonment.

The ground of appeal is that there was not sufficient evidence before the High Court on which the appellant could be convicted as charged.

Before dealing with the merits on the facts of this appeal it is essential to consider the elements of the offence contemplated in Article 425 of the Penal Code and the evidence the prosecution must produce to ensure a conviction thereunder. The elements of the offence of bribery are:

- (a) a public servant;
- (b) the seeking or the exacting of a promise of, or the receipt of, a gift or other advantage to which the public servant is not entitled;
- (c) that such gift or other advantage be given or that the promise of such gift or advantage be sought or exacted, *in consideration for the performance of, or omission of, an act, in violation of the duties proper to the office of the public servant.*

Each of these elements must be proved by the prosecution before an accused person can be found guilty of the offence of bribery.

Now in the present case the allegation of the prosecution is that the appellant, being an Inspector of the Police Force has received from one Said Abdulla Saleh the sum of E\$950 on Ter 9, 1952; the charge against the appellant alleges that the appellant had received certain promises from Said Abdulla Saleh previous to the payment of such amount of E\$950.

The case for the prosecution shows that Said Abdulla Saleh was arrested by the appellant, an Inspector in the Security Police, and later charged with an offence of smug-

LT. BELETE BELAINEH V. THE PUBLIC PROSECUTOR

gling firearms into Ethiopia; Said Abdulla Saleh was found guilty on this charge and sentenced to 3 years imprisonment and a fine of E\$20,000 in addition to the forfeiture of the firearms. On appeal to the Supreme Imperial Court, Said Abdulla Saleh was released on bail pending appeal. According to Said Abdulla Saleh (who gave evidence for the prosecution as *PW/3*) the appellant took away from him a wallet containing E\$ 350 and £7, also his passport; the appellant denied in his defence that there were the amounts mentioned by *PW/3* — there were E\$250 and £4 only; according to *PW/3* the wallet was returned to him with only £1 while according to the appellant the amounts in the wallet were consigned to Col. Workneh who ordered him to provide food for the said Said Abdulla Saleh out of the money in the wallet and from this amount the appellant used E\$245 for food and other things. The prosecution also adduced evidence through *PW/3* that at the time Said Abdulla Saleh was arrested he gave to the appellant E\$2000 so that the latter could provide a guarantor for bail and an advocate for the defence; the appellant denied this in his defence. Be that as it may *PW/3* stated that he informed an officer of the Security about this E\$2000 and as a result of this information the police authorities decided on a "trap"; this consisted in giving Said Abdulla Saleh E\$1000 which he was to give to the appellant at a time when the conversation between them was to be tape-recorded; the tape-recording, however, was not successful and is not in evidence. According to *PW/3* the conversation between him and the appellant consisted in this, that is, that *PW/3* mentioned the question of guarantor and advocate and the appellant replied that he needed more money; *PW/3* said that he had only E\$1000 but the appellant said that he required E\$2000; finally *PW/3* gave the appellant E\$950, not at the place where the conversation took place but in the cell where *PW/3* was detained. According to *PW/3* he told the appellant that if he gave the whole of the E\$1000 he would be left with nothing for his necessities and the appellant gave him E\$50; according to the appellant *PW/3* gave him only E\$950 for appellant to keep for him and to use for the food and other necessities of *PW/3*. The appellant was arrested soon after the money was given to him by *PW/3* and was found in possession of this money. The appellant called evidence in his defence to show that previously he had provided *PW/3* with food and cigarettes from money given by *PW/3*.

On this evidence there is no question that the first two elements of the offence, that is (a) a public servant, and (b) E\$950, have been accepted by the appellant from Said Abdulla Saleh. The next question is whether the third element has been proved by the prosecution; the question that has to be considered is in consideration of what has the appellant received this amount of E\$950. There can be no doubt that the receipt by a public officer of money or gift or other advantage does not, by itself, constitute the offence of bribery. To constitute the offence of bribery it is essential that the money, gift or other advantage be given or accepted in consideration of some *official act or conduct*; it is essential that the bribe be given in consideration of an act or omission in connection with the official function of the accused. To constitute the offence of bribery the gratification must be promised or offered or accepted as a motive or reward for doing or forbearing to do any official act or for showing or forbearing to show, *in the exercise of official functions*, favour or disfavour to any person.

In the present case all the prosecution has proved is that the appellant has received from Said Abdulla Saleh E\$950; according to Said Abdulla Saleh this money was given to enable the appellant to find a guarantor and an advocate; according to the appellant this money was given to him to keep for Said Abdulla Saleh. It is also to be mentioned that at the time the E\$950 was given to the appellant, Said Abdulla Saleh had already been convicted and sentenced by the High Court. Apart from the fact that *PW/3* is an accomplice in the alleged bribe and therefore his evidence is not normally sufficient to

convict the accused without corroboration, the fact remains that even if the evidence of *PW/3* is fully accepted such evidence amounts to the appellant having received E\$950 to enable the appellant to find a guarantor and an advocate for *PW/3*. But does this evidence satisfy the third element of the offence under Article 425 which is that the appellant has received E\$950 "in consideration for the performance of or omission of an act," in violation of the duties proper to the appellant's office as a police officer? In the opinion of this Court it does not. There may be disciplinary rules in the Police Force (although there is no evidence of this before the Court) prohibiting members of the Police Force from receiving money from a person in custody under any circumstances and for whatever purpose or reason in which case the appellant might be subject to disciplinary action, whether he received the E\$950 from *PW/3* to provide a guarantor and an advocate or whether he received this amount to keep for *PW/3*. But for the purposes of Article 425 of the Penal Code this is not sufficient to say that the appellant has received E\$950 in consideration of an act or omission connected with his legal duties as a public servant.

For the above reasons the appeal must be allowed, the conviction and sentence of the High Court quashed and the appellant is hereby acquitted of the charge brought against him under Article 425 of the Penal Code.

የጠቅላይ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፤

፩ኛ ፡ ችሎት ።

ይግባኝ ፡ ባይ ነ- ወይዘሮ ፡ ጽጌ ፡ ወይን ፡ ተስፋ ፡ ማርያም ፤ መልስ ፡ ሰጭ ነ- አቶ ፡ ታደሰ ፡ አምባዬና ፡ ሌሎቹ ።

የፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ይግባኝ ፡ ቍጥር ፡ ፩፻፪/፶፬ ፡ ዓ ፡ ም ።

ንብረት ፤ ፅቃዎች ፤ በውል ፡ የሚደረግ ፡ የመግዛት ፡ መብት ፤ የመሸጥ ፡ ተስፋ ፤ የፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቍጥር ፡ ፩፻፶፪/፶፫ ።
በቀዳሚነት ፡ የመግዛት ፡ መብት ፡ ይገባኛል ፡ ማለት ፤ በመብቱ ፡ ለመጠቀም ፡ የሚችልበት ፡ ጊዜ ፤ የፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቍጥር ፡ ፩፻፶፪ ።

ስማቸው ፡ የተጠቀሰው ፡ መልስ ፡ ሰጭ ፡ ለይግባኝ ፡ ባይ ፡ እርስት ፡ ሊሸጡ ፡ ተስፋ ፡ በገቡበት ፡ መሠረት ፡ ይኸው ፡ ተስፋ ፡ ፍጻሜ ፡ እግኝቶ ፡ እርስቱ ፡ እንዲዛወርላቸው ፡ ይግባኝ ፡ ባይ ፡ የጠየቁትን ፡ ከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ስለነፈጋቸው ፡ ይግባኙ ፡ ቀረቡ ።

ውሳኔ ነ- በፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቍጥር ፡ ፩፻፶፫ ፡ ፬፻ ፡ መሠረት ፡ መልስ ፡ ሰጭ ፡ በቀዳሚነት ፡ የመግዛት ፡ መብት ፡ ይገባኛል ፡ ማለት ፡ ስለሚችሉና ፡ ዳግም ፡ መልስ ፡ ሰጭው ፡ ይህንን ፡ አከራካሪውን ፡ እርስት ፡ ገዝተው ፡ ለሌላ ፡ ሰው ፡ ስለ ሸጡት ፡ በፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቍጥር ፡ ፩፻፶፫ ፡ ፬፻፶፫ ፡ መሠረት ፡ ይግባኝ ፡ ባይ ፡ ሊጠይቁ ፡ የሚችሉት ፡ ኪሳራ ፡ ስለሆነ ፡ እርስቱ ፡ ሊዛወርላቸው ፡ አልተቻለም ።

1. በተከራካሪዎቹ ፡ መካከል ፡ የተደረገው ፡ የውል ፡ ድርድር ፡ የመሸጥ ፡ ተስፋ ፡ እንጂ ፡ ርግጠኛ ፡ የሆነ ፡ መብት ፡ የሚሰጥ ፡ የመጨረሻ ፡ የሺያጭ ፡ ውል ፡ አይደለም ።

2. እርስቱን ፡ የማዛወር ፡ ስልጣን ፡ ለተላለፍ ፡ አልተቻለም ። ምክንያቱም ፡ እነገሩ ፡ ውስጥ ፡ በቀዳሚነት ፡ የመግዛት ፡ መብት ፡ ይገባኛል ፡ ለማለት ፡ ስለሚችልና ፡ በዚህም ፡ መብት ፡ ለመጠቀም ፡ ጊዜው ፡ መተላለፍ ፡ የሚጀምረው ፡ ከባለመብቱ ፡ በቀር ፡ ለሌላ ፡ ገዥ ፡ የእርስትነት ፡ ሀብት ፡ ከተዘዋወረበት ፡ ጊዜ ፡ አንሥቶ ፡ እንጂ ፡ እርስትነትን ፡ ለማዛወር ፡ ቃል ፡ ከተገባበት ፡ ጊዜ ፡ አንሥቶ ፡ አይደለም ።

3. አከራካሪው ፡ እርስት ፡ በሽያጭ ፡ ለሦስተኛ ፡ ሰው ፡ በመተላለፍ ፡ ተገቢው ፡ ጥያቄ ፡ ኪሳራ ፡ እንጂ ፡ ውሉን ፡ እንዲፈጸም ፡ ማስገደድ ፡ አይደለም ።

መጋቢት ፡ ፯ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፶፭ ፡ ዓ ፡ ም ። ዳኞች ነ- አፈ ፡ ንጉሥ ፡ ታደሰ ፡ መንገሻ ፡ ዶክተር ፡ ዊሊያም ፡ ቦሐጂያር ፡ አቶ ፡ ታደሰ ፡ ተክለ ፡ ጊዮርጊስ ። ይህ ፡ ይግባኝ ፡ የቀረበው ፡ ከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ በቍጥር ፡ ፩፻፶፮/፶፪ ፡ የፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ነገር ፡ የካቲት ፡ ፳፯ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፶፬ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ፩ኛው ፡ ተከላኛ ፡ ውሉን ፡ ፈርሞአል ፡ በተባለው ፡ ማስረጃ ፡ ላይ ፡ እንደሚያስረዳው ፡ በታወገ ፡ ከተወላጆቹ ፡ የሚካፈለው ፡ መሆኑን ፡ ሳይሰውር ፡ እያመነ ፡ በውሉ ፡ ላይ ፡ አስፈርማቸዋለሁ ፡ በማለት ፡ ተስፋ ፡ የሰጡ ፡ ብቻ ፡ ከመሆኑ ፡

በቀር ፡ ሌላ ፡ አጥጋቢ ፡ ነገር ፡ አልቀረበም ፤ በዚህ ፡ ምክንያት ፡ የቀረበውን ፡ ክስ ፡ ሰር
ዘናል ፡ ብሎ ፡ የፈረደውን ፡ ፍርድ ፡ ለመቃወም ፡ ነው ።

መዝገቡ ፡ እንደሚያስረዳው ፡ ይህ ፡ ይግባኝ ፡ የቀረበበት ፡ ነገር ፡ የተነሣው ፡ ግን
ቦት ፡ ፲፮ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፶፯ ፡ ዓ ፡ ም ፡ በይግባኝ ፡ ባዩዋና ፡ በ፩ኛው ፡ መልስ ፡ ሰጭ ፡ መካከል ፡
በተደረገው ፡ ውል ፡ ምክንያት ፡ ነው ። በተባለው ፡ ውል ፡ ፩ኛው ፡ መልስ ፡ ሰጭ ፡ ከአ
ባቱ ፡ ከግራዝማች ፡ አምባዬ ፡ አወቀ ፡ የወረሰውን ፡ በአዲስ ፡ አበባ ፡ ከተማ ፡ ውስጥ ፡
በቦሌ ፡ ወረዳ ፡ የሚገኘውን ፡ ቦታ ፡ ለይግባኝ ፡ ባዩዋ ፡ ለመሾጥ ፡ ተስማምቶአል ። ቦታው ፡
በመሐንዲስ ፡ ተለክቶ ፡ ልኩ ፡ ሲታወቅ ፡ አንዱን ፡ ሜትር ፡ ካሬ ፡ ቦታ ፡ በሦስት ፡ ብር ፡
ሒሳብ ፡ ሊሾጥ ፡ ተስማምቶአል ። ፩ኛው ፡ መልስ ፡ ሰጭ ፡ ወንድሙንና ፡ እጎቱን ፡ እስከ ፡
ግንቦት ፡ ፱ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፶፯ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ድረስ ፡ አቅርቦ ፡ በሦስቱም ፡ ስም ፡ በተዘጋጀው ፡
ውል ፡ ላይ ፡ ሊያስፈርም ፡ ተስማምቶአል ።

የአሁኑዋ ፡ ይግባኝ ፡ ባይ ፡ በከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ባ፩ኛውና ፡ በ፪ኛው ፡ መልስ ፡
ሰጭ ፡ ላይ ፡ ክስ ፡ አቅርበው ፡ የጠየቁት ፡ የቦታው ፡ ሽያጭ ፡ ውል ፡ ፍጻሜ ፡ አግኝቶ ፡
ቦታውን ፡ እንዲረከቡ ፡ ነው ። ፫ኛዋ ፡ መልስ ፡ ሰጭ ፡ ወ/ጽጌ ፡ አምባዬ ፡ ቦታው ፡ የአባቱ ፡
የግራዝማች ፡ አምባዬ ፡ አወቀ ፡ ነው ፤ ከቦታውም ፡ ተካፋይ ፡ ነኝ ፤ ቦታው ፡ ለከሳሽዋ ፡
ለአሁኑዋ ፡ ይግባኝ ፡ ባይ ፡ እንዲሰጥ ፡ አልተስማማውም ፤ ቦታው ፡ የአባቱ ፡ ስለሆነና ፡
የቦታውም ፡ ተካፋይ ፡ ስለሆነኩ ፡ የግዥ ፡ የቀደምትነት ፡ መብት ፡ ስላለኝ ፡ በዚህ ፡ መሠ
ረት ፡ ቦታውን ፡ ከወንድሞቼ ፡ ገዝቼ ፡ በስሜ ፡ ተመዝግቦ ፡ ከእጄ ፡ ስለሚገኝ ፡ ውሉ ፡
ፍጻሜ ፡ ሊያገኝና ፡ ከሳሽዋ ፡ የአሁኑዋ ፡ ይግባኝ ፡ ባይ ፡ ቦታውን ፡ ሊረከቡ ፡ አይችሉም ፡
ሲሉ ፡ በክሱ ፡ ውስጥ ፡ ጣልቃ ፡ ገብተው ፡ ተከራክረዋል ።

ከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ከዚህ ፡ በላይ ፡ እንደተመለከተው ፡ ግንቦት ፡ ፲፮ ፡ ቀን ፡
፲፱፻፶፯ ፡ ዓ ፡ ም ፡ በይግባኝ ፡ ባይዋና ፡ ባ፩ኛው ፡ መልስ ፡ ሰጭ ፡ መካከል ፡ የተደረገው ፡
የቦታ ፡ ሽያጭ ፡ ውል ፡ ድርድሩን ፡ ይዘሽ ፡ ቆይኝ ፡ ውል ፡ ነው ፤ ቦታውም ፡ ለከሳሽዋ ፡
ለአሁኑዋ ፡ ይግባኝ ፡ ባይ ፡ አልተላለፈም ፡ ሲል ፡ ክሱን ፡ በሙሉ ፡ ስላሰናበተው ፡ ፩ኛውና ፡
፪ኛው ፡ መልስ ፡ ሰጭዎች ፡ የራሳቸውን ፡ ድርሻ ፡ ቦታ ፡ በውሉ ፡ መሠረት ፡ ያስረከቡ
ኛል ፡ በማለት ፡ የቀረበውም ፡ ክርክር ፡ ውድቅ ፡ ሆኖአል ። ይግባኙም ፡ የቀረበው ፡ ይህ
ንኑ ፡ ፍርድ ፡ በመቃወም ፡ ነው ።

የይግባኙም ፡ ምክንያት ፡ ከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ በግንቦት ፡ ፲፮ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፶፯ ፡
ዓ ፡ ም ፡ የተደረገውን ፡ የቦታ ፡ ሽያጭ ፡ ውልና ፡ በይግባኝ ፡ ባይዋ ፡ በኩል ፡ የቀረቡትን ፡
ጽሑፎችና ፡ ክርክር ፡ ከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ዋጋ ፡ ያልሰጠውና ፡ ያልተቀበለው ፡
በግይገባ ፡ ነው ፡ በማለት ፡ ነው ፤ እንዲሁም ፡ በይግባኙ ፡ ግመልክቻ ፡ እንደተገለጸው ፡
ይግባኝ ፡ ባይዋ ፡ በከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ የአቀረቡትን ፡ ጥያቄና ፡ ክርክር ፡ ከፍተ
ኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ በፍርዱ ፡ ውስጥ ፡ ሳይጽፈው ፡ በመቅረቱ ፡ ስህተት ፡ አድርጎአል ፡
ሲሉ ፡ ለአቀረቡት ፡ ክርክር ፡ ከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ በአጭሩም ፡ ቢሆን ፡ ይግባኝ ፡
ባይዋ ፡ ያቀረቡትን ፡ ክርክርና ፡ ጥያቄ ፡ በፍርዱ ፡ ውስጥ ፡ መጻፉን ፡ ይህ ፡ የይግባኝ ፡
ፍርድ ፡ ቤት ፡ ስለተመለከተው ፡ ይግባኝ ፡ ባይዋ ፡ ያቀረቡትን ፡ ክርክር ፡ ለመቀበል ፡
አልተቻለም ።

የይግባኝ ፡ ባይዋ ፡ ጠበቃ ፡ እንዳቀረቡት ፡ ክርክር ፡ ፫ኛዋ ፡ መልስ ፡ ሰጭ ፡ ግንቦት ፡
፲፮ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፶፯ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ስለ ፡ ተደረገው ፡ የቦታ ፡ ሽያጭ ፡ ውል ፡ ምናልባት ፡ ሰም
ተው ፡ አልቀረቡም ፡ ይሆናል ። ነገር ፡ ግን ፡ የውሉ ፡ ተካፋይ ፡ አለመሆናቸውና ፡ በው
ሉም ፡ አለመስማማታቸው ፡ ተረጋግጦአል ። በውሉ ፡ ጽሑፍ ፡ እንደተገለጸው ፡ ፩ኛው ፡

መልስ ሰጭ ጸገቱን ፣ ፫ኛዋን ፣ መልስ ሰጭ አቅርቦ ፣ በውሉ ላይ ሊያስፍርም ፣ ተስፋ ሰጥቶአል ። በከላሽ ፣ ጀኛ ፣ የጽሑፍ ማስረጃ ፣ እንደተገለጸው ፣ ጀኛው ፣ መልስ ሰጭ ፣ ጥር ፣ ጽፎ ፣ ቀን ፣ ፲፱፻፶ ፣ ዓ ፣ ም ፣ ለይግባኝ ፣ ባዩዋ ፣ ባለቤትና ለይግባኝ ፣ ባዩዋ ፣ በጸፈው ፣ ደብዳቤ ፣ ቦታውን ፣ ለይግባኝ ፣ ባዩዋ ፣ ሼጫአለሁ ፣ ብሎ ማስታወቁ ፣ እውነት ፣ ነው ። እንዲሁም ፣ በዚሁ ፣ ቀን ፣ ጀኛው ፣ መልስ ሰጭ ፣ ለአቶ ፣ ደጉ ፣ በላይነህ ፣ በጸፈው ፣ ደብዳቤ ፣ የይግባኝ ፣ ባዩዋ ፣ ባለቤት ፣ አቶ ፣ አባተ ፣ አግዴ ፣ በቦታው ፣ ላይ ፣ ቤት ፣ ለመሥራት ፣ ቢመጡ ፣ እንዳትከለክላቸው ፣ ብሎ ማስታወቁ ፣ እውነት ፣ ነው ። እንዲሁም ፣ ባጀኛው ፣ የከላሽ ፣ ማስረጃ ፣ እንደተገለጸው ፣ ጀኛው ፣ መልስ ሰጭ ፣ የቦታውን ፣ ግብር ፣ መክፈሉ ፣ ታውቋል ። ነገር ፣ ግን ፣ በዚህ ፣ ነገር ፣ መረጋገጫ ፣ ውሳኔ ፣ ሊሰጥበት ፣ የሚያስፈልገው ፣ ጥያቄ ፣ (ሀ) ፍጹም ፣ የሆነ ፣ የቦታ ፣ ሽያጭ ፣ መኖሩንና ፣ አለመኖሩን ፣ (ለ) ቦታው ፣ የጀኛውና ፣ የጀኛው ፣ መልስ ሰጭዎች ፣ ብቻ ፣ መሆኑንና ፣ አለመሆኑን ።

በ(ሀ) ስለተመለከተው ፣ ጥያቄ ፣ ጀኛው ፣ መልስ ሰጭ ፣ ከይግባኝ ፣ ባይዋ ፣ ጋር ፣ ያደረገው ፣ የቦታ ፣ ሽያጭ ፣ ውል ፣ አነጋገር ፣ እንደተገለጸው ፣ ወደ ፊት ፣ ወንድሙንና ፣ እገቱን ፣ አቅርቦ ፣ እንዲሰማሙለትና ፣ እንዲፈርሙለት ፣ የተደረገ ፣ ውል ፣ ስለሆነ ፣ በዚህ ፣ በይግባኝ ፣ ፍርድ ፣ ቤት ፣ አስተያየት ፣ ድርድርና ፣ ይዘሽ ፣ ቆይኝ ፣ ውል ፣ መሆኑ ፣ አላጠራጠረም ። ጀኛው ፣ መልስ ሰጭ ፣ እገቱን ፣ ፫ኛዋን ፣ መልስ ሰጭ ፣ በሽያጩ ፣ ውል ፣ እንድትሰማማና ፣ በውሉ ፣ ላይ ፣ እንድትፈርም ፣ ለማድረግ ፣ ካለመቻሉም ፣ በላይ ፣ ፫ኛዋ ፣ መልስ ሰጭ ፣ የግዥው ፣ ቀደምትነት ፣ ለኔ ፣ ይገባል ፣ በማለት ፣ ተከራክረው ፣ ቦታውን ፣ ከወንድሞቻቸው ፣ ከጀኛውና ፣ ከጀኛው ፣ መልስ ሰጭዎች ፣ ገዝተው ፣ በስማቸው ፣ በማስመዝገብ ፣ የጠቅላላው ፣ ቦታ ፣ ባለቤት ፣ መሆናቸው ፣ ታውቋል ።

የቦታው ፣ ሽያጭ ፣ የውል ፣ ድርድር ፣ በይግባኝ ፣ ባይዋና ፣ ባጀኛው ፣ መልስ ሰጭ ፣ መካከል ፣ በተደረገ ፣ ጊዜ ፣ ለመሸጭ ፣ የታሰበው ፣ ቦታ ፣ ተለክቶ ፣ ምን ፣ ያህል ፣ መሆኑ ፣ አልታወቀም ፣ ነበር ። በሽያጩ ፣ ውል ፣ መሠረት ፣ ይግባኝ ፣ ባዩዋ ፣ ቦታውን ፣ ተረክበው ፣ እጅ ፣ አላደረጉም ። በዚህ ፣ አኳኋን ፣ ይግባኝ ፣ ባይዋ ፣ ካጀኛው ፣ መልስ ሰጭ ፣ ጋር ፣ በአደረጉት ፣ የቦታ ፣ ሽያጭ ፣ ውል ፣ ድርድር ፣ መሠረት ፣ በቦታው ፣ ላይ ፣ ጠቅላላ ፣ የባለቤትነት ፣ መብት ፣ አላገኙም ። በተባለው ፣ የሽያጭ ፣ ውል ፣ ድርድር ፣ ይግባኝ ፣ ባይዋ ፣ ያገኙት ፣ ሕጋዊ ፣ መብት ፣ ጀኛው ፣ መልስ ሰጭ ፣ የቦታውን ፣ ሽያጭ ፣ ውል ፣ እፍጻሜ ፣ እንዲያደርስ ፣ መጠየቅ ፣ ብቻ ፣ ነበር ። ከፍትሐ ፣ ብሔር ፣ ሕግ ፣ እንደተመለከተው ፣ በይግባኝ ፣ ባዩዋና ፣ ባጀኛው ፣ መልስ ሰጭ ፣ መካከል ፣ በተደረገው ፣ የቦታ ፣ ሽያጭ ፣ ድርድር ፣ ውል ፣ በይግባኝ ፣ ባዩዋና ፣ ባጀኛው ፣ መልስ ሰጭ ፣ መካከል ፣ የተፈጠረው ፣ የሕግ ፣ ሁኔታ ፣ ከዚህ ፣ በላይ ፣ እንደተመለከተው ፣ ነው ። ምናልባት ፣ በሌላ ፣ አገር ፣ ሕግ ፣ ለምሳሌ ፣ በእንግሊዝ ፣ ሕግ ፣ (ኮመን ፣ ሎው) ፣ በተባለው ፣ ይግባኝ ፣ ባይዋ ፣ ካጀኛው ፣ መልስ ሰጭ ፣ ጋር ፣ በአደረጉት ፣ የውል ፣ ድርድር ፣ ከዚህ ፣ የበለጠ ፣ ሕጋዊ ፣ መብት ፣ ሊያገኙ ፣ ይችሉ ፣ ይሆናል ። ነገር ፣ ግን ፣ ይህ ፣ የይግባኝ ፣ ፍርድ ፣ ቤት ፣ መከተል ፣ ያለበት ፣ በኢትዮጵያ ፣ የፍትሐ ፣ ብሔር ፣ ሕግ ፣ የተመለከተውን ፣ መሠረታዊ ፣ አሳብ ፣ ነው ። ይህም ፣ በኢትዮጵያ ፣ የፍትሐ ፣ ብሔር ፣ ሕግ ፣ የተመለከተው ፣ ከኮንቲኔንታል ፣ ሕግ ፣ መሠረታዊ ፣ አሳብ ፣ ጋር ፣ የሚሰማማ ፣ ነው ። እንደዚህም ፣ ስለ ፣ ተባለ ፣ አንድ ፣ ሰው ፣ ለሌላ ፣ ሰው ፣ ለመሼጥ ፣ የተዋዋለውንና ፣ የተሰማማበትን ፣ ነገር ፣ በውሉ ፣ መሠረት ፣ ለገዥው ፣ ለማስረከብ ፣ አይገደድም ። የማይለይ ፣ ባይሆን ፣ በዚህ ፣ በአሁኑ ፣ ነገር ፣ ውሉ ፣ ፍጻሜ ፣ ሊያገኝና ፣ ይግባኝ ፣ ባዩዋ ፣ ቦታውን ፣ ሊረከቡ ፣ የማይችሉበት ፣ ሕጋዊ ፣ ሁኔታ ፣ ስለ ፣ ተፈጠረ ፣ ውሉ ፣ ፍጻሜ ፣ ሊያገኝና ፣ ይግባኝ ፣ ባዩዋ ፣ ቦታውን ፣ ለመረከብ ፣ አስመችተው ፣ መግለጽ ፣ ነው ።

በ(ለ) ስለተመለከተው ፣ ጥያቄ ፣ የቦታው ፣ ግብር ፣ ጀኛውና ፣ ጀኛው ፣ መልስ ሰጭዎች ፣ እራሳቸው ፣ ብቻ ፣ ቢከፍሉም ፣ የሌላውን ፣ ሰው ፣ የቦታ ፣ ባለቤትነት ፣ ስለማያስ

ቀርና፣ በቦታውም፣ እንዳይጠቀም፣ ስለማያደርግ፣ የቦታው፣ ባለቤት፣ ጅኛውና፣ ጀኛው፣ መልስ፣ ሰጭዎች፣ ብቻ፣ ናቸው፣ ለማለት፣ አይቻልም።

ይግባኝ፣ ባይዋ፣ ግንቦት፣ ፲፮፣ ቀን፣ ፲፱፻፶፯፣ ዓ፡ ም፣ የቦታውን፣ ሽያጭ፣ የውል፣ ድርድር፣ ካጅኛው፣ መልስ፣ ሰጭ፣ ጋር፣ ከአደረጉ፣ በኋላ፣ ወደ፣ አሜሪካን፣ ሄደው፣ ጥቂት፣ ጊዜ፣ ቁይተው፣ ስለ፣ ነበር፣ በዚያን፣ ጊዜ፣ የኛዋ፣ መልስ፣ ሰጭ፣ በአዲስ፣ አበባ፣ አውራጃ፣ ፍርድ፣ ቤት፣ የውርስና፣ የአስተዳደር፣ ፋይል፣ ከፍተው፣ ጅኛውና፣ ጀኛው፣ መልስ፣ ሰጭዎች፣ የጋራ፣ ቦታቸውን፣ ለሌላ፣ ለውጭ፣ ሰው፣ ለመሼጥ፣ ማሰባቸውን፣ በመግለጽ፣ የተባለውን፣ ቦታ፣ ለመግዛት፣ የቀደምትነት፣ መብት፣ ስላላቸው፣ ቦታውን፣ ካጅኛውና፣ ከጀኛው፣ መልስ፣ ሰጭዎች፣ መግዛታቸውን፣ ለማስታወቅ፣ ቦታው፣ በስማቸው፣ እንዲዛወርላቸው፣ ስለጠየቁ፣ ጅኛው፣ መልስ፣ ሰጭ፣ ቦታውን፣ ለይግባኝ፣ ባይዋ፣ ለመሼጥ፣ ግንቦት፣ ፲፮፣ ቀን፣ ፲፱፻፶፯፣ ዓ፡ ም፣ ያደረገውን፣ ስምምነት ሳያውቁ፣ አልቀሩም። ጀኛውም፣ ሁኔታ፣ የኛዋ፣ መልስ፣ ሰጭ፣ የካቲት፣ ፲፰፣ ቀን፣ ፲፱፻፶፩፣ ዓ፡ ም፣ ካጅኛውና፣ ከጀኛው፣ መልስ፣ ሰጭዎች፣ ጋር፣ በአደረጉት፣ የእርቅና፣ የቦታ፣ ግዥ፣ ስምምነት፣ ተገልጾአል። በተባለውም፣ የእርቅና፣ የቦታ፣ ግዥ፣ ስምምነት፣ ጅኛውና፣ ጀኛው፣ መልስ፣ ሰጭዎች፣ የኛዋ፣ መልስ፣ ሰጭ፣ ቦታውን፣ ለመግዛት፣ የቀደምትነት፣ ያላቸው፣ መሆኑና፣ አብረው፣ ዋጋቸውን፣ ተቀብለው፣ የ፫ኛዋ፣ መልስ፣ እንዳለቀላቸው፣ ተስማምተዋል። መጋቢት፣ ፲፮፣ ቀን፣ ፲፱፻፶፩፣ ዓ፡ ም፣ በአዲስ፣ አበባ፣ አውራጃ፣ ፍርድ፣ ቤት፣ ስለዚህ፣ ጉዳይ፣ የተመዘገበው፣ አነጋገርና፣ የተሰጠው፣ ትእዛዝ፣ እንደሚያመለክተው፣ ጅኛውና፣ ጀኛው፣ መልስ፣ ሰጭዎች፣ ለይግባኝ፣ ባይዋ፣ ለመሼጥ፣ ያሰቡትን፣ ቦታ፣ የኛዋ፣ መልስ፣ ሰጭ፣ ለመግዛት፣ የቀደምትነት፣ መብት፣ ስላላቸው፣ ዋጋቸውን፣ ተቀብለው፣ የቦታውን፣ ባለቤትነት፣ ለእጎታቸው፣ የኛዋ፣ መልስ፣ ሰጭ፣ አስተላልፈዋል። የኛዋ፣ መልስ፣ ሰጭ፣ በከፍተኛው፣ ፍርድ፣ ቤት፣ በክርክሩ፣ ውስጥ፣ ጣልቃ፣ ገብተው፣ የተከራከሩት፣ ቦታውን፣ ወንድሞቹ፣ ለውጭ፣ ሰው፣ ለመሼጥ፣ አይችሉም፣ በማለት፣ ስለ፣ ገዛሁና፣ በሙሉ፣ የቦታው፣ ባለቤትነት፣ የኔ፣ ነው፣ በማለት፣ ነው። ይግባኝ፣ ባይዋ፣ በጠበቃቸው፣ አማካይነት፣ በከፍተኛው፣ ፍርድ፣ ቤትም፣ ሆነ፣ በዚህ፣ በይግባኝ፣ ፍርድ፣ ቤት፣ ያቀረቡት፣ ክርክር፣ የኛው፣ መልስ፣ ሰጭ፣ የግዥ፣ ቀደምትነት፣ መብት፣ አለኝ፣ ብለው፣ የተቃወሙትና፣ ቦታውን፣ የገዙት፣ በሕጉ፣ በተመለከተው፣ የመቃወሚያው፣ ጊዜ፣ ከአለፈ፣ በኋላ፣ ነው። በፍትሐ፣ ብሔር፣ ሕግ፣ በቅጥር፣ ፩ሺህ፬፻፲፯፣ እንደ፣ ተጻፈው፣ አንድ፣ ሰው፣ የግዥ፣ ቅድሚያ፣ መብት፣ አለኝ፣ ብሎ፣ ለመቃወምና፣ ለመከራከር፣ የሚችለው፣ የቅድሚያ፣ መብት፣ አለኝ፣ የሚባለው፣ ነገር፣ ወደሌላ፣ ሰው፣ እጅ፣ መተላለፉ፣ ከተነገረው፣ ቀን፣ ጀምሮ፣ እስከ፣ ሁለት፣ ወር፣ ድረስ፣ ነው። ይህ፣ ክርክር፣ የተደረገበት፣ ለይግባኝ፣ ባይዋ፣ ስላልተላለፈና፣ መተላለፉም፣ ለ፫ኛዋ፣ መልስ፣ ሰጭ፣ እንደ፣ ሕጉ፣ ስላልተነገራቸው፣ የልዩ፣ ልዩ፣ ውል፣ የተባለውም፣ የአሁኑ፣ ውል፣ ገና፣ ወደ፣ ፊት፣ ለገዥዋ፣ ለይግባኝ፣ ባይዋ፣ ለማስተላለፍ፣ የተደረገ፣ የውል፣ ድርድርና፣ ገና፣ ፍጹም፣ የሆነ፣ የሽያጭ፣ ውል፣ ሆኖ፣ በዚህ፣ መሠረት፣ ቦታው፣ ለይግባኝ፣ ባይ፣ ስላልተላለፈ፣ የኛዋ፣ መልስ፣ ሰጭ፣ ግንቦት፣ ፲፮፣ ቀን፣ ፲፱፻፶፯፣ ዓ፡ ም፣ በይግባኝ፣ ባይና፣ ባጅኛው፣ መልስ፣ ሰጭ፣ መካከል፣ የተደረገውን፣ የቦታ፣ ሽያጭ፣ የውል፣ ድርድር፣ መኖሩን፣ እያወቁ፣ ግዥው፣ ለኔ፣ ይገባል፣ ብለው፣ በሕጉ፣ ውስጥ፣ በተወሰነው፣ ቀን፣ ሳይቃወሙ፣ ከቀሩ፣ የግዥ፣ ተቀዳሚነት፣ መብታቸውን፣ ያጣሉ፣ በማለት፣ የቀረበው፣ ክርክር፣ ትክክል፣ አይደለም።

በ፫ኛዋ፣ መልስ፣ ሰጭ፣ ላይ፣ ይግባኝ፣ ባይዋ፣ ያቀረቡት፣ ክርክር፣ ከዚህ፣ በላይ፣ እንደተመለከተው፣ ሲሆን፣ ባጅኛውና፣ በጀኛው፣ መልስ፣ ሰጭዎች፣ ላይ፣ ያቀረቡት፣ ክርክር፣ ጥያቄ፣ ደግሞ፣ በቦታው፣ ሽያጭ፣ ውል፣ ድርድር፣ መሠረት፣ የራሳቸውን፣

ድርሻ፣ ቦታ፣ ለይግባኝ፣ ባዩዋ፣ እንዲያስረክቡ፣ ነው። ከዚህ፣ በላይ፣ እንደተገለጸው፣
 ቮኛዋ፣ መልስ፣ ሰጭ፣ ቦታውን፣ ለመግዛት፣ የቅድሚያ፣ መብት፣ ያላቸው፣ ስለሆነና፣
 ይህንንም፣ የግዥ፣ ቅድሚያ፣ መብታቸውን፣ የሚያሰጥ፣ ሕጋዊ፣ ምክንያት፣ ካለመኖ
 ሩም፣ በላይ፣ ቦታው፣ ለቮኛዋ፣ መልስ፣ ሰጭ፣ ተሸጦ፣ የቦታው፣ ባለቤትነትም፣ ለቮኛዋ፣
 መልስ፣ ሰጭ፣ ስለ፣ ተዛወረ፣ ይግባኝ፣ ባዩዋ፣ የጠየቁት፣ ጥያቄ፣ በፍጹም፣ አይቻልም።
 ምንም፣ እንኳን፣ በፍትሐ፣ ብሔር፣ ሕግ፣ በቅጥር፣ ፩ሺህ፬፻፲፮፣ እንደተመለከተው፣
 አንድ፣ ሰው፣ ለሌላ፣ ሰው፣ ሊሾጥ፣ የተስማማበትን፣ ነገር፣ ለሌላ፣ ሰው፣ ለማስተላለፍ፣
 ባይችልም፣ ይህን፣ ክርክር፣ የተደረገበትን፣ ቦታ፣ ቮኛዋ፣ መልስ፣ ሰጭ፣ የገዙት፣
 በግዥ፣ ቅድሚያ፣ መብታቸው፣ ስለሆነ፣ በቅጥር፣ ፩ሺህ፬፻፲፮፣ ከተመለከተው፣ ጋር፣
 አይተን፣ የሌለው፣ ከመሆኑም፣ በላይ፣ ላንድ፣ ሰው፣ ለመሾጥ፣ የተስማማና፣ ተስፋ፣
 የሰጠበትን፣ ነገር፣ ለሌላ፣ ሰው፣ ቢሾጥም፣ ከገዥው፣ በኩል፣ የማታለል፣ ሁኔታ፣
 ከሌለ፣ የግዥው፣ ውል፣ ሊፈርስና፣ የተሸጠው፣ ነገር፣ ለቀድሞው፣ ተዋዋይ፣ ሊመ
 ለስ፣ አይቻልም። እንደዚህ፣ ያለው፣ የሽያጭ፣ ውል፣ የሚፈርስው፣ የማታለል፣
 ሁኔታ፣ ከገዥው፣ ወገን፣ ያለ፣ እንደሆነ፣ ነው። እንደዚህ፣ ባለው፣ ነገር፣ የተሾጠውን፣
 ነገር፣ ለመግዛት፣ ስምምነት፣ ያደረገው፣ ሰው፣ ለሌላ፣ ሰው፣ በመሾጡ፣ ከሽያጩ፣
 ኪሳራ፣ ሊጠይቅ፣ ይችል፣ ይሆናል። በዚህ፣ አኳኋን፣ ፩ኛውና፣ ፪ኛው፣ መልስ፣ ሰጭ
 ምች፣ የግዥ፣ ቀደምትነት፣ ላላቸው፣ ለእገታቸው፣ ለቮኛዋ፣ መልስ፣ ሰጭ፣ ሺጠው፣
 ቦታው፣ በቮኛው፣ ስም፣ ተዛወሮ፣ የቦታው፣ ባለቤት፣ ስለሆኑ፣ ሽያጩ፣ የሚፈርስበት፣
 ምክንያት፣ ካለመኖሩም፣ በላይ፣ ቦታውን፣ እንደገና፣ ወደ፣ ይግባኝ፣ ባዩዋ፣ ለማዛወር፣
 ስለማይቻል፣ ክርክራቸውና፣ ጥያቄያቸው፣ የሕግ፣ ድጋፍ፣ አላገኘም።

ስለዚህ፣ ከዚህ፣ በላይ፣ በተደረገው፣ ምክንያት፣ ይግባኙን፣ የምንቀበልበትና፣
 ከፍተኛው፣ ፍርድ፣ ቤት፣ የፈረደውን፣ ፍርድ፣ የምንለውጥበት፣ በቂ፣ ሕጋዊ፣ ምክ
 ንያት፣ ስለሌለ፣ ይግባኙን፣ አሰናብተናል። ይግባኝ፣ ባዩዋ፣ ለ፪ኛውና፣ ለቮኛዋ፣
 መልስ፣ ሰጭዎች፣ ለያንዳንዳቸው፣ ሠላሳ፣ (፴) ብር፣ ኪሳራ፣ እንዲከፍሉ፣ አዘናል።

ይህ፣ ፍርድ፣ ዛሬ፣ መጋቢት፣ ፯፣ ቀን፣ ፲፱፻፶፭፣ ዓ፡ ም፣ በግልጽ፣ ተሰጦ።

SUPREME IMPERIAL COURT

Div. A

Woz. TSIGHA WAYNE TASFA MARIAM v. Ato TADESSE AMBAYE & others

Civil Appeal No. 1002/54 E.C.

Goods -- Property -- Contractual rights of purchase -- Promise of sale -- Art. 1416 Civ. C. -- Specific performance -- Time for exercising right -- Art. 1400 Civ. C.

On appeal from judgment of the High Court denying specific performance of a promise of sale.

Held: For respondents on the grounds that a right of recovery existed in favour of respondent under Art. 1400, and alternatively that where the property has been sold to a third party, the remedy under Art. 1416 Civ. C. should be damages.

1. The agreement between the parties was a mere promise of sale and not an actual sale giving rise to real rights.

2. It is not possible to grant specific performance where a right of recovery exists in one of the respondents.

3. Limitations on the time during which a right of recovery may be exercised begin to run only when ownership has actually been transferred, and not from the time of a mere promise to transfer ownership, Civ. C. Art. 1400.

4. Where one has promised to sell a thing to another, he is forbidden to alienate it to a third person, Civ. C. Art. 1416; nevertheless, if he does so alienate it, the remedy will not be invalidation of that alienation, unless the third person is found guilty of fraud.

5. Where land promised by one to another has been sold instead to a third party, and has then been reconveyed by that third party to yet another purchaser, the remedy for the original breach of a promise to sell must be damages and not specific performance.

Megabit 7, 1955 E.C. (March 16, 1963 G.C.); Justices: Afenigus Tadesse Mengesha, Dr. W. Buhagiari, Ato Tadesse Tekle Giorgis: — This case arises out of an agreement between the appellant and the first two respondents by virtue of which the first respondent agreed to sell to the appellant a plot of land which they had inherited from their father, Grazmatch Ambaye Awoke, situated at the Woreda Gezat of Bolle in Addis Ababa; this land was subject to be measured as the price was to be E\$3 per square mile. This agreement is dated Guenbot 16, 1950. The first respondent also undertook to present his brother and his sister to sign the agreement up to Guenbot 20, 1950. In fact, only the second respondent signed the agreement. The appellant instituted proceedings in the High Court against the first two respondents claiming specific performance of the agreement. In addition to this, the respondents' sister, Woz. Tsighe Ambaye, the third respondent, intervened, claiming that she, as an heir of Grazmatch Ambaye Awoke, had a share in the said plot of land and did not agree to the sale of the land to the appellant. Another person, Woz. Tirouwork Abebe, also intervened, but she did not follow up the action, probably because she relied on the intervention of Woz. Tsighe Ambaye. When the third respondent intervened, the appellant, with the Court's permission, added an alternative claim for specific performance only in respect of the shares of land of the

first two respondents who had signed the agreement of Guenbot 16, 1950.

The High Court dismissed the appellant's claim on the ground that the agreement of Guenbot 16, 1950 was only a provisional agreement and not a final contract of sale, and as the land was still undivided the alternative claim for specific performance on the share of the first two respondents must also fail.

The appellant is now appealing from that judgment. The ground of appeal is substantially that the High Court did not give due consideration to the agreement of Guenbot 16, 1950 and to other documents and arguments submitted by the appellant. It is stated in the Memorandum of Appeal that the High Court erroneously reported in the judgment the various prayers of the appellant; with this, this Court cannot agree; although briefly set out, the prayers of the appellant were correctly and substantially reported in the judgment.

Now it may be correct, as the appellant submits, that the third respondent knew about the agreement of Guenbot 16, 1950, but the fact remains that she was not a party to that agreement; in that agreement there was only a promise by the first respondent to introduce her to sign the agreement. It is also true that in a letter dated Ter 2, 1951 (Exh. P/2) Ato Tadesse Ambaye confirms that the land had been sold to the appellant: by this letter dated Ter 2, 1951 addressed to Ato Dagne Belaineh the latter was authorised to let Ato Abate (the husband of the appellant) build a house on the land if and when Ato Abate called on him. It is also true, as Exh. P/4 shows, that taxes were paid by the first two respondents. But the question to be decided is whether (a) there was actual sale of the land, and (b) whether the land belonged only to the first two respondents. As regards (a) there is no doubt in the opinion of this Court that the agreement only amounted to a promise on the part of the first respondent to enter into a definite agreement of sale and an undertaking on his part to produce his brother and sister to join in this agreement. The first respondent managed to persuade his brother, the second respondent, to sign the agreement but failed to persuade his sister, the third respondent, to do so. It is to be remembered that at the time the agreement was signed the area of the land had not been determined; the price was agreed upon at E\$3 per square mile, but the actual full price could not be determined until the land had been measured. There was no transfer of the property by virtue of this agreement. There was no real right created by this agreement, but only a personal obligation on the part of the first respondent. That is the position under the Civil Code; in the common law there would be what is called an equitable real estate created, but that is not so under the Continental system of law. This does not mean that when a person binds himself with another person to sell property he may not be forced to fulfill his obligation, but in the present case there are circumstances which make specific performance impossible. As regards (b) the fact that taxes were paid in the name of the first two respondents only, cannot deprive another person who also has a claim to the property from exercising his rights of ownership.

In the present case the appellant was away in the United States for some time after the agreement of Guenbot 16, 1950. At this time the third respondent initiated probate and administration proceedings in the Awradja Court, and from these proceedings it appears that the third respondent must have known of the agreement of Guenbot 16, 1950 at least as far back as Yekatit 18, 1951. This appears from Exh. P/ which is an agreement by virtue of which the first two respondents transferred their rights on the land in question to the third respondent; the ground of this agreement was the claim of the third respondent to exercise her right of recovery on the proposed sale of the land by her brothers to outsiders; the two brothers received the value of their share and left the land to their sister. On the strength of this document, the appellant submitted to the High Court and to this Court that when the third respondent intervened in the High Court she was

out of time in exercising her right of recovery, the time period provided by law having elapsed. Now under Article 1400 of the Civil Code the time within which a person must declare his intention of exercising the right of recovery is two months from the time he was informed that the ownership of the thing had been transferred to a new owner. Now it is not correct to say that the third respondent should have declared her intention of exercising her right not later than two months from the date on which she had knowledge of the agreement dated Guenbot 16, 1950; the period begins to run from the date of information of the transfer of the thing to the new owner, and in the present case *there has been no transfer of ownership but only a promise of transfer of ownership* which has not taken place.

In an alternative claim the appellant prayed that the first two respondents be made to transfer their share in the land; this had become impossible because the first two respondents had transferred their share to the third respondent. It is true that under Article 1416 of the Civil Code a person who has promised to sell a thing to another may not alienate such thing; but when a person fails to comply with this provision, the result is not necessarily the invalidity of the sale; there are, of course, circumstances in which a sale may be declared void, such as where fraud has been proved on the part of the purchaser. There are always remedies for damages, but until the sale has been declared void the sale remains valid. There has been no action in regard to this land for a declaration of invalidity of the sale by the first two respondents to the third respondent.

Matters have become more complicated in this case by reason of the fact that according to the appellant the land has since been sold by the third respondent to another person and thus specific performance of the whole or part of the land has become absolutely impossible.

It may be that the first two respondents have acted fraudulently in respect of their obligation towards the appellant. But the fact remains that the remedy of specific performance cannot be granted, and the only remedy for the appellant is, if she considers that she has a claim, to sue for damages which have not been prayed for in her claim against the respondents.

On the above grounds the appeal must be dismissed and the judgment of the High Court confirmed. The appellant shall pay costs to each of the respondents of E\$30.

የጠቅላይ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፤

፩ኛ ፡ ችሎት ።

ይግባኝ ፡ ባይ ፤- የአዲስ ፡ አበባ ፡ ዘመናዊ ፡ ዳቦ ፡ መጋገሪያ ፡ ኤስ ፡ ኤ ፤ መልስ ፡ ሰጭኑ
ያሾን ፡ ኑሜር ።

የፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ይግባኝ ፡ ቊጥር ፡ ፩ሺህ፩፻፶፬/፶፬ ።

የኩባንያ ፡ ሕግ ፡ የሥራ ፡ ማኅበር ፡ አንቀጾች ፡ ስለ ፡
መዋዋል ፡ ነጻነት ፡ በመካከለኛ ፡ ከተሰጠ ፡ ትእዛዝ ፡
ይግባኝ ፡ የንግድ ፡ ሕግ ፡ ቊጥሮች ፡ ፱፻፺፭ ፡
፱፻፺፮ ፡ ፩ሺህ፩፻፶፮ ።

መልስ ፡ ሰጭ ፡ ይግባኝ ፡ ባይ ፡ ኩባንያ ፡ ፈርሶ ፡ ሒሳቡ ፡ ተጣርቶ ፡ ድርሻቸው ፡ እንዲሰጣቸው ፡ በጠየቁት ፡
መሠረት ፡ ከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ጥያቄውን ፡ ፈቅዶ ፡ የኩባንያውን ፡ መፍረስ ፡ በማዘዙ ፡ ይግባኙ ፡ ቀረበ ።

ውሳኔ ፤- ይግባኙ ፡ ተፈቅዶ ፡ የከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ፍርድ ፡ ተሰርዝዋል ።

1. የመዋዋል ፡ ነጻነት ፡ እንደ ፡ ተጠበቀ ፡ ሆኖ ፡ ያንድ ፡ ጎሳፊነቱ ፡ የተወሰነ ፡ ኩባንያ ፡ አባል ፡ በደሉን ፡
ለፍርድ ፡ ቤት ፡ በንግድ ፡ ሕግ ፡ ቊጥሮች ፡ ፱፻፺፭ እና ፡ ፱፻፺፮ ፡ መሠረት ፡ ከማመልከቱ ፡ በፊት ፡ ለኩባንያው ፡
አባሎች ፡ ጠቅላላ ፡ ስብሰባ ፡ ማቅረብ ፡ አለበት ፡ ብለው ፡ የኩባንያው ፡ አባሎች ፡ በሥራ ፡ ማኅበር ፡ አንቀጾች ፡
(ሕግ) ውስጥ ፡ ሊወሰኑ ፡ ነጻነት ፡ አላቸው ። በደሉን ፡ ለፍርድ ፡ ቤት ፡ ለማመልከትም ፡ ሲፈለግ ፡ በማኅበሩ ፡
ሕግ ፡ ውስጥ ፡ የታዘዙትን ፡ ሥነ ፡ ሥርዐት ፡ በተቀዳሚ ፡ መፈጸም ፡ ይገባል ።

2. የመጨረሻ ፡ ፍርድ ፡ ከተሰጠ ፡ በኋላ ፡ በመካከል ፡ ከተሰጠው ፡ ትእዛዝ ፡ ይግባኝ ፡ ለማለት ፡ የሚከለ
ከል ፡ ምንም ፡ ነገር ፡ የለም ።

የካቲት ፡ ፳፱ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፶፭ ፡ ዓ ፡ ም ። ዳኞች ፤- አፈ ፡ ንጉሥ ፡ ታደሰ ፡ መንገሻ ፡
ዶክተር ፡ ዊሊያም ፡ በሐጅያር ፡ አቶ ፡ ታደሰ ፡ ተክለ ፡ ጊዮርጊስ ። ይህ ፡ ይግባኝ ፡ የቀረ
በው ፡ ከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ በቊጥር ፡ ፪፻፷/፶፬ ፡ ማንበት ፡ ፲፰ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፶፭ ፡
ዓ ፡ ም ፡ የነገሩን ፡ ሁኔታ ፡ በመዘርዘር ፡ ተክላሽ ፡ (የአሁኑ ፡ ይግባኝ ፡ ባይ) ክርክሩ ፡
በፍርድ ፡ ቤት ፡ ሊቀጥል ፡ አይገባውምና ፡ ወደ ፡ ማኅበሩ ፡ ዲሬክተሮች ፡ በርድ ፡ ይመ
ለስ ፡ ሲሉ ፡ ያቀረቡት ፡ ክርክር ፡ በቂ ፡ ምክንያት ፡ የሌለው ፡ በመሆኑ ፡ አልተቀበልን
ውም ፤ የተከሳሽ ፡ ከሳሽ ፡ ልሁን ፡ ብለው ፡ ያመለከቱትም ፡ ጉዳይ ፡ ቢሆን ፡ አመልካችዎ ፡
ማኅበሩ ፡ ይፍረስ ፡ ብለው ፡ ካቀረቡት ፡ ክስ ፡ ጋር ፡ አንድነት ፡ የሌለው ፡ መሆኑን ፡ ተረ
ድተን ፡ አመልካችዎ ፡ ማኅበሩ ፡ እንዲፈርስና ፡ ሒሳብ ፡ አጣሪም ፡ እንዲሾምላቸው ፡
ያቀረቡትን ፡ ጥያቄ ፡ ተቀብለንዋል ፤ ማኅበሩ ፡ እንዲፈርስ ፡ የመጨረሻ ፡ ውሳኔ ፡ ከመስ
ጢታችን ፡ በፊት ፡ የማኅበሩ ፡ ሒሳብ ፡ እንዲጣራ ፡ ወስነናል ፡ ብሎ ፡ የወሰነውን ፡ ውሳኔ ፡
በመቃወም ፡ ነው ።

መዝገቡ ፡ እንደሚያስረዳው ፡ ይህ ፡ ይግባኝ ፡ የቀረበበት ፡ ይጣራና ፡ ክርክሩ ፡ የተነሣው ፡ እንደ ፡ ግሬጎሪያን ፡ ቀን ፡ እቂ ጣጠር ፡ በጳጳ/፲፩/፶፮ ፡ የአዲስ ፡ አበባ ፡ ዘመናዊ ፡ ዳቦ ፡ መጋገሪያ ፡ በሚል ፡ ስም ፡ በተቋቋመውና ፡ ሁለት ፡ መቶ ፡ ሺሕ ፡ ብር ፡ ካፒታል ፡ ባለው ፡ ኅላፊነቱ ፡ በተወሰነ ፡ ኩባንያ ፡ ነው ። የኩባንያው ፡ ባለአክሲዮኖች ፡ ሦስት ፡ ሰዎች ፡ ብቻ ፡ ሆነው ፡ ሁለቱ ፡ ወንድማማቾች ፡ ኒኮላስና ፡ ኮስታል ፡ እያንዳንዳቸው ፡ ባንድ ፡ ሺሕ ፡ ብር ፡ ፷፮ ፡ አክሲዮኖች ፡ ሲኖሯቸው ፡ መልስ ፡ ሰጭዎ ፡ ማዳም ፡ የሸን ፡ ኑሚር ፡ ፳፬ ፡ አክሲዮኖች ፡ አሏቸው ።

የአሁኗ ፡ መልስ ፡ ሰጭ ፡ ለከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ባቀረቡት ፡ ማመልከቻ ፡ እንደተገለጸው ፡ ይህን ፡ ይግባኝ ፡ በአቀረበው ፡ ኩባንያ ፡ ውስጥ ፡ ፳፬ ፡ አክሲዮኖች ፡ እንዳሏቸውና ፡ ይኸውም ፡ ገንዘብ ፡ በኩባንያው ፡ ጠቅላላ ፡ ካፒታል ፡ በመቶ ፡ ሠላሳ ፡ ሁለት ፡ (፴፪) መሆኑን ፡ ኩባንያው ፡ በኢትዮጵያ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ መንግሥት ፡ ከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ መዝገብ ፡ በቀጥር ፡ ፯/፵፱/፱ና ፡ በገግድና ፡ በእንዳስትሪ ፡ ሚኒስቴርም ፡ መዝገብ ፡ በቀጥር ፡ ፬፻፺፰/፶፩ ፡ በሚገባ ፡ መመዝገቡን ፡ በማመልከት ፡ የኩባንያው ፡ ዲሬክተሮች ፡ ሕግንና ፡ የኩባንያውን ፡ ደንብ ፡ ተላልፈዋል ፡ ሲሉ ፡ ኩባንያው ፡ እንዲፈርስና ፡ የኩባንያው ፡ ሒሳብ ፡ የሚያጣሩ ፡ ሒሳብ ፡ አጣሪዎች ፡ እንዲሾሙ ፡ ፍርድ ፡ ቤቱን ፡ ጠይቀዋል ። መልስ ፡ ሰጭዎ ፡ የኩባንያው ፡ ዲሬክተሮች ፡ የኩባንያውን ፡ ደንብ ፡ ተላልፈዋል ፡ በማለት ፡ ኩባንያው ፡ እንዲፈርስና ፡ ሒሳብ ፡ አጣሪ ፡ እንዲሾም ፡ የጠየቁበት ፡ ምክንያት ነው ።

፩ኛ ፡ በማኅበሩ ፡ ደንብ ፡ በክፍል ፡ ፲፩ና ፡ በገግድ ፡ ሕግ ፡ በቀጥር ፡ ፫፻፷፪ (መ) ክፍል ፡ በመተዳደሪያ ፡ ደንብ ፡ በተመለከተው ፡ መሠረት ፡ ለጉባኤ ፡ መቼም ፡ ጊዜ ፡ ቢሆን ፡ ጥሪ ፡ አልተደረገም ።

፪ኛ ፡ በማኅበሩ ፡ ደንብ ፡ በክፍል ፡ ፫ ፡ በአንቀጽ ፡ ፴፬ና ፡ በገግድ ፡ ሕግ ፡ በቀጥር ፡ ፫፻፶፯ (፩) የሚያዘውን ፡ ተላልፈው ፡ የሥራ ፡ አስኪያጅ ፡ ቦርድ ፡ ዲሬክተሮች ፡ ከኩባንያው ፡ ገንዘብ ፡ ተበድረው ፡ ወስደዋል ።

፫ኛ ፡ በማኅበሩ ፡ ደንብ ፡ በ፴፰ኛው ፡ አንቀጽ ፡ እንደተመለከተውና ፡ ጠቅላላው ፡ የገግድ ፡ ደንብ ፡ በሚያዘው ፡ መሠረት ፡ ማኅበሩ ፡ በተቋቋመበት ፡ ጊዜ ፡ በመዝገብ ፡ የማኅበረተኞች ፡ ስብሰባ ፡ አዲተር ፡ ተመርጦ ፡ ሳለ ፡ የሥራ ፡ አስኪያጅ ፡ ቦርድ ፡ በተመረጠበት ፡ አዲተሮች ፡ በዓመት ፡ መጨረሻ ፡ ላይ ፡ ሒሳቡን ፡ አሠርተው ፡ ያቀረቡት ፡ የሒሳብ ፡ መግለጫና ፡ ራፖርት ፡ ባለመሠራታቸው ፡ የኩባንያው ፡ ሥራ ፡ አስኪያጆች ፡ ያሉበት ፡ ሁኔታ ፡ ሊታወቅ ፡ አልተቻለም ።

፬ኛ ፡ ማኅበሩ ፡ ከተመሠረተበት ፡ ቀን ፡ ዝምሮ ፡ ማለት ፡ አምስት ፡ ዓመት ፡ ሙሉ ፡ (ሀ) በፍጹም ፡ የሒሳብ ፡ ማጠቃለያ ፡ አላደረጉም ፤ (ለ) ታሪፍና ፡ ኪሳራ ፡ ለአመልካችዎ ፡ አላሳዩም ፤ (ሐ) የማኅበረተኛነታቸውን ፡ ትርፍ ፡ ድርሻ ፡ አልሰጡም ፤ (መ) በጠቅላላው ፡ የኩባንያውን ፡ ሥራ ፡ አሠራርና ፡ ኩባንያው ፡ ያለበትን ፡ ሁኔታ ፡ አላስታወቋቸውም ፡ በማለት ፡ ነው ።

ተከሳሹ ፡ የአሁኑ ፡ ይግባኝ ፡ ባይ ፡ ኩባንያ ፡ ለከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ በአቀረበው ፡ የክስ ፡ መከላከያ ፡ እንደተገለጸው ፤ ፩ኛ ፡ በሥነ ፡ ሥርዐት ፡ በኩል ፡ ስላለው ፡ ጉድለት ፤ ፪ኛ ፡ ስለ ፡ ፍሬ ፡ ነገሩ ፡ ክሱን ፡ በመቃወም ፡ ተከራክሮ ፡ ነበር ። እንዲሁም ፡ በተከሳሽ ፡ ከሳሽነት ፡ እከራከራለሁ ፡ ሲል ፡ በቀረበው ፡ የተከሳሽ ፡ ከሳሽነት ፡ ማመልከቻ ፡ ከሳሹዋ ፡ የአሁኗ ፡ መልስ ፡ ሰጭ ፡ በኩባንያው ፡ አለኝ ፡ የሚሉት ፡ ፳፬ ፡ አክሲዮን ፡ ገንዘብ ፡ ያልተከፈለበት ፡ ነው ፡ በማለት ፡ በሕግ ፡ በኩል ፡ ፍርስ ፡ መሆን ፡ አለበት ፡ ብሎ ፡ ተከራክሮ ፡ ነበር ። ከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ በሰጠው ፡ ከዚህ ፡ በላይ ፡ በተጠቀ

ሰው፡ ውሳኔ፡ እንደተገለጸው፡ ይግባኝ፡ ባዩ፡ ስለ፡ ሥነ፡ ሥርዐት፡ ጉድለትና፡ ስለ፡ ፍሬ፡ ነገሩ፡ ያቀረበውን፡ ክርክር፡ ሳይቀበለው፡ ቀርቷል፡ ስለ፡ መልስ፡ ሰጭዎም፡ እክሲዮን፡ ፍርስ፡ ይሆናል፡ ሲል፡ በተከላኸ፡ በኩል፡ ያቀረበውን፡ ክርክር፡ ውድቅ፡ አድርጎበታል ። ይህም፡ ይግባኝ፡ የቀረበው፡ ይህንኑ፡ ውሳኔ፡ በመቃወም፡ ነው ።

የይግባኝ፡ ምክንያት፡ ፍሬ፡ ነገር፡ ያው፡ በከፍተኛው፡ ፍርድ፡ ቤት፡ በኩል፡ መከላከያ፡ ጽሑፍ፡ የቀረበው፡ ምክንያትና፡ ክርክር፡ ነው ። ይግባኝ፡ የተባለባቸውም፡ ምክንያቶች፡ ለከፍተኛው፡ ፍርድ፡ ቤት፡ በቀረበው፡ የክስ፡ መልስና፡ ለዚህ፡ ለጠቅላይ፡ የንጉሠ፡ ነገሥት፡ ፍ/ቤት፡ በቆየ፡ ይግባኝ፡ ማመልከቻ፡ ውስጥ፡ ተዘርዝሯል ።

ይግባኝ፡ ባዩ፡ ስለ፡ ሥነ፡ ሥርዐቱ፡ መጓደል፡ ያቀረበው፡ ክርክር፡ በኩባንያው፡ መተዳደሪያ፡ ደንብ፡ በቀጥር፡ ፶፮/፶፩/፷፩፡ የተጻፈውን፡ በመጥቀስ፡ ነው ። የተጠቀሰው፡ የኩባንያው፡ መተዳደሪያ፡ ደንብ፡ አነጋገር፡ እንደሚከተለው፡ ነው ።

፶፮፡ የማኅበሩ፡ ሒሳብ፡ በምንም፡ ሁኔታ፡ የሚጣራ፡ ሲሆን፡ ግን፡ ማኅበሩ፡ በጠቅላላ፡ ጉባኤው፡ የዲሬክተሮች፡ ቦርድ፡ የሚያቀርቡትን፡ አሳብ፡ ተቀብሎ፡ ስለ፡ ሒሳቡ፡ ማጣራት፡ ዘዴ፡ ወስኖ፡ አንድ፡ ወይም፡ ብዙ፡ ሒሳብ፡ አዋቂዎች፡ ይሾማል ፤ ይሁን፡ እንጂ፡ የባለአክሲዮኖቹ፡ ጉባኤ፡ ሒሳብ፡ አጣሪዎቹን፡ ሽር፡ ሌሎች፡ ሊሾም፡ ይችላል ።

፶፩፡ ማኅበሩ፡ ጠቅላላ፡ ስብሰባ፡ አድርጎ፡ ከዋናው፡ ገንዘብ፡ ግማሹ፡ ቢከሰር፡ እንኳን፡ ማኅበሩ፡ እንዲፈርስና፡ ሒሳቡ፡ እንዲጣራ፡ ወይም፡ ማኅበሩ፡ እንዲቀጥል፡ ያደርጋል ።

፷፩፡ ማኅበሩ፡ ገና፡ በሥራ፡ ላይ፡ ባለቤት፡ ሊሆን፡ ወይም፡ ሒሳቡን፡ በሚያጣራበት፡ ጊዜያት፡ በሌላ፡ አክሲዮኖቹና፡ በማኅበረተኞቹ፡ መካከል፡ ሆነ፡ ወይም፡ በባለአክሲዮኖቹ፡ እርስ፡ በርሳቸው፡ ወይም፡ በዲሬክተሮቹ፡ ቦርድና፡ በተቋጣጣሪዎቹ፡ መካከል፡ የማኅበሩን፡ ሥራ፡ በሚመለከት፡ ጉዳይ፡ የሚነሳው፡ ክርክር፡ ወይም፡ ንትርክ፡ ሁሉ፡ የማኅበሩን፡ መሥሪያ፡ ቤት፡ ለሚዳኘው፡ በሕግ፡ ፍርድ፡ ቤት፡ ይቀርባል ።

በዚህም፡ ረገድ፡ እያንዳንዱ፡ ባለአክሲዮን፡ የማኅበሩን፡ ዋና፡ መሥሪያ፡ ቤትና፡ የባለሥልጣኑን፡ ፍርድ፡ ቤት፡ አድራሻና፡ መኖሪያ፡ እንዲመርጥ፡ ተጽፎ፡ ማናቸውም፡ ማስታወቂያ፡ መጥሪያና፡ ሌሎችም፡ ይህን፡ የመሳሰሉ፡ የፍርድ፡ ቤት፡ ወረቀቶች፡ ሁሉ፡ በዚያው፡ አድራሻ፡ በደንብ፡ ይሰጣሉ ።

ባለአክሲዮኖቹ፡ በማኅበሩ፡ ወይም፡ በዲሬክተሮቹ፡ ቦርድ፡ ላይ፡ በኅብረት፡ ወይም፡ በነጠላነት፡ የሚያቀርቡት፡ ማናቸውም፡ ክስ፡ ሁሉ፡ በቅድሚያ፡ ለጠቅላላው፡ ጉባኤ፡ መቅረብ፡ አለበት ። ጠቅላላው፡ ጉባኤ፡ የሚሰጠውም፡ ሒሳብ፡ የክስ፡ ማመልከቻ፡ ለፍርድ፡ ቤት፡ በሚቀርብበት፡ ጊዜያት፡ ተያይዞ፡ ይቀርባል ። የዲሬክተሮች፡ ቦርድ፡ እንዲህ፡ ያለው፡ ማስጠንቀቂያ፡ ከደረሳቸው፡ በኋላ፡ ባ፲፮፡ ቀን፡ ውስጥ፡ ጠቅላላ፡ ጉባኤ፡ ሒሳብ፡ እንዲሰጥ፡ ጥሪ፡ ያደርጋል፡ ይላል ።

በማኅበሩ፡ መተዳደሪያ፡ ደንብ፡ በኩል፡ ስለተደረገው፡ የሥነ፡ ሥርዐት፡ ጉድለት፡ የቀረበውን፡ ክርክር፡ ከፍተኛው፡ ፍርድ፡ ቤት፡ ዋጋ፡ ሳይሰጠው፡ በቂ፡ ምክንያት፡ የለውም፡ በማለት፡ ብቻ፡ አልተቀበለውም ። ከፍተኛው፡ ፍርድ፡ ቤት፡ በሥነ፡ ሥርዐቱ፡ መጓደል፡ የቀረበውን፡ ክርክር፡ ያልተቀበለበት፡ ምክንያት፡ በፍርድ፡ ውስጥ፡ ስላልተገለጸ፡ ይህ፡ የተደረገበትን፡ ሕጋዊ፡ ምክንያት፡ ይህ፡ የይግባኝ፡ ፍርድ፡ ቤት፡ ሊረዳው፡ አልቻለም ።

በመልስ ፡ ሰጭዎ ፡ የይግባኝ ፡ መከላከያ ፡ እንደተገለጸው ፡ ይግባኝ ፡ ባዩ ፡ ለአቀረበው ፡ ክርክር ፡ መልስ ፡ ሰጭዎ ፡ የመለሱት ፤

(ሀ) ይግባኝ ፡ ባዩ ፡ ኩባንያ ፡ ሕግን ፡ ስለ ፡ ጣሰ ፡ ከበታች ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ፊት ፡ ስህተተኛ ፡ በመሆኑ ፡ ሕጋዊ ፡ አቅዋም ፡ ሊኖረው ፡ አይቻልም ።

(ለ) የበታች ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ፍሬ ፡ ነገሩን ፡ መመልከትና ፡ ሁለቱንም ፡ ጉዳዮች ፡ ባንድነት ፡ መወሰን ፡ ግዴታው ፡ ነበር ፤ በማንኛውም ፡ አኳኋን ፡ ይግባኝ ፡ ባዩ ፡ ሕግን ፡ ባለ መከተሉና ፡ የጉባኤውን ፡ መሠረታዊ ፡ ደንብ ፡ ባለመፈጸሙ ፡ የበታች ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ በትክክል ፡ ወስኖበታል ። በበታች ፡ ፍርድ ፡ ቤትም ፡ ውሳኔ ፡ ውስጥ ፡ እንደሚታየው መልስ ፡ ሰጭ ፡ የዲሬክተሮች ፡ ቦርድ ፡ እንዲሰበሰብ ፡ ቢያደርጉም ፡ ቅሉ ፡ ዋጋ ፡ ያለውና ፡ የሚያዘልቅ ፡ ውጤት ፡ የሚያገኝ ፡ ሙሉ ፡ አልታየውም ፤ ደግሞም ፡ በተጨማሪ ፡ የበታች ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ለመወሰን ፡ የቻለው ፡ አስቀድሞ ፡ የኩባንያውን ፡ ዲሬክተሮችን ፡ ምርመራና ፡ አመራር ፡ በጠቅላላውም ፡ ሥራው ፡ በምን ፡ አኳኋን ፡ እንደሚረመድ ፡ ተመልክቶ ፡ ይግባኝ ፡ ባዩ ፡ የሥነ ፡ ሥርዐት ፡ ጉድለት ፡ አለ ፡ ሲል ፡ ያመለከተውን ፡ ውድቅ ፡ በማድረግ ፡ የሰጠው ፡ ውሳኔ ፡ በሚገባ ፡ ነው ።

(ሐ) ለዚህም ፡ ጣልቃ ፡ ገብቶ ፡ ልዩ ፡ ጉዳይ ፡ የበታች ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ በሰጠው ፡ ውሳኔ ፡ ላይ ፡ ይግባኝ ፡ ባዩ ፡ ለበላይ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ሳያቋርጥ ፡ ወይም ፡ ይግባኝ ፡ ሳይል ፡ ግንቦት ፡ ፯ ፡ ቀን ፡ ፱፻ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ጠቅላላ ፡ መልስ ፡ በመስጠት ፡ ትእዛዙን ፡ ተቀብሎ ፡ ፈጽሟል ፤ ስለዚህም ፡ ለነዚህ ፡ ሁሉ ፡ ጉዳዮች ፡ ይግባኝ ፡ ባዩ ፡ የመከራከር ፡ መብቱን ፡ አጥቷል ።

በ(ሀ) ስለተመለከተው ፡ ክርክር ፡ ኩባንያው ፡ ወይም ፡ ዲሬክተሮቹ ፡ ለሥራቸው ፡ በሥራ ፡ ስህተት ፡ አድርገዋል ፡ በትክክል ፡ አልሠሩም ፡ ቢባልም ፡ እንኳን ፡ እንደዚህ ፡ ያለው ፡ ክርክር ፡ ወደ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ለመቅረብ ፡ የሚችለው ፡ በማሳበሩ ፡ መተዳደሪያ ፡ ደንብ ፡ መሠረት ፡ ስለሆነ ፡ ይግባኝ ፡ ባዩ ፡ በዚህ ፡ በኩል ፡ ያቀረበው ፡ ክርክር ፡ ትክክል ፡ መሰሉ ፡ ታይቷል ።

በ(ለ) ስለተመለከተው ፡ ክርክር ፡ መልስ ፡ ሰጭዎ ፡ በተባለው ፡ የንግድ ፡ ኩባንያ ፡ (ማህበር) ፡ ያላቸው ፡ አክሲዮን ፡ አንድ ፡ እጅ ፡ ያህል ፡ ስለሆነ ፡ አነስተኛ ፡ ድምፅ ፡ ስለሚኖራቸውና ፡ የድምፅ ፡ ብልጫ ፡ የቀሩት ፡ ሁለት ፡ እጅ ፡ አክሲዮን ፡ ያላቸው ፡ ወንድማማቾች ፡ ስለሚሆን ፡ ጠቅላላው ፡ ጉባኤ ፡ የሚሰጠው ፡ ውሳኔና ፡ አስተያየት ፡ የሚጠቅማቸውና ፡ የማይረባቸው ፡ ሊሆን ፡ ይቻላል ፤ ነገር ፡ ግን ፡ መልስ ፡ ሰጭዎ ፡ የኩባንያው ፡ ባለአክሲዮን ፡ የሆኑት ፡ ይህን ፡ ሁኔታ ፡ አውቀውትና ፡ ተረድተውት ፡ ስለሆነ ፡ በኩባንያው ፡ መተዳደሪያ ፡ ደንብ ፡ በቀጥታ ፡ ፱፻/፱፻/፳፩ ፡ የተመለከተውን ፡ ቃል ፡ ወደውና ፡ ተስማምተው ፡ የተቀበሉት ፡ ነው ።

በ(ሐ) ስለተመለከተው ፡ ክርክር ፡ ከተከራካሪዎቹ ፡ አንደኛው ፡ ወገን ፡ በሥረ ነገሩ ፡ ይግባኝ ፡ ሲል ፡ በክርክር ፡ ጊዜ ፡ በጭፍጫፊ ፡ በሚሰጠው ፡ ትእዛዝና ፡ ውሳኔም ፡ አብሮ ፡ ይግባኝ ፡ እንዳይል ፡ የሚከለክል ፡ ሕግ ፡ ካለመኖሩም ፡ በላይ ፡ ስለ ፡ ይግባኝ ፡ አቀራረብ ፡ ሥነ ፡ ሥርዐት ፡ ሕግ ፡ እንደተመለከተው ፡ ማንኛውም ፡ ወገን ፡ ተከራካሪ ፡ በሥረ ነገሩ ፡ ይግባኝ ፡ ሲል ፡ በጭፍጫፊ ፡ በተሰጠውም ፡ ትእዛዝ ፡ ይግባኝ ፡ ለማለት ፡ መብት ፡ አለው ፤ በዚህ ፡ በአሁኑ ፡ ነገር ፡ ግን ፡ በመዝገቡ ፡ እንደተገለጸው ፡ ከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ስለ ፡ ሥነ ፡ ሥርዐቱ ፡ ባቀረበው ፡ ክርክር ፡ ቅርጥ ፡ የሆነ ፡ ውሳኔ ፡ ሳይሰጥ ፡ ስለ ፡ ፍሬ ፡ ነገሩ ፡ ካቀረበው ፡ ክርክር ፡ ጋር ፡ አንድ ፡ ላይ ፡ ይወስናል ፡ በማለት ፡ ነው ፡ ያለፈው ።

እላይ ፡ በ(ሀ) እንደተመለከተው ፡ መልስ ፡ ሰጭዋ ፡ ይግባኝ ፡ ባዩ ፡ ሕጉን ፡ ጥሰአል ፡ ሲሉ ፡ ላቀረቡት ፡ ክርክር ፡ ካዲሱ ፡ የንግድ ፡ ሕግ ፡ በቀጥር ፡ ፩፻፺፭ ፡ ፩፻፺፮ ፡ የተመለከተውን ፡ ጠቅሰዋል ። በቀጥር ፡ ፩፻፺፭ ፡ የተጻፈው ፡ ሕግ ፡ የሚያመለክተው ፡ የአክሲዮን ፡ ማኅበር ፡ የሚፈርስበትን ፡ ምክንያት ፡ ሲሆን ፡ በቀጥር ፡ ፩፻፺፮ ፡ የተጻፈው ፡ ሕግ ፡ የሚያመለክተው ፡ ሒሳብ ፡ አጣሪዎችን ፡ ስለመሾምና ፡ ስለ ፡ መሻር ፡ ነው ። ይግባኝ ፡ ባዩዋ ፡ ያቀረቡት ፡ ክርክር ፡ በተባሉት ፡ ቀጥሮች ፡ በተጻፈው ፡ ሕግ ፡ መሠረት ፡ አንድ ፡ ባለአክሲዮን ፡ የሆነ ፡ ሰው ፡ ማኅበሩ ፡ እንዲፈርስ ፡ ለፍርድ ፡ ቤት ፡ ማመልከት ፡ ይችላል ፡ በማለትና ፡ የማኅበሩ ፡ መተዳደሪያ ፡ ደንብ ፡ ባዲሱ ፡ የንግድ ፡ ሕግ ፡ በቀጥር ፡ ፩፻፺፱፻፺፱ ፡ የተጻፈውን ፡ ሕግ ፡ መከተልና ፡ እንደ ፡ ሕጉ ፡ መፈጸም ፡ ይገባዋል ፤ በሕጉ ፡ የተጻፈውን ፡ ካጉደለ ፡ የማኅበሩ ፡ መተዳደሪያ ፡ ደንብ ፡ ከሕግ ፡ ውጭ ፡ የሆነ ፡ ደንብ ፡ ስለ ፡ ሆነ ፡ ሊሠራበት ፡ አይገባም ፡ የሚል ፡ ነው ። ነገር ፡ ግን ፡ መልስ ፡ ሰጭዋ ፡ ካዲሱ ፡ የንግድ ፡ ሕግ ፡ በጠቀሱት ፡ በቀጥር ፡ ፩፻፺፭ ፡ የተመለከተው ፡ ሕግም ፡ ሆነ ፡ ወይም ፡ በቀጥር ፡ ፩፻፺፮ ፡ የተመለከተው ፡ ሕግ ፡ የማኅበሩ ፡ መሥራቾች ፡ ወይም ፡ ባለአክሲዮኖች ፡ በሚያወጡት ፡ የማኅበር ፡ መተዳደሪያ ፡ ደንብ ፡ ውስጥ ፡ ማናቸውም ፡ በማኅበሩ ፡ ምክንያት ፡ የሚነሳው ፡ ክርክር ፡ አስቀድሞ ፡ ለማኅበሩ ፡ ጠቅላላ ፡ ጉባኤ ፡ ቀርቦ ፡ አስተያየትና ፡ ውሳኔ ፡ ሳይሰጥበት ፡ ወደ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ አይቀርብም ፡ የሚል ፡ ቃል ፡ እንዳይጽፉ ፡ አይከለክልም ፡ ይህ ፡ እንደዚህ ፡ ያለው ፡ ስምምነትና ፡ የማኅበር ፡ መተዳደሪያ ፡ ደንብ ፡ ሕዝብን ፡ የሚጉዳና ፡ በሕግ ፡ የተከለከለ ፡ ነገር ፡ ስላይደለ ፡ ውልን ፡ ለመዋዋል ፡ የሚያስችለውን ፡ ሕጋዊ ፡ ነጻነት ፡ የተከተለ ፡ ስምምነትና ፡ ደንብ ፡ ነው ።

በቀጥር ፡ ፩፻፺፱፻፺፱ ፡ የተመለከተው ፡ ሕግ ፡ ግዴታ ፡ ያለበትን ፡ ነገር ፡ ብቻ ፡ የሚመለከት ፡ ነው ። ለምሳሌ ፡ በንግድ ፡ ሕግ ፡ በቀጥር ፡ ፭፻፲(፪) እንደ ፡ ተነገረው ፡ ስለ ፡ ግል ፡ ማኅበር ፡ የማኅበሪተኞች ፡ ቀጥር ፡ ልክ ፡ ወይም ፡ በቀጥር ፡ ፭፻፲፪ ፡ እንደተመለከተው ፡ ስለ ፡ ማኅበሩ ፡ ዋና ፡ ገንዘብ ፡ መጠን ፡ ወይም ፡ በቀጥር ፡ ፫፻፭ ፡ እንደተመለከተው ፡ ስለ ፡ አክሲዮን ፡ ማኅበር ፡ ስም ፡ አሠራር ፡ ወይም ፡ በቀጥር ፡ ፫፻፮ ፡ እንደተመለከተው ፡ ስለ ፡ አክሲዮን ፡ ማኅበር ፡ ዋና ፡ ገንዘብ ፡ መጠንና ፡ ሌላውንም ፡ ይህን ፡ የመሰለውን ፡ ግዴታ ፡ የአለበትን ፡ ነገር ፡ ነው ። በዘመናዊ ፡ ዳቦ ፡ መጋገሪያ ፡ ንግድ ፡ ማኅበር ፡ መተዳደሪያ ፡ ደንብ ፡ እንደተመለከተው ፡ ወደ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ የሚቀርበው ፡ ማኅበሩን ፡ የሚመለከት ፡ ክርክር ፡ ሁሉ ፡ በምን ፡ ዐይነት ፡ መንገድና ፡ ሥነ ፡ ሥርዐት ፡ መቅረብ ፡ እንደሚገባው ፡ ደንብ ፡ ማውጣትና ፡ መስማማት ፡ ሕገ ፡ ወጥ ፡ ነገር ፡ ስላልሆነ ፡ እንደዚህ ፡ ያለውን ፡ ደንብ ፡ ማኅበሪተኞቹ ፡ ወይም ፡ ባለአክሲዮኖቹ ፡ ሁሉ ፡ ሊያከብሩትና ፡ ሊፈጽሙት ፡ ይገባል ።

እንዲሁም ፡ መልስ ፡ ሰጭዋ ፡ በማኅበሩ ፡ ጠቅላላ ፡ ጉባኤ ፡ የማኅበሩን ፡ ሥራ ፡ ጉድ ፡ ለትና ፡ በማኅበሩ ፡ አሠራር ፡ የተከፋብትን ፡ ሁኔታ ፡ ለመግለጽ ፡ ዕድል ፡ ስለሚያገኙና ፡ መግባባትና ፡ ስምምነት ፡ ለማድረግም ፡ ስለሚቻል ፡ ማኅበሩ ፡ በሚያደርገው ፡ ጠቅላላ ፡ ጉባኤ ፡ ለመልስ ፡ ሰጭዋ ፡ ምንም ፡ ጠቃሚ ፡ ውጤት ፡ አያስገኝም ፡ በማለት ፡ የቀረበው ፡ ክርክር ፡ ተገቢና ፡ ዋጋ ፡ ያለው ፡ ክርክር ፡ መስሎ ፡ አልተገኘም ። ሁለቱ ፡ ወገኖች ፡ ወይም ፡ ሰዎች ፡ በመካከላቸው ፡ የሚነሳው ፡ ማናቸውም ፡ ጸብና ፡ ክርክር ፡ ወደ ፡ አስታራቂ ፡ ሽማግሌ ፡ ቀርቦ ፡ በሽማግሌ ፡ እንዲወሰንና ፡ በአስታራቂ ፡ ሽማግሌ ፡ ሳይታይና ፡ ሳይወሰን ፡ ወደ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ እንዳይቀርብ ፡ በውል ፡ የተስማሙ ፡ እንደ ፡ ሆነ ፡ በመካከላቸው ፡ የሚነሳው ፡ ጸብና ፡ ክርክር ፡ አስቀድሞ ፡ ወደ ፡ አስታራቂ ፡ ሽማግሌ ፡ ቀርቦ ፡ ሳይታይና ፡ ሳይወሰን ፡ በቀጥታ ፡ ወደ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ለማቅረብ ፡ ስለማይቻል ፡ ይህም ፡ ያሁኑ ፡ ነገር ፡ ይህንኑ ፡ የመሰለ ፡ ስለ ፡ ሆነ ፡ በማኅበሩ ፡ መተዳደሪያ ፡ ደንብ ፡ እንደተመለከተውና ፡ ባለአክሲዮኖቹ ፡ እንደተስማሙበት ፡ አስቀድሞ ፡ ለማኅበሩ ፡ ጠቅላላ ፡ ጉባኤ ፡ መቅረብ ፡ አለበት ።

በዚህ ፡ በይግባኝ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ አስተያየት ፡ ከዚህ ፡ በላይ ፡ እንደተገለጸው ፡ መልስ ፡ ሰጭዋ ፡ በማኅበሩ ፡ መተዳደሪያ ፡ ደንብ ፡ የተመለከተውን ፡ ስምምነትና ፡ ግዴታ ፡ ማክበር ፡ ስላለባቸውና ፡ ክላቸውን ፡ በፍርድ ፡ ቤት ፡ ከማቅረባቸው ፡ በፊት ፡ ነገሩን ፡ ለማኅበሩ ፡ ጠቅላላ ፡ ጉባኤ ፡ ማቅረብ ፡ ሲኖርባቸው ፡ በፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ይህን ፡ ሳይመለከት ፡ ስለ ፡ ሥነ ፡ ሥርዐቱ ፡ የቀረበውን ፡ ክርክር ፡ ዋጋ ፡ በማሳጣት ፡ እፍሬ ፡ ነገሩ ፡ ውስጥ ፡ ገብቶ ፡ ውሳኔ ፡ በመስጠቱ ፡ ተሳስቶአል ።

እንዲሁም ፡ ያሁኑ ፡ ይግባኝ ፡ ባይ ፡ በከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ በተከላከለ ፡ ከሳሽነት ፡ በአሁኗ ፡ መልስ ፡ ሰጭ ፡ ላይ ፡ ያቀረበው ፡ ክስ ፡ መልስ ፡ ሰጭዋ ፡ የባለአክሲዮን ነት ፡ መብት ፡ ሊኖራቸው ፡ አይገባም ፡ የሚል ፡ ክስና ፡ ክርክር ፡ ስለ ፡ ነበር ፡ እንደዚህ ፡ ያለውም ፡ ክስና ፡ ክርክር ፡ ወደ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ከመቅረቡ ፡ በፊት ፡ በማኅበሩ ፡ መተዳደሪያ ፡ ደንብ ፡ በቀጥር ፡ ፳፩ ፡ እንደተመለከተው ፡ ለማኅበሩ ፡ ጠቅላላ ፡ ጉባኤ ፡ መቅረብ ፡ ሲገባው ፡ ከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ይህ ፡ በተከላከለ ፡ ከሳሽነት ፡ የቀረበው ፡ ክስ ፡ ያሁኗ ፡ መልስ ፡ ሰጭ ፡ ካቀረቡት ፡ ክስ ፡ ጋር ፡ ግንኙነት ፡ የለውም ፡ ብሎ ፡ በመወሰን ፡ ክሱን ፡ ያሰናበተው ፡ እፍሬ ፡ ነገሩ ፡ ውስጥ ፡ ገብቶ ፡ ስለሆነ ፡ በዚህም ፡ በኩል ፡ ተሳስቶአል ።

ስለዚህ ፡ ከዚህ ፡ በላይ ፡ በተዘረዘረው ፡ ሕጋዊ ፡ ምክንያት ፡ ይግባኝ ፡ ባዩ ፡ ያቀረበውን ፡ ይግባኝ ፡ ተቀብለን ፡ ከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ የሰጠውን ፡ ውሳኔና ፡ ትእዛዝ ሽረነዋል ። መልስ ፡ ሰጭዋ ፡ ለይግባኝ ፡ ባዩ ፡ ኪሳራ ፡ አንድ ፡ መቶ ፡ አምሳ ፡ ብር ፡ እንዲከፍሉ ፡ ታዟል ። ከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ውሳኔውና ፡ ትእዛዙ ፡ መሻሩን ፡ እንዲያውቀው ፡ ይጻፍለት ። ይህ ፡ ውሳኔ ፡ ዛሬ ፡ የካቲት ፡ ፳፱ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፶፭ ፡ ዓ ፡ ም፡ በግልጽ ፡ ችሎት ፡ ተሰጠ ።

SUPREME IMPERIAL COURT

Div. A

The ADDIS ABABA MODERN BAKERY S.A. v. YVONNE NOUMAIR

Civil Appeal No. 1159/54 E. C.

Company law - - Articles of Association - - Freedom of contract - - Appeal from interlocutory order - - Arts. 495, 496 and 1177 Comm. C.

On appeal from a High Court judgment allowing a petition by respondent for winding up of appellant company.

Held: Appeal allowed on the ground that compliance with the procedure set out in the Articles of Association was a prerequisite to the right to sue in court for winding up.

1. The parties to the Articles of Association of a limited company are free to provide that a shareholder, before applying to the courts for the winding up of the company, pursuant to Arts. 495 and 496 of the Commercial Code, shall first submit his claim to a general meeting of the shareholders.

2. Nothing in the law precludes a party, after final judgment in a case, from appealing an order given in interlocutory proceedings.

Yekatit 29, 1955 E.C. (March 5, 1963 G.C.); Justices: Afenigus Taddesse Mengesha, Dr. William Buhagiar, Ato Taddesse Tekle Giorgis: — This appeal arises out of the incorporation of a limited company on November 24, 1956 (G.C.) under the name of "The Addis Ababa Modern Bakery S.A." with a capital of E\$200,000. There are three shareholders only, viz. the two brothers Nicolas and Costas Georgakas holding 68 shares of E\$1000 each, and the present respondent who acquired 64 shares.

By petition presented in the High Court the respondent declared that she holds 64 ordinary shares in the appellant company representing 32% of the share capital of the company; that such company is duly registered in the High Court of Ethiopia under serial No. 6/49/9 and in the Ministry of Commerce and Industry under registered No. 498/51; and asked the Court to order the dissolution and winding up of the company and appoint liquidators on the grounds that the directors have transgressed the law and the Articles of Association of the company in that:

- (i) no general meeting was ever convened and held, thus contravening heading V of the Articles of Association and Article 362 of the Commercial Code;
- (ii) the directors have taken money from the company's cash, registering the same as a loan, thus contravening Article 34 of the Articles of Association and Article 357(1) of the Commercial Code;
- (iii) no report or verification of accounts was ever submitted by the directors nor a balance sheet duly audited ever drawn, thus contravening Article 38 of the Articles of Association and the relevant provisions of the Commercial Code; and
- (iv) for a whole period of five years since the constitution of the company no audit balance sheet, no profit and loss account was ever sent to the respondent and

the directors never allocated to her any dividend or informed her of the situation.

In defence the appellant company pleaded defects in the petition on (a) procedural grounds and (b) on grounds of substance. The appellant also put in a counterclaim for an order that the 64 shares acquired by the respondent are void in law for lack of a valid consideration; the High Court dismissed the defence both on grounds of procedure and on substance and also rejected the counterclaim for a declaration that the 64 shares acquired by the respondent are void. This is an appeal from that judgment of the High Court.

The grounds of appeal are substantially the same as the grounds of the defence filed in the High Court. These grounds are set out in detail both in the defence to the petition in the High Court and in the Memorandum of Appeal lodged in this Court.

As regards the procedural defects of the petition the appellant referred to Articles 56, 51 and 61 of the Articles of Association of the company; these Articles provide as follows:

- “56. Should the company be wound up for any reason or cause whatsoever, the company in general meeting and under proposal of the Board of Directors shall decide upon the method of winding-up, appoint one or more liquidators and fix their powers. The meeting of shareholders may revoke the liquidators and appoint others. ...”
- “51. The company in General Meeting may ... decide the winding-up of the company or the continuation of the same notwithstanding the loss of half the capital thereof. ...”
- “61. All disputes and contestations which might arise during the life of the company or during the liquidation, be it between the shareholders and the company or the shareholders themselves, the Board of Directors and the auditors, regarding the business affairs of the company shall be submitted to the Courts of Justice or the Head Office of the Company.

. . .

Each collective action or even individual suit by one or several shareholders against the company or its Board of Directors must beforehand be submitted to the General Meeting and the opinion of the said General Meeting will be attached to the statement of claim when submitted to court. The Board of Directors must within 15 days of such notice call for a General Meeting to give an opinion.”

The High Court dismissed these submissions on procedure by saying simply that they are of no value. It is impossible for this Court to know what considerations the Court had in mind in so holding, for no reasons are given for reaching this conclusion.

In reply to the appellant's points on procedure the respondent in her reply to the Memorandum of Appeal submits:

- (a) that the appellant company was in default in the lower Court and had no *locus standi*;
- (b) that the lower Court was under an obligation to decide the case on the merits and it was right that the appellant had refused to obey the law and further that it would have been useless for the respondent to call for a general meeting; and
- (c) that the appellant did not lodge an appeal against the interlocutory decision and therefore the appellant is now estopped from arguing that point.

As regards (a) it is correct, as the appellant submitted that even if the company was

in the wrong (which is denied) the procedural requirements had to be complied with in accordance with the statute of association. As regards (b), it may be that the opinion or the result of the general meeting would not be in her favour as she was one shareholder against two who held the majority of the shares; but this was a matter which was well-known to her when she signed the Articles of Association, and with this knowledge of the possibility of such a situation arising she agreed to the provisions of Articles 56, 51 and 61. As regards (c), there is nothing in the law which prevents a party to a case from appealing on an order given in interlocutory proceedings when final judgment has been given; it is unfortunate that there is the idea amongst many litigants and advocates that unless an appeal is made from an interlocutory order immediately, then they are precluded from raising the point on which decision has been given when final judgment is given; futhermore, the Court did not make a specific order on this point; the High Court simply stated that the point on procedure would be decided together with other matters in the case.

As regards point (b), it may be further stated that the respondent made reference to Articles 495 and 496 of the Commercial Code. Article 495 lays down the reasons for which a share company may be dissolved and Article 496 deals with the appointment and removal of liquidators. The argument of the respondent was that under these Articles a shareholder may apply to the court for the dissolution of the company, and that being the law under the new Commercial Code the provisions of Article 1177 had to be complied with and the Article of Association dealing with matters of dissolution had to be in accordance with the new Code, and if they were not, then they were to be considered as illegal. There is nothing, however, in Articles 495 and 496 or anywhere else in the law which prevents the founders or the shareholders of a company from providing in the Articles of Association that before going to court any dispute is to be considered by a general meeting; this is not a matter which is against public policy and therefore the freedom of contract remains intact. Article 1177 of the Commercial Code refers to matters which are mandatory, such as the number of members in a private limited company (Article 510(2)) or the minimum of capital in such a company (Article 512) or of a share company (Article 306) or that a share company should have the words "Share Company" included in the name (Article 305) and similar Articles. The provisions regarding the procedure necessary before bringing a case to court, such as are included in the Articles of Association of the appellant company, are not illegal and therefore have to be observed by all members of the company.

Also, it is not a valid argument to say that the general meeting would not have achieved anything favourable to the arguments of the respondent; at the general meeting she would have had the opportunity of airing her grievances; it is possible that some agreement would have been reached or some compromise; in any case, whatever the result would have been, it would be up to the court after considering the opinion of the general meeting and after hearing such evidence as might have been submitted to it, to decide finally whether the grievances of the respondent were justified, and if justified, whether there is a good reason for the dissolution of the company. The position in the present case is similar to the case of two parties who agree to submit any dispute between them to arbitration; in this case the parties cannot come to court except when arbitration proceedings have failed to give any result.

For these reasons this Court holds that the High Court was wrong in holding that the defence on the procedure adopted by the respondent was without value; the respondent should have submitted the dispute to the general meeting before coming to court and the High Court was wrong in entering on the merits of the case; the provisions of

the Articles of Association are to be complied with first, before starting proceedings in court.

The High Court also dismissed the counterclaim of the appellant. This action in counterclaim suffers from the same procedural defects as those raised by the appellant against the action of the respondent in the High Court. The appellant company alleges that the shares of the respondent are without consideration and are, therefore, void. This is a dispute or a contestation between the respondent (a shareholder) and the company, and under Article 61 of the Articles of Association such a dispute should beforehand be submitted to the general meeting; this has not been done, and before the court can take cognizance of the matter, the opinion of the general meeting should be given. For these reasons the High Court was again wrong in entering on the merits of the counterclaim, and on this point the judgment of the High Court should also be quashed.

The appeal is therefore allowed and the judgment of the High Court is quashed. The respondent shall pay the appellant the court fees of this appeal according to receipt and costs of E\$150 for the proceedings in the High Court and in this Court.

የጠቅላይ ገንዘብ ሥራ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፤

፩ኛ ፡ ችሎት ።

ይግባኝ ፡ ባይ ነ- የፎግስታድ ፡ የእንጨት ፡ ሥራ ፡ የሠራተኞች ፡ ማኅበር ፤ መልስ ፡ ሰጭ ነ- ጃኮብ ፡ ፎግስታድ ።

የፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ይግባኝ ፡ ቊጥር ፡ ፩፻፲፱፻፹፩/፱፭ ፡ ዓ ፡ ም ።

ስለ ፡ አሠሪና ፡ ሠራተኛ ፡ ጉዳይ ፤ የአሠሪና ፡ ሠራተኛ ፡ ጉዳይ ፡ ቦርድ ፡ ትእዛዙ ፡ የሚፈጸምበትን ፡ ጊዜ ፡ ለማራዘም ፡ ያለው ፡ ሥልጣን ፡ ድንጋጌ ፡ ቊጥር ፡ ፱፱/፱፮ ፡ ዓ ፡ ም ።
ሥነ ፡ ሥርዐት ፤ የቦርዱ ፡ ሥልጣን ፡ እንደግናቸው ፡ ደንበኛ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ጠቅላላ ፡ ሥልጣን ፡ መሆኑ ።

የአሠሪና ፡ ሠራተኛ ፡ ጉዳይ ፡ ቦርድ ፡ አሠሪ ፡ ከሥራ ፡ ስላስወጣቸው ፡ ሠራተኞች ፡ ገንዘብ ፡ እንዲከፍል ፡ የወሰነበትን ፡ የኪሳራ ፡ መክፈያ ፡ ጊዜ ፡ ስላራዘመ ፡ ይግባኝ ፡ ባዩ ፡ ቦርዱ ፡ ይህን ፡ ሊያደርግ ፡ ሥልጣን ፡ የለውም ፡ ሲሉ ፡ ይግባኙ ፡ ቀረበ ።

ውሳኔ ነ- ቦርዱ ፡ የመክፈያው ፡ ጊዜ ፡ እንዲራዘም ፡ የወሰነውን ፡ ለመቃወም ፡ ምክንያት ፡ ባለመኖሩ ፡ ቦርዱ ፡ ትእዛዙን ፡ እንዲያስፈጽም ፡ ተደርጓል ። ቦርዱ ፡ የኪሳራ ፡ ክፍያም ፡ ጊዜ ፡ ቢሆን ፡ በድንጋጌ ፡ ቊጥር ፡ ፱፱/፱፮ ፡ ዓ ፡ ም ፡ መሠረት ፡ ተገቢ ፡ ምክንያት ፡ ካገኘና ፡ ከሰጠ ፡ ክፍያውን ፡ ሊያራዘም ፡ ሥልጣን ፡ አለው ።

መስከረም ፡ ፮ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፶፮ ፡ ዓ ፡ ም ። ዳኞች ነ- አፈ ፡ ንጉሥ ፡ ቅጣው ፡ ይታጠቁ ፡ ዶክተር ፡ ቦሐጅያር ፡ አቶ ፡ ታደሰ ፡ ተክለ ፡ ጊዮርጊስ ።

በቊጥር ፡ ፱፱ ፡ ነጋሪት ፡ ጋዜጣ ፡ ሕግ ፡ መሠረት ፡ በቆመው ፡ የአሠሪና ፡ የሠራተኞች ፡ ጉዳይ ፡ ቦርድ ፡ ላይ ፡ ታይቶ ፡ ውሳኔ ፡ ተሰጥቶበታል ።

የሠራተኞች ፡ ማኅበር ፡ ቦርዱ ፡ በወሰነው ፡ ውሳኔ ፡ ላይ ፡ ለዚህ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ያቀረበው ፡ ይግባኝ ፡ ነው ። አሠሪው ፡ ከ፲፫ ፡ ያህል ፡ ሠራተኞች ፡ ፱፩ ፡ ሠራተኞች ፡ ከሥራ ፡ ስላስወጣ ፡ የሠራተኞች ፡ ማኅበር ፡ ያቀረበውን ፡ አቤቱታ ፡ የአሠሪውን ፡ ቃል ፡ ስምቶ ፡ የአሠሪና ፡ የሠራተኞች ፡ ጉዳይ ፡ ቦርዱ ፡ አሠሪው ፡ ሠራተኞችን ፡ ማስወጣት ፡ ይቻላል ፤ ኪሳራቸውን ፡ ሊክፈሉ ፡ የሚችሉት ፡ የሁለት ፡ ደግሞ ፡ ለሌሎች ፡ ያንድ ፡ ወር ፡ ደመወዝ ፡ ይክፈላል ፡ ብሎ ፡ ወስኗል ።

ይኸውም ፡ ውሳኔ ፡ በአሠሪው ፡ ይግባኝ ፡ ባይነት ፡ ለዚህ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ቀርቦ ፡ ይህ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ አጽንቶታል ። ይግባኙንም ፡ በምንሰማበት ፡ ጊዜ ፡ የአሠሪው ፡ የገንዘብ ፡ ሁናቴ ፡ በታላቅ ፡ ችግር ፡ ላይ ፡ መሆኑን ፡ ይግባኝ ፡ ባዩ ፡ አመልክቶ ፡ ነበር ።

ከዚህ ፡ በኋላ ፡ አሠሪው ፡ ለአሠሪና ፡ ለሠራተኞች ፡ ጉዳይ ፡ ቦርድ ፡ ማመልከቻ ፡ አቅርቦ ፡ የገንዘብ ፡ ችግር ፡ ስላለበት ፡ ለሠራተኞች ፡ የተፈረደበትን ፡ ገንዘብ ፡ በየጊዜው ፡ እንዲከፍል ፡ ቀን ፡ እንዲሰጠው ፡ ቦርዱን ፡ ጠየቀ ።

ቦርዱም ፡ ጥያቄውን ፡ ተቀብሎ ፡ በሦስት ፡ ክፍያ ፡ በሦስት ፡ ወር ፡ ጨርሶ ፡ እንዲከፍል ፡ ወሰነ ። ከዚህ ፡ ውሳኔ ፡ ላይ ፡ የሠራተኞች ፡ ማኅበር ፡ ለዚህ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ይግባኝን ፡ አቀረበ ።

የይግባኝም ፡ ዋናው ፡ ምክንያት ፡ የአሠሪና ፡ የሠራተኞች ፡ ጉዳይ ፡ ቦርድ ፡ ለሠራተኞች ፡ ኪሳራ ፡ የተፈረደውን ፡ የኪሳራ ፡ ገንዘብ ፡ ለአሠሪው ፡ የመክፈያ ፡ ጊዜ ፡ ሊሰጠው ፡ አይችልም ፡ በማለት ፡ ነው ።

ቍጥር ፡ ፵፱/፲፱፻፶፬ ፡ ነጋሪት ፡ ጋዜጣ ፡ ስለ ፡ አሠሪና ፡ ስለ ፡ ሠራተኞች ፡ የወጣው ፡ ሕግ ፡ የቦርዱን ፡ ሥልጣን ፡ በክፍል ፡ ሦስት ፡ ይናገራል ።

ቦርዱ ፡ እንደ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ የሚቈጠርና ፡ የፍርድ ፡ ቤት ፡ ሥልጣን ፡ ያለው ፡ መሆኑ ፡ ከዚህ ፡ ከነጋሪት ፡ ጋዜጣ ፡ ሕግ ፡ መንፈስ ፡ ይታወቃል ፤ ስለዚህ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ የፈረደውን ፡ ፍርድ ፡ ለማስፈጸም ፡ ለባለዕዳው ፡ ጊዜ ፡ ለመስጠት ፡ እንደሚችል ፡ ሁሉ ፡ እንደዚህም ፡ የአሠሪና ፡ የሠራተኞች ፡ ጉዳይ ፡ ቦርድ ፡ ለባለዕዳው ፡ ዕዳውን ፡ የሚከፍልበት ፡ ጊዜ ፡ ለመስጠት ፡ ሥልጣን ፡ አለው ።

የተፈረደበት ፡ ሰው ፡ ዕዳውን ፡ መክፈል ፡ ያለበት ፡ ወዲያው ፡ እንደተፈረደበት ፡ ነው ፤ ይህ ፡ መሠረታዊ ፡ ደንብ ፡ ነው ።

ለባለዕዳው ፡ ቦርዱ ፡ የሚሰጠው ፡ የመክፈያ ፡ ጊዜ ፡ በተገቢ ፡ ምክንያት ፡ በልዩ ፡ አስተያየት ፡ መሆን ፡ አለበት ፤ ይልቁንም ፡ ለሠራተኞች ፡ የሚከፈል ፡ ሲሆን ፡ በብዙው ፡ ጊዜ ፡ ወዲያው ፡ የሚከፈል ፡ መሆን ፡ አለበት ።

ይኸም ፡ ስለ ፡ ተባለ ፡ አሠሪው ፡ ወዲያው ፡ ለመክፈል ፡ የማይችል ፡ ከሆነ ፡ ጊዜ ፡ ማስጠንቀቂያ ፡ ያስፈልጋል ፤ በዚህም ፡ ባሁኑ ፡ ነገር ፡ ቦርዱ ፡ የሠራተኞች ፡ የሠሩበት ፡ ደመወዝ ፡ ሳይሆን ፡ የኪሳራ ፡ ገንዘብ ፡ በመሆኑና ፡ አሠሪው ፡ ባንድ ፡ ጊዜ ፡ ሊከፍል ፡ የማይችል ፡ መሆኑን ፡ ተመልክቶ ፡ ጊዜ ፡ ሰጥቶታል ።

ይህን ፡ የቦርዱን ፡ ውሳኔ ፡ የሚያፈርስ ፡ ምክንያት ፡ አላገኘንም ። ስለዚህ ፡ የአሠሪና ፡ የሠራተኞች ፡ ጉዳይ ፡ ቦርድ ፡ የሰጠውን ፡ ውሳኔ ፡ እንዲፈጸም ፡ አዘናል ።

መስከረም ፡ ፮ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፶፮ ፡ ፃ ፡ ም ።
የዚህ ፡ ውሳኔ ፡ ግልባጭ ፡ ለአሠሪና ፡ ለሠራተኞች ፡ ጉዳይ ፡ ቦርድ ፡ ይላክ ።

SUPREME IMPERIAL COURT
Div. A

FOGSTAD WOODWORKS LABOUR UNION v. JAKOB FOGSTAD

Civil Appeal No. 1381/55 E.C.

Labour relations - - Power of Labour Relations Board to grant extension for enforcement of order - - Decree 49/54 E.C. (49/62 G.C.).

Procedure - - Need for opinion of Board when acting as quasi-judicial body.

On appeal from decision of Labour Relations Board rendered without opinion extending time for enforcement of order.

Held: That the Board's procedure violated Art. 19 Decree 49/54 E.C. in that it was rendered without opinion.

1. The Labour Relations Board is a quasi-judicial body and as such possesses the inherent power to grant extensions of time for enforcement of its orders.
2. The Labour Relations Board, like courts, must give reasons when exercising a discretionary power to make an exception to accepted procedure.

Maskaram 6, 1956 E.C. (September 16, 1963 G.C.); Justices: Afenigus Kitaw Yitateku, Dr. W. Buhagiar, Ato Tadesse Tekle Giorgis: — This is an appeal against a decision given on Nahassie 22, 1955, by the Labour Relations Board by virtue of which the respondent was allowed a period of time within which to satisfy the decision of the Board given on Nahassie 1, 1955, as confirmed by this Court.

The appellant appealed against that decision under Article 19 of the Labour Relations Decree (Decree No. 49 of 1954), the point of law being that the Labour Relations Board had no power in law to grant an extension of time for the enforcement of their decision.

The powers of the Board are mentioned in Article 12 of the said Decree; paragraph (a)(iii) of this Article gives the Board the power "to enforce its decisions and awards by appropriate means." The respondent submitted that this power includes the power to grant an extension of time for the satisfaction of a decision given by the Board. In the opinion of this Court the words, "by appropriate means," mean the manner in which execution of the decision is to be carried out for the purpose of the matters mentioned in paragraphs (i) and (ii). There is nothing in the Decree which specifically mentions the power of the Board to grant or not to grant an extension of time for the fulfilment of a decision relating to payments of money to employees.

There is no question that the Labour Relations Board exercises quasi-judicial functions, and as such, it is invested with the same inherent powers which the ordinary courts exercise. There is also no question that although the principle in the ordinary courts is that a judgment is to be executed immediately, the courts have a discretionary power to allow the judgment debtor time to satisfy the judgment debt when the court finds good reason for so doing; in doing so, however, the court must give its reasons for making an

exception to the accepted principle. The Labour Relations Board in the exercise of quasi-judicial powers is in the same positions as a court of law. For these reasons this Court holds that the Labour Relations Board has inherent powers to grant time for the execution of its decisions. In the present case, however, the decision of the Board does not give the reasons which induced it to grant an extension of time for the execution of the decision, and this is a serious procedural fault. This Court is not saying that there were or that there were not good reasons for granting an extension of time; this Court is only saying that such reasons are not mentioned in the decision when they should have been mentioned.

For the above reasons, this Court finds that the Board's procedure violated the law and under Article 19 of the Decree returns the case to the Board with the directive that the Board give its decision giving the reasons therefor.

የጠቅላይ፣ ንጉሠ፣ ነገሥት፣ ፍርድ፣ ቤት ፤

ጃ፣ ችሎት ።

ይግባኝ፣ ባይ፣ ማዳም፣ ሚሪ፣ ጅ. ሻቶ፣ መልስ፣ ሰጭ፣ ሚስተር፣ ቴዎድር፣ ካርል፣ ሻቶ ።

የፍትሕ፣ ብሔር፣ ይግባኝ፣ ቀጥር፣ ጂጆጆ/ጃ፣ ዓ፣ ም፣

የጋብቻ፣ ፍችን፣ የግጽደት፣ ችሎታ ፤ ባገር፣
ውስጥ፣ ረፈ፣ መሆን ፤ የፍትሕ፣ ብሔር፣ ሕግ፣
ቀጥርች፣ ጆጆጆ/ጃ፣ ጆጆጆ ።

በቤተ፣ በመድ፣ በሽግግሎች፣ ያለቀውን፣ የፍቺ፣ ጉላይ፣ በፍርድ፣ ቤት፣ እንዲደድት፣ ይግባኝ፣ ባይ፣ ባቀረቡት፣ ጥያቄ፣ መሠረት፣ የከፍተኛው፣ ፍርድ፣ ቤት፣ ተከራካሪዎች፣ ምንም፣ በኢትዮጵያ፣ ውስጥ፣ ለሰድስት፣ ዓመት፣ የተቀመጠና፣ ሥራ፣ ያላቸው፣ ቢሆንም፣ ቅሉ፣ እስከ፣ ዘለቄታው፣ በኢትዮጵያ፣ ረፈ፣ ባለመሆናቸውና፣ ጋብቻውም፣ የተደረገው፣ ይህንን፣ ዐይነት፣ ፍቺ፣ በሚከለክል፣ በውጭ፣ እገር፣ ሕግ፣ መሠረት፣ ስለሆነ፣ ፍርድ፣ ቤት፣ ፍቺውን፣ ለግጽደት፣ ሥልጣን፣ የለውም፣ ሲል፣ በመወሰን፣ ይግባኝ፣ ቀረበ ።

ውሳኔ፣ የፍትሕ፣ ብሔር፣ ሕግ፣ ቀጥርች፣ ጆጆጆ/ጃ፣ ጆጆጆ፣ እንደሚሉት፣ ሁሉ፣ ተከራካሪዎች፣ በኢትዮጵያ፣ ውስጥ፣ ሥራ፣ ያላቸው፣ ስለሆኑ፣ በተጠቀሱት፣ ቀጥርች፣ መሠረት፣ ተከራካሪዎቹ፣ በኢትዮጵያ፣ ውስጥ፣ ነጥሪ፣ ናቸው ። ነጥሪም፣ በለሆኑ፣ የኢትዮጵያ፣ ሕግ፣ በኮረብታዎች፣ ላይ፣ ሁሉ፣ ሌላ፣ ምክንያት፣ ከሌለ፣ መሥራት፣ እንዳለበት፣ ሲታወቅ፣ ይግባኝ፣ ባይ፣ የሚጠይቁት፣ ተፈትዶላቸው፣ ፍቺው፣ እንዲደድቅ፣ ተደርጓል ። ተከራካሪዎቹ፣ ምንም፣ የውጭ፣ እገር፣ ዜጋ፣ ሆነው፣ ጋብቻውን፣ የፈጸሙት፣ በዚያው፣ ባገራቸው፣ ሕግ፣ ቢሆንም፣ ከዚህ፣ ቀደም፣ ይህንን፣ ጉላይ፣ በሚመለከት፣ በዚህስ፣ ነገር፣ የፍትሕ፣ ብሔር፣ ቀጥር፣ ጆጆጆ/ጃ፣ የጠቅላይ፣ ንጉሠ፣ ነገሥት፣ ፍርድ፣ ቤት፣ መሠረት፣ ተከራካሪዎቹ፣ በኢትዮጵያ፣ ውስጥ፣ ረፈ፣ ከሆኑ፣ የግጽደት፣ ፍርድ፣ ሲሰጥ፣ ይቻላል ።

መጋቢት፣ ፳፣ ቀን፣ ፲፱፻፶፮፣ ዓ፣ ም ። ዳኞች፣ ሚስተር፣ ጅ. ደባስ፣ አቶ፣ መንገሻ፣ ወልደ፣ አማኑኤል፣ አቶ፣ ኃይሌ፣ አማን ። ይግባኝ፣ ባዩዋና፣ መልስ፣ ሰጭው፣ በኢትዮጵያ፣ ውስጥ፣ የሚኖሩ፣ የአሜሪካን፣ ተወላጅና፣ ዜጎች፣ ለመሆናቸው፣ አረጋግጠዋል ።

ወደ፣ ኢትዮጵያ፣ ከመምጣታቸው፣ ከሃያ፣ ዓመት፣ በፊት፣ ማለት፣ እ. ኤ. አ. ባ፲፱፻፵፬፣ ዓ፣ ም፣ በባልና፣ ሚስትነት፣ የተጋቡና፣ በጋብቻቸውም፣ ጊዜ፣ ሦስት፣ ልጆች፣ ለመውለዳቸው፣ በክርክራቸው፣ ላይ፣ ተገልጿል ።

እ. ኤ. አ. ካ፲፱፻፶፮፣ ዓ፣ ም፣ ገምሮ፣ በኢትዮጵያ፣ ሲኖሩ፣ በመካከላቸው፣ የነበረው፣ ፍቅር፣ መተማመንና፣ መግባባት፣ በመጥፋቱ፣ ምክንያትም፣ የኢትዮጵያ፣ ሕግ፣ (የፍትሕ፣ ብሔር፣ ሕግ) ቀጥር፣ ጆጆጆ(፩) በሚፈቅደው፣ መሠረት፣ ሁለቱም፣ ወገኖች፣ በስምምነት፣ የቤተ፣ ሰብ፣ የሽምግልና፣ ዳኞች፣ መርጠዋል ።

የተመረጡትም፣ የቤተ ሰብ፣ ዳኞች፣ ባልና፣ ሚስት፣ አብረውና፣ ተስማምተው፣ ለመኖር፣ የማይችሉ፣ መሆናቸውን፣ በመረዳት፣ እንዲፋቱ፣ ወስነዋል።

ስለ ልጆቻቸውም፣ አስተዳደርና፣ ስለ ሀብታቸውም፣ ክፍያ፣ ጉዳይ፣ አብሮ፣ ውሳኔ፣ ተሰጥቶበታል።

በዚህም፣ ውሳኔ፣ ሁለቱም፣ ወገኖች፣ በመደሰታቸው፣ የቤተ፣ ዘመድ፣ ሽማግሌዎች፣ ውሳኔ፣ ከሰጡበት፣ እ.ኤ.አ. ከየካቲት፣ ፩፣ ቀን፣ ፲፱፻፷፫፣ ዓ.ም.፣ ዝምሮ፣ እስካሁን፣ ድረስ፣ ተለያይተው፣ እንደሚኖሩ፣ ተገልጿል።

ያሁኗ፣ ይግባኝ፣ ባይ፣ የቤተ፣ ዘመድ፣ ሽማግሌዎች፣ የሰጡት፣ ውሳኔ፣ ሕጋዊ፣ ለማድረግ፣ በማሰብ፣ ለከፍተኛው፣ ፍርድ፣ ቤት፣ እንዲጸናላቸው፣ በፍትሐ፣ ብሔር፣ ክስ፣ መ/ቅጥር፣ ፫፻፳-፶፭፣ ጥያቄያቸውን፣ አቀረቡ። መልስ፣ ሰጭውም፣ ቀርበው፣ የይግባኝ፣ ባዩዋን፣ ጥያቄ፣ በመደገፍ፣ የቤተ፣ ዘመድ፣ ጉባኤ፣ የሰጠው፣ ውሳኔ፣ እንዲጸድቅ፣ የሚሰማው፣ ለመሆናቸው፣ አረጋገጡ።

በድምፅ፣ ብልጫ፣ ፍርድ፣ የሰጡ፣ ዳኞች፣ አመልካችና፣ መልስ፣ ሰጭ፣ የአሜሪካን፣ ተወላጆችና፣ ዜጎች፣ በመሆናቸው፣ የተጋቡትም፣ በአገራቸው፣ በአሜሪካን፣ ሕግ፣ በመሆኑ፣ የአሜሪካን፣ ሕግም፣ በፍርድ፣ ቤት፣ ካልሆነ፣ በቀር፣ በቤተ፣ ዘመድ፣ ጉባኤ፣ የባልና፣ ሚስት፣ ጋብቻ፣ እንዲፈረስ፣ የማይፈቅድ፣ በመሆኑ፣ ይህ፣ ፍርድ፣ ቤት፣ የሚሰጠው፣ ውሳኔ፣ በባለጉዳዮቹ፣ አገር፣ ሕግ፣ ተቀባይነት፣ የለውም፤ መልስ፣ ሰጭውም፣ ለጊዜው፣ በኢትዮጵያ፣ ውስጥ፣ ተቀማጭ፣ ቢሆኑም፣ ለዘለቄታው፣ በኢትዮጵያ፣ ነዋሪ፣ ባለመሆናቸው፣ ይህ፣ ፍ/ቤት፣ ጋብቻቸው፣ እንዲፈረስ፣ ለመፍቀድ፣ ሥልጣን፣ የለውም፣ ሲሉ፣ ወስነዋል።

ሰብሳቢው፣ ዳኛ፣ ግን፣ ነገሩን፣ በመጠን፣ አትተው፣ መልስ፣ ሰጭው፣ ከስድስት፣ ዓመት፣ ዝምሮ፣ በኢትዮጵያ፣ ውስጥ፣ ስለሚኖሩና፣ የንግድ፣ ፈቃድ፣ አግኝተውም፣ አውሬ፣ እያደኑ፣ ስለሚነግዱ፣ በፍትሐ፣ ብሔር፣ ሕግ፣ ቅጥር፣ ፩፻፹፫፣ እና፣ በተከታዮቹ፣ ቅጥሮች፣ ላይ፣ እንደተነገረው፣ በኢትዮጵያ፣ ውስጥ፣ የሚኖሩ፣ ለመሆናቸው፣ ግልጽ፣ በመሆኑ፣ የቤተ፣ ዘመድ፣ ጉባኤ፣ የሰጠውም፣ ውሳኔ፣ በሚገባና፣ በሕጋዊ፣ መንገድ፣ በመሆኑ፣ መጽናት፣ ይገባዋል። ሲል፣ በሐሳብ፣ ተራድቷል።

አሁንም፣ የቀረበልን፣ ይግባኝ፣ በድምፅ፣ ብልጫ፣ የሚሰጠው፣ ውሳኔ፣ ያለአገባብ፣ በመሆኑ፣ እንዲሰረዝና፣ በአነስተኛ፣ ድምፅ፣ የሚሰጠው፣ ሐሳብ፣ እንዲጸና፣ በመሆኑ፣ መልስ፣ ሰጭውም፣ ባቀረቡት፣ መልስ፣ በይግባኝ፣ የቀረበውን፣ ጥያቄ፣ ደግፈናል።

ይህ፣ ፍርድ፣ ቤትም፣ የቀረበለትን፣ ክርክር፣ በሚገባ፣ መርምሯል።

ይህን፣ ስለመሰለው፣ ጉዳይ፣ ይህ፣ ፍርድ፣ ቤት፣ በፍትሐ፣ ብሔር፣ ይግባኝ፣ መዝገብ፣ ቅጥር፣ ፩፻፴፫/፶፮፣ የሰጠው፣ ውሳኔ፣ ስላለ፣ የዚህም፣ ጉዳይ፣ ውሳኔ፣ በዚያው፣ ዐይነት፣ መሆን፣ ይገባዋል።

ከዚህ፣ በላይ፣ በተጠቀሰው፣ መዝገብ፣ አስቀድመን፣ የሰጠውም፣ ውሳኔ፣ በዚያው፣ መዝገብ፣ ተከራካሪዎች፣ የሆኑ፣ ባልና፣ ሚስት፣ የውጭ፣ አገር፣ ተወላጆችና፣ ወደ፣ ኢትዮጵያ፣ ከመምጣታቸውም፣ በፊት፣ በአገራቸው፣ ሕግ፣ በባልና፣ ሚስትነት፣ በጋቡም፣ አሁን፣ በኢትዮጵያ፣ የሚኖሩ፣ በመሆናቸው፣ በመኖሪያ፣ ሕግ፣ መሠረት፣ እንዲፈጸምላቸው፣ ያቀረቡትን፣ የፍቺ፣ ጥያቄ፣ ሊፈጸምላቸው፣ ይገባል፣ ስንል፣ ነው።

በዚህ፣ መዝገብ፣ የፍቺ፣ ጥያቄ፣ ያቀረቡ፣ ወገኖችም፣ ምንም፣ እንኳ፣ የአሜሪካን፣ ተወላጅና፣ ዜጎች፣ ቢሆኑና፣ ወደ፣ ኢትዮጵያ፣ ከመምጣታቸውም፣ በፊት፣ ባገራቸው፣

ሕግ፡ የተጋቡ፡ ቢሆኑም፡ አሁን፡ የፍትሐ፡ ብሔር፡ ሕግ፡ ቀጥር፡ ፩፻፹፫እና፡ ፩፻፹፬፡
እንደሚያስረዳው፡ ከብዙ፡ ዓመታት፡ ወዲህ፡ በኢትዮጵያ፡ የሚኖሩ፡ የመኖሪያ፡
ፈቃድ፡ ያላቸው፡ እንዲያውም፡ መልስ፡ ሰጭው፡ አውራ፡ እያደኑ፡ ለመነገድ፡ የንግድ፡
ፈቃድ፡ ያላቸው፡ ይግባኝ፡ ባዩዋም፡ ሥራ፡ ይዘው፡ የሚኖሩ፡ በመሆናቸው፡ በኢት
ዮጵያ፡ ነዋሪዎች፡ አይደሉም፡ ለማለት፡ አይቻልም ።

ስለዚህ፡ ከፍተኛው፡ ፍርድ፡ ቤት፡ በድምፅ፡ ብልጫ፡ ይግባኝ፡ ባዩዋና፡ መልስ፡
ሰጭው፡ በኢትዮጵያ፡ የሚኖሩት፡ ለጊዜው፡ ነው፤ በኢትዮጵያ፡ ሕግ፡ መሠረት፡
የሚሰጠውንም፡ የፍቺ፡ ውሳኔ፡ ያገራቸው፡ ሕግ፡ አይቀበለውም፡ ሲል፡ የሰጠው፡ ውሳኔ፡
ያላገባብ፡ በመሆኑ፤ ሽረንና፡ ባንስተኛ፡ ድምፅ፡ የተሰጠውን፡ ሐሳብ፡ ደግፈን፡ የቤተ፡
ዘመድ፡ ሽማግሌዎች፡ የይግባኝ፡ ባዩዋና፡ የመልስ፡ ሰጭው፡ የባልና፡ ሚስትነት፡
ጋብቻ፡ ሊፈርስ፡ ይገባዋል፡ ሲል፡ የሰጠው፡ ውሳኔ፡ እንዲሁም፡ ስለልጆቻቸው፡ አስተ
ዳደርና፡ ስለ፡ ሀብታቸውም፡ ክፍያ፡ የሰጠው፡ ውሳኔ፡ ተገቢና፡ ሕጋዊ፡ ሆኖ፡ ስላገ
ኘነው፡ ይጻፍል፡ ብለናል ።

ከፍተኛው፡ ፍርድ፡ ቤት፡ በድምፅ፡ ብልጫ፡ የተሰጠው፡ ውሳኔ፡ የተሻረ፡ ለመ
ሆኑና፡ የቤተ፡ ዘመድ፡ ጉባኤ፡ የሰጠው፡ ውሳኔ፡ መጽናቱን፡ እንዲያውቀው፡ የዚህ፡
ፍርድ፡ ግልባጭ፡ እንዲላክለት፡ አዘናል ።

SUPREME IMPERIAL COURT

Div. 6

Mrs. MARY SHATTO v. Mr. THEODORE SHATTO

Civil Appeal No. 724/56 E.C.

Jurisdiction for homologation of divorce - - Domicile - - Arts. 183 and 184 Civ. C.

On appeal from a judgment of the High Court denying the petition for homologation of a divorce pronounced by the family arbitrators on the ground that petitioner, who was resident in Ethiopia for six years and had his business here, was not domiciled in Ethiopia.

Held: The petition should be granted, as the petitioner is domiciled in Ethiopia within the meaning of Arts. 183 and 184 Civ. C.

1. At least one party to a divorce must be domiciled in Ethiopia in order for the Court to have jurisdiction to homologate a decree of divorce pronounced by the family arbitrators.

2. The fact that a person may change his domicile in the future has no effect on his present intention to be domiciled in Ethiopia. *Zissos v. Zissos*, Sup. Imp. Ct., Civ. App. No. 633/56.

Megabit 8, 1956 E.C. (March 17, 1964 G.C.); Justices: Mr. G. Debbas, Ato Mengesha W. Amanuel, Ato Haile Aman: — This is an appeal against the majority decision of the High Court (1st commercial division) dated 16th Hedar, 1956, in C.C. No. 320/55, whereby the majority of the Court, excluding the Presiding Judge, turned down a petition by the appellant for homologation of a divorce duly pronounced by family arbitrators on the 1st of February, 1963 G.C. The learned majority ruled that the respondent is not “domiciled” in Ethiopia and denied jurisdiction to the Ethiopian courts to entertain the said petition.

All three judges ruled, on the other hand, that both parties or at least one of them, should at the time of the suit, be resident and domiciled in Ethiopia, if the petition is filed by foreigners. Therefore, the only dissension in this case between the majority and the minority is the question of “domicile”; on that latter point centres the disagreement between the majority and the minority of the Court; and we shall immediately proceed to define domicile under the Civil Code.

The best articles regarding “domicile” in the Civil Code are Articles 183 and 184(i) which define “domicile” under Ethiopian law. Article 183 of the Code sets down the elements that constitute domicile, namely (a) that the person has established in such place the principal seat of his business and interest and (b) that such person has the intention of living there permanently. This intention of living permanently is to be presumed from Article 184(i) of the Code which defines the presumed intention as follows: “...if a person has established his normal residence in a place, he shall be presumed to have the intention of residing permanently at such place.”

Those being the factors that constitute “domicile”, we have to find out if the respondent was or was not, at the time of the suit, “domiciled” in Ethiopia. From his licence

issued by the Ministry of Commerce and Industry of Ethiopia, under No. 2186/54, it is clear that the respondent is a "safari outfitter", carrying on his own private business in Ethiopia. He has arrived in this country six years ago on a contract with the Ministry of Education; but he left the work for which he had come and began his own private business in Ethiopia, as safari outfitter, and was released a Foreigner's Identity Card No. T749, renewable every year, by the Ministry of Interior, Security Department. Those being the facts, we cannot understand why and how the majority of the High Court could turn down the petition for homologation of the divorce pronounced by the arbitrators. It is clear that the respondent was and is still a foreigner "domiciled" in Ethiopia, and applying to us for application of the Ethiopian Civil Code to decide on the divorce proceedings. The majority thinks apparently that the respondent may, one day, leave the country, and that therefore, he is not a permanent resident of Ethiopia. The majority is certainly wrong to look to the future. No one can foresee the future, but we should look now at the present circumstances and at palpable facts. The fact that the respondent may change his domicile in the future has no bearing on the question of his present domicile, which is Ethiopia. From the evidence adduced by the respondent, he has been living in Ethiopia for six years, where he earns his living in conducting his own independent safari business. What the respondent may be willing to do tomorrow has no bearing on his present domicile. Under the Civil Code, his present domicile is Ethiopia, because he has established the principal seat of his business in Addis Ababa, and is presumed, under Article 184(i) of the Code, to have the intention of living here permanently.

This opinion of ours is supported by a former precedent in C.A. 633/56, which also concerns the question of establishing domicile in Ethiopia.

Having thus established that the husband was, at the relevant time, domiciled in Ethiopia, and whereas one of the parties, if foreigners, should at the relevant time be domiciled in Ethiopia in order to enable family arbitrators to entertain a petition for divorce, we hereby rule that the family arbitrators have validly pronounced the said divorce, as they were so entitled to do by law.

Whereas the arbitral award dated 1st February, 1963 is clear on the fact that both husband and wife ought to be divorced because mutual love and affection, trust and confidence no longer exist between them; and whereas it was pronounced by family arbitrators who were entitled to hear and determine the petition for divorce, on the basis that at least one of the parties was domiciled in Ethiopia at the relevant time; and whereas both husband and wife appeared before us and asked for the application of the Ethiopian Civil Code in order to determine finally their petition for divorce; we see no justification to keep the matter pending any further.

In view of the foregoing, we hereby allow the appeal, rule that both husband and wife are domiciled in Ethiopia, and declare that the divorce pronounced by the arbitrators on the 1st of February, 1963, has been validly pronounced, and that the marriage ties between both appellant and respondent have been dissolved as from the date of the award, i.e. 1st February, 1963. This amounts to quashing the majority opinion of the Lower Court and confirming, regarding domicile, the minority opinion of the Presiding Judge.

Given and delivered in open Court this 8th day of Megabit, 1956 — 17th of March, 1964, in the presence of the appellant and her lawyer, Ato Kidane Maasho, and of the respondent in person.

↓

የፌዴራል ጠቅላይ ጉጉሠ ጎገሥት ፍርድ ቤት፤

፩ኛ ችሎት ።

ይግባኝ፡ ባዮች፤ አቶ፡ ዘሪሁን፡ መኩንንና፡ ሌሎች፤ መልስ፡ ሰጭ፤- ዐቃቤ ሕግ ።

የፌዴራል የወንጀል ይግባኝ፡ ቍጥር፡ ፱/፶፫ ፡ ዓ ፡ ም ፡

አድግ ፡ አሰቦ ፡ ስለ ፡ ተደረገ ፡ ከባድ ፡ የአካል ፡
ጉዳት ፤ በሀብት ፡ ላይ ፡ ከባድ ፡ ጉዳት ፡ የግድረስ ፡
ወንጀል ፡ የወንጀልኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ቍጥሮች ፡
፪፻፸፪ ፡ ፩፻፸፩ እና ፡ ፪፻፶፪ ።

የፌዴራል ከፍተኛው ፍርድ ቤት በባሕር ክፍል ችሎቱ ይግባኝ ባዮችን ባደረጉት የወንጀል አድግና በአድግው መሠረት በፈጸሙት አሰቦው ባደረጉት ከባድ የካል ጉዳትና በሀብት ላይ ባደረሱት ከባድ ጉዳት ወንጀልኞች መሆናቸውን ወሰኖ የመደበባቸውን ቅጣት የወንጀል ለመሥራታችን ግስረጃ አልቀረብንም የተመደበብንም ቅጣት ያላገባብና ከመጠን በላይ ነው ብለው በመቃወም ይግባኛ ቀረበ ።

ውሳኔ 1- ይግባኝ ባዮች የፈጸሙት ድርጊት በወንጀልኛ መቅጫ ሕግ ቍጥሮች ፩፻፸፩ እና ፪፻፶፪ የተከለከሉትን ወንጀሎች እንደመሆኑ መጠን ይህንንም ድርጊት የፈጸሙት የወንጀልኛ መቅጫ ሕግ ቍጥር ፪፻፸፪ በግንጋሪው በአድግ መሠረት ስለሆነ የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት የፈረደው ትክክል ሆኖ ተገኝቶ ጸድቋል ።

(የአዘጋጃው ግስረጃ 1- የፌዴራል ጠቅላይ ጉጉሠ ጎገሥት ፍርድ ቤት የተቋቋመው በ፲፱፻፵፩ ዓ ፡ ም ፡ በወጣው ዐዋጅ ቍጥር ፩፻፱ መሠረት ነው በዚህም አኳኑን የጠቅላይ ጉጉሠ ጎገሥት ፍርድ ቤት እንደ ፌዴራል ጠቅላይ ጉጉሠ ጎገሥት ፍርድ ቤት ሆኖ እንዲያስችል ተደርጓል ። እንደዚህ ባለውም ችሎት የሚቀመጡት ዳኞች አንደኛ አፈ ጉጉሠ ሁለተኛ አንድ አርትራዊ የሆነና ሦስተኛ በዳኝነት ሥራው የታወቀ የውጭ አገር ዳኛ እንደሆኑ በዐዋጁ ተደንግጎ ነበር ። በዐዋጁም መሠረት የዚህ ፍርድ ቤት ጉዳይና ይግባኝ የመስጣት ሥልጣን እንደሚከተለው ነው ። ሁለተኛ በፌዴራሽን ውስጥ ይገኙ የነበሩትን መንግሥታት የሚመለከትንና በሚጸሰባቸው ላይ የሚደረግን ክስ ጉዳይ የመስጣት ሥልጣን ሲሆን ይግባኝ የመስጣት ሥልጣንን ደግሞ ከፍተኛው ፍርድ ቤት እንደ ፌዴራል ፍርድ ቤት ተቃዋሚ የሚወስነውንና የኦርትራ ግዛት የመጨረሻው ፍርድ ቤት የሚወስነው ሕገ መንግሥቱን ፌዴራሽን የተመሠረተበትን ሕግ የዓለም ሕግንና የዓለም ስምምነቶችን ሲነካ የኦርትራ ግዛት ሕግ ከሕገ መንግሥቱ ጋር የማይስማማ መሆኑ ሲያጠራጥር ወይም ይግባኝ የተባለባቸው ጉዳዮች የሰው ልጆችን መብትና መሠረታዊ ነጻነቶችን አጥቅም ላይ ለማዋል የወጣን የፌዴራል ሕግ የሚመለከቱ ሲሆን መመርመር ነው ነገር ግን ፌዴራሽን ከመቅረቱ በፊት ለተደረጉት ጉዳዮች ካልሆነ በስተቀር በፌዴራሽን መቅረት ምክንያት ይህ ፍርድ ቤትና ሥልጣኑ አሁን ለይሠራም ።)

መስከረም ፡ ፲፫ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፶፬ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ዳኞች 1- አፈ ጉጉሠ ፡ ታደሰ ፡ መንገሻ ፡
ደክተር ፡ ዊሊያም ፡ ቡሐጂዶር ፡ አቶ ፡ በረከተ ፡ አብ ፡ ሀብተ ፡ ሥላሴ ።

ይግባኝ፡ ባዮች፡ በኦርትራ፡ በፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት፡ በባሕር ክፍል ፡
ችሎት፡ በወንጀል የተከሰሱት፡ መዝገቡን፡ መርምረን፡ እንደ ተረዳነው 1-

፩ኛ ፣ እንደ ፡ ግሬጉርያን ፡ ቀን ፡ አቋጣጠር ፡ በ፪/፩/፳ ፡ ወይም ፡ በዚህ ፡ ገደማ ፡ አራቱም ፡ ተከላሾች ፡ በመተባበር ፡ የቮደክ ፡ ኩባንያን ፡ ሠራተኞች ፡ ለመደብደብና ፡ ለወደቡ ፡ ሥራ ፡ የሚያገለግሉትን ፡ መኪናዎች ፡ ለማበላሸት ፡ ተስማምተው ፡ ይህንኑ ፡ የሕገ ፡ ወጥ ፡ ምክራቸውን ፡ እፍጻሚ ፡ ስላደረሱ ፡ በኢትዮጵያ ፡ የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ደንብ ፡ በአንቀጽ ፡ ፬፻፸፪ ፡ የተጻፈውን ፡ ሕግ ፡ ተላልፈዋል ፤

፪ኛ ፣ እንደ ፡ ግሬጉርያን ፡ ቀን ፡ አቋጣጠር ፡ በ፪/፩/፳ ፡ አራቱም ፡ ተከላሾች ፡ ሕገ ፡ ወጥ ፡ የሆነ ፡ አድማ ፡ በመፈጸም ፡ እንደኛ ፡ አሚን ፡ መሐመድን ፡ ኹለተኛ ፡ ተክሌ ፡ ገብረ ፡ ክርስቶስን ፡ ሦስተኛ ፡ ሚስተር ፡ ኤክሩሳትን ፡ የወደብ ፡ መሐንዲስ ፡ በአደገኛ ፡ መሣሪያ ፡ ደብድበው ፡ ከባድ ፡ ጉዳት ፡ ስላደረሱባቸው ፡ በኢትዮጵያ ፡ ወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ባፎ፪፴፰ ፡ የተመለከተውን ፡ የድብድብ ፡ ወንጀል ፡ ሠርተዋል ፤

፫ኛ ፣ በዚህ ፡ ቀን ፡ ቪዳክ ፡ በተባለው ፡ ኩባንያ ፡ በወደብ ፡ ለሚያከናውነው ፡ ሥራ ፡ አገልግሎት ፡ ያቆመውን ፡ የመብራት ፡ ኃይል ፡ የሚሰጠውንና ፡ ሲሚንቶ ፡ የሚያቀላቅለውን ፡ ስላበላሹ ፡ በኢትዮጵያ ፡ ወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ በቋጥር ፡ ፳፻፶፫ ፡ እስከ ፡ ፳፻፶፬ ፡ የተመለከተውን ፡ የሰውን ፡ ንብረት ፡ ማበላሸት ፡ ወንጀል ፡ ሠርተዋል ፡ በማለት ፡ ነው ።

ይግባኝ ፡ ባዮቹ ፡ እምነት ፡ ክደት ፡ ሲሰጡ ፡ ፩ኛው ፡ ተከላሽ ፡ በቋጥር ፡ ፬ ፡ የተመለከተውን ፡ ወንጀል ፡ መሥራቱን ፡ አምኖ ፡ ራሴን ፡ ለመከላከል ፡ ነውና ፡ የሠራሁት ፡ ጥፋተኛ ፡ አይደለሁም ፡ ብሏል ፤ ፪ኛና ፡ ፫ኛ ፡ ይግባኝ ፡ ባዮች ፡ የተከሰሱበትን ፡ ወንጀል ፡ አልሠራንም ፡ ጥፋተኛ ፡ አይደለንም ፡ ብለው ፡ ክደዋል ። ፍርድ ፡ ቤቱ ፡ ፲፬ ፡ የዐቃቤ ፡ ሕግ ፡ ምስክሮችና ፡ ተከላሾቹ ፡ በመካከል ፡ የሰጡትን ፡ ቃል ፡ ስምቶአል ።

የፌዴራል ፡ ከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ የካቲት ፡ ፳፪ ፡ ቀን ፡ ፶፪ ፡ ዓ ፡ ም ፡ በባሕር ፡ ችሎት ፡ በሰጠው ፡ ፍርድ ፡ የምስክሮችን ፡ ቃል ፡ በመዘርዘር ፡ የወንጀል ፡ አሠራሩን ፡ በሰፊው ፡ አትቶ ፡ ተከላሾቹ ፡ የአሁኑ ፡ ይግባኝ ፡ ባዮች ፡ በተከሰሱበት ፡ ወንጀል ፡ በመሥራት ፡ ጥፋተኛ ፡ ሆነው ፡ ተገኝተዋል ፡ ብሎ ፡ እንደ ፡ ሠሩት ፡ ወንጀል ፡ ደረጃና ፡ ብዛት ፡ ፩ኛው ፡ ይግባኝ ፡ ባይ ፡ ዘርይሁን ፡ መኩንን ፡ አብዛኛውን ፡ ወንጀል ፡ የሠራው ፡ እርሱ ፡ ነው ፡ በማለትና ፡ ፫ኛው ፡ ይግባኝ ፡ ባይ ፡ አሀመድ ፡ መሐመድ ፡ የተከላሾቹ ፡ የሥራ ፡ መሪና ፡ ዕውቀት ፡ ያለው ፡ ሰው ፡ በመሆኑ ፡ የአዋቂ ፡ አጥፊና ፡ የወንጀሉ ፡ ሥራ ፡ እንዲሠራ ፡ አነሳሽ ፡ ነው ፡ በማለት ፡ እያንዳንዳቸው ፡ በአምስት ፡ ዓመት ፡ እሥራት ፡ እንዲቀጡ ፡ ፪ኛው ፡ ይግባኝ ፡ ባይ ፡ በሁለት ፡ ዓመት ፡ እሥራት ፡ እንዲቀጣ ፡ ፈርደንባቸዋል ።

ይግባኝ ፡ ባዮቹ ፡ ይግባኛቸውን ፡ ለፌዴራል ፡ ጠቅላይ ፡ የንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ሲያቀርቡ ፡ ባጭሩ ፡ በጻፉት ፡ ማስታወሻ ፡ የጠየቁትን ፡ ፩ኛው ፡ ይግባኝ ፡ ባይ ፡ ወንጀሉን ፡ የሠራሁት ፡ እራሴን ፡ ለመከላከል ፡ ስለሆነ ፡ ቅጣቱ ፡ እንዲቀልልኝ ፡ ሲል ፡ ነው ። ፫ኛውና ፡ ፪ኛው ፡ ይግባኝ ፡ ባዮች ፡ የተከሰሱበትን ፡ ወንጀል ፡ ለመሥራታችን ፡ ማስረጃ ፡ አልቀረብልንምና ፡ በነጻ ፡ እንድንለቀቅ ፡ ሲሉ ፡ ነው ።

መዝገቡን ፡ መርምረን ፡ እንደተመለከትነው ፡ ተከላሾቹ ፡ የተከሰሱበትን ፡ ወንጀል ፡ በሙሉም ፡ ሆነ ፡ በከፊል ፡ ለመሥራታቸው ፡ በዐቃቤ ፡ ሕግ ፡ በኩል ፡ የቀረቡት ፡ ምስክሮች ፡ አረጋግጠው ፡ ስለመሰከሩባቸው ፡ ይግባኝ ፡ ባዮቹ ፡ ወንጀሉን ፡ ለመሥራታችን ፡ አልተመሠከረብንም ፡ ሲሉ ፡ የጻፉትን ፡ አልተቀበልነውም ።

ስለ ፡ ቅጣቱም ፡ ተከላሾቹ ፡ በተከሰሱበት ፡ ወንጀል ፡ ጥፋተኛ ፡ ሆኖ ፡ የተገኘ ፡ ሰው ፡ የመጨረሻው ፡ ቅጣት ፡ የዐሥር ፡ ዓመት ፡ እሥራት ፡ ስለሆነና ፡ የፌዴራል ፡

ከፍተኛ፣ ፍርድ፣ ቤት፣ በይግባኝ፣ ባዮች፣ ላይ፣ የፈረደው፣ የእሥራት፣ ቅጣት፣ ይግባኝ፣
ባዮች፣ እንደፈጸሙት፣ የወንጀል፣ ከባድነትና፣ ብዛት፣ ስለሆነ፣ ቅጣቱ፣ እንዲቃለል፣
፩ኛው፣ ይግባኝ፣ ባይ፣ የጠየቀውን፣ አልተቀበልነውም።

በሰዚህ፣ ከዚህ፣ በላይ፣ እንደ፣ ተጻፈው፣ የፌዴራል፣ ከፍተኛው፣ ፍርድ፣ ቤት፣
በይግባኝ፣ ባዮች፣ ላይ፣ የፈረደውን፣ ፍርድ፣ ከወንጀሉ፣ አሠራርና፣ ከተጠቀሰው፣
ሕግ፣ ጋር፣ የተስማማ፣ ስለሆነ፣ ፍርዱን፣ አጽንተን፣ ይግባኙን፣ አሰናብተናል። ፍርዱ፣
መጽናቱን፣ የፌዴራል፣ ከፍተኛ፣ ፍርድ፣ ቤት፣ ይግባኝ፣ ባዮችም፣ እንዲያውቁት፣
ለፌዴራል፣ ከፍተኛ፣ ፍርድ፣ ቤት፣ ይጻፍ።

ይህ፣ ፍርድ፣ ዛሬ፣ መስከረም፣ ፲፫፣ ቀን፣ ፲፱፻፶፬፣ ዓ፡ ም፣ በፌዴራል፣ ጠቅላይ፣
የንጉሠ፣ ነገሥት፣ ፍ/ቤት፣ ተሰጠ።

FEDERAL SUPREME IMPERIAL COURT

Div. 1

Ato ZERYHUN MAKONNEN & others v. The PUBLIC PROSECUTOR

Federal Criminal Appeal No. 4/53 E. C.

Penal law - - Conspiracy - - Art. 472 P.C. - - Participation - - Sentencing for concurrent offences.

On appeal from the Federal High Court appellant claims insufficient evidence for conviction of conspiracy on three counts of wilful bodily injury and damage to property, and excessive sentence.

Held: Federal High Court judgment affirmed on the following grounds:

1. Evidence was sufficient for conviction and the lower Court correctly held that a finding of conspiracy was only proper for offences committed against Arts. 538 (Grave Wilful Injury) and 654 (Aggravated Damage to Property) as these are serious offences within the meaning of Art. 472.

2. It is inconsistent with a finding of conspiracy under Art. 472 to hold several of the conspirators as accomplices to the completed substantive crime; in view of the conspiracy, they must be co-offenders to that crime.

3. In cases such as this, of concurrent offences, the courts in assessing sentence should take into account Arts. 82 and 189(c) P.C.

(Ed. Note: The Federal Supreme Court was established by the Federal Judiciary Proclamation of 1952, Proc. No. 130/52. The Supreme Imperial Court was authorised to sit as the Federal Supreme Court, but when so sitting, it was to be comprised of the Afenegus, a citizen of Eritrea and a person of proven judicial experience in another land, Proc. No. 135/53. It had original jurisdiction in matters between the two governments and in actions against ministers and government officials; its appellate jurisdiction lay in reviewing decisions of the High Court sitting as the Federal High Court, and decisions of the highest court of Eritrea where the case involved the Constitution, Federal Act, international law and treaties, where the validity of an Eritrean law was drawn into question as being unconstitutional, or where the case involved federal laws designed to ensure the enjoyment of human rights and fundamental liberties. With the abolition of the federation, the jurisdiction of the Court necessarily ceased save for cases arising prior to abolition.)

Maskaram 13, 1954 E.C. (September 24, 1962 G.C.); Justices: Afenegus Tadesse Mengesha, Dr. W. Buhagiar, Ato Bereket-Ab Habte Sellassie: — This is an appeal from conviction and sentence under a judgment delivered by the Federal High Court in Eritrea in its Admiralty Division. The appellants have not filed a full Memorandum of Appeal and the grounds of appeal must be understood to be, as regards conviction, that there was not sufficient evidence on which the Court could convict and, as regards sentence, that the sentence awarded by the trial Court was excessive.

The charge against the appellants consisted of the following counts -

(a) conspiracy to commit serious offences against person and property contrary to Article 472 of the Penal Code;

(b) causing wilful bodily injury contrary to Article 538 of the Penal Code; and

(c) causing wilful damage to property contrary to Article 653 and Article 654 of the Penal Code.

This Court has fully examined the record of the Federal High Court and is satisfied that that Court arrived at the correct findings as to facts.

It was sufficiently proved that the four appellants entered together the store where Ato Amin Mohammed was working; that the first appellants hit him and caused him a fracture of the nasal bone; that the three other appellants, although not taking an active part in such assault, participated by associating themselves in the assault. Similarly as regards the assault on Ato Tecele Gabrecristos who suffered slight injuries, that is, several contusions, the first and second appellants took an active part in the assault and the fourth appellant associated himself in the assault by not directly interfering but giving moral support. The assault on Mr. Ekrtoh resulted in grave bodily harm, that is, an injury to the eye; the first appellant was assisted by the other appellants in this assault. There is also no doubt that the appellants caused damage to property of the firm Veidekke Co.; the cost of repairing such damage amounts to between E\$250 to E\$300, but as a result of such damage the work of the firm was suspended for two days and the damage is calculated to be about E\$5,000. As regards the charge of conspiracy there is sufficient evidence from which the Federal High Court could infer that the appellants had planned both the assaults and the damage to property. The Federal High Court very rightly held that the conspiracy could only be in respect of the assault on Mr. Ekrtoh (which resulted in grave bodily injury punishable under Article 538 of the Penal Code) and in respect of damage to property punishable under Article 654 of the Penal Code, these being the serious offences within the meaning of Article 472 of the Penal Code. That being so this Court points out that once the Federal High Court found that there was conspiracy in the commission of these offences it was inconsistent with conviction under Article 472 to hold that the second, third and fourth appellants were accomplices; in view of the conspiracy they were co-offenders.

It should finally be mentioned that as there is material concurrence of offences committed by the appellants, the Courts, in assessing sentence should have taken into consideration the provisions of Articles 82 and 189(c) of the Penal Code; the Court may have done so without specifically making reference to such articles in the judgment. This Court, having taken into consideration the said articles and other matters concerning the participation of the appellants in the various offences of which they have been found guilty, accepts the periods of imprisonment inflicted on each of the appellants by the Federal High Court; such periods of imprisonment are by no means excessive. For these reasons the appeal is dismissed and the judgment of the Federal High Court confirmed.

የከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፤

ያዲስ ፡ አበባ ፡ ፩ኛ ፡ የፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ችሎት ።

ከሳሽ ፤ የገንዘብ ፡ ሚኒስቴር ፡ ነገረ ፡ ፈጅ ፤ ተከላሽ ፤- ሙሴ ፡ ኒኮላ ፡ ሳሪስ ።

የፍትሕ ፡ ብሔር ፡ የመዝገብ ፡ ቅጥር ፡ ፯፻፶፪ ፡ ፶ ፡ ፶ ፡ ም ።

ግብር ፡ የግብር ፡ አመዳደብ ፡ ይግባኝ ፡ የግብር ፡ ይግ

ባኝ ፡ ኮሚቴ ፡ ዐዋጅ ፡ ቅጥር ፡ ፩፻፯/፵፱ ፡ ፶ ፡ ም ፡

የሰውና ፡ የሥራ ፡ ግብር ፡ ተከላሹ ፡ ተጠይቀው ፡ ባለመክፈላቸው ፡ የገንዘብ ፡ ሚኒስቴር ፡ ነገረ ፡ ፈጅ ፡ በዐዋጅ ፡ ቅጥር ፡ ፩፻፯/፵፱ ፡ ፶ ፡ ም ፡ እንቀጽ ፡ ፫ ፡ ክፍል ፡ (፩) መሠረት ፡ ክስ ፡ አቀረቡ ። ተከላሽ ፡ የግብርን ፡ አመዳደብ ፡ በመቃወም ፡ ይግባኝ ፡ ብለው ፡ ስለ ፡ ነበር ፡ የይግባኙ ፡ ፍጻሜ ፡ እስከታወቀ ፡ ግብርን ፡ መክፈል ፡ እንደሌለባቸው ፡ ገልጸዋል ።

ውሳኔ ፤ ግብር ፡ መክፈል ፡ ግዴታ ፡ ሲሆን ፡ ስለ ፡ ግብር ፡ አመዳደብ ፡ እቤቱታ ፡ ሲኖር ፡ ለግብር ፡ ይግባኝ ፡ ኮሚቴ ፡ ይግባኝ ፡ ማቅረብ ፡ ስለሚችል ፡ ይግባኙ ፡ ውሳኔ ፡ ላያገኝ ፡ ይግባኝ ፡ ባዩ ፡ እቤቱታ ፡ ያቀረቡበትን ፡ ግብር ፡ አይከፍሉም ። ከሳሽ ፡ ያቀረቡት ፡ ክስ ፡ ያላገባብ ፡ ስለሆነ ፡ ክሱ ፡ ወድቋል ።

(የአዘጋጃው ፡ ማስረጃ ፤ ይህን ፡ ጉዳይ ፡ የሚመለከተው ፡ ዐዋጅ ፡ ቅጥር ፡ ፩፻፯/፵፱ ፡ ተሻሽሏል ። የገቢ ፡ ግብር ፡ የሚከፈለው ፡ በዐዋጅ ፡ ቅጥር ፡ ፩፻፳፫/፳፩ ፡ መሠረት ፡ ነው ፤ በተለይም ፡ በእንቅጽ ፡ ከ፶፮ ፡ እስከ ፡ ፳፫ ፡ በዚህም ፡ ባዲሱ ፡ ዐዋጅ ፡ መሠረት ፡ ይግባኝ ፡ ያልቀረበባቸው ፡ የግብር ፡ ባለሥልጣን ፡ ውሳኔዎች ፡ የግብር ፡ ይግባኝ ፡ ኮሚቴ ፡ ውሳኔዎችና ፡ በነዚህ ፡ ላይ ፡ የተሰጡ ፡ የፍርድ ፡ ቤት ፡ ውሳኔዎች ፡ ወዲያውኑ ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ የሚውሉ ፡ ናቸው ። ቢሆንም ፡ ባለሥልጣኑ ፡ በሚመድበው ፡ ግብር ፡ ላይ ፡ እቤቱታ ፡ የማቅረብ ፡ መብት ፡ እንደ ፡ ተጠበቀ ፡ ነው ።)

ከሳሽ ፡ ሚስተር ፡ ዘርቦስ ፡ አልቀረቡም ።

ግንቦት ፡ ፲፯ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፶፩ ፡ ፶ ፡ ም ። ዳኞች ፤- ዶክተር ፡ ዊ. ቡሐኛያር ፡ ቀኛዝ ማች ፡ ተገኝ ፡ ሐበሽ ፡ አጋፋሪ ፡ በቀለ ፡ አርጋው ።

የተከላሽ ፡ ነገረ ፡ ፈጅ ፡ ሚስተር ፡ ቦዘኪስ ፡ ቀርቧል ። ከሳሽ ፡ በይግባኝ ፡ ሰሚው ፡ ኮሚቴ ፡ የቀረበው ፡ ይግባኝ ፡ በዚህ ፡ ክስ ፡ በቀረበበት ፡ ነገር ፡ አይደለምና ፡ ማስረጃ ፡ አቀርባለሁ ፡ ብሎ ፡ ሄደ ። ስንኳን ፡ ማስረጃ ፡ ሊያቀርብና ፡ እራሱም ፡ ቀረ ።

ይህ ፡ ነገር ፡ በሕግ ፡ የተደነገገ ፡ ግብር ፡ ነው ። አንድ ፡ ሰው ፡ በተጠየቀው ፡ ነገር ፡ በዛብኝ ፡ ባለ ፡ ጊዜ ፡ ለይግባኝ ፡ ሰሚው ፡ ኮሚቴ ፡ እንዲያመለክት ፡ ሕጉ ፡ ፈቅዷል ። በዚህ ፡ መሠረት ፡ ተከላሽ ፡ ይህን ፡ ገንዘብ ፡ መክፈል ፡ አይገባኝም ፡ ብሎ ፡ ይግባኝ ፡ ቢያቀርብ ፡ ይግባኝ ፡ ሰሚው ፡ ኮሚቴ ፡ ጥያቄውን ፡ ተቀብሎ ፡ ነገሩን ፡ ለመወሰን ፡ ቀጠሮ ፡ የሰጠው ፡ ለመሆኑ ፡ ፕሪዚደንቱ ፡ ጽፈውልናልና ፡ በዚያው ፡ ይግባኙ ፡ በቀረበለት ፡ ኮሚቴ ፡ በኩል ፡ ለነገሩ ፡ ውሳኔ ፡ ይሰጠውና ፡ ተከላሹ ፡ ኮሚቴው ፡ የቄረጠበትን ፡ ግብር ፡ አልከፍልም ፡ ሲል ፡ በዚያን ፡ ጊዜ ፡ ክሱን ፡ አቅርቦ ፡ ነገሩ ፡ ይታያል ፡ እንጂ ፡ ይግባኝ ፡ ብሎ ፡ በክርክር ፡ ላይ ፡ እያለ ፡ የቀረበው ፡ ክስ ፡ በማይገባ ፡ ስለሆነ ፡ ፋይሉን ፡ ዘግቶን ፡ ወደ ፡ መዝገብ ፡ ቤት ፡ መልሰነዋል ።

HIGH COURT
Addis Ababa, Civ. Ct. No. 1

ADVOCATE OF THE MINISTRY OF FINANCE v. Mr. NICOLA SARRIS

Civil Case No. 782/50 E.C.

Taxation - - Appeal of tax assessment - - Words "automatically executive", Art. 13, Proc. No. 107/49 construed.

Function and duty of courts - - Exhaustion of administrative remedies.

Plaintiff, advocate for the Ministry of Finance, brings suit under Art. 10 (1) of Proc. No. 107/49 for personal and business taxes allegedly due claiming *inter alia* that the decision of the Tax Commission of the Ministry of Finance in his favour is "automatically executive" under Art. 13 of the Proclamation. The defence maintains that appeal is pending against assessment in the Ministry of Finance and no tax may be claimed until that appeal is resolved.

Held: For defendant on the following grounds:

1. Suit is premature as the law provides for an appeal by the person aggrieved despite the determination of tax under Art. 10 (1) of the Proclamation.

2. The decisions of the collector or Commission are "automatically executive", that is, require no further formality under Art. 13 only after approval by the Minister of Finance, and such approval may not be delegated.

3. The words "automatically executive" do not deprive the courts of law of their duty to scrutinize decisions of the Ministry of Finance or its branches to ensure compliance with the law; on the other hand, it is improper for the courts to interfere in the assessment of taxes until administrative remedies have been exhausted.

4. It is dishonest advocacy to bring suit without having previously ascertained that there are good grounds for it.

(Ed. Note: Proclamation No. 107/49 has been amended. Procedure in income tax cases is now governed by Proclamation No. 173/61, especially by Sections 54-63 of this Proclamation. Under the current law unappealed decisions of the Tax Authority, decisions of the Tax Appeal Commission, and court decisions in review of Commission decisions are immediately executive. The right of court review for administrative findings of tax liability is expressly guaranteed.)

Guenbot 17, 1951 E.C. (May 25, 1959 G.C.); Judges: Dr. W. Buhagiar, Kegnaz-match Tegegn Habesh, Agafari Bekele Argaw: — This is a claim brought by the Advocate of the Ministry of Finance for the payment of the sum of E\$205,448 in respect of personal and business tax alleged to be due by the defendant, a merchant, in connection with his business of alcohol, oil and soap factories and flour mills. The amount of tax alleged to be due is made up as follows:

- (a) in respect of the alcohol factory, E\$96,200 (including penalty) for the years from 1941 to 1948 (E.C.);
- (b) in respect of the oil factory, E\$34,500 (including penalty) for the years 1946 and 1947 (E.C.);

- (c) in respect of the soap factory, E\$34,500 (including penalty) for the years 1946 and 1947;
- (d) in respect of the flour mills, E\$40,248 (including penalty) after deducting the sum of E\$4,500 paid in respect of the total sum of E\$44,748, for the years from 1946 to 1948.

In support of this claim the following Notifications of Tax Assessment addressed to the defendant were produced:

- (i) Notification No. 4052/48 showing the assessment of E\$60,000 for the years from 1941 to 1946 in respect of the alcohol factory; this amount does not, of course, include the penalty;
- (ii) Notification No. 4053/48 showing the assessment of E\$20,000 for the years 1947 and 1948 in respect of the alcohol factory;
- (iii) Notification Nos. 4552/48, 4654/48 showing the assessment of E\$30,000 for the years 1946 and 1947 in respect of the oil factory;
- (iv) Notification Nos. 4553/48, 4655/48 showing the assessment of E\$30,000 for the years 1946 and 1947 in respect of the soap factory;
- (v) Notification Nos. 4054/48, 4055/48 showing the assessment of E\$30,000 for the years 1946 and 1947 in respect of the flour mills;
- (vi) Notification No. 3564/49 showing the assessment of E\$8,400 for the year 1948 in respect of the flour mill.

The main line of defence of the defendant is that an appeal has been lodged against all these assessments and that no tax can be claimed until these appeals have been considered and a decision given thereon.

In support of this defence the defendant produced the following documents:

- (a) Exh. D 2, an appeal to the Tax Appeal Commission concerning Notification No. 4052/48 concerning tax for the years 1941 to 1946 in respect of the alcohol factory, and concerning Notification No. 4053/48 concerning tax on the same factory for the years 1947 and 1948;
- (b) Exh. D 4, an appeal to the Tax Appeal Commission concerning Notification Nos. 4552/48, 4654/48 for tax on the oil factory for the years 1946 and 1947, and concerning Notification Nos. 4553/48, 4655/48 for tax on the soap factory for the years 1946 and 1947;
- (c) Exh. D 8, an appeal to the Tax Appeal Commission concerning Notification No. 3564/49 concerning tax for the year 1948 on the flour mill.

All the above exhibits show a receipt in handwriting by the officer in charge of receiving appeals.

With regard to Notification Nos. 4054/48, 4055/48, i.e. the assessment of E\$30,000 for the years 1946 and 1947 in respect of the flour mills, the defendant produced Exh. D 5 and Exh. D 6; Exh. D 5 is a letter dated Tekemt 6, 1949 (Ref. No. 59/49/114/1) from the Ministry of Finance to the defendant by which the defendant is invited to effect settlement, *inter alia*, of a sum of E\$8,400 (plus E\$1,680 as fine) as tax for the flour mill for the year 1946 and of a similar amount for the year 1947. Exh. D 6 is a letter dated 6th November, 1956, from the defendant to the Director General of the Imperial Inland Revenue Department in which it is stated, *inter alia*, that "as far as the flour mill is concerned we have already paid on the 25th April, 1956 the amount of E\$4,500 for the years 1946 and 1947 and this payment settles fully the Income Tax for the flour mill for the years 1946 and 1947." This letter concludes with a request that the matter be reconsidered and if

necessary referred to the Ministerial Advisory Committee of the Inland Revenue Department. This document, Exh. D 6, shows a receipt by the Inland Revenue Department (Tax Office). There is nothing to show what reply was given the defendant regarding Exh. D 6, and presumably the matter is still under consideration; be that as it may, it is difficult to conceive the reason why, notwithstanding the letter of the Ministry of Finance (Exh. D 5) in which the defendant was asked to pay E\$8,400 for each of the years 1946 and 1947, there is now a claim for payment of E\$30,000 for the same two years — apart from the fact that according to Exh. D 6 the defendant has settled the claim for the said two years.

With regard to the appeals referred to by the defendant, the advocate for the plaintiff has stated that there is no trace in the plaintiff's administration either that the defendant filed in due course such an appeal or that the Appeal Committee has accepted and dealt with the defendant's demand; this is no fault of the defendant, as the Exhibits produced by him show clearly that these appeals have been received, and the defendant is entitled to a decision before the tax can be claimed. Another argument of the advocate for the plaintiff is that the defendant has failed to comply with the provisions of the Proclamation No. 107/49 and the plaintiff was fully entitled, by virtue of Article 10(1) thereof, to demand payment of such tax as in his opinion was due and payable and such plaintiff's decision, under Article 13, was automatically executive. With regard to this argument it is to be pointed out that in the first place no evidence exists before this Court to show that the defendant has failed to comply with the provisions of the Proclamation and that the tax has been assessed under Article 10 of the Proclamation — that the defendant has failed to comply with the provisions of the Proclamation has been denied by the defendant. In the second place, even if a tax is fixed under Article 10 of the Proclamation, the law provides for an appeal by the person aggrieved. Thirdly, under Article 13 the decisions of the collector or of the Commission are automatically executive only when approved by the Minister of Finance; the decisions of the Minister of Finance and of the Appeal Committee become automatically executive without the necessity of any further formality. Now in this case, if the decision relied on for the bringing of this claim is that of the collector or of the Commission, it must be approved by the Minister of Finance before action can be taken thereon, and there is nothing to show in this case that such approval has been given. If the decision relied on is that of the Minister of Finance or of the Appeal Committee, there is nothing to show that either the Minister of Finance or the Appeal Committee has taken any decision. It is very important to point out that such approval or decision is not a matter of mere formality; it is not something which is to be assumed; it is an essential ingredient before any action is brought for the enforcement of the claim for tax and must be strictly proved; it is also to be noted that the power vested in the Minister of Finance is a power which cannot be delegated; the law makes no provision for such delegation.

From some of the arguments put forward during the trial, it also seems that the advocate for the plaintiff is of the opinion that the words "automatically executive" used in Article 13 of the Proclamation (No. 107/49) mean that any decision taken by the collector or the Commission or the Appeal Committee or the Minister of Finance is not subject to the control or scrutiny of the courts of law. This is a misconception; the law gives various officers and authorities mentioned in the said Proclamation various powers; these powers must be exercised in accordance with the law, and as they are powers which affect the property of the subject and not just administrative powers, they must be exercised *judicially and not arbitrarily*; it is the right of the subject to apply to the courts of law, and it is the duty of the courts of law to ensure that the law is complied with and that the powers vested in any public officer or authority are not abused. Thus if it can be shown to a court of law that a person has been taxed on profits in his business when it has been clearly proved to the taxing authority that there were no profits in the

ADVOCATE OF THE MINISTRY OF FINANCE V. MR. NICOLA SARRIS

business, such a decision would be an arbitrary decision and would not be upheld by a court of law. On the other hand, it is not proper for the court to interfere with assessment of taxes until the procedure laid down by the Proclamation has been fulfilled.

One further point which should be mentioned is in connection with taxes on the alcohol factory for the years 1941 to 1946; the defendant contends that the present defendant is not liable for these taxes as they concern Panayotis Sarris; the plaintiff submitted that by his own declaration No. 5328/45 (produced as an exhibit) the defendant declared that he is the owner of the factory. The defendant has produced two documents, Exh. D 1 and D 2; from Exh. D 1 it appears that Panayotis Sarris assigned the business to his son and that from 1946 taxes are to be claimed from the son, the present defendant. This document is signed by the Chief Accountant of the Inland Revenue Department. Exh. D 2 is an undertaking by Panayotis Sarris to pay by installments the sum of E\$29,067.50 due for the years 1942, 1943, 1944 and 1945, an amount agreed upon after decision made by the Advisory Committee of the Income Tax Department. In view of these documents it is difficult to understand how the plaintiff is now claiming tax from the defendant in respect of the relevant years. Be that as it may, there was an appeal lodged against the assessment for the said years as mentioned above.

In view of the persistence of the advocate for the plaintiff that he was not aware of any appeals lodged against the assessments in dispute, the Court asked the advocate for the defendant to produce a document from the Appeal Committee to the effect that appeals are pending in respect of these assessments; he produced a letter from the Chairman of the Appeal Committee stating that appeals were pending in respect of the matter which was before the Court. The advocate for the plaintiff was still inclined to disbelieve the accuracy of this document and he was asked by the Court to verify the truth of its contents. After making the necessary investigations he admitted the accuracy of this document.

In view therefore of the established fact that appeals on the assessments in dispute are still pending, the institution of these proceedings is premature and the claim of the plaintiff must be dismissed.

It should finally be added that this case could have been dismissed without going at great length on the arguments produced by one side and the other; in my opinion, however, this has been rendered necessary to show how much time of the plaintiff, of the defendant and of the Court has been wasted by the fact that the advocate for the plaintiff did not make the necessary investigations as to how the position stood in the Appeal Committee with regard to the appeals; it is in my view dishonest advocacy to bring cases against the subject without having previously ascertained that there is good reason for bringing the case; the advocate for the plaintiff may be excused initially, but when the defence was filed by the defendant it was his definite duty to find out whether the appeals were pending; he has the facilities of the administration and organization of the Ministry of Finance behind him and it should be an easy matter for him to find out what the position was. Instead, his attitude throughout the trial of this case was that he knew nothing about the appeals and stated that there was no trace in the plaintiff's administration either that the defendant filed in due course such an appeal or that the Appeal Committee had accepted the appeal. In view of the fact that there is now clear evidence that such appeals are pending, the only inference to draw is that the advocate for the plaintiff never took the trouble to make the necessary investigation, which is very deplorable. It is unfortunate that the advocates for Ministries do not have to pay court fees for opening cases as there is no doubt that more care would be taken before initiating proceedings against the subject.

The plaintiff shall pay to the defendant advocate's fees to the extent of E\$100.

የከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡

አዲስ ፡ አበባ ፡ የንግድ ፡ ችሎት ፡ ቍ ፡ ፪ ።

ከሳሽ ፡- እፍትኸያ ፡ ማግሎንገስ ፡ እና ፡ ፓናዮቲስ ፡ ማግሎንገስ ፡ ተከሳሽ ፡- ዛፑላና ፡ ካምፕስ ።

የፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ቍጥር ፡ ፪፻፵፰/፵፮ ፡ ዓ ፡ ም ፡

ስለ ፡ ሥራ ፡ ውል ፡ በሠራተኛው ፡ ላይ ፡ ስለሚደር
ሰው ፡ ጉዳት ፡ የአሠራ ፡ ተጠያቂነት ፡ (ገላፊነት) ፡ በ
ሥራው ፡ ምክንያት ፡ ለሚለው ፡ አነጋገር ፡ ትር
ጉም ። የፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቍጥሮች ፡ ፪ሺሕ
፳፻፵፱ እና ፡ ፪ሺህ፳፻፶፬ ።

ጧቹ ፡ ሠራተኛ ፡ ያሠራውን ፡ ሥራ ፡ በሚፈጽምበት ፡ ወቅት ፡ በሽፍቶች ፡ ተገደለ ። የጧችም ፡ ዘመዶች ፡ ጧች ፡ ጉዳት ፡ የደረሰበት ፡ በአሠራው ፡ ሥራ ፡ ምክንያት ፡ ስለሆነ ፡ በፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቍጥር ፡ ፪ሺህ፳፻፵፱ ፡ መሠረት ፡ አሠራ ፡ ገላፊ ፡ (ተጠያቂ) ፡ ስለሆኑ ፡ ስለ ፡ ጉዳቱ ፡ ካላ ፡ እንዲከፈላቸው ፡ ከስ ፡ አቀረቡ ።

ውሳኔ ፡- በጧቹ ፡ ላይ ፡ የደረሰው ፡ ጉዳት ፡ በሥራ ፡ ምክንያት ፡ ስላልነበረ ፡ ፍርድ ፡ ለተከሳሽ ፡ ተሰጥቶአል ፡ ፩ ፡ “በሥራው ፡ ምክንያት” የተባለው ፡ አነጋገር ፡ ሥራው ፡ የጉዳቱ ፡ መንሸና ፡ ጉዳቱም ፡ ከሥራው ፡ ጋር ፡ ግንኙነት ፡ ያለውና ፡ የተያያዘ ፡ የወትሮ ፡ እካል ፡ መሆን ፡ አለበት ፡ ተብሎ ፡ ተተርጉሞዋል ።

፪ ፡ አሠራ ፡ በማይታወቅና ፡ አስቀድሞ ፡ በማይታሰብ ፡ ምክንያት ፡ ለሚደርስ ፡ ጉዳት ፡ አላፈነት ፡ የለበትም ።

ሐምሌ ፡ ፩ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፶፮ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ዳኞች ፡- አቶ ፡ በላቸው ፡ ዐሥራት ፡ አቶ ፡ ሙሴ ፡ ይሕደሳ ፡ አቶ ፡ መኰንን ፡ ጌታሁን ።

መዝገቡን ፡ መርምረን ፡ የሚከተለውን ፡ ትእዛዝ ፡ ሰጥተናል ። በዚህ ፡ ጉዳይ ፡ ከውል ፡ ውጭ ፡ የሆነ ፡ ገላፊነትና ፡ በአሠራና ፡ በሠራተኛ ፡ መካከል ፡ ያለ ፡ ገላፊነት ፡ እንዲወሰን ፡ ጥያቄ ፡ ቀርቧል ። ከውል ፡ ውጭ ፡ የሆነ ፡ ገላፊነትን ፡ ለመወሰን ፡ ገላፊ ፡ ይሁን ፡ የሚባለው ፡ ወገን ፡ ሆነ ፡ ብሎ ፡ ወይም ፡ በቸልተኛነት ፡ ጉዳት ፡ ማድረሱ ፡ ወይም ፡ ጉዳት ፡ እንዲደርስ ፡ ማድረጉ ፡ በመረጃ ፡ መገለጥ ፡ ይገባዋል ። አመልካች ፡ ይህንን ፡ ለማስረዳት ፡ አልችልም ፡ ስለ ፡ አሉ ፡ ይህን ፡ ከጥያቄው ፡ ውጭ ፡ አድርገንዋል ።

አሁን ፡ መወሰን ፡ የሚገባን ፡ የአሠራን ፡ ወይም ፡ የቀጣሪን ፡ ገላፊነት ፡ ነው ። ይህን ፡ መሰል ፡ ነገር ፡ በብዙ ፡ ከዚህ ፡ በፊት ፡ ተወስኖ ፡ አላገኘንምና ፡ የምንረዳበት ፡ መንገድ ፡ አልነበረም ።

ስለ ፡ ቀጣሪዎች ፡ ገላፊነት ፡ በፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ከቍጥር ፡ ፪ሺህ፳፻፵፰ ፡ እስከ ፡ ፪ሺህ፳፻፶፬ ፡ ድረስ ፡ ተዘርዝሯል ። ቍጥር ፡ ፪ሺህ፳፻፵፱ ፡ ፪ሺህ፳፻፶፱ ፡ ፪ሺህ፳፻፶፬ ፡ ፪ሺህ፳፻፶፮ ፡ በተለይ ፡ ለዚህ ፡ ጉዳይ ፡ ተገቢነት ፡ አሏቸው ።

“በሥራው ፡ ምክንያት ፡ በሠራተኛው ፡ ላይ ፡ ለሚደርሱ ፡ አደጋዎች ፡ አሠራው ፡ አላፈነው” የተባለው የቍጥር ፪ሺህ፳፻፵፱ መሠረታዊ ድንጋጌ ትርጉም ያስፈልገዋል።

“በሥራው ምክንያት” ማለት ፡ ከሥራው ፡ የሚነሳ ፡ ከሚሠራበት ፡ ነገር ፡ ጋር ፡ የተያያዘ ፡ ማለት ፡ ነው ፡ ተብሎ ፡ መተርጎም ፡ አለበት ። ይህም ፡ ማለት ፡ አንድ ፡ ሠራተኛ ፡ ባንድ ፡ መኪና ፡ በሚሠራ ፡ ጊዜ ፡ መኪናው ፡ ጉዳት ፡ ቢያደርስበት ፡ ወይም ፡ አንድ ፡ ሠራተኛ ፡ ባንድ ፡ ቦታ ፡ በሚሠራበት ፡ ጊዜ ፡ የሚሠራበት ፡ ቦታ ፡ ለጤና ፡ የማይስማማ ፡ በመሆኑ ፡ በሽታ ፡ ቢደርስበት ፡ ኅላፊው ፡ አሠሪው ፡ ይሆናል ፡ ማለት ፡ ነው ። ሠራተኞች ፡ ባንድ ፡ ቤት ፡ በሚሠሩበት ፡ ጊዜ ፡ ግን ፡ ተጣልተው ፡ እርስ ፡ በርሳቸው ፡ ቢቋሰሉ ፡ በጠቅላላው ፡ አነጋገር ፡ አሠሪው ፡ ኅላፊ ፡ እንደማይሆን ፡ ሁሉ ፡ አንድ ፡ ሠራተኛ ፡ ተልኮ ፡ መልእክቱን ፡ ለማድረስ ፡ መኪና ፡ ተከራይቶ ፡ ሲሄድ ፡ መኪናው ፡ ቢገጭና ፡ ጉዳት ፡ ቢያደርስበት ፡ አሠሪው ፡ ኅላፊ ፡ እንደማይሆን ፡ ሁሉ ፡ ሠራተኛው ፡ ከሥራው ፡ ጋር ፡ ያልተያያዘውን ፡ ነገር ፡ ሲሠራ ፡ ለሚደርስበት ፡ ጉዳት ፡ አሠሪው ፡ ኅላፊ ፡ አይሆንም ።

“በሥራው ምክንያት” የሚለው ፡ አነጋገር ፡ ከሥራው ፡ የሚነሳውን ፡ ነገር ፡ ይመለከታል ። ከዚህ ፡ ውጭ ፡ የሆነ ፡ ትርጉም ፡ የተሰጠው ፡ እንደ ፡ ሆነ ፡ በማይታወቅና ፡ ባልታሰበ ፡ ምክንያት ፡ በሠራተኞች ፡ ላይ ፡ ለሚደርሰው ፡ ጉዳት ፡ ሁሉ ፡ አሠሪው ፡ አላፊ ፡ ይሆናል ፡ ማለት ፡ ነው ። የሕጉ ፡ ዐላማ ፡ ግን ፡ ይህ ፡ መሰሉ ፡ አይታዩንም ።

በዚህ ፡ በያዝነው ፡ ጉዳይ ፡ ከላይ ፡ ባጭሩ ፡ እንደገለጥነው ፡ ሚቹ ፡ የሞተው ፡ በሚነዳው ፡ መኪና ፡ መበላሸት ፡ ቢሆን ፡ ኖሮ ፡ መኪናውን ፡ ሲነዳ ፡ ሳለ ፡ በሥራው ፡ ላይ ፡ ነበርና ፡ መልስ ፡ ሰጭው ፡ አላፊ ፡ በሆነ ፡ ነበር ። ሚቹ ፡ ግን ፡ የሞተው ፡ በሚነዳው ፡ መኪና ፡ ጉድለት ፡ ሳይሆን ፡ በሽፍቶች ፡ ነው ።

ሽፍቶችን ፡ መከላከል ፡ የመልስ ፡ ሰጭው ፡ የግል ፡ ተግባሩ ፡ አይደለም ። ሽፍቶች ፡ መኖራቸውን ፡ አያውቅም ። መልስ ፡ ሰጭው ፡ ሚቹን ፡ መኪና ፡ እየነዳ ፡ እንዲሄድ ፡ ማዘዙን ፡ ከምንም ፡ ሁኔታ ፡ ሊገለጥልን ፡ አልቻለም ።

ሚቹ ፡ በሞተበት ፡ ጊዜ ፡ በተቀጠረበት ፡ ሥራ ፡ ማለት ፡ በመንዳት ፡ ላይ ፡ ነበርና ፡ በሥራው ፡ ጊዜ ፡ አደጋ ፡ ስለደረሰበት ፡ አሠሪው ፡ ኅላፊ ፡ ይሁን ፡ የተባለው ፡ ከላይ ፡ በተነገረው ፡ መሠረት ፡ የሚወሰን ፡ ነው ። ሚቹ ፡ በሥራው ፡ ላይ ፡ እንደ ፡ ነበረ ፡ አይካድም ። ግን ፡ ጉዳቱ ፡ የደረሰበት ፡ ከሥራው ፡ ማለት ፡ ካሠሪው ፡ ኅላፊነት ፡ አይደለም ። ጉዳቱ ፡ የደረሰበት ፡ ከአሠሪው ፡ አላፊነት ፡ ውጭ ፡ ከሆነ ፡ ምክንያት ፡ ነው ። ለሽፍቶቹ ፡ አሠሪው ፡ አላፊ ፡ ሊሆን ፡ ካልቻለ ፡ ሽፍቶቹ ፡ ለሚያደርሱት ፡ ጉዳት ፡ አሠሪው ፡ አላፊ ፡ የሚሆንበት ፡ ምክንያት ፡ አይታዩንም ።

የሚቹ ፡ ሥራና ፡ በሽፍቶች ፡ መገደሉ ፡ በመሠረቱ ፡ ግንኙነት ፡ የለውም ። አጋጣሚ ፡ ነገር ፡ ነው ። አጋጣሚ ፡ ነገር ፡ መሆኑም ፡ ወትሮውኑ ፡ የሚቹ ፡ ሥራ ፡ አካል ፡ ነው ፡ አያሰኘውም ። አንድ ፡ መኪና ፡ የሚነዳ ፡ ሰው ፡ መኪናው ፡ ሊገለበጥ ፡ ይችላል ፡ ተብሎ ፡ ይታሰባል ። መኪናው ፡ ቢገለበጥም ፡ ከሥራው ፡ ጋር ፡ የተያያዘ ፡ ነው ፡ ይባላል ። በሽፍቶች ፡ ይገደላል ፡ ግን ፡ ተብሎ ፡ ብዙም ፡ አይታሰብም ፡ ምክንያቱም ፡ ሽፍቶችና ፡ ሥራው ፡ የተያያዙ ፡ ባለመሆኑ ፡ ነው ። በሽፍቶች ፡ ያስገድላል ፡ የሚያሰኝ ፡ ሥራ ፡ የሚሠራ ፡ ሰው ፡ የተለየ ፡ ሁኔታ ፡ ላይ ፡ ይገኛል ።

ስለዚህ ፡ ለያዝነው ፡ ጉዳይ ፡ ይኸው ፡ ባጭሩ ፡ ስለሚበቃን ፡ በቀጥታ ፡ ፪ሺህ፳፻፱ ፡ መሠረት ፡ “በሥራው ምክንያት” ማለት ፡ ምን ፡ ማለት ፡ እንደ ፡ ሆነ ፡ ስላስረዳን ፡ በቀጥታ ፡ ፪ሺህ፳፻፱ ፡ መሠረት ፡ በሚቹ ፡ ላይ ፡ የደረሰው ፡ ጉዳት ፡ ከሚቹ ፡ ሥራ ፡ ጋር ፡ በሕግ ፡ ግንኙነት ፡ የለውም ፡ በማለት ፡ መልስ ፡ ሰጭው ፡ የአሠሪ ፡ ኅላፊነት ፡ የለባቸውም ፡ ብለን ፡ ወስነናል ።
ባለጉዳዮቹ ፡ የየራሳቸውን ፡ ኪሳራ ፡ ይቻሉ ።

HIGH COURT
Addis Ababa, Comm. Ct. No. 2

EFTYHIA MAMALINGAS & PANAYOTIS MAMALINGAS v. MESSRS.
ZAPPULA & KAMPUS, Ltd.

Civil Case No. 258/56 E.C.

Law of obligations -- Employer liability for harm suffered by employee -- Words "arising from his work" construed - Arts. 2554, 2559 Civ. C.

In an action by survivors to recover against an employer for the death of an employee killed by "shiftas" while making a trip for the benefit of the employer, the plaintiff claimed that the employer was liable, as the accident "arose from his work" as required by Art. 2549 Civ. C.

Held: Judgment for defendant, as the harm suffered by the employee did not "arise from his work."

1. The words, "arising from his work," are construed to mean that the work must be the cause of the harm; that is, the work must be related to and connected with the harm.

2. The employer is not liable for harm resulting from unknown and unforeseeable causes.

Hamle 1, 1956 E.C. (July 8, 1964 G.C.); Judges: Ato Belatchew Asrat, Ato Wolde Mussie Yihdego, Ato Mekonnen Getahun:— After examining the docket, we have arrived at the following decision.

This case presents an issue that calls for our decision concerning extra-contractual liability and liability arising out of employer-employee relations. For extra-contractual liability it must be proved that the person alleged to be liable caused the damage either intentionally or by negligence. In the present case, plaintiff's counsel has admitted that this cannot be proved; the issue of extra-contractual liability is therefore excluded.

We now have to determine the contractual liability of an employer. We have not found many prior decisions in similar cases that are of assistance. Articles 2548-2559 of the Civil Code provide for the contractual liability of an employer. In particular, Articles 2549, 2550, 2551, 2552, and 2554 are relevant to the case at bar.

Article 2549 states that: "The employer shall be liable for accidents which the employee suffers arising from his work." This provision needs interpretation. The phrase, "arising from his work," should be interpreted to mean "having connection with the thing he performs." It means that in cases where an employee, while operating equipment, suffers an accident due to the equipment, or, if an employee, while working in a given place, contracts a disease due to the unhealthy condition of the place, then the employer shall be held liable. But where, for instance, employees working together quarrel and wound each other, generally the employer is not liable; again, where an employee who is sent out on a mission takes a taxi to the place of the mission, and the taxi collides with another vehicle, causing injury to the employee, the employer is not liable. By the

same token, where the employee suffers an accident while doing something that is not connected with his work, the employer is not liable.

The phrase, "arising from his work," refers to the work being the cause of the harm. If these words were construed otherwise, the employer would be liable for accidents that employees suffer by unknown and unforeseeable causes. That does not seem to us to be the intention of the law.

In the present case, if the deceased were killed due to the mechanical defect of the vehicle he was driving, the defendant would have been held liable as in the above-mentioned instances. If that were the case, the deceased would have been in the actual performance of his work at the time of the accident. But the deceased did not suffer injury due to mechanical defect of the vehicle; he was killed by "shiftas."

It is not the duty of the defendant to provide protection against "shiftas." He was not aware of the existence of the "shiftas." No evidence has been produced to show that the defendant ordered the deceased to drive to the place where he was killed.

The argument which holds that because the deceased was killed at a time when he was discharging his work — in other words, while driving — the employer should, therefore, be liable, must be answered in the light of the above-discussed provisions of the law. It is evident that the deceased was performing his work at the time of the accident, but the accident he suffered was not due to such work. He suffered the accident from a cause beyond the employer's limit of liability. Where the employer cannot be responsible for the "shiftas," we do not see why he should be responsible for the accident caused by the "shiftas."

Basically, there is no relationship between the work of the deceased and his death by the "shiftas." It was a coincidence. That coincidence should not be regarded as a constituent part of the character of the deceased's work. It is foreseeable that a driver may be involved in an accident of the type where the vehicle he drives may over-turn. Where such an accident happens, it may be said to have connection with his work. But the foreseeability of his being killed by "shiftas" is limited, because "shiftas" do not have connection with his work. A person who is engaged in work where death by "shiftas" is foreseeable would be a different case.

We have shown what is meant by the phrase, "arising from his work," as provided in Article 2549. We have, therefore, decided that in accordance with Article 2554, the accident suffered by the deceased has no legal connection with his work, and the defendant, therefore, has no liability as an employer.

The parties shall bear their own costs.

እንቀጽኝ ።

የኢትዮጵያ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ መንግሥት ፡ የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡

መቅደም ።

(ሀ) ከልማዳዊ ፡ ወደ ፡ ዘመናዊ ፡ ሕግ ፡ ስለመሸጋገር ፡—

ከ፲፭፻፲፪ ፡ እስከ ፡ ፲፭፻፲፰ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ድረስ ፡ በኢትዮጵያ ፡ ይኖር ፡ የነበረው ፡ ፖርቱጋል ፡ አልቫራዝና ፡ ከ፲፯፻፳፰ ፡ እስከ ፡ ፲፯፻፳፰ ፡ ዓ ፡ ም ፡ በአገር ፡ ጎብኝነት ፡ መጥቶ ፡ ከነበረው ፡ የስኮትላንድ ፡ ብሩስ ፡ ካቆዩልን ፡ ታሪክ ፡ በቀር ፡ ቀጥራቸው ፡ የበዛ ፡ ሌሎች ፡ አገር ፡ ጎብኝዎችም ፡ እጅግ ፡ ዝነኛ ፡ የሆነችው ፡ የንግሥተ ፡ ሣባ ፤ የአክሱም ፡ ነገሥታትና ፡ ያስደናቂው ፡ ባለታሪክ ፡ የካህኑ ፡ የሐንስ ፡ አገር ፡ የሆነችውን ፡ ከአፍሪቃ ፡ አሕጉር ፡ በንጉሦች ፡ የምትመራውን ፡ የንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ ግዛት ፡ አፍሪካዊት ፡ ኢትዮጵያን ፡ በምስጢር ፡ ተሸፍኖ ፡ ይኖር ፡ የነበረውን ፡ ታሪካን ፡ ገልጸውልናል ፡ ። እነዚህ ፡ ባለታሪኮች ፡ ስለ ፡ ባሕሎቻቸው ፤ ስለፍርድ ፡ ሥራ ፡ አካሄድ ፡ ልማቶቻቸው ፤ ከብዙ ፡ ሺሕ ፡ ዓመታት ፡ ጀምሮ ፡ ስለ ፡ ነበሩት ፡ ሕጎችዎ ፡ ከሞላ ፡ ጎደለም ፡ በሆነ ፡ በሚገባ ፡ አስተካክለው ፡ ጽፈውልናል ። ዘመኑ ፡ እጅግ ፡ በመራቁ ፡ የተነሣ ፡ ምልክታቸው ፡ ጭምር ፡ የጠፋውን ፡ የቤተ ፡ ክርስቲያኖች ፡ ሁሉ ፡ እናት ፡ በሆነችው ፡ አክሱም ፡ በምትገኘው ፡ በጽዮን ፡ ማርያም ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ቅጥር ፡ ግቢ ፡ ፊት ፡ ለፊት ፡ የነበሩትን ፡ የፍርድ ፡ መስጫ ፡ የችሎት ፡ አደባባዮች ፡ በጽሑፋችን ፡ ሳናነሳቸው ፡ ብናልፍም ፡ እንኳ ፡ ለምለም ፡ በነበረው ፡ በንጉሥ ፡ ፋሲለደስ ፡ ከተማ ፡ በጎንደር ፡ ይገኝ ፡ የነበረውን ፡ የቅር

¹ እ ፡ ኤም ፡ ጥንስ ፡ እና ፡ ኤ ፡ ጥንርዩ ፡ የጻፉትን ፡ (ሂስቶሪካል ፡ ዳቢሲኒ) የሐበሻ ፡ ታሪክ ፡ የሚባለውን ፡ መጽሐፍ ፡ (ፖሪስ ፡ ፲፱፻፵፭ እ ፡ ኤ ፡ እ) እ ፡ ዘርቮስ ፡ የጻፈውን ፡ የኢትዮጵያ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ መንግሥት ፡ (አዲስ ፡ አበባ ፡ ፲፱፻፵፭ እ ፡ ኤ ፡ እ) እ ፡ ጂንጎልድ ፡ ጽጉሪዬ ፡ የጻፈውን ፡ ኢትዮጵያ ፡ ከጠላት ፡ ወረራ ፡ እንስታ ፡ ነፃ ፡ እስከ ፡ ወጣችበት ፡ ዘመን ፡ ድረስ ፡ የሚለውን ፡ ለንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ ኢየቤልዩ ፡ መታሰቢያ ፡ የተጻፈውን ፡ አንደኛውን ፡ ሾሊዩም ፡ (ፖሪስ ፡ ፲፱፻፶፩ እ ፡ ኤ ፡ እ) በተለይ ፡ ተመልክት ፤ በአዲሱም ፡ ዘመን ፡ ሆነ ፡ ከጥንት ፡ ጀምሮ ፡ በመጽሐፍ ፡ ቅዱስ ፡ የታወቀው ፡ የአገሪቱ ፡ መጠሪያ ፡ ስም ፡ ኢትዮጵያ ፡ ነው ፤ አቢሲኒያ ፡ (ሐበሻ) እየተባለች ፡ ትጠራበት ፡ የነበረው ፡ ቀርቷል ።

² በየጊዜው ፡ እየበረከቱ ፡ ቀጥራቸው ፡ ከበዛው ፡ ከዘመናዊ ፡ ድርሰቶች ፡ መካከል ፡ ደግሞ ፡ ሐ ፡ ፍርድ ርን ፡ የጻፈውን ፡ በሐበሻ ፡ የመጨረሻው ፡ የአፍሪካ ፡ አምፎር ፡ የሚለውን ፡ (ፖሪስ ፡ ፲፱፻፵፭ እ ፡ ኤ ፡ እ) ፡ ዣን ፡ ደስም ፡ የጻፈውን ፡ በምኒልክ ፡ የንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ ግዛት ፡ መካከል ፡ (ፖሪስ ፡ ፲፱፻፵፭ እ ፡ ኤ ፡ እ) ፡ ግዳም ፡ ክሪስቲን ፡ ላንድርርድ ፡ የጻፈችውን ፡ ኢትዮጵያ ፡ በኃይለ ፡ ሥላሴ ፡ አገዛዝ ፡ ሥር ፡ የሚለውን ፡ (ለንደን ፡ ፲፱፻፵፮ ፡ እ ፡ ኤ ፡ እ) ፡ ጂ ፡ ባክስተን ፡ የጻፈውን ፡ ትራቭልስ ፡ ኢን ፡ ኢትዮጵያ ፡ (ለንደን ፡ ፲፱፻፵፱ ፡ እና ፡ በ፲፱፻፶፩ ፡ እ ፡ ኤ ፡ እ) እንደገና ፡ የታተመውን ፡ (ሌስ ፡ እና ፡ ኤር ፡ ፓንክሪስት ፡ የጻፉትን ፡ ኢትዮጵያ ፡ እና ፡ ኤርትራ) ፡ ኤሌክስ ፡ ብራክ ፡ ፲፱፻፶፫ ፡ (እ ፡ ኤ ፡ እ) የታተመውን ፤ ኤ ፡ ቢትግን ፡ የጻፈውን ፡ አቢሲኒያን ፡ (ሐምበርግ ፡ ፲፱፻፵፭ እ ፡ ኤ ፡ እ) የታተመውን ፤ ኤም ፡ ካሚል ፡ የጻፈውን ፡ የንጉሦች ፡ ምድር ፡ (ኢንስ ፡ ኢትዮጵያን ፡ ላንድ ፡ ኤም ፡ አውፍ ፡ ብሩች) ፡ ስቀትጋርት ፡ ፲፱፻፶፮ ፡ (እ ፡ ኤ ፡ እ) የታተመውን ፤ ከዚህ ፡ በላይ ፡ ዘርዘረን ፡ የጠቀስናቸውን ፡ ለጽሑፋችን ፡ መሠረት ፡ የሆኑትን ፡ መጥቀስ ፡ በቂያችን ፡ መሆኑን ፡ በመገመት ፡ ፍጹም ፡ በሆነ ፡ የፖሊቲካ ፡ ጠባይ ፡ የተመሠረተትን ፡ ወይም ፡ ፍሪቢስ ፡ ሐሜት ፡ የተሞላባቸውን ፡ ወይም ፡ ደግሞ ፡ ልብ ፡ ወለድ ፡ የሆኑ ፡ የልዩ ፡ ልዩ ፡ ድርሰቶችን ፡ ዋጋቢነት ፡ በመገመት ፡ ወደ ፡ ጎን ፡ እስቀርተን ፡ ትተናቸዋል ።

ንጫርቹ፡ ከንፍ፡ ግርማ፡ ጠቃሚነቱን፡ በግልጽ፡ የሚመሰክርለትን፡ በድሮ፡ ዘመን፡ ነገሥታቱ፡ እሥሩ፡ እያስቻሉ፡ ፍርድ፡ የሚሰጡበትን፡ ታላቁን፡ የፍርድ፡ ዛፍ፡ ሳናስታውሰው፡ እንቀርም ። ባለታሪኮች፡ ሁሉ፡ ኢትዮጵያ፡ ስለትክክለኛ፡ ፍርድ፡ ስለ፡ እውነተኛ፡ ዳኝነት፡ ያላትን፡ ጽኑ፡ ፍቅር፡ ጽፈዋል፡ እንዲሁም፡ ጠበቃ፡ እውነትን፡ አብራርቶ፡ ለመግለጽ፡ ርቱዕ፡ አንደበት፡ ያለው፡ በመሆኑ፡ ይሰጠው፡ የነበረውም፡ ክብር፡ በዚሁ፡ መጠን፡ ከፍተኛ፡ እንደ፡ ነበረ፡ ሲያስታውሱን፡ በክርክር፡ አቀራረቡም፡ ረገድ፡ እጅግ፡ ዘዴኛና፡ የአነጋገሩም፡ ጣዕም፡ ተወዳዳሪ፡ እንደሌለው፡ የሚገመት፡ እንደ፡ ነበረ፡ በጠቅላላው፡ አኗኗሩም፡ በየዕለቱ፡ ፍትሕን፡ የማግኘትና፡ የማስገኘትን፡ ተግባር፡ እንደ፡ ፍጹም፡ ሞያው፡ የሚቁጥረው፡ በመሆኑ፡ በድንገት፡ ተመርጦ፡ የሽምግልና፡ ዳኝነት፡ በሚያይ፡ ፈራጅ፡ ፊትም፡ ሆነ፡ በደንብ፡ በተቋቋመ፡ ፍርድ፡ ቤት፡ የችሎት፡ አደባባይም፡ ጥንታዊውንና፡ የተከበረውን፡ ፍትሕ፡ ነገሥት³፡ ጠንቅቀው፡ የሚያውቁና፡ የሞትን፡ ወይም፡ የአካል፡ ቅጣትን፡ ፍርድ፡ ከመወሰናቸው፡ በፊት፡ የነገሥታት፡ ፍርድ፡ መስጫ፡ የሆነው፡ የሕግ፡ መጽሐፍ፡ በሚያዘው፡ መሠረት፡ የሚፈርዱ፡ ዳኞች፡ ባሉበት፡ ፍርድ፡ ቤትም፡ በሚያቀርበው፡ ክርክርና፡ በሚያስገኘው፡ ፍርድ፡ የጥንቱን፡ የዳኝነት፡ ወዳድነት፡ የሚገልጽ፡ መሆኑን፡ ያስረዳናል ።

አሁን፡ በቅርቡ፡ ከተጀመረው፡ ከአዲሱ፡ ዘመን፡ መግቢያ፡ ዋዜማ፡ ጀምሮ፡ በተለይም፡ የአዲሲቱ፡ ኢትዮጵያ፡ የንጉሠ፡ ነገሥት፡ መንግሥት፡ ግዛት፡ ዘመናዊ፡ የሥልጣኔ፡ አስተዳደር፡ ከተጀመረበት፡ ጊዜ፡ አንስቶ፡ ማለት፡ የዛሬው፡ መሪዎ፡ የሆኑት፡ ንጉሠ፡ ነገሥት፡ የአገሪቱን፡ አስተዳዳሪነት፡ አደራ፡ ተረክበው፡ ዘውድ፡ በተቀዳጁበት፡ ቀን፡ በ፲፱፻፳፫፡ ዓ፡ ም፡ የታወጀው፡ የመጀመሪያው፡ የወንጀለኛ፡ መቅጫ፡ ደንብ፡ በሥራ፡ ላይ፡ እንዲውል፡ ከመደረጉ፡ በፊት፡ ባለፉት፡ ዘመናት፡ ሁሉ፡ ኢትዮጵያ፡ በጽሑፍ፡ የተዘጋጀና፡ ተጠናቆ፡ በመጠቃለል፡ የተደራጀ፡ ሕግና፡ የፍርድ፡ ሥራ፡ አመራር፡ ደንብ፡ አልነበራትም ። የመሠረታዊ፡ ሕጎችዋ፡ ዋና፡ ምንጭ፡ የነበረው፡ ለጥንታዊው፡ የግዛት፡ ክፍሎች፡ ዋና፡ ለክርስቲያን፡ ሕዝቡዋ፡ ፍትሕ፡ ነገሥት፡ ብቻ፡ ሲሆን፡ በሐረርጌና፡ በቀይ፡ ባሕር፡ ዳርቻ፡ ለሚኖረው፡ በእስላም፡ ሃይማኖት፡ ለሚያምነው፡ ሕዝቡዋ፡ የእስላም፡ ሕግ ፤ እንደ፡ አገሩ፡ አነጋገር፡ ትርጓሜ፡ ደግሞ፡ የጥንት፡ ዘመን፡ አረማውያን፡ ፍጹም፡ አፍሪካዊ፡ ተብሎ፡ ለሚጠራው፡ ሕዝቡዋ⁴፡ የልማድ፡ ሕግ፡ ነበራት ።

³ ስለዚህ፡ ጉዳይ፡ ከጥንታዊው፡ ወደ፡ አዲሱ፡ የኢትዮጵያ፡ ወንጀለኛ፡ መቅጫ፡ ሕግ፡ (ላቪ፡ ዠዳሲ ዩር) ተብሎ፡ በሚጠራው፡ መጽሔት፡ በቀጥር፡ ፻፶፭-፻፶፮፡ በጥቅምት፡ ፲፭፡ እና፡ ፴፡ ፲፱፻፶፬፡ እ፡ እ፡ አ፡ በታተመውና፡ እንዲሁም፡ ረቮጂ፡ ኢንቴርናሽያናል፡ ደክራሚናሎጊር፡ ኤ፡ ደ፡ ፖሊስ፡ ቴክኒክ፡ በተባለው፡ መጽሔት፡ ኢትዮጵያ፡ ወደ፡ አዲሱ፡ የወንጀለኛ፡ መቅጫ፡ ሕግ፡ በሚል፡ አርእስት፡ ዠ፡ ፳፡ ፲፱፻፶፬፡ ዓ፡ ም፡ (እ፡ እ፡ አ) በቀጥር፡ ፻፶፯፡ በተለይም፡ በዚሁ፡ ጊዜ፡ ውስጥ፡ ከገጽ፡ ፻፶፪፡ እስከ፡ ፻፶፮፡ ከፕሮፌሰር፡ ገ፡ ግራቭን፡ የተጻፈውን፡ ተመልከት ።

⁴ በኢጣልያን፡ የወራሪነት፡ አስተዳደር፡ ውስጥ፡ በነበረችበት፡ ዘመን፡ በኢትዮጵያና፡ በኦርትዶዶክስ፡ ውስጥ፡ በብዙ፡ ተከፋፍለው፡ በሚገኙት፡ ክፍለ፡ ሀገሮች፡ አውራጃዎችና፡ ወረዳዎች፡ በሚኖረው፡ በባሕል፡ በልማድ፡ በሃይማኖት፡ ብዙ፡ ልዩነት፡ ባለው፡ ሕዝብ፡ ልዩ፡ ልዩ፡ የአስተዳደርና፡ የዳኝነት፡ ሥራ፡ አካሄድ፡ ባሕላዊ፡ ልማዱን፡ በመግለጽ፡ የተጻፉ፡ ቀጥራቸው፡ የበረከተ፡ ድርሰቶች፡ አሉ ፤ ከነዚህም፡ መካከል፡ በተለይ፡ የምንጠቅሳቸው፡ ካህን፡ ማሰላ፡ የጻፈውን፡ (አስመራ፡ ፲፱፻፳፱) የታተመውን ፤ ፕታስዚ፡ የጻፈውን፡ (አስመራ፡ ፲፱፻፳፱) የታተመውን ፤ ኮንቲ፡ ሮሲ፤ የጻፈውን፡ (ፍሎራንስ፡ ፲፱፻፴፯ እ፡ ኤ፡ አ) የታተመውን ፤ ኮስታንስ፡ የጻፈውን፡ (ሮም፡ ፲፱፻፵ እ፡ ኤ፡ አ) የታተመውን፡ ማስኮቲ፡ የጻፈውን፡ (ሮም፡ ፲፱፻፵፬ እ፡ ኤ፡ አ) የታተመውን፡ ሚኒኒ፡ የጻፈውን፡ (ሮም፡ ፲፱፻፵፩ እ፡ ኤ፡ አ) የታተመውን፡ ሲሆን፡ ከዚህም፡ በቀር የኢጣልያን፡ አፍሪካ፡ ሚኒስቴር፡ ስለኢጣልያን፡ አፍሪካ፡ ሕዝብ፡ ልማዶች፡ ባሕሎችና፡ ሃይማኖቶች፡ በሚል፡ አርእስት፡ በሁለት፡ ሾሊዮም፡ (ሮም፡ ፲፱፻፵፩፡ እ፡ ኤ፡ አ) የተግኘውን፡ ጽሑፎች፡ የጠቀስናቸው፡ በዚህ፡ ረገድ፡ ስላለው፡ ጉዳይ፡ እነዚህን፡ ድርሰቶች፡ ሁሉ፡ በአጭሩ፡ ለማስታወስ፡ ብቻ፡ ለጽሑፋችን፡ ምንጭ፡ ማስረጃ፡ እንዲሆኑን፡ ነው ።

፩ ፡ የነገሥታት ፡ ፍርድ ፡ መጽሐፍ ፡ ወይም ፡ ፍትሐ ፡ ነገሥት ።

ፍትሐ ፡ ነገሥት ፡ የተባለው ፡ ሕግ ፡ በፍርድና ፡ በማሳበራዊ ፡ ኑሮ ፤ በአስተዳደር ፡ አመራር ፡ ረገድ ፡ የመጀመሪያውን ፡ ደረጃ ፡ የያዘ ፡ ታሪካዊ ፡ ዓምድ ፡ ነው⁵ ፤ እርሱም ፡ የሃይማኖትንና ፡ የብሔራዊን ፡ አስተዳደር ፡ በአንድነት ፡ አጠቃሎ ፡ የያዘ ፡ ሲሆን ፡ በኢትዮጵያ ፡ ውስጥ ፡ እጅግ ፡ የላቀውን ፡ የክብር ፡ ደረጃ ፡ ይዞ ፡ እንዲኖር ፡ ያደረገው ፡ ይህች ፡ አገር ፡ ከጥንት ፡ ጀምሮ ፡ የእስክንድርያን ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ የጥንት ፡ ሃይማኖት ፡ እምነት ፡ ተቀብላ ፡ የምትኖር ፡ ስለሆነች ፡ ነው ። የመጀመሪያው ፡ ፓትርያርኩዋ ፡ ቅዱስ ፡ ፍሬምናጠስ ፡ ኢትዮጵያውያኖች ፡ አባ ፡ ሰላማ፤ (የሰላም ፡ አባት) ፡ ብለው ፡ የሚጠሩትን ፡ የኒቅያውን ፡ ጉባኤ ፡ እምነት ፡ ደጋፊ ፡ የሆነው ፡ ቅዱስ ፡ አትናትዮስ ፡ በ፲፻፳ ፡ ዓ ፡ ም ፡ የእስክንድርያን ፡ ሊቀ ፡ ጳጳስነት ፡ መንበር ፡ ወርሶ ፡ ጥቂት ፡ እንደ ፡ ቆየ ፡ የፓትርያርክነት ፡ ማዕርግ ፡ ቀብቶ ፡ ሾመው ፤ ቀጥሎም ፡ በ፲፻ኛው ፡ ክፍለ ፡ ዘመን ፡ ተቃራኒዎች ፡ ዙሪያዎን ፡ ከበዋት ፡ እጅግ ፡ የደከመችውንና ፡ በጠላት ፡ አደጋ ፡ ከባድ ፡ ሥጋት ፡ ላይ ፡ ትገኝ ፡ የነበረችውን ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ለማጠንከርና ፡ ለማበርታት ፡ ጠንካራ ፡ የመተዳደሪያ ፡ ሥርዓት ፡ ማቋቋም ፡ የሚያስፈልግ ፡ መሆኑን ፡ የተረዳው ፡ ፓትርያርክ ፡ ቂርሎስ ፡ ሦስተኛ ፡ (፲፱፻፳፯ ፡ እስከ ፡ ፲፱፻፴፭) አንድ ፡ ሕግ ፡ ማለት ፡ በግልጽ ፡ አነጋገር ፡ የሃይማኖታዊና ፡ የብሔራዊ ፡ አስተዳደርን ፡ አቀላቅሎ ፡ የያዘ ፡ ደንብ ፡ በጽሑፍ ፡ ተለቅሞ ፡ እንዲዘጋጅና ፡ መምሪያ ፡ እንዲሆን ፡ አደረገ ። እነዚህም ፡ ቂርሎሳዊ ፡ ተብለው ፡ የሚጠሩት ፡ ሕግጋቶች ፡ ከብሉይ ፡ ኪዳንና ፡ ከአዲስ ፡ ኪዳን ፡ ተውጣጥተው ፡ የተጠራቀሙ ፡ የመጽሐፍ ፡ ቅዱስ ፡ ምንጮች ፡ ናቸው ። በውሳጣቸውም ፡ የብዙ ፡ ሐዋርያት ፡ መልእክቶች ፡ እንዲሁም ፡ የመጀመሪያዎቹ ፡ ሊቃውንት ፡ ጉባኤ ፡ ውሳኔዎች ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ የቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ መሪዎችና ፡ አበው ፡ ያቆዩዋቸው ፡ ጽሑፎች ፡ ተለቅመውና ፡ ተጠቃለው ፡ ይገኙበታል ። የዚሁም ፡ መጽሐፍ ፡ የመጀመሪያ ፡ ክፍሉ ፡ የተመደበው ፡ የሃይማኖትንና ፡ የጸሎት ፡ ድርሰት ፡ ሥርዓትን ፡ በሚመለከቱ ፡ ደንቦች ፡ (ከምዕራፍ ፡ ፩ ፡ እስከ ፡ ፳፪) ፡ ሲሆን ፡ ሁለተኛው ፡ ክፍሉ ፡ ደግሞ ፡ ስለ ፡ አንቲካ ፡ ዕቃዎችና ፡ ስለመንግሥት ፡ ሃብቶች ፡ አጠባበቅ ፡ ደንብ ፡ ነው ። (ከምዕራፍ ፡ ፳፫እስከ ፡ ፶፪) ፡ ይህ ፡ የፍትሐ ፡ ብሔርን ፡ ሕግ ፡ የሚመለከተው ፡ ክፍሉ ፡ የሥራው ፡ ዝግጅት ፡ ሊከናወን ፡ የቻለው ፡ በ፫፻፲፯ ፡ ዓ ፡ ም ፡ በንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ ቆስጠንጢኖስ ፡ መሪነት ፡ የተሰበሰበው ፡ የኒቅያ ፡ ጉባኤ ፡ የሰጣቸውን ፡ ጠቅላላ ፡ ውሳኔዎችና ፡ ብይኖች ፡ ሰብስቦ ፡ በማጠቃለል ፡ በጽሑፍ ፡ ስለሠፈሩ ፡ ነው ። ፍትሐ ፡ ነገሥትም ፡ ተሠራ ፡ ተብሎ ፡ የሚታመነው ፡ በንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ ቆስጠንጢኖስና ፡ በሠለስቱ ፡ ምዕት ፡ ወይም ፡ ፫፻፲፰ ፡ ሊቃውንት ፡ ወይም ፡ የቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ አበው ፡ ተብለው ፡ የሚጠሩት ፡ ብፁዓን ፡ ጉባኤ ፡ አድርገው ፡ በወሰኑት ፡

⁵ ይህ ፡ የሕጎች ፡ ዓምድ ፡ የሆነ ፡ መጽሐፍ ፡ ኢጳሴዮ ፡ ጉይዲ ፡ በተባለ ፡ ሰው ፡ ተተርጉሞና ፡ ተብራርቶ ፡ ፍትሐ ፡ ነገሥት ፡ ወይም ፡ የነገሥታት ፡ ሕግጋት ፡ በሚል ፡ አርእስት ፡ ስለ ፡ ሐበኛ ፡ መንፈሳዊና ፡ ብሔራዊ ፡ ሕግ ፡ መግለጫ ፡ (ሮም ፡ በ፲፱፻፳፩ ፡ ዓ ፡ ም ፡ እ ፡ ኤ ፡ እ) በ፳፻፶፩ ፡ ገጽ ፡ ተዘጋጅቶ ፡ ታትሟል ፤ እንዲሁም ፡ የነገሥታት ፡ ሕግ ፡ ማብራሪያ ፡ በሚል ፡ አርእስት ፡ ኤል ፡ ደ ፡ ካስትሮ ፡ (ሌቩርን ፡ ፲፱፻፳፩ ፡ እ ፡ ኤ ፡ እ) አሳትሞአል ፤ ከዚህም ፡ በቀር ፡ የፍትሐ ፡ ነገሥቱን ፡ የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ የኖኝነት ፡ ሥራ ፡ አካሄድን ፡ ጉዳይ ፡ የሚመለከተው ፡ ክፍሉ ፡ ጉይዲ ፡ ያዘጋጀውን ፡ ክፍተኛ ፡ ግምት ፡ የሚሰጠውን ፡ ትርጉም ፡ በመደገፍ ፡ ኤር ፡ ዶ ፡ ሮሲኒ ፡ ካኔቫሪ ፡ የተባለ ፡ ጠበቃ ፡ ፍትሐ ፡ ነገሥት ፡ ወይም ፡ የነገሥታት ፡ መጽሐፍ ፡ በሚል ፡ አርእስት ፡ የሐበኛ ፡ ጸሐፊ ፡ ሕጎች ፡ መጽሐፍ ፡ ተብሎ ፡ (ሚላን ፡ ፲፱፻፴፯ ፡ እ ፡ ኤ ፡ እ) በ፫፻፲፰ ፡ ገጾች ፡ ተጽፏል ። የፍትሐ ፡ ነገሥት ፡ አዘጋጅ ፡ በተጽዳመበት ፡ ጊዜ ፡ ለሥራችን ፡ ማከናወኛ ፡ ይሆኑን ፡ ዘንድ ፡ እንደመሠረታዊ ፡ ሐሳብ ፡ መነሻ ፡ ሆነው ፡ እንዲረፉን ፡ በማድረግ ፡ የተገለገሉንባቸው ፡ እነዚሁኑ ፡ ከዚህ ፡ በላይ ፡ የጠቀሰናቸውን ፡ ድርሰቶች ፡ ነው ። በዚህ ፡ ላይ ፡ ከዘርዘርናቸውም ፡ በቀር ፡ ከነዚህ ፡ በፊት ፡ የተጻፉ ፡ የኢትዮጵያን ፡ መጻሕፍት ፡ ፍትሐ ፡ ነገሥት ፡ በሚል ፡ አርእስት ፡ እንደነጻጻርጉልድ ፡ (፲፱፻፵፩ ፡ እ ፡ ኤ ፡ እ) እና ፡ እንደነ ፡ ባከግን ፡ ያሉ ፡ ደራሲዎች ፡ ኮርቲስ ፡ ዠሪስ ፡ አቢሲኒየም ፡ (፲፱፻፳፩ ፡ እ ፡ ኤ ፡ እ) የተጻፉ ፡ ይገኛሉ ።

መሠረት ፡ መሆኑ ፡ ይታመናል ፤ በኢትዮጵያ ፡ ታሪክም ፡ የዚህ ፡ ጽሑፍ ፡ አዘጋጅ ፡ ናቸው ፡ የሚባሉት ፡ እነዚህ ፡ ሊቃውንት ፡ መሆናቸው ፡ ይነገራል ። እነዚህ ፡ ሕገ ፡ እሪት ፡ ተብሎ ፡ ከሚጠራው ፡ ከብሉይ ፡ ከዳን ፡ መጻሕፍት ፡ መንፈስ ፡ ጋር ፡ ተቀላቅለው ፡ በአምስት ፡ ክፍል ፡ የተመደቡትን ፡ የሙሴን ፡ መጻሕፍት ፡ መንፈስ ፡ መሠረት ፡ አድርገው ፡ በመከተል ፡ የተዘጋጁት ፡ የብይን ፡ ጽሑፎች ፡ አብዛኛውን ፡ የገፍቶቲያና ስን ፡ የሕግ ፡ አጻጻፍ ፡ መሠረትም ፡ ተከትለው ፡ የተጻፉ ፡ በመሆናቸው ፡ ፍትሐ ፡ ነገሥት ፡ ተብሎ ፡ የሚጠራውን ፡ ወይም ፡ አንዳንድ ፡ ጊዜ ፡ የንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ ሕግ ፡ የሚባለውን ፡ መጽሐፍ ፡ ያቋቋሙ ፡ ናቸው ።

ይህም ፡ ጽሑፍ ፡ ለብዙ ፡ መቶ ፡ ዓመታት ፡ የኢትዮጵያ ፡ የፍርድና ፡ የቤተ ፡ ክህነት ፡ መተዳደሪያ ፡ መሪ ፡ ሕግ ፡ ሆኖ ፡ ኖሯል ። ስለዚህ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ጥንታዊ ፡ ሕግ ፡ የያዘው ፡ የሙሴን ፡ ሕግጋት ፡ ወይም ፡ የቅዱሳን ፡ መጻሕፍትን ፡ ምንጭና ፡ የክርስቲያንነትን ፡ ጠባይ ፡ በመሆኑና ፡ ከሩቅ ፡ ዘመናትም ፡ ጀምሮ ፡ ከሮማኖ-ቢዛንቲን ፡ ባሕል ፡ ጋር ፡ የተዛመደና ፡ ከኤሮፓ ፡ አስጉር ፡ የሕግ ፡ ባሕል ፡ ጋር ፡ የተቀራረበ ፡ ሆኖ ፡ መታየቱ ፡ ሊያስደንቅን ፡ አይገባም ።

ይህም ፡ ፍትሐ ፡ ነገሥት ፡ የተባለው ፡ መጽሐፍ ፡ በግዕዝ ፡ ማለት ፡ የኢትዮጵያ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ጥበባዊ ፡ ቋንቋ ፡ በሆነው ፡ ተተርጉሟል ። እንደሚባለውም ፡ [ይህን ፡ ታላቅ ፡ ሥራ ፡ የፈጸመው ፡ ዐፄ ፡ ዘርዓ ፡ ያዕቆብ ፡ የተባለው ፡ (፲፬፻፲፰-፲፬፻፶፪ ፡ ዓ ፡ ም) የኢትዮጵያ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ የነበረው ፡ ነው ። እርሱም ፡ ትክክለኛ ፡ ፍርድን ፡ ወዳጅ ፡ ስለነበረ ፡ ፍትሐ ፡ ነገሥትን ፡ አስተርጉሞ ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ እንዲውል ፡ ሲያደርግ ፡ የፍትሕ ፡ አፍቃሪነቱን ፡ የሚመሰክርለት ፡ የወለደው ፡ ልጁ ፡ ባሪያውን ፡ ቢገድል ፡ የገደለ ፡ ይሙት ፡ በሚለው ፡ በሕጉ ፡ አንቀጽ ፡ ተመርቶ ፡ በመስፍኑ ፡ ላይ ፡ የሞት ፡ ቅጣት ፡ እንዲፈጸምበት ፡ እስከማድረግ ፡ ደርሷል ።

ይህም ፡ ንጉሥ ፡ የፍትሐ ፡ ነገሥቱን ፡ ሕግ ፡ ራሱ ፡ በጥልቅ ፡ አጥንቶ ፡ ያውቅ ፡ ነበረ ፡ ይባላል ፤ ከዚያን ፡ ጊዜ ፡ ጀምሮ ፡ መጽሐፍ ፡ የመንፈሳዊና ፡ የሥጋዊ ፡ አስተዳደር ፡ መምሪያ ፡ ዋነኛ ፡ ምንጭ ፡ ሆኖ ፡ በመኖሩ ፡ በመጽሐፉም ፡ ላይ ፡ የሚገኙ ፡ ቃላት ፡ ሁሉ ፡ በፍጹም ፡ የማይደረሩ ፡ የማይሻሩና ፡ የማይለወጡ ፡ ሆነው ፡ እንደ ፡ ቅዱስ ፡ ነገር ፡ ሲከበሩ ፡ ኑረዋል ፤ ሕግ ፡ አዋቂ ፡ የሆኑ ፡ የቤተ ፡ ክህነት ፡ ሊቃውንቶችም ፡ ሰፊ ፡ ማብራሪያ ፡ እየሰጡና ፡ እያስተማሩ ፡ ለትውልደ ፡ ትውልድ ፡ በማስተላለፍ ፡ ለብዙ ፡ ዘመን ፡ ተከብሮ ፡ እንዲቆይ ፡ አድርገውታል ፤ በታሪክ ፡ ጥንታዊነትን ፡ የያዘ ፡ በመሆኑ ፡ እጅግ ፡ ከፍተኛ ፡ ግምት ፡ የሚሰጠው ፡ የሕጎች ፡ ምንጭ ፡ የሆነው ፡ ታላቅ ፡ መጽሐፍ ፡ ለተመደበበት ፡ ጉዳይ ፡ “በቂነት ፡ የሌለው ፡ ሆኖ ፡ ቢገመትም” ፡ የእስክንድርያ ፡ ኮፕት ፡ ክርስቲያንነት ፡ የሥልጣኔ ፡ አርምጃ ፡ መስታዮት ፡ በመሆኑ ፡ “ታላቅ ፡ ክብር” ፡ ያስገኘለት ፡ ከመሆኑ

6 ዘርዖስ ፡ የተባለው ፡ ደራሲ ፡ በጻፈው ፡ ከዚህ ፡ በላይ ፡ በጠቀሰው ፡ ድርሰቱ ፡ ላይ ፡ (በገጽ ፡ ፪፻፳፮) እንደገለጸው ፡ ይህን ፡ መጽሐፍ ፡ በ፲፮ኛው ፡ ክፍለ ፡ ዘመን ፡ ወደ ፡ ግዕዝ ፡ ቋንቋ ፡ ያስተረጎመችው ፡ የድረሰቶችና ፡ የመጻሕፍት ፡ ፍቅር ፡ ያደረገች ፡ የቀዳማዊ ፡ ኢያሱ ፡ እናት ፡ ነች ፡ የሚል ፡ ታሪክ ፡ መኖሩን ፡ ገልጿልናል ፤ ይህም ፡ የኒትያ ፡ ጉባኤ ፡ ሊቃውንቶች ፡ ድንጋጌ ፡ መጽሐፍ ፡ የመጀመሪያው ፡ ጽሑፍ ፡ ከዓለም ፡ ላይ ፡ ጠፍቶ ፡ ነበር ፤ ነገር ፡ ግን ፡ ከሞኖው ፡ ጽሑፍ ፡ በ፲፫ኛው ፡ ክፍለ ፡ ዘመን ፡ አሁን ፡ ይሰረዝ ፡ እሳን ፡ አልሐሰል ፡ በተባለ ፡ ሰው ፡ ወደ ፡ ዐረብኛ ፡ ቋንቋ ፡ ተተርጉሞ ፡ ተገኘ ። በሲያንስ ፡ ክሪቲክ ፡ ላይ ፡ እንደሚነገረው ፡ የቁርሱሳዊው ፡ ጽሑፍ ፡ ደራሲ ፡ ራሱ ፡ ነው ፡ ይባላል ። ኢትዮጵያውያን ፡ ሕግ ፡ አውጭዎች ፡ በ፲፱፻፳፫ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ላወጁት ፡ መሠረታዊ ፡ የጽሑፍ ፡ ወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ምንጭ ፡ ሆኖ ፡ የረዳቸውና ፡ ለሕግ ፡ ጽሑፋቸው ፡ መሠረት ፡ መነሻ ፡ ያደረጉት ፡ ይህንኑ ፡ ወደ ፡ ዐረብኛ ፡ ተተርጉሞ ፡ ምንም ፡ ሳይገድለው ፡ እንደነበረ ፡ የተገኘውን ፡ ፍትሐ ፡ ነገሥት ፡ ነው ፡ የተባለውም ፡ የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ የጽሑፍ ፡ ሕግ ፡ የመጀመሪያው ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ ተብሎ ፡ የሚጠራ ፡ ሊሆን ፡ ይገባዋል ። በግዕዝ ፡ ቋንቋ ፡ ከተተረጎሙት ፡ ከመጀመሪያዎቹ ፡ መጻሕፍቶች ፡ ትክክለኛ ፡ ግልባዊ ፡ በቅር ፡ ዋናው ፡ የማይገኝ ፡ መሆኑ ፡ ይታመናል ። በዚህ ፡ አሁን ፡ በያዘነው ፡ ዘመን ፡ አፈሰፍል ፡ በሆነው ፡ በዐግርኛ ፡ ቋንቋ ፡ የተጻፈ ፡ የፍትሐ ፡ ነገሥት ፡ መጽሐፍ ፡ በቅርብ ፡ ጊዜ ፡ ታትሞ ፡ ወጥቷል ።

ኑም : ይልቅ : “ለደራሲው” ፤ ለተመሠረተበት : ክፍለ : ዘመንና : ለአፍሪካዊው : ምሥራቅ : ከፍተኛ : እድገት : መድኅን : ሆኖታል ፤ አገልግሎቱ : የተመደበለትንም : ሕዝብ : ከፍ : ከፍ : እያደረገው : ወደ : ክብር : ደረጃ : አድርሶታል ፤ (ምንም : እንኳ : ሊታለፍ : የማይቻል : ጉድለት : መድረሱ : ባይቀር) : የኮፕት : ቤተ : ክርስቲያን : የእምነት : መንፈስ : ጥንታዊ : ምንጩን : እንዳይለቅና : መሠረቱን : እንዳይረሳ : የሚያደርገው : ነዋሪ : መታሰቢያ : ሆኖታል ። የግእዝኛ : ትርጉሙ : በኢትዮጵያ : ሕግ : መመሥረቻ : አቅዋምና : ራስ : ሆኖ : ፍጹምና : የታመነ ፤ ሌላ : አምሳያና : ማወዳደሪያ : ያልተገኘለት : አንድ : አካል : ብቻ : የሆነ : የጽሑፍ : ሕጎች : ምንጭ : ሆኖ : እንዲኖር : አድርጎታል ።

የሐበሻን : ሕዝብ : የመተባበርና : የአንድነት : መንፈስ : ያጠነከረ : በዚህ : እጅግ : ሰፊ : በሆነው : የንጉሠ : ነገሥት : መንግሥት : ግዛት : ውስጥ : ከ፲፫ኛው : ክፍለ : ዘመን : ጀምሮ : እስካለንበት : ጊዜ : ድረስ : ክርስቲያን : ተከታትለው : ለታወጁት : ሕጎች : ሁሉ : አባት : በመሆን : የሕዝቡን : የዳኝነትና : የትክክለኛ : ፍርድ : አፍቃሪነት : እያጠነከረ : የሄደው : ይህ : ታላቁ : የኢትዮጵያ : ሕግ : ነው ። ከሰሎሞን : ዘር : ሲወርድ : ሲዋረድ : ተያይዞ : በመጣው : በነገሥታቱ : ገዥነት : ሕዝቡ : ካለው : ጽኑዕ : እምነት : ጋር : የንጉሥነት : የፍርድ : መጽሐፍም : ለእምነቱ : መሠረት : በመሆን : በሲሚንቶ : ላይ : እንደተገነባ : ነዋሪ : ሕግ : ሐውልት : ሆኖ : ዘወትር : አደጋ : ተለይቶት : ለማያውቀው : ለንጉሠ : ነገሥቱ : ግዛት : ጸንቶ : መኖር : የሕይወት : መድኅን : ሆኖታል ፤ ለማለት : እንችላለን ።

የዚህም : መጽሐፍ : የመጀመሪያ : ክፍሉ : የፍትሐ : ብሔርን : ማለት : የሥጋዊን : ሕግና : ሥርዓት : የሚመለከት : ሲሆን : አስቀድሞ : የቤተ : ሰብን : ሥርዓተ : ሕግ : የማገበራዊን : የኑሮ : አቅዋም : (ከዚህም : ውስጥ : በሰሐተት : እየተተረጎመ : ስለ : ባሪያ : ሽያጭ : ማለት : ነው : የሚል : ከንቱ : ሐሜት : ያደረሰውን : የአገልጋዮችን : አስተዳደር : ሥርዓት ፤) ስለ : ዋና : ዋናዎቹ : የውል : ሥርዓቶች : ስለ : ማገበሮች : አቋቋምና : ስለ : ውርስ : አወራረስ : ስለ : ሌላውም : ይህን : ስለ : መሳሰለ : የሕዝብ : አስተዳደር : ብሔራዊ : ሥርዓተ : ሕግ : የሚናገር : ደንጋጌ : ያለበት : ነው ። ከዚህ : ቀጥሎም : ስለ : ፍርድ : ሥራ : አካሄድ : ሥነ : ሥርዓት : ስለ : ዳኞችም : ሆነ : ስለ : ምስክሮች : የእምነት : ክደት : ቃል : አስጣጥ : (ምዕራፍ : ፱፻፶ : ፵፫) : ይናገራል ፤ በመጨረሻም : ውም : ስለ : ወንጀለኛ : መቅጫ : ሕግ : (ከምዕራፍ : ፵፬ : እስከ : ፶) : የሚናገር : ሆኖ : ምዕራፍ : (፵፱) : ስለ : ነገሥታት : የሚለው : ክፍል : ከሌላው : ጉዳይ : መካከል : በይበልጥ : የሚመለከተው : እስረኞችን : ስለሚገጥማቸው : የፍርድ : ዕድል : ሽሽተው : ያመለጡ : ስደተኞችን : ስለ : መቀበል : (ለማሰጠጋት) : በአገራቸው : ላይ : የከሐደ

7 የእምብረዝየን : ቤተ : መጻሕፍት : ወመዘክር : ዓቃቤ : መጻሕፍት : የሆነው : የሞንሴፕር : ጋልቢ : ያቲ : ሐሳብ : ሮሲ : ካኔቫሪ : ለጻፈው : ድርሰት : በሰጠው : መቅደሙ : ላይ : ይህንኑ : የሚደግፍ : ነው ። ስለ ሆነም ዝንባሌ : ሞንሮቤ : በጻፉት : ታሪክ : በገጽ : ፲፮ : እና : ፖሌቲ : ረገጥ : የአበጆች : የወንጀለኛ : መቅጫ ሕግ : ለሚለው : መጽሐፍ : መቅደም : (በ፲፱፻፱፮ : ዓ : ም : እ : ኤ : አ) በ፲፱፻፳፮ : ገጽ : በጻፈው : ላይ : ይህን : አሳብ : የማይደግፍ : መሆኑን : ገልጾታል ። በራሳችን : አስተያየት : በወሰድነው : ተቃራኒ : ሁኔታ : ግን : ለብዙ : ዓመታት : በኢትዮጵያ : በቆየንበት : ጊዜ : የፍትሐ : ነገሥት : አዘጋጅ : ኮሚሲዮን : አባሎች : በመሆን : አብረውን : በመሥራት : ከረዱን : ከሐራዎቹ : ኢትዮጵያውያን : ሲቃወሙት : ጋር : ስለዚህ : ጉዳይ : አሳብ : ለአሳብ : በመለዋወጥና : ሰፊ : ጥናት : በማድረግ : በግልጽ : እንደተረዳነው : ሁሉ : ከላይ : የተገለጸው : ግምት : ትክክለኛ : መሆኑንና : የፍትሐ : ነገሥት : መጽሐፍም : በማናቸውም : ረገድ : እንደ : ቅዱስ : ጽላት : ክብር : ያለው : ሆኖ : የኖረ : የተከታዮቹ : ሕጎች : ሁሉ : ምንጭና : ግዙፍ : መሠረት : ሆኖ : የኖረ : መሆኑን : ለናረጋግጥ : ችለናል ። ስለሆነም : ከቀድሞው : የንጉሠ : ነገሥት : መንግሥት : ግዛት : አማካይ : ክፍል : እጅግ : የራቁ : ሆነው : ሙሉ : መቆጣጠር : ሲደረግላቸው : አስቸጋሪ : የነበሩ : ክፍል : ሀገሮች : ብቻ : የተለያዩ : ባሕሪ : ለና : ልማዳዊ : ደንብ : እየተላቀቁ : መሠረታዊውን : ሕግ : ቃል : በቃል : ተቀብለው : ያልሠሩበት : ነገዶች : ይገኙ : እንደነበረ : የታመነ : ሲሆን : ይችላል ። ይህ : ልዩነት : ቢኖርም : ቅሉ : በግልጽ : ግዙፍ : ሆኖ : የሚታየው : በሥነ : ሥርዓት : አፈጻጸምና : በፍርድ : አፈጻጸም : ረገድ : ብቻ : ነበረ : ቢባል : ስሐተት : አይሆንም ።

ትን፡ ተግባር፡ የፈጸሙ፡ ሰዎች፡ ስለሚቀጡበት፡ ደንብ፡ ነው። ቀጥሎ፡ ያለው፡ ምዕራፍ፡ (፵፮)፡ እንስሳት፡ ወይም፡ አደገኛ፡ ሕንፃዎች፡ በሦስተኛ፡ ወገኖች፡ ላይ፡ ወይም፡ በሀብታቸው፡ ላይ፡ የሚያስከትለውን፡ አደጋ፡ ስለመካስ፡ የጠፋ፡ ዕቃዎችን፡ ስለመመለስና፡ ስለማጭበርበር፡ ወንጀል፡ የሚናገር፡ ነው። ከዚህም፡ ቀጥሎ፡ ሕጉ፡ በ(፵፯)፡ ምዕራፍ፡ ላይ፡ በመናፍቃን፡ ሃይማኖትን፡ በሚያዋርዱና፡ በሚያረክሱ፡ ተሳታፊዎች፡ በጠንቋዮችና፡ በጋኔን፡ ጉታቸው፡ የክርስቲያንን፡ ሃይማኖት፡ የማስካድ፡ ሙከራ፡ በሚፈጽሙ፡ ጥፋተኞች፡ በምትሐተኞች፡ የአምልኮ፡ ባዕድ፡ እምነት፡ በሚፈጽሙ፡ ጣዖት፡ አምላኪዎችና፡ ልዩ፡ ልዩ፡ አምልኮትን፡ በሚፈጽሙ፡ ወንጀለኞች፡ ላይ፡ የሚወስነውን፡ ከባድ፡ ቅጣት፡ በምዕራፍ፡ (፵፯) ያመለክታል።

የሰው፡ ሙግደልንና፡ የአመንዝራነትን፡ ወንጀል፡ ቅጣት፡ (ም፡ ፵፰) ይወስናል። ስርቆትንና፡ ውንብድናን፡ (ም፡ ፵፱)። በመጨረሻውም፡ (ምዕራፍ፡ ፱) ልዩ፡ ልዩ፡ ስለሆኑ፡ ስለሌሎች፡ በደሎች፡ የሚናገረው፡ በመደዳው፡ በተቀላቀለ፡ ጠቅላላ፡ አጻጻፍ፡ ስለ፡ ስካር፡ ስለ፡ አራጣ፡ በንጉሡ፡ ማኅተም፡ ያላገባብ፡ አጭበርብሮ፡ በመጠቀም፡ ስለሚሠሩ፡ ወንጀሎች፡ ቅጣት፡ ተናግሮ፤ አመጸኛ፡ የሆነ፡ ልጅ፡ የሚደርስበትን፡ ቅጣት፡ ንጹሐን፡ ሰው፡ በሐሰት፡ ስለ፡ መወንጀል፡ በሐሰት፡ ስለመመስከር፡ በሰሕተት፡ ወይም፡ አውቆ፡ ቤትን፡ በማቃጠል፡ በማናቸውም፡ ነገር፡ ላይ፡ የቃጠሎ፡ አደጋን፡ በማድረስ፡ ስለሚፈጸሙ፡ ወንጀሎች፡ የሚገባውን፡ ቅጣት፡ ይወስናል። እንዲሁም፡ የሌላውን፡ ሰው፡ መሬት፡ (ርስት) በኃይል፡ ስለ፡ መቀማትና፡ እጅ፡ ስለማድረግ፡ የሕዝብ፡ ስብሰባዎችን፡ ስለማወክና፡ ጉባኤዎችን፡ ስለማደፍረስ፡ በሚሠሩ፡ ጥፋቶች፡ ላይ፡ የሚደርሰውን፡ ቅጣት፡ ያመለክታል። በገዳማት፡ ውስጥ፡ ሸሽቶ፡ የመማጠን፡ መብት፡ ያለመደፈርንና፡ ይህን፡ የመሳሰሉትን፡ ሌሎችንም፡ በመዘርዘር፡ ይወስናል። ይህ፡ ሲሆን፡ እንግዲህ፡ የኢትዮጵያውያን፡ ጥንታዊ፡ አኗኗር፡ በሕግ፡ ሐሳብ፡ ላይ፡ የተመሠረተው፡ ከአያሌ፡ ክፍለ፡ ዘመናት፡ በፊት፡ እንደ፡ ነበረና፡ በዘልማድም፡ በሃይማኖት፡ በባሕላዊ፡ ሥርዓት፡ በማገበራዊ፡ ኑሮ፡ ድርጅት፡ በሕዝባዊ፡ እምነት፡ በሰዎችና፡ በንብረት፡ ላይ፡ ይሠራ፡ የነበረው፡ ወንጀል፡ ምን፡ ዓይነት፡ እንደ፡ ነበረ፡ ልንረዳው፡ እንችላለን።

የወንጀለኛ፡ መቅጫ፡ ሕግ፡ አሠራር፡ ሐሳብ፡ የመነጨውና፡ በጠቅላላው፡ ከክርስቲያናዊ፡ እምነት፡ ባሕርይ፡ በመፈጠር፡ የተገኘ፡ ጥበብ፡ መሆኑን፡ የሚያስረዳው፡ ፍትሐ፡ ነገሥቱ፡ ስለ፡ ንጉሦችና፡ ስለ፡ ሹማምንቶቻቸው፡ አላፈነትና፡ ተግባር፡ ሲናገር፡ ሐዋርያው፡ ጳውሎስ፡ ወደ፡ ሮሜ፡ ሰዎች፡ በጻፈው፡ መልእክቱ፡ ላይ፡ የተናገረውን፡ በመጥቀስ፡ “...ያሉትም፡ ባለሥልጣኖች፡ ፈራጆች፡ ከእግዚአብሔር፡ የተሾሙናቸው፡ ስለዚህ፡ ባለሥልጣንን፡ የሚቃወም፡ የእግዚአብሔርን፡ ሥርዓት፡ ይቃወማል፤ የሚቃወሙትም፡ በራሳቸው፡ ላይ፡ ፍርድን፡ ይቀበላሉ። ገዥዎችና፡ ፈራጆች፡ ለክፍ፡ አድራጊዎች፡ እንጂ፡ መልካም፡ ለሚያደርጉ፡ የሚያስፈሩ፡ አይደሉምና፡ ሰው፡ ሆይ፡ ባለሥልጣንን፡ (ፈራጅን) እንዳትፈራ፡ ትወዳለህን? መልካምን፡ አድርግ። ... ለመልካም፡ ነገር፡ ላንተ፡ የእግዚአብሔር፡ አገልጋይ፡ ነውና። በከንቱ፡ ግን፡ ሰይፍን፡ አልታጠቀምና፡ ክፍ፡ ብታደርግ፡ ፍራ። ክፍ፡ አድራጊውን፡ የሚበቀል፡ የእግዚአብሔር፡ አገልጋይ፡ ነውና። ስለዚህ፡ ፈራጅን፡ መፍራት፡ ያለብን፡ ስለ፡ ቀጣው፡ ብቻ፡ አይደለም፡ ነገር፡ ግን፡ ስለ፡ ሕሊና፡ ደግሞ፡ መገዛት፡ ግድ፡ ነው። ... እንዲሁም፡ ንጉሥ፡ እውነተኛና፡ ትክክለኛ፡ ሊሆን፡ ይገባዋል፤ ለዚህም፡ ተቀዳሚ፡ ምሳሌ፡ ይሆን፡ ዘንድ፡ ንጉሥ፡ በሕዝቦቹ፡ መካከል፡ ትክክለኛ፡ ፍርድን፡ ማደል፡ አለበት፡ በራሱም፡ ላይ፡ በሆን፡ በሌሎችም፡ እንዲሁ፡ ለወለደው፡ ልጁም፡ በሆን፡ ወይም፡ ለዘመዶቹ፡ ወይም፡ ለባለሙዋሉ፡ ለግል፡ ወዳጅም፡ ለባዕድም፡ ለእንግዳም፡ በሆን፡ አድላዊ፡ እንዳይሆን፡ ስለ፡ ፈራጆች፡ ተጽኖልና፡ የተከበረ፡ ንጉሥ፡ ትክክለኛ፡ ፍርድን፡ ይወድ፡ ዘንድ፡ አድላዊ፡

ግን፡ ክፉ፡ ነገርንና፡ አድልዎን፡ ይከተላልና፡ ለነፍሱ፡ ጥፋት ። ጠቢቡ፡ ሰሎሞንም፡ መሥዋዕት፡ ከማቅረብ፡ ፍርድንም፡ ከመሠዋት፡ ይልቅ፡ ሕግን፡ አከብሮ፡ መጠበቅና፡ የተበዳይን፡ ከባድ፡ ቀንበር፡ ማቅለል፡ ይሻላል፡ ሲል፡ ተናግሯልና ።፡፡ በጽሑፎች፡ ላይ፡ የሚገልጽ፡ በመሆኑ፡ ነው ። እንግዲህ፡ የፍርድ፡ ሥራ፡ አመራር፡ መንፈስ፡ መንጭቶ፡ በዚህ፡ ዓይነት፡ አጻጻፍ፡ ተዘጋጅቶ፡ የተገኘው፡ እስከ፡ ዛሬ፡ ድረስም፡ ለቅዱስ፡ ሌዊ፡ (ሰን፡ ሉዊ)፡ እና፡ ለቦሎዌ፡ የእምነታቸው፡ ጽኑ፡ መሠረት፡ ሆኖ፡ እንደኖረ፡ የሚያስገምተን፡ በእግዚአብሔር፡ ትእዛዝ፡ የተሠራ፡ ሆኖ፡ ሰማያዊ፡ መለኮታዊ፡ ሕግን፡ ለማስከበር፡ (የመንፈስ፡ ወይም፡ የውስጣዊ፡ ስሜት፡ ሕግ)፡ ከሰብአዊ፡ ፍጡር፡ ሕግ፡ ወይም፡ ውጭአዊ፡ ሆኖ፡ የፍርድ፡ ሥራ፡ አመራር፡ ሕግ፡ ከሚባለው፡ ጋር፡ በመቀላቀል፡ ተዋሕዶ፡ ሳይለያይ፡ ሕገ፡ እግዚአብሔር፡ ሕገ፡ መንግሥት፡ ተብሎ፡ በመጠራት፡ የትክክለኛ፡ ፍርድ፡ ምንጭ፡ ከሆነ፡ መለኮታዊ፡ ሥልጣን፡ የመነጨ፡ መሆኑ፡ ለመንፈሳችን፡ ይሰማናል ።፡፡

ይህም፡ መሠረታዊ፡ ሐሳብ፡ ጥንታዊነቱን፡ ሳይተው፡ እስካሁን፡ ድረስ፡ እራታዊውን፡ ሕግ፡ ሳይለቁ፡ በሚኖሩ፡ በዘላናችና፡ በጦረኛ፡ ሕዝቦች፡ ዘንድ፡ የሚሠራበት፡ መሆኑ፡ ግልጽ፡ ነው ። ለምሳሌ፡ በንጉሡ፡ በካህኑ፡ በፈራጁ፡ አግጣሚ፡ የባሪያው፡ ባለቤት፡ (ጌታ) ወታደሩና፡ ምርኮኛው፡ አማኒውና፡ መናፍቄ፡ ይጠቀሳሉ ፤ ሴሰኛዋ፡ ሴትና፡ አንጥረኛው፡ እንደ፡ አቃጣሪና፡ እንደ፡ ምትሐተኛ፡ ጠንቋይ፡ ተቆጥረው፡ ይዋረዳሉ ፤ ኮከብ፡ ቆጣሪውና፡ መንፈሳዊ፡ የሆነው፡ ቅዱስ፡ ጦሩን፡ የያዘው፡ አዳኝና፡ አራሹ፡ ገበሬ፡ ተቀላቅለው፡ ይገኛሉ ። ስለሆነም፡ የዚህ፡ ዓይነት፡ ሕግ፡ ይሠራ፡ የነበረበት፡ የጊዜ፡ ርቀት፡ ሲታሰብ፡ በዚህ፡ ጥንታዊ፡ በሆነው፡ ዘመን፡ እስከዚህ፡ ድረጃ፡ ድርሰ፡ በተሰተካክለና፡ በተቃና፡ ሁኔታ፡ በሥራ፡ ላይ፡ ሊውል፡ መቻሉ፡ ሲገመት፡ ደግሞ፡ አድናቆትን፡ ሳያተርፍልን፡ አልቀረም ። እጅግ፡ ጠባብና፡ ርኅራኄ፡ ያልነበረው፡ ዓይን፡ ለዓይን፡ ጥርስ፡ ለጥርስ፡ ማለት፡ ቋንቋ፡ የመቅረጥ፡ ወንጀል፡ የሠራ፡ ቋንቋው፡ ይቆረጥ፡ ዓይን፡ ያፈሰሰ፡ ዓይኑ፡ ይፍሰስ፡ የሚባለው፡ የቅጣት፡ ደንብ፡ ከብዙ፡ ጊዜ፡ ጀምሮ፡ የቀረ፡ መሆኑን፡ ሳናስበው፡ በግዙፉ፡ ወንጀል፡ መጠን፡ ተመሳሳይ፡ የሆነውን፡ ቅጣት፡ ይወስን፡ የነበረው፡ ደንብ፡ መሻሻሉ፡ የሕጉን፡ መሻሻል፡ ያስታውሰናል ።

⁸ ኮብሉይና፡ ከሐዲስ፡ ኪዳን፡ መጻሕፍት፡ ተውጣተው፡ የተጠቀሱትን፡ በምዕራፍ፡ 98፡ የተመለከተትን፡ ቃላት፡ ማስታወስ፡ ጠቃሚ፡ መስሎ፡ ስለታየን፡ ሳናነሳቸው፡ አናልፍም ። ከነዚህም፡ ዋና፡ ዋናዎቹ፡ እንደሚገልጹት፡ ሁሉ፡ ሰው፡ የተፈጠረው፡ ከነፍስና፡ ከሥጋ፡ እንደመሆኑ፡ መጠን ሁለት፡ ሕጎች፡ ሲሰጡት፡ ይገባል ፤ ከነዚህም፡ እንዲሁም፡ ሥጋዊ፡ ሕግ፡ ሆኖ፡ የፍርድ፡ ሥራ፡ አካሄድ፡ የሚመራበትን፡ ግዙፍ፡ ነገሮችና፡ ሀብቶች፡ የሚተዳደሩበትን፡ ሲያጠፋ፡ እካላዊ፡ የሆነ፡ ግዙፍ፡ ቅጣት፡ የሚወሰንበትን፡ ደንብ፡ መደንገግ ፤ ውስጣዊ፡ ሕግ፡ ደግሞ፡ በመንፈሳዊ፡ ግለት፡ «በነፍስ» ግዙፍ፡ ባልሆነ፡ በማይዳሰስ፡ ውስጣዊ፡ ስሜት፡ ረገድ፡ (የንጽሕና፡ ሕግ) ሆኖ፡ መንፈሳዊው፡ ረቂቅ፡ ነገር፡ የሚጠበቅበትን፡ ደንብ፡ የሚደነግግ፡ ነው ። ሁለቱም፡ በሆኑ፡ የማይነጣጠሉ፡ ባንድነት፡ የተዋሕዱ፡ ናቸው፡ ምክንያቱም፡ የሁለተኛይቱ፡ የመጀመሪያይቱን፡ ለማደስ፡ እንጂ፡ ለማፍረስ፡ አልመጣችምና ፤ (ጌታችን፡ ኢየሱስ፡ ክርስቶስ፡ እንደተናገረው፡ ሕግን፡ ማለት፡ እራትን፡ ለማደስ፡ (ለማሟላት) እንጂ፡ ለማፍረስ፡ አልመጣሁም) ብሏልና ። መንፈሳዊ፡ ፍርድና፡ ቅጣት፡ ከሥጋዊ፡ ፍርድና፡ ቅጣት፡ ጋር፡ ተባብሮ፡ ሳይነጣጠል፡ ጎን፡ ለጎን፡ በመኖር፡ የሚሠራ፡ መሆኑን፡ መርሳት፡ አይገባንም ፤ የምዕራፉ፡ መጨረሻ፡ ክፍል፡ እነዚህ፡ ቅጣቶችና፡ የንሥሐ፡ መግባት፡ ግድታዎች፡ የትኞቹ፡ እንደሆኑ፡ ይገልጻል ። በኛ፡ አህጉር፡ በመካከለኛው፡ ክርስቲያናዊ፡ ክፍለ፡ ዘመን፡ ይደረግ፡ እንደነበረው፡ ዐይነት፡ የሕጉን፡ ዋና፡ ዋና፡ ክፍሎች፡ ከፍተኛ፡ ስፍራ፡ ይዘው፡ ይገኛሉ ። ሃይማኖታቸውን፡ የካዱ፡ መናፍቃን፡ እምነት፡ የሌላቸው፡ በመንፈሳዊ፡ ቅጣት፡ ምክንያት፡ ከማገበረ፡ ክርስቲያን፡ የተወገዱ፡ ለምሳሌ፡ ነፍስ፡ ገዳዮች፡ አመንዘራዎችና፡ ጽንሰን፡ ያስወረዱ፡ ሴቶች፡ ቤተ፡ ክርስቲያን፡ ከመግባት፡ የተከለከሉ፡ ናቸው፡ ማለት፡ የኢትዮጵያ፡ ቤተ፡ ክርስቲያኖች፡ የሚሠሩት፡ በሰሎሞን፡ ቤተ፡ መቅደስ፡ ቅርጽ፡ በክብር፡ ሆነው፡ ወይም፡ በስምንት፡ ማዕዘን፡ በተከበበ፡ አሠራር፡ ስለሆነ፡ በሦስት፡ ክፍል፡ ከተከፈለው፡ አንዱ፡ የቅድስተ፡ ቅዱሳን፡ ስፍራ፡ እየተባለ፡ በሚጠራው፡ ውስጥ፡ ታቦት፡ ወይም፡ የጽላተ፡ ሙሴ፡ ማኖሪያ፡ ስለሆነ፡ እነዚህ፡ የተቀጡ፡ ሰዎች፡ የመንፈሳዊ፡ ርክስት፡ ቅጣት፡ ደርሶባቸዋልና፡ ወደዚህ፡ ስፍራ፡ እንዳይደርሱ፡ ይከለከላሉ ።

የሕገ-አመሠራረት፣ ማለት፣ የአሠራሩ፣ ዘዴ፣ የመነጨው፣ በሚዳሰሰው፣ (በኮንክሬት) ፍች፣ በመጀመር፣ ሲሆን፣ የመሻሻል፣ እርምጃውን፣ ያደረገው፣ ቀስ፣ በቀስና፣ በጊዜ፣ ብዛት፣ ስለሆነ፣ ወደማይዳሰሰው፣ (አብስትሬ) መንፈስ፣ ሲሸጋገር፣ በዘመኑ፣ ረጅም፣ እርምጃ፣ በየጊዜው፣ ያጋጠመውንና፣ የሚገጥመውንም፣ አሻሽሎ፣ በመግለጽና፣ በመወሰን፣ በተለይም፣ በአላፊነትና፣ በአጥፊነት፣ መካከል፣ ላለው፣ የተወሳሰበ፣ ግንኙነት፣ ፍች፣ በመስጠት፣ የወንጀልን፣ ግብረ፣ አበርነትንና፣ በወንጀል፣ አድራጊው፣ ላይ፣ የሚወሰነው፣ ቅጣት፣ ከጥፋቱ፣ ጋር፣ ተመዛዛኝ፣ የሚሆንበትን፣ ዘዴ፣ በየዘመኑ፣ አጥንቶ፣ እንደነገሩ፣ አመጣጥ፣ ለማስተካከል፣ መቻሉ፣ ከፍተኛ፣ ግምት፣ የሚሰጠው፣ ነው = ለዛሬው፣ ዘመን፣ ሕግ፣ አውጭዎች፣ እንኳ፣ እጅግ፣ አሳሳቢ፣ ሆኖ፣ የሚታየውን፣ የተደራረቡ፣ ነገሮችን፣ አጋጣሚ፣ ሁኔታና፣ በጸብ፣ የሚነሱ፣ ሽብርቶችን፣ ጉዳይ፣ ሕገ-እጅግ፣ ረቂቅ፣ በሆነ፣ ስሜትና፣ ከፍተኛ፣ ጥንቃቄ፣ ባለው፣ ዓይነት፣ አስተካክሎና፣ አጣርቶ፣ በሕግ፣ አዘገጃጀት፣ ጥበባዊ፣ ዘዴ፣ ደንግጋቸው፣ ይገኛል = ጥፋት፣ የግል፣ መሆኑም፣ ጭምር፣ በሚገባ፣ ተገልጿል = ልጆቻቸው፣ በፈጸሙት፣ ወንጀል፣ አባቶች፣ አላፊ፣ ሆነው፣ የሞት፣ ቅጣት፣ እንዳይፈጸሙባቸው፣ እንዲሁም፣ ልጆች፣ በአባቶቻቸው፣ ምትክ፣ እንዳይቀጡ፣ በሕገ-ላይ፣ ተወስኗል = ቅጣትን፣ በነፍስ፣ ወከፍ፣ ስለመፈጸም፣ የሚለውም፣ መሠረታዊ፣ የሕግ፣ አሳብ፣ ተገልጾ፣ ይገኝበታል ፤ በሕገ-ጽሑፍ፣ ውስጥ፣ ጥፋት፣ ነው፣ ተብሎ፣ በተነገረ፣ ወንጀል፣ ሁሉ፣ አንድ፣ ዓይነት፣ የሆነ፣ ቅጣት፣ አትወስኑ ፤ ወንጀልን፣ በአድራጎት፣ በፈጸመ፣ ሰው፣ ላይ፣ የሚወሰነው፣ ቅጣት፣ በንግግር፣ ወይም፣ በሐሳብ፣ በፈጸመው፣ ጥፋተኛ፣ ላይ፣ ከሚወሰነው፣ ቅጣት፣ ጋር፣ እኩል፣ መሆን፣ አይገባውም = ላንዳንዶቹ፣ አጥፊዎች፣ ተግጣጽ፣ ብቻ፣ የሚበቃቸው፣ ሲሆን፣ ለሌሎቹ፣ ደግሞ፣ በፈጸሙት፣ ጥፋት፣ ከባድነት፣ መጠን፣ ከቤተ፣ ክርስቲያን፣ እንዲወገዱ፣ የማባረር፣ ቅጣት፣ ይወሰንባቸው = የሙሴ፣ ሕግ፣ አጥፊ፣ በሆኑት፣ ሁሉ፣ አንድ፣ ዓይነት፣ ቅጣት፣ እንዲወሰን፣ እያዘዘምና፣ የሚሉ፣ ቃላት፣ ይነበባሉ ፤ እንዲሁም፣ አውቆ፣ ባጠፋ፣ ሰው፣ ላይ፣ ሊወሰን፣ የሚገባው፣ ቅጣትና፣ ላያውቅ፣ ተሳስቶ፣ ባጠፋው፣ ላይ፣ ከሚወሰነው፣ ቅጣት፣ ጋር፣ እኩል፣ ሊሆን፣ አይገባውም = ላንዳንዶቹ፣ ወንጀለኞች፣ የሞት፣ ቅጣት፣ ሲገባቸው፣ ለሌሎቹ፣ ደግሞ፣ የግርፋት፣ ቅጣት፣ ይበቃቸዋል፣ እንዲሁም፣ ላንዳንዶቹ፣ ከሀብታቸው፣ ላይ፣ መቀጫ፣ እንዲከፍሉ፣ ሲወሰን፣ ሌሎቹን፣ ደግሞ፣ በሰው፣ ላይ፣ ለማድረስ፣ በሞከሩት፣ ወይም፣ በመሰሎቻቸው፣ ላይ፣ ካደረሱት፣ ጉዳት፣ ጋር፣ ተመሳሳይ፣ የሆነ፣ ዓይነትን፣ በዓይን፣ እጅን፣ በእጅ፣ የሚለው፣ ቅጣት፣ ይወሰንባቸው = ስለዚህ፣ በያንዳንዱ፣ አጥፊ፣ ላይ፣ ሊወሰን፣ የሚገባውን፣ የቅጣት፣ መጠን፣ ለይታችሁ፣ እወቁ ፤ ይህም፣ ሲሆን፣ ፈራጆች፣ በሆናችሁት፣ መንፈስ፣ ውስጥ፣ አድላዊነት፣ አይኖርምና፣ እንደፈረድክ፣ ይፈረድብሃል፣ ተብሏልና ።

የታሪክን፣ ሥራ፣ መሠረት፣ ባለማወቅና፣ የጊዜውን፣ ረጅም፣ ርቀት፣ ባለማስተዋል፣ የቅጣቱ፣ ከባድነትም፣ ሆነ፣ የሕገ-አመሠራረት፣ መንፈስ፣ ከኤርፓዊያን፣ የሕግ፣ መንፈስ፣ የራቀና፣ የማይመሰሰል፣ ነው፣ ወይም፣ የጥንታዊው፣ ቅጣት፣ አወሳሰን፣ ዛሬ፣ ከሚሠራበት፣ ከዘመናዊው፣ የሕግ፣ መሠረታዊ፣ አሳብ፣ ጋር፣ የተራራቀ፣ ነው፣ ብሎ፣ መገመት፣ ወይም፣ በዚህ፣ መደንቅ፣ ወይም፣ በሕሊና፣ መውቀስ፣ እንደቅሌት፣ የሚቆጠር፣ ይሆናል ።

የሕገ-አሳብ፣ የተመሠረተው፣ ጥንታዊ፣ ለሆነው፣ ማኅበራዊ፣ ኑሮ፣ ደህንነቱን፣ ጠብቆ፣ ሊኖር፣ ስለሚችልበት፣ ዘዴ፣ አርቆ፣ በማሰብ፣ በዚያን፣ ዘመን፣ ለነበረው፣ ለጥንታዊው፣ አኗኗር፣ ተስማሚ፣ ሊሆን፣ በሚችልበት፣ መንገድና፣ ጥፋተኛው፣ ለፈጸመው፣ ወንጀል፣ ንሥሐ፣ ገብቶ፣ ይቅርታን፣ ለማግኘት፣ በሚችልበት፣ ሁኔታ፣ ነው = ሕጎቹም፣ ከሕዝቡ፣ እምነት ፤ ከባሕሉና፣ ከፍላጎቱ፣ ጋር፣ የተያያዘ፣ ግንኙነት፣ ባለው፣

ዓይነት ፡ የተሠሩ ፡ ናቸው ። ቅጣቶቹም ፡ ደግሞ ፡ ተበቃይነት ፡ ያላቸው ፡ ሆነው ፡ ከጥ
 ፋት ፡ የሚያርቅ ፡ ንጽሕናን ፡ የሚያስገኙ ፡ ፍርሐትን ፡ በማሳደርም ፡ ጽኑ ፡ ምሳሌነት ፡
 እንዲኖራቸው ፡ መደረጉ ፡ ለዘመኑ ፡ ተስማሚና ፡ እጅግ ፡ ጠቃሚ ፡ እንደነበረ ፡ አያጠራ
 ጥርም ፡ ተገቢም ፡ ሆኖ ፡ ይገኛል ። ዓላማቸውም ፡ ክፍሎችን ፡ መቅጣት ፡ ስላማዊዎችና ፡
 ደህናዎች ፡ ለኑሮአቸው ፡ ዋስትና ፡ እንዲያገኙ ፡ ማረጋገጫ ፡ መስጠትና ፡ ወንጀልም ፡
 ተመላልሶ ፡ እንዳይፈጸም ፡ የመከላከል ፡ ግብ ፡ እንደነበረ ፡ በግልጽ ፡ የታወቀ ፡ ነው ።
 እንዲሁም ፡ ደግሞ ፡ ሰው ፡ ባጠፋው ፡ ጥፋት ፡ ዓይነት ፡ እንዲቀጣ ፡ መደረጉ ፡ የሚወሰኑ
 ትም ፡ ቅጣቶች ፡ የተወሰኑበት ፡ ምክንያት ፡ በተቀጭም ፡ በተመልካችም ፡ መንፈስ ፡
 ላይ ፡ ሊያስገኙ ፡ የሚገባቸውን ፡ ውጤት ፡ በስሜቱ ፡ ላይ ፡ እንዲያሳድሩበት ፡ አጥፊው ፡
 ከፈጸመው ፡ ጥፋት ፡ ጋር ፡ ፍጹም ፡ ተመሳሳይነት ፡ ያለው ፡ ቅጣት ፡ ሲደርስበት ፡ በጥ
 ፋቱ ፡ ያደረሰው ፡ ጉዳት ፡ ምን ፡ ያህል ፡ ስሜትን ፡ በተጉጂው ፡ ላይ ፡ እንዳደረሰ ፡ እንዲገ
 ነዘበው ፡ ለምሳሌ ፡ ሰው ፡ የገደለን ፡ በሞት ፡ የቃጠሉ ፡ አደጋ ፡ ያደረሰን ፡ በእሳት ፡ አስጸ
 ያፈ ፡ ነገርን ፡ በመናገር ፡ ለበደለ ፡ ምላሱን ፡ በመቀረጥ ፡ በንጉሥ ፡ ማጎተም ፡ ያላገባብ ፡
 የተጠቀመ ፡ ወይም ፡ ገንዘብን ፡ ወደ ፡ ሐሰተኛነት ፡ ለውጦ ፡ የሠራውን ፡ በእጅ ፡ መቀ
 ረጥ ፡ ቅጣት ፡ ወራዳ ፡ የሆነ ፡ ነውር ፡ ያለበት ፡ ተግባር ፡ የፈጸመውን ፡ በጨፈቃ ፡ ወይም ፡
 በጅራፍ ፡ ግርፋት ፡ አዋራጅ ፡ ቅጣት ፡ ወይም ፡ ጥቂት ፡ ቆይቶ ፡ ጊዜው ፡ በመሻሻሉ ፡
 ለምሳሌ ፡ የፍትሐ ፡ ነገሥቱ ፡ ማብራሪያ ፡ እንደሚገልጸው ፡ የጦር ፡ መሣሪያ ፡ ጠመንጃን ፡
 ለጠላት ፡ አሳልፎ ፡ የሸጠ ፡ በጠመንጃ ፡ የመደብደብን ፡ ቅጣት ፡ የሚወስን ፡ መሆኑ ፡
 ሊያስደንቀን ፡ አይገባም ። ለመጨረሻውም ፡ አስተያየታችን ፡ የሐሳባችን ፡ ድጋፍ ፡ የሚ
 ሆነን ፡ እስከ ፡ ዛሬም ፡ ድረስ ፡ በደልም ፡ ሆነ ፡ ጉዳት ፡ የደረሰበት ፡ ሰው ፡ በደሉም ፡ ጉዳ
 ቱም ፡ የግሉ ፡ እንደሆነ ፡ ያህል ፡ በሚቆጠርበት ፡ አገር ፡ የሕግ ፡ አሠራር ፡ ጥበብ ፡ ታስቦ ፡
 ያልተፈጸመ ፡ ድንገተኛ ፡ የሰው ፡ መግደል ፡ ወንጀል ፡ በተፈጸመ ፡ ጊዜ ፡ የሚች ፡ ዘመ
 ዶች ፡ በቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ አማላጅነት ፡ ለገዳይ ፡ ይቅርታ ፡ ካደረጉ ፡ የደም ፡ ዋጋ ፡
 ከፍሉ ፡ እርቅ ፡ ማድረግን ፡ ሕጉ ፡ መፍቀዱም ፡ እንደዚሁ ፡ ሊያስደንቀን ፡ የሚገባ ፡
 ሆኖ ፡ አይታይም ። አጥፊዎች ፡ ማቅ ፡ (ጃንያ) ለብሰው ፡ በሰውነታቸው ፡ አመድ ፡
 ነስንሰው ፡ እኔን ፡ ያየህ ፡ ተቀጣ ፡ እያሉ ፡ ምሕረትንና ፡ ይቅርታን ፡ ለመጠየቅ ፡ በየአደባ
 ባዩ ፡ ሲዘዋወሩ ፡ በዘመናችን ፡ አላየንምን ?

እንደ ፡ እውነቱ ፡ ከሆነ ፡ የሕግን ፡ ታሪክ ፡ መሠረት ፡ የማያውቁ ፡ ጥራዝ ፡ ነጠቅ ፡
 የሆኑ ፡ ተላላፊ ፡ አገር ፡ ጎብኝዎች ፡ እንደሚናገሩት ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ የጭካኔን ፡
 ወይም ፡ የአረመኔነትን ፡ ጠባይ ፡ የያዘ ፡ ነው ፡ ያሰኛቸው ፡ ጥንታዊ ፡ የሆነውን ፡ የዚሁኑ ፡
 መንፈስ ፡ (በተለይም ፡ የሥቅላትን ፡ የእጅ ፡ መቀረጥንና ፡ የግርፋትን ፡ ቅጣት) ፡ ይቆ
 የቆየ ፡ መሆኑን ፡ በማየታቸው ፡ ቢሆንም ፡ እንኳ ፡ ለምሕረትና ፡ ለይቅርታ ፡ ሰፊ ፡ የሆነ ፡
 ሸሽቶ ፡ የመጠጋትን ፡ የመግጠን ፡ ልማድ ፡ እንደተቀደሰ ፡ መብት ፡ አድርጎ ፡ የሚጠ
 ብቅ ፡ ለመንፈሳዊ ፡ ቅጣትና ፡ በጸጸት ፡ ወይም ፡ የጥፋቱን ፡ ዋጋ ፡ በመክፈል ፡ ግለት ፡
 የደም ፡ ጉማ ፡ ከፍሉ ፡ ምሕረት ፡ በማግኘት ፡ ረገድ ፡ ከሕጎች ፡ ሁሉ ፡ የበለጠ ፡ ሰብአዊ ፡
 ርገራኝ ፡ ያለው ፡ መሆኑን ፡ ባለመረዳታቸው ፡ ነው ፡ ያሰኛል ። ይልቅንም ፡ የብርሃን ፡
 ዘመን ፡ ተብሎ ፡ በሚጠራው ፡ ባገኛቸው ፡ ክፍለ ፡ ዘመን ፡ ፊት ፡ መጨረሻ ፡ ግድም ፡ ከፍ ፡
 ወዳለው ፡ የሥልጣኔ ፡ ደረጃ ፡ ደርሰናል ፡ በሚሉት ፡ በብዙዎቹ ፡ የኤውሮፓ ፡ አገሮች ፡
 ይፈጸም ፡ የነበረውን ፡ ረቂቅ ፡ በሆነ ፡ ጥበባዊ ፡ ዘዴ ፡ ተደራጅቶ ፡ ሕጋዊ ፡ ማሠቃያ ፡

9 በ፲፱፻፲፯ ፡ ከፖርቱጋል ፡ እምባሳደር ፡ ጋር ፡ ወደ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ተላኩ ፡ የነበረው ፡ የአልቫሪዝ ፡ ምስክር
 ነት ፡ እንደገለጸለን ፡ በሌላውም ፡ አገር ፡ ይደረግ ፡ እንደነበረው ፡ ሁሉ ፡ «የቅጣቱ ፡ ፍርድ ፡ አፈጻጸም» እጅግ ፡
 ጠንካራና ፡ ጨካኝ ፡ ችግሩም ፡ እንደ ፡ ነበረ ፡ ነገርናል ፡ ስለሆነም ፡ ግን ፡ ጥንታዊያናቹ ፡ ደራሲዎቻችን ፡ እን ፡
 ጅንሰና ፡ ምገርቱ ፡ ሂስተዋር ፡ ዳቢሲኒ ፡ የቤሐሻ ፡ ታሪክ ፡ በሚል ፡ እርዕስት ፡ ከገጽ ፡ ፶፮ ፡ እስከ ፡ ፻፯ ፡ በጻፉት ፡
 ላይ ፡ እንደገለጹት ፡ ጨካኝነቱ ፡ ከመጠን ፡ ያለፈ ፡ ሕግ ፡ ነው ፡ ሲሉ ፡ የተረኩትን ፡ ያስተባብረዋል ።

በሚባለው ፡ ደንብ ፡ በሰብአዊ ፡ ፍጡራን ፡ ላይ ፡ ይደርስ ፡ የነበረውን ፡ አሰቃቂ ፡ ሥቃይ ፡ አረማዊ ፡ ጨካኝ ፡ የሚል ፡ ስም ፡ የተሰጠው ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ ምን ፡ ጊዜም ፡ ተገልግሎት ፡ የማያውቅ ፡ መሆኑ ፡ በግልጽ ፡ የታመነ ፡ ነው ።

በዚች ፡ በሕግ ፡ ክርስቲያን ፡ በሆኑ ፡ ነገሥታት ፡ ስትተዳደር ፡ በኖረች ፡ አገር ፡ በፍርድ ፡ ፊት ፡ ለቀረበው ፡ ወንጀለኛ ፡ ይሰጠው ፡ የነበረው ፡ ታላቅ ፡ ክብር ፡ ሊዘነጋ ፡ የሚገባው ፡ አይደለም ፤ ለዚሁም ፡ ማሰረጃ ፡ ይሆን ፡ ዘንድ ፡ በማንኛውም ፡ ወንጀለኛ ፡ የሞት ፡ ቅጣት ፡ ፍርድ ፡ ለመወሰን ፡ ሥልጣን ፡ ያለው ፡ ንጉሠ ፡ ብቻ ፡ ሲሆን ፡ እራሱም ፡ እንኳ ፡ ወንጀለኛውን ፡ ትሞታለህ ፡ ብሎ ፡ መፍረድ ፡ ስሕተት ፡ ላይ ፡ ይጥለኛል ፤ በስሕተትም ፡ በሰው ፡ ሕይወት ፡ ላይ ፡ ብፈርድ ፡ በወዲያኛው ፡ ዓለም ፡ ይፈረድብኛል ፡ እግዚአብሔር ፡ በአምሳሉ ፡ ፈጥሮ ፡ በእስትንፋሱ ፡ ለሰው ፡ ልጅ ፡ የሰጠውን ፡ ነፍስ ፡ መውሰድ ፡ ለፈጣሪ ፡ እንጂ ፡ ለፍጡር ፡ የተሰጠው ፡ ሥልጣን ፡ አይደለምና ፡ ለሕሊናዬ ፡ ወቀላ ፡ እንዳላተርፍ ፡ እኔ ፡ ሰውን ፡ ትሞታለህ ፡ ብዬ ፡ እንዳልፈርድበት ፡ ሕግ ፡ ይፈርድበት ፡ ዘንድ ፡ የሕጉ ፡ መጽሐፍ ፡ ይነበብ ፡ እያለ ፡ በችሎቱ ፡ አደባባይ ፡ የፍትሕ ፡ ነገሥቱ ፡ መጽሐፍ ፡ ካልተነበበ ፡ ይህን ፡ የመጨረሻ ፡ ቅጣት ፡ አይወስንም ። ይህንንም ፡ የሚያደርገው ፡ ሕግ ፡ የተሰጠው ፡ ከእግዚአብሔር ፡ መሆኑን ፡ በማመን ፡ የመነጨውም ፡ ከአብወ ፡ ሊቃውንት ፡ በመሆኑ ፡ የመጨረሻ ፡ ፈራጅም ፡ አምላክ ፡ እንደመሆኑ ፡ የመጨረሻውም ፡ ፍርድ ፡ የተሰጠው ፡ ከእርሱ ፡ ብቻ ፡ እንደሆነ ፡ በንጹሕ ፡ ሕሊናው ፡ ሙሉ ፡ እምነትን ፡ አሳድሮ ፡ ነው ¹⁰ ፤ ከጥንት ፡ ሲያያዝ ፡ የመጣው ፡ ልማድ ፡ ተወራርሶ ፡ እስከኛ ፡ ዘመን ፡ ስለደረሰ ፡ ዛሬም ፡ ቢሆን ፡ የሞት ፡ ፍርድን ፡ ቅጣት ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ ራሳቸው ፡ ካላጸኑት ፡ የማይፈጸም ፡ ሆኖ ፡ የዚህን ፡ ዓይነት ፡ ጠባይ ፡ የያዙት ፡ የማናቸውም ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ውሳኔዎች ፡ ሁሉ ፡ እንዲቀርቡላቸው ፡ ግዴታ ፡ ነው ፡ የሚለው ፡ ሕግ ፡ አሁንም ፡ ይሠራበታል ።

ስለዚህ ፡ እውነቱን ፡ ለመግለጽ ፡ ከተፈለገ ፡ የንጉሦች ፡ ሕግ ፡ የተባለው ፡ መጽሐፍ ፡ የወንጀለኛ ፡ መቅጫው ፡ ክፍል ፡ አፈጻጸም ፡ የሚከተለው ፡ መሠረታዊ ፡ አሳብ ፡ የክርስቲያንን ፡ ሥርዓተ ፡ ሕግ ፡ ብርሃን ፡ በመሆኑ ፡ ጥፋት ፡ የግል ፡ ነው ፡ የሚቀጣውም ፡ አጥፊው ፡ ራሱ ፡ ነው ፡ ጥፋቱም ፡ ባደረሰው ፡ ጉዳት ፡ መጠን ፡ መካሰ ፡ ይገባዋል ፡ የሚለውን ፡ እምነት ፡ ስለሆነ ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ መዋል ፡ የጀመረበትን ፡ የጊዜ ፡ ርቀት ፡ ስንገምተው ፡ ለዚያ ፡ ዘመን ፡ ይህን ፡ ያህል ፡ አርቆ ፡ የማስተዋል ፡ ግምት ፡ ያለው ፡ መሆኑ ፡ እንደ ፡ ከፍተኛ ፡ ቁም ፡ ነገር ፡ የሚቆጠር ፡ እድናቆትን ፡ ልንሰጠው ፡ ይገባናል ። ስለሆነም ፡ የጥንታዊውን ፡ አኗኗር ፡ በመከተል ፡ በዘመኑ ፡ ይወሰን ፡ የነበረውም ፡ ቅጣት ፡ በዚሁ ፡ መጠን ፡ ከዘመኑ ፡ ጋር ፡ ተመሳሳይ ፡ በመሆኑ ፡ ለዚያን ፡ ጊዜ ፡ ተስማሚ ፡ እንደ ፡ ነበረ ፡ ሳንዘነጋ ፡ የወንጀል ፡ ፖሊቲካ ፡ ተክሎ ፡ ይጠራ ፡ ከነበረውም ፡ መሠረታዊ ፡ አሳብ ፡ ጋር ፡ ፍጹም ፡ ተመሳሳይነት ፡ ያለው ፡ እንደ ፡ ነበረም ፡ እናስታውሳለን ፡ ከዚህም ፡ በቀር ፡ አብዛኛውን ፡ ጊዜ ፡ የሕጉ ፡ መሠረታዊያን ፡ አሳቦች ፡ የአዲሱ ፡ ዘመን ፡ መንፈስ ፡ እንደሚገምተው ፡ በዘመኑ ፡ ርዝመት ፡ መጠን ፡ ከጊዜ ፡ ወደ ፡ ጊዜ ፡ ያደረገው ፡ የመሻሻል ፡ እርምጃ ፡ ሳያደርግ ፡ የተወሰነ ፡ ግምት ፡ ሊሰጠው ፡ በማይቻል ፡ ሁኔታ ፡ ተራቅቆ ፡ የሚገኝ ፡ የሕግ ፡ አሠራር ፡ ፖሊቲካን ፡ ይዞ ፡ እናገኘዋለን ። የሆነ ፡ ሆኖ ፡

¹⁰ የኢትዮጵያ ፡ ፕሮቶታ ፡ እንደሚያስረዳን ፡ በላኝነት ፡ ተቀምጦ ፡ ተከራካሪዎችን ፡ ወገኖች ፡ በግግግ ገት ፡ የፍርድን ፡ ሥራ ፡ የሚመራውና ፡ ክርክርቸገም ፡ በመወሰን ፡ ብይን ፡ የሚሰጠው ፡ ንጉሠ ፡ ራሱ ፡ ላይሆን ፡ ከፍ ፡ ላሉ ፡ ፍርድ ፡ ቤቶች ፡ የፕሬዚዳንትነት ፡ ተመሳሳይ ፡ ሥልጣን ፡ ያለው ፡ ለፈ ፡ ንጉሥ ፡ (የንጉሥ ፡ ለፍ) ተብሎ ፡ የሚጠራው ፡ ፈራጅ ፡ (ላኛ) ነው ።

ከተረጎሞ ፡ በተሠራ ፡ አምባ ፡ ምሽግ ፡ ውስጥ ፡ ተከባ ፡ በኖረችው ፡ ኢትዮጵያ ፡¹¹
 ግዛት ፡ የምዕራባዊያን ፡ የሥልጣኔ ፡ መንፈስ ፡ መግባት ፡ እንደ ፡ ጀመረ ፡ ጥንታዊው ፡
 የአካል ፡ ቅጣት ፡ ፍርድ ፡ እጅግ ፡ እየተቀነሰ ፡ መሄዱንና ፡ በ፲፱፻፳፫ ፡ ዓ ፡ ም ፡ የታወጀው ፡
 የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግም ፡ ከአዲሱ ፡ የሥልጣኔ ፡ አስተዳደር ፡ ጋር ፡ በማይጋጭ ፡
 ሁኔታ ፡ ካልሆነ ፡ በቀር ፡ ይህን ፡ የመሰለውን ፡ ቅጣት ፡ ከመወሰን ፡ እጅግ ፡ የተቆጠበ ፡
 ለመሆኑ ፡ ተጨባጭ ፡ ማስረጃ ፡ እናገኛለን ።

፪ ፡ የመጀመሪያው ፡ የኢትዮጵያ ፡ ወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ (፲፱፻፳፫)

የመጀመሪያውን ፡ የጽሑፍ ፡ ሕግ ፡ ለመመሥረት ፡ የተደረገው ፡ ጥረት ፡ ሁሉ ፡
 ያረፈው ፡ አስቀድሞ ፡ የወንጀለኛ ፡ መቅጫን ፡ ሕግ ፡ በማዘጋጀት ፡ ላይ ፡ ነው ፡ ይኸም ፡
 ተግባር ፡ ፍጹም ፡ ተገቢነት ፡ ያለው ፡ ሆኖ ፡ መገመት ፡ ይገባዋል ፡ ብለን ፡ እናምናለን ፤
 ምክንያቱም ፡ ለአዲሱ ፡ ዘመን ፡ የወንጀል ፡ ሕግ ፡ ፖሊቲካ ፡ ተስማሚነት ፡ እንዲኖረው ፡
 ብቻ ፡ የሚታሰብበት ፡ ሳይሆን ፡ ከጥንታዊ ፡ ልማድ ፡ ለየት ፡ ብሎ ፡ በተቀዳሚነት ፡ መሻ
 ሻል ፡ የሚገባው ፡ መሆኑንም ፡ ጭምር ፡ በመገመትና ፡ ለሕዝቡ ፡ በነፍስ ፡ ወከፍ ፡ ሊሰ
 ጠው ፡ ስለሚገባው ፡ ስለ ፡ መብቱ ፡ አጠባበቅ ፡ የማረጋገጫ ፡ ዋስትና ፡ እንዲኖረው ፡
 በዘመናዊ ፡ የሕግ ፡ አሠራር ፡ ጥበብ ፡ የጽሑፍ ፡ ሕግ ፡ መሠረታዊነት ፡ በሚፈቅደው ፡
 ሁኔታ ፡ እንዲዘጋጅ ፡ ኢትዮጵያም ፡ ለእንቴርናሲየናል ፡ ግንኙነትና ፡ ለዘመናዊው ፡
 ሥልጣኔ ፡ አሳብ ፡ ተቀባይነት ፡ ለውጭ ፡ አገር ፡ ሕዝቦች ፡ በሯን ፡ ከፍታ ፡ ከዚህ ፡ ሐሳብ
 ጋር ፡ ለመዋሐድ ፡ ቆርጣ ፡ ለተነሣችበት ፡ ዓላማ ፡ ተስማሚ ፡ የሚሆን ፡ ሕግ ፡ ማዘጋጀት ፡
 አስፈላጊ ፡ ሆኖ ፡ መገኘቱ ፡ ስለሚታመንበት ፡ ነው ።

በኢትዮጵያ ፡ ዘመን ፡ አቆጣጠር ፡ ጥቅምት ፡ ፳፫ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፳፫ ፡ ዓ ፡ ም ፡ የወጣው ፡
 የኢትዮጵያ ፡ የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ደንብ ፡ የታወጀው ፡ አሁን ፡ ያሉት ፡ ንጉሠ ፡ ነገ
 ሥት ፡ ግርማዊ ፡ ቀዳማዊ ፡ ኃይለ ፡ ሥላሴ ፡¹² የንጉሠ ፡ ነገሥትነት ፡ ዘውድ ፡ በተቀዳ
 ጁበት ፡ ዕለት ፡ ነው ። ይህም ፡ ጽሑፍ ፡ የኛን ፡ የሕግ ፡ አጻጻፍ ፡ ሥርዓት ፡ በመከተል ፡
 የተዘጋጀ ፡ ሆኖ ፡ በመቅድመ ፡ ላይ ፡ ከፍ ፡ ያለ ፡ ግምት ፡ የሚሰጣቸው ፡ በጽፎ ፡ አንቀጾች ፡
 የተከፋፈሉ ፡ ደንቦች ፡ ይገኙበታል ፤ እነዚህም ፡ ሕጉን ፡ ለሕዝባቸው ፡ በሰጡት ፡ ንጉሠ ፡
 ነገሥት ፡ ሐሳብ ፡ የሕጉ ፡ መኖር ፡ ምክንያትና ፡ መንፈሱ ፡ ምን ፡ እንደሆነ ፡ የሚደርስበት
 ወሰንና ፡ ከሕጉ ፡ የሚጠበቀው ፡ ውጤት ፡ ምን ፡ ጥቅም ፡ እንደሚያስገኝ ፡ በመግለጽ ፡
 የሚያስረዱ ፡ ቃላት ፡ ሠፍረውባቸዋል ። የጽሑፉም ፡ ጠቅላላ ፡ ክፍል ፡ ስለ ፡ ቅጣቶችና ፡
 ስለ ፡ ተቀጭነት ፡ የሚመለከተውን ፡ ጠቅላላውን ፡ መሠረታዊ ፡ ደንብ ፡ ይገልጻል ፤
 ፩ኛ ፡ መጽሐፍ ፡ ልዩ ፡ ክፍሉ ፡ ደግሞ ፡ በመንግሥት ፡ ላይ ፡ በሰዎችና ፡ በንብረቶች ፡
 ላይ ፡ ስለሚሠሩ ፡ ወንጀለኞች ፡ ትርጓሜና ፡ ስለሚወሰነውም ፡ የቅጣት ፡ ልክ ፡ እንዲሁም ፡

¹¹ የረረገላይ ፡ ሌጋሊዮን ፡ ፍንሰሊዮ ፡ በ፲፱፻፳፮ ፡ ዓ ፡ ም ፡ (እ ፡ ኦ ፡ እ) በአረቢዬል ፡ የሰጠውን ፡
 ራፖርት ፡ ፔር ፡ አሊፕ ፡ የንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ መንግሥት ፡ ግዛት ፡ በሰሎሞንና ፡ በንግሥተ ፡ ላባ ፡ ዘውድ ፡ ስር ፡
 ሆኖ ፡ በመንግሥታት ፡ ግንባር ፡ ድርጅት ፡ ዘንድ ፡ በሚል ፡ አርጋለት ፡ (ፓሪስ ፡ ፲፱፻፳፮ ፡ እ ፡ ኦ ፡ እ) በጸ
 ፈው ፡ ድርሰቱ ፡ ውስጥ ፡ አብራርቶ ፡ የገለጸውን ፡ ጥርጣሬ ፡ የሌለበትን ፡ የግይታበል ፡ ምስክርነት ፡ ተመልክት ።

¹² የንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ መንግሥት ፡ ባለ ፡ ሙሉ ፡ ሥልጣን ፡ እንደራሴ ፡ ራሱ ፡ ተፈሪ ፡ መኩንን ፡ በ፲፱፻፳፮ ፡
 ዓ ፡ ም ፡ ከአጣልያን ፡ ጋር ፡ በተደረገው ፡ ጦርነት ፡ የዐድዋ ፡ ድል ፡ እድራጊ ፡ የሆኑት ፡ የሐረርጊ ፡ ጠቅላይ ፡
 ገዥ ፡ የነበሩት ፡ የልዑል ፡ ራሱ ፡ መኩንን ፡ ልጅ ፡ የግህለ ፡ ሥላሴ ፡ የልጅ ፡ ልጅ ፡ ናቸው ፡ ትውልዳቸውም ፡
 በተቀታ ፡ መሰመር ፡ ከንጉሥ ፡ ሰሎሞን ፡ ዘር ፡ የመጣ ፡ ነው ። እንደ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ባሕል ፡ የንጉሠ ፡ ነገሥትን
 ጎን ፡ ዘውድ ፡ በተቀዳጁ ፡ ጊዜ ፡ ስሙ ፡ መንግሥታቸው ፡ ኃይለ ፡ ሥላሴ ፡ ተባለ ፤ ይህም ፡ የሥላሴዎች ፡ ኃይል ፡
 ግለት ፡ ነው ።

በሌ : ትንንሽ : ደንብ : መተላለፍ : ቅጣት :¹³ አብራርተ : ያመለክታል ።

የሥልጣኔ : እርምጃና : የትክክለኛ : ፍርድ : ወዳጅነትን : ሐሳብ : መግለጫ : የሆነው : የመጽሐፉ : መቅደም : (በቀጥር : ፩-፲፭ና : ፲፮) ላይ : ዘመናዊ : ሕግን : የሚሰጥ : ሕግ : አውጪ : ጥንታዊውን : ሕግ : እንዴት : አድርጎ : ማሻሻል : እንዳለበት : ይህንንም : በሚያደርግበት : ጊዜ : አዲሱ : ሕግ : የጥንታዊውን : አሳብ : ሳይለቅ : ከዘመኑ : ጋር : በሚሰማማ : ሁኔታ : መዘጋጀት : እንደሚኖርበት : (በገኛው : ቀጥሩ : ላይ : እንደተገለጸው : ደግሞ) : ለሕጉ : ማዘጋጀት : ምሳሌና : መሠረት : እንዲሆኑ : መምሪያ : የተደረጉት : የኤውሮፓ : ሕጎች :¹⁴ ለሥልጣኔ : ዘመን : ተስማሚ : የሚሆን : ሕግ : ሲወጣ : ሕግ : አውጭው : በትክክለኛ : ፈራጅነት : መንፈስና : ጥፋተኛው : እንዲታረም : ወደ : ማድረግ : ዝንባሌ : ማድላት : እንዳለበት : የሚያስረዳን : መሆኑን : ስንመለከት : ቀደም : ብለን : እንደተናገርነው : የኢትዮጵያ : የዳኝነት : ሥራ : አመራር : ጥንታዊ : ባሕር : በዚህ : ታላቅ : ክብር : በሚሰጠው : ፍትሐዊ : ሕግ : ላይ : የተመሠረተው : ከታላቋ : የክርስቲያናዊ : እምነት : ጋር : የተሳሰረ : ሆኖ : በመኖሩ : ምክንያት :

¹³ የ፲፱፻፳፫ : ዓ : ም : የወንጀለኛ : መቅጫ : ደንብ : የታወጀው : የኢትዮጵያ : መንግሥት : ለፈሊጫ : ቶንቶ : በሆነው : በአግርኛ : ነው : ይህም : በእንግሊዝኛና : በአጣልያንኛ : ቶንቶዎች : ተተርጉሟል ። የእንግሊዝኛው : ትርጉሙ : ለልታተመም ። በአጣልያንኛ : ቶንቶ : የጸረው : ለድቀርጸ : ፖሌቲ : የተባለው : ጠበቃ : ነው : ያሳተመውም : ሚላን : በሚገኘው : በሆሊፕሊ : ግተሚያ : ቤት : (እ : ኤ : እ) በ፲፱፻፳፭ : ዓ : ም : ለል : ኮዲፍ : ፔናሌ : አቢሲና : ኮን : ሌ : ራላቲቪ : ፎርሚ : ኮንስቲቲዩሲዮናሪ : በሚል : አርዕስት : ሆኖ : በግናቸውም : ነጥቡ : የተገለጸ : እርግጠኛነት : የሌለው : ሆኖ : ቢገኝም : እንኳ : የሕጉን : መንፈስ : ለግወቅ : ለሚፈልጉ : የውጭ : አገር : አንባቢዎች : ከፍ : ያለ : የመረጃ : ምንጭ : ለግሰገኙት : የሚችሉ : ድርሰት : ከመሆኑም : በላይ : የአዲሱን : ሕግ : ረቂቅ : ባዘጋጀንበት : ጊዜም : ከፍ : ያለ : ጥቅም : እግኝተንበታል ። የዛሬይቱን : ኢትዮጵያ : የፍርድ : አስተዳደር : ጠቅላላ : አመራር : ስለሚመለከት : ጉዳይ : የኢትዮጵያ : ንጉሠ : ነገሥት : መንግሥት : ጠቅላይ : ፀቃቤ : ሕግና : የሕግ : አግካሪ : በሆኑት : በሚሰተር : ናታን : ግራይን : የተደረሰ : ዘ : ጃዲቪያል : ሲብቲም : ሸንድ : ዚ : ሱውስ : ሎፍ : ኢትዮጵያ : በሚል : አርዕስት : (እ : ኤ : እ) በ፲፱፻፳፭ : ዓ : ም : ርተርጓም : (ውስትሐም) ግተሚያ : ቤት : የታተመ : ጽሑፍ : ይገኛል ። ይኸውም : የፍርድ : ሥራ : አካሄድን : የሚመለከቱ : ጽሑፎች : ጥርቅም : እንጂ : የሕግ : ግብራሪያ : ወይም : የሕግ : ጥናት : ጽሑፍ : ለይደለም ። ከዚህም : በቀር : የኢትዮጵያ : መንግሥት : የሕግ : አግካሪ : የነበረው : ሚስተር : ገር : ገር : ለቦርሲን : በኢትዮጵያ : ስለሚኖሩ : የውጭ : አገር : ዜጎች : የፍርድ : አስተዳደር : በሚል : አርዕስት : (እ : ኤ : እ) በ፲፱፻፳፮ : ዓ : ም : ዝኔሽ : ባላተመው : የሕግ : ጥናት : ድርሰቱ ላይ : እንዳንድ : መግለጫዎች : ሰጥቷል ። ይህም : መግለጫ : በኢትዮጵያ : ወንጀለኛ : መቅጫ : ደንብ ላይ : የተሰጠ : ተጨማሪ : ግብራሪያ : ቢሆንም : ባብዙ : ነጥቡ ላይ : ተቀባይነትን ለማግኘት : የሚችል ነው ።

¹⁴ ከዚህ : በላይ : በጠቀስናቸው : ድርሰቶች ላይ : ለቦርሲንና : ግራይን : እንደገለጹት : በ፲፱፻፳፫ : ዓ : ም : የታወጀውን : የኢትዮጵያ : ወንጀለኛ : መቅጫ : ደንብ : የሠራው : ሕግ : አውጭ : እንዳንድ : ማሻሻልና : መጨመር : ከግድረት : በቀር : ሕጉን : የቀዳው : ከኢንዱሺን : ወንጀለኛ : መቅጫ : ሕግ ላይ : ነው : ይላሉ ። ይህም : መግለጫቸው : መሠረት : የሌለው : ከመሆኑም : በላይ : በአጥጅ : የወጣው : ሕግና : በመቅድሙ : እንደተገለጸው : አሳባቸውን : የሚያስተባብል ሆኖ : የተገመተበት : ምክንያት : የሕጉን : መንፈስ : በጥብቅ : መርምር : የተረጎመው : ሁሉ : መግለጫውን : እንደ : እውነት : ሊተባለው : ለይቸልም : የሚያስኝ : እምነት : ስለሚያስከትል : ነው ። ይህን : ስሕተት : ያስከተለውም : በ፲፱፻፳፫ : ዓ : ም : የታወጀው : ወንጀለኛ : መቅጫ : ደንብ : በተሠራ : ጊዜ : የረቂቁን : ሥራ : ለግዘጋጀት : እንዲያገዝር : የተጠራው : አንድ : ጂቡቲ : ይኖር : የነበረና ለብዙ : ዘመንም : በፈረንሳይ : ኢንዱሺን : የኖረ : ጠበቃ : ስለነበረ : ረቂቁን : በሠራበት : ጊዜ : የመነሻ : ነጥብ : አድርጎ : የተከተለው : የኢንዱሺን : ወንጀለኛ : መቅጫ : ሕግ ሳይሆን : ለይቀርም : የሚል : ጥርጣራ : ስላሳደረ : ይመስላል ። የፍትሐ : ነገሥት : ለዘጋጅ : ኮሚሲዮንም : በሰጠው : አስተያየት ላይ : በለዚህ : ጉዳይ : የሚሰጠው : አሳብ : እጅግ : የተራራቀ : መሆኑ : አልቀረም : የሆነ ሆኖ : የጥንታዊው : ሕግ : ፍትሐ : ነገሥት : የተከተለው : አብዛኛውን : ጊዜ : የገይግኖትን : አስተዳደር : ሲሆን : ለዲሱ : ሕግ : ደግሞ : የግንባራ : ኑሮን : በመኖሪያ : አስተዳደርና : የሕግ : አመራር : ስለሆነ : ሕጉ : የመነጨው : ከኢትዮጵያ : ጥንታዊ : ባሕር : መሠረታዊ : ሐሳብ : ውስጥ : መሆኑን : በቅርብ : የሚመረምር : ሁሉ : በግልጽ : ሊረገድ : እንደሚችል : የታመነ : ነው ።

መሆኑን ፡ ለመረዳት ፡ እንደ ፡ ድንገተኛ ፡ አጋጣሚ ፡ ይሆንብናል ፡ ብለን ፡ ልንገምት ፡ አንችልም ። ኤውሮፓውያን ፡ ለሕጋቸው ፡ መሠረት ፡ የሕብረት ፡ ምንጭ ፡ አድርገው ፡ እንደተጠቀሙበት ፡ እንደሮማውያን ፡ ሕግ ፡ ሁሉ ፡ ኢትዮጵያም ፡ ለፍርዲና ፡ ለሕጉዋ ፡ ድርጅት ፡ መሠረታዊ ፡ አድርጋ ፡ የተጠቀመችበት ፡ የእስክንድርያውን ፡ ምንጭ ፡ በመሆኑ ፡ ተመሳሳይነቱ ፡ ያለመራራቁን ፡ እንገነዘባለን ። በብዙዎቹ ፡ ነጥቦች ፡ ላይ ፡ የእኛ ምቹ ፡ ጥንታዊና ፡ ቋሚ ፡ (ከላሲክ) ሕጎች ፡ አሠራር ፡ የሮማኖ-ኦክሲዲንታልን (የሮማውያንንና ፡ የምዕራባውያንን) ፡ መንፈስ ፡ በመከተል ፡ የተደራጀ ፡ እንደመሆኑ ፡ የኢትዮጵያም ፡ የሕግ ፡ አሠራር ፡ መሠረታዊ ፡ አሳብ ፡ የተከተለው ፡ ምሥራቃዊውን ፡ ወይም ፡ እስክንድራዊውን ፡ ልማድ ፡ ስለሆነ ፡ በዚህ ፡ ረገድ ፡ የሁለቱም ፡ ክፍለ ፡ ዓለማት ፡ አሕጉሮች ፡ ሊደርሱበት ፡ ያሰቡትን ፡ የሥልጣኔ ፡ እርምጃ ፡ ወደ ፡ አንድ ፡ ግብ ፡ ሊያደርሰው ፡ ይችላል ፡ ተብሎ ፡ የሚታመንበትን ፡ አስተያየት ፡ ያተርፍልናል ። በ፲፱፻፳፫ ፡ ዓ ፡ ም ፡ የተሠራው ፡ ሕግ ፡ ከፍ ፡ ያለ ፡ አስተዋይነትንና ፡ ጥንቃቄን ፡ ለሚጠይቀው ፡ ለዘመናዊው ፡ የሥልጣኔ ፡ እርምጃና ፡ አዲሶችንም ፡ ሕጎች ፡ ለማዘጋጀት ፡ የብርሃንን ፡ በር ፡ የከፈተ ፡ ከፍተኛ ፡ ሙከራና ፡ የሥራ ፡ ጥረት ፡ ስለሆነ ፡ ለአገሪቱ ፡ በዚህ ፡ ረገድ ፡ ያስገኘው ፡ ጥቅምና ፡ ያበረከተው ፡ አገልግሎት ፡ በቀላሉ ፡ የሚገመት ፡ አይደለም ።

የሕጉ ፡ አሠራር ፡ የመጀመሪያውን ፡ ጠቃሚነቱን ፡ ከፍተኛ ፡ ግምት ፡ ሊያስገኝ ፡ የቻለው ፡ በመቅደሙ ፡ (በቀጥር ፡ ፫ና ፡ ፬-፲ና ፡ ፲፫ ፡ እንዲሁም ፡ በመግቢያው) ፡ እንደተገለጸው ፡ ሁሉ ፡ የወንጀል ፡ አሠራርን ፡ ትርጓሜ ፡ ማለት ፡ ወንጀለኛ ፡ የሚያሰኙትን ፡ ጥፋቶችና ፡ በጥፋተኛውም ፡ ላይ ፡ የሚደርሰውን ፡ የቅጣት ፡ ልክ ፡ ትክክለኛና ፡ እጅግ ፡ ግልጽ ፡ በሆነ ፡ ዓይነት ፡ ወስኖ ፡ መገኘቱ ፡ ነው ። በዚህም ፡ ላይ ፡ እንደተገለጸው ፡ የጻፉ ነቱ ፡ ሥራ ፡ አመራር ፡ በፍትሕ ፡ ነገሥቱ ፡ ሕግ ፡ ወይም ፡ በባሕላዊው ፡ ልማድ ፡ መሠረት ፡ ይፈጸም ፡ በነበረበት ፡ ጊዜ ፡ ያጋጥም ፡ የነበረውን ፡ ችግር ፡ ዘርዘሮ ፡ በመግለጽ ፡ “እስካሁን ፡ የነበረው ፡ ልማድ ፡ ወንጀለኛ ፡ የሚቀጣበት ፡ በዓይን ፡ በሚታይ ፡ ጥፋት ፡ ብቻ ፡ ስለሆነ ፡ የጥፋቱ ፡ ደረጃ ፡ መጠን ፡ ተመዛዝኖ ፡ የአጥፊው ፡ አላፊነት ፡ ተመርምሮ ፡ እውነተኛውን ፡ ፍርድ ፡ እንዲያገኝ ፡ የቆመውንም ፡ ሕግ ፡ በመተላለፍ ፡ በሚሆነው ፡ ጥፋት ፡ የመቀጫው ፡ ልክ ፡ በደንብ ፡ ስላልተወሰነ ፡ አንድ ፡ ሰው ፡ ትእዛዝና ፡ ሕግ ፡ ተላልፎ ፡ ለፍርድ ፡ በቀረበ ፡ ጊዜ ፡ ፈራጆቹ ፡ ትእዛዝና ፡ ሕግ ፡ አፍራሽ ፡ መሆኑን ፡ ብቻ ፡ ያውቃሉ ፡ እንጂ ፡ የወንጀሉን ፡ ደረጃና ፡ የቅጣቱን ፡ ልክ ፡ ካለማወቃቸው ፡ የተነሣ ፡ ይህንን ፡ ስላደረገ ፡ ይቀጣል ፡ ቅጣቱን ፡ ግን ፡ መንግሥት ፡ ያውቃል” ፡ እያሉ ፡ ይበይኑ ፡ ስለነበረ ፡ ከእንግዲህ ፡ ወዲያ ፡ ግን ፡ ቅጣቱ ፡ ተለይቶ ፡ ታውቆ ፡ ይህንን ፡ የመሰለው ፡ ችግር ፡ ሁሉ ፡ እንዲቀር ፡ ሕዝቡም ፡ ሕጉ ፡ የሚከለክለውንና ፡ የማይከለክለውን ፡ ያለችግር ፡ ለመለየት ፡ እንዲችሉ ፡ ይህም ፡ ዘመናዊውን ፡ ሥልጣኔ ፡ እየተማረ ፡ ወደ ፡ ትልቅ ፡ የእውቀት ፡ ደረጃ ፡ እንዲደርስ ፡ የሚለውን ፡ መሠረታዊ ፡ አሳብ ፡ ተከትሎ ፡ የተሠራ ፡ በመሆኑ ፡ ነው ።

ከፍተኛ ፡ ግምትን ፡ ያስገኘው ፡ ሁለተኛው ፡ ቁም ፡ ነገር ፡ ደግሞ ፡ የቅጣትን ፡ አወሳሰን ፡ ደንብ ፡ ግልጽ ፡ በሆነ ፡ ዓይነት ፡ መዘርዘሩና ፡ ከባድነቱንም ፡ እጅግ ፡ ማቃለሉ ፡ ብቻ ፡ ሳይሆን ፡ ቅጣቱን ፡ ከጨካኝነት ፡ ወደ ፡ ርኅራኄ ፡ ተሻሽሎ ፡ እንዲዘጋጅ ፡ ማድረጉም ፡ ጭምር ፡ ነው ። የመቀመው ፡ አከፋፈል ፡ ቅጣት ፡ ከሕዝቡ ፡ የኢኮኖሚክ ፡ ዐቅም ፡ ጋር ፡ የተመዛዘነ ፡ እንዲሆንና ፡ በኢትዮጵያም ፡ በዘመኑ ፡ በሚሠራበት ፡ የሀብት ፡ ምንጭ

በጊዜው ፡ ገንዘብ ፡¹⁵ እንዲከፈል ፡ በያንዳንዱ ፡ ተቀጧ ፡ ደረጃና ፡ ካለው ፡ ሀብት ፡ መጠን ፡ ጋር ፡ የተወዳደረ ፡ እንዲሆን ፡ (ቍጥር ፡ ፪ ፡ ከ፮ ፡ እስከ ፡ ፱ ፡ መቅደም) ፡ በአካል ፡ ማጉደል ፡ ይፈጸሙ ፡ የነበሩ ፡ ቅጣቶችና ፡ ለምልክት ፡ ያህል ፡ ጥቂት ፡ ቀርቶ ፡ የነበረው ፡ የዓይንን ፡ በዓይን ፡ የቋንጃ ፡ መቀረጥን ፡ በቋንጃ ፡ ቆረጣ ፡ ይካካስ ፡ የነበረው ፡ ቅጣት ፡ በፍጹም ፡ እንዲሠረዝ ፡ በማድረግ ፡ ጨርሶ ፡ አስቀርቷል ፡ የግርፋትን ፡ ቅጣት ፡ ግን ፡ ለማስቀረት ፡ አስቦ ፡ ብዙ ፡ ማመንታት ፡ ካደረገ ፡ በኋላ ፡ የሌሎችን ፡ አገሮች ፡ ምሳሌ በመከተል ፡ እንደ ፡ እንግሊዝ ፡ አገር ፡ በሚፈጸመው ፡ ሁኔታ ፡ ለጊዜው ፡ ሲሠራበት ፡ እንዲቆይ ፡ አድርጓል ፡ ስለሆነም ፡ ግን ፡ በግርፋቱ ፡ ብዛት ፡ ረገድም ፡ ሆነ ፡ ባፈጸጸው ፡ በኩል ፡ እንዲሁም ፡ የግርፋትን ፡ ፍርድ ፡ ሊያስከትሉ ፡ በሚችሉት ፡ ወንጀሎች ፡ እጅግ ፡ ከባድነት ፡ ለምሳሌ ፡ የጦር ፡ መሣሪያ ፡ ይዞ ፡ የኃይል ፡ ሥርቆት ፡ የዘረፋ ፡ ተግባር ፡ እንደመፈጸም ፡ ባሉት ፡ ከባድ ፡ ጉዳዮች ፡ ብቻ ፡ የተወሰነ ፡ እንዲሆን ፡ ቢያደርግም ፡ ፈራጁ ፡ ዳኛ ፡ የወንጀሉን ፡ ከባድነት ፡ ከመረመረ ፡ በኋላ ፡ ነገሩን ፡ ለማቅለል ፡ የሚገባ ፡ መስሎ ፡ የታየው ፡ እንደሆነ ፡ በግርፋቱ ፡ ፈንታ ፡ የመቀጫ ፡ ገንዘብ ፡ ለማስከፈልና ፡ ግርፋቱ ፡ እንዲቀር ፡ ለማድረግ ፡ ይችላል ፡ በሚል ፡ እነጋገር ፡ እጅግ ፡ የተቃለለ ፡ እንዲሆንና ፡ ከፍተኛ ፡ ጥንቃቄም ፡ እንዲደረግበት ፡ አጥብቆ ፡ አስቦበታል (የወ ፡ መ ፡ ደ ፡ ቍጥር ፡ ፪ ፡ እስከ ፡ ፱) ፡ የግል ፡ ነጻነትን ፡ በማሳጣት ፡ የሚወሰነው ፡ የእስራት ፡ ቅጣትም ፡ እንደዚሁ ፡ በአፈጻጸሙ ፡ በኩል ፡ ወደ ፡ ቀላልነት ፡ እንጂ ፡ ወደ ፡ ከባድነት ፡ እንዳያዝነ ብል ፡ አስፈላጊውን ፡ የጥንቃቄ ፡ ሥርዓት ፡ ዘርዘሮ ፡ ያመለክታል (የመ ፡ ወ ፡ ደ ፡ ቍ ፡ ፮) ፡ በመቀጫ ፡ ስለሚወሰዱ ፡ ወይም ፡ ስለሚወረሱ ፡ ሀብቶች ፡ በሕገ ፡ ላይ ፡ ፍጹም ፡ ሰብአዊ ፡ ርኅራኄ ፡ የተመላበትን ፡ ጠንቃቃ ፡ ውሳኔ ፡ ሰጥቷል ፡ ይኸውም ፡ በተቀጨው ፡ ላይ ፡ የገንዘብ ፡ ቅጣት ፡ በተወሰነ ፡ ጊዜ ፡ ለሕይወቱና ፡ ለቤተ ፡ ሰቡ ፡ መኖሪያ ፡ ለዕለት ፡ መኖሩ ፡ ፍጹም ፡ አስፈላጊ ፡ የሆኑ ፡ ነገሮች ፡ ቢወስዱበት ፡ ጉዳት ፡ የሚደርስበት ፡ መሆኑን ፡ በመረዳት ፡ ሠራተኛም ፡ የዕለት ፡ ሥራ ፡ የሚያከናውንበት ፡ መሣሪያው ፡ በቅጣት ፡ ስም ፡ ቢወሰድበት ፡ ሊደርስበት ፡ የሚችለውን ፡ ጉዳት ፡ በማመዛዘን ፡ በተቀጨውና ፡ በቤተ ፡ ሰቡ ፡ ላይ ፡ ፍጹም ፡ የሆነ ፡ የኅብረት ፡ መፍረስ ፡ አደጋ ፡ እንዳይደርስ ፡ ከፍተኛ ፡ ጥንቃቄ ፡ ተደርጎበታል (ከቍጥር ፡ ፳፮ ፡ እስከ ፡ ፴፱) ፡ ከአገር ፡ የመሰደድ ፡ ወይም ፡ በተወሰነ ፡ ስፍራ ፡ የመኖር ፡ ግዴታ ፡ ቅጣት ፡ ለተወሰነ ፡ ዘመን ፡ የሚቀጣ ፡ ሰው ፡ በንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ ችሎት ፡ ካልቀረበ ፡ በቀር ፡ በማናቸውም ፡ ሌላ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ወይም ፡ በማንኛውም ፡ ፈራጅ ፡ ዳኛ ፡ እንዳይፈረድ ፡ በሕገ ፡ ላይ ፡ ተከልክሏል (ቍጥር ፡ ፳) ፡ እንዲሁም ፡ የሞት ፡ ፍርድ ፡ ቅጣት ፡ የሚያስወስን ፡ ጥፋት ፡ ሲያጋጥም ፡ ተቀጭው ፡ ይህ ፡ ፍርድ ፡ ከተፈረደበት ፡ በኋላ ፡ ይግባኙን ፡ ለንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ የማቅረብ ፡ መብቱ ፡ የተጠበቀለት ፡ ከመሆኑም ፡ በላይ ፡ ፍርዱንም ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ ካላጸደቀው ፡ በቀር ፡ በማናቸውም ፡ ሁኔታ ፡ ተፈጻሚ ፡ እንዳይሆን ፡ በሕገ ፡ ተወስኖ ፡ ይገኛል ፡ (ቍጥር ፡ ፩) ።

15 እንደ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ዘመን ፡ አቆጣጠር ፡ እስከ ፡ ፲፮፻ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ድረስ ፡ (ከኛ ፡ ዘመን ፡ አቆጣጠር ፡ ፮ ፡ ዓመት ፡ ወደኋላ ፡ ይቀራል ፡ እንደሚተረከውም ፡ ይህ ፡ የሆነበት ፡ ምክንያት ፡ የታችን ፡ የኢየሱስ ፡ ክርስቶስ ፡ ልደት ፡ ዝና ፡ እስከ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ተራሮች ፡ ደርሶ ፡ እስኪሰማ ፡ በመዘገፍቱ ፡ ነው ፡ ይባላል) ፡ መቀጫ ፡ ወይም ፡ ለተበዳይ ፡ ካሣ ፡ የሚከፈለው ፡ በጥሬ ፡ ገንዘብ ፡ ሳይሆን ፡ በክብት ፡ ነበረ ፡ ከ፲፮፻ ፡ እስከ ፡ ፲፱፻ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ድረስ ፡ ደግሞ ፡ በዐጥሌ ፡ ጩራ ፡ ሲከፈል ፡ ከቆየ ፡ በኋላ ፡ ዘመናዊ ፡ የአስተዳደር ፡ ድርጅት ፡ እንደተቋቋመና ፡ የመገበያየት ፡ ዘዴ ፡ በተሻሻለ ፡ ሁኔታ ፡ ስለተደራጀ ፡ በጥሬ ፡ ገንዘብ ፡ ማለት ፡ በብር ፡ መክፈል ፡ ጀመረ ፡ በቀድሞው ፡ ጊዜ ፡ በብር ፡ ማዕድን ፡ የተሠራው ፡ የአትሪኽ ፡ ንግሥተ ፡ ነገሥታት ፡ በነበረችው ፡ በግሪ ፡ ቴሪዝ ፡ መልክ ፡ የታተመው ፡ ጥሬ ፡ ብር ፡ በኢትዮጵያ ፡ የብዙ ፡ ጊዜ ፡ ኦሪሲዬል ፡ ገንዘብ ፡ ሆኖ ፡ ሲሠራበት ፡ መቆየቱ ፡ ይታወቃል ፡ በኋላ ፡ ደግሞ ፡ ዳግማዊ ፡ ፬ ፡ ምኒልክ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ በመልካቸው ፡ የተቀረጸ ብር ፡ አሳትመው ፡ እንዲሠራበት ፡ አድርገዋል ፡ በህገው ፡ ጊዜ ፡ ግን ፡ ባሁኑ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ በተዳግዘው ፡ ኃይለ ፡ ሥላሴ ፡ መልክ ፡ የታተመ ፡ ስኬሪሲዬል ፡ የታወቀ ፡ የባንክ ፡ ናት ፡ ወረቀት ፡ በአገልግሎት ፡ ላይ ፡ ውሎ ፡ ይገኛል ፡ የተባሉት ፡ ጥንታዊ ፡ የብር ፡ ገንዘቦች ፡ ለኮልኪሲዮንና ፡ ለጊግጊጥ ፡ መሥሪያ ፡ የሚያገለግሉ ፡ ሆነው ፡ እስከህገው ፡ በብዙ ፡ ይገኛሉ ።

ሰለዚህ ፡ በሰሕተት ፡ ወይም ፡ ጨርሶ ፡ ባለማወቅ ፡ ወይም ፡ ደግሞ ፡ ሆነ ፡ ብሎ ፡ ስም ፡ ለማጥፋት ፡ ካልሆነ ፡ በቀር ፡ ለሰሚዎች ፡ እንዳንድ ፡ አዲስ ፡ ነገር ፡ ለማቅረብ ፡ ፍላጎት ፡ ያላቸው ፡ ተላላፊ ፡ መንገዶች ፡ (እገር ፡ ጎብኝዎች ፡) እውነተኛውን ፡ ታሪክ ፡ ሳያውቁ ፡ በጥራዝ ፡ ነጠቅነት ፡ ብቻ ፡ ልብ ፡ ወለድ ፡ ታሪክ ፡ እየፈጠሩ ፡ እንደሚያውቁት ፡ ሁሉ ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ እካላትን ፡ በመቀረጥ ፡ የሚፈጸሙ ፡ የተቀጭው ፡ ሕይወት ፡ እስኪ ያልፍ ፡ ድረስ ፡ የመግረፍ ፡ በእሳት ፡ ግሎ ፡ በቀላ ፡ ብረት ፡ ገላን ፡ በመጥበስ ፡ ልዩ ፡ ምልክት ፡ የመስጠት ፡ ቀስ ፡ በቀስ ፡ በሚነድ ፡ እሳት ፡ በማቃጠል ፡ ጥቂት ፡ በጥቂት ፡ አስቅዶት ፡ በጊዜ ፡ ብዛት ፡ የመግደል ፡ ቅጣት ፡ ይፈጸማል ፡ የሚሉት ፡ ሰሚን ፡ ለማስደነቅ ፡ ወይም ፡ እንዳች ፡ መቆጣጠር ፡ ያልተደረገበት ፡ ጥንታዊ ፡ አፈ ፡ ታሪክን ፡ በመከተል ፡ እየተነሳሱ ፡ ነው ፡ እንጂ ፡ ከእውነተኛው ፡ የወንጀል ፡ ሕግ ፡ አስተዳደር ፡ ሐሳብ ፡ ውስጥ ፡ የመነጨ ፡ ሆኖ ፡ አይደለም ።

እውነተኛውን ፡ የታሪክ ፡ ምንጭ ፡ ተከታትለው ፡ የተረዱ ፡ ብዙ ፡ ሰዎች ፡ ግን ፡ የሕጉ ፡ አሠራር ፡ ሰብአዊ ፡ ርኅራኄ ፡ የተመላበት ፡ መሆኑን ፡ መስክረው ፡ የዚህ ፡ ዓይነት ፡ አፈጻጸም ፡ ያለመኖሩን ፡ በማረጋገጥ ፡ ምስክርነታቸውን ፡ ከመስጠታቸውም ፡ በቀር ፡ ጥንታዊውን ፡ ልማድ ፡ ለማስቀረትና ፡ እጅግ ፡ ወደ ፡ ተሻሻለ ፡ እርምጃ ፡ ለመሻገር ፡ ምን ፡ ያህል ፡ ቆራጥነትንና ፡ መሰዋዕትነትን ፡ እንደጠየቀ ፡ ለመረዳት ፡ ከግምት ፡ በላይ ፡ መሆኑን ፡ ገልጸውልናል ።¹⁶

የኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ ተሻሽሎ ፡ በዘመናዊ ፡ ሁኔታ ፡ እስከተሠራበት ፡ ጊዜ ፡ ድረስ ፡ የቀድሞው ፡ ሕግ ፡ ጨካኝ ፡ መሰሎ ፡ ቢታይም ፡ እንኳ ፡ ይህን ፡ ግምት ፡ ሊያስከትል ፡ የቻለው ፡ እንደ ፡ ኤርፓ ፡ አገር ፡ ሕጎች ፡ ከዘመኑ ፡ ጋር ፡ እየተራመደ ፡ ሳይሻሻል ፡ በመቆየቱና ፡ ጥንታዊውን ፡ ባሕርይ ፡ ለመተው ፡ ከባድ ፡ ችግር ፡ ያጋጠመው ፡ ከመሆኑም ፡ ይልቅ ፡ ቅጣቱ ፡ ከሕዝቡ ፡ ሰሚት ፡ ጋር ፡ ተመሳሳይ ፡ ለመሆን ፡ እንዲችል ፡ በተቀጭው ፡ ሐሳብ ፡ ላይ ፡ ፍራጅን ፡ የሚያሳድር ፡ የጋጠአት ፡ ማውረጃ ፡ ቅጣት ፡ የሚወሰን ፡ ሆኖ ፡

¹⁶ ኦል ፡ ፋራጎ ፡ እቢሲኒያ ፡ እን ፡ ዘ ፡ ኢቫ ፡ በሚል ፡ እርእስት ፡ (ምዕራፍ ፡ ፩ ፡ የአዲስ ፡ እበባ ፡ ፍርድ) ለንደን ፡ ሸዘገጃ። (እ ፡ ኦ ፡ እ) ገጽ ፡ ፴፫ ፡ በጸፈው ፡ ድርሰትና ፡ ሕንሪ ፡ ደ ፡ ሞንፍራድ ፡ (በሸዘገጃ ፡ ፡ ፡ ም ፡ እ ፡ ኦ ፡ እ ፡ ከኢትዮጵያ ፡ የተባረረው ፡ (አፍሪካ ፡ ኗር ፡ ኢትዮፒያ ፡ ኤ ፡ ግዳጋሰካር) ጥቁር ፡ አፍሪካ ፡ ኢትዮጵያና ፡ ግዳጋሰካር) በሚል ፡ እርዕስት ፡ በለሞንድ ፡ ጉልከሲየን ፡ በባለቀለም ፡ ድርሰት ፡ (ፓሪስ ፡ ሸዘገጃ ፡ እ ፡ ኦ ፡ እ ፡ ከገጽ ፡ ፫፻፶ ፡ እስከ ፡ ፫፻፶፫) ፡ በጻፉት ፡ ድርሰት ፡ የገለጹትን ፡ ፍጹም ፡ ሐሰት ፡ የሆነ ፡ አፈታሪክ ፡ የተመላበትን ፡ የልብ ፡ ወለድ ፡ ፈንጠዘያ ፡ በሙሉ ፡ ጋይልና ፡ በግልጽ ፡ መቃዎምና ፡ እንደቁም ፡ ነገር ፡ ያለመቆጠር ፡ አስፈላጊ ፡ ነው ። ኤም ፡ እቢርሰን ፡ የተባለው ፡ ከኢጣልያን ፡ ወረራ ፡ በፊት ፡ የኢትዮጵያ ፡ መንግሥት ፡ የሕግ ፡ ለማካሪ ፡ የነበረው ፡ በነበረውም ፡ የሥራ ፡ አላፈነት ፡ ምክንያት ፡ ጉዳዩን ፡ በቅርብ ፡ ተከታትሎ ፡ ለመረዳት ፡ የሚያስችለው ፡ እንደመሆኑ ፡ መጠን ፡ ስለ ፡ ኢትዮጵያ ፡ የዳኝነት ፡ ሥራ ፡ አካሄድ ፡ ድርጅት ፡ ያለውን ፡ አስተያየት ፡ በሸዘገጃ ፡ ፡ ፡ ም ፡ (እ ፡ ኦ ፡ እ) የወንጀልኛ ፡ መቅጫ ፡ ደንብ ፡ ማብራሪያ ፡ ለገጠኞች ፡ ዩኒቨርሲቲ ፡ ባቀረበው ፡ ጽሑፍ ፡ ላይ ፡ (በሸዘገጃ ፡ እ ፡ ኦ ፡ እ ፡ ፡ ፡ ፡ ም) ባሳተመው ፡ ጽሑፍ ፡ በገጽ ፡ ፩፻፶ ፡ ላይ ፡ በኢትዮጵያ ፡ ስለሚኖሩ ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ዜጎች ፡ የዳኝነት ፡ አስተዳደር ፡ በሚል ፡ እርዕስት ፡ ሕጉ ፡ አረማዊና ፡ ጨካኝ ፡ ነው ፡ እየተባለ ፡ የሚወራውን ፡ መሠረት ፡ የሌለውን ፡ አፈታሪክ ፡ በፍጹም ፡ በማስተባበል ፡ በአጻጻፉ ፡ ዘዴ ፡ እጥረት ፡ የተነሳ ፡ የዚህ ፡ ዐይነት ፡ አስተያየት ፡ ቢሰጠውም ፡ እንደ ፡ እውነቱ ፡ ግን ፡ የዚህን ፡ ዐይነት ፡ ስሜት ፡ የግያስከትል ፡ እንዳችም ፡ ጉድለት ፡ የሌለበት ፡ መሆኑን ፡ አስረድቷል ። እንዲሁም ፡ ከሸዘገጃ ፡ እስከ ፡ ሸዘገጃ ፡ ፡ ፡ ም ፡ ድረስ ፡ በኢትዮጵያ ፡ ትኖር ፡ የነበረችውና ፡ እንደገናም ፡ በሸዘገጃ ፡ ፡ ፡ ም ፡ ተመልሳ ፡ እዚያው ፡ የምትገኘው ፡ ግዳም ፡ ሳንድፎርድ ፡ ኢትዮፒያ ፡ እንደር ፡ ጋይል ፡ ሥላሴ ፡ በሚል ፡ እርዕስት ፡ በሸዘገጃ ፡ ፡ ፡ ም ፡ በጸፈችው ፡ ድርሰቷ ፡ በገጽ ፡ ፳፩ ፡ ላይ ፡ የገለጸችልን ፡ እንዳችም ፡ እድልም ፡ በሌለበት ፡ ፍጹም ፡ እውነተኛ ፡ በሆነው ፡ ምስክርነቱም ፡ የዚህ ፡ የሕግ ፡ አሠራር ፡ እውነተኛ ፡ ተግባር ፡ ፍጹም ፡ በሆነ ፡ ቅን ፡ መንፈስ ፡ ላይ ፡ የተመሠረተና ፡ ቆራጥነት ፡ የተመላበት ፡ ጀግንነትን ፡ የጠየቀ ፡ ከፍ ፡ ያለ ፡ ግምት ፡ የሚሰጠው ፡ ነዋሪ ፡ መታሰቢያ ፡ የሚሆን ፡ ነው ፡ ስትል ፡ አረጋግጣልናለች ። ይህም ፡ አስተያየት ፡ የራሱም ፡ ብቻ ፡ ሳይሆን ፡ ፕሮፌሰር ፡ ኤን ፡ ቢንትዊች ፡ በግንቦት ፡ ሸዘገጃ ፡ (እ ፡ ኦ ፡ እ) በገጽ ፡ ፻፲፱፻፳ ፡ በተከታይ ፡ ኮንቴምፖራሪ ፡ ሬቪው ፡ በሚል ፡ እርዕስት ፡ በጸፈው ፡ ድርሰቱ ፡ ላይ ፡ የወንጀልኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕጉን ፡ ማብራሪያ ፡ ሲሰጥ ፡ የግዳም ፡ ሳንድፎርድን ፡ አሳብ ፡ የደገፈ ፡ መሆኑን ፡ ገልጸዋል ።

በመቆየቱ፡ የሚወሰነውም፡ የቅጣት፡ ዓይነት፡ ለአገሩ፡ ባዕድ፡ ለሆነ፡ ለእንግዳ፡ ተመልካች፡ ከባድ፡ ሆኖ፡ በመገመቱ፡ ለፍርድ፡ አሠራር፡ በታሪክም፡ ሆነ፡ በባሕላዊ፡ ልማድ፡ ረገድ፡ ይፈጸም፡ የነበረው፡ የቅጣት፡ ዓይነት፡ ከሌላው፡ የተለየ፡ ሆኖ፡ በመታየቱ፡ ነው። ስለሆነም፡ ግን፡ በኤሮፓ፡ አገር፡ በረቂቅ፡ ዘዴና፡ በዘመናዊ፡ ጥበብ፡ ተሸፍኖ፡ በመታየቱ፡ ብቻ፡ ቀላል፡ ይምሰል፡ እንጂ፡ በሠለጠነው፡ ኤሮፓ፡ አገር፡ የሚፈጸመውን፡ አሠቃቂና፡ ከሰብአዊ፡ ርኅራኄ፡ የራቀውን፡ ከባድን፡ የማሠቃየት፡ ቅጣት፡ በሥራ፡ ላይ፡ አውሎት፡ እንደሚያውቅ፡ ማመን፡ ይገባናል። በሕላዊ፡ የሆነውም፡ የቅጣት፡ አፈጻጸም፡ ልማድ፡ ለመቆየት፡ የቻለው፡ የዚህ፡ ዓይነቱ፡ ቅጣት፡ ከልማዳቸው፡ ጋር፡ ተዋሕዶ፡ የኖረ፡ ጥንታዊ፡ ሕዝቦች፡ ለኑሯቸው፡ ጸጥታ፡ ዋስትና፡ ሊሆን፡ የሚችል፡ መስሎ፡ ስለታያቸውና፡ ይህን፡ እምነታቸውንም፡ ለመለወጥ፡ ጊዜ፡ የሚፈጅባቸው፡ መሆኑን፡ በመረዳት፡ የተነሣ፡ ነው። ብንል፡ አስተያየታችን፡ የተሳሳተ፡ ሊሆን፡ አይገባውም።

ለሕጉ፡ አሠራር፡ ከፍተኛውን፡ ደረጃ፡ የያዘ፡ ቁም፡ ነገር፡ ያለውን፡ ግምት፡ የሚሰጠው፡ ሦስተኛው፡ ነጥብ፡ ደግሞ፡ የአዘጋጃጀቱ፡ ቅጥ፡ (ፎርም) ጥበባዊ፡ ዘዴ፡ እጅግ፡ የሚመሰገን፡ ከመሆኑ፡ በቀር፡ ይህ፡ የመጀመሪያ፡ የሆነው፡ የጽሑፍ፡ ሕግ፡ ቅጣት፡ በተቀጭው፡ አቅም፡ መጠንና፡ በነፍስ፡ ወከፍ፡ የግል፡ ሆኖ፡ በትክክለኛ፡ ሚዛን፡ ላይ፡ እንዲያርፍ፡ ያደረገው፡ ጥረት፡ ሲሆን፡ በአጥፊው፡ የኑሮ፡ ደረጃ፡ በማገበራዊ፡ ኑሮው፡ ውስጥ፡ ባለው፡ ክብር፡ በሚያከናውነው፡ ሥራ፡ ከፍተኛነትና፡ በሀብቱ፡ ምንጭ፡ ተመዛዛኝ፡ ሆኖ፡ እንዲወሰን፡ ማድረጉ፡ ነው። ይህም፡ የመነጨው፡ በከፍተኛ፡ ደረጃ፡ ላይ፡ ያለው፡ ሹም፡ እንደ፡ ሹመቱ፡ ደረጃ፡ ከፍተኛነት፡ አዋቂም፡ ሰው፡ እንደ እውቀቱ፡ ሀብታሙም፡ ባለው፡ የሀብት፡ ምንጭ፡ መጠን፡ የሚወሰንበት፡ ቅጣት፡ ከአቅሙ፡ ጋር፡ ተመዛዛኝ፡ ሊሆን፡ ይገባዋል። ከሚለው፡ መሠረታዊ፡ ሐሳብ፡ መሆኑን፡ በግልጽ፡ የሚያሳየው፡ በሕግ፡ ፊት፡ ፍጹም፡ የሆነ፡ እኩልነት፡ እንዲኖር፡ የሕጉም፡ አፈጻጸም፡ ሚዛናዊ፡ መንፈስ፡ የተመላበት፡ እንዲሆንና፡ የተረጋገጠ፡ አወሳሰን፡ እንዲኖረው፡ የተደረገውን፡ ከፍተኛ፡ ጥንቃቄ፡ ያሳየ፡ በመሆኑ፡ ነው። በመቅድመም፡ ላይ፡ መንፈሳዊነት፡ በተመላበት፡ በተለመደ፡ አነጋገሩ፡ ሲገልጽ፡ እንዲህ፡ ይላል፡ “..... በሌላው፡ በኩል፡ ደግሞ፡ አሁን፡ ዛሬ፡ ካለው፡ ሕዝብ፡ አውቆ፡ ከሚያጠፋው፡ ሳያውቅ፡ የሚያጠፋው፡ ሰው፡ ይበዛልና፡ ሳያውቅ፡ በሚያጠፋው፡ ሰው፡ ላይ፡ ብዙ፡ ቅጣት፡ መወሰን፡ አለምሮን፡ ያለመገመት፡ እንዳይሆን፡ ደግሞ፡ አንዱ፡ ሰው፡ በፈቃዱ፡ የሚሠራውን፡ ሌላው፡ ሰው፡ ያለፈቃዱ፡ በድንገተኛ፡ አጋጣሚ፡ ወይም፡ በቸልተኛነት፡ ከሚሠራው፡ ጥፋት፡ ጋር፡ ያለፈቃዱም፡ በሚሠራው፡ ሥራ፡ ውስጥ፡ በድንገተኛ፡ አደጋና፡ በዝንጋታ፡ የሚደረገውን፡ መለየት፡ ስለሚገባ፡ጌታችን፡ ኢየሱስ፡ ክርስቶስም፡ ሲያስተምር፡ በቅዱስ፡ ሉቃስ፡ ወንጌል፡ እንደሚነበበው፡ ብዙ፡ የሚያውቅ፡ በብዙ፡ ይቀጣል፡ ጥቂት፡ የሚያውቅ፡ ግን፡ በጥቂቱ፡ ይቀጣል፡ ብሏል። እንደዚሁም፡ ስለሰቱ፡ ምእት፡ እንደ፡ አለምሮው፡ መጠን፡ እንጂ፡ እንደ፡ ጥፋቱ፡ መጠን፡ ሰውን፡ መቅጣት፡ እንዳይገባ፡ አውቀው፡ በሕፃንና፡ በሰከር፡ በአብድና፡ በዝንጉ፡ ከሚፈረደው፡ ፍርድ፡ አለምሮ፡ ባለው፡ በትልቅ፡ ሰው፡ ላይ፡ የሚፈረደውን፡ ፍርድ፡ ለይተዋልና።” ለስድብ፡ ወንጀል፡ የሰድብ፡ ካላ፡ የሚወሰነው፡ እንደ፡ ተሰዳቢው፡ ማዕርግና፡ እንደ፡ ሰድቡ፡ ከባድነት፡ እየታየ፡ ነው። እንጂ፡ የተራው፡ ሰው፡ እንደባለማዕርጉ፡ ሰው፡ ትንሹ፡ ሰድብ፡ እንደ፡ ትልቁ፡ ሰድብ፡ ካሣ፡ አይቆረጥም።

እንዲሁም፡ የተሾመም፡ እንደ፡ ክብረቱ፡ አዋቂም፡ እንደ፡ እውቀቱ፡ እንዲቀጣ፡ እንጂ፡ እንደ፡ ተራው፡ እንደ፡ አለአዋቂው፡ ሰው፡ ካሣ፡ ብቻ፡ ከፍሎ፡ በእውቀቱ፡ ተመክቶ፡ በድፍረት፡ በሠራው፡ ወንጀል፡ ሳይቀጣ፡ እንዳይቀር፡ እርሱንም፡ አጥግቦ፡ ከመ

በደል፡ ካደረሰው ፡ ሀብት ፡ ላይ ፡ የሚከሰው ፡ ገንዘብ ፡ የሌለው ፡ ሰው ፡ ለድጋና ፡ ለትም ፡ ሀርት ፡ ቤት ፡ እንዲሆን ፡ ከካሣው ፡ እንደ ፡ ማዕርጉ ፡ ዓይነትና ፡ እንደ ፡ እውቀቱ ፡ መጠን ፡ መቀጫ ፡ ይጨመርበት ፡ (ከቀጥር ፡ ፲፬ ፡ እስከ ፡ ፳) ።

የሕጉ ፡ ልዩ ፡ ክፍል ፡ ደግሞ ፡ በልዩ ፡ ልዩ ፡ የሹመትና ፡ የማዕርግ ፡ ደረጃ ፡ ካሉ ፡ ከሙኳንንት ፡ እስከ ፡ ሙሳፍንት ፡ ከጦር ፡ አለቃ ፡ እስከ ፡ ተራ ፡ ወታደር ፡ ከጠቅላይ ፡ አገረ፡ገዥ ፡ እስከ ፡ ጭቃ ፡ ሹም ፡ የሲቪል ፡ (ተራውና ፡ ጥቅር ፡ ራሱ) ወይም ፡ የወታደር ፡ ክፍል ፡ የሆኑ ፡ ሁሉ ፡ የመሳፍንትና ፡ የንጉሥ ፡ ልጆችም ፡ ሳይቀር ፡ ከባለምባራስ ፡ እስከ ፡ ራሱ ፡ የሹመት ፡ ማዕርግ ፡ ስም ፡ ያላቸው ፡ ከዳኞችም ፡ ከተራ ፡ ወንበር ፡ እስከ ፡ አፈ ፡ ንጉሥ ፡ እስከ ፡ ሙጨረሻውም ፡ ተራ ፡ ሕዝብ ፡ ከሀብታሙና ፡ ከከፍተኛው ፡ ባለጸጋ ፡ እስከ ፡ ተራው ፡ ድኃ ፡ ድረስ ፡ ያሉትን ፡ እንደየደረጃቸው ፡ በሙዘርዘር ፡ በሌላው ፡ ሰው ፡ ላይ ፡ ጉዳት ፡ በማድረስ ፡ ወይም ፡ በሕጉ ፡ የተጠቀሰውን ፡ ወንጀል ፡ በመፈጸም ፡ በሚቀጡ ፡ ጊዜ ፡ የወንጀሉን ፡ ዓይነትና ፡ ለተበዳዩ ፡ የሚከፈለው ፡ የጉዳት ፡ ካሣ ፡ ሳይቀር ፡ የሚከፍሉትን ፡ መቀጫ ፡ እንደየማዕርጋቸውና ፡ እንደየደረጃቸው ፡ መድቦ ፡ የወንጀሉንም ፡ ዓይነትና ፡ የአፈጻጸሙን ፡ ሁኔታ ፡ እየገለጸ ፡ በአመጸኛነት ፡ በእብራተኛነት ፡ በምቀኛነት ፡ በተንኮለኛነት ፡ በቂጣኛነት ፡ በጥጋባኛነት ፡ በጠበኛነት ፡ በሰበኛነት ፡ በአጥቂነት ፡ ወንጀል ፡ ሲፈጸም ፡ ወይም ፡ በሌላው ፡ ላይ ፡ በደል ፡ ሲያደርስ ፡ ወንጀሉን ፡ የፈጸመው ፡ ሆነ ፡ ብሎ ፡ ወይም ፡ የአልሞት ፡ ባይ ፡ ተጋዳይነትን ፡ ሙብት ፡ ከመጠኑ ፡ አሳልፎ ፡ በመገልገል ፡ ወይም ፡ ወንጀለኛው ፡ ሊሠራው ፡ ካሰበው ፡ ተግባር ፡ በላይ ፡ አሳልፎ ፡ በመፈጸሙ ፡ እንደ ፡ ወንጀሉ ፡ አፈጻጸምና ፡ አፈጻጸሙ ፡ ባስከተለው ፡ ውጤት ፡ መጠን ፡ እያመዘነ ፡ ከሙጨረሻው ፡ ዝቅተኛ ፡ እስከ ፡ ሙጨረሻው ፡ ከፍተኛ ፡ የሚደርሰውን ፡ የመቀጫ ፡ ልክ ፡ በመወሰን ፡ በሰፊው ፡ ዘርዘር ፡ በማስረዳት ፡ የሚደነግግ ፡ ክፍል ፡ ነው ፡ (ከ፶፪ ፡ እስከ ፡ ፷፻፵፰) ።

ከዚህም ፡ በቀር ፡ በሕጉ ፡ ላይ ፡ የተመለከተውን ፡ ለማወቅ ፡ ባለመቻል ፡ (ከቀጥር ፡ ፲፪ ፡ እስከ ፡ ፳፩) ፡ ወይም ፡ ደግሞ ፡ ጥፋቱን ፡ እውቆ ፡ ለሚጸጸት ፡ ወይም ፡ አስቀድሞ ፡ በራሱ ፡ ፈቃድ ፡ የእምነት ፡ ቃሉን ፡ ለሚሰጥ ፡ (ቀጥር ፡ ፵፪ና ፡ ተከታይ) የቅጣት ፡ ቅንሳ ፡ እንዲደረግለት ፡ በሰፊው ፡ ዘርዘር ፡ አመልክቷል ።

ይህ ፡ ሲሆን ፡ እንግዲህ ፡ ቅጣትን ፡ በጥፋት ፡ መጠን ፡ በተቀጭውም ፡ ዐቅም ፡ ተመዘዛኝ ፡ በሚሆንበት ፡ ዘይቤ ፡ ወንጀሉን ፡ ለመሥራት ፡ ባንሳሱት ፡ ምክንያቶች ፡ በአካባቢዎቹ ፡ ሁኔታዎችና ፡ በአጥፊውም ፡ የኑሮ ፡ ደረጃ ፡ መጠን ፡ አስተካከሎና ፡ አብራርቶ ፡ የሚወሰን ፡ ሕግ ፡ በጽሑፍ ፡ መገኘቱ ፡ ከተያዘ ፡ ዘመናዊና ፡ አዲስ ፡ ሕግ ፡ ለመሥራት ፡ አስቸጋሪው ፡ መንገድ ፡ ሁሉ ፡ ተቃንቶና ፡ ተደራጅቶ ፡ ለመገኘት ፡ ችሏልና ፡ የሕጉን ፡ አሠራር ፡ ከማሻሻልና ፡ ያንኑ ፡ የቀድሞውን ፡ ሕግ ፡ አስፋፍቶና ፡ አብራርቶ ፡ ከመጻፍ ፡ በቀር ፡ ሌላ ፡ አስቸጋሪ ፡ ሁኔታ ፡ ሊያጋጥም ፡ አይችልም ።

በሙጨረሻውም ፡ ለሐሳባችን ፡ መደምደሚያ ፡ አድርገን ፡ የምንገልጸው ፡ ባ፲፱፻፳፫ ፡ ዓ ፡ ም ፡ የተሠራው ፡ የቀድሞው ፡ የወንጀለኛ ፡ መቀጫ ፡ ሕግ ፡ በልዩ ፡ ክፍሉ ፡ ላይ ፡ በሚገባ ፡ ተጣርተውና ፡ በግልጽ ፡ ተደራጅተው ፡ በዝርዝር ፡ የተገለጹ ፡ ድንጋጌዎች ፡ ተጠናቀው ፡ ይገኛሉ ፡ በተለይም ፡ ሦስቱን ፡ ዋና ፡ ዋና ፡ መሠረታዊያን ፡ ነገሮች ፡ በሚገባ ፡ ለመጠበቅ ፡ የሚችሉ ፡ ማረጋገጫዎች ፡ እንዲገኙ ፡ አድርጓል ፡ እነዚህም ፡ በመንግሥት ፡ ጸጥታና ፡ በሕዝብ ፡ ንብረት ፡ ላይ ፡ ስለሚሠሩ ፡ ወንጀሎች ፡ (፪ኛ ፡ መጽሐፍ ፡ ከቀጥር ፡ ፳፻፳ ፡ እስከ ፡ ፳፻፶፪) በሰዎች ፡ ላይ ፡ ስለሚሠሩ ፡ ወንጀሎች ፡ (፫ኛ ፡ መጽሐፍ ፡ ከቀጥር ፡ ፪፻፸፫ ፡ እስከ ፡ ፳፻፲፭) በገንዘብ ፡ በሀብት ፡ ላይ ፡ ስለሚሠሩ ፡ ወንጀሎች ፡ (፬ኛ ፡ መጽሐፍ ፡ ከቀጥር ፡ ፳፻፲፮ ፡ እስከ ፡ ፳፻፲፰) የገለጸ ፡ ከመሆኑም ፡ በቀር ፡ በዘልማድ ፡ ዘወትር ፡ ስለሚሠሩት ፡ ወንጀሎችም ፡ የሚወሰኑትን ፡ ቅጣቶች ፡ በመዘርዘር ፡ ወስኖ

አቸው ፡ ይገኛል ፡ እንዲሁም ፡ ደግሞ ፡ (በጅኛው ፡ መጽሐፍ ፡ ከቀጥር ፡ ፪፻፷፱ ፡ እስከ ፡ ፷፻፷፯) ስለ ፡ ትንንሽ ፡ ደንብ ፡ መተላለፍ ፡ ቅጣትና ፡ ለሕዝብ ፡ መመላለሻ ፡ በሆኑት ፡ መንገዶች ፡ የቆመውን ፡ ደንብ ፡ በመተላለፍ ፡ ስለሚሠራ ፡ ወንጀል ፡ የሚወሰኑትን ፡ ቅጣቶች ፡ ለይቶ ፡ በመዘርዘር ፡ ያመለክታል ፡ በዚህ ፡ ዓይነት ፡ አሠራር ፡ እንዲህ ፡ ሕጉ ፡ በእስረኣጊው ፡ ጊዜ ፡ ተሻሽሎና ፡ ተስፋፍቶ ፡ እንደጊዜው ፡ ፍላጎት ፡ ሊሠራ ፡ የሚችልበትን ፡ መንገድ ፡ አስቀድሞ ፡ በሚገባ ፡ መሥርቶ ፡ አቆይቶልናል ፡ ማለት ፡ ነው ። ይህም ፡ በዚህ ፡ ዓይነት ፡ ተዘጋጅቶ ፡ የቆየን ፡ የጽሑፍ ፡ ሕግ ፡ ከዘመኑ ፡ ጋር ፡ ተመሳሳይ ፡ ሆኖ ፡ እንዲሠራ ፡ እስረኣጊ ፡ ለሆነው ፡ ለአዲሱ ፡ ሕግ ፡ ዋና ፡ መሪ ፡ ሆኖን ፡ ከመገኘቱም ፡ በላይ ፡ ለሥራችን ፡ መነሻና ፡ መድረሻ ፡ ነጥቦችን ፡ እዘጋጅቶ ፡ ያቆየልን ፡ ሆኖ ፡ ስላገኘነው ፡ ከሥር ፡ እስከ ፡ ጫቶ ፡ መርምረን ፡ በቂ ፡ አስረጃጃዎችን ፡ ካገኘንበት ፡ በኋላ ፡ እርሱት ፡ በማሟላትና ፡ ከከፍተኛ ፡ ጥንቃቄ ፡ አርመንና ፡ አሻሽለን ፡ ከማስፋፋት ፡ በቀር ፡ የአዲሱ ፡ ሕግ ፡ አሠራር ፡ ጠቅላላ ፡ ድርጅት ፡ እንደ ፡ እንግዳ ፡ ነገር ፡ ሆኖ ፡ ከፍተኛ ፡ ድካም ፡ አልጣለብንም ።

ስለሆነም ፡ ግን ፡ ይህ ፡ ወደ ፡ ሥልጣን ፡ እርምጃ ፡ ለመሸጋገር ፡ እጅግ ፡ ጠቃሚ ፡ የሆነው ፡ የጽሑፍ ፡ ሕግ ፡ ለዘመናዊው ፡ የሕግ ፡ አሠራር ፡ ዘዴ ፡ (ቴክኒክ) ሙሉ ፡ በሙሉ ፡ በቂ ፡ ሆኖ ፡ ያለመገኘቱ ፡ የታመነ ፡ ነው ። በአጻጻፉ ፡ ጥበብ ፡ ላይ ፡ ጥንታዊ ፡ የሆኑትን ፡ ልማዶች ፡ ባለመልቀቅ ፡ የጠንካራነትን ፡ ያለመሻሻልንና ፡ የርርግሊዝምን ፡ (የተወሰኑ ፡ ቅጣቶችን ፡ የማክበርና ፡ መቀበል) ጠባይ ፡ እንደያዘ ፡ ይገኛል ፤ ለምሳሌ ፡ ስለ ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ ቅጣቶችና ፡ ስለ ፡ መቀጫ ፡ ገንዘብ ፡ አወሳሰን ፡ የተገለጸው ፡ አጻጻፍ ፡ እኛ ፡ ዘንድ ፡ ካለው ፡ የፈጠራ ፡ (ለወታደራዊ ፡ ርዳታና ፡ አገልግሎት ፡ ርስተ ፡ ጉልት ፡ የጌታና ፡ ገባር ፡ አስተዳደር) ዘመን ፡ ሕግ ፡ አጻጻፍ ፡ ጋር ፡ ተመሳሳይ ፡ ሆኖ ፡ ይገኛል ፤ (ከቀጥር ፡ ፶፪ ፡ እስከ ፡ ፩፻፵፯) እንዲሁም ፡ የቅጣትን ፡ ማቅለልና ፡ ማክበድ ፡ ጉዳይ ፡ ስለሚመለከተው ፡ ጠቅላላ ፡ መሠረታዊ ፡ አሳብ ፡ ስለ ፡ ይቅርታና ፡ በቂ ፡ ምክንያትን ፡ የማቅረብ ፡ ጉዳይ ፡ ስለሚያስከትለው ፡ ውጤት ፡ የአሠራሩ ፡ ጠቅላላ ፡ ጥበብ ፡ በጥፋት ፡ መጠን ፡ ተመዛዛኝ ፡ የሆነ ፡ ቅጣትን ፡ ለመወሰን ፡ በማያስችል ፡ ጥበባዊ ፡ (ቴክኒካዊ) ዘዴ ፡ የተሠራ ፡ ሆኖ ፡ ይገኛል ፡ (ከቀጥር ፡ ፶፯ ፡ እስከ ፡ ፶፩ ፡ ፩፻፵፮ ፡ ፩፻፶፩) ፤ ወይም ፡ ደግሞ ፡ የሰው ፡ መግደልን ፡ ወንጀል ፡ በሚመለከተው ፡ ረገድ ፡ ስለ ፡ ካሳው ፡ አከፋፈል ፡ በሕጉ ፡ ላይ ፡ የተመለከተው ፡ ድንጋጌ ፡ ጥንታዊ ፡ የሆነውን ፡ የደም ፡ ዋጋ ፡ የመክፈል ፡ ደንብ ፡ ያልለቀቀ ፡ ከመሆኑም ፡ በቀር ፡ ይቅርታ ፡ በሚያስገኝም ፡ ሆነ ፡ በማያስገኝ ፡ በማናቸውም ፡ ዓይነት ፡ አገዳደል ፡ የሰው ፡ መግደል ፡ ወንጀል ፡ ቢፈጸምም ፡ ለሟች ፡ ወገኖች ፡ የነፍስ ፡ ዋጋ ፡ ከገዳዩ ፡ እንቀበላለን ፡ ብለው ፡ ከተሰማሙ ፡ በወንጀለኛው ፡ ላይ ፡ የሚፈጸመው ፡ የሞት ፡ ቅጣት ፡ ቀሪ ፡ መሆኑን ፡ ስለሚያመለክትና ፡ የቀድሞውን ፡ ባሕል ፡ ያልለቀቀ ፡ መሆኑን ፡ የሚያሳይ ፡ ሲሆን ፡ (ከቀጥር ፡ ፩፻፱ ፡ እስከ ፡ ፩፻፲፱) በቀድሞው ፡ ሕግ ፡ ጥንታዊ ፡ ልማድና ፡ ከዘመኑ ፡ ጋር ፡ ሊመሳሰል ፡ በሚገባው ፡ አዲስ ፡ ሕግ ፡ መካከል ፡ ያለው ፡ ልዩነት ፡ የዛሬውን ፡ የሕዝብ ፡ ፀጥታ ፡ አጠባበቅ ፡ ዘዴ ፡ በሚገባ ፡ አስተካከሎ ፡ ለመወሰን ፡ ከጊዜው ፡ ጋር ፡ ተመሳሳይ ፡ የሆነ ፡ የሕግ ፡ አስተዳደር ፡ መፍጠር ፡ እስረኣጊ ፡ ሆኖ ፡ ሲገኝ ፡ ይህን ፡ ልማድ ፡ ጨርሶ ፡ ለማስቀረት ፡ ለአዲሱ ፡ ሕግ ፡ አሠራር ፡ ከበድ ፡ ያለ ፡ ችግር ፡ ሳያጋጥመው ፡ አላለፈም ።

፫ ፤ ስለ ጉድለት፣ እርማቶችና፣ ተጨማሪ ሆነው ስለወጡ፣ “ዐዋጆች” ።

የመጀመሪያው ፡ የሕግ ፡ ማዘጋጀት ፡ ሥራ ፡ በጽሑፍ ፡ የሆነውን ፡ ሕግ ፡ ለማውጣት ፡ ከፍተኛ ፡ ግምት ፡ የሚሰጠውን ፡ ታሪካዊ ፡ እርምጃ ፡ ካለፈው ፡ በኋላ ፡ ከጥንታዊና ፡ ከልማዳዊ ፡ የባሕሪ ፡ ሕግ ፡ ወደ ፡ ዘመናዊ ፡ የጽሑፍ ፡ ሕግ ፡ ለመሸጋገር ፡ የገጠመውን ፡ ከባድ ፡ መሰናክል ፡ በቆራጥነት ፡ ያለፈም ፡ ቢሆን ፡ ከቶ ፡ ሁሉንም ፡ ባንድ ፡ ጊዜ ፡ ሊያስብበትና ፡ አጠቃሎ ፡ ለማሟላት ፡ የማይችል ፡ በመሆኑ ፡ በሕጉ ፡ መቅደም ፡ ላይ ፡ እንደተገለጸው ፡ ሁሉ ፡ በሕግ ፡ ያልተመለከቱ ፡ አዲስ ፡ ነገሮች ፡ ባጋጠሙ ፡ ጊዜ ፡ ሊፈጸም ፡ ስለሚገባው ፡ ጉዳይ ፡ በተጨማሪነት ፡ የሚሰጡትን ፡ የማሟያ ፡ ውሳኔዎች ፡ በዝርዝር ፡ መግለጽ ፡ ግዴታ ፡ ሆኖበት ፡ ተገኝቷል ። ምክንያቱም ፡ ዘርዘር ፡ ሲገልጽ ፡ “በየጊዜው ፡ አዲስ ፡ አዲስ ፡ ነገር ፡ መምጣት ፡ ልማድ ፡ ነውና ፡ በዚህ ፡ ደንብ ፡ ውስጥ” ፡ ያልተጻፈ ፡ አዲስ ፡ ነገር ፡ ሲገኝ ፡ ለጊዜው ፡ በአነጋገሩ ፡ የሚመሳሰለው ፡ በዚህ ፡ አካሄድ ፡ ይወሰን ፤ በአነጋገሩ ፡ ሳይመሳሰል ፡ በትርጓሜና ፡ በምስጢር ፡ የሚመሳሰለው ፡ ግን ፡ በዳኛው ፡ እውቀት ፡ ምርመራ ፡ እየተወሰነ ፡ ይሠራበት ፡ (መቅደም ፡ ፲፩) ፤ በሌላ ፡ በኩል ፡ ደግሞ ፡ በነገርና ፡ በትርጓሜ ፡ የማይመሳሰል ፡ ፈጽሞ ፡ አዲስ ፡ ነገር ፡ ያጋጠመ ፡ እንደሆነ ፡ ግን ፡ ከትልቁ ፡ ችሎት ፡ ደርሶ ፡ ነገሩ ፡ ይቆረጥ ፡ (መ ፡ ፲፪) ይላል ። ሕጉ ፡ ለተሠራበት ፡ ዘመን ፡ ላለው ፡ የጊዜ ፡ አካባቢ ፡ ሁኔታ ፡ ከፍ ፡ ያለ ፡ ግምት ፡ የሚሰጠው ፡ ይህ ፡ የሕግ ፡ አሠራር ፡ ጥበባዊ ፡ ዘዴ ፡ በሕግ ፡ አጻጻፍ ፡ ታሪክ ፡ ጋር ፡ እጅግ ፡ የተቀራረበ ፡ ተመሳሳይነት ፡ ያለው ፡ ከመሆኑም ፡ በላይ ፡ በጊዜው ፡ ለነበሩትም ፡ ግዴታዎች ፡ በቂ ፡ ምክንያትን ፡ የሚሰጥ ፡ መሆኑን ፡ ለአዲሱ ፡ ዘመን ፡ አስፈላጊ ፡ የሆነው ፡ ዘመናዊ ፡ ሕግ ፡ ለሚሠራበት ፡ በመጨረሻው ፡ ዝግጅት ፡ ጊዜ ፡ ታርሞ ፡ ተቃንቶና ፡ ተሟልቶ ፡ ደንበኛ ፡ ውጤት ፡ እንዲያገኝ ፡ የሚረዳ ፡ ዋነኛ ፡ ምንጭ ፡ ሊሆነው ፡ ቢችልም ፡ የቀድሞው ፡ አጻጻፍ ፡ ለዛሬው ፡ ዘመን ፡ ሕግ ፡ አጻጻፍ ፡ አስፈላጊ ፡ የሆነው ፡ ማንኛውም ፡ ጉድለት ፡ ሳይኖርበት ፡ ተሟልቶ ፡ መቅረብ ፡ ለሚገባው ፡ ድርጅት ፡ አጥጋቢ ፡ ሆኖ ፡ ባለመገኘቱ ፡ ጠባብ ፡ ከሆነው ፡ ከሕግ ፡ መሠረትነት ፡ ጋርም ፡ ሆነ ፡ የተሟላና ፡ ጉድለት ፡ የሌለው ፡ በቂ ፡ አጥጋቢነትን ፡ በመስጠት ፡ የሥልጣን ፡ መለየትን ፡ ጉዳይ ፡ በሚመለከት ፡ ረገድ ፡ ማለት ፡ የፈራጅን ፡ የአስተዳደርንና ፡ የሕግ ፡ አውጭን ፡ ክፍሎች ፡ የሥልጣን ፡ ድልድል ፡ በመለየት ፡ ረገድ ፡ ዘመናዊ ፡ የሕግ ፡ ሥነ ፡ ጽሑፍ ፡ ያላቸውን ፡ አገሮች ፡ የአጻጻፍ ፡ ዘዴ ፡ በመከተል ፡ ፋንታ ፡ ሕግ ፡ መስጠትን ፡ ማስፈጸምንና ፡ በተሰጠው ፡ ሕግ ፡ መፍረድን ፡ በአንድ ፡ ሥልጣን ፡ ሥር ፡ አጠቃሎ ፡ በመያዝ ፡ ፕሬቶሪያን ፡ (የጥንት ፡ ሮም ፡ ከተማ ፡ ዳኝነት) ወደ ፡ ተባለው ፡ ወደ ፡ ጥንታዊው ፡ የሮማዊያኖች ፡ ደንብ ፡ አፈጻጸም ፡ ዝንባሌ ፡ አድልቶ ፡ በመገኘቱ ፡ ከዘመናዊ ፡ ሕግ ፡ አሠራር ፡ ጋር ፡ ተስማሚ ፡ ሆኖ ፡ ያለመታየቱ ፡ የማያጠራጥር ፡ ነው ። ስለሆነም ፡ ግን ፡ ለሕጉ ፡ አሠራር ፡ የመጀመሪያ ፡ መነሻ ፡ ነጥብ ፡ ነው ፡ እንጂ ፡ በመቅደሙ ፡ ላይ ፡ እንደሚያስረዳው ፡ የሥልጣኔ ፡ እርምጃ ፡ ከመቀጠል ፡ የማያቋርጥና ፡ የማይቆም ፡ መሆኑን ፡ በመግለጽ ፡ የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግን ፡ ለጊዜውና ፡ ለዘመኑ ፡ ተስማሚ ፡ በሆነ ፡ ዓይነት ፡ እያሻሻሉ ፡ መሔድ ፡ እንጂ ፡ የቀድሞው ፡ ዘመን ፡ ሕግ ፡ ለአዲሱ ፡ ዘመን ፡ በቂ ፡ ሆኖ ፡ ያለመገኘቱን ፡ የሕጉ ፡ አሠራር ፡ ራሱ ፡ የተረዳው ፡ በመሆኑ ፡ ቀድሞ ፡ የነበረውን ፡ ደንብ ፡ መሠረት ፡ በማድረግ ፡ እንደዘመኑና ፡ እንደጊዜው ፡ እንደ ፡ ሰውም ፡ እውቀት ፡ ማደግ ፡ እንደኑሮውም ፡ መሻሻል ፡ መጠን ፡ ሕጉም ፡ እየተሻሻለና ፡ እየታደሰ ፡ እንዲሔድ ፡ (መቅደም ፡ ፪) ፡ የሰድብና ፡ የአካል ፡ ጉዳይ ፡ ካሳ ፡ የነፍስ ፡ ገዳዩና ፡ የሌላውም ፡ ወንጀለኛ ፡ ሁሉ ፡ መቅጫ ፡ ደንብ ፡ እንዲታ

ደስ : የተደረገው : ሠለስቱ : ምእት : በፍትሐ : ነገሥት : እንደ : ጊዜውና : እንደ :
 ዘመኑ : አኳኋን : እያያችሁ : ሥሩ : ብለው : ያዘዙትን : (መ : ኧ) በመከተል : የተሠራ :
 መሆኑን : ገልጾ : የቀድሞው : ወንጀለኛ : መቅጫ : ሕግ : ወደፊት : እየተሻሻለና : እየተ-
 ሟላ : የሚሔድ : እንጂ : የመጨረሻ : አለመሆኑን : ገልጾ : አመልክቷል ፤ በሕት : ላይ :
 በቀጥር : (፫ : ወ : መ) : እንደተነገረው : ለምሳሌ : የግርፋት : ፍርድ : ለጊዜው : ጸንቶ :
 እንዲቆይ : አስፈላጊ : መሆኑን : ሲገምት : ይህን : የመሰለውን : ልማድ : ለማሻሻል :
 እጅግ : ጥንቃቄ : ባለው : በቀስታ : እርምጃ : መራመድ : አስፈላጊ : መሆኑን : እንደ
 ተረዳውና : እንደዚሁም : አዲስ : የወጣውን : ሕግ : ያለመረዳትና : ያለማወቅ : ስለሚያ-
 ስከትለው : ውጤት : (ቀ : ፲፬ : እና : ተከታይ) : በገንዘብ : ስለሚከፈለው : መቀጫ :
 አከፋፈልና : ስለአወሰሰት : በተደረገው : ጥብቅ : ጥንቃቄ : (ቀ : ፲፫ : እና : ተከታይ :
 ፩፻፶፰ : እና : ፩፻፶፱) : ወይም : የሰድብን : የአካል : ጉዳት : ማድረስንና : የነፍስ : ግዳ
 ይን : ወንጀል : በሚመለከተው : ጉዳይ : ስለሚሰጠው : ውሳኔ : (ቀ : ፪፻፸፫—፫፻፴፱—
 ፴፻፬ : እና : ተከታይ) እየተሻሻለ : የሚለወጥ : ደንብ : ለወደፊቱ : የሚታሰብበት : መሆ-
 ኑን : ሳይገነዘበው : ያለፈ : አይደለም ።

ከኢጣልያን : ወረራና : በወረራውም : ጊዜ : ኢጣልያን : አውጥቶት : ከነበረው : ሕግ :
 በኋላ : የአገሪቱ : ነጻነት : በሚያዝያ : ፳፯ : ቀን : ፲፱፻፴፫ : ዓ : ም : ተመልሶ : በተቋቋመ :
 ጊዜ : የብሔራዊ : አስተዳደር : ድርጅት : እንደተጀመረ : ወዲያውኑ : ከ፲፱፻፴፬ : እስከ :
 ፲፱፻፴፮ : ዓ : ም : በየጊዜው : እየታወጁ : ነጋሪት : ጋዜጣ : ተብሎ : በሚጠራ : በአፈሲ
 የል : ጋዜጣ : እየተደራጁ : የወጡት : የወንጀለኛው : መቅጫ : ሕግ : ማሟያ : የሆኑት :
 ተጨማሪ : ሕጎችና : ደንቦች : የሕግ : ክፍል : ማስታወቂያዎች : በብዙ : ይገኛሉ ፤ ከነ
 ዚህም : ውስጥ : ዋናዎቻቸውን : ብቻ : ለመጥቀስ : ያህል : ባርነትን : ስለማስቀረት : የወ
 ጣውን ¹⁷ : የወንጀለኛ : መቅጫ : ተጨማሪ : አዋጅ : ስለ : ጦር : ሠራዊት : መቋቋ
 ምና : የጦር : ሠራዊት : አባል : የሆኑ : ወታደሮች : ስለሚፈጽሙት : ወንጀል ¹⁸ :
 የወጣ : አዋጅ : የሕዝብ : ጸጥታን : በማወክ : ስለሚሠሩ : ወንጀሎች : አዋጅ ¹⁹ :
 ሐሰተኛ : ገንዘቦችን : በመሥራትና : ማስረጃዎችን : ወደ : ሐሰተኛነት : በመለወጥ :
 ስለሚሠሩ : ወንጀሎች : የወጣ : አዋጅ ²⁰ : ፈንጂ : ነገሮችን : መርዛም : የሆኑ : ወይም :
 የሚያፈዙ : ነገሮችን : የቀጣይ : ጨዋታዎችንና : ሎተሪዎችን : ስለ : መቆጣጠር : የወጣ :
 አዋጅ ²¹ : በሕዝብ : መመላለሻ : መንገዶችና : በአደባባዮች : ላይ : አደጋ : ስለማድረስ :
 ወንጀል : የወጣ : አዋጅ ²² : ስለዘዋሪዎችና : ሥራ : ፈቶች : ስለ : ወርብሎች : መቆጣ
 ጠር : የወጣ : አዋጅ ²³ : ወይም : ደግሞ : ስለ : እስር : ቤቶች : (ወህኒ : ቤቶች) አቋ
 ቋምና : የግል : ነጻነትን : የማሳጣት : ቅጣት : በተወሰነ : ጊዜ : ቅጣቱ : ስለሚፈጸምበት :
 ሁኔታ : የወጣ : አዋጅ ²⁴ : ከዚህም : በቀር : በየጊዜው : የታወጁትን : ስለ : ፍርድ : ቤት :

17 በአዚህ : ጉዳይ : የወጣው : ቀጥር : ፳፯ : ነሐሴ : ፳ : ፲፱፻፴፬ : ዓ : ም : የታወጀውን : ነጋሪት :
 ጋዜጣ : በማብራራት : ግራሾን : ረሹው : ደ : ከራሚናሎገር : ኤ : ደ : ፖሊሲ : ቴክኒክ : በሚል : መጽሔት :
 በ፲፱፻፶፱ : ዓ : ም : (እ : እ : እ) በቀጥር : ፩ : በገጽ : ፪፻፸፱ : እና : ፪፻፹ : ስለ : ባርነት : ጉዳይን : ይህንኑ :
 ለማስቀረት : ኢትዮጵያ : ስለ : ወለደችው : እርምጃ : በሚል : እርእስት : የተጻፈውን : ተመልከት :

18 ቀጥር : ፳፭ : ሐምሌ : ፳፩ : ፲፱፻፴፮ : ዓ : ም : አዋጅ : ተመልከት ።
 19 ቀጥር : ፩ : ጥር : ፳፫ : ቀን : ፲፱፻፴፮ : አዋጅ ።
 20 ቀጥር : ፳፮ : ግንቦት : ፳፩ : ፲፱፻፴፮ : እና : ቀጥር : ፵፩ : ሐምሌ : ፳፱ : ቀን : ፲፱፻፴፮ : ዓ : ም : አዋጆች ።
 21 ቀጥር : ፲፱ : ሐምሌ : ፳ : ፲፱፻፴፬ : ቀጥር : ፳፱ : መስከረም : ፫ : ቀን : ፲፱፻፴፭ : ቀጥር : ፳፯ :
 ጥቅምት : ፳፩ : ቀን : ፲፱፻፴፭ : ዓ : ም : አዋጅ ።
 22 ቀጥር : ፲፮ : እና : ሰኔ : ፲፩ : ፲፱፻፴፬ : እና : መጋቢት : ፳፩ : ፲፱፻፴፭ : ዓ : ም : አዋጅ ።
 23 ቀጥር : ፳፱ : ግንቦት : ፳፩ : ፲፱፻፴፱ : የወጣ : አዋጅ ።
 24 ቀጥር : ፵፩ : ጥር : ፳፩ : ፲፱፻፴፮ : የወጣ : አዋጅ ።

አቋቋምና ፡ ስለ ፡ ፍርድ ፡ ሥራ ፡ አካሄድ ፡ ድርጅት ፡ የተሰጡትን ፡ የሥነ ፡ ሥርዓት ፡ አፈጻጸምን ፡ የሚመለከቱትንና ²⁵ ፡ ለምሳሌም ፡ ስለ ፡ ዐቃቤያነ ፡ ሕግ ፡ መቋቋምና ፡ ስለ ፡ ጠቅላይ ፡ ዐቃቤ ፡ ሕግ ፡ ሥራና ፡ ሥልጣን ²⁶ ፡ የወጣውን ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ አዋጆች ፡ ሳንዘረዝር ፡ ለቀድሞው ፡ ሕግ ፡ ማሟያ ፡ የወጡት ፡ ተጨማሪ ፡ የሕግ ፡ አዋጆች ፡ ለዘመናዊው ፡ አጋጣሚ ፡ ነገር ፡ አስቸኳይ ፡ ሆነው ፡ ለተገኙት ፡ ጉዳዮች ፡ ሁሉ ፡ የተደራጁ ፡ ሆነው ፡ እንዲገኙ ፡ ለማድረግ ፡ የተፈጸመውን ፡ ድካምና ፡ ጥረት ፡ በግልጽ ፡ ሊያስረዳን ፡ ችሏል።

ስለሆነም ፡ ግን ፡ በጠቅላላው ፡ አፈጻጸም ፡ ረገድ ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ ሊውል ፡ በሚችልበት ፡ መንገድ ፡ ችግርን ፡ ያስከተለ ፡ ከመሆኑም ፡ በላይ ፡ ሲፈጽሙ ፡ የሚገባቸውን ፡ መሠረታዊ ፡ ነገሮች ፡ አጠቃሎ ፡ ባለመያዙ ፡ እጅግ ፡ ከፍተኛ ፡ ግምት ፡ ያላቸውን ፡ ዋና ፡ ዋና ፡ ነጥቦች ፡ ለማሟላት ፡ ባለመቻሉ ፡ ቅጣት ፡ የሚያስከትሉትን ፡ ድንጋጌዎች ፡ ለይቶ ፡ በማሳወቅ ፡ ረገድም ፡ ሆነ ፡ በአወሳሰናቸው ፡ በኩል ፡ በሕግ ፡ ተደንግገው ፡ ሊገለጹ ፡ የሚገባቸውን ፡ ጉዳዮች ፡ የተዘበራረቁ ፡ አድርጓቸው ፡ መገኘቱ ፡ ለዘመኑ ፡ አስቸኳይ ፡ ሆነው ፡ ለተገኙትም ፡ መሠረታዊያን ፡ ጉዳዮች ፡ ሕጉን ፡ አሟልቶና ፡ አጠቃሎ ፡ በማቅረብ ፡ ረገድ ፡ በቂና ፡ አጥጋቢ ፡ ሆኖ ፡ አልተገኘም። በዚህ ፡ ሁኔታም ፡ በጠቅላላው ፡ ከፍሎ ፡ መገኘት ፡ ይገባቸው ፡ የነበሩት ፡ የብሔራዊው ፡ ሕግ ፡ የሥራ ፡ አፈጻጸምና ፡ የሕጉ ፡ ሥልጣን ፡ ወሰን ፡ ከውጭ ፡ አገር ፡ ወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ጋር ፡ ስለሚጋጭበት ፡ ስለሚገናኝበትና ፡ በዚህ ፡ ረገድ ፡ ስለሚፈጸመው ፡ ደንብ ፡ ስለ ፡ ወንጀል ፡ አላፈነትና ፡ ስለ ፡ ጥፋተኛነት ፡ ሁኔታና ፡ ቅጥ ፡ (ፎርም) ፡ አካለ ፡ መጠን ፡ ያላደረሱ ፡ ወንጀለኞችና ፡ ደጋግመው ፡ ወንጀልን ፡ በሚሠሩ ፡ የወንጀልን ፡ ሥራ ፡ ሞያ ፡ አድርገው ፡ በያዙ ፡ አጥፊዎች ፡ ላይ ፡ ሊወሰድ ፡ ስለሚገባው ፡ እርምጃና ፡ ስለሚወሰነውም ፡ የቅጣት ፡ ሁኔታ ፡ ወይም ፡ ደግሞ ፡ ክስ ፡ ወይም ፡ የወንጀል ፡ ቅጣት ፡ በይርጋ ፡ ስለሚቀርበትና ፡ ስለሚሠረዝበት ፡ ደንብ ፡ ዘመናዊ ፡ ለሆኑ ፡ ሕጎች ፡ ከፍ ፡ ያለ ፡ ቁም ፡ ነገርን ፡ ስለ ፡ ያዘው ፡ ቅጣትን ፡ በገደብ ፡ ስለማገድ ፡ በአመክሮ ፡ አስቀድሞ ፡ ስለመፍታትና ፡ እንደገና ፡ ስለመሠየም ፡ ይህን ፡ ለመሳሰሉት ፡ ለወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ አሠራር ፡ ዋነኛ ፡ መሠረታዊን ፡ ጉዳዮች ፡ ለሆኑት ፡ ፕሮብሌሞች ፡ በቂ ፡ የሆነ ፡ ፍች ፡ የሚሰጥ ፡ ድንጋጌ ፡ ለይቶ ፡ ሳይገልጽ ፡ በመቅረቱ ፡ ያሠራሩ ፡ ቅንጅት ፡ (ሲስቴም) የተለያየና ፡ የተያይዞ ፡ ያልተደራጀ ፡ ሆኖ ፡ ተገኝቷል። እንዲሁም ፡ በሕጉ ፡ ልዩ ፡ ክፍል ፡ ውስጥ ፡ መገኘት ፡ ይገባቸው ፡ የነበሩት ፡ ዋና ፡ ዋና ፡ መሠረታዊያን ፡ ነገሮች ፡ ሳይሟሉ ፡ በመቅረታቸው ፡ ስለ ፡ ሰው ፡ መብቶች ፡ አጠባበቅ ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ ስለሚፈጸሙ ፡ ወንጀሎች ፡ በሕዝባዊ ፡ ጥቅሞች ፡ ላይ ፡ የሕዝብ ፡ ጤንነትን ፡ የመገናኛ ፡ መሥመሮችንና ፡ መንገዶችን ፡ በፍርድ ፡ ሥራ ፡ አካሄድ ፡ ላይ ፡ ስለሚሠሩ ፡ ወንጀሎችና ፡ ወይም ፡ ደግሞ ፡ በንብረት ፡ ላይ ፡ ወይም ፡ በኢኮኖሚክ ፡

25 ቍጥር ፡ ፪ ፡ ጥር ፡ ፳፫ ፡ ፲፱፻፵፱ ፡ ቍጥር ፡ ፳፪ ፡ ግንቦት ፡ ፳፩ ፡ ፲፱፻፵፮ ፡ ቍ ፡ ፯ ፡ ሰኔ ፡ ፳፩ ፡ ፲፱፻፵፱ ፡ ቍ ፡ ፳፻፪ ፡ ታኅሣሥ ፡ ፳፩ ፡ ፲፱፻፵፩ ፡ ቍ ፡ ፳፻፱ ፡ ጥቅምት ፡ ፳፱ ፡ ፲፱፻፵፰ ፡ የወጡትን ፡ አዋጆችተመልከት።

26 የአዋጅ ፡ ቍ ፡ ፳፱ ፡ ጥቅምት ፡ ፳፩ ፡ ፲፱፻፵፩ ፡ ፯ ፡ ም ፡ እና ፡ ተጨማሪ ፡ አዋጆች ፡ ቍ ፡ ፳፻፲፩ ፡ እና ፡ ፳፻፳፫ ፡ ሐምሌ ፡ ፳፩ ፡ ፲፱፻፵፫ ፡ እና ፡ ሐምሌ ፡ ፳፩ ፡ ፲፱፻፵፮ ፡ ፯ ፡ ም ፡ የፈደራል ፡ ነገር ፡ የሆኑ ፡ የፍትሕ ፡ ብሔርና ፡ የወንጀልን ፡ ጉዳይ ፡ የሚመለከት ፡ በአዋጅ ፡ ቍ ፡ ፳፻፱ ፡ (ሀ) እና ፡ ፳፻፵፩ ፡ መስከረም ፡ ፲፭ ፡ ፲፱፻፵፮ ፡ እና ፡ መስከረም ፡ ፳ ፡ ፲፱፻፵፮ ፡ ፯ ፡ ም ፡ ተዘርዘር ፡ ይገኛል። የወንጀልን ፡ ጉዳይ ፡ ስለሚያብራሩ ፡ ወይም ፡ ስለሚያሻሽሉ ፡ ሕጎች ፡ ሁሉ ፡ ቀደም ፡ ብለን ፡ በጠቀስነው ፡ በማራን ፡ መጽሐፍ ፡ ውስጥ ፡ ምዕራፍ ፡ ፳ ፡ የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ገጽ ፡ ፳፻፱ ፡ እና ፡ ለጣቂዎቹን ፡ ይመለከቷል። ከዚህም ፡ አያይዞ ፡ በየጊዜው ፡ የወጡትን ፡ ንዑሳን ፡ ደንቦችና ፡ ትእዛዞችን ፡ መጥቀስ ፡ ተቧቢ ፡ ነው። ለኢትዮጵያ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ መንግሥት ፡ የፖሊስ ፡ ሠራዊት ፡ በ፲፱፻፵፪ ፡ የወጡ ፡ ትእዛዞች።

ጥቅሞች፡ ላይ፡ ስለሚፈጸሙ፡ ወንጀሎች፡ ሊወሰድ፡ የሚገባውን፡ የቅጣት፡ አወሳሰን፡ እርምጃ፡ ላያመለክት፡ አልፏል ።

፬ ፤ አዲሱን፡ የወንጀለኛ፡ መቅጫ፡ ሕግ፡ ለማዘጋጀት፡ ስለ፡ ተሰጡ፡ መሪ፡ ትእዛዞች ።

ግርማዊ፡ ንጉሠ፡ ነገሥት፡ መጋቢት፡ ፲፯፡ ቀን፡ ፲፱፻፵፮፡ ዓ፡ ም፡ የሕግ፡ አዘጋጅ፡ ኮሚሲዮንን፡ ጉባኤ፡ በከፈቱ፡ ጊዜ፡ ልዑል፡ የኢት፡ ን፡ ነ፡ መንግሥት፡ አልጋ፡ ወራሽ፡ የኢትዮጵያ፡ ቤተ፡ ክርስቲያን፡ ርእሰ፡ ሊቃና፡ ጳጳሳት፡ ብፁዕ፡ አቡነ፡ ባስልዮስና፡ የዘውድ፡ ምክር፡ ቤት፡ አባሎች፡ ባሉበት፡ ሚኒስትሮችና፡ ከፍተኛ፡ ሙኳንን ቶች፡ በተገኙበት፡ ባደረጉት፡ ንግግር፡ የሰጡትን፡ መሪ፡ ትእዛዝ፡ የተከተለ፡ የተሟላ፡ አጥጋቢና፡ ግልጽ፡ የሆነ፡ ዘመናዊና፡ አዲስ፡ የወንጀለኛ፡ መቅጫ፡ ሕግ፡ ለመመሥረት፡ የመነሻ፡ መሠረት፡ የሆኑን፡ ነጥቦች፡ ከዚህ፡ በላይ፡ ዘርዘረን፡ ያመለክትናቸው፡ ነዋሪ፡ ሕጎች፡ ነበሩ ። ንጉሠ፡ ነገሥቱም፡ በንግግራቸው፡ ውስጥ፡ ከዚህ፡ ቀደም፡ የተፈጸሙትን፡ የሕግ፡ ማዘጋጀትን፡ ሥራዎች፡ ከፍተኛነት፡ ጠቅሰዋል ።²⁷

ንግግራቸውን፡ በመቀጠል፡ “ሕገ፡ መንግሥታችንን፡ ካሻሻልን፡ በኋላ²⁸፡ ላለፉት፡ ዘመናት፡ ያስገኘውን፡ ፍሬ፡ በማስታወስ፡ ለዛሬው፡ ጊዜያችን፡ አስፈላጊ፡ የሆነውን፡ በማሰብና፡ ለመጨመርም፡ የሚጠቅመውን፡ ለማደራጀት፡ ለንጉሠ፡ ነገሥት፡ መንግሥት፡ ግዛታችን፡ እጅግ፡ ታላቅ፡ የሆነውን፡ የፍትሕ፡ ብሔር፡ የንግድ፡ የወንጀል፡ ፍትሕ፡ ነገሥቶች፡ ፍትሕ፡ ሥነ፡ ሥርዓት፡ እንዲደራጅ፡ ስናስብ፡ በሥልጣኔ፡ ወደ፡ ፊት፡ እየቀደሙ፡ መሄድ፡ ለሕዝባችን፡ እድገት፡ ለሕይወታችንም፡ ዋና፡ ቅሬታ፡ ሆኖ፡ መቆጠር፡ ይገባዋል ። ባንድ፡ ወገን፡ የመንግሥታችንን፡ አቁዋም፡

²⁷ የፍትሕ፡ ነገሥት፡ አዘጋጅ፡ ኮሚሲዮን፡ ጉባኤ፡ በተቋቋመ፡ ጊዜ፡ ስለተደረገው፡ የምረቃ፡ ሥነ፡ ሥርዓትና፡ እንዲሁም፡ በዚህ፡ አጋጣሚ፡ ጊዜ፡ ንጉሠ፡ ነገሥቱ፡ ያደረጉትን፡ ንግግር፡ አብራርተው፡ በመግለጽ፡ በአዲስ፡ አበባ፡ ጋዜጣዎች፡ ታትመዋል፡ በመጋቢት፡ ፳፮፡ ፲፱፻፶፬፡ (እ፡ ኤ፡ አ) የወጣው፡ ኢትዮጵያን፡ ሄራልድ፡ ፲፯፡ ፳፻፲፱፡ ፪፡ ቀን፡ የታተመውን፡ የዛሬይቱ፡ ኢትዮጵያ፡ ተመልክት ። እኛም፡ ረጅሞ፡ ኢንፎርሲዮናል፡ ደ፡ ከሪፖርተር፡ ኤ፡ ደ፡ ፖሊስ፡ ቴክኒክ፡ በተባለው፡ መጽሔት፡ በሰጠው፡ ርዕስ፡ እንቀጽ፡ ኢትዮጵያ፡ ወደ፡ ዘመናዊ፡ ሕግ፡ በሚል፡ አርዕስት፡ ፲፱፻፶፬፡ (እ፡ ኤ፡ አ) ገጽ፡ ፪፻፶፡ አና፡ ረጅሞ፡ ፔናል፡ ሱዊስ፡ በተባለ፡ መጽሔት፡ ፲፱፻፶፮፡ (እ፡ ኤ፡ አ) ገጽ፡ ፫፻፶፭፡ በጻፍነው፡ አዲሲቱ፡ ኢትዮጵያና፡ የአዲሱ፡ ሕግ፡ ዝግጅት፡ በሚል፡ አርዕስት፡ ገልጸዋል ።

²⁸ የሦስት፡ ሺሕ፡ ዘመናት፡ ታሪክ፡ ላለው፡ የንጉሠ፡ ነገሥት፡ ግዛት፡ ከታሪኩ፡ የመጀመሪያ፡ ጊዜ፡ የሆነውን፡ የመጀመሪያ፡ ሕገ፡ መንግሥት፡ የሰጡት፡ የዛሬው፡ መሪ፡ ግርማዊ፡ ቀዳማዊ፡ ኃይለ፡ ሥላሴ፡ የንጉሠ፡ ነገሥትነትን፡ ዘውድ፡ በተቀዳጀ፡ በሁለተኛው፡ ዓመት፡ ሐምሌ፡ ፱፡ ቀን፡ ፲፱፻፳፫፡ ዓ፡ ም፡ ነው ። ሕገ፡ መንግሥቱንም፡ ያወጀው፡ ደንጋጌ፡ እነጋገር፡ የንጉሠ፡ ነገሥቱ፡ ሐሳብና፡ ግብ፡ ምን፡ እንደነበረ፡ በግልጽ፡ የሚያሰረዳን፡ ነው ። ቃሉም፡ «በእግዚአብሔር፡ ቸርነት፡ በሕዝብ፡ ጎብረት፡ ለኢትዮጵያ፡ ንጉሠ፡ ነገሥትነት፡ ተመርጠን፡ ዘውድንና፡ ዙፋኑን፡ በሕግ፡ አግባብ፡ ተቀብለን፡ ስንቀባ፡ ለዚህ፡ ታማኝ፡ ለመሆን፡ ለመረጠን፡ ፈጣሪያችን፡ የምንመልሰው፡ ወረታ፡ የተቀበልነውን፡ እደራ፡ እኛም፡ ሠርተን፡ ጠብቀን፡ ተከታያችንም፡ በሕግ፡ እንዲቀበለንና፡ በደንብ፡ እንዲሠራ፡ ለሀገራችንም፡ በመልካም፡ አስተዳደር፡ በሕግ፡ የሚጠበቅበትን፡ ደንብ፡ ከግብ፡ በቀር፡ ሌላ፡ የምንመልሰው፡ ወረታ፡ ስለሌለን፡ ... ከእግዚአብሔር፡ እጅ፡ ታላቅ፡ የሆነ፡ አደራ፡ ስለተቀበልን፡ መንግሥታችን፡ የሚጻፍበትን፡ የሕዝባችን፡ ኑር፡ የሚሻሻልበትንና፡ ሕዝባችን፡ ወደ፡ ታላቅ፡ ሥልጣኔና፡ የደስታ፡ መንገድ፡ ተመርቶ፡ ነፃ፡ የሆኑና፡ የሠለጠኑ፡ ሕዝቦች፡ ያገኙትን፡ መልካም፡ ነገር፡ ሁሉ፡ የሚያገኝበትን፡ ግወጅና፡ ግሠራት፡ የሚገባ፡ መሆኑን፡ አስተውለን» (ከዚህ፡ ቀደም፡ የጠቀስነውን፡ የገርንጉል፡ ጭገራን፡ ድርሰት፡ ገጽ፡ ፸፱፡ እና፡ ተከታዩን፡ ተመልክት) ።

ሕግ፣²⁹ ወደ፣ ሥልጣኔ፣ ለመምራት፣ በሌላው፣ ወገን፣ ደግሞ፣ የሕዝባችንን፣ ኑሮ፣ ለማሻሻል፣ ከዓለም፣ ሕዝብ፣ ጋራ፣ በመቀራረብና፣ በመረዳት፣ እየሠሩ፣ ለመኖር፣ በባሕርም፣ በንግድም፣ የሚደረገው፣ መገናኛ፣ አስገዳጅ፣ የሚያደርገውን፣ ነገር፣ ለማቋቋም፣ ስንል፣ ያቀድነውን፣ ፕሮግራም፣ እየተከታተልን፣ ለመፈጸም፣ የኢትዮጵያን፣ መሠረታዊ፣ ሕጎች፣ በትምህርት፣ በንግድና፣ በባሕር፣ ከምንገናኛቸው፣ አገሮች፣ ጋር፣ ካሁኑ በበለጠ፣ አካላትን፣ ማቀራረብና፣ ትይዩ፣ ማድረግ፣ አስፈላጊነቱ፣ ተገልጿል። በአገሪታችንም፣ ግንኙነቶች፣ በጽኑ፣ መሠረት፣ ለማቋቋምና፣ ለማጠንከር፣ የሕግን፣ ግልጽነትና፣ እርግጠኛ፣ የሰትና፣ በሚሰጥ፣ ሁኔታ፣ ማዘጋጀት፣ ጠቃሚ፣ መሆኑን፣ ተገንዝበናል”። ካሉ፣ በኋላ ፤

ሰለ፣ ሕጉ፣ ማዘጋጀት፣ ጉዳይ፣ ከልንተለው፣ የሚገባን፣ የአሠራር፣ ዘዴ፣ የትኛውን፣ መሠረት፣ አድርጎ፣ መከተል፣ እንደሚገባው፣ በመሪ፣ ትእዛዛቸው፣ ሲገልጹልን፣ አዲስ፣ በታወጀው፣ የወንጀለኛ፣ መቅጫ፣ ሕግ፣ መቅደም፣ ላይ፣ እንደተናገሩት፣ “ኢትዮጵያ፣ ከመላው፣ ዓለም፣ ተቀዳሚ፣ የሚሆን፣ የሕግ፣ አውጭነት፣ ቢኖራትም፣ እንኳ፣ ለሕዝባችን፣ በሚሰማማው፣ መጠን፣ በሌሎች፣ አገሮች፣ ከሚገኙት፣ ሕጎች፣ የተሻሉትን፣ እየመረጥን፣ ባገራችን፣ እንዲሠራባቸው፣ ለማድረግ፣ ችላ፣ ብለን፣ አናውቅም ። ስለሆነም፣ ... የኮሚሲዮኑ፣ ሥራ፣ መነሻ፣ ሳያቋርጥ፣ ከብዙ፣ ዘመናት፣ ጀምሮ፣ ሳይቋረጥ፣ የመጣው፣ የኢትዮጵያ፣ መሠረታዊ፣ ሕግና፣ ልማድ፣ መሆን፣ ይገባል”። ብለው፣ የተናገሩት፣ ለሕገ፣ መንግሥቱ፣ ሥራ፣ ከገንዘብ፣ መሠረታዊ፣ የመነሻ፣ ነጥብ፣ ሆኖ፣ እንዳገለገለ፣ ሁሉ፣ ለአዲሶቹ፣ ሕጎች፣ ዝግጅትም፣ መሠረት፣ ሆኖ፣ አገልግሎትናል³⁰ ። ሕጉን፣ እንዲያዘጋጁ፣ የተጠሩት፣ የኤውሮፓ፣ ሊቃውንት፣ መሆናቸውም፣

²⁹ በጥቅምት፣ ፳፫፣ ፲፱፻፵፭፣ በተደረገው፣ የፍጅኛው፣ የዘውድ፣ በዓል፣ ኢየሱሳይ፣ ጊዜ፣ ሁለት፣ ምክር፣ ቤቶች፣ በተሰበሰቡበት፣ ግርግጫ፣ ንጉሠ፣ ነገሥት፣ ቀዳማዊ፣ ኃይለ፣ ሥላሴ፣ ባደረጉት፣ የዙፋን፣ ንግግር፣ ላይ፣ የላራ፣ ፍጅ፣ ዓመት፣ በፈቃዳቸው፣ የሰጡት፣ ሕግ፣ መንግሥት፣ የኢትዮጵያን፣ መንግሥት፣ አስተዳደር፣ መሥርቶ፣ በጠነከረ፣ ዓምድ፣ ላይ፣ ያቆየ፣ መሆኑን፣ በማስታወስ፣ ጸሰጠነው፣ ሕገ፣ መንግሥት፣ ሰበብ፣ ሕዝባችን፣ ያደረገውን፣ የሥልጣኔ፣ እርምጃና፣ የደረሰበትን፣ የዕውቀት፣ ደረጃ፣ በመመልከት፣ እንደገና፣ ደግሞ፣ ሕገ፣ መንግሥትን፣ ማሻሻልና፣ ለሚመጣው፣ ዘመን፣ በቂ፣ መሪነት፣ የሚኖረው፣ ሕገ፣ መንግሥት፣ መሰጠት፣ አስፈላጊ፣ መሆኑን፣ ተረድተን፣ አዲስ፣ ሕገ፣ መንግሥት፣ ስንሰጥ፣ በጣም፣ ደስ፣ እያለን፣ ነው። ሲሉ፣ የተናገሩት፣ በዓለም፣ ፊት፣ እጅግ፣ ከፍ፣ ያለ፣ አድናቆትን፣ ባስከተለው፣ የዙፋን፣ ንግግር፣ አሻሽለው፣ የሰጡት፣ ሕገ፣ መንግሥት፣ ኢትዮጵያ፣ ያደረገችውን፣ ከፍ፣ ያለ፣ እርምጃና፣ መሻሻል፣ የሚያስረጋ፣ ከመሆኑም፣ በቀር፣ መጀመሪያ፣ ከተሰጠው፣ ሕገ፣ መንግሥት፣ ይበልጥ፣ የተሻሻለና፣ ለዘመኑ፣ ተስማሚ፣ የሆነ፣ ሕገ፣ መንግሥት፣ አሻሽሎ፣ መስጠት፣ ለኢትዮጵያ፣ ዘመናዊ፣ ኑሮ፣ የሁን፣ ያህል፣ ጥቅም፣ እንደሚያስገኝ፣ ለመረጣት፣ እዳጋች፣ ሆኖ፣ እድገትም፣ በ፩፻፴፭፣ እንቀጽ፣ የተመደበው፣ የተሻሻለው፣ ሕገ፣ መንግሥት፣ በቀጥር፣ ፩፻፵፱፣ ፲፱፻፵፭፣ አዋጅ፣ ጸድቆ፣ በጥቅምት፣ ፳፮፣ ፲፱፻፵፭፣ ዓ.ም.፣ በ፲፭ኛው፣ ዓመት፣ ቀጥር፣ ፮፣ ነጋሪት፣ ጋዜጣ፣ አረሲዬል፣ በሆኑት፣ በእግርኛና፣ በእንግሊዝኛ፣ ቋንቋዎች፣ ታትሞ፣ ይገኛል ። በዚህም፣ ጊዜ፣ ያደረጉት፣ የዙፋን፣ ንግግር፣ በኢትዮጵያና፣ በፈረንሳይ፣ ንግድ፣ ምክር፣ ቤት፣ አግካይነት፣ በፈረንሳይኛ፣ ቋንቋ፣ ተተርጉሞ፣ ፓሪስ፣ ፲፱፻፶፩፣ ዓ.ም. (እ.ኤ.አ) ቀ. ፴፮፣ ከገጽ፣ ፲፩፣ እስከ፣ ፳፩፣ ይገኛል ። እኛም፣ (ግራዘን) ሳቪ፣ ዝግጅትና፣ በተባለው፣ መጽሔት፣ በአካባቢ፣ ፲፱፻፶፩፣ ዓ.ም. (እ.ኤ.አ) በቀጥር፣ ፪፻፵፩—፪፻፵፮፣ በገጽ፣ ፲፭—፳፫፣ እና፣ ፳፭—፴፣ የንጉሠ፣ ነገሥቱ፣ የዘውድ፣ በዓል፣ ኢየሱሳይና፣ አዲሱ፣ የኢትዮጵያ፣ ሕግ፣ በሚል፣ አርእስታችን፣ ጠቅላላ፣ አስተያየታችንን፣ ገልጻል ። ከዚህም፣ በቀር፣ በማድረግ፣ ከተማ፣ ረጅሜ፣ ደ፣ ማድረግ፣ አስትሪያ፣ በተባለው፣ መጽሔት፣ ቀጥር፣ ፵፪—፵፭፣ በእስፓኛል፣ ቋንቋ፣ ተተርጉሞ፣ ታትሟል ።

³⁰ ግርግጫ፣ ንጉሠ፣ ነገሥት፣ የመንግሥታቸው፣ የሥራ፣ ተካፋይ፣ የሆኑት፣ የየክፍሉ፣ ባለሥልጣናት፣ በሙሉ፣ ተሰብስበው፣ በተገኙበት፣ የመጀመሪያውን፣ ሕገ፣ መንግሥት፣ በፈርግቸው፣ ባጸደቁ፣ ጊዜ፣ ባደረጉት፣ የዙፋን፣ ንግግር፣ ላይ፣ እንደገለጹት፣ ፍሕግ፣ ለሰው፣ ከሁሉ፣ የሰለጠነ፣ የሚጠቅም፣ መሆኑን፣ ግንም፣ አይሰተውም ። መከበር፣ መጠቀምም፣ የሚገኙት፣ በሕግ፣ መተካከል፣ የተነሳ፣ ነው ። መሞረድም፣ መጎዳትም፣ የሚመጡት፣ ከሕግ፣ መንግሥት፣ የተነሳ፣ ነው ። ግፍና፣ በደል፣ የሚበኩት፣ ሕግ፣ ባለመቆሙ፣ ነው ። ... ብለው ሲናገሩ፣ ግርግጫ፣ ንጉሠ፣ ነገሥት፣ ከዚህ፣ ቀጥሎ፣ የተገለጹትን፣ መሠረታዊያን፣ ነገሮች፣ አቁመዋል ። ... ፳ኛ፣ የሕግ፣ ጠቃሚነቱ፣ ወይም፣ ቀጭነቱ፣ ለግንም፣ ቢሆን፣ የማያሳ፣ ትክክል፣ እንዲሆን፣ ... ፳ኛ፣ ሕግ፣ ግስፈላጊ፣ ማንኛውም፣ የትዳር፣ አካላትን፣ ተሻሽሎ፣ የተደላደለና፣ በታመነ፣ መሠረት፣ እንዲሆን፣ ነውና፣ ሁሉንም፣ አሻሽሎ፣ የሚያደላድል፣ ዕውቀት፣ ነው ። የኢትዮጵያም፣ አስተዳደር፣ በግናቸውም፣ ረገድ፣ ወደ፣ ዕውቀትና፣ ወደ፣ ሲያንቲሰክ፣ ጥበብ፣ የተመራ፣ እንዲሆን፣ ... ፳ኛው፣ መሠረታዊ፣ አሳብ፣ ደግሞ፣ ይህን፣ ጋይሉ፣ ቃል፣ ስንዘጋ፣ የምንገልጸውንው ። (ከዚህ፣ ቀደም፣ የጠቀስነውን፣ የገርገጉል፣ ላገረገገ፣ ድርሰት፣ ገጽ፣ ፳፫፣ ተመልክት) ።

ኢትዮጵያ ፡ ለዛሬው ፡ ሲያንቲፊካዊ ፡ (የሥነ ፡ ፍጥረቶች ፡ ትክክለኛ ፡ ምርምር ፡ ዕውቀት) ዘመን ፡ ተስማሚ ፡ የሆነ ፡ ዘመናዊ ፡ ሕግ ፡ አውጥታ ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ ለማዋል ፡ ያላትን ፡ ፍላጎት ፡ የሚመስከር ፡ ሲሆን ³¹ ፡ ባንድ ፡ ወገን ፡ ደግሞ ፡ ባለፉት ፡ ዘመናት ፡ ከማድረግ ፡ ልምድ ፡ የተገኘው ፡ ዕውቀት ፡ ቅርስ ፡ (ኤክስፐሪያንስ) መታሰቢያነቱን ፡ ይዘ ፡ መኖር ፡ የሚገባው ፡ መሆኑን ፡ ባለመዘንጋት ፡ ከብዙ ፡ ሺህ ፡ ዘመናት ፡ ጀምሮ ፡ ሲያያዝ ፡ የመጣው ፡ ወደር ፡ የሌለው ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ አሠራር ፡ ባሕላዊ ፡ እምነት ፡ ለዘመናዊው ፡ ሕግ ፡ አሠራር ፡ የመነሻ ፡ ነጥብ ፡ መሆን ፡ ይገባዋል ፡ ስለዚህ ፡ ሕጉ ፡ በሚዘጋጅበት ፡ ጊዜ ፡ ምንም ፡ የትክክለኛነታቸው ፡ ዝና ፡ የታወቀላቸው ፡ ቢሆን ፡ ማንኛዎቻችንም ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ሕጎች ፡ ቃል ፡ በቃል ፡ መገልበጥ ፡ እነዚህ ፡ ዝነኛ ፡ ናቸው ፡ ተብለው ፡ የሚገመቱት ፡ ባዕድ ፡ ሕጎች ፡ የመነጨበትንና ፡ በጊዜ ፡ ብዛትም ፡ እየተሻሻሉ ፡ ተጠርተው ፡ የተገኙበትን ፡ ታሪክና ፡ የፖለቲካ ፡ ምንጭ ፡ አገልግሎታቸው ፡ የተመደበው ፡ ምን ፡ ዓይነት ፡ ባሕል ፡ ላለው ፡ ሕዝብ ፡ መሆኑን ፡ ያለመገመትና ፡ በቀጥታ ፡ ተወስደው ፡ ለሌላ ፡ ቢሰጡም ፡ እጅግ ፡ ልዩነትን ፡ የሚያስከትሉ ፡ በመሆናቸው ፡ ጉዳትን ፡ እንጂ ፡ ጥቅምን ፡ የማያስገኙ ፡ መሆናቸውን ፡ እንዳለመገንዘብ ፡ ይቆጠራል።

ሕግ ፡ ሲባል ፡ የባሕል ፡ መታሰቢያ ፡ መስታዮት ፡ መሆንና ፡ እንዲሁም ፡ ይህንኑ ፡ ባሕል ፡ የሚያሻሽልና ፡ አጽድቆ ፡ የሚያኖር ፡ ሐውልት ፡ መሆን ፡ ይገባዋል ፡ አንድ ፡ አገር ፡ ራሱ ፡ እንደ ፡ አንድ ፡ አካል ፡ የሚቆጠር ፡ የግል ፡ ጠባይና ፡ የግሉ ፡ የሆነ ፡ ፍላጎት ፡ ያለው ፡ እንደመሆኑ ፡ መጠን ፡ ጤናማ ፡ እድገቱንና ፡ ሕብረታዊ ፡ እርምጃውን ፡ እንዲያገኝ ፡ የተረጋገጠ ፡ ዋስትና ፡ ለመስጠት ፡ ይህንኑ ፡ መሠረታዊ ፡ አሳብ ፡ መከተል ፡ ተገቢ ፡ መሆኑ ፡ የማያጠራጥር ፡ ነው ።

ይህም ፡ መሠረታዊ ፡ አሳብ ፡ አርቆ ፡ አስተዋይ ፡ የሆኑት ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ ቀዳማዊ ፡ ኃይለ ፡ ሥላሴ ፡ በ፲፱፻፳፫ ፡ ዓ ፡ ም ፡ የመጀመሪያውን ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ ባወጁ ፡ ጊዜ ፡ “ይኸውም ፡ ያቆምነው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ ልብ ፡ ወለድ ፡ ሳይሆን ፡ ከአገር ፡ ልማድ ፡ ሳይፋለስ ፡ ከሰለጠኑት ፡ መንግሥት ፡ ሕዝቦች ፡ ጋር ፡ የተያያዘና ፡ የተቀራረበ ፡ ስለሆነ ፡ ከመሳፍንቶቻችንና ፡ ከመኳንንቶቻችን ፡ እውቀት ፡ ካላቸው ፡ ከኢትዮጵያ ፡ ተወላጆችም ፡ አሳቡን ፡ እየረፉን ፡ ተስማምተንበታል” ሲሉ ፡ በተናገሩት ፡ ቃል ፡ ተገልጾ ፡ እናገኘዋለን ። በንግግራቸውም ፡ ውስጥ ፡ “ሰው ፡ ይጀምራል ፡ እንጂ ፡ የመጨረስ ፡ ኃይል ፡ ያለው ፡ እግዚአብሔር ፡ ብቻ ፡ ነው ።” የሚለው ፡ ቃል ፡ ይህ ፡ በጎ ፡ ሥራ ፡ መልካም ፡ ውጤትን ፡ አግኝቶ ፡ ለሁሉም ፡ ነዋሪና ፡ ከፍ ፡ ያለ ፡ ጥቅምን ፡ የሚያስገኝ ፡ በመሆን ፡ ለትውልደ ፡ ትውልድ ፡ የሚተላለፍ ፡ እንደሚሆን ፡ በአጀማመሩ ፡ ሳይ ፡ ሙሉ ፡ ተሰፋ ፡ የሚጣልበት ፡ ሆኖ ፡ ተገኝቷል ።

ይህ ፡ ሲሆን ፡ እንግዲህ ፡ አዲሱን ፡ ሕግ ፡ ለማዘጋጀት ፡ ባጭሩ ፡ ተፈላጊና ፡ ተስማሚ ፡ ሲሆን ፡ የሚችለው ፡ የመነሻ ፡ ነጥብ ፡ ሙሉ ፡ በሙሉ ፡ መሠረታዊና ፡ ፍጹም ፡ ብሔራዊ ፡ በመሆን ፡ ለአገሪቱ ፡ የፍርድ ፡ ሥራ ፡ አካሄድ ፡ ባሕላዊ ፡ ልማድና ፡ በአፈጻጸሙም ፡ ረገድ ፡ ለጊዜውና ፡ ለአገሩ ፡ ሕዝብ ፡ ኑሮ ፡ ተስማሚ ፡ የሆነ ፡ የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግን ፡ ማዘጋጀት ፡ አስገዳጅ ፡ መሆኑን ፡ ለማወቅ ፡ ከዚህ ፡ የበለጠ ፡ ማስረጃ ፡

³¹ እዲሶቹን ፡ ሕጎች ፡ ያዘጋጁት ፡ ሊቃውንት ፡ ቀጥሎ ፡ የተመለከቱት ፡ ናቸው ፡-

ለንግድ ፡ ሕግና ፡ ለባሕር ፡ ሕግ ፡ ረቂቆች ፡ ማዘጋጀት ፡ ሥራ ፡ ፕሮፌሰር ፡ ገዢ ፡ ኤስካራ ፡ (ፓሪስ) ፡ ለፍትሕ ፡ ብሔርና ፡ ለግዴታዎች ፡ ሕግ ፡ ረቂቅ ፡ ፕሮፌሰር ፡ ሬኔ ፡ ጻቪድ ፡ (ፓሪስ) ፡ ለወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ለዳንስት ፡ ሥራ ፡ አካሄድ ፡ (ስለ ፡ ፍርድ ፡ ቤቶች ፡ አጽዳምና ፡ ስለ ፡ ሥልጣን ፡ ድልድል) ፡ ለፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ሥነ ፡ ሥርዓትና ፡ ለወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሥነ ፡ ሥርዓት ፡ ሕጎች ፡ ረቂቅ ፡ ድርጅት ፡ ፕሮፌሰር ፡ ገዢ ፡ ግራቨን ፡ (ገዢቭ) ፡ ነበሩ ፡ በኋላም ፡ የንግድን ፡ ሕግ ፡ ረቂቅ ፡ አዘጋጅተው ፡ ወደ ፡ ፍጻሜ ፡ ከማድረሳቸው ፡ በፊት ፡ ፕሮፌሰር ፡ ገዢ ፡ ኤስካራ ፡ ከዚህ ፡ ዓለም ፡ በሞት ፡ ስለተለዩ ፡ ፕሮፌሰር ፡ አልፍራድ ፡ ገፍራ ፡ (ኤክስ-ግርላይ) የተጀመረውን ፡ የሕግ ፡ ረቂቅ ፡ ወደ ፡ ፍጻሜ ፡ እደረሱት።

ማቅረብ፡ አይቻልም ። ይህ፡ እጅግ፡ ከባድ፡ የሆነው፡ ሙሉ፡ በሙሉ፡ እንደገና፡ የማደስ፡ ተግባር፡ የኢትዮጵያውያንን፡ እምነት፡ አክብሮ፡ የመጠበቅን፡ ግዴታ፡ የሚያስከትል፡ እንደመሆኑ፡ ሁሉ፡ ሊጠቅም፡ ይችላል፡ ተብሎ፡ የሚገመተውም፡ የውጭ፡ አገር፡ የሕግ፡ አሠራር፡ ጥበብና፡ ዘዴ፡ ተስማሚ፡ የሆነው፡ እየተመረጠ፡ በመቀላቀል፡ ለሕጉ፡ አቋም፡ ሕይወትን፡ እንዲሰጠው፡ ለማድረግ፡ ለዚሁ፡ ሥራ፡ የተቋቋመው፡ ኮሚሲዮን³²፡ እርዳታ፡ እጅግ፡ ከፍተኛ፡ ያለ፡ ድጋፍ፡ የሰጠው፡ ስለሆነ፡ ምንም፡ እንኳ፡ ከፍተኛ፡ መሰናክል፡ የገጠመው፡ ቢሆን፡ ወደ፡ መልካም፡ ፍጻሜ፡ ለመድረስ፡ በቅቷል ። የሥራውም፡ ከንውን፡ በተቻለ፡ መጠን፡ በአጭር፡ ጊዜ፡ ውስጥ፡ የተፈጸመ፡ ሆኖ፡ እንደተገመተ፡ ስንመኝ፡ እንዲሁም፡ ለሕግ፡ አዘጋጅነት፡ የተቋቋመውም፡ ኮሚሲዮን፡ ሆነ፡ የሁለቱ፡ ፓርላማ፡ አባሎች፡ ጉባኤ፡ ለኢትዮጵያ፡ እውነተኛ፡ ፍላጎት፡ የሚበቃ፡ ልማድና፡ ባሕርያም፡ የጠበቀላት፡ ለአዲሱ፡ ዘመን፡ የሥልጣኔ፡ እርምጃ፡ የሚሰማ፡ ላለፈው፡

³² የሥራውን፡ አቋቋምና፡ የእርምጃውንም፡ መከናወን፡ ድርጅት፡ ረኩው፡ ፕሮፌሰር፡ ሰጥሎ፡ በተባለው፡ መጽሔት፡ በ፲፱፻፶፮፡ ዓ.ም. (እ.ኤ.አ) በጻፍነው፡ በገጽ፡ ፱፻፪፡ እና፡ በተከታታይ፡ ላይ፡ ገልጸዋል ። ይህም በግርማዊ፡ ንጉሠ፡ ነገሥት፡ የተቋቋመው፡ የፍትሕ፡ ነገሥት፡ አዘጋጅ፡ ኮሚሲዮን፡ ተብሎ፡ የሚጠራው፡ ከፍተኛ፡ ጉባኤ፡ ጽጅ፡ የሚሆኑ፡ አባሎች፡ ነበሩት፤ ከነዚሁም፡ አብዛኞቹ፡ ኢትዮጵያውያን፡ ሊቃውንቶች፡ ሲሆኑ፡ የውጭ፡ አገር፡ ሰዎችም፡ ያሉበት፡ ነው ። ከአባሎቹም፡ መካከል፡ የሕግ፡ የዳኝነትና፡ የንግድ፡ አስተዳደር፡ ልዩ፡ ዕውቀት፡ ያላቸው፡ ይገኙባቸዋል ። የተሰጣቸውም፡ ሥራ፡ ሦስቱ፡ የሕግ፡ ረቂቅ፡ አዘጋጅ፡ የሆኑት፡ ሊቃውንቶች፡ (ኤክስፐርቶች) የሚያዘጋጁትን፡ የሕግ፡ ረቂቅ፡ መመሪያና፡ በጉባኤው፡ ስብሰባ፡ ላይ፡ አሳብ፡ በመስጠት፡ እንዲሁም፡ ሕግ፡ ከሌላው፡ ጋር፡ ሳይጋጭ፡ በተመሳሳይነትና፡ በኅብረት፡ እንዲራመድ፡ በመቆጣጠርና፡ በመጠበቅ፡ ሥራውን፡ በቅርብ፡ እየተከታተሉ፡ በመምራትም፡ በጉባኤ፡ እየተሰበሰቡ፡ ረቂቆችን፡ በድምፅ፡ ብልጫ፡ ግጽደት፡ ነው ። ይህ፡ ጉባኤም፡ የአገሩን፡ ጥንታዊ፡ ባሕር፡ ጠንቅቀው፡ የሚያውቁ፡ ከፍተኛ፡ ችሎታ፡ ያላቸው፡ የሕግ፡ ሊቃውንቶች፡ የታላላቅ፡ ፍርድ፡ ቤት፡ ጻኞች፡ የፍርድ፡ ባለሥልጣናት፡ ጠቅላይ፡ አገረ፡ ገዢዎች፡ በከፍተኛ፡ ደረጃ፡ ላይ፡ ያሉ፡ ኢትዮጵያውያን፡ ባለሥልጣናትና፡ ለብዙ፡ ዘመን፡ በኢትዮጵያ፡ የሚገኙት፡ ውስጥ፡ በማገልገል፡ ኤክስፐርቶችን፡ ያደረጉ፡ የመንግሥት፡ የሕግ፡ አማካሪዎች፡ የሆኑ፡ ኤውሮፓዊያን፡ የሕግ፡ ሊቃውንቶችና፡ ከፍተኛ፡ ጻኞች፡ ጠበቆች፡ የባንክ፡ ሥራ፡ መሪዎች፡ የእንዳስተረፍና፡ የንግድ፡ ምክር፡ ቤት፡ ሥራ፡ መሪዎች፡ ያሉበት፡ ነው ። ኮሚሲዮኑ፡ በሚቀርብለት፡ የሕግ፡ ረቂቅ፡ ላይ፡ ጠቅላላ፡ አሳብን፡ የመስጠትና፡ የፍትሕ፡ ነገሥት፡ ሕግ፡ ዝግጅት፡ ተብሎ፡ የሚጠራውን፡ የሥራ፡ ውጤት፡ ነጥብ፡ የማስያዝ፡ ሥልጣን፡ ነበረው ። የሕጉ፡ አርዕስቶች፡ ሥራ፡ ከተጣራ፡ በኋላ፡ ለወንጀላኛው፡ መቅጫ፡ ሕግ፡ ረቂቅ፡ ዝግጅት፡ ምርመራ፡ እንደተደረገው፡ ዐይነት፡ የሕጉ፡ ረቂቅ፡ ለፓርላማ፡ ከመቅረብ፡ በፊት፡ በጠቅላላ፡ አሳብ፡ ላይ፡ ተነጋግሮና፡ አሳብ፡ ለአሳብ፡ ተለዋውጦ፡ ውሳኔ፡ መስጠት፡ ነበረበት ። የሕጉን፡ ረቂቅ፡ የማዘጋጀት፡ የዕለትና፡ የዘወትር፡ ሥራ፡ ለሆነው፡ ጉዳይ፡ ደግሞ፡ ምክትል፡ ኮሚቴ፡ ተብሎ፡ የሚጠራ፡ እዚያው፡ በሕግ፡ ማዘጋጀት፡ ክፍል፡ ነዋሪ፡ ሆኖ፡ የተቋቋመ፡ ኮሚሲዮን፡ ስላለው፡ አባሎቹ፡ ዕለት፡ በዕለት፡ የሚቀርበውን፡ ረቂቅ፡ በቅርብ፡ እየተከታተሉና፡ እያገሩ፡ ለጠቅላላው፡ ኮሚሲዮን፡ የሚቀርበውን፡ የመጨረሻ፡ ረቂቅ፡ እየመረመሩ፡ ውሳኔ፡ ይሰጡበታል ። ይህም፡ ቅልቅል፡ በሆኑ፡ አባሎች፡ የተቋቋመው፡ ምክትል፡ ኮሚቴ፡ ከጠቅላላው፡ ጉባኤ፡ የተውጣጣ፡ ሆኖ፡ አባሎቹ፡ ከኢትዮጵያውያኖቹ፡ በኩል፡ የሆነውን፡ ባሕር፡ ሕጉን፡ ጠንቅቀው፡ የሚያውቁ፡ ከፍተኛ፡ ሊቃውንቶች፡ የውጭ፡ አገር፡ ዜጎች፡ ከሆኑት፡ ደግሞ፡ የከፍተኛ፡ ፍርድ፡ ቤት፡ ፕረዚዳንቶችና፡ ጻኞች፡ ሆነው፡ ከነዚህ፡ መካከል፡ እኩሉ፡ አንገሉ፡ ባክሰን፡ የተባለውን፡ የሕግ፡ አሳብ፡ የሚደግፍ፡ ሲሆን፡ እኩሉ፡ ደግሞ፡ ኮንቲኔንታል፡ የተባለውን፡ የፈረንሳይ፡ ምንጭ፡ የሆነውን፡ የሕግ፡ አሳብ፡ የሚደግፍ፡ ነበሩ ። ስለሆነም፡ በሕግ፡ ዕውቀታቸው፡ ረገድ፡ እጅግ፡ ከፍተኛ፡ የሆነ፡ የትምህርት፡ ደረጃና፡ የሥራ፡ ልምድ፡ ያላቸው፡ ሊቃውንቶች፡ ነበሩ ። በዚህም፡ ሁኔታ፡ ድርጅቱ፡ ኮንፓራ፡ የተባለው፡ መሠረታዊ፡ የሕግ፡ አሠራር፡ ጥበብ፡ በጥንቃቄ፡ ሊከናወን፡ ችሏል ። ምክትል፡ ኮሚቴ፡ የተባለው፡ ጉባኤ፡ በከበር፡ የፍርድ፡ ሚኒስትሩ፡ ወይም፡ በሕግ፡ ክፍል፡ ምክትል፡ ሚኒስትሩ፡ ሰብሳቢነት፡ ከኤክስፐርቶቹ፡ ጋር፡ ስብሰባ፡ ያደርግ፡ ስለነበረ፡ ለሥራው፡ መልካም፡ እርምጃ፡ ከፍተኛ፡ ግምት፡ የሚሰጠውን፡ እርዳታና፡ ድጋፍ፡ ያደረገ፡ ከመሆኑም፡ በላይ፡ አፈጻጸሙንም፡ በቅርብ፡ እየተከታተለ፡ በመምራት፡ ያደረገው፡ እርዳታ፡ እጅግ፡ ከፍተኛ፡ ያለ፡ ነው ። የሕጉን፡ ረቂቅ፡ ዝርዝር፡ ምርመራ፡ (ትርጉሙንም፡ ጭምር) በመከታተልና፡ ዕለት፡ በዕለት፡ በግጣራት፡ የመጨረሻ፡ ነጥብን፡ እንዲያገኝ፡ እያደረገ፡ አሳብ፡ ኢትዮጵያዊውን፡ ጠባይ፡ እንዳይለቅ፡ እየጠበቀ፡ አጣርቶና፡ አጠናቆ፡ እጅግ፡ ብዙ፡ የሆነው፡ የኤክስፐርቶቹ፡ ረቂቅ፡ በተጣራ፡ ሁኔታ፡ ለፓርላማ፡ እንዲቀርብ፡ ያደረገው፡ ይኸው፡ ምክትል፡ ኮሚቴ፡ ነው ። ትክክለኛውንና፡ መልካም፡ የመከተልና፡ ተከትሎም፡ ወዳሰበው፡ ግብ፡ ለማድረስ፡ የነበረው፡ ቅን፡ መንፈስ፡ «ኤክዊሊቲ፡ ቦኒ» የሚለውን፡ የሮማዊያንን፡ የሕግ፡ አሠራር፡ ጥበብ፡ ለራሱ፡ ባሕር፡ መሠረት፡ አድርጎት፡ በመገኘቱ፡ የተሻለውንና፡ የሚቻለውን፡ በመፈለግ፡ ረገድ፡ ያለውን፡ ኃይል፡ ሳይቆጥብ፡ የንጉሠ፡ ነገሥቱ፡ መሪ፡ ትእዛዝ፡ ወዳሰበበት፡ ዐላማ፡ እንዲደርስ፡ ለማድረግ፡ የቻለው፡ የፍትሕ፡ ነገሥት፡ አዘጋጅ፡ ኮሚሲዮን፡ ምክትል፡ ኮሚቴ፡ የእውነተኛ፡ ድካሙ፡ ውጤት፡ ነው ።

ታሪክና ፡ ለመጪውም ፡ ጊዜ ፡ አጥጋቢ ፡ የሆነ ፡ ሥራ ፡ መሆኑን ፡ አምናበት ፡ የተቀበለ
ውና ፡ ያጸደቀው ፡ ስለሆነ ፡ ውጤቱ ፡ አስደሳች ፡ እንደሆነ ፡ ሙሉ ፡ ተስፋ ፡ እናደርጋለን ።

(ለ) አዲሱ ፡ ሕግ ፡ አቋሙ ፡ መሠረታዊያን ፡ ሐሳቦቹና ፡ መንፈሱ ፡—

በንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ ጭጭ ፡ የልደት ፡ በዓል ፡ መታሰቢያ ፡ ቀን ፡ ሐምሌ ፡ ፲፮ ፡ ቀን ፡
፲፱፻፵፱ ፡ ዓ ፡ ም ፡ የታወጀው ፡ አዲሱ ፡ የኢትዮጵያ ፡ የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ እስከ ፡
ዛሬ ፡ ድረስ ፡ ካሉት ፡ አዲስ ፡ ሕጎች ፡ የመጀመሪያ ፡ ሆኖ ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ የዋለው ፡ የኢት
ዮጵያ ፡ የነጻነት ፡ በዓል ፡ መታሰቢያ ፡ በተከበረበት ፡ ጥንታዊ ፡ የንጉሥ ፡ አገዛዝ ³³ ፡
መንግሥቱዋ ፡ ተመልሶ ፡ በተቋቋመበት ፡ በሚያዝያ ፡ ፳፮ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፶፯ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ነው ።
የዚህም ፡ የአዲስ ፡ ዘመን ፡ ሕግ ፡ ከፍተኛ ፡ ጠቃሚነት ፡ ሕጉ ፡ በታወጀበት ፡ ጊዜ ፡
ንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ ባደረጉት ፡ ንግግርና ፡ የሕጉ ፡ መጽሐፍ ፡ አርእስት ፡ ሆኖ ፡ በታተመው ፡
ቃላቸው ፡ ላይ ፡ የተገለጸ ፡ ስለሆነ ፡ በታሪክ ፡ በኩል ፡ ያለውን ፡ ጠቃሚነት ፡ በመገመት ፡
ይህንኑ ፡ ቃል ፡ በሙሉ ፡ ገልጠን ፡ ከዚህ ፡ ሕግ ፡ ጋር ፡ አባሪ ፡ በማድረግ ፡ በመጨረሻ ፡
ገጽ ፡ ላይ ፡ አሳትመነዋል ። በዚህም ፡ ንግግር ፡ ውስጥ ፡ “የሕግን ፡ ዋና ፡ ዋና ፡ ክፍሎች ፡
ሰብስቦና ፡ በአንድ ፡ የሕግ ፡ መጽሐፍ ፡ ቀምሮ ፡ መወሰን ፡ በማናቸውም ፡ አገር ፡ ቢሆን ፡
አስቸጋሪ ፡ ተግባር ፡ ነው ። ምክንያቱም ፡ ሕጉ ፡ ባንድ ፡ ወገን ፡ ከአገሩ ፡ ሕይወትና ፡
ልማድ ፡ ጋር ፡ በጽኑ ፡ ተመሥርቶ ፡ እንዲገኝ ፡ አስፈላጊ ፡ ሲሆን ፡ በሁለተኛው ፡ ወገን ፡
ደግሞ ፡ ፍትሕን ፡ ብቻ ፡ ሳይሆን ፡ ዛሬ ፡ በእኛ ፡ ዘመን ፡ ያለውን ፡ የሕዝባችንንና ፡ ከእ
ኛም ፡ በኋላ ፡ የሚመጣውን ፡ የትውልድ ፡ ኑሮ ፡ እየለወጠ ፡ ከሚሄደው ፡ ከማገበራዊ ፡
ሕይወት ፡ ከኤኮኖሚክና ፡ ከሲያንቲፊክ ፡ (ከሥነ ፡ ፍጥረቶች ፡ ትክክለኛ ፡ ምርምር ፡ ዕ
ውቀት) ፡ ኃይሎች ፡ ጋር ፡ እየተስማማ ፡ መሄድ ፡ ስላለበት ፡ ነው ። በዓለም ፡ ላይ ፡ የሳ
ይንስ ፡ ጥበብ ፡ እያደገ ፡ በመሄዱ ፡ መጠን ፡ ለዘመናዊው ፡ ኑሮ ፡ ያበረከታቸው ፡ የተወሳ
ሰቡ ፡ ነገሮች ፡ በተስፋፋቦትና ፡ የሕጎች ፡ ብዛት ፡ እያደገ ፡ በሄደበት ፡ በዛሬው ፡ ጊዜ ፡
በአንድ ፡ ወገን ፡ የሰውን ፡ ጠባይ ፡ በደንብ ፡ ለማስኬድ ፡ የሚወጡት ፡ ሕጎች ፡ በሚገ
ባ ፡ እንዲፈጸሙ ፡ አስፈላጊ ፡ ሲሆን ፡ በሁለተኛው ፡ ወገን ፡ ደግሞ ፡ የአፈጻጸሙ ፡ ነገር ፡
ርኅራኄንና ፡ እጅግ ፡ ሰፊ ፡ የሆነ ፡ አስተያየትን ፡ የያዘ ፡ እንዲሆን ፡ ይገባል ። ማናቸውም ፡
የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ሲዘጋጅ ፡ ፍትሕን ፡ ብቻ ፡ ሳይሆን ፡ በዓለም ፡ ላይ ፡ እያደ
ጉ ፡ የሚሄዱትን ፡ አዳዲስ ፡ አሳቦች ፡ ማሰብ ፡ የተገባ ፡ ነው ። ተገቢ ፡ የሚሆነውም ፡ ፍት
ሕንና ፡ ነጻነትን ፡ ወንጀልን ፡ መከላከልንና ፡ መጨቆንን ፡ ወንጀለኛው ፡ እንደገና ፡
ለመልካም ፡ ሰውነት ፡ እንዲበቃ ፡ ማድረግን ፡ የያዙትን ፡ መሠረታዊያኑን ፡ ነገሮች ፡
መንፈስ ፡ በመከተል ፡ ነው ። ቅጣት ፡ ግድ ፡ አስፈላጊ ፡ የሚሆንበት ፡ ምክንያት ፡ የሰው ፡
ልጅ ፡ ወደ ፡ ጥፋት ፡ እንዳይሄድ ፡ ደግሞም ፡ ‘አጥፊ ፡ ሲቀጣ ፡ የሚያየው ፡ ብልህ ፡ ይሆ
ናል’ ፡ እንደተባለው ፡ ሁሉ ፡ ለሌላው ፡ አጥፊ ፡ ትምህርት ፡ እንዲሆን ፡ ነው ። ይህ ፡
ዛሬ ፡ በአዋጃችን ፡ ያወጣነው ፡ የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ከፍተኛ ፡ ግምት ፡ ከሚሰጣ
ቸው ፡ ከነዚህ ፡ መሠረታዊያን ፡ አሳቦች ፡ ጋር ፡ በማንኛውም ፡ ረገድ ፡ የተስማማ ፡ ሆኖ ፡
ባሁኑም ፡ ጊዜ ፡ ሆነ ፡ በመጭው ፡ ትውልድ ፡ ለተወደዱት ፡ ዜጎቻችን ፡ እንዲገኝላቸው ፡

³³ ጥላ ፡ አንበሳ ፡ ዘለምነገደ ፡ ይሁዳ ፡ ቀዳማዊ ፡ ኃይለ ፡ ሥላሴ ፡ ሥዩሙ ፡ እገዚአብሔር ፡ ንጉሠ ፡
ነገሥት ፡ ዘኢትዮጵያ ፡ ... በነገሥን ፡ በጭጭው ፡ ዓመት ፡ ዛሬ ፡ ሐምሌ ፡ ፲፮ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፵፱ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ይህ ፡
ሕግ ፡ ተሰጠ ፡ ... ልዩ ፡ መጽሐፍ ፡ ሆኖ ፡ በተለይ ፡ በወጣው ፡ በቀጥር ፡ ፳፻፳፰ ፡ የ፲፱፻፵፱ ፡ ዓ ፡ ም ፡ የወጣ ፡
ልዩ ፡ ቀጥር ፡ ፩ ፡ ነጋሪት ፡ ጋዜጣ ፡ ፲፯ኛ ፡ ዓመት ፡ ስለ ፡ አዲሱ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግና ፡
ስለ ፡ ጠቅላላው ፡ አቋም ፡ በሚል ፡ አርዕስት ፡ ረጅሞ ፡ እንጅርናሲያናል ፡ ደ ፡ ፖለቲካ ፡ ክሪሚኔል ፡ በሚል ፡ አር
ዕስት ፡ ለተባበሩት ፡ መንግሥታት ፡ ድርጅት ፡ ኒዮርክ ፡ ሐምሌ ፡ ፲፱፻፶፯ ፡ ዓ ፡ ም ፡ (እ ፡ ሌ ፡ አ) ቀጥር ፡ ፲፪ ፡
ሌገርሳሳሲያን ፡ ገጽ ፡ ፪፻፲—፪፻፲፩ ፡ እና ፡ ፪፻፲፰ ፡ የሰጠውን ፡ መግለጫ ፡ ተመልከት ።

በግሰብ፡ እኛም፡ ራሳችን፡ አላፈነቱን፡ ወስደን፡ በዚህ፡ አካላችን፡ እንዲዘጋጅ፡ አደረግን፤ የሚል፡ ቃል፡ የሚገኝበት፡ ሲሆን፡-

እንግዲህ፡ ለሕጉ፡ መግቢያ፡ መቅደም፡ እንዲሆን፡ በመጀመሪያው፡ ገጽ፡ ላይ፡ የተጻፈው፡ የንጉሠ፡ ነገሥቱ፡ መሪ፡ ቃል፡ በምን፡ ሁኔታ፡ እንደተፈጸመና፡ ይህንን፡ መሪ፡ ትእዛዝ፡ መሠረት፡ በማድረግ፡ የሕጉ፡ ጽሑፍ፡ ሥራ፡ በጠቅላላ፡ አስተያየት፡ መሥራቱ፡ በምን፡ ሁኔታ፡ እንደተከናወነ፡ የአዲሱ፡ ዘመንስ፡ የወንጀለኛ፡ አቀጣጥ፡ ፖሊቲካ፡ በሕጉ፡ ውስጥ፡ በምን፡ ዓይነት፡ ትክክለኛውን፡ ፍቺ፡ ለማግኘት፡ እንዲቻል፡ ለመረዳት፡ ከዚህ፡ ቀጥሎ፡ ያሉትን፡ መግለጫዎች፡ እንመልከት።

፩፤ የሕጉ፡ አመሠራረትና፡ የአሠራሩ፡ ጠቅላላ፡ ቅንጅት፡ (ሲብቴም)።

1. የሕጉ፡ ረቂቅ፡ ሲዘጋጅ፡ ለሥራው፡ ውጤት፡ ከንውን፡ መሠረታዊ፡ ነጥብ፡ አድርጎ፡ የተነሣው፡ ለአገሩ፡ ጸጥታና፡ ለወደፊት፡ እድገቱ፡ ለነዋሪውም፡ ሕዝብ፡ ዕድል፡ የሚያገለግል፡ ይህን፡ ያህል፡ ከፍተኛነት፡ ያለው፡ አዲስ፡ ሕግ፡ በተቻለ፡ መጠን፡ ግልጽ፡ የተሟላና፡ በጥንቃቄ፡ የተስተካከለ፡ መሆን፡ ይገባዋል፡ የሚለውን፡ ሐሳብ፡ ነው። በዚህም፡ ምክንያት፡ ሕጉ፡ ቅጣት፡ የሚያስከትሉትን፡ ልዩ፡ ልዩ፡ ጥፋቶች፡ እንዲሁም፡ በአድራጊዎቹ፡ ላይ፡ የሚፈጸሙትን፡ ቅጣቶችና፡ ጥንቃቄዎች፡ አስተካክሎ፡ ይወስናል፡ (የወ፡ መ፡ ሕ፡ ቍ፡ ጥር፡ ፪) የሚል፡ ቃል፡ የተጻፈበት፡ በጽሑፍ፡ የሆነ፡ ሕግ፡ ወንጀልን፡ ለሚመለከት፡ ጉዳይ፡ በዘልማድ፡ የሚሠራውን፡ የፍርድ፡ አካሄድ፡ ነገር፡ ሁሉ፡ ማስቀረትና፡ የቅጣት፡ አወሳሰን፡ ሥርዓት፡ ከሕጉ፡ የመነጨ፡ እንዲሆን፡ ማድረግ፡ ተገቢ፡ በመሆኑ፡ ነው። ስለዚህ፡ ይህ፡ የጽሑፍ፡ ሕግ፡ ለዳኞችና፡ ለሕዝብም፡ እውነተኛ፡ መምሪያ፡ ለመሆን፡ በቂ፡ ሆኖ፡ መገኘት፡ አለበት።

ነገር፡ ግን፡ ከዛሬ፡ ዘመን፡ ሕጎች፡ እንዲያውም፡ ታላላቅ፡ ከሚባሉት፡ መካከል፡ አብዛኞቹ፡ ዋና፡ ዋና፡ በሆኑት፡ ጉዳዮች፡ ላይ፡ ከፍተኛ፡ ጉድለት፡ ይገኝባቸዋል፡ ለምሳሌ፡ የብሔራዊው፡ ሕግ፡ ከሌላው፡ የውጭ፡ አገር፡ ሕግ፡ ጋር፡ በሚገናኝበት፡ የአፈጻጸም፡ ሥልጣን፡ የወንጀለኛ፡ መቅጫ፡ ሕግ፡ ወደ፡ ኋላ፡ ተመልሶ፡ የማይሠራ፡ ስለመሆኑ፡ ከሕጉ፡ ስለመለየት፡ የተሻለውን፡ ሕግ፡ መርጦ፡ ተፈጻሚ፡ ስለማድረግ³⁴፡ ስለ፡ ወንጀል፡ ትርጓሜ፡ የሕግ፡ መጣሱ፡ ተግባር፡ ስለተሠራበት፡ ጊዜና፡ ወንጀል፡ ስለተፈጸመበት፡ ስፍራ³⁵፡ በወንጀል፡ ሥራ፡ በሐሳብና፡ በግዙፍ፡ ሁኔታ፡ ስለመተባበር፡ ስለ፡ ግብረ፡ አበርነት³⁶፡ በሕግ፡ ስለተፈቀዱ፡ ስለማያስቀጡና፡ ይቅርታ፡ ስለሚያሰጡ፡ ወንጀሎች፡ ለወንጀል፡ ሥራ፡ አላፈ፡ ስለመሆንና፡ ስላለመሆን፡ በሕግ፡ ስለተፈቀዱ፡ የቅጣት፡ ማቅለልና፡ የማከበድ፡ ሁኔታዎች³⁷፡ ወይም፡ ቅጣትን፡ ስለማ

³⁴ አዲሱ፡ የኢትዮጵያ፡ ሕግ፡ የሕጉን፡ ሥልጣን፡ ወሰን፡ ሕጉ፡ የሚጻፍበትን፡ የጊዜ፡ ሁኔታ፡ አጠናቆ፡ በመግለጽ፡ ያመለክታል፡ ከቍ፡ ጥር፡ ፩፡ እስከ፡ ፩፪።

³⁵ ከቍ፡ ጥር፡ ፩፫፡ እስከ፡ ፩፭፡ የተገለጸውን፡ ጉዳይ፡ የሚመለከት፡ ነው።

³⁶ የኢትዮጵያ፡ ወንጀለኛ፡ መቅጫ፡ ይህን፡ ጉዳይ፡ በመደበኛውም፡ ነገር፡ ሆነ፡ ከቍ፡ ጥር፡ ፩፮፡ እስከ፡ ፱፡ ታትመው፡ በሚወጡ፡ ጽሑፎች፡ ላይ፡ ስለሚሠራ፡ ወንጀል፡ ከቍ፡ ጥር፡ ፱፩፡ እስከ፡ ፱፮፡ ዘርዘር፡ በግልጽ፡ ያመለክታል።

³⁷ ለዚህ፡ ጉዳይ፡ በተለይ፡ የተመደበው፡ ክፍልና፡ ከቍ፡ ጥር፡ ፩፮፡ እስከ፡ ፱፮፡ ለተቀጥሎትና፡ በወንጀል፡ አላፈነት፡ ያሉትን፡ ግንኙነቶች፡ በሚመለከት፡ ረገድ፡ ከቍ፡ ጥር፡ ፱፩፡ እስከ፡ ፱፫፡ ይህም፡ ስለሚያስከትለው፡ ውጤት፡ ከቍ፡ ጥር፡ ፩፻፳፫፡ እስከ፡ ፩፻፶፫፡ እንደ፡ ገዑሱ፡ ክፍል፡ ተመድቦለታል።

ቆምና፡ የተወሰነውን፡ ቅጣት፡ በገደብ፡ ስለማቆየት³⁸፡ ይህን፡ የመሳሰሉትን፡ ስለ፡
 ወንጀለኛ፡ መቅጫ፡ ሕግ፡ አሠራር፡ ፍጹም፡ አስፈላጊ፡ የሆኑትን፡ ነጥቦች፡ ሳያሟሉ፡
 የተጻፉ፡ ሕጎች፡ በመገኘታቸው፡ የዚህ፡ ዓይነት፡ አሳዛኝ፡ ጉድለት፡ እንዳይገኝበት፡
 አስበን፡ በማሟላትና፡ በማረም፡ አጥጋቢ፡ በሆነ፡ ዓይነት፡ እንዲቀርብ፡ በተለይ፡ አስበን
 በታል = በኤርፓ፡ አገሮች፡ ሕግ፡ አጻጻፍ፡ የዚህ፡ ዓይነት፡ ግዙፍ፡ ጉድለት፡ ለምን፡
 ተደረገ፡ ተብሎ፡ ለሚቀርበው፡ ጥያቄ፡ የሚሰጠው፡ ምላሽ፡ የረጅም፡ ጊዜ፡ የሕግ፡
 አሠራር፡ እምነት፡ (ዶክትሪን)፡ የጻፉት፡ ሥራ፡ አካሄድ፡ ልምድ፡ የተፈረዱ፡ ነገሮችን፡
 ሰብስበው፡ የያዙ፡ የገፍረሰጥሩዳንስ፡ (የሰው፡ ልጅ፡ ፍጹም፡ ሕግ፡ አስተዳደር፡ ፍልስፍና)
 ጽሑፎች፡ በብዙ፡ ስለሚገኙና፡ ማንም፡ ሰው፡ ያለችግር፡ ሊጠቀምባቸው፡
 እንዲችሉ፡ በመደረጉ፡ እንዲሁም፡ ቅጥራቸው፡ እጅግ፡ የበዛ፡ የሕግ፡
 ጠቀስ፡ ድርሰቶች፡ ተለቅመውና፡ ተጠራቅመው፡ በመታተማቸው፡ በብዛት፡
 ስለሚገኙ፡ ማንኛውም፡ ሰው፡ ስለሚያውቃቸው፡ የሕግ፡ ማብራሪያ፡ ጽሑፎችና፡
 የጥግሪያ፡ መጻሕፍት፡ በመገኘታቸውም፡ የሕጉን፡ ትርጓሜ፡ እንደ፡ ልብ፡ ያለችግር፡
 መረዳት፡ ስለሚቻል፡ ከዚህም፡ ለተረፈው፡ ጉዳይ፡ ደግሞ፡ ጠቅላይ፡ ፍርድ፡ ቤቶች፡
 የተቋቋሙት፡ አጠራጣሪና፡ አከራካሪ፡ የሆኑትን፡ የሕግ፡ ነጥቦች፡ እየተረጉሙና፡ እያብራሩ፡
 የማያጠራጥር፡ ትርጉም፡ በመስጠት፡ ለመወሰን፡ ስለሆነ፡ አንዳንድ፡ ግልጽ፡ ሆነው፡
 የማይታዩ፡ የሕግ፡ አጻጻፍ፡ ጉዳዮችም፡ ሳይሟሉ፡ ቢቀሩ፡ በዚህ፡ ዓይነት፡ እንደሚብራሩ፡
 ይታመናል፡ የሚል፡ ነው። ሲያንስ፡ ገፍረዳክና፡ ገፍረሰጥሩዳንስ፡ (የጻፉትንና፡
 የሰው፡ ልጅ፡ ፍጹም፡ ሕግ፡ አስተዳደር፡ ፍልስፍና፡ ምርምር፡ ዕውቀት) ከፍ፡ ወዳለ፡
 ደረጃ፡ የደረሱ፡ ስለሆነ፡ የወንጀለኛ፡ መቅጫው፡ ሕግ፡ ምንጮች፡ ሆነው፡ የዚህ፡
 ሕግ፡ አካል፡ እንደሆኑ፡ ያህል፡ ሊቆጠሩ፡ ይገባቸዋል፡ የሚል፡ እምነትም፡ አለ።
 ነገር፡ ግን፡ እነዚህ፡ በሌሎችና፡ እንደ፡ ኢትዮጵያ፡ ከጥንታዊ፡ ባሕልና፡ ልማድ፡
 ጋር፡ ጨርሰው፡ ካልተላቀቁ፡ አገሮች፡ የአዲሱ፡ የሕግ፡ አሠራር፡ መንፈስ፡ እንግዳ፡
 ነገር፡ ስለሚሆንባቸው፡ በአዲሱ፡ ሕግ፡ አሠራር፡ ውስጥ፡ የተሻሻለው፡ ጨርሶ፡
 የቀረው፡ ወይም፡ የተለወጠው፡ ልማዳዊ፡ ሕግ፡ የትኛው፡ እንደሆነ፡ ገልጸ፡ ማብራራት፡
 ፍጹም፡ አስፈላጊ፡ ይሆናል። ስለዚህ፡ ሕጉ፡ ተሟልቶ፡ በጽሑፍ፡ ሠፍሯል፡ ጻፎች፡
 የሕግ፡ ሰዎችና፡ ፍርድ፡ ጠያቂዎችም፡ ያላንዳች፡ ድካምና፡ ችግር፡ በማንኛውም፡
 ነጥቡ፡ ሊገለገሉበት፡ ሊጠቅሱትና፡ ፍችውንም፡ በቀላሉ፡ ሊረዱት፡ ይችላሉ።

(ሀ) የሕጉ፡ መጽሐፍ፡ አሠራር፡ ቅንጅት፡ ሁሉ፡ ዘወትር፡ ግልጽ፡ በሆነ፡ ዓይነት፡ በክፍሎች፡
 በንኡስ፡ ክፍሎች፡ በቅጥሮችና፡ በንኡስ፡ ቅጥሮች፡ የተመደበ፡ ሆኖ፡ አንዱ፡ ካንዱ፡ ጋር፡
 የሚያቀራርበው፡ ግንኙነት፡ በግልጽ፡ ስለሚታይና፡ ለየአንዳንዱም፡ ቅጥር፡ የየራሱ፡
 አርእስት፡ ተሰጥቶት፡ ስለሚገኝ፡ አመዳደቡ፡ ወደ፡ አንድ፡ ዓላማ፡ የሚያዘነብል፡
 ሆኖ፡ ይገኛል። በአሁኑ፡ ክፍለ፡ ዘመን፡ መጨረሻ፡ ላይ፡ ቤሎ፡ የተባለው፡ የሕግ፡
 ሊቅ፡ የገጽኔቮን፡ የሕግ፡ ጽሑፍ፡ ሲያዘጋጅ፡ እንዲሁም፡ በቅርቡ፡ ጊዜ፡ ኤውገን፡
 ሑቤርና፡ ካርል፡ እስቲስ፡ የሱዊስን፡ የፍትሕ፡ ብሔርና፡ የወንጀለኛ፡ መቅጫ፡ ሕግ፡
 ሲያዘጋጅ፡ የተከተሉትን፡ የሕግ፡ አጻጻፍ፡ ጥበብ፡ ምሳሌ፡ አድርገን፡ በመከታተል፡
 ይህንንም፡ ሕግ፡ ባዘጋጀንበት፡ ጊዜ፡ እያንዳንዱ፡ የሥነ፡ ጽሑፍ፡ ሕግ፡ መደበኛውን፡
 ሥርዓት፡ እንዲከተል፡ በማድረግ፡ ማንኛውም፡ ነገር፡ ያለችግርና፡ በቀላሉ፡ በሥፍራው፡
 እንዲገኝ፡ ትርጉማቸው፡ ያልተብራራና፡ የሚያስቸግር፡ ቃላት፡ እንዳይኖሩበትና፡
 ሕዝባዊ፡ ቋንቋ፡ ሆኖ፡ በተለመደው፡ እነጋገር፡ የተገለጸ፡ እንዲሆን፡ ኢትዮጵያም፡
 የዘወትር፡ ልማዳዊ፡ ሆኖ፡ በፍትሕ፡ ነገሥት፡ ሕግ፡ ጽሑፍዋና፡ የቤተ፡

³⁸ ሁለት፡ ንኡስ፡ ክፍሎች፡ ተመድበዋል፡ ከቀ፡ ደገገ፡ እስከ፡ ደገገ፡ ከቀ፡ ደገገ፡ እስከ፡ ደገገ፡ ።

(ለ) የሕገ-ንግድ፣ አጻጻፍ፣ ግልጽ፣ ለማድረግ፣ እጅግ፣ የታሰበበት፣ መሆኑን፣ የሚያስረዳው፣ አንደኛው፣ ነጥብ፣ ደግሞ፣ የዘመናዊ፣ ሕጎች፣ ሥነ፣ ጽሑፍ፣ ሥርዓት፣ የሆነውን፣ ግዙፍነት፣ የሌለውን፣ ረቂቅ፣ ምስጢር፣ ጠቅላላና፣ ድርቅና፣ የሌለው፣ ትርጓሜ፣ የመስጠትን፣ መሠረታዊ፣ ዓላማ፣ በመከተል፣ ሲሆን፣ እንደ፣ ጥንታዊው፣ የሕግ፣ አሠራር፣ ዘዴ፣ ለያንዳንዱ፣ ጉዳይ፣ የተለያየ፣ ቍጥር፣ እየሰጡ፣ ነገሩን፣ መዘርዘር፣ ለአንባቢዎች፣ ዘወትር፣ ከባድና፣ እንዲያውም፣ ጎደሎነትን፣ የሚያስከትል፣ ሆኖ፣ እንዳይገኝ፣ ማድረጋችን፣ ነው⁴² ። አብዛኛውን፣ ጊዜም፣ በጠቅላላዎቹ፣ አንቀጾች፣ ውስጥ፣ የሠፈሩት፣ የሕጎቹ፣ የአነጋገር፣ ምስጢር፣ ግዙፍ፣ የሆነ፣ ፍችና፣ ትርጓሜ፣ እንዲያገኝ፣ በማድረግ፣ የድንጋጌዎቹ፣ ውጤትና፣ ግብ፣ የሕግ፣ አውጭውም፣ አሳቦ፣ ምን፣ እንደሆነ፣ ለአንባቢው፣ በግልጽ፣ እንዲገባው፣ ተደርጎልኝ ። በተለይም፣ በኢትዮጵያ፣ ገና፣ ያልታወቁ፣ ወይም፣ ተገቢ፣ ፍች፣ ያልተሰጣቸው፣ አዲስ፣ ወንጀሎች፣ በአዲሱ፣ ሕግ፣ ላይ፣ ተጽፈው፣ በሚገኙበት፣ ጊዜ፣ የሚሠሩበትን፣ ሁኔታ፣ ወይም፣ ሊደርሱ፣ የሚችሉበትን፣ ድንገተኛ፣ አጋጣሚ፣ ነገር፣ አብራርቶ፣ መግለጽ፣ አስፈላጊ፣ መሆኑን፣ በመረዳት፣ ለነገሩ፣ እንግዳ፣ ለሆኑ፣ ሰዎችም፣ ቢሆን፣ ፍችአቸው፣ በእጅ፣ ሊዳሰስ፣ በሚችልበት፣ ዘዴ፣ ለማስረዳት፣ በተቻለ፣ መጠን፣ ተገልጸው፣ እንዲገኙ፣ አድርገናል ። የዚህም፣ የአዲሱ፣ ሕግ፣ መንፈስ፣ የብሔራዊውን፣ ሕይወት፣ በጥልቅ፣ የሚነካው፣ ስለሆነ፣ ማንኛውም፣ ሰው፣ ጠቃሚነቱን፣ እንደማይዘነጋው፣ እናምናለን ።

የዘብ፣ ጥበቃን፣ የወታደር፣ ልዩ፣ ትእዛዝን፣ ታማኝነትን፣ በማንደል፣ የወታደር፣ ክብርን፣ የሚቀንስን፣ ወንጀል፣ በመሥራት፣ ቅጣት፣ የሚወስንበትን፣ ደንብ፣ አስተካከሎ፣ በመግለጽ (ቍ፡ ፫፻፲፮፣ እና፡ ፫፻፲፯፣ ፫፻፳፣ ከ፫፻፳፫፣ እስከ፡ ፫፻፳፯፣ ፫፻፴፰ና፡ ፫፻፵፯)፣ ሕገ፣ ወጥ፣ በሆነ፣ መንገድ፣ የመንግሥትን፣ ግብርና፣ ቀረጥ፣ ከመክፈል፣ እምቢተኛ፣ በመሆን፣ በመንግሥት፣ ላይ፣ ድፍረት፣ በመፈጸም፣ ስለሚሠራ፣ ወንጀል፣ በሞኖፖል፣ ረገድ፣ ስለሚሠሩ፣ ወንጀሎች፣ (ቍ፡ ፫፻፳፫፣ ፫፻፳፬) ግልጽ፣ የሆኑ፣ ምልክቶችን፣ ወደ፣ ሐሰት፣ በመለወጥ፣ ስለሚሠራ፣ ወንጀል፣ (ቍ፡ ፫፻፳፫) ምስክርን፣ በማግባባት፣ ስለሚሠራ፣ ወንጀል፣ (ቍ፡ ፬፻፵፱) አንድ፣ እሥረኛ፣ እንዲያመልጥ፣ በመርዳት፣ ስለሚሠራ፣ ወንጀል፣ (ቍ፡ ፬፻፶፮) የምርጫ፣ ድምፅ፣ የመስጠትን፣ የመምረጥን፣ መብት፣ በመንካት፣ ስለሚፈጸም፣ ወንጀል፣ (ቍ፡ ፬፻፷፩፣ እስከ፡ ፬፻፷፫) በምርጫ፣ ላይ፣ ስለሚደረግ፣ የመደለያ፣ ስጦታ፣ ወንጀል፣ የምርጫ፣ ድምፅ፣ በመስጠት፣ ጊዜ፣ ስለሚደረግ፣ የማጭበርበር፣ ሥራ፣ በአመዘጋገብ፣ ጉዳይ፣ ውስጥ፣ ስለሚሠራ፣ የማጭበርበር፣ ወንጀል፣ (፬፻፷፬) ወይም፣ ደግሞ፣ ወንጀላኛ፣ የሆነ፣ ሥራ፣ ፈትነት፣ በማገበራዊ፣ ኑሮ፣ ላይ፣ አደጋን፣ የሚያስከትል፣ በመሆኑ፣ የወንጀል፣ ቅጣትን፣ የሚያደርስ፣ መሆኑን፣ በመግለጽ፣ (ቍ፡ ፬፻፸፩)፣ የክፉ፣ አድራጊዎች፣ ረዳትና፣ መጠጊያ፣ በመሆን፣ ስለሚሠራ፣ ወንጀል፣ (ቍ፡ ፬፻፸፫)፣ በተከለከሉ፣ መሣሪያዎች፣ በመነገድ፣ ስለሚሠራ፣ ወንጀል፣ (ቍ፡ ፬፻፸፭)፣ የሕክምናንና፣ የጤና፣ አጠባበቅን፣ ሥራ፣ ያላገባብ፣ በመሥራት፣ ስለሚፈጸም፣ ወንጀል፣ (ቍ፡ ፭፻፲፰)፣ ይህን፣ የመሳሰሉትን፣ በትክክል፣ ያልተለዩ፣ ወንጀሎችን፣ ሁሉ፣ በሕጉ፣ ላይ፣ አብራርቶ፣ በመጻፍ፡

42 ይህን፣ ለመረዳትና፣ ነገሩን፣ ለማመን፣ ስለ፣ ግጭብርበርና፣ እምነትን፣ ስለማጉደል፣ የተጻፉትን፣ የፈረንሳይ፣ የወንጀላኛ፣ መቅጫ፣ ሕግ፣ ቍጥር፣ ፬፻፩፣ እና፣ ፬፻፳፣ ወይም፣ ደግሞ፣ ስለ፣ ስርቆትና፣ ስለ፣ ልዩ፣ ልዩ፣ ዐይነቶቹ፣ ስለ፣ አመዳደቡ፣ ሁኔታም፣ ዝነኛ፣ የሆነውን፣ የዚህኑ፣ ሕግ፣ ከቍጥር፣ ፫፻፳፩፣ እስከ፡ ፫፻፶፱፣ ለምሳሌ፣ ያህል፣ ግንባብ፣ በቂ፣ ነው ። የዚህ፣ አጻጻፍ፣ ተቃራኒ፣ በመሆን፣ ግን፣ የሱዊስ፣ ወንጀላኛ፣ መቅጫ፣ ሕግ፣ ሌብነትን፣ በ፩፻፵፮፣ ውንብድናን፣ ደግሞ፣ በ፩፻፵፱፣ ቍጥር፣ ላይ፣ ብቻ፣ ወሰናት፣ ይገኛል ። የኢትዮጵያ፣ ወንጀላኛ፣ መቅጫ፣ ሕግ፣ ግን፣ አንድ፣ የተጠቃለለ፣ ፍች፣ የመስጠት፣ ዐላማ፣ እንዲኖረው፣ የሚፈልግ፣ በመሆኑ፣ (ይህም፣ ግልጽ፣ ሆኖ፣ የመገኘት፣ ሥርዓት) ስለሆነ፣ ጉዳዩን፣ በዝርዝር፣ ያስረዳል ። ለምሳሌ፣ ቍጥር፣ ፮፻፴፣ እና፣ ፮፻፴፭፣ ፮፻፴፮፣ እና፣ ፮፻፴፯፣ ፮፻፵፩፣ እና፣ ፮፻፵፪፣ ከ፮፻፶፮፣ እስከ፡ ፮፻፶፱፣ ተመልከት ።

ረገድ፡ ቅጣት፡ የሚያስከትሉትን፡ ወንጀሎችና፡ የቅጣቱን፡ አወሳሰን፡ ደንብ፡ ለይቶ፡ ማስረዳት፡ አስፈላጊ፡ የሆነው፡ ይህን፡ በመሳሰሉት፡ ምክንያቶች፡ ነው። እንዲሁም፡ በቃጠሎ፡ ወይም፡ በሚፈነዳ፡ ነገሮች፡ አደጋ፡ ማድረስን፡ ስለሚመለከቱ፡ ወንጀሎች፡ (ቍ፡ ፩፻፹፰)፡ በመገናኛዎችና፡ በሕዝብ፡ መሪዎች፡ ጉዳት፡ በማድረስ፡ ስለሚሠሩ፡ ወንጀሎች፡ (፩፻፺፱)፡ ከዚህም፡ በቀር፡ በሰው፡ አካልና፡ በሰው፡ ጤና፡ ላይ፡ አደጋ፡ የማድረስ፡ ወንጀሎችን፡ (ቍ፡ ፩፻፴፯)፡ በሚመለከት፡ ጉዳይ፡ ሰውን፡ በማይገባ፡ አገልጋይ፡ ስለማድረግ፡ (ቍ፡ ፩፻፷፭)፡ በመሸሸግና፡ በመንጠቅ (ቍ፡ ፯፻፵፯ና፡ ፯፻፷፰)፡ ከፍ፡ ያለውን፡ የሴት፡ ወይም፡ አካለ፡ መጠን፡ ያላደረሰ፡ ሰው፡ ችግር፡ ወይም፡ ተገዥነት፡ ምክንያት፡ በማድረግ፡ ስለሚሠራ፡ ወንጀል፡ (ቍ፡ ፩፻፺፫ና፡ ፩፻፺፬) ይህን፡ የመሳሰሉትን፡ የወንጀል፡ አሠራር፡ ዘዴዎች፡ በሕጉ፡ ላይ፡ ግዙፍ፡ በሆነ፡ ዓይነት፡ መግለጽና፡ በዝርዝር፡ ማስረዳት፡ ጠቃሚ፡ መሆኑ፡ ተገምቷል።

ከዚህም፡ በቀር፡ የሐሰት፡ ገንዘብን፡ ባገር፡ ስለማስገባት፡ ስለ፡ መግዛት፡ በአደራ፡ አስቀጣጭነት፡ ስለመያዝ፡ ከስፍራ፡ ወደ፡ ስፍራ፡ ስለማዘዋወር፡ ስለመያዝ፡ በስጦታ፡ ስለማቅረብ፡ በጠቅላላው፡ በገንዘብና፡ በኤኮኖሚክ፡ ረገድ፡ በሕዝብ፡ እምነት፡ በመጠቀም፡ የሚሠሩት፡ ወንጀሎች፡ ምን፡ ዓይነቶች፡ እንደሆኑ፡ (፫፻፸)፡ በግልጽ፡ በማስረዳት፡ መርዛም፡ የሆኑ፡ ነገሮችን፡ በሰው፡ ምግብም፡ ሆነ፡ በከብት፡ ድርቆሽ፡ የሰውን፡ ጤንነት፡ ሊጎዱ፡ የሚችሉ፡ ነገሮችን፡ በመሥራት፡ በማውጣት፡ ወይም፡ እንዲዘዋወሩ፡ በማድረግ፡ (ቍ፡ ፩፻፺፫ና፡ ፩፻፺፪)፡ ወይም፡ ደግሞ፡ መልካም፡ በሆነው፡ ጠባይ፡ ላይ፡ ጎፍረተ፡ ነገሮችን፡ የሚያሳዩ፡ ወይም፡ ለመልካም፡ ጠባይ፡ ተቃራኒ፡ የሆኑትን፡ አሳትሞ፡ በማውጣት፡ ወይም፡ ለሕዝብ፡ በግልጽ፡ በማሳየት፡ ስለሚሠሩ፡ ወንጀሎች፡ (ቍ፡ ፯፻፱፡ እስከ፡ ፯፻፺፩)፡ የመሳሰሉትንም፡ በምን፡ ሁኔታ፡ እንደሚፈጸሙ፡ በሕጉ፡ ላይ፡ መግለጽ፡ አስፈላጊና፡ ተገቢ፡ ሆኖ፡ ተገኝቷል። በመጨረሻውም፡ የማኅበራዊ፡ ኑሮው፡ አቋሙ፡ ልማድ፡ እጅግ፡ ለተለያየ፡ እጅግ፡ ሰፊ፡ ሆኖ፡ አብዛኛው፡ ክፍሉም፡ በረሃማ፡ ጠፍ፡ ለሆነ፡ አገር፡ ባለቤት፡ የሌለውን፡ ዕቃ፡ ወይም፡ የተፈጥሮ፡ ሀብትን፡ በመውሰድ፡ የሚሠሩትን፡ ወንጀሎች፡ (ቍ፡ ፯፻፵፮) በሰው፡ ርስት፡ ላይ፡ የከብት፡ መንጋ፡ ሰዶ፡ በማበላሸት፡ ስለሚሠሩ፡ ወንጀሎች፡ (ቍ፡ ፯፻፵፱)፡ በሕዝብ፡ እምነት፡ አጭብርብሮ፡ ያላገባብ፡ በመጠቀም፡ ስለሚሠሩ፡ ወንጀል፡ (ቍ፡ ጥር፡ ፯፻፷፩) እና፡ በየጊዜውም፡ የማኅበራዊው፡ የኢኮኖሚክና፡ የሥልጣኔ፡ እድገት፡ በድንገት፡ ከፍ፡ እያለ፡ መሄዱን፡ በምንመለከትበት፡ አገር፡ ልዩ፡ ልዩ፡ ዘዴው፡ እጅግ፡ ተራቅቆ፡ መብዛት፡ የሚችለው፡ የማይገባ፡ ውድድር፡ ወንጀል፡ ምን፡ የሀል፡ ጉዳት፡ ለማድረስ፡ የሚችል፡ መሆኑን፡ ለመረዳት፡ ግልጽ፡ ስለሆነ፡ (ቍ፡ ፯፻፸፫)፡ እንዲሁም፡ ስለ፡ መክሰርና፡ በአጭብርባሪነት፡ ኪሣራ፡ እንዲደርስ፡ የማድረግን፡ ወንጀሎች፡ በሚመለከተው፡ ጉዳይ፡ (ቍ፡ ፯፻፹፩ና፡ ፯፻፹፪) እጅግ፡ የተብራራ፡ ድንጋጌ፡ በሕጉ፡ ላይ፡ የመስጠትን፡ ፍጹም፡ አስፈላጊነት፡ ገምተን፡ ይህን፡ የመሳሰሉትን፡ ሁሉ፡ በየክፍላቸውና፡ በየምዕራፋቸው፡ እንዲገኙ፡ አድርገናል። የደንብ፡ መተላለፍን፡ ትንንሽ፡ ወንጀሎች፡ በሚመለከተው፡ ረገድም፡ ከባለሥልጣን፡ የሚሰጡትን፡ የጽሑፍ፡ ሰነዶች፡ ያለ፡ ጥንቃቄ፡ በመስጠት፡ (ቍ፡ ፯፻፺፭) በሌላ፡ ሰው፡ ሰላማዊ፡ እረፍትና፡ ሥራ፡ ላይ፡ ሁከት፡ በማድረስ፡ (ቍ፡ ፯፻፸)፡ መንገዶችንና፡ የሕዝብ፡ መሰብሰቢያ፡ ስፍራዎችን፡ ስለመጠበቅና፡ በነዚህም፡ ላይ፡ ስለሚደርስ፡ ሁከት፡ (ቍ፡ ፯፻፹፪)፡ የሰውን፡ ሀብት፡ በማበላሸት፡ ወይም፡ በማራክስ (ቍ፡ ፷፻፺ና፡ ፷፻፺፫)፡ ስለሚፈጸሙት፡ የደንብ፡ መተላለፍ፡ ወንጀሎች፡ ምሳሌ፡ በመስጠትና፡ ግዙፍ፡ ለሆኑ፡ ነገሮች፡ ግልጽነት፡ ባለው፡ አነጋገር፡ ዘርዘሮ፡ በማስረዳት፡ ሕጉን፡ የተሟላ፡ ማድረግም፡ ጥቅሙ፡ በትንሹ፡ የማይገመት፡ መሆኑን፡ ተመልክተናል።

የዚህ ግድግዳ፣ የአሠራር፣ ፈላጊ፣ (ሚቶድ) ጥንታዊ፣ ከሆነው፣ የሕግ፣ አሠራር፣ ጥበብና፣ ከኢትዮጵያ፣ መንፈስ፣ ጋር፣ የሚሰማ፣ ከመሆኑም፣ በላይ፣ እጥፍ፣ የሆነ፣ ማቅም፣ የሚያሰጥኝ፣ መሆኑን፣ እንገምታለን፣ ይኸውም፣ ለላኛውና፣ ለፍርድ፣ ጠያቂው፣ በተራጋገጠ፣ ሁኔታ፣ ተብራርቶ፣ የተገለጸ፣ በመሆኑ፣ በቀላሉ፣ እንዲረዱትና፣ እንዲገባቸው፣ የሚያደርግ፣ ወዲያው፣ ለፍርድ፣ ጠያቂው፣ በቂ፣ ምስትናን፣ የሚያስገኛለት፣ ሆኖ፣ መዘጋጅቱ፣ ነው።

(ሐ) ለሕግ፣ ታላቆች፣ ሊሰጥ፣ የሚገባውን፣ ትክክለኛ፣ ትርጉም፣ ማግኘት፣ እጅግ፣ ከባድ፣ የሆነ፣ ችግርን፣ ያደረሰ፣ በመሆኑና፣ ይህም፣ ጉዳይ፣ ለሕጉ፣ አሠራር፣ መሠረታዊ፣ ምንጫ፣ ስለሆነ፣ ከፍተኛ፣ ግምት፣ የሚሰጠው፣ ከመሆኑም፣ በላይ፣ አብዛኛውን፣ ጊዜም፣ በቂ፣ ፍቅር፣ ሊገኝለት፣ የማይችል፣ ሆኖ፣ ይገመት፣ ስለነበረ፣ በአሠራሩ፣ ዘዴ (ቱክኒክ) ከዚህ በላይ፣ የተገለጹትን፣ ፈላጊዎች፣ መከተል፣ ግድ፣ ሆኗል። እንደ፣ እውነቱም፣ ጥንታዊና፣ አሮጌ፣ የሆነው፣ የቀድሞዎቹ፣ የሰማራ፣ ከግሉ፣ ሀገር፣ መነጋገሪያ፣ የነበረው፣ ዛሬ፣ ግን፣ የአገሩ፣ የአድሚኒስትራሲዮንና፣ የፍርድ፣ ቋንቋ፣ በመሆን፣ የጉጉው፣ ነገሥቱ፣ መንግሥት፣ ግዛት፣ አፈሲያል፣ ቋንቋ፣ የሆነው፣ ሰማርኛ፣ በአዲሱ፣ የሕግ፣ ጽሑፍ፣ ላይ፣ የሰፈሩትን፣ የሕግ፣ ዘዴ፣ የተመላከቸውን፣ ቃላት፣ አብራርቶ፣ ለማስረጃትም፣ ሆነ፣ ለያንዳንዱ፣ ቃል፣ ተገቢውን፣ ትርጓሜ፣ ለመስጠት፣ እጅግ፣ የሚያጥር፣ ሆኖ፣ መገኘቱ፣ አያጠራጥርም። እንደምሥራታዊ፣ ቋንቋዎች፣ ሁሉ፣ አጭርና፣ ልብ፣ ወለድ፣ ለአጭር፣ አሳብ፣ መግለጫ፣ ያህል፣ የተረጠረ፣ መነጋገሪያ፣ እንጂ፣ ለዘመናዊ፣ ሕጎች፣ ምስጢራዊ፣ ቃላት፣ ማብራሪያ፣ ለመሆን፣ የሚዘቃ፣ ትርጉም፣ ለማግኘት፣ የሚችል፣ ሰፊ፣ የሆነ፣ የመፍቻ፣ ቀላልና፣ ሊኖረው፣ የማይችል፣ ነው። ስለዚህ፣ እንደዚህ፣ ላለው፣ ጠባብ፣ ቋንቋ፣ በቂ፣ ማብራሪያ፣ ሊሰጥ፣ የሚቻልበትን፣ የሕግ፣ አጻጻፍ፣ ዘዴ፣ ሁሉ፣ እንደ፣ አዲስ፣ ፈጥሮና፣ አበጥሮ፣ ለኢትዮጵያ፣ ቋንቋ፣ አነጋገር፣ በሚሰማ፣ ሁኔታ፣ ገልጸ፣ በመጽሐፍ፣ ላይ፣ ማስፈር፣ የግዴታ፣ ተግባር፣ ሆኖ፣ መገኘቱ፣ በግልጽ፣ ይታያል።

የሕጉን፣ የሰማርኛ፣ ትርጉም፣ የማስተካከል፣ ሥራና፣ (እንዲሁም፣ የሕጉ፣ አፈሲያል፣ ቋንቋ፣ እንግሊዝኛውም፣ ጭምር፣ ስለሆነ) የሁሉቱም፣ ትርጉም፣ ሥራ፣ ሕጉን፣ ፊት፣ ለመሥራት፣ ከተደረገውም፣ ድካም፣ ይልቅ፣ እጅግ፣ ከባድና፣ ከፍተኛ፣ ያለ፣ ጥረትን፣ የጠየቀው፣ በዚህ ምክንያት፣ ነው። በዚህ ረገድ፣ ባለው፣ ለስተያየት፣ አዲሱ፣ ሕግ፣ ለኢትዮጵያ፣ ቋንቋ፣ እድገትና፣ ለሕገም፣ አጻጻፍ፣ ከፍተኛ፣ ግምት፣ የሚሰጠው፣ ቅርስ፣ እንዳተረፈላት፣ እናምናለን።

የሕጉን፣ አጻጻፍ፣ እጅግ፣ የተራዘመና፣ የተሰፋፋ፣ አድራጎት፣ የታየው፣ ከዚህ፣ በላይ፣ የገለጸነው፣ ምክንያት፣ መሆኑ፣ የታመነ፣ ነው። በዚህም፣ የተነሣ፣ በአውሮፓ፣ ከደረሰበት፣ ወቅባ፣ እንደኛው፣ ሆኖ፣ ተገኝቷል⁴³። ነገር፣ ግን፣ በእንደዚህ፣ ያለው፣ አጋጣሚ፣ ሁኔታ፣ መገመት፣ የሚገባው፣ የሕጉን፣ ጽሑፍ፣ ረጅምነት፣ ሳይሆን፣ (ይህም፣ ቢሆን፣ የደንብ፣ መተላለፍን፣ ጉዳይ፣ ከሚመለከቱት፣ ሕጎች፣ ጭምር፣ ጃፕን፣ ቀጥሮችን፣ ብቻ፣ የያዘ፣ ስለሆነ፣ ከአብዛኞቹ፣ ሕጎች፣ የበለጠ፣ ብዛት፣ ያለው፣ ነው፣ ሊባል፣ አይገባም) እነዚህ-ኑም፣ ቢሆን፣ በቀጥር፣ አሰጣጡ፣ ረገድም፣ ቢሆን፣ በያዙት፣ ስፍራ፣ ትይዩ፣ በሰው፣ ሠራሽ፣ ዘዴ፣ ለማስረዘም፣ ሆነ፣ ለማሳጠር፣ በቀላሉ፣ የሚቻል፣ እንደነበረ፣ ሳይዘነጋ፣ የአጻጻፉን፣ ገልጽነት፣ የአነጋገሩን፣ ቀልጣፋነት፣ በጠቅላላ፣ አጻጻፉም፣ ያለውን፣ የማስረጃት፣ ቀላልነት፣ ጨምሮ፣ መልካት፣ ይጠቅ

⁴³ ኢ. ነገሥት፣ ፊደላት፣ እናሪያ፣ ደ. ደረቻ፣ ፔናል፣ ዳ. ሊግዴሶ፣ ፔሃሊስ፣ ቡተላው፣ ወስጥ፣ ጉድፈሩ፣ (ኢ. ኢ. ኢ) ዘይገጽ፣ የደረውን፣ ገጽ፣ 129ጽ፣ ይመለከታል።

ማል። ፍሬ፣ ነገሩ፣ ይህ፣ ሲሆን፣ እንግዲህ፣ የሕገ፣ ጠቅላላ፣ የአሠራር፣ ቅንጅት፣ የወንጀልን፣ ሕግ፣ የሚመለከቱትን፣ ነገሮች፣ ሁሉ፣ በሥርዓት፣ መድቦና፣ አጠቃሎ፣ የያዙ፣ በመሆኑ፣ በሚታይበት፣ የማስረዳት፣ ኃይል፣ ረገድ፣ በአጻጻፍ፣ መንፈስ፣ ጠንካራነትና፣ በግልጽነቱ፣ ሊመሰገን፣ የሚገባው፣ ነው።

2. በዘመናችን፣ ሊፈጸም፣ የሚገባው፣ የክሪሚናሎገር፣ ሲያንስ፣ (የወንጀልና፣ ወንጀለኞች፣ ምርምርና፣ ጥናት፣ ዕውቀት) አጻጻፍን፣ የሚመለከተው ⁴⁴፣ የሕግ፣ አቀራረብ፣ ግልጽ፣ ሊሆን፣ ይገባዋል፣ እያሉ፣ ከብዙ፣ ጊዜ፣ ጀምሮ፣ ድምጻቸውን፣ ሲያሰሙ፣ የኖሩትን፣ ጠያቂዎች፣ አሳብ፣ ለማስደሰት፣ በሚቻልበት፣ ረገድ፣ ሁሉ፣ ሕገ፣ በተሟላ፣ ሁኔታ፣ ስለቀረበና፣ ጠቅላላ፣ አቋሙም፣ በጽኑ፣ መሠረት፣ ስለደረጃ፣ ይህ፣ ዓላማ፣ ተደርሶበታል፣ ብለን፣ እናምናለን። የዚህን፣ ዓይነት፣ ዘዴ፣ በቆራጥነት፣ ለመከተል፣ ያስቻለንም፣ የነገሥታት፣ ሕግ፣ የተባለው፣ መጽሐፍ፣ የተመሠረተበት፣ ባሕል፣ ቅጣት፣ የሚወሰነው፣ ባጥፊው፣ ላይ፣ ብቻ፣ መሆን፣ አለበት፣ በሚለው፣ እምነት፣ ላይ፣ ስለሆነና፣ ብዙዎቹ፣ የኤውሮፓ፣ አገሮች፣ ሕጋቸውን፣ እንዳያድሱ፣ መሰናክል፣ የሆኑባቸው፣ ለሕግ፣ ትምህርት፣ የሚያገለግሉ፣ ጽሑፎችና፣ የሕግን፣ እምነት፣ የዘወትር፣ ልማድ፣ አድርገው፣ የሚከተሉ፣ አጻጻፎች፣ በብዛት፣ ያልሠፈሩበት፣ በመሆኑ፣ ነው።

በኛ፣ ላይ፣ እንደሚደርሰው፣ ሁሉ፣ ነገሩን፣ ሳይረዱ፣ አስቀድሞ፣ በመፍረድ፣ ደመና፣ ያልተሸፈነው፣ የኢትዮጵያን፣ መንፈስ፣ ለፍርድ፣ ሥራው፣ አመራር፣ ትክክለኛ፣ መስሎ፣ የታየውን፣ ሊፈጸም፣ ይቻላል፣ ብሎ፣ የሚያስበውን፣ ቀናውን፣ መንገድ፣ ለመከተል፣ ተስማሚ፣ ይሆናል፣ ብሎ፣ የሚያምንበትን፣ ማንኛውንም፣ መልካም፣ ነገር፣ ሁሉ፣ ያላንዳች፣ መጠራጠር፣ በሥራ፣ ላይ፣ እንዲውል፣ ለማድረግ፣ ያለው፣ ቆራጥነቱ፣ የማያወላውል፣ ነው፣ ማንኛውንም፣ ለማሻሻልና፣ ለማደስ፣ ያለው፣ ፍላጎቱም፣ ሊሻሻልና፣ ሊታደስ፣ ይገባዋል፣ የተባለው፣ ነገር፣ ጥቅምን፣ የሚያስገኝ፣ ስለመሆኑ፣ በቂ፣ መተማመኛ፣ ለማግኘት፣ እንደሚያስችለው፣ ካረጋገጠ፣ በማናቸውም፣ ምክንያት፣ ቢሆን፣ ወደ፣ ጎላው፣ አይመለስም።

አዲሱ፣ የወንጀለኛ፣ መቅጫ፣ ሕግ፣ አድልዎ፣ በማያስከትል፣ አሠራርና፣ በአፈጻጸሙም፣ ረገድ፣ ውጥንጥቅ፣ የሆኑ፣ ፍችዎችን፣ በማይጠይቅ፣ ዘዴ፣ ሊደራጅ፣ የቻለው፣ በዚህ፣ ምክንያት፣ ነው።

የኢትዮጵያ፣ ወንጀለኛ፣ መቅጫ፣ ሕግ፣ በዛሬው፣ ጊዜ፣ እንደ፣ አድላዊ፣ የሚቆጠሩትንና፣ ለወንጀል፣ ሕግ፣ አቋቋምም፣ ሆነ፣ ለማግበራዊ፣ ኑሮ፣ ደረጃ፣ እድገት፣ ተቃራኒ፣ የሆኑትን፣ የአመዳደብ፣ ልዩነቶች፣ አስቀርቷቸዋል። እንደዚህም፣....

(ሀ) የሕገ፣ መተላለፍ፣ ተግባሮች፣ የተለያዩ፣ ጠባይ፣ አላቸው፣ እየተባለ፣ በሦስት፣ ክፍል፣ አለያይቶ፣ የመመደብ፣ አሠራር፣ ከፈረንሳዊ፣ የሕግ፣ አጻጻፍ፣ ልምድ፣ ውስጥ፣ ተወስዶ፣ ሲሠራበት፣ እንደቆየው፣ ሁሉ፣ ከባድ፣ ወንጀል፣ ጥፋት፣ ሕግ፣ ተላላፊነት፣ በሚሉ፣ ቃላት፣ አከፋፍሎ፣ በመጻፍ፣ ፋንታ፣ በነዚህ፣ በሦስቱ፣ ቃላት፣ መካከል፣ ከፍ፣ ያለ፣ ልዩነት፣ ያለመኖሩን፣ ተገንዝበው፣ በፈረንሳዊኛው፣ ቃል፣ “እን

⁴⁴ በተለይ፣ ይህን፣ ነጥብ፣ ስለሚመለከተው፣ ጉዳይ፣ ላ፣ ደፋንስ፣ ሶሲያል፣ ኮሼል፣ በሚል፣ ለርዕስት፣ ኤም፣ አንሲል፣ የጸፈውን፣ ፓሪስ፣ 1875፣ ፋ፣ ም፣ የታተመውን፣ መሠረታዊ፣ ድርሰት፣ ተመልክት። እንዲሁም፣ አንትርጻክሲየን፣ ገራጺክ፣ ኤ፣ ፐርባልም፣ ሜጺክ፣ ፕሊኮሎጂክ፣ ኤ፣ ሶሲያል፣ ዴ፣ ዴልንካን፣ አክት፣ ደ፣ ፐረሚዬ፣ ኩር፣ እንቴርናሲየናል፣ ደ፣ ከሪሚናሎጂ፣ ፓሪ፣ (አ፣ ኤ፣ አ) 1875፣ ኤ፣ ድጅ፣ ፔናል፣ ኤ፣ ደፋንስ፣ ሶሲያል፣ ሪቮዊ፣ ፔናል፣ ሱዊስ፣ (አ፣ ኤ፣ አ) 1875፣ ፋ፣ ፣ ፣ ገ፣ ፣ ገራሽን፣ የጸፈውን፣ የሚጠቅስ፣ ነው።

ፍራክሲዮን”፡ በእንግሊዝኛ፡ ትርጉሙ፡ ደግሞ፡ “አፌንስዝ” በሚሉ፡ ቃላት፡ በማጠቃለል፡ ሕግን፡ የመተላለፍ፡ ተግባር፡ ባስከተለው፡ ጉዳት፡ መጠን፡ ለጥፋቱ፡ ተመዛዛኝ፡ የሆነውን፡ ቅጣት፡ በየደረጃው፡ መድቦ፡ በመስጠት፡ ተሠርቷል፤ እንዲሁም፡ አነስተኛ፡ የሆኑትን፡ የደንብ፡ መተላለፍ፡ ተግባሮች፡ በፈረንሳይኛው፡ አነጋገር፡ “ኮንትራቫንሲዮን”፡ በእንግሊዝኛው፡ ትርጉሙ፡ ደግሞ፡ “ፔቲ፡ አፌንስዝ” በሚሉ፡ ቃላት፡ በማጠቃለልና፡ የተለየ፡ አርእስት፡ በመስጠት⁴⁵፡ ለብቻቸው፡ አጠቃሎ፡ መድቧቸዋል። ምክንያቱም፡ እጅግ፡ አነስተኛ፡ የሆኑ፡ የደንብ፡ መተላለፍ፡ ተግባሮች፡ እንደ፡ ከባድ፡ ወንጀል፡ የማይቆጠሩ፡ ክብርን፡ የማይነኩ፡ እንደመሆናቸው፡ መጠን፡ የሚቀርቡት፡ ለበታች፡ ፍርድ፡ ቤቶች፡ ሲሆን፡ በፍርድ፡ አሰጣጥ፡ ረገድ፡ ያለው፡ አፈጻጸማቸውም፡ ረጅም፡ ሥነ፡ ሥርዓትን፡ የማይጠይቅና፡ እንደቀረቡ፡ ወዲያውኑ፡ የሚወሰኑ፡ በመሆናቸው፡ ወንጀል፡ ተብለው፡ ከሚጠሩት፡ ነገሮች፡ ጥቂት፡ የተለዩ፡ በመሆናቸው፡ ነው። ነገር፡ ግን፡ የሕግ፡ መተላለፍ፡ ተግባሮችን፡ የሚመለከቱት፡ ሁሉ፡ በአንድ፡ ሕግ፡ ተጠቃለው፡ የተሠሩ፡ ስለሆነ፡ የአፈጻጸማቸው፡ መሠረታዊ፡ አሳብ፡ አንድ፡ ከሌላው፡ ጋር፡ ያለው፡ ግንኙነት፡ የሚወሰነው፡ ድንጋጌ፡ አፈጻጸም፡ የተረጋገጠ፡ ሆኖ፡ ይገኛል። ይህ፡ ሲሆን፡ የሕገ፡ ጠቅላላ፡ ጥናት፡ በሚደረግበት፡ ጊዜ፡ በጠቅላላው፡ ክፍሉም፡ ሆነ፡ (ጌኛ፡ መጽሐፍ፡ ቍጥር፡ ፳፻፯፡ ተከታይ) የደንብ፡ መተላለፍን፡ ጉዳይ፡ ስለሚመለከተው፡ ልዩ፡ ክፍሉ፡ (፳ኛ፡ መጽሐፍ፡ ቍጥር፡ ፳፻፱፡ ተከታይ) የዚህን፡ ዓይነት፡ አመዳደብ፡ ተስማሚነት፡ ለመረዳት፡ እጅግ፡ ቀላል፡ ይሆናል። እነዚህ፡ ሁለቱ፡ መጻሕፍት፡ ያለፉትን፡ (ቀዳሚዎቹን) ጽሑፎች፡ የሚያሟሉ፡ ስለሆኑ፡ በልዩ፡ ልዩ፡ ክፍል፡ የተመደቡትን፡ አርእስቶች፡ አንዱን፡ ካንዱ፡ ጋር፡ የሚያስማሙና፡ በትክክለኛ፡ ሚዛን፡ ላይ፡ መሥርተው፡ የያዙ፡ ናቸው።

ሕገ፡ ራሱም፡ በተወሰነ፡ አጋጣሚ፡ ሁኔታ፡ ሁሉ፡ አንዱ፡ ካንደኛው፡ ጋር፡ እየተጠቃቀሰ፡ የሚገናኝበትን፡ ነጥብ፡ አስተካክሎ፡ የያዘ፡ ነው። (ቍ፡ ፹፯ ፤ ፫፻፴፩ ፤ ፳፻፵፰ ፤ ፳፻፷፪ ፤ ፳፻፺፪ ፤ እና፡ ፳፻፺፫)፤ የሕግ፡ አጻጻፍ፡ እምነትም፡ ሆነ፡ የተጻፈውን፡ ሕግ፡ በሥራ፡ ላይ፡ የማዋል፡ ተግባር፡ በዚህ፡ ዓይነት፡ አሠራር፡ ጥቅምን፡ ለማስገኘት፡ የሚችል፡ መሆኑን፡ ኢትዮጵያዊው፡ ሕግ፡ አውጭም፡ የኛኑ፡ አሳብ፡ የሚደግፍ፡ ሆኖ፡ ተገኝቷል። የአጻጻፉም፡ ዘዴ፡ እጅግ፡ በተቃለለ፡ ሁኔታ፡ የተፈጸመ፡ መሆኑ፡ ለመጀመሪያው፡ ተመልካች፡ በግልጽ፡ የሚታይ፡ ነው።

⁴⁵ «እንፍራክሲዮን» ማለት፡ በሕግ፡ የተከለከለውን፡ መሥራት፡ ወይም፡ የመፈጸም፡ ግዴታ፡ ስለመኖሩ፡ በሕግ፡ የታዘዘውን፡ ያለመሥራት፡ ሲሆን፡ ይህም፡ የተከለከለው፡ ወይም፡ የታዘዘው፡ በወንጀልኛ፡ መቅጫው፡ ሕግ፡ ላይ፡ ወይም፡ በተለይ፡ በታወጁ ልዩ፡ ሕጎችና፡ ድንጋጌዎች፡ ላይ፡ ቢሆን፡ የሚያስቀጣጣ፡ መሆኑ፡ ተገልጿል፤ (ቍ፡ ፳፫፡ እና፡ ቍ፡ ፫፡ ንጉስ፡ ቍ፡ ፩) «ኮንትራቫንሲዮን» ማለት፡ ግን፡ በአዋጅ፡ በሕጋዊ፡ ማስታወቂያና፡ ሥልጣን፡ ባለው፡ ክፍል፡ የተሰጠውን፡ ግልጽ፡ የሆነውን፡ ክልክላ፡ ደንብ፡ መተላለፍ፡ ወይም፡ በነዚህ፡ ግልጽ፡ ጽሑፎች፡ የመፈጸም፡ ግዴታ፡ እለ፡ ተብሎ፡ የተነገረውን፡ ላይ፡ ፈጽሞ፡ በመቅረት፡ በደንቦቹ፡ ላይ፡ የታወጁትን፡ ጉዳዮች፡ መፈጸም፡ ወይም፡ ያለመፈጸም፡ ማለት፡ ነው። (ቍ፡ ጥር፡ ፳፻፩) ስለ፡ ከባድ፡ ወንጀሎችም፡ ሆነ፡ ስለ፡ ቀላል፡ የደንብ፡ መተላለፍ፡ ጥፋቶች፡ የሚወሰነው፡ ቅጣት፤ የአጥፊውን፡ እደገኛነት፤ ወንጀሉን፡ ለመሥራት፡ ያነሳሱትን፡ ምክንያቶች፤ የጠባባይንም፡ ወራሳነትና፡ ይህንንም፡ የመሳሰለውን፡ መሠረት፡ አድርጎ፡ በመከተል፡ ሲሆን፡ የሚቀጣውም፡ እንዲታረም፡ እንዲሻሻልና፡ ከወንጀልኛነት፡ ጠባባይ፡ ድኖ፡ ወደ፡ መልካም፡ ሰውነት፡ እንዲመለስ፡ ለማድረግ፡ መሆኑ፡ ተገልጿል። የሱዊስን፡ የወንጀልኛ፡ መቅጫ፡ ሕግ፡ የመጀመሪያ፡ ረቂቅ፡ ባዘጋጀ፡ ጊዜ፡ እስከሰ፡ የተባለ፡ ሰው፡ የዚህን፡ ዐይነት፡ አሠራር፡ አቅድ፡ ተከትሎ፡ ነበር፡ ነገር፡ ግን፡ በጊዜው፡ ላለው፡ ሁኔታ፡ ከባድ፡ ሆኖ፡ ታይቷል፡ የሚል፡ ተቃራኒ፡ አሳብ፡ ስለተረበበት፡ ዘዴውን፡ ለውጥታል፤ ይህንንም፡ ምክንያት፡ በማድረግ፡ የአሠራሩን፡ ሲስቲም፡ በሚመለከተው፡ ፕሮብሌም፡ ላይ፡ አሳባችንን፡ በሰፊው፡ ከመግለጻችንም፡ በላይ፡ የኢትዮጵያን፡ የሕግ፡ አሠራር፡ ሲስቲም፡ ከዚህ፡ ጋር፡ በማወዳደር፡ «አክላሲፊክሲዮን፡ ዴ፡ እንፍራክሲዮን፡ ጻዊ፡ ኮድ፡ ፔናል፡ ኤ፡ ስዜኤ፤» በሚል፡ አርዕስት፡ ረዥሞ፡ ፔናል፡ ሱዊስ፡ በተባለው፡ መጽሔት፡ ልዩ፡ ቍጥር፡ ስለ፡ ፕሮፈሰር፡ ሎጎዝ፡ ምስጋና፡ (እ፡ ኤ፡ አ) በ፲፱፻፶፭፡ በተለይም፡ በ፳ኛው፡ አርዕስት፡ ከገጽ፡ ፴፫፡ እስከ፡ ፵፫፡ ዝርዝር፡ ማብራሪያ፡ ሰጥተናል፡ (ግራቭን)።

(ለ) ከዚህም፡ በቀር፡ ደግሞ፡ የኢትዮጵያ፡ ወንጀለኛ፡ መቅጫ፡ ሕግ፡ እጅግ፡ የታወቀውን፡ “የቅጣት፡ ውሳኔ” በተባለውና፡ “የማስጠንቀቂያ፡ ውሳኔዎች” በተባሉት፡ የሕግ፡ አሠራር፡ ልዩነቶች፡ መካከል፡ የተለያዩ፡ መደብ፡ በመስጠት፡ በሁለት፡ ላይ፡ በማለያየት፡ ጠደብ፡ የመሥራትን፡ ዘዴ፡ አስወግዷል። እነዚህን፡ ሁለቱን፡ ጉዳዮች፡ አለያይቶ፡ ልዩ፡ ልዩ፡ ሥፍራ፡ በመስጠት፡ የመሠራት፡ ዘዴ፡ የመነጨው፡ ከስዊስ፡ የወንጀለኛ፡ መቅጫ፡ ሕግ፡ አሠራር፡ ጥበብ፡ ውስጥ፡ ሲሆን፡ ራሳቸው፡ በራሳቸው፡ የሚያጠግቡና፡ በቂ፡ (ፖዚቲቭ) ተብለው፡ ለሚጠሩት፡ ለመጀመሪያዎቹ፡ ሕግጋቶች፡ አሠራር፡ ምሳሌነትን፡ የሰጠ፡ ነው።⁴⁶ ነገር፡ ግን፡ በሁለቱ፡ መሠረታዊ ያን፡ ድንጋጌዎች፡ መካከል፡ ያለውን፡ ልዩነት፡ ለማስረዳት፡ የሚሰጠው፡ ትርጉም፡ እጅግ፡ የተወሳሰበ፡ ፍችን፡ የሚያስከትል፡ ከመሆኑም፡ በላይ፡ ተመሳሳይነታቸውን፡ ወይም፡ ልዩነታቸውን፡ ለማረጋገጥ፡ አስቸጋሪና፡ የሕጉን፡ መንፈስ፡ የሚያቃውስ፡ ፕሮብሌም፡ እንደሚያጋጥም፡ ብዙዎቹ፡ ሕግ፡ አውጭዎች፡ ተርድተውታል። የኢትዮጵያ፡ ሕግ፡ አውጭም፡ ይህንን፡ በመገንዘብ፡ የዚህን፡ ዐይነት፡ ውስብስብ፡ የሆነ፡ የአሠራር፡ ዘዴ፡ ሳይከተል፡ ሕጉን፡ በሥራ፡ ላይ፡ ለማዋል፡ የሚቻልበትን፡ ቀና፡ መንገድና፡ ለሚገለገሉበትም፡ ሰዎች፡ በግልጽ፡ እንዲገባቸው፡ ለማድረግ፡ የሚቻልበትን፡ ዘዴ፡ በመፈለግ፡ “ዲቪዩን፡ ቢ፡ ፓርቲት” ከሁለት፡ ከፍሎ፡ የመመደብ፡ ሥርዓት፡ የተባለውን፡ አሠራር፡ መከተል፡ የማይጠቅም፡ መሆኑን፡ አብራርቶ፡ ገልጿል። ይህንን፡ ነጥብ፡ በተለይ፡ ለማጥናት፡ (እ፡ ኤ፡ አ) በ፲፱፻፶፫፡ ዓ፡ ም፡ ሮም፡ ተሰብስቦ፡ የነበረው፡ የእንቴርናሲዮናል፡ ኮቫንሲዮን፡ (የሕግ፡ ሊቃውንት፡ ጉባኤ) እጅግ፡ የጋለ፡ ክርክር፡ አድርጎ፡ እንዳችም፡ ተስማሚና፡ አስታራቂ፡ ውጤት፡ ሳያስገኝ፡ መቅረቱ፡ የሚዘነጋ፡ አይደለም።⁴⁷

የኢትዮጵያ፡ ሕግ፡ አውጭ ፤ የሕጉ፡ አጻጻፍ፡ ንድፈ-ሐሳብ፡ (ቴዎሪክ) ከሚሆን፡ ይቅል፡ በሥራ፡ ላይ፡ የሚውል፡ (ፕራቲክ) ቢሆን፡ የበለጠ፡ ጥቅምን፡ ያስገኛል፡ ብሎ፡ ያሰበውና፡ በዚህም፡ አሳብ፡ የጸናው፡ ይህን፡ በመሳሰሉት፡ በቂ፡ ምክንያቶች፡ ነው። ከዚህም፡ በቀር፡ የሕግ፡ አሠራርን፡ ጥበብ፡ ብቻ፡ ወደሚመለከተው፡ ቴክኒካዊ፡ ሥርዓትና፡ ከሁለቱ፡ የቅጣት፡ ውሳኔ፡ ቅጣት፡ መካከል፡ ያሉትን፡ ልዩነቶች፡ ወይም፡ ግንኙነቶች⁴⁸፡ ለማብራራት፡ ወደሚደረገው፡ ጥረት፡ በማድላት፡ ፋንታ፡ እያንዳንዱ፡ ተቀጭ፡ ከፈጸመው፡ ጥፋት፡ ጋር፡ ተመዛዛኝ፡ የሚሆነውን፡ የቅጣት፡ ልክ፡ በሚገባ፡ አደላድሎ፡ በሕጉ፡ ላይ፡ ማስፈር፡ የተሻለ፡ ጥቅምን፡ ያስከትላል፡ ወደሚለው፡ መሠረታዊ፡ አሳብ፡ ያዘነበለው፡ ያጥፊውን፡ ወይም፡ በአንድ፡ ዐይነት፡ የወንጀሉ፡ አሠራር

⁴⁶ ግራቨን፡ ሴፕን፡ ኤ፡ ሴ፡ መዙዊር፡ ዳዊ፡ ድሯ፡ ፔናል፡ ሱዊስ፡ ሰክሪቲ፡ ጆናሪዲ፡ ኢን፡ ለፍራ፡ ዲላ፡ ቆላም፡ ፓንዱ፡ (እ፡ ኤ፡ አ) ፲፱፻፶፫፡ ሁለተኛ፡ ቮሊዩም፡ ለብቻ፡ ተለይተው፡ የታተሙ፡ ጥቅሶችንና፡ በተለይም፡ የሕሳቡን፡ ማጠቀሻ፡ ጽሑፍ፡ ገጽ፡ ፶፫፡ ተመልከት።

⁴⁷ ረቩዊ፡ እንቴርናሲዮናል፡ ደ፡ ድሯ፡ ፔናል፡ በተባለው፡ መጽሔት፡ (እ፡ ኤ፡ አ) በ፲፱፻፶፩፡ ዓ፡ ም፡ በቆጥር፡ ፩፡ ገጽ፡ ፩፻፳፩፡ ለፕሮብሌም፡ ደ፡ ልኩኒ፡ ኮቫንሲዮን፡ ደ፡ ላ፡ ፔን፡ ኤ፡ ዴ፡ መዙዊር፡ ደ፡ ሱዊሪቲ፡ ኤ፡ ሴ፡ ባክት፡ ኦፊሲያል፡ ዳዊ፡ ኮንግራ፡ በሚል፡ አርዕስት፡ ሮም፡ (እ፡ ኤ፡ አ) ፲፱፻፶፮፡ የታተመውን፡ ፕሮፈሰር፡ ግሪስቲኒ፡ የሰጠውን፡ ጠቅላላ፡ ራፖርት፡ ተመልከት።

⁴⁸ ይህን፡ ነጥብ ፤ በፈረንሳይኛ፡ ተዘጋጅቶ፡ የነበረው፡ የመጀመሪያው፡ ዋነኛ፡ ረቂቅ፡ ይበልጥ፡ በተብራራ፡ ሁኔታ፡ ገልጸት፡ ነበረ ፤ በጽሑፉም፡ ላይ፡ የተገለገለበት፡ ቃል፡ «ሳንክሲዮን» በሚባለው፡ እንጂ፡ «ፔን» በሚለው፡ ቃል፡ አልነበረም። ሁለቱም፡ ቃላት፡ በዐማርኛ፡ አተረጎጥተው፡ የማይለዩ፡ ሆነው፡ ተቀላቅለዋል። የእንግሊዝኛው፡ ትርጉም፡ ደግሞ፡ «እንኩር» ወይም፡ «ኢፓሲክል» የሚለውን፡ ቃል፡ ፓንሽመንት፡ ፔናሲቲስ፡ ፓንሼብል፡ የሚል፡ ልማዳዊ፡ ትርጉም፡ ሰጥቶታል። የሆነ፡ ሆኖ፡ የእንግሊዝኛውንና፡ የዐማርኛውን፡ አፈሲዮል፡ ትርጉም፡ መሠረት፡ አድርጎ፡ በመያዝ፡ ታርም፡ በፈረንሳይኛ፡ ቋንቋ፡ የታተመው፡ ሕግ፡ የእነጋገሩን፡ መሠረታዊ፡ ስሜት፡ ሳይለቅ፡ ፔን፡ የሚለውን፡ መዙዊር፡ በሚል፡ ቃል፡ ተከቷል።

ር፡ ልማድ፡ ውስጥ፡ ተለይተው፡ የተመደቡትን፡ አጥፊዎች፡ የአንትሮፖሎጂያል ማርክ፡ የፕሊክሎጂክ፡ (የሰው፡ ልጅ፡ ልማዶች፡ ዕድሮች፡ እምነቶች፡ እምልኮቶች፡ ዘርፍ፡ እድገቶች፡ የሰው፡ ልጅ፡ አእምሮና፡ ስሜት፡ ጠባይ፡ ዕውቀት) ግላዊ፡ ስሜትና፡ የግል፡ ኑሮ፡ ሁኔታ፡ ለይቶ፡ ለማወቅ፡ የሚያስችል፡ የአሠራር፡ ዘዴ፡ መሆኑን፡ በመረዳቱም፡ ጭምር፡ ነው። የወንጀል፡ ክፍል፡ ዳኛ፡ የሆነ፡ ሁሉ፡ አጥፊው፡ ወንጀሉን፡ ለመሥራት፡ ያነሳሱት፡ ምክንያቶች፡ አጠራጣሪዎች፡ መሆናቸውን፡ የገመተ፡ እንደሆነ፡ (ቍጥር፡ 98) ጥፋተኛው፡ አካለ፡ መጠን፡ ያደረሰ፡ ሲሆን፡ ወንጀሉን፡ ከመሥራቱ፡ በፊት፡ የነበረው፡ የማገበራዊ፡ ኑሮ፡ ሁኔታና፡ ያለፈ፡ የሕይወት፡ ታሪኩ፡ እንዲጣራ፡ ስለአእምሮውም፡ ትክክለኛነት፡ ሕጋዊ፡ የሆነ፡ የሕክምና፡ ምርመራ፡ እንዲደረግ፡ እዞ፡ ከነዚህ፡ ምርመራዎች፡ የተገኙትን፡ ውጤቶች፡ የመከተል፡ ግዴታ፡ ያለበት፡ መሆኑን፡ ስለሚወስነውም፡ ቅጣት፡ እነዚህ-ኑ፡ የምርመራ፡ ውጤቶች፡ እንደዋና፡ ማስረጃ፡ አድርጎ፡ የመያዝ፡ ግዴታ፡ ያለበት፡ መሆኑንና፡ ይህም፡ አፈጻጸም፡ በጠቅላላው፡ አካለ፡ መጠን፡ ባላደረሱ፡ ጥፋተኞች፡ (ቍ፡ 98፡ እና፡ 88፡ 88) ላይ፡ የሚጻፍ፡ መሆኑ፡ በሕጉ፡ ላይ፡ ተለይቶ፡ የተደነገገው፡ ከዚህ፡ በላይ፡ የተገለጹትን፡ ምክንያቶች፡ መሠረት፡ በማድረግ፡ ነው።

ስለዚህ፡ ለተፈጸመው፡ ጥፋት፡ ተመሳሳይና፡ ተመዛዛኝ፡ የሆነውን ፤ የወንጀል፡ ሥራን፡ መከላከልን ፤ አጥፊው፡ እንዲታረምና፡ ወደ፡ መልካም፡ ጠባይ፡ እንዲመለስ፡ የማድረግን ፤ ወንጀል፡ እንዳይሠራ፡ አስቀድሞ፡ የመጠበቅን፡ ድንጋጌ፡ ተስማሚና፡ ተገቢ፡ ውጤት፡ በሚያስገኝ፡ የቅጣት፡ ውሳኔ፡ ለማረጋገጥ፡ ከተቻለ፡ ለሚወሰነው፡ ቅጣት፡ የሚሰጠው፡ ልዩ፡ የአጠራር፡ ሥም፡ ማናቸውም፡ ቢሆን፡ ቁም፡ ነገር፡ የለውም።

(ሐ) እንዲሁም፡ ደግሞ፡ ለቅጣት፡ ማስፈጸሚያ፡ የሚያገለግሉት፡ የእስር፡ ቤቶች፡ አመዳደብ፡ የተለያዩ፡ እንዲሆን፡ ማለት፡ ለቀላል፡ ቅጣትና፡ ለከባድ፡ ቅጣት፡ ማስፈጸሚያ፡ የሚሆኑ፡ እስር፡ ቤቶችና፡ ወህኒ፡ ቤቶች፡ አስተዳደራቸውም፡ ሆነ፡ አመሠራረታቸው፡ የተለያዩ፡ እንዲሆን፡ ይህም፡ የተለያዩ፡ አስተዳደርና፡ የሥራ፡ አመራር፡ በወንጀለኛ፡ መቅጫ፡ ሕግ፡ ላይ፡ ተለይቶ፡ እንዲገለጽ፡ የሚለውን፡ የሕግ፡ አሠራር፡ አሳብ፡ ሳይከተል፡ ከአዲሱ፡ ወንጀለኛ፡ መቅጫ፡ ሕግ፡ ውስጥ፡ ያስወገደበት፡ ምክንያት፡ የዚህ፡ ዓይነት፡ አፈጻጸም፡ ተስማሚ፡ ካለመሆኑም፡ ይልቅ፡ እስር፡ ቤቶችን፡ የሚያበዛ፡ በመሆኑ፡ ለየአንዳንዱ፡ ዓይነት፡ እስር፡ ቤት፡ አስተዳደርና፡ ጥበቃ፡ የሚያስፈልጉትን፡ ልዩ፡ እውቀት፡ ያላቸውን፡ ሠራተኞች፡ ለማዘጋጀትና፡ ቅጣትንም፡ በተለያዩ፡ ሁኔታ፡ ለማስፈጸም፡ እጅግ፡ የተወሳሰበ፡ ችግርን፡ የሚያስከትል፡ ሆኖ፡ በመገኘቱ፡ ነው።

በሥራ፡ ላይ፡ የዋለው፡ የረጅም፡ ጊዜ፡ ጥናት፡ ያስገኘው፡ ውጤት፡ የቅጣት፡ አፈጻጸም፡ በአንድ፡ ዓይነት፡ እንዲመራ፡ ማድረግ፡ የብዙ፡ አገሮች፡ ባሕላዊ፡ ልማድ፡ መሆኑን፡ በተለይም፡ በሱዊስ፡ ሕግ፡ ይህንን፡ ጉዳይ፡ ለማሻሻል፡ የተደረገው፡ ሙከራ፡ ሁሉ፡ ከባድ፡ ችግርን፡ ያስከተለ፡ ሲሆን፡ በፈረንሳይ፡ ሕግ፡ ወጥቶ፡ የነበረውም፡ የቅጣት፡ አፈጻጸም፡ ልዩነት፡ ሕጉ፡ በሥራ፡ ላይ፡ ከመዋሉ፡ አስቀድሞ፡ ያደረሰው፡ ችግር፡ በቀላሉ፡ የሚገጠት፡ አልሆነም ⁴⁹።

⁴⁹ ይህን፡ ፕሮብሌም፡ ስለሚመለከቱ፡ ነጥቦች ፤ እንደርግሲያን፡ ፔጊታንሲየር፡ ሱዊስ፡ አር፡ በሚል፡ አርዕስት ፤ በተለይም፡ የቅጣት፡ አፈጻጸም፡ አንድ፡ ዓይነት፡ ይሁን፡ ስለሚለው፡ አሳብ፡ (አ፡ ኡ፡ አ) በ፲፱፻፶፫፡ ዓ፡ ም፡ የተጻፉትን፡ ልዩ፡ ቍጥሮችና፡ እንዲሁም፡ የእስር፡ ቤቶች፡ አስተዳደር፡ ተሻሻሎ፡ እንዲለወጥ፡ በቀረበው፡ አሳብ፡ ላይ፡ ሱዊስ፡ አልደር፡ በተባለው፡ አገር፡ (አ፡ ኡ፡ አ) በ፲፱፻፶፫፡ ዓ፡ ም፡ የተደረገው፡ ሰፊ፡ ክርክር፡ የሚገልጸውን፡ ሪፖርት፡ ቍጥር፡ 37ና፡ ሌላውንም፡ ተመልከት።

በተጨማሪም ፡ ደግሞ ፡ በዚህ ፡ ነጥብ ፡ ላይ ፡ የኢትዮጵያ ፡ የሕግ ፡ አሠራር ፡ ቅን ፡ ጅት ፡ የተከተለው ፡ በውጭ ፡ አገር ፡ ሕጎች ፡ አሠራር ፡ ላይ ፡ የደረሰውን ፡ የአፈጻጸም ፡ ችግርና ፡ በገንዘብ ፡ ወጭ ፡ ረገድም ፡ ሊያደርስ ፡ የሚችለውን ፡ ጉዳት ፡ በመገንዘብ ፡ አፈጻጸሙን ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ ለማዋል ፡ የሚቻልበትን ፡ መንገድ ፡ ብቻ ፡ ነው ።

የግል ፡ ነጻነት ፡ የሚያሳጡ ፡ ቅጣቶች ፡ ዓይነትና ፡ ደረጃ ፡ ማንኛውም ፡ ቢሆን ፡ ቅጣቱ ፡ የሚፈጸመው ፡ እስረኛው ፡ የዕለት ፡ ሥራን ፡ በማከናወን ፤ ቢያንስም ፡ ቢያድ ፡ ግም ፡ ከባድ ፡ የሆነ ፡ ሥነ ፡ ሥርዓት ፡ እንዲፈጸምበት ፡ በማድረግ ፡ በእንግሊዝኛው ፡ ትርጉም ፡ እንደተገለጸው ፡ “ሲምፕል ፡ ኢምፕሪዝንመንት ፤ ሪፐሪስ ፡ ኢምፕሪዝንመንት” ቀላል ፡ እሥራትና ፡ ጽኑ ፡ እሥራት ፡ በተባለ ፡ የቅጣት ፡ ማስፈጸሚያ ፡ ደረጃ ፡ (ቍ ፡ ፩፻፳ ፡ እና ፡ ፩፻፶) ፡ ተከፋፍሎ ፡ በመመደብ ፡ ማለት ፡ (በሱዊስ ፡ አገር ፡ እንደሚደረገው) እስረኛው ፡ ክፍት ፡ በሆነ ፡ ሥራ ፡ ሆኖ ፡ የእርሻ ፡ ወይም ፡ የእጅ ፡ ጥበብ ፡ ሥራዎችን ፡ እንዲያከናውን ፡ በማድረግ ፡ ወይም ፡ የተቀጭውን ፡ ጠባይ ፡ አደገኛነትና ፡ በማጎበራዊ ፡ ኑሮም ፡ ላይ ፡ ሊያደርስ ፡ የሚችለውን ፡ ጉዳት ፡ ከባድነት ፡ በመገመት ፡ ዝግ ፡ በሆኑ ፡ ሥፍራዎች ፡ በጥብቅ ፡ እየተጠበቀ ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ ሥራዎችን ፡ እንዲሠራ ፡ የማድረግ ፡ አስተዳደር ፡ ነው ። ይህ ፡ የግል ፡ ነጻነትን ፡ የሚያሳጡ ፡ ቅጣቶችን ፡ ማስፈጸሚያ ፡ የሆነው ፡ አስተዳደር ፡ እጅግ ፡ ቀላልና ፡ ወዲያውም ፡ በቂ ፡ ከመሆኑም ፡ ይልቅ ፤ ቀላል ፡ የሆኑ ፡ እስራቶችን ፡ ለማስፈጸም ፡ ተቀጭውን ፡ በከባድ ፡ እሥራት ፡ ውስጥ ፡ በማኖር ፡ አንዳችም ፡ ፍሬ ፡ እንዳያስገኝ ፡ በማድረግ ፡ ፋንታ ፡ ለፈጸመው ፡ ጥፋት ፡ በቂ ፡ ካሳን ፡ ለመክፈል ፡ በሚችልበት ፡ መጠን ፡ እየሠራ ፡ ጥቅም ፡ እንዲሰጥና ፡ የተወሰነበትም ፡ ቅጣት ፡ የገንዘብ ፡ መቀጫ ፡ በሆነ ፡ ጊዜ ፡ የግዴታ ፡ ሥራን ፡ እያከናወነ ፡ በሚያገኘው ፡ ዋጋ ፡ እዳውን ፡ እንዲከፍል ፡ በዚህም ፡ ምክንያት ፡ ጠባዩ ፡ ተሻሽሎ ፡ ሲገኝ ፡ አንዳንድ ፡ ሥፍራዎች ፡ ከመድረስ ፡ በመታገድና ፡ ሙሉ ፡ ነጻነት ፡ ከማግኘት ፡ ተከልክሎ ፡ በመቆየት ፡ በገደብ ፡ የመፈታት ፡ ዕድል ፡ እንዲያገኝ ፡ የማድረግን ፡ ሥርዓት ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ ለማዋል ፡ የሚያስችል ፡ ዘዴ ፡ ነው ። (ቍ ፡ ፩፻፶ ፡ እና ፡ ፩፻፫) ⁵⁰ ። ይህም ፡ አስተዳደር ፡ እጅግ ፡ ሰፊ ፡ ለሆነው ፡ ለሥልጣኔ ፡ እርምጃ ፡ በሩን ፡ በመክፈት ፡ ላይ ፡ ለሚገኝ ፡ አገር ፡ ከፍ ፡ ያለ ፡ ጥቅምን ፡ የሚሰጥ ፡ መሆኑ ፡ አይጠረጠርም ። በዚህም ፡ ምክንያት ፡ የሚገኘው ፡ የኢኮኖሚ ፡ ዕድገት ፡ በጥቂቱ ፡ ሊገመት ፡ የሚችል ፡ አይደለም ።

(መ) ከላይ ፡ ከተጠቀሱት ፡ የማቃለያና ፡ የማጠቃለያ ፡ ዘዴዎችም ፡ በቀር ፡ ሌላ ፡ ማቃለያ ፡ የሆኑ ፡ ጉዳዮች ፡ ተገኝተዋል ፤ ከነዚህም ፡ ዋናው ፡ በወንጀለኛ ፡ መቅጫው ፡ ሕግ ፡ ውስጥ ፡ ቅጣትን ፡ ለማስከተል ፡ ምክንያት ፡ የሆኑትን ፡ በልዩ ፡ ልዩ ፡ መጻሕፍት ፡ ተነጣጥለው ፡ ይሠሩ ፡ የነበሩትን ፡ የተለያዩ ፡ ጠባይ ፡ እንዳላቸው ፡ ያህል ፡ የሚቆጠሩትን ፡ ወንጀሎችና ፡ የሚወሰኑባቸውንም ፡ ቅጣቶች ፡ በአንድነት ፡ ቀምሮ ፡ በማስተባበር ፡ ለየራሳቸውና ፡ በየጉዳያቸው ፡ ልዩነት ፡ መጠን ፡ የተከፋፈለ ፡ አንቀጽና ፡ ምዕራፍ ፡ በመስጠት ፡ ባንድ ፡ መጽሐፍ ፡ የመሥራት ፡ ጥበብ ፡ ነው ። ለምሳሌ ፡ የወል ፡ ሕግንና ፡ የጦር ፡ ወታደርን ፡ ሕግ ⁵¹ ፡ በፖሊስ ፡ ሠራዊት ፡ ኃይሎች ፡ ላይ ፡ ስለሚፈጸም ፡ ቅጣት ⁵² ፡ በማንኛውም ፡ ደረጃ ፡ ባሉት ፡ የሚገግሥት ፡ ሠራተኞችና ፡ ሹማዎች ፡ ላይ ፡ ስለሚፈጸሙ ፡

⁵⁰ ፕሬስታሲዮን ፡ ፔናል ፡ የተባለው ፡ ደንብ ፡ ቀድሞም ፡ (አ ፡ ኤ ፡ አ) በ፲፱፻፶፩ ፡ ዓ ፡ ም ፡ በታወጀው ፡ በዩናይትድ ፡ ሕግ ፡ ላይ ፡ የታወቀ ፡ ስለ ፡ ነበረ ፡ ብዙ ፡ ተከታይ ፡ አግኝቷል ። በፈረንሳይ ፡ አገርም ፡ ረጅሜ ፡ ፔናል ፡ ኤ ፡ ፔኒታንሲዮር ፡ በተባለ ፡ መጽሐት ፡ (አ ፡ ኤ ፡ አ) በ፲፱፻፶፱ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ቍጥር ፡ ፩ ፡ ገጽ ፡ ፮ ፡ ሪቤት ፡ ባቀረበው ፡ የሕግ ፡ ረቂቅ ፡ ምክንያት ፡ የተደረገውን ፡ ሰፊ ፡ ክርክር ፡ ተመልከት ።

⁵¹ [፫ ፡ መጽሐፍ ፡ እንቀጽ ፡ ፫ ፡ ከቍጥር ፡ ፪፻፶፩ ፡ እስከ ፡ ፫፻፵፭ ፡ እና ፡ ቍጥር ፡ ፮፻፮ ፡ እና ፡ ፮፻፲ ፡ ከ፳፻፵፮ ፡ እስከ ፡ ፳፻፵፱ ፡ (የደንብ ፡ መተላለፍ ፡ ወንጀሎች) ።

⁵² ከቍጥር ፡ ፫፻፵፱ ፡ እስከ ፡ ፫፻፶፩ ፡ እና ፡ ቍጥር ፡ ፮፻፶ ፡ (የደንብ ፡ መተላለፍ ፡ ወንጀሎች) ።

ቅጣቶች⁵³ : አካለ : መጠን : ያደረሱ : የአእምሮ : ጉድለት : ያላቸው : ጥፋተኞች : የወንጀል : ገላፊ : ስለሚሆንበት : ሕግ⁵⁴ : እንዲሁም : አካለመጠን : ስላሳደረሱ : ሰዎች⁵⁵ : ልዩ : ልዩ : የሕግ : ድንጋጌዎችን : ለምሳሌ : በመንግሥት : የቀረጥና : የግብር : ገቢዎች : በጠቅላላ : የገንዘብ : ጥቅሞች : ላይ : ስለሚሠራ : ወንጀል⁵⁶ : በንግድና : በባሕር : ሕግ : ላይ : ስለሚሠሩ : ወንጀሎች⁵⁷ : እና : ይህን : የመሳሰሉት : ልዩ : ልዩ : ነገሮች : ሁሉ : በአንድነት : ተጠቃለው : መደበኛ : ሥፍራቸውን : ይዘዋል ።

በዚህ : ሁኔታ : እንግዲህ : ቅጣትን : የሚያስከትሉ : ድንጋጌዎች : ሁሉ : በሕጉ : ውስጥ : ተጠቃለው : ይገኛሉ : ማለት : ነው ። እያንዳንዱ : የሕግ : ሥልጣን : የየራሱ : የሆኑ : የግል : ድንጋጌዎች : አሉት : ቢሆንም : የአንድነቱን : ጠባይና : ተመሳሳይነቱን : የሚገልጹት : አጠቃላይ : ድንጋጌዎች : የተመደቡት : በዚያው : መሰሉ : በሆኑት : አርእስቶች : ውስጥ : ነው ። በዚህ : ዓይነት : አሠራር : የልዩ : ልዩ : ሕጎችን : በአንድነት : አቀላቅሎ : በጥርቅም : ከማበራከት : ለመዳን : ስለተቻለና : ይህም : አሠራር : መሠረታዊውን : አሳብ : የሚያለያየው : ወይም : አንዱን : ካንዱ : የሚያጋጨው : ማለት : ያንዱን : አሳብ : ሌላው : የሚያፈርሰው : በመሆኑ : የብዙ : አገሮችን : የወንጀለኛ : መቅጫ : ሕግ : አሠራር : የማይታወቁና : ሊታወቁ : የማይችሉ : ደኖች : አድርጎት : ስለተገኘ : የሕግ : ትምህርት : የሌላቸውን : ሰዎች : ወደ : ስሕተት : ወጥመድ : ውስጥ : የሚጥል : ጥቅጥቅ : ያለ : ዱር : ሆኖ : በመታየቱ : (ኤርር : ጁሪስ : ኖቼት) : ሕግ : ስላሳሳት : ይበድላል : የሚባለውን : ጥንታዊና : ቋሚ : መሠረታዊ : አሳብ : የሚያስከትል : ሆኖ : መገኘቱን : አስረድቶናል ።

ይህን : በመሰለው : ጥበባዊ : የአሠራር : ዘዴ : የተዘጋጀው : ሕግ : በልዩ : ልዩ : ጽሑፎችና : ጋዜጦች : ተበታተኑው : በሥራ : ላይ : ውለው : የነበሩትን : አዋጆች : ሁሉ : በአንድነት : አጠቃሎና : ተገቢ : ሥፍራቸውን : እንዲይዙ : አድርጎ : በመቀመር : አስተባብሮ : አቅኞቻቸው ። ሊወሰኑ : የሚገባቸውን : ቅጣቶች : መሠረታዊያን : አሳቦች : የቅጣቶቹን : ዓይነትና : መጠን : ወንጀለኛ : የሚያሰኙትን : ልዩ : ልዩ : ደንቦች : ሁሉ : (ቀጥር : ፫፻፶፬ : እና : ፫፻፶፭ : ፯፻፴፫) : አጠቃሎ : ገልጿቸዋል ። ይህም : የሚያስገኘው : ጥቅም : አንዱን : ከሌላው : በማጠቃቀስ : ዘወትር : ተመሳሳይና : እርግጠኛ : ውጤትን : በቀላሉ : ሲያስገኝ : ሙሉ : በሙሉ : ወደ : ሥልጣኔ : እርምጃ : በመግሥገሥ : ላይ : ለሚገኝና : የጽሑፍን : ሕግ : በመለማመድ : በዚህም : ለመጠቀም : ቁርጠኛ : ሆኖ : ለተነሳ : አገር : የሚያስፈልገውን : ነገር : ሁሉ : በሚስማማው : መንገድ : ለማቅረብ : የሚቻልበትን : ዘዴ : መርጦ : አዲስ : በሚሰጠው : ሕግ : ላይ : እንዲያገኘው : ማድረግን : ነው ።

ሕጉን : በዚህ : ዓይነት : ሠርቶ : ማቅረብ : የሚቻል : መሆኑ : ከታወቀ ፤ በአንድነት : አጠቃሎና : አስተባብሮ : በአንድ : ሥፍራና : በአንድ : መጽሐፍ : ለመሥራት : የሚያስችለን : ዕድል : ካጋጠሙን : ልዩ : ልዩ : የሆነውን : የሕግ : ዘርፍ : በተለያየ : ቦታ : መበተን : የሚያስፈልግበት : አንዳችም : በቂ : ምክንያት : ለማግኘትም : ሆነ :

53 ፬ኛ : መጽሐፍ : አንቀጽ : ፫ ፣ ከቀጥር : ፪፻፶፯ : እስከ : ፪፻፶፰ : እና : ቀጥር : ፯፻፶፭ : እስከ : ፯፻፶፫ : (የደንብ : መተላለፍ) ።

54 ፪ኛ : መጽሐፍ : አንቀጽ : ፩ : ቀጥር : ፵፭ : እና : ተከታይ : ከቀጥር : ፩፻፴፫ : እስከ : ፩፻፴፮ : ቀጥር : ፯፻፶፮ : ፯፻፶፯ : እና : ፯፻፶፱ ።

55 ከቀጥር : ፶፪ : እስከ : ፶፮ : መሠረቱ : እና : ከቀጥር : ፩፻፶፭ : እስከ : ፩፻፶፪ : የአረጋጋው : ደንብ ።

56 ፫ኛ : መጽሐፍ : አንቀጽ : ፭ : (ከቀጥር : ፫፻፶፬ : እስከ : ፫፻፶፭ : እና : ከቀጥር : ፳፱ : እስከ : ፯፻፶፮ : የደንብ : መተላለፍ : ወ) ።

57 ፮ኛ : መጽሐፍ : አንቀጽ : ፪ : ቀጥር : ፯፻፶፩ : እና : ተከታይ : ከቀጥር : ፳፻፶፯ : እስከ : ፳፻፳፮ : (የደንብ : መተላለፍ : ወ) ።

አግኝቶ፡ ለማቅረብ፡ የምንሰጠው፡ ሰበብ፡ አያጋጥመንም ። ይህንንም ፡ ምክንያታችንን ፡ አጥጋቢ ፡ ያደርገዋል ፡ ብለን ፡ ለማመን ፡ የምንችለው ፡ በባሕልና ፡ በልማድ ፡ ለናረ ፡ አገር ፡ አዲስና ፡ ዘመናዊ ፡ የሆነ ፡ የጽሑፍ ፡ ሕግ ፡ ሲሰጠው ፡ ከጥንት ፡ ጀምሮ ፡ ሲያያዝ ፡ የኖረውን ፡ የልማዱን ፡ መሠረት ፡ ሳናፈርስ ፡ ዘመናዊውን ፡ እንግዳ ፡ ሕግ ፡ ለመተካት ፡ የማይቻል ፡ መሆኑን ፡ መገመት ፡ ገምቶም ፡ እርግጠኛነቱን ፡ ማወቅ ፡ የሚገባን ፡ መሆኑን ፡ ባለመዘንጋት ፡ ነው ።

የወል ፡ ሕግና ፡ የጦር ፡ ሠራዊትን ፡ ጉዳይ ፡ የሚመለከተው ፡ ሕግ ፡ አንዱ ፡ ካንደኛው ፡ የሚለያይበት ፡ አንዳችም ፡ በቂ ፡ ምክንያት ፡ የሌለው ፡ በመሆኑ ፡ እነዚህን ፡ ሁለቱን ፡ ሕጎች ፡ አለያይቶ ፡ መሥራት ፡ አስፈላጊ ፡ ነበረ ፡ የሚያሰኝ ፡ ከባድ ፡ ሰበብ ፡ ሊቀርብልን ፡ የማይችል ፡ መሆኑን ፡ በተረጋገጠ ፡ ሁኔታ ፡ ለማመን ፡ ችለናል ።

እነዚህን ፡ ሕጎች ፡ ለማቀራረብ ፡ ያለው ፡ ከጊዜ ፡ ወደ ጊዜ ፡ እየተብራራ ፡ የሐደው ፡ የሐሳብን ፡ ግንኙነት ፡ ወደ ፡ ማስተባበር ፡ ያዘነበለው ፡ የዘመኑ ፡ ስሜት ፤ ለምሳሌ ፡ በሱዊስ ፡ አገር ፡ የተሠራውን ፡ የ፲፱፻፳፮ ፡ ዓ ፡ ም ፡ (እ ፡ ኤ ፡ አ) የወል ፡ ሕግ ፡ የሆነውን ፡ ጽሑፍና ፡ በ፲፱፻፴፯ ፡ ዓ ፡ ም ፡ (እ ፡ ኤ ፡ አ) የተጻፈውን ፡ የወታደር ፡ ሕግ ፡ መጽሐፍ ፡ በአንድነት ፡ የማጠቃለል ፡ ዓላማ ፤ ሐሳብን ፡ በሚማርክ ፡ ሁኔታ ፡ አዘንብሎ ፡ ስላገኘነው ፡ እኛም ፡ በዚህ ፡ የአሠራር ፡ ዘዴ ፡ መሸነፍ ፡ ግዴታችን ፡ ሆኗል ። ይህን ፡ ዘዴ ፡ ለመከተል ፡ ተስማሚ ፡ የሚሆነውን ፡ መንገድ ፡ በመምረጥ ፡ በሕገ ፡ ውስጥ ፡ የጦር ፡ ሠራዊት ፡ ወንጀል ፡ ነክ ፡ የሆነውን ፡ በዚያው ፡ ተመሳሳይ ፡ በሆነው ፡ አርእስት ፡ ውስጥ ፡ አክታትሎ ፡ መመደብና ፡ እንዲሁም ፡ መንግሥታዊ ፡ ወይም ፡ ብሔራዊ ፡ ወንጀሎች ፡ ተብለው ፡ የሚጠሩትን ፡ ደግሞ ፡ በከፍላቸው ፡ ለይቶ ፡ ከተመሳሳይ ፡ ድንጋጌያቸው ፡ ጋር ፡ የተለየ ፡ ስፍራ ፡ መስጠት ፡ ብቻ ፡ ነው ። በዚህ ፡ ሁኔታም ፡ ቢሠራ ፡ አንድ ፡ የተለየ ፡ አንቀጽ ፡ ብቻ ፡ በቀላሉ ፡ አንዱ ፡ ከሌላው ፡ እንዳይቀላቀል ፡ ለማድረግ ፡ የሚቻል ፡ መሆኑን ፡ አይተናል ። በዚህ ፡ ረገድ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ በ፲፱፻፶፩ ፡ ዓ ፡ ም ፡ (እ ፡ ኤ ፡ አ) የተሠራውን ፡ የዩጎስላቭን ፡ የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ አሠራር ፡ ምሳሌ ፡ የተከተለ ፡ መሆኑ ፡ በግልጽ ፡ ይታወቃል ። በሌላ ፡ ዓይነት ፡ አስተያየት ፡ ረገድ ፡ ደግሞ ፡ የጦር ፡ ሠራዊትን ፡ ወይም ፡ የወታደር ፡ ክፍል ፡ አባሎችን ፡ የማጎበራዊ ፡ ኑሮ ፡ ልዩ ፡ ሁኔታ ፡ በመመልከት ፡ በሕገ ፡ በመደበኛ ፡ ክፍሎቹ ፡ ድንጋጌዎች ፡ ውስጥ ፡ በጠቅላላ ፡ ክፍሉም ⁵⁸ ፡ በልዩ ፡ ክፍሉ ⁵⁹ ፡ ውስጥ ፡ በማጠቃለል ፡ በአንቀጽና ፡ በምዕራፍ ፡ ብቻ ፡ ለ

⁵⁸ በውጭ ፡ አገር ፡ የሚገኙ ፡ ወታደሮች ፡ ከሀገራቸው ፡ ውጭ ፡ ሆነው ፡ ለሚፈጽሙት ፡ የወንጀል ፡ ሥራ ፡ የቅጣቱ ፡ አወሳሰን ፡ እንዴት ፡ እንደሚመራ ፡ በተለይ ፡ ገልጾ ፡ ስለሚያመለክተው ፡ ድንጋጌ ፡ (ቍ ፡ ፲፭) ከሕግ ፡ ወሰን ፡ ላያልፍ ፡ የተሠራውን ፡ የወታደርን ፡ የሥራ ፡ አፈጻጸም ፡ በሚመለከቱ ፡ ተግባሮች ፡ ሊወሰድ ፡ የሚገባውን ፡ ሕጋዊ ፡ እርምጃ ፡ የሚመለከት ፡ [ቍ ፡ ፳፬ ፡ ሀ] ከበላይ ፡ የሚሰጠው ፡ ትእዛዝ ፡ ሕጋዊ ፡ ባልሆነ ፡ ጊዜ ፡ የትእዛዝ ፡ ሰዊውን ፡ አላፈነት ፡ ወይም ፡ ትእዛዝ ፡ ፈጻሚው ፡ ከተሰጠው ፡ ትእዛዝ ፡ መጠን ፡ በላይ ፡ አሳልፎ ፡ ሲገኝ ፡ ስለሚፈጸመው ፡ የቅጣት ፡ አወሳሰን ፡ ድንጋጌ ፡ (ቍ ፡ ፳፱ ፡ እና ፡ ፳) ፤ የወታደርን ፡ ሥነ ፡ ሥርዓት ፡ ለማስከበር ፡ ወይም ፡ የታዛዥነትን ፡ ተግባር ፡ ለማጽናት ፡ ስለ ፡ ወታደራዊ ፡ አስፈላጊ ፡ ሁኔታ ፡ (ቍ ፡ ፳፻) ሊያዝ ፡ የሚገባውን ፡ እርምጃ ፡ የሚገልጹ ፡ ድንጋጌዎች ፤ የወታደሮችን ፡ የግል ፡ ነጻነት ፡ በማሳጣት ፡ ቅጣት ፡ በሚወሰንበት ፡ ጊዜ ፡ ስለ ፡ ወታደር ፡ የእስራት ፡ አስተዳደር ፡ (ቍ ፡ ፳፻፲ ፤ ስለ ፡ እስራት ፡ እና ፡ ፳፻፮ ፡ ን ፡ ቍ ፡ ፩ ፡ በማረፊያ ፡ ቤት ፡ የማቆየት ፡ ቅጣት) ወይም ፡ ደግሞ ፡ በሞት ፡ ፍርድ ፡ የሚወሰን ቅጣት ፡ በሆነ፡፡፡ ጊዜ ፡ በጥይት ፡ በመደብደብ ፡ ስለ ፡ መፈጸም ፡ (ቍ ፡ ፳፻፲፮ ፡ ፩ ፡ ሁለተኛ ፡ ኃይለ ፡ ቃል) ፤ እና ፡ ስለ ፡ ተጨማሪ ፡ ቅጣቶች ፡ ከጦር ፡ ሠራዊቱ ፡ ደንብ ፡ ስለ ፡ ማስወገድና ፡ ማዕርግን ፡ ስለ ፡ መግፈፍ ፡ የሚወስኑትን ፡ ቅጣቶች ፡ የሚመለከቱ ፡ ድንጋጌዎች ።

⁵⁹ እንዲሁም ፡ የወታደርን ፡ ሰነዶች ፡ ወደ ፡ ሐሰት ፡ የመለወጥን ፡ ወይም ፡ የማጥፋትን ፡ ወንጀል ፡ የሚያቋቁሙት ፡ የቅጣት ፡ አወሳሰን ፡ ድንጋጌዎች ፡ (ቍ ፡ ፫፻፳፮ ፡ እና ፡ ፫፻፳፱) ፤ የወታደርን ፡ ምስጢር ፡ በመገለጽ ፡ ስለሚሠሩ ፡ ወንጀሎች ፡ (ቍ ፡ ፩፻፱) ፤ የጦር ፡ ምርኮኛ ፡ ወይም ፡ የወታደር ፡ ግዛተኛ ፡ እንዲያመልጥ ፡ የሚደረግ ፡ ስለሚሠሩ ፡ ወንጀል ፡ (ቍ ፡ ፩፻፶፯) ፤ የወታደር ፡ አባል ፡ ሆኖ ፡ በቤታቸው ፡ ወይም ፡ በማደራያቸው ፡ በሠፈረባቸው ፡ ሰሞች ፡ ላይ ፡ የስርቆት ፡ ወንጀል ፡ ሲፈጸም ፡ ወይም ፡ የጓደኞቹን ፡ ወይም ፡ የባላይ ፡ አለቆቹን ፡ ወይም ፡ የጦር ፡ ሠራዊቱን ፡ ብረት ፡ የሆነውን ፡ ዕቃ ፡ በመስረት ፡ ስለሚፈጽመው ፡ ወንጀል ፡ (ቍ ፡ ፮፻፴፩ ፡ ን ፡ ቍ ፡ ፪ ፡ ሀ) ፤ ወይም ፡ እምነትን ፡ በማጉደል ፤ ወይም ፡ ለጦር ፡ ሠራዊቱ ፡ አገልግሎት ፡ የተመደቡትን ፡ ሀብቶች ፡ በመስረት ፡ በማባከን ፡ ወይም ፡ በመደበኛ ፡ ስለሚፈጽመው ፡ ወንጀል ፡ (ቍ ፡ ፮፻፵፪ ፡ መ) ።

ይቶ : የሁለቱንም : ክፍሎች : ማለት : የወታደራዊውንም : ሆነ : የወል : ሕግን : የሚ
መለከቱትን : ድንጋጌዎች : በአንድ : ጽሑፍ : ውስጥ : አስተባብሮ : ለመሥራት : የሚ
ቻል : መሆኑን : ለመገንዘብ : የሚበቃ : ምክንያቶች : እናገኛለን ።

፪ ፣ ባሕልንና ፣ የሥልጣኔ ፣ እርምጃን ፣ ስለማስታረቅ ፣ ባሕል ።

ከዚህ ፣ በላይ ፣ በዝርዝር ፣ ገልጸን ፣ ያመለከትናቸው ፣ ምክንያቶች ፣ የኢትዮጵያን ፣
ሕግ ፣ አዲስነት ፣ ለማስረጃት ፣ ሳደረግነው ፣ ሙከራ ፣ የሚበቁ ፣ ሆነው ፣ የተገመቱ ፣ እንደ
ሆነ ፣ ከላይ ፣ ዘርዝረን ፣ እንዳስረዳነው ፣ ሁሉ ፣ የብዙ ፣ ክፍለ ፣ ዘመናትን ፣ የባሕል ፣
ቅርስ ፣ መሠረት ፣ አድርጎ ፣ በመደገፍ ፣ ከዘመኑ ፣ ጋር ፣ ለመሻሻል ፣ የተነሳው ፣ አዲስ ፣
ሕግ ፣ ሙሉ ፣ በሙሉ ፣ የተሰወጠ ፣ እንደሆነ ፣ መድኅን ፣ ይሆናል ፣ ተብሎ ፣ የታሰበውን ፣
ሕይወታዊ ፣ ውጤት ፣ በማስገኘት ፣ ፋንታ ፣ ከጥንታዊው ፣ ባሕል ፣ ጋር ፣ በአንድ ፣ አፍታ ፣
የተለያየ ፣ እንደሆነ ፣ ሚዛን ፣ ማጣትን ፣ እንዲያውም ፣ ጸንቶ ፣ የቆየውን ፣ መሠረት ፣
ጨርሶ ፣ የማፍረስን ፣ አደጋ ፣ ለማስከተል ፣ መቻሉ ፣ እውነት ፣ መሆኑን ፣ የምንክድበት ፣
ስሜት ፣ እናገኛም ።

የአንድ ፣ ሕግ ፣ እውነተኛ ፣ ተግባር ፣ ምንም ፣ እንኳ ፣ የማደስ ፣ ዐላማ ፣ ያለው ፣
ቢሆን ፣ እንዲያገለግል ፣ የተመደበበትን ፣ ሕዝብ ፣ መንፈስና ፣ ነዋሪ ፣ እምነት ፣ መቃ
ወም ፣ የማይገባው ፣ ሆኖ ፣ ማገኘት ፣ አለበት ፣ ይህንንም ፣ ሞንቴስኪዮ ፣ የተባለው ፣
የሕግ ፣ ፈላስፋ ፣ የሕጎች ፣ መንፈስ ፣ በተባለው ፣ ድርሰቱ ፣ አስቀድሞ ፣ ያበሠረልን ፣
ከመሆኑም ፣ በላይ ፣ ሕጉን ፣ ለማዘጋጀት ፣ የተቋቋመው ፣ የፍትሕ ፣ ነገሥቱ ፣ አዘጋጅ ፣
ኮሚሲዮን ፣ ጉባኤ ፣ የተረዳው ፣ ስለሆነ ፣ ለአገሩ ፣ ተስማሚ ፣ የሚሆነውን ፣ የሕዝቡ ፣
ስሜት ፣ የሚጠይቀውን ፣ ብሔራዊው ፣ የፍርድ ፣ አካሄድ ፣ ልማድ ፣ አሜን ፣ ብሎ ፣ የሚቀ
በለውን ፣ ለይቶ ፣ የሚያውቅ ፣ ስለሆነ ፣ በዚህ ፣ መንፈስ ፣ ተመርቶ ፣ ይህንኑ ፣ መሠረ
ታዊ ፣ ሐሳብ ፣ ተከትሏል ።

(ሀ) ሕጉ ፣ የተከተለው ፣ ጠቅላላው ፣ መሠረታዊ ፣ አሳብ ፣ ይህ ፣ ከሆነ ፣ ግርማዊ ፣
ንጉሠ ፣ ነገሥት ፣ በመቅደሙ ፣ ላይ ፣ እንደጠቀሱት ፣ ሁሉ ፣ ወደ ፣ አዲስ ፣ የሐሳብ ፣ ምር
መራ ፣ ግብ ፣ መድረስ ፣ የግድ ፣ አስፈላጊውና ፣ ጠቃሚው ፣ ስለሚሆን ፣ ወደ ፣ አዲሱ ፣
የወንጀል ፣ ሕግ ፣ ፖሊቲካ ፣ ለመሻገር ፣ “አጥፊ ፣ ሲቀጣ ፣ የሚያየው ፣ ብልህ ፣ ይሆናል፤”
ወይም ፣ አጥፊ ፣ የሚቀጣው ፣ ለተመልካቹ ፣ መቀጣጫ ፣ ሆኖት ፣ እንዲሠጋ ፣ (እንዲፈራ)
ነው ፣ የሚባለውን ፣ ልማድ ፣ ወንጀለኛ ፣ የሚቀጣው ፣ እንደገና ፣ ተመልሶ ፣ ለመልካም ፣
ሰውነት ፣ እንዲበቃና ፣ ወደ ፣ ማገብራዊ ፣ ኑሮው ፣ እንዲመለስ ፣ ለማድረግ ፣ የወንጀልን ፣
ቅጣት ፣ ማቃለል ፣ ያስፈልጋል ፣ በሚለው ፣ መሠረታዊ ፣ አሳብ ፣ ለውጦ ፣ ከኢትዮጵያዊ
ያን ፣ መንፈስና ፣ እምነት ፣ ጋር ፣ ተዋሕዶ ፣ የኖረውን ፣ ጥንታዊ ፣ ባሕል ፣ መሥዋዕት ፣
ማድረግ ፣ የለበትም ፣ እጅግ ፣ ጥንታዊ ፣ ወዲያውም ፣ እጅግ ፣ አዲስ ፣ ለሆነ ፣ እስካሁን ፣
ድረስ ፣ ጥንታዊ ፣ ዘላንነቱንና ፣ ጠረኛነቱን ፣ ላልተወው ፣ ሕዝብ ፣ በሚሰማማ ፣ ልማዳዊ ፣
ሕግ ፣ ሲተዳደር ፣ ለኖረ ፣ በጠረፋም ፣ ለሚኖረው ፣ ሕዝብ ፣ የውስጥ ፣ ስሜት ፣ ምርመራ
ንና ፣ የእያንዳንዱን ፣ ሰው ፣ የነፍስ ፣ ወከፍ ፣ ኑሮውን ፣ የማሻሻልን ፣ ጉዳይ ፣ ከሚጠይ
ቀው ፣ ክፍል ፣ ይልቅ ፣ በጠቅላላው ፣ የሕዝቡን ፣ ጸጥታና ፣ የገብረት ፣ ሰላሙን ፣ መጠ
በቅ ፣ ይበልጥ ፣ አስፈላጊ ፣ ሆኖ ፣ ለሚገመተው ፣ እንደ ፣ ኢትዮጵያ ፣ እጅግ ፣ ሰፊ ፣ ለሆ
ነው ፣ የንጉሠ ፣ ነገሥት ፣ መንግሥት ፣ ግዛት ፣ የማያወላውል ፣ ምሳሌነትን ፣ የሚሰጥ ፣
እጅግ ፣ ጠንካራ ፣ የሆነ ፣ አንድ ፣ የወንጀለኛ ፣ መቅጫ ፣ ሕግ ፣ ፍጹም ፣ አስፈላጊው ፣

መሆኑ፡ አያጠራጥርም ። እንዲያውም፡ የሕገ፡ የቅጣት፡ ከባድነት፡ ኃይል፡ ምሳሌነት፡ ጠንካራ፡ በሚሆንበት፡ መጠን፡ የግንባራ-ዊ፡ ኑሮን፡ እንደገና፡ ለማቋቋምና፡ ለማደር ጀት፡ የሰላምን፡ ጥበቃ፡ ለማጠንከር፡ ተቀጭውም፡ ወደ፡ መልካም፡ ሰውነት፡ ተመልሶ፡ እንደገና፡ ወደ፡ ግንባራ-ዊ፡ ኑሮው፡ እንዲመደብ፡ የማድረግን፡ ጉዳይ፡ የሚያቃናው፡ ሊሆን፡ ይችላል ። ስለዚህ፡ አዲሱ፡ የወንጀለኛ፡ መቅጫ፡ ሕግ፡ እነዚህን፡ ግምቶች፡ ሁሉ፡ በቸልታ፡ ሊዘነጋቸው፡ ስለማይገባው፡ አብዛኛውንም፡ ጊዜ፡ ኤሮፓ፡ አገር፡ ጥንታዊና፡ ቋሚ፡ ሕጎች፡ አሠራር፡ መሠረት፡ የሆነውን፡ አጥፊ፡ የሚቀጣው፡ ለሌላው፡ መቀጣጫ፡ ሆኖ፡ ተመልካቹ፡ እንዲጠቀም፡ ነው፡ የሚለውን፡ እምነት፡ መሸጋገሪያ፡ ሳያደርግ፡ ለማለፍ፡ አልቻለም ።

ወንጀል፡ ሠሪዎች፡ ጥፋት፡ ባደረጉ፡ ጊዜ፡ የሚደርስባቸው፡ ሕጋዊ፡ የማስፈራራት፡ የወቀሳ፡ ተግላጽና፡ ማስጠንቀቂያ፡ ወንጀልን፡ ከመሥራት፡ እንዲወገዱ፡ የማይበቃ፡ ሆኖ፡ በተገኘ፡ ጊዜ፡ በሠሩት፡ ወንጀል፡ መጠን፡ ቅጣት፡ እንዲደርስባቸው፡ ያስፈልጋል፡ የሚለውን፡ ዐላማ፡ የተከተለው፡ በዚህ፡ ምክንያት፡ በጎብረቱ፡ ጸጥታ፡ ላይ፡ የሚደርሰው፡ ጉዳት፡ እንዲወገድ፡ ለማድረግ፡ ለሕዝቡ፡ ዋስትና፡ የሚሰጠው፡ የወንጀለኛ፡ መቅጫው፡ ሕግ፡ መሆኑን፡ አልዘነጋም ። የሕገ፡ ጉዳይና፡ ግብ፡ ዋነኛ፡ ዐላማውም፡ ይኸው፡ መሆኑን፡ መጽሐፉ፡ በመጀመሪያው፡ ቁጥሩ፡ ላይ፡ በግልጽ፡ አመልክቶት፡ ይገኛል፡ (የወ፡ መ፡ ሕ፡ ቍ፡ ፩) ።

እንዲሁም፡ የኢትዮጵያ፡ ሕግ፡ አሠራር፡ አርቆ፡ አስተዋይነት፡ በዛሬው፡ ጊዜ፡ የሞት፡ ቅጣትን፡ ፍርድ፡ ጨርሶ፡ ማስቀረትና፡ መሠረዝ፡ ለዘመኑ፡ የማይሰማማ፡ እንዲያውም፡ ፈጽሞ፡ የማይቻል፡ መሆኑን፡ ሳይገነዘበው፡ አልቀረም፡ ይህ፡ ፍርድ፡ የማጎበራዊውን፡ ኑሮ፡ ጸጥታ፡ ለመከላከል፡ የተረጋገጠ፡ ዋስትናን፡ የሚሰጥ፡ ብቻ፡ ሳይሆን፡ የእግዚአብሔር፡ ጥበብ፡ የሆነውን፡ የሰው፡ ሕይወት፡ ማለት፡ በአርአያ፡ ሥላሴ፡ የተፈጠረውን፡ ሰው፡ መግደል፡ በነፍስ፡ ገዳዩ፡ ወንጀለኛ፡ ሞት፡ ካልሆነ፡ በቀር፡ በማንኛውም፡ ሌላ፡ ዐይነት፡ ካሳ፡ ሊተካ፡ ወይም፡ በየትኛውም፡ ከባድ፡ ቅጣት፡ ሊከፈል፡ አይችልም፡ ከሚለው፡ ከኢትዮጵያዊያን፡ የፈራጅነት፡ መንፈስ፡ ጋር፡ ተዋሕዶ፡ የኖረ፡ ጽኑ፡ እምነት፡ ነው ። በመካከለኛው፡ ክርስቲያናዊ፡ ክፍለ፡ ዘመን፡ ኤሮፓ፡ ዘንድ፡ ይታመንበት፡ እንደነበረው፡ ሁሉ፡ የሞት፡ ቅጣት፡ ማለት፡ የኃጢአተኛውን፡ የጥፋት፡ ዋጋ፡ ማስከፈያና፡ ሞትን፡ በሞት፡ በከፈለ፡ ጊዜም፡ አጥፊው፡ ይቅርታንና፡ ሥርየተ፡ ኃጢአትን፡ የሚያገኝበት፡ ወዲያውም፡ ላልሰሰው፡ ደም፡ ዋጋውን፡ በደሙ፡ የሚከፍልበት፡ ማለት፡ ደምን፡ በደም፡ የሚክሰበት፡ ስለሆነ፡ ሁሉም፡ በአንድ፡ አሳብ፡ የሚቀበለውና፡ የሚሰማማበት፡ ከሁሉም፡ ይልቅ፡ አጥፊው፡ ራሱም፡ ቢሆን፡ ይህ፡ ቅጣት፡ ይገባኛል፡ ብሎ፡ በማመን፡ የሚቀበለው፡ ነው ። በኢትዮጵያም፡ የሞት፡ ቅጣት፡ አፈጻጸም፡ ኤሮፓ፡ ዘንድ፡ እንደሚደረገው፡ የተቀጭውን፡ አንገት፡ በመጥረቢያ፡ ወይም፡ ጊዮሎቲን⁶⁰፡ በሚባለው፡ መሣሪያ፡ በመቁረጥ፡ ሳይሆን፡ የሚቹን፡ ክብር፡ በሚጠብቅና፡ ሥነ፡ ሥርዓትን፡ በተከተለ፡ ሁኔታ፡ ነው ።

⁶⁰ ይህንን፡ ፕሮብሌም፡ ስለሚመለከት፡ ጉዳይ፡ ወደ፡ አዲሱ፡ የኢትዮጵያ፡ ወንጀለኛ፡ መቅጫ፡ ሕግ፡ በሚል፡ አርዕስት፡ ረቡዊ፡ እንጥርናሲዮናል፡ ደ፡ ክሪሚናሎጂ፡ ኤ፡ ደ፡ ፖሊስ፡ ተከጋክ፡ በተባለው፡ መጽሐፍት፡ ላይ፡ በ፲፱፻፶፯፡ ዓ፡ ም፡ (አ፡ ኤ፡ አ) በጻፍነው፡ በገጽ፡ ፻፲፬፡ እና፡ በተከታዩ፡ እጅግ፡ ግልጽ፡ የሆነ፡ አስተያየታችንን፡ ሰጥተናል ። እንዲሁም፡ ላትሪቡዊን፡ ደ፡ ሃኔቭ፡ በተባለው፡ ጋዜጣ፡ ውስጥ፡ «በኢትዮጵያ፡ የሰው፡ መስቀያ፡ እንዲሁም፡ እግር፡ ሥር» በሚል፡ አርዕስት፡ የተጻፈውን፡ እውነትን፡ ወደ፡ ሐሰት፡ የሚለውጥ፡ የሀሚት፡ ቃል፡ በመቃወም፡ የኢትዮጵያ፡ የወንጀለኛ፡ መቅጫ፡ ሕግ፡ የተከተለውን፡ እውነተኛ፡ መንፈስ፡ አብራርተን፡ በመግለጽ፡ በአፕሪል፡ ፱፡ ቀን፡ ፲፱፻፶፮፡ ዓ፡ ም፡ (አ፡ ኤ፡ አ) ወደ፡ አዲስ፡ አበባ፡ በላክነው፡ መልክት፡ የሕገ፡ ትክክለኛ፡ መሠረታዊ፡ አሳብ፡ ለማስረዳት፡ ችለናል ።

እንዲሁም ፡ በ፲፱፻፳፫ ፡ ዓ ፡ ም ፡ የወጣው ፡ የቀድሞው ፡ የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡
 ደንብ ፡ የአካል ፡ ቅጣትን ፡ (ግርፋትን) ለማስቀረት ፡ አስቦ ፡ እንደነበረ ፡ እያስታወሰን ፡
 ዛሬም ፡ በአዲሱ ፡ ወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ውስጥ ፡ እንዲኖር ፡ አስፈላጊ ፡ ሆኖ ፡ የተገ
 ኘበት ፡ ምክንያት ፡ በቅጣት ፡ እወሳሰን ፡ መንፈስና ፡ በባሕላዊው ፡ ልማድ ፡ መካከል ፡
 የኖረው ፡ የሐሳብ ፡ መጋጨት ፡ ያስከተለው ፡ ውጤት ፡ በመሆኑ ፡ ነው ። ይህ ፡ ቅጣት ፡
 አረመኔነትን ፡ የተመረከዘ ፡ ከዛሬው ፡ ዘመን ፡ የሥልጣኔ ፡ እርምጃ ፡ አሳብ ፡ ጋር ፡ የማይ
 ስማማ ፡ የሰብአዊ ፡ ፍጡርን ፡ ክብር ፡ የሚያዋርድና ፡ የዘመኑ ፡ መንፈስ ፡ ተቃራኒ ፡
 መሆኑን ፡ የማይቀድ ፡ የለም ፤ ነገር ፡ ግን ፡ ደፋርና ፡ ጀግና ፡ የሆነ ፡ የተፈጥሮ ፡ ኩራት ፡
 የሚሰማው ፡ ሕዝብ ፡ ይበልጥ ፡ የሚፈራው ፡ ውርደትን ፡ እንጂ ፡ በቅጣት ፡ መሠቅየትን ፡
 ስላልሆነ ፡ ይህም ፡ ቅጣት ፡ የሚፈጸመው ፡ ጥፋቱ ፡ ለሞራል ፡ የሚቀፍ ፡ ወራዳነትን ፡
 ዝቅተኛ ፡ የሆነ ፡ መንፈስ ፡ ልክስክስነትን ፡ ወይም ፡ የወንጀል ፡ አድራጊውን ፡ የተለየ ፡
 ጨካኝነትንና ፡ የአውራጃነት ፡ ጠባይ ፡ ያዘለ ፡ ክፋትን ፡ በግልጽ ፡ በሚያሳይበት ፡ ጊዜ ፡
 ብቻ ፡ ሲሆን ፡ ይህን ፡ ለመሳሰለው ፡ ወንጀል ፡ የሚፈጸም ፡ ቅጣት ፡ በመሆኑ ፡ ማንኛ
 ውም ፡ መንፈስ ፡ እንደሚቀበለውና ፡ እንደሚደግፈው ፡ ይታመናል ። ስለሆነም ፡ ይህ ፡
 ቅጣት ፡ ጨርሶ ፡ እንዲቀርና ፡ በአዲሱ ፡ የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ውስጥ ፡ እንዳይ
 ጸፍ ፡ በሚለው ፡ አሳብ ፡ ሰፊ ፡ ክርክር ፡ ተደርጎበት ፡ በፍትሕ ፡ ነገሥት ፡ አዘጋጅ ፡ ኮሚ
 ሲዮን ፡ ጉባኤ ፡ በኩል ፡ ከፍተኛ ፡ የድምፅ ፡ ድጋፍ ፡ አግኝቶ ፡ ከሕጉ ፡ ውስጥ ፡ ተሠርዞ ፡
 ቀሪ ፡ ከሆነ ፡ በኋላ ፡ ፓርላማው ፡ በሕጉ ፡ ውስጥ ፡ እንዲጸፍ ፡ የሚለውን ፡ አሳብ ፡ እንዲደ
 ግፍ ፡ ያነሳሳውና ፡ ከሕጉ ፡ የቅጣት ፡ ውሳኔዎች ፡ አንዱ ፡ ሆኖ ፡ እንዲኖር ፡ ያስደረገው ፡
 ይህ ፡ ከዚህ ፡ በላይ ፡ የጸፍነው ፡ ባሕላዊ ፡ ምክንያት ፡ ስላለ ፡ ነው ። ነገር ፡ ግን ፡ በ፲፱፻፵፱ ፡
 ዓ ፡ ም ፡ የወጣው ፡ የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ የሞት ፡ ፍርድን ፡ ቅጣት ፡ ያልሠረዘውም
 ቢሆንና ፡ እንዲሁም ፡ የአካል ፡ (ግርፋት) ቅጣትንም ፡ እንደተጨማሪ ፡ የፍርድ ፡
 ውሳኔ ፡ አድርጎ ፡ ቢያስቀረውም ፡ እንኳ ፡ የሞት ፡ ፍርድን ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ ሳያጸድ
 ቁት ፡ እንደማይፈጸም ፡ ሁሉ ፡ ፍርድ ፡ ቤትም ፡ ይህን ፡ ፍርድ ፡ የሚሰጠው ፡ እጅግ ፡ ለተ
 ወሰኑ ፡ ወንጀሎች ፡ እንደመሆኑ ፡ መጠን ፡ በአፈጻጸሙም ፡ በኩል ፡ ሰብአዊ ፡ ርኅራኄን ፡
 የተከተለ ፡ እንዲሆንና ፡ (ከቁጥር ፡ ፩፻፲፮ ፡ እስከ ፡ ፩፻፲፱) ስለሞት ፡ ፍርድና ፡ ፍርዱ ፡
 ወደ ፡ ሌላ ፡ ቅጣት ፡ ሊለወጥ ፡ ስለሚችልበት ፡ ሁኔታ ፡ የግርፋቱም ፡ ቅጣት ፡ አፈጻጸም ፡
 እንደዚሁ ፡ ከፍ ፡ ያለ ፡ ጥንቃቄንና ፡ የሰውን ፡ ልጅ ፡ ክብር ፡ የሚጠብቅ ፡ እንዲሆን ፡
 (ቍ ፡ ፩፻፳ ፡ ሀ) ⁶¹ አስፈላጊ ፡ የሆነው ፡ ልዩ ፡ ጥንቃቄ ፡ በሕጉ ፡ ላይ ፡ ተገልጾ ፡ ተሠር
 ቷል ።

ንብረት ፡ በመውረስ ፡ የሚፈጸሙ ፡ ቅጣቶችን ፡ በሚመለከተው ፡ ረገድ ፡ ደግሞ ፡ በተ
 ለይ ፡ በንጉሠ ፡ ነገሥቱና ፡ ባገሩ ፡ ላይ ፡ ከፍ ፡ ያለ ፡ ወንጀል ፡ በተፈጸመ ፡ ጊዜ ፡ የተቀጭ
 ውን ፡ ንብረት ፡ የመውረስን ፡ ቅጣት ፡ (ቍ ፡ ፶፯) የመወሰንና ፡ እንዲሁም ፡ ለተበዳይ ፡
 ስለሚሰጥ ፡ ካሣና ፡ ስለ ፡ ጉዳት ፡ ካሣ ፡ (ቍ ፡ ፩፻ ፡ እና ፡ ፩፻፩) ንብረት ፡ የመውረስን ፡
 ወይም ፡ የመያዝ ፡ ቅጣትን ፡ መወሰን ፡ በኢትዮጵያ ፡ ባሕል ፡ ሲሠራበት ፡ የኖረ ፡ ነው ።
 ይህም ፡ ልማድ ፡ እስከ ፡ እኛ ፡ ዘመን ፡ ድረስ ፡ ጸንቶ ፡ የቆየውን ፡ የነፍስ ፡ ዋጋን ፡ በገን
 ዘብ ፡ መክፈልን ፡ መሠረታዊ ፡ አሳብ ፡ በመከተል ፡ ሲያያዝ ፡ ከመጣው ፡ ባሕል ፡ ጋር ፡
 ተመሳሳይ ፡ ሆኖ ፡ ይገኛል ። የእነዚህ ፡ አርእስቶች ፡ አሠራር ፡ ሕጉ ፡ ጥንታዊውን ፡
 ባሕል ፡ ጨርሶ ፡ ሳይለቅ ፡ እንዴት ፡ አድርጎ ፡ ወደ ፡ ዘመናዊው ፡ የሕግ ፡ አሠራር ፡ ዘዴ ፡
 ለመሻገር ፡ እንዲቻል ፡ የተደረገውን ፡ ከፍተኛ ፡ ጥንቃቄ ፡ የሚያስረዳ ፡ ከመሆኑም ፡

⁶¹ ይህ ፡ የተለየ ፡ ምልክት ፡ የተሰጠው ፡ ልዩ ፡ ቍጥር ፡ በሕጉ ፡ ውስጥ ፡ ጣልቃ ፡ ገብ ፡ ሆኖ ፡ የተገኘ
 በት ፡ ምክንያት ፡ በድጋሚ ፡ የተጻፈው ፡ ፩፻፳ ፡ (ሀ) ቍጥር ፡ መጀመሪያ ፡ ከሕጉ ፡ ውስጥ ፡ ጨርሶ ፡ በመሠረዝ ፡
 ቀሪ ፡ ከሆነ ፡ በኋላ ፡ በፓርላማው ፡ በተደረገው ፡ ክርክር ፡ እንደገና ፡ ተመልሶ ፡ እንዲጸፍ ፡ ስለ ፡ ተወሰነ ፡ ተከታ
 ታይ ፡ ስፍራ ፡ በማጣት ፡ በድጋሚ ፡ በመጻፉ ፡ ነው ።

በላይ፡ የጥንታዊውን፡ ልማድ፡ በማሻሻል፡ በዘመናዊ፡ መንፈስ፡ መመራት፡ የሚቻል፡ መሆኑንና፡ ልማዱ፡ ጨርሶ፡ መለወጡ፡ ሳይሰማ፡ በአዲስ፡ መንፈስ፡ ተተክቶ፡ የሁሉንም፡ ተቀባይነት፡ እንዲያገኝ፡ ለማድረግ፡ የሚቻል፡ መሆኑንም፡ የሚያስረዳ፡ ነው። የገብረት፡ መውረስ፡ ቅጣት፡ አፈጻጸም፡ ወሰን፡ የአጥፊውንና፡ የቤተሰቡን፡ ኑሮ፡ በሚገባ፡ ለመጠበቅ፡ የሚቻልበትን፡ ዘዴ፡ አጥብቆ፡ በመከተል፡ ከቤተሰቡ፡ መሃል፡ ከወንጀሉ፡ ንጹሕ፡ የሆነው፡ ዘመዱ፡ በአጥፊው፡ ወንጀለኛነት፡ ምክንያት፡ ጉዳት፡ እንዳይደርስበት፡ አስፈላጊውን፡ ጥንቃቄ፡ በማድረግ፡ ሲፈጸም፡ ይገባዋል፡ የሚለውን፡ መሠረታዊ፡ አሳብ፡ ከዚህ፡ በፊት፡ ሲሠራበት፡ የቆየው፡ ልማድና፡ በ፲፱፻፳፫፡ ዓ.ም፡ ከወጣው፡ ከቀድሞው፡ የወንጀለኛ፡ መቅጫ፡ (ከቀ፡ ፳፮፡ እስከ፡ ፴፱) የጽሑፍ፡ ሕግ፡ የፍትሕ፡ መንፈሱ፡ ባሕላዊውን፡ ፍርድ፡ አሰጣጥ፡ ልማድ፡ መሪ፡ አድርጎት፡ ስለተገኘና፡ ዘመናዊ፡ ሕግ፡ ሲሠራም፡ በአንዳንድ፡ አጋጣሚ፡ ሁኔታ፡ ላይ፡ የጥንታዊውን፡ ባሕል፡ መንፈስ፡ መከተል፡ ጠቃሚ፡ መሆኑን፡ በመገመት፡ ይህንኑ፡ የመሳሰለውን፡ አሳብ፡ ከቀድሞው፡ ሕግ፡ ውስጥ፡ በመቅዳት፡ አሻሽሎ፡ ለዘመናዊ፡ ሕግ፡ በሚሰማ፡ አጻጻፍ፡ እንዲያገለግል፡ ማድረግ፡ የሚገባን፡ መሆኑን፡ በመረዳታችን፡ ተጠቅመንበታል።

(ለ) የግል፡ አላፊነትን፡ (የነፍስ፡ ወከፍ) አጥፊነትንና፡ ይህን፡ በመሰሉት፡ ሌሎች፡ ጉዳዮች፡ ላይ፡ የሚወሰደውን፡ የቅጣት፡ አወሳሰን፡ ስለሚመለከቱ፡ ብዙ፡ ድንጋጌዎች፡ አመሠራረት፡ የሕጉ፡ አሠራር፡ ዘዴ፡ የተከተለው፡ ይህንኑ፡ የመሰለ፡ መሠረታዊ፡ አሳብ፡ ነው። ለማለት፡ እንችላለን። እንዲሁም፡ አጥፊው፡ ወንጀሉን፡ የፈጸመው፡ ሕግን፡ ባለማወቅ፡ ነው፡ ተብሎ፡ በሚገመትበት፡ ጊዜና፡ ይቅርታን፡ የሚያሰጥ፡ ምክንያት፡ አለ፡ ተብሎ፡ በሕጉ፡ ላይ፡ የተወሰነው፡ ድንጋጌ፡ የሚደግፈው፡ ሆኖ፡ ሲገኝ፡ ከጥፋት፡ የደረሰው፡ በእርግጠኛ፡ እምነቱ፡ የሰራው፡ መሰሎት፡ የተሳሳተውም፡ ለቅን፡ ልቡና፡ ለማድረግ፡ መብት፡ ያለው፡ መሰሎት፡ አንድ፡ ጥፋት፡ በፈጸመ፡ ጊዜ፡ ቅጣቱ፡ ስለሚቃለልበት፡ ሁኔታ፡ (ቀ፡ ፸፰)፡ እንዲሁም፡ ጥፋቱን፡ የፈጸመው፡ በእውቀቱ፡ መጉደል፡ ባለማወቅ፡ በመንፈስ፡ ልልነት፡ ወይም፡ ባላስበውና፡ ድንገተኛ፡ በገጠመው፡ ምክንያት፡ በሆነ፡ ጊዜ፡ ወይም፡ ጥፋተኛው፡ ወንጀሉን፡ እስከ፡ ሠራበት፡ ጊዜ፡ ድረስ፡ የዘወትር፡ ጠባዩ፡ መልካም፡ እንደነበረ፡ ያለፈ፡ የሕይወት፡ ታሪኩን፡ በመመርመር፡ ረገድ፡ ስለሚወሰደው፡ የውሳኔ፡ አሰጣጥ፡ እርምጃ፡ (ቀ፡ ፸፱)፡ ወይም፡ ደግሞ፡ ወንጀለኛው፡ ጥፋት፡ የሠራው፡ በከሐዲነት፡ በወሰላታነት፡ በክፋ፡ ጠባይና፡ በመጥፎ፡ አመል፡ በቂመኛነት፡ በወራዳነት፡ አሳብ፡ በመነሳሳት፡ ወይም፡ በክፋ፡ ፍላጎትና፡ ምኞት፡ ወይም፡ ልዩ፡ በሆነ፡ ክፋትና፡ ጨካኝነት፡ በሆነ፡ ጊዜ፡ ቅጣትን፡ ስለማክበድ፡ (ቀ፡ ፹፩) ስለሚወሰደው፡ እርምጃ፡ በሕጉ፡ ላይ፡ የተጻፉት፡ ድንጋጌዎች፡ በ፲፱፻፳፫፡ ዓ.ም፡ የወጣውን፡ የቀድሞውን፡ የወንጀለኛ፡ መቅጫ፡ ደንብ፡ (ቀ፡ ፵፬፡ እና፡ ተከታይ) መንፈስ፡ በመከተል፡ ሲሆን፡ የአጻጻፉን፡ ዘዴ፡ ግን፡ ለዘመናዊው፡ ሕግ፡ አሠራር፡ ተስማሚ፡ በሚሆን፡ ዐይነት፡ አሻሽለን፡ በማስፋፋትና፡ በማብራራት፡ በአዲሱ፡ ሕግ፡ ላይ፡ አስፍረንዋል።

የሕጉን፡ የመጀመሪያ፡ ረቂቅ፡ ባዘጋጀንበት፡ ጊዜ፡ የኢትዮጵያ፡ ባሕል፡ የነበረው፡ ከጥንት፡ ጀምሮ፡ ሲሠራበት፡ የኖረው፡ ልማድ፡ ጨርሶ፡ እንዳይቀር፡ በማሰብ፡ ስለኅብረት፡ ወንጀለኞች፡ (ስለ፡ ኅብረት፡ አላፊነት) ማለት፡ ከመካከለኛው፡ ክፍለ፡ ሀገር፡ ርቀው፡ የሚገኙ፡ እስከዛሬም፡ በዘላንነት፡ የሚኖሩ፡ የጠረፍ፡ ግዛት፡ ነገዶች፡ እንደሚሠሩት፡ ሁሉ፡ የኅብረት፡ ዘረፋ፡ ወይም፡ በተባባሪነት፡ ሰው፡ የመግደል፡ ወንጀል፡ የተፈጸመው፡ ተለይተው፡ ባልታወቁ፡ ሰዎች፡ ሆኖ፡ የአጥፊዎቹ፡ ነገድ፡ የታወቀ፡ በሚሆንበት፡ ጊዜ፡ በቅጣቱ፡ አወሳሰን፡ ረገድ፡ ስለሚወሰደው፡ እርምጃ፡ ድንጋጌውን፡

አዘጋጅተን ፡ የነበረው ፡ የቀድሞውን ፡ ልማድ ፡ ከዘመናዊው ፡ የሕግ ፡ አሠራር ፡ ጥበብ ፡ ጋር ፡ በማስታረቅ ፡ አወራርስን ፡ ለዘመኑ ፡ መንፈስ ፡ በሚሰማማ ፡ ሁኔታ ፡ ተዛምዶ ፡ እንዲገኝ ፡ ለማድረግ ፡ ስለነበረ ፡ ይህን ፡ ጉዳይ ፡ የሚመለከቱትን ፡ ድንጋጌዎች ፡ በረቂቁ ፡ ውስጥ ፡ አግብተን ፡ የነበረው ፡ ከእንቴርናሲዮናል ፡ የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ መንፈስ ፡ ውስጥ ፡ የመነጨውን ፡ መሠረታዊ ፡ አሳብ ፡ በመከተልና ፡ (ረቂቁ ፡ ጽሑፍ ፡ ከቀ፡ ፱፡ እስከ፡ ፶፮) ፡ የቅጣቱንም ፡ አወሳሰን ፡ ጉዳይ ፡ ተሰማሚ ፡ ከሆነው ፡ የአስተዳደር ፡ ደንብ ፡ ጋር ፡ በማስተባበር ፡ (ከቀ፡ ፩፻፸፬ ፡ እስከ ፡ ፩፻፹፩) እና ፡ ከኢትዮጵያ ፡ ባሕል ፡ ጋር ፡ ተዋሕዶ ፡ የቆየውን ፡ መንፈስ ፡ በመከተል ፡ ነበረ ። በዚህ ፡ አሳብ ፡ ጸንተን ፡ ይህን ፡ ጉዳይ ፡ የሚመለከተውን ፡ ክፍል ፡ በሕጉ ፡ ውስጥ ፡ ለማስቀረት ፡ ብንችል ፡ ኖር ፡ በእውነቱ ፡ አዲሱ ፡ ሕግ ፡ ለተከተለው ፡ መንፈስ ፡ ክርክር ፡ የሌለበትን ፡ በቂ ፡ ምክንያት ፡ የሚሰጥ ፡ በባሕላዊ ፡ መሠረቱ ፡ ላይ ፡ የታነጸና ፡ ከአዲሱ ፡ ዘመን ፡ ስሜት ፡ ጋር ፡ በፍጹም ፡ የማይጋጭ ፡ ሐሳቡን ፡ በማሻሻል ፡ ብቻ ፡ የጥንቱን ፡ ልማድ ፡ እንደነበረ ፡ የማስቀረት ፡ መሠረታዊ ፡ ጥቅም ፡ እንዳስገኘን ፡ ያህል ፡ እንቆጥረው ፡ ነበረ ። ነገር ፡ ግን ፡ ይህን ፡ የመሰለው ፡ ነገር ፡ በ፲፱፻፵፰ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ተሻሽሎ ፡ በወጣው ፡ ሕግ ፡ መንግሥት ፡ በአንቀጽ ፡ ፶፩ ፡ ከተጻፈው ፡ አላፊነት ፡ የግል ፡ ነው ፡ ከሚለው ፡ ሕጋዊ ፡ አሳብ ፡ ጋር ፡ የማይሰማማ ፡ ሆኖ ፡ በመገኘቱ ፡ ምክንያት ፡ ከአዲሱ ፡ የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ውስጥ ፡ ተሠርዞ ፡ ቀሪ ፡ ሆኗል ።

(ሐ) በአንዳንዶቹ ፡ ዋና ፡ ዋና ፡ ነጥቦች ፡ ላይ ፡ ደግሞ ፡ በችኮላ ፡ ለማለፍም ፡ ሆነ ፡ ድፍረትን ፡ የሚያሳዩ ፡ ወይም ፡ ድንገተኛ ፡ ሆነው ፡ የሚታዩ ፡ አዲስ ፡ ነገሮችን ፡ በጥንቱ ፡ ልማድ ፡ መተካት ፡ ወይም ፡ ጨርሶ ፡ መለወጥ ፡ የማይቻል ፡ ከመሆኑም ፡ ይልቅ ፡ ለክሪሚናሎጂክ ፡ ሶሲያል ፡ ሲያንስ ፡ (ለወንጀልና ፡ የወንጀለኞች ፡ ዕውቀት ፡ ጥናት ፡ ምርምር ፡ ግብረ-ኑር ፡ ትክክለኛ ፡ ዕውቀት) ፡ ገና ፡ አሁን ፡ በሩን ፡ ለክፈተ ፡ በተለይም ፡ የፕሲኮሎጂ ፡ (በአእምሮ ፡ መበላሸት ፡ አስተያየት ፡ አለመብሰል) ፡ የፕሲኮሎጂ ፡ (የሰው ፡ ልጅ ፡ አእምሮና ፡ ስሜት ፡ አዳምና ፡ አገልግሎት ፡ ዕውቀት) እና ፡ የፔዳጎጂ ፡ (የትምህርት ፡ አስተዳደር ፡ ዕውቀት) መንፈስ ፡ እንደ ፡ አዲስ ፡ እንግዳ ፡ ደራሽ ፡ ለሚሆንበት ፡ አገር ፡ የዚህን ፡ ዐይነት ፡ አዲስ ፡ ሙከራ ፡ ማድረግ ፡ የማይቻል ፡ መሆኑን ፡ ልንከተለው ፡ የሚገባን ፡ የጥንቃቄ ፡ ተግባራችን ፡ ይመክረናል ።

ይኸውም ፡ ቢሆን ፡ ሕጉ ፡ እጅግ ፡ ፈጣን ፡ ወደሆነ ፡ ዘመናዊነት ፡ ርቆ ፡ የተራመደ ፡ በመሆኑ ፡ የሱዊስን ፡ የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግና ፡ (ቀ፡ ፲፩ ፡ እና ፡ ተከታዩ) የአንዳንድ ፡ ሌሎች ፡ ዘመናዊ ፡ ሕጎችን ፡ አጸጸፍ ፡ ምሳሌ ፡ በመከተል ፡ የተቀነሱ ፡ የወንጀል ፡ አላፊነቶችን ፡ (ቀ፡ ፵፱) አላፊነት ፡ በሌላቸውና ፡ አላፊነታቸው ፡ በተቀነሰ ፡ አጥፊዎች ፡ ላይ ፡ ስለሚደረግ ፡ ጥንቃቄ ፡ ስለ ፡ ጥንቃቄ ፡ ግዞት ፡ ሕጋዊ ፡ ሕክምና ፡ እንዲደረግ ፡ በሚሰጠው ፡ የፍርድ ፡ ውሳኔ ፡ ረገድ ፡ የቅጣትን ፡ ውሳኔ ፡ ለጊዜው ፡ አግዶ ፡ ስለማቆየትና ፡ (ከቀ፡ ፩፻፸፬ ፡ እስከ ፡ ፩፻፹፯) ይህን ፡ የመሳሰለውን ፡ ነገር ፡ ስለሚመለከት ፡ የቅጣት ፡ ወይም ፡ የጥንቃቄ ፡ አጠባበቅ ፡ የሕጉ ፡ አሠራር ፡ በከፊል ፡ ቅጣትን ፡ የሚወስን ፡ ሲሆን ፡ በከፊል ፡ ደግሞ ፡ በሕክምና ፡ ጥበብ ፡ የመመርመርን ፡ ተቀጨውን ፡ የመደገፍንና ፡ የመጠበቅን ፡ ዝንባሌ ፡ የያዘ ፡ ሆኖ ፡ ይገኛል ። የዚህን ፡ ዐይነት ፡ ቅንጅት ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ ለማዋል ፡ በሚቻልበትና ፡ ጉዳዩም ፡ እጅግ ፡ ጥልቅ ፡ የሆኑ ፡ ምርመራዎችንና ፡ ጥናቶችን ፡ የማድረግ ፡ ሥርዓትን ፡ የተከተለ ፡ በሆነበት ፡ በምዕራባዊያን ፡ አገሮች ፡ ቢሆን ፡ ኖሮ ፡ ይህን ፡ የመሳሰሉ ፡ ጉዳዮች ፡ በሚያጋጥሙበት ፡ ጊዜ ፡ ሁሉ ፡ የወንጀል ፡ አላፊነት ፡ የሚወሰነው ፡ በከፊል ፡ ሆኖ ፡ ይህንኑ ፡ አላፊነት ፡ የተቀነሰ ፡ ለማድረግ ፡ ምክንያት ፡ ለሚሆነው ፡ ለአእምሮ ፡ ጉደሉነት ፡ ወይም ፡ በቢዮ-ፕሲኮሎጂክ ፡ (በሕያው ፡ ነገር ፡ የአእምሮና ፡ ስሜት ፡ አዳምና ፡ አገልግሎት ፡ ዕውቀት) ጠንቅ ፡ ለሚደርስ ፡ የአንጉል ፡ መናወጥ ፡ የሕክምናን ፡ ወይም ፡ የጥንቃቄ ፡ አጠባበቅን ፡

ወይም፡ የዚህ፡ ዐይነት፡ ሕመም፡ የደረሰባቸው፡ ሰዎች፡ ተይዘው፡ እንዲጠበቁ፡ በተወሰነ፡ ቦታ፡ የማቆየትን፡ ፍርድ፡ ያስወስናል፡ የሚያሰኝ፡ በቂና፡ ሕጋዊ፡ ምክንያት፡ ባጋጠመ፡ ቍጥር፡ (የአጥፊው፡ አላፊነት፡ በከፊል፡ እንደመሆኑ፡ ቅጣቱንም፡ በዚሁ፡ መጠን፡ መቀነስ፡ ግዴታ፡ መሆኑ፡ ሳይቀር) ቅጣትን፡ ከተወሰነ፡ አላፊነት፡ ጋር፡ አመዛዝኖ፡ በማጣመር፡ ለመወሰን፡ ይቻላል፡ ወይም፡ አይቻልም፡ በሚለው፡ ነጥብ፡ ላይ፡ ክርክር፡ ማድረግ፡ ተገቢ፡ ሆኖ፡ መገመቱ፡ በግልጽ፡ የታመነ፡ ነው። በዚህ፡ የተነሳም፡ በ፲፱፻፶፫፡ ዓ.ም፡ (እ፡ ኤ፡ አ) ማለት፡ የኢትዮጵያ፡ ወንጀለኛ፡ መቅጫ፡ ሕግ፡ ረቂቅ፡ ከመዘጋጀቱ፡ በፊት፡ በሮም፡ ስብሰባ፡ አድርጎ፡ የነበረው፡ የእንቴርናሲዮናል፡ ወንጀለኛ፡ መቅጫ፡ ሕግ፡ ምርመራ፡ ሸንጎ፡ (ኮንግራስ)፡ በጉዳዩ፡ ከፍ፡ ያለ፡ ክርክር፡ ካደረገ፡ በኋላ፡ በማናቸውም፡ ሁኔታ፡ በሆነ፡ ይህን፡ ለመሰለው፡ ጉዳይ፡ ቅልቅል፡ የሆነ፡ ቅንጅት፡ በሕግ፡ ላይ፡ መጻፍ፡ የማይገባ፡ መሆኑንና፡ ስለ፡ ጥንቃቄ፡ አጠባበቅ፡ ከሚሰጠው፡ የፍርድ፡ ውሳኔ፡ ጋር፡ የቅጣቱን፡ ውሳኔ፡ ተደራቢ፡ በማድረግ፡ አጣምሮ፡ መወሰን፡ የማይገባ፡ መሆኑን፡ ዳኛውም፡ ፍርድ፡ ሲሰጥ፡ በዚህ፡ ዐይነት፡ መንገድ፡ ከመመራት፡ መወገድ፡ ያለበት፡ መሆኑን፡ በቂ፡ ቍጥር፡ ባላገኘ፡ የድምፅ፡ ብልጫ፡ ውሳኔ፡ መስጠቱን፡ እናስታውሳለን። የዚህ፡ ዐይነት፡ ቅንጅት፡ የተመሠረተው፡ በረቂቅ፡ መንፈስ፡ አስተያየት፡ ላይ፡ እንጂ፡ ግዙፍ፡ ሆኖ፡ በሚታየው፡ በእውነተኛው፡ የክሪሚናሎጂክ፡ (የወንጀል፡ አፈጻጸም፡ ምርምር፡ ጥናት፡ ዕውቀት) መሠረታዊ፡ አሳብ፡ ላይ⁶²፡ ያለመሆኑን፡ በማወቃችን፡ በዛሬው፡ ጊዜ፡ ይህን፡ ቅንጅት፡ የመከተያችን፡ ዘመን፡ ማለፉን፡ ከመረዳታችንም፡ በቀር፡ የትኛውም፡ የሕግ፡ አቋም፡ ወይም፡ ዘመናዊውን፡ መሻሻል፡ የተከተለ፡ ሕግ፡ ገና፡ ያልደረሰበት፡ ነጥብ፡ መሆኑንም፡ መዘንጋት፡ አንችልም።

ይህንንም፡ ድርጅት፡ በሥራ፡ ላይ፡ ለማዋል፡ ቍጥራቸው፡ እጅግ፡ የተቀነሰ፡ አገሮች፡ ብቻ፡ ሊያገኙ፡ የሚችሉትን፡ አቋምና፡ እጅግ፡ የተራቀቀ፡ የፕሲኪያትር (የአለምሮ፡ መናወጽን፡ የሚመለከት፡ ሕክምና)፡ የፔናሎግ፡ (የቅጣትና፡ ወንጀል፡ እንዳይፈጸም፡ መከላከል፡ የእስር፡ ቤቶችና፡ የጠባይ፡ ማረሚያዎች፡ ጥናት፡ ዕውቀት) እና፡ የዚሁ፡ ልዩ፡ ችሎታ፡ ያላቸው፡ ዐዋቆች፡ (ስፔሲያሊስት) የሆኑ፡ ዳኞች፡ ለሚያስፈልገው፡ ጉዳይ፡ አዲስና፡ ዘመናዊ፡ የሕግ፡ አቋም፡ ለመመሥረት፡ ያለውን፡ ፍላጎት፡ በቅርብ፡ ጊዜ፡ ለገለጸና፡ ወደዚህም፡ ግብ፡ ለመድረስ፡ ከፍተኛ፡ ጥረት፡ በማድረግ፡ ላይ፡ በሚገኝ፡ አገር፡ ውስጥ፡ የዚህን፡ ዐይነት፡ አዲስ፡ ቅንጅት፡ ብናስገባ፡ ሊያስከትል፡ የሚችለው፡ አደጋ፡ ከፍተኛነት፡ በጥቂቱ፡ የማይገመት፡ ድንገተኛ፡ ለውጥ (ራሾሊሲዮን) እንደማንሳሳት፡ የሚቆጠር፡ መሆኑ፡ በግልጽ፡ የታመነ፡ ነው።

እንዲሁም፡ በራሳችን፡ የግል፡ አስተያየት፡ በኩል፡ አንድ፡ ወጣት፡ ወንጀለኛ፡ ሕጋዊ፡ የአካለ፡ መጠን፡ ዘመን፡ ማለት፡ በወንጀል፡ ሕግና፡ በፍትሕ፡ ብሔር፡ ሕግ፡ በኢዴዎሎጂክ (የሰው፡ ልጅ፡ ሐሳቦችና፡ ተምኔቶች፡ የመሻሻል፡ እድገት፡ ፍልስፍና) እስከተወሰነው፡ ወይም፡ ፍጹም፡ እስከሆነው፡ የአካለ፡ መጠን፡ መድረሻ፡ አማካይ፡ ዘመን፡ መካከል፡ ባለበት፡ ጊዜ፡ የሚወሰንበትን፡ ቅጣት፡ ወይም፡ የጥንቃቄ፡ አጠባበቅን፡ ተግባር፡ ስለሚመለከተው፡ ጉዳይ፡ (ቍ፡ ፩፻፹፩) (በሱዊስ፡ ወንጀለኛ፡ መቅጫ፡ ሕግ፡ ቍ፡ ፩፻) በሕጉ፡ ላይ፡ የተሠራው፡ ቅንጅት፡ በቂ፡ ስላልሆነ፡ ተሻሻሎ፡ መሠራት፡ የሚገባው፡ ነበረ፤ ነገር፡ ግን፡ ስለዚህ፡ ጉዳይ፡ በሕጉ፡ ላይ፡ የተሠራው፡ የቅጣት፡ ወይም፡ የጥንቃቄ፡ አጠባበቅ፡ ውሳኔ፡ ቅንጅት፡ በወጣቱ፡ ወንጀ

⁶² ረቆዊ፡ ፕናል፡ ሱዊስ፡ በተባለው፡ መጽሔት፡ ልዩ፡ ቍጥር፡ ስለ፡ ፕሮፌሰር፡ ጀርግን፡ ምሴጋና፡ ባደረገው፡ ድርሰት፡ ስለ፡ አላፊነት፡ ጉዳይ፡ የወንጀል፡ ክፍል፡ ዳኛ፡ ሥራና፡ ተግባር፡ በሚል፡ እርዕስት፡ በ፲፱፻፶፫፡ ዓ.ም፡ (እ፡ ኤ፡ አ) በጻፍነው፡ በገጽ፡ ፪፻፳፯፡ ተመልከት፡ (ግራፕን)።

ለኛ ፡ ላይ ፡ የግዴታ ፡ የሆነ ፡ የማሠልጠን ፡ ወይም ፡ በሕክምና ፡ የማዳን ፡ ጠንካራ ፡
 ውሳኔ ፡ በመሆን ፡ ፋንታ ፡ (ቅጣቱን ፡ የማቅለል ፡ ደንብ ፡ እንደተጠበቀ ፡ ሆኖ) አካለ ፡
 መጠን ፡ ባደረሰ ፡ ሰው ፡ ላይ ፡ በሚወሰነው ፡ ቅጣት ፡ ወይም ፡ የጥንቃቄ ፡ ጥበቃ ፡ ልክ ፡
 እንዲቀጣ ፡ በማድረግ ፡ ቅንጅት ፡ መተካት ፡ ይገባዋል ፡ ብለን ፡ እንገምታለን ፤ ስለሆነም ፡
 በዚህ ፡ ትንጅት ፡ አሠራር ፡ ረገድ ፡ ብዙ ፡ አገሮች ፡ ሳይሰማሙበት ፡ ገና ፡ በክር
 ክር ፡ ላይ ፡ ያለ ፡ ስለሆነ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ አውጭ ፡ ይህን ፡ ቅንጅት ፡ ሌሎቹ ፡ እንዲ
 ከተሉ ፡ ለዓለም ፡ ተቀዳሚ ፡ ምሳሌ ፡ መስጠት ፡ የግዴታ ፡ ተግባሩ ፡ ያለመሆኑ ፡ የታመነ ፡
 ነው ። የሆነ ፡ ሆኖ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ በዚህ ፡ ረገድ ፡ ያደረገው ፡ እርምጃ ፡ እጅግ ፡
 አጥጋቢ ፡ ነው ፡ የሚያሰኘው ፡ ወጣቱ ፡ ወንጀለኛ ፡ በሰውነቱ ፡ አስተዳደግና ፡ በአእም
 ሮው ፡ መጉልመስ ፡ ረገድ ፡ የአካለ ፡ መጠን ፡ ዕድሜ ፡ ለማድረስ ፡ ብዙ ፡ ያልረቀ ፡
 ሲሆን ፡ ወይም ፡ የፈጸመው ፡ ወንጀል ፡ እጅግ ፡ ከባድ ፡ እንዳልሆነ ፡ ልዩ ፡ መርማሪው ፡
 እንዳቀረበው ፡ አሳብም ፡ ለታናናሾች ፡ በደለኞች ፡ ለተመደበው ፡ ለሕክምና ፡ ለትምህ
 ሮት ፡ ሥልጣኔ ፡ ለጠባይ ፡ ማረሚያ ፡ ጉዳይ ፡ ስሜት ፡ ያለው ፡ ማለት ፡ በዚህ ፡ ዐይነት ፡
 ቅጣት ፡ ወደ ፡ መልካም ፡ ጠባይ ፡ ለመመለስ ፡ የሚችል ፡ ሆኖ ፡ ሲገኝ ፡ ሊሰጥ ፡ ስለሚገ
 ባው ፡ ውሳኔ ፡ ፍርድ ፡ ቤቱ ፡ በዚህ ፡ ቅንጅት ፡ ለመመራት ፡ ወይም ፡ በወጣቱ ፡ ወንጀ
 ለኛ ፡ ላይ ፡ ሊሰጥ ፡ የሚገባውን ፡ ቅጣት ፡ መርጦ ፡ ለመወሰን ፡ የሚችልበትን ፡ ሥልጣን ፡
 የሰጠው ፡ በመሆኑ ፡ ነው ፡ (ቍ ፡ ፩፻፹፪) ⁶³ ።

(መ) ያለፉት ፡ ዘመናት ፡ ያወረሱንን ፡ መታሰቢያዎች ፡ በማስታወስና ፡ ለኢትዮጵያ
 ም ፡ ባሕል ፡ አስፈላጊ ፡ የሆኑትን ፡ ልማቶች ፡ ጠቃሚነት ፡ ባለመዘንጋት ፡ እነዚህ-ኑ ፡
 መሠረታዊያን ፡ ነገሮችን ፡ የመከተል ፡ ግዴታችንን ፡ በሕጉ ፡ ልዩ ፡ ክፍል ፡ ዋና ፡ ዋና ፡
 ነጥቦች ፡ ላይ ፡ ባሰፈርናቸው ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ ድንጋጌዎች ፡ ውስጥ ፡ ገልጸናቸዋል ። ይህን
 ኑም ፡ ለመረዳት ፡ ከኢትዮጵያ ፡ የታሪክ ፡ ቅርስ ፡ ጋር ፡ ተዋሕዶ ፡ በመኖር ፡ ከጥቂት ፡
 ዘመን ፡ ጀምሮ ፡ የነበረውንና ፡ አሁንም ፡ ያለውን ፡ ጽኑ ፡ እምነት ፡ በመከተል ፡ ስለ ፡
 ንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ ሕይወት ፡ አጠባበቅ ፡ በተመለከተው ፡ የሕግ ፡ ድንጋጌ ፡ ላይ ፡ የተገለጸው ፡
 አጻጻፍ ፡ (ቍ ፡ ፪፻፵፰ ፡ እና ፡ ተከታዩ) ንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ (ሥዩመ ፡ እግዚአብሔር)
 መሆኑና ፡ ከሰሎሞን ፡ ዘር ፡ ተያይዞ ፡ ከመጣው ፡ ትውልድ ፡ የተገኘ ፡ መሆኑም ፡ ከብዙ ፡
 መቶ ፡ ክፍለ ፡ ዘመናት ፡ ጀምሮ ፡ ያለውን ፡ የታሪክ ፡ እምነት ፡ በመከተል ፡ የተሠራ ፡
 መሆኑን ፡ መመልከት ፡ በቂ ፡ ነው ።

እንዲሁም ፡ ከፍ ፡ ከፍ ፡ ያሉ ፡ ጉዳዮችን ፡ በያዙት ፡ ነጥቦች ፡ ላይ ፡ ሕጉ ፡ የተከተ
 ለው ፡ የአጻጻፍ ፡ ዘዴ ፡ ለምሳሌ ፡ ባለዋጋ ፡ ማዕድኖችንና ፡ ዕንቁዎችን ፡ ያላግባብ ፡ ስለ
 ማዘዋወርና ፡ በነዚህ ፡ ስለ ፡ መነገድ (ቍ ፡ ፫፻፶፰ ፡ እና ፡ ፯፻፵፩) የሀገር ፡ ንብረት ፡

⁶³ ረቆዊ ፡ እንቲርናሲየናል ፡ ደ ፡ ክሪሚናሎዢ ፡ ኢ ፡ ፖሊስ ፡ ቲክኒክ ፡ በተባለው ፡ መጽሔት ፡
 አካለ ፡ መጠን ፡ ያላደረሱ ፡ ወጣቶች ፡ ወንጀለኞች ፡ ላኛ ፡ የሆኑት ፡ ቢቦ ፡ ፲፱፻፶፱ ፡ ዓ ፡ ም ፡ (እ ፡ ኤ ፡ አ) ቍ ፡
 ፩፻፲፫ ፡ በጻፉት ፡ አርዕስተ ፡ አንቀጽ ፡ ስለዚህ ፡ ጉዳይ ፡ የሰጠውን ፡ የኛን ፡ አስተያየት ፡ ተመልከት ። ለደፋ
 ንስ ፡ ሶሲያል ፡ ጉዳይ ፡ በ፲፱፻፶፰ ፡ ዓ ፡ ም ፡ (እ ፡ ኤ ፡ አ) ስቶክሆልም ፡ ስብሰባ ፡ ያደረገው ፡ እንቲርናሲየናል ፡
 ኮንግረስ ፡ በዚሁ ፡ ወጣት ፡ ወንጀለኞችን ፡ በሚመለከት ፡ ነገር ፡ ከክርክር ፡ አድርጎ ፡ ነበረ ፤ በተባበሩት ፡ መንግ
 ሥታት ፡ ድርጅት ፡ ዘንድ ፡ የዚሁ ፡ ክፍል ፡ ሹም ፡ የሆኑት ፡ ኤም ፡ ሎፒዝ ፡ ሬይ ፡ በዚሁ ፡ መጽሔት ፡ ፲፱፻፶፱ ፡
 ዓ ፡ ም ፡ (እ ፡ ኤ ፡ አ) በገጽ ፡ ፫ ፡ ላይ ፡ የሰጡትን ፡ መግለጫ ፡ ተመልከት ። እንዲሁም ፡ ዶክተር ፡ ሼሰኒ ፡
 በዚሁ ፡ ነጥብ ፡ ላይ ፡ ዝኔቭ ፡ ያቀረቡት ፡ የሱዊስ ፡ ሪፖርት ፡ እንዳመለከተው ፡ የዕድሜ ፡ አወሳሰን ፡ ደረጃ ፡ ሲስ
 ቲም ፡ እጅግ ፡ ጥብት ፡ በመሆን ፡ ፋንታ ፡ በመጠኑ ፡ እንዲላላና ፡ የኢትዮጵያ ፡ የወንጀለኛ ፡ መቅሜን ፡ መገፈስ ፡
 እንዲከተል ፡ አሳስቧል ። በዚያው ፡ መጽሔት ፡ በ፲፱፻፶፰ ፡ (እ ፡ ኤ ፡ አ) ቍ ፡ ፪፻፶፱ ፡ ተመልከት ። የዚህንም ፡
 ፕሮብሌም ፡ ፍች ፡ ባሁኑ ፡ ጊዜ ፡ የሰዊስን ፡ የወንጀለኛ ፡ መቅሜ ፡ ሕግ ፡ ለማሻሻል ፡ የተቋቋመው ፡ ኮሚሲዮን ፡
 ሊከተለው ፡ ይገባል ፡ ተብሎ ፡ የቀረበው ፡ ነው ፤ ረቆዊ ፡ ደ ፡ ሲያንስ ፡ ክሪሚኔል ፡ ኤ ፡ ደ ፡ ድሯ ፡ ፕናል ፡ ኮም
 ፓሪ ፡ በተባለው ፡ መጽሔት ፤ ስለሱዊስ ፡ የወንጀለኛ ፡ መቅሜ ፡ ሕግ ፡ የዛሬ ፡ እርግት ፡ በሚል ፡ አርዕስት ፡
 ጀርግን ፡ በ፲፱፻፶፰ ፡ ዓ ፡ ም ፡ (እ ፡ ኤ ፡ አ) በቍ ፡ ፪፻፶፱ ፡ እና ፡ በተከታዩ ፡ የጻፈውን ፡ ተመልከት ። ይህም ፡
 እስካሁን ፡ በቂ ፡ ሆኖ ፡ አልተገኘም ።

የሆኑትን ፡ ታሪካዊና ፡ ጥበባዊ ፡ ነገሮችን ፡ የተፈጥሮ ፡ ሀብቶችን ፡ ደኖችንና ፡ የዱር ፡ አውሬዎችን ፡ ስለ ፡ መጠበቅ ፡ (ቍ ፡ ፳፻፫ ፡ እና ፡ ፳፻፬) የተጻፉት ፡ ድንጋጌዎች ፡ ይህን ፡ ሁኔታ ፡ በግግር ፡ የሚገልጹ ፡ ሆነው ፡ ይገኛሉ ። ከዚህም ፡ በቀር ፡ ሰውን ፡ የመጥ ለፍ ፡ በማይገባ ፡ ይዞ ፡ አገልጋይ ፡ የማድረግ ፡ በባርነት ፡ ስም ፡ ይዞ ፡ በግዴታ ፡ የማሠራት ፡ ወንጀል ፡ (ቍ ፡ ፳፻፶፰ ፡ እና ፡ ተከታዩ ፡ ቍ ፡ ፳፻፷፭) በተሠራ ፡ ጊዜ ፡ ሊወሰን ፡ የሚገባው ፡ ቅጣት ፡ ከባድ ፡ እንዲሆን ፡ እንዲሁም ፡ የሴሰኝነት ፡ ቁባት ፡ የማስቀመጥ ፡ በጋብቻ ፡ ላይ ፡ ጋብቻ ፡ የማድረግ ፡ ወንጀል ፡ (ከቍ ፡ ፳፻፲፮ ፡ እስከ ፡ ፳፻፲፰) በተሠራ ፡ ጊዜ ፡ የሚወሰነው ፡ ቅጣት ፡ የተቃለለ ፡ እንዲሆን ፡ ሕግ ፡ አውጭው ፡ የተከተለው ፡ የአጻጻፍ ፡ ዘዴ ፡ የነገሩን ፡ አካባቢ ፡ ሁኔታና ፡ የአገሩንም ፡ ባሕል ፡ መሠረት ፡ በማድረግ ፡ ነው ። እንዲሁም ፡ ደግሞ ፡ የሰውን ፡ በሽታ ፡ በተጋባት ፡ እንዲበዛ ፡ የማድረግ ፡ የከብትን ፡ በሽታ ፡ አራብቶ ፡ የማሰራጨት ፡ የሰብልን ፡ ወይም ፡ የደንን ፡ ትላትል ፡ በመንዛት ፡ ውሃን ፡ የማበላሸትና ፡ የመመረዝ ፡ ግጦሽን ፡ የማበላሸት ፡ በጠቅላላውም ፡ የጤና ፡ አጠባበቅ ፡ ድንጋጌዎችን ፡ በመተላለፍ ፡ ስለ ፡ ሚሠሩ ፡ ወንጀሎች ፡ (ቍ ፡ ፳፻፫ ፡ እና ፡ ተከታዩ ፡ ቍ ፡ ፳፻፱) ችግር ፡ ወይም ፡ ረጋብ ፡ እንዲመጣ ፡ የማድረግና ፡ በግጦሽ ፡ በሚጻፍ ፡ በደን ፡ እንዲዘዋወሩ ፡ የተለቀቁ ፡ እንስሳትን ፡ ወደ ፡ ሰው ፡ ንብረት ፡ በመልቀቅ ፡ በግጦሽ ፡ በእርሻ ፡ በታና ፡ በልዩ ፡ ልዩ ፡ የግል ፡ ሀብት ፡ ላይ ፡ የማይገባ ፡ ጉዳት ፡ በማድረስ ፡ ስለሚሠሩ ፡ ወንጀሎች ፡ (ቍ ፡ ፳፻፵፱) ፡ ሕግ ፡ አውጭው ፡ ባዘጋጀውና ፡ በሕጉ ፡ ላይ ፡ ባሰፈራቸው ፡ ድንጋጌዎች ፡ ላይ ፡ የተከተለው ፡ የሰፍራውን ፡ ሁኔታ ፡ የአገሩን ፡ ባሕል ፡ በክፍሉ ፡ የሚገኘውን ፡ የሀብት ፡ ዐይነትና ፡ የሕዝቡን ፡ የኑሮ ፡ የመተዳደሪያና ፡ የሀብት ፡ ምንጭ ፡ በመገመትና ፡ መሠረት ፡ በማድረግ ፡ መሆኑን ፡ በሕጉ ፡ አጻጻፍ ፡ ለመረዳት ፡ ይቻላል ።

የመርዝነት ፡ አደጋን ፡ ሊያስከትሉ ፡ የሚችሉ ፡ ሥራይ ፡ የሚሆኑ ፡ ብናኝ ፡ ዱቄቶችን ፡ የተቀመጡ ፡ መጠጦችን ፡ ወይም ፡ ሌሎችን ፡ እነዚህን ፡ የመሳሰሉትን ፡ ነገሮች ፡ በመስጠት ፡ በሰው ፡ ጤንነት ፡ ላይ ፡ አደጋ ፡ በማድረስ ፡ የሚሠሩትን ፡ ወንጀሎች ፡ (ቍ ፡ ፳፻፲፮) ለመከላከል ፡ ወይም ፡ በጥንቆላና ፡ በምትሐት ፡ ዘዴ ፡ የሚፈጸሙትን ፡ ወንጀሎች ፡ (በወገናቸው ፡ መካከል ፡ የዚህን ፡ ሥራ ፡ የቆየ ፡ ልማድ ፡ በሚያጸድቀው ፡ መጠን ፡ ዕውቀት ፡ ከሥራ ፡ ልምድ ፡ ጋር ፡ ያላቸው ፡ መሆኑ ፡ የታወቀላቸው ፡ ሰዎች ፡ በሀገሬው ፡ ዘዴ ፡ መድኃኒት ፡ ቢያደርጉ ፡ የማያስቀጣቸው ፡ መሆኑ ፡ እንደተጠበቀ ፡ ሆኖ) [ቍ ፡ ፳፻፲፰ ፡ (፬)] ፡ ወይም ፡ በጥንቆላ ፡ በጋኔን ፡ በርኩስ ፡ መናፍስት ፡ ልመና ፡ የወደፊቱን ፡ እተነባለሁ ፡ ብሎ ፡ በሰው ፡ እምነት ፡ በመጠቀም ፡ የተሸሸገ ፡ ገንዘብ ፡ አገኛለሁ ፡ የሚል ፡ ዘዴ ፡ አስመስሎ ፡ በማቅረብ ፡ ይህን ፡ የመሳሰለውን ፡ የጥንቆላ ፡ ዘዴ ፡ ሰበብ ፡ በማድረግ ፡ ጥቅም ፡ ለማግኘት ፡ ሰውን ፡ በማታለል ፡ ስለሚሠሩ ፡ ወንጀሎች ፡ (ቍ ፡ ፳፻፲፭) በሚወሰነው ፡ ቅጣትዎ ፡ ረገድ ፡ የአገርን ፡ ልማድና ፡ ባሕል ፡ በመከተል ፡ የተሠራ ፡ መሆኑን ፡ ለመረዳት ፡ ከባድ ፡ አይሆንም ። እንዲሁም ፡ ተቀጧው ፡ በራሱ ፡ መኖሪያ ፡ ቤት ፡ ሆኖ ፡ የማረፊያ ፡ ቤት ፡ እስራት ፡ ቅጣት ፡ የሚወሰንበት ፡ ድንጋጌና ፡ (ቍ ፡ ፳፻፳፭) ፡ የሰዓት ፡ እላፊ ፡ ደንብ ፡ እንዲጠበቅ ፡ አስፈላጊ ፡ ሆኖ ፡ በተገመተ ፡ ጊዜ ፡ በሌሊት ፡ መዘዋወርን ፡ ስለመከልከል ፡ የተወሰነውን ፡ ሰዓት ፡ አከብሮ ፡ ስለመጠበቅ ፡ የወጣውን ፡ ደንብ ፡ በመጣስ ፡ ስለሚሠሩ ፡ ወንጀሎች ፡ (ቍ ፡ ፳፻፶) በሕጉ ፡ ላይ ፡ የተሰጠው ፡ ውሳኔ ፡ የተመሠረተው ፡ በቀጥታ ፡ በሰፍራው ፡ ከሚገኘው ፡ አኗኗር ፡ ሕይወት ፡ የመነጨውን ፡ ልማዳዊ ፡ ስሜት ፡ በመከተል ፡ ነው ።

ሕጉ ፡ እነዚህን ፡ የመሳሰሉትን ፡ ነገሮች ፡ እንደ ፡ ወንጀል ፡ በመቁጠርና ፡ የቅጣት ግም ፡ ውሳኔ ፡ እንዲያስከትሉ ፡ በማድረግ ፡ በየዓይነታቸውና ፡ በየመልካቸው ፡ ስፍራ ፡

አስይዞ ፡ ሲመድባቸው ፡ ምንም ፡ እንኳ ፡ አብዛኞቹ ፡ ጥንታዊውን ፡ ልማድ ፡ ከመከተል ፡ ግዴታው ፡ ውስጥ ፡ የመነጨ ፡ ቢሆኑ ፡ ለዘመናዊው ፡ ሕግ ፡ አሠራር ፡ ተስማሚ ፡ የሚሆኑትን ፡ ዘዴ ፡ አጥብቆ ፡ በመፈለግና ፡ በጉዳዩም ፡ እጅግ ፡ አርቆ ፡ በማሰብ ፡ በጠቅላላው ፡ ቅንጅት ፡ ውስጥ ፡ ጣልቃ ፡ ገብ ፡ ሆነው ፡ መገኘታቸው ፡ እንዳይሰማና ፡ አወሳሰናቸውም ፡ የሚገባና ፡ ትክክል ፡ ማመዛዘኛ ፡ ፈሊጥ ፡ ቋሚ ፡ ዕውቀት ፡ (ሎገርክ) የሆነውን ፡ መንገድ ፡ እንዲከተል ፡ ላርጌ ፡ ነገሮችም ፡ አዲስ ፡ መልክና ፡ ዘመናዊ ፡ ሕይወት ፡ በመስጠት ፡ የቅጣቱ ፡ አወሳሰን ፡ ከብሔራዊው ፡ ሕይወትና ፡ ጥቅም ፡ ጋር ፡ የተመዛዘነ ፡ ሆኖ ፡ እንዲገኝ ፡ በማድረግ ፡ መሠረታዊ ፡ አሳብ ፡ የተመራ ፡ መሆኑን ፡ ያስረዳል ።

፫ ፡ የሕጉ ፡ አዲስ ፡ ጠባይና ፡ አዲስ ፡ መንፈስ ።

ከዚህ ፡ በላይ ፡ በተጻፉት ፡ ሐተታዎች ፡ ተዘርዘረው ፡ የተመለከቱት ፡ ቀጥራቸው ፡ የበዛ ፡ ድንጋጌዎች ፡ ለአዲሱ ፡ ሕግ ፡ ሕይወትን ፡ የሰጠው ፡ አዲሱ ፡ መንፈስ ፡ የትኛው ፡ እንደሆነ ፡ በበቂ ፡ ሁኔታ ፡ ገልጸው ፡ አስረድተዋል ።

ስለዚህ ፡ ከጠቅላላው ፡ የአሠራር ፡ ቅንጅት ፡ ሆነ ፡ ከልዩ ፡ ክፍሉ ፡ ተውጣጥተው ፡ በመጡት ፡ እንዳንድ ፡ ድንጋጌዎች ፡ አማካይነት ፡ የተሰጡትን ፡ ማብራሪያዎች ፡ በቅርብ ፡ መመርመር ፡ አስፈላጊ ፡ ነው ።

የሕጉ ፡ አሠራር ፡ አጥፊ ፡ የሚቀጣው ፡ ከወንጀል ፡ ሥራው ፡ እንዲወገድ ፡ ወይም ፡ አንዱ ፡ ወንጀለኛ ፡ ሲቀጣ ፡ ሌላው ፡ ተመልካች ፡ እንዲፈራ ፡ ለማድረግ ፡ ነው ፡ የሚባለውን ፡ ልማዳዊውን ፡ መሠረታዊ ፡ አሳብ ፡ የተከተለ ፡ ቢሆንም ፡ እንኳ ፡ ማንኛውም ፡ ዘመናዊ ፡ የሆነ ፡ ሌላ ፡ የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ያልደረሰበትን ፡ ነጥብ ፡ አልፎ ፡ ወደ ፡ ከፍተኛው ፡ ደረጃ ፡ በመድረስ ፡ ጥፋተኛን ፡ ከመቅጣት ፡ ይልቅ ፡ ወንጀል ፡ እንዳይሠራ ፡ መከላከል ፡ የሚቻልበትን ፡ ዘመናዊ ፡ ጥበብ ፡ ሕጉ ፡ ለወንጀለኞች ፡ ማስጠንቀቂያ ፡ በመሆን ፡ ጥቅም ፡ የሚሰጥበትን ፡ ዘዴ ፡ ወደ ፡ በጉ ፡ ፈቃድ ፡ ሊመራ ፡ የሚችል ፡ ጠባይ ፡ የሚያሳይ ፡ ጥፋተኛ ፡ እንዲታረም ፡ እንዲሻሻልና ፡ ማሳበራዊው ፡ ጸጥታም ፡ በሚገባ ፡ ተጠብቆ ፡ ለመኖር ፡ እንዲችል ፡ ጠቃሚና ፡ አስፈላጊ ፡ የሆኑትን ፡ ዘመናዊ ፡ ድንጋጌዎች ፡ በአዲስ ፡ ጥበብ ፡ አሻሽሎ ፡ ከመሥራት ፡ አልታገደም ።

ሕጉ ፡ ይህን ፡ የመሳሰሉትን ፡ ድንጋጌዎች ፡ የሰጠው ፡ በድንገተኛ ፡ አጋጣሚ ፡ በመመራት ፡ ባልተረጋገጠና ፡ አጠራጣሪ ፡ በሆነ ፡ አስተያየት ፡ በመነሳሳት ፡ ወይም ፡ ከየቦታው ፡ ተውጣጥተው ፡ የተሰበሰቡ ፡ ቁርጥራጭ ፡ ማስረጃዎችን ፡ በመከተል ፡ አይደለም ፡ ነገር ፡ ግን ፡ እያንዳንዱን ፡ ነገር ፡ አጣርቶ ፡ በመመርመር ፡ የዛሬው ፡ ዘመን ፡ ወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ የአሠራር ፡ ጠባይ ፡ የሚጠይቀውን ፡ ግዴታ ፡ በጥብቅ ፡ በመከተል ፡ ከመሆኑም ፡ በላይ ፡ ጉዳዩን ፡ በሚገባ ፡ ተከታትሎ ፡ የተረዳ ፡ ማናቸውም ፡ ጻፍ ፡ ሁሉ ፡ የተቃኘውን ፡ የአመራር ፡ መንገድ ፡ ሊከተል ፡ የሚችልበትን ፡ ዘዴ ፡ አብራርቶ ፡ በመግለጽ ፡ በጠባብ ፡ አነጋገር ፡ “ወንጀል” ፡ ወይም ፡ ወንጀለኛን ፡ መቅጣት ፡ ከሚለው ፡ ቋንቋ ፡ ይልቅ ፡ ወንጀል ፡ እንዳይሠራ ፡ መከላከልንና ፡ ወንጀል ፡ ሠራው ፡ ከጥፋተኛነት ፡ እንዲወገድ ፡ እንዲታረም ፡ ወደሚለው ፡ ስሜት ፡ በማዘንበል ፡ (በማድላት) መመራት ፡ የሚቻልበትን ፡ ጠቅላላ ፡ ዘዴ ፡ አጣርቶና ፡ መሠረት ፡ አድርጎ ፡ በመከተል ፡ ነው ። ይህም ፡ ዐላማ ፡ ተፈላጊውን ፡ ውጤት ፡ እንዲያገኝና ፡ ወደ ፡ ታሰበው ፡ ግብ ፡ እንዲደርስ ፡ ሊያደርገው ፡ የሚችለው ፡ የጥንቃቄ ፡ አጠባበቅንና ፡ የቅጣት ፡ አወሳሰንን ፡ ደንብ ፡ በተሻሻለ ፡

አስተዳደር : አጠቃላይ : በመያዝ : የተሠሩትን : ድንጋጌዎች : ለማስፈጸም : ቁርጠኛ : ሆኖ : የተነሳ : ያመራር : ሥልጣን : ነው⁶⁴ ።

(ሀ) የተቋቋሙበትን : ዓላማ : ማለት : ጉዳዩና : ግባቸውን : ሆነ : ያነሳሳቸውና : የመራቸውን : ጠቅላላ : መንፈስ : እንደሚገልጹና : አፈጻጸማቸውንም : ከሌላ : ዘንድ : መጠየቅ : እንዳለባቸው : ብዙዎች : የወንጀለኛ : መቅጫ : ሕጎች : በአሠራራቸው : የተከተሉትን : ለማገድ : ተቃራኒ : በሆነ : ዘዴ : አዲሱን : የኢትዮጵያ : ወንጀለኛ : መቅጫ : የሠራው : ሕግ : አውጪ : የሕጉን : ጠቅላላ : ቅንጅት : ግልጽ : በሆነ : መንገድ : በማብራራት : ዳኞች : የሚሠሩበትን : ትክክለኛ : መንገድ : በመክፈትና : በሕጉ : ውስጥ : የተሰለኩት : ቅጣቶችና : የጥንቃቄ : ተግባር : ማስፈጸም : ውሳኔዎች : በሕጉ : ለመንፈስና : ሕጉ : ሊደርስበት : ያሰበውን : ዓላማ : ለማረጋገጥ : በሚቻልበት : ሁኔታ : መፈጸም : ያለባቸው : ሆኑን : በማስረዳት : (ቍ : ፳፮ : ፩ኛ : መስመር) ማንኛውም : ዐይነት : ቅጣት : በማናቸውም : ወንጀለኛ : ላይ : በሚወሰንበት : ጊዜ : ለሰው : ልጅ : ተፈጥሮ : የሚገባውን : ክብር : ሁሉ : አክብሮ : መጠበቅ : የሚገባ : መሆኑን : ማለት : ሕጉ : በጠቅላላው : ለወንጀለኞች : ማስጠንቀቂያ : መሆኑንና : ማስጠንቀቂያው : በቂ : ሳይሆን : ቀርቶ : የወንጀል : ሥራን : የመደጋገም : ተግባር : እንዳይፈጸም : ለመከላከል : ወንጀለኞችን : መቅጫ : ከጥፋትና : ወንጀልን : ከመደጋገም : እንዲድኑ : ማድረጊያ : (ቍ : ፩) መሆኑን : ዳኞች : እንዲያውቁት : በግልጽ : በማመልከት : የሕጉ : ጉዳይና : ግብ : ምን : እንደሆነ : በተብራራ : ሁኔታ : አስረድቷል ። ይህም : ሲሆን : ሰውን : “የሚ ያስቅቁ” : የሰውን : ክብር : ጨርሶ : “የሚያዋርዱ” ቅጣቶች : መኖር : የለባቸውም : ማለት : ነው ። የዚህ : ዐይነት : ቅጣት : ካለ : ግን : ሕጉ : የተመሠረተበትን : ሕንጻ : አስ ቀድሞ : እንደማናረስ : ይቆጠራል ።

ቅጣት : ሊወሰን : የሚገባው : በያንዳንዱ : አጋጣሚ : ሁኔታ : ሁሉ : የአጥፊውን : ሁኔታና : የጥፋቱን : መጠን : መሠረት : አድርጎ : በመከተል : የወንጀለኛውን : የአደገ ኛነት : ጠባይ : እንደመጠኑ : በመገመት : ያለፈ : የሕይወት : ታሪኩን : በመመርመር : ለማጥፋት : ያነሳሱትን : ምክንያቶችና : የአሳቡን : ዓላማ : የግል : ኑሮውን : ሁኔታና : የትምህርቱን : ደረጃ : የጥፋቱን : ከባድነትና : ያፈጸጸውን : ሁኔታዎች : በመገመት : በራሱ : የግል : አጥፊነት : መሠረት : ነው : (ቍ : ፳፮) ተብሎ : በሕጉ : ላይ : ተገል ጿል ። ይህንንም : ማለት : ቅጣትን : በአጥፊው : (ወንጀሉን : በፈጸመው) ሰው : በራሱ : ብቻ : መወሰን : ቅጣትን : በነፍስ : ወከፍ : በግንባር : የማይላይል : ግዴታና : የፍርድ : አወሳሰን : መደበኛ : መሠረታዊ : ዓላማ : መሆኑን : መገንዘብ : ማለት : ነው⁶⁵ ።

ተጨማሪ : ቅጣቶችንና : አዲሱ : የወንጀል : (የክሪሚናሎጊክ) ፖሊቲካ : ሊደርስ በት : ወዳሰበው : ግብ : ለመመራት : በሚቻልበት : ሁኔታ : ተቀምጧቸው : በሚገባ : ቅንጅት : ተጠናቀው : በመብራራት : በሕጉ : ላይ : የተገለጹትን : የማስጠንቀቅንና :

64 የዘመናዊ : ክሪሚናሎጊክን : መሠረታዊያን : አሳቦች : በፖዚቲቭ : የሕግ : አሠራር : ዘዴ : በሥራ : ላይ : ስለማዋል : የሚለውን : አሳብ : መንሻ : በማድረግ : ሎዛን : የተሰጠው : በ፩ኛው : የኢንቴርናሽየናል : ክሪሚናሎጊክ : የትምህርት : ጥናት : ምርምር : በተደረገበት : ጊዜ : በሱዊስና : በኢትዮጵያ : ወንጀለኛ : መቅጫ : ሕጎች : መካከል : ያለውን : ግንኙነት : በማስተያየት : በተደረገው : ምርመራ : ላይ : በመመሥረት : ከግራቭን : የተሰጠውን : ጠቅላላ : አስተያየት : ተመልክቶ ። ይኸውም : በእስፓኝ : ቋንቋ : ተተርጉሞ : እንደሚለው : ዲፌራን : ፔናል : በተባለው : መጽሔት : በ፲፱፻፶፭ : ዓ : ም : (እ : ኤ : አ) በቀ : ሮ : በገጽ : ፱፻፸፫—፳፻፮ : ታትሞ : ይገኛል ።

65 ስለዚህ : ጉዳይ : በእንቴርናሽየናል : ሕጎች : መካከል : ያለውን : ግንኙነት : እያመለከተ : ስለመመርመር : በ፲፱፻፶፱ : ዓ : ም : (እ : ኤ : አ) ለክላምቡርግ : በተደረገው : የኢንቴርናሽየናል : የሕግ : ፋኩልቲ : የትምህርትና : የምርምር : ጥናት : ላይ : የተሰጠውን : የግራቭን : ማብራሪያ : (መግለጫ) ተመልክቶ ።

የመጠበቅን ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ ውሳኔዎች ፡ ስለሚመለከቱት ፡ ነገሮችም ፡ እንደዚህ ፡ እነዚህን ፡
 ውሳኔዎች ፡ ለዋነኛው ፡ ቅጣት ፡ ተደራቢና ፡ ማሟያ ፡ በማድረግ ፡ ፍርድ ፡ ቤቱ ፡ ሊሰጥ ፡
 የሚችለው ፡ የሕግ ፡ ጠቅላላ ፡ ድንጋጌዎች ፡ የሚወስኑዎቸው ፡ ሁኔታዎች ፡ ተሟልተው ፡
 በተገኙ ፡ ጊዜ ፡ እንዲሁም ፡ የቅጣቱን ፡ ዓላማና ፡ በተቀጭው ፡ ላይ ፡ ሊያደርሱ ፡ የሚች
 ሉትን ፡ የጥበቃና ፡ የጠባይ ፡ ማረም ፡ ዝንባሌ ፡ በመከተል ፡ ከጥፋት ፡ እንዲወገድና ፡
 እንዲጠበቅ ፡ ወይም ፡ በትምህርት ፡ እንዲሠለጥንና ፡ በሕክምና ፡ እንዲድን ፡ ለማድረግ ፡
 መሆኑን ፡ በማስረዳት ፡ ይህም ፡ ሊሆን ፡ የዚህን ፡ ዐይነት ፡ ቅጣቶች ፡ መወሰን ፡ ባስፈ
 ለገ ፡ ጊዜ ፡ ሁሉ ፡ የነገሩን ፡ አካባቢ ፡ ሁኔታ ፡ መከተል ፡ እንጂ ፡ የሕግ ፡ ልዩ ፡ ክፍል ፡
 በየጊዜውና ፡ በየሥራው ፡ ዘርዘር ፡ እንዲያመለክት ፡ አስፈላጊ ፡ ያለመሆኑን ፡ ጭምር ፡
 በማስረዳት ፡ ሕግ ፡ አመልክቷቸው ፡ ይገኛል ፡ (ቍ ፡ ፩፻፳ ፡ እና ፡ ፩፻፴፰) ፡ ይህ ፡ ቅን
 ጅት ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ በሚውልበት ፡ አፈጻጸም ፡ በኩል ፡ አስቸጋሪ ፡ መሆኑ ፡ በእርግጥ ፡
 የታመነ ፡ ነው ፡ ምክንያቱም ፡ ጉዳዩ ፡ ሊያስገኝ ፡ የሚችለውን ፡ ውጤት ፡ በሕሊናቸው ፡
 በሚገባ ፡ ለመረዳት ፡ በቂ ፡ ገማችንን ፡ ያላቸው ፡ የሕግን ፡ መንፈስ ፡ የመከተልና ፡ በዚ
 ህም ፡ ለመጠቀም ፡ ሕግን ፡ እንደልብ ፡ ወደ ፡ ግቡ ፡ ለመምራት ፡ የሚበቃ ፡ ዕውቀት ፡
 ያላቸው ፡ በሕግ ፡ ልምድም ፡ ረገድ ፡ የአርቆ ፡ ማስተዋልን ፡ ችሎታ ፡ አሟልተው ፡ የያዙ ፡
 ዳኞች ፡ ፍጹም ፡ አስፈላጊዎች ፡ ስለሆኑ ፡ ነው ፡ ነገር ፡ ግን ፡ እንደ ፡ እውነቱ ፡ ከሆነ ፡
 የወንጀል ፡ ቅጣት ፡ በነፍስ ፡ ወከፍ ፡ በግንባር ፡ ማለት ፡ አጥፊ ፡ በሆነው ፡ ሰው ፡ ላይ ፡
 ብቻ ፡ እንዲደርስ ፡ የግል ፡ ማድረግን ፡ በማናቸውም ፡ ደረጃና ፡ የሥልጣን ፡ መደብ ፡ የሚ
 ገኝ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ሁሉ ፡ ሊከተለው ፡ የሚገባው ፡ ዋነኛው ፡ ዓላማ ፡ ይኸው ፡ ብቻ ፡
 አይደለምን ?

(ለ) በዚህ ፡ ሁኔታ ፡ በተደራጀው ፡ ጠቅላላ ፡ መደብ ፡ ውስጥ ፡ የተመለከቱት ፡ ልዩ ፡
 ልዩዎቹ ፡ ቅጣቶችና ፡ የጥንቃቄ ፡ ተግባር ፡ የማስፈጸም ፡ ድንጋጌዎች ፡ ሁሉ ፡ የተሠሩት ፡
 የማደስን ፡ መንፈስ ፡ በተከተለ ፡ ነው ።

በገንዘብ ፡ መቀጮ ፡ የሚደረገው ፡ ቅጣትም ፡ የሚወሰነው ፡ ዘወትር ፡ ከተቀጭው ፡
 አቅም ፡ ጋር ፡ የተመዛዘነ ፡ ሊሆን ፡ የሚችልበትን ፡ ዘዴ ፡ በመፈለግ ፡ የተቀጭውን ፡ የት
 ዳር ፡ ሁኔታና ፡ የሀብቱን ፡ ምንጭ ፡ ስለቤተሰቦቹ ፡ አስተዳደር ፡ ያለበትን ፡ ሸክም ፡
 የሞያ ፡ ሥራውንና ፡ በዚህም ፡ ሊያገኝ ፡ የሚችለውን ፡ ጥቅም ፡ በመገመትና ፡ ቅጣቱም ፡
 ከፈጸመው ፡ ጥፋት ፡ ጋር ፡ ተመዛዛኝ ፡ መሆን ፡ እንደሚገባው ፡ (ቍ ፡ ፹፰) አከፋፈ
 ሉም ፡ ደግሞ ፡ ተቀጭው ፡ የተወሰነበትን ፡ መቀጮ ፡ ወዲያውኑ ፡ ለመክፈል ፡ የማይችል ፡
 ሲሆን ፡ በቂ ፡ ጊዜ ፡ እንዲሰጠው ፡ በማድረግ ፡ የተቀጭውን ፡ መብት ፡ በሚገባ ፡ የጠበ
 ቀና ፡ ገንዘቡም ፡ መክፈሉ ፡ እንዳይቀር ፡ በቂ ፡ ዋስትና ፡ ሊያገኝ ፡ የሚችልበትን ፡ ዘዴ ፡
 ሁሉ ፡ በየደረጃው ፡ መድቦታል ፡ (ከቍ ፡ ፺፩ ፡ እስከ ፡ ፺፮) ፡ ይህም ፡ አሠራር ፡ የአገሩን ፡
 የኤኮኖሚክ ፡ ዕድገት ፡ ሁኔታ ፡ መሠረት ፡ አድርጎ ፡ በመያዝ ፡ የአፈጻጸሙ ፡ ሥርዓት ፡
 ጥቅምን ፡ እንዲያስገኝ ፡ አጥጋቢ ፡ ውጤት ፡ እንዲያስከትልና ፡ በትክክለኛ ፡ የፍርድ ፡
 መንፈስ ፡ የተመራ ፡ እንዲሆን ፡ አድርጎታል ፡ ከዚህ ፡ ቀደም ፡ ብለን ፡ እንደገለጽነው ፡
 ሁሉ ፡ የተቀጭው ፡ የግል ፡ ነፃነት ፡ ሳይነካ ፡ ወይም ፡ ተገቢ ፡ በሆነ ፡ የመቆጣጠር ፡ ጥን
 ቃቄ ፡ ስር ፡ ሆኖ ፡ በሚያከናውነው ፡ የጉልበት ፡ ሥራ ፡ ከሚያገኘው ፡ ደመወዙ ፡ እየተቀ
 ነሰ ፡ መቀጫውን ፡ ገቢ ፡ እንዲያደርግ ፡ የሚወሰነው ፡ ቅጣትም ፡ እንደዚህ ፡ ጥንቃቄ ፡
 ሆኖ ፡ የዘመናዊውን ፡ ሥልጣኔ ፡ መንፈስ ፡ የተከተለ ፡ ስለሆነ ፡ (ከቍ ፡ ፩፻፪ ፡ እስከ ፡
 ፩፻፫) ፡ ባንድ ፡ በኩል ፡ ለጠቅላላው ፡ የሕዝብ ፡ ጥቅም ፡ የሚውለውን ፡ የሥራ ፡ ክንውን ፡
 የሚያሟላው ፡ ሲሆን ፡ ወዲያውም ፡ ተቀጭው ፡ ገንዘቡን ፡ ለመክፈል ፡ በቂ ፡ ጊዜ ፡ ቢሰ
 ጠውም ፡ ለመክፈል ፡ ያቃተው ፡ እንደሆነ ፡ ቅጣቱን ፡ የግል ፡ ነጻነትን ፡ በሚያሳጣ ፡ በእ
 ጭር ፡ ጊዜ ፡ እሥራት ፡ በመወሰን ፡ ፋንታ ፡ የግዴታ ፡ ሥራን ፡ በማሠራት ፡ ለመለወጥ ፡
 የሚያስችል ፡ ይሆናል (ቍ ፡ ፺፪) ፡ የግል ፡ ነፃነትን ፡ የሚያሳጣ ፡ ቅጣት ፡ (ቍ ፡ ፩፻፮ ፡

እና፡ ተከታዩ) ፡ አወሳሰን ፡ በሕጉ ፡ ላይ ፡ የተደነገገው ፡ ከባድነቱ ፡ መካከለኛ ፡ የሆነ ፡ ወንጀልን ፡ በሠራና ፡ ጥፋተኛውም ፡ እጅግ ፡ አደገኛ ፡ ሆኖ ፡ የማይገመት ፡ በሆነ ፡ ጊዜ ፡ ከጥፋቱ ፡ ጋር ፡ ተመዛዛኝ ፡ የሚሆን ፡ እሥራት ፡ ስለሆነ ፡ እጅግ ፡ የተራቀቀውን ፡ የሥልጣኔ ፡ እርምጃ ፡ አስተዳደር ፡ በመከተል ፡ ከመሆኑም ፡ በላይ ፡ ወንጀል ፡ ሠሪውም ፡ የሚቀጣው ፡ ወደ ፡ መልካም ፡ ጠባይ ፡ እንዲመለስ ፡ ወደ ፡ ማድረግ ፡ ዘዴ ፡ በማዘንበል ፡ ነው ፡ ከዚህም ፡ በቀር ፡ በእሥራቱ ፡ ጊዜ ፡ የግዴታ ፡ ሥራን ፡ የማሠራት ፡ በትምህርት ፡ የማሠልጠንና ፡ የመንፈሳዊ ፡ እርዳታ ፡ በመስጠትም ፡ የአእምሮ ፡ ማጎልመሻ ፡ ትምህርት ፡ እንዲያገኝ ፡ በማድረግ ፡ የተቀጭውን ፡ ጠባይ ፡ የማሻሻልን ፡ ተግባር ፡ ለመፈጸም ፡ የተረጋገጠ ፡ ውጤት ፡ እንዲያስገኝ ፡ በማድረግ ፡ ነው ፡ (፩፻፪ ፡ እና ፡ ፩፻፫) ፡ ይህም ፡ እጥፍ ፡ የሆነውን ፡ ቅጥ ፡ የያዘ ፡ አሠራር ፡ ከሞላ ፡ ጎደል ፡ ንድፈ-ሐሳባዊ ፡ (ቴምሪክ) የሆነው ፡ ጠቅላላ ፡ ጠባዩ ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ ለመዋል ፡ በሚችልበት ፡ ረገድ ፡ ያለውን ፡ ዓላማ ፡ በሙከተል ፡ ብቻ ፡ ሳይሆን ፡ ቅጣት ፡ ያስከተለው ፡ ወንጀል ፡ ቢያንስም ፡ ቢያደግም ፡ የከባድነቱ ፡ አደገኛነትና ፡ ይህ ፡ ጥፋት ፡ እንዳይሠራ ፡ ለመከላከል ፡ የተረጋገጠ ፡ ዋስትና ፡ ለማግኘት ፡ የሚቻልበት ፡ ሙንገድ ፡ ተገኝቶ ፡ በተግባር ፡ ላይ ፡ እንዲውል ፡ የማድረግን ፡ ዓላማና ፡ የሚያስገኘውም ፡ ውጤት ፡ ተፈላጊውን ፡ ፍሬ ፡ ሊሰጥ ፡ ወደሚችልበት ፡ ግብ ፡ እንዲደርስ ፡ ለማድረግ ፡ የሚጠቅም ፡ ነው [ቁ፡ ፩፻፭ ፡ (፩) እና ፡ ቁ፡ ፩፻፮ ፡ (፩)] ፡ ወንጀልን ፡ እንደሞያ ፡ ሥራቸው ፡ አድርገው ፡ የያዙ ፡ የማይታረሙ ፡ ጥፋተኞች ፡ ቢያንስም ፡ ቢበዛም ፡ እንደመጠኑ ፡ ረጅም ፡ ለሆነ ፡ ጊዜ ፡ በጽኑ ፡ ግዙት ፡ እንዲወገዱ ፡ ተደርጓል ፡ (ቁ፡ ፩፻፳፰ እና ፡ ተከታዩ) ፤ እንዲሁም ፡ በአእምሮ ፡ ጎደሎንት ፡ በሙንፈስ ፡ መናወጽ ፡ (በእብደት) ፡ ምክንያት ፡ አላፈነት ፡ የሌላቸው ፡ አላፈነታቸው ፡ የተቀነሰ ፡ ወንጀለኞች ፡ ለነዚህ ፡ ተስማሚ ፡ የሆነው ፡ የሕክምና ፡ አጠባበቅ ፡ ወይም ፡ የጥንቃቄ ፡ ጥበቃ ፡ ተግባር ፡ እንዲፈጸምላቸው ፡ በሕጉ ፡ ተወስኗል ፡ (ቁ፡ ፩፻፴፫ ፡ እና ፡ ተከታዩ) ።

የቅጣትን ፡ ማቆም ፡ ስለሚሰለኩት ፡ ውሳኔዎችም ፡ ቅጣቱ ፡ እንዳይፈጸምም ፡ ሆነ ፡ የቅጣቱ ፡ ውሳኔ ፡ ለጊዜው ፡ ታግዶ ፡ እንዲቆይ ፡ ስለሚሰጠው ፡ ብይን ፡ (ቁ፡ ፩፻፺፭) ወይም ፡ በጠቅላላው ፡ አነጋገር ፡ ቅጣት ፡ እንዳይፈጸም ፡ ጊዜ ፡ ስለመስጠት ፡ በሕጉ ፡ ላይ ፡ የተመለከተው ፡ ድንጋጌ ⁶⁶ ፡ ለጥፋቱ ፡ መነሻ ፡ የሆኑትን ፡ ምክንያቶች ፡ በጠቅላላው ፡ በመመልከት ፡ በጥፋተኛ ፡ ው፡ ላይ ፡ የተወሰነው ፡ ቅጣት ፡ ለጊዜው ፡ ታግዶ ፡ እንዲቆይ ፡ ማድረግ ፡ የወንጀለኛውን ፡ ጠባይ ፡ ለማረምና ፡ ለማሻሻል ፡ ወደ ፡ ደንበኛው ፡ ማሳበራዊ ፡ ኑሮ ፡ ለመመደብ ፡ ጠቃሚ ፡ ሊሆን ፡ የሚችል ፡ ስለመሆኑ ፡ ፍርድ ፡ ቤቱ ፡ የተረጋገጠ ፡ መሠረት ፡ ያለው ፡ እምነት ፡ የሚያገኝ ፡ በሆነ ፡ ጊዜ ፡ ይህን ፡ የመሰለውን ፡ ሙንገድ ፡ እንዲከተል ፡ እንዲሁም ፡ ይህን ፡ ዐይነት ፡ ውሳኔ ፡ ለመስጠት ፡ አስቀድሞ ፡ ምርመራ ፡ ማድረግ ፡ አስፈላጊ ፡ መሆኑ ፡ በተገመተ ፡ ጊዜ ፡ ምርመራ ፡ ተደርጎ ፡ ተፈላጊው ፡ ውጤት ፡ እንዲቀርብ ፡ በማዘዝና ፡ የቀረበው ፡ የምርመራ ፡ ውጤት ፡ ያመለከተውን ፡ በመከተል ፡ (ቁ፡ ፩፻፺፱) በአጥፊው ፡ ላይ ፡ የተወሰነበት ፡ ቅጣት ፡ እንዳይፈጸም በት ፡ የማድረግን ፡ ውሳኔ ፡ የመስጠትን ፡ (ከቁ፡ ፩፻፩ ፡ እስከ ፡ ፩፻፫) ዓላማ ፡ ተከትሏል ።

ይህንንም ፡ ጉዳይ ፡ የሕጉ ፡ ድንጋጌ ፡ ገልጾ ፡ እንዳመለከተው ፡ ሁሉ ፡ ቅጣትን ፡ በማቆም ፡ ውሳኔ ፡ ላይ ፡ ጥርጣሬም ፡ ሆነ ፡ አወሳሰኑ ፡ ከመጠን ፡ በላይ ፡ አልፎ ፡ የመጠቀ

⁶⁶ ይህ ፡ አሠራር ፡ የአንገሊዘን ፡ የፕሮቤቪን ፡ ሲስቴምና ፡ ቅጣትን ፡ ስለማቆም ፡ በኮንቴናንታል ፡ ሕግ ፡ ስለተመለከተው ፡ ሲስቴም ፡ በ፲፱፻፶፫ ፡ ዓ ፡ ም ፡ (እ ፡ ኤ ፡ አ) ኤር ፡ ቤርገር ፡ ገንጌቭ ፡ በጻፈው ፡ ቴስስ ፡ ላይ ፡ ያቀረበውን ፡ አሳብ ፡ የሚመለከት ፡ ነው ፤ እንዲሁም ፡ እኛ ፡ ራሳችን ፡ (ግራቭን) በገርጌቭ ፡ የሕግ ፡ ፋኩልቲ ፡ የትምህርት ፡ ሥራ ፡ ጥርትም ፡ ጽሑፍ ፡ ላይ ፡ በ፲፱፻፶፫ ፡ ዓ ፡ ም ፡ (እ ፡ ኤ ፡ አ) በሰዊስ ፡ ሕግ ፡ ቅጣትን ፡ በገደብ ፡ የማቆም ፡ (የማገድ) ሲስቴም ፡ በሚል ፡ አርዕስት ፡ በሐሳቡ ፡ ማጠቃለያ ፡ በገጽ ፡ ፩፻፭ ፡ እና ፡ ረጅሞ ፡ ፕናል ፡ ሲዊስ ፡ በተባለው ፡ መጽሔት ፡ ልዩ ፡ ቅጥር ፡ ስለፕሮፈሰር ፡ ቆርግን ፡ ምስጋና ፡ በ፲፱፻፺፬ ፡ ዓ ፡ ም ፡ (እ ፡ ኤ ፡ አ) በቁ፡ ፫ ፡ ባደረገው ፡ ድርሰት ፡ ሙሉ ፡ በሙሉ ፡ የታደሰ ፡ ሲስቴም ፡ በሚል ፡ መነሻ ፡ የሰጠውን ፡ መግለጫ ፡ ተመልክት ።

ምን ፡ ተግባር ፡ እንዳያስከትል ፡ ከተቀጭው ፡ የመታረምን ፡ መልካም ፡ ፈቃደኛነትና ፡ የራሱን ፡ እርዳታ ፡ የሚያስፈልግ ፡ እንደመሆኑ ፡ መጠን ፡ ውሳኔው ፡ የታሰበውን ፡ ውጤት ፡ ለማስገኘት ፡ ያለመቻሉ ፡ በታወቀ ፡ ጊዜ ፡ እንዲቋረጥ ፡ ወይም ፡ ጨርሶ ፡ እንዲቀር ፡ ለማድረግ ፡ የሚቻል ፡ መሆኑን ፡ ጭምር ፡ አስረድቷል ፡ (ቍ ፡ ፩፻፺፬) እንዲሁም ፡ በተወሰነ ፡ ገደብ ፡ ከእስር ፡ ቤት ፡ ስለመለቀቅ ፡ የሚሰጠው ፡ ውሳኔ ፡ እስረኛው ፡ የእሥራቱን ፡ ቅጣት ፡ በመፈጸም ፡ ላይ ፡ በሚገኝበት ፡ ጊዜ ፡ በሚያሳየው ፡ መልካም ፡ ጠባይ ፡ ከእሥራት ፡ ሲለቀቅም ፡ ለመልካም ፡ ጠባይ ፡ የተወሰነ ፡ ዋስትና ፡ ሰጥቶ ፡ ለተወሰነ ፡ ጊዜ ፡ ከእሥራቱ ፡ ተለቆ ፡ እንዲቆይ ፡ የሚያደርግ ፡ ደንብ ፡ ሲሆን ፡ (ቍ ፡ ፪፻፯ ፡ እና ፡ ፪፻፲) ይህም ፡ የሕጉ ፡ ፍጹም ፡ ጠቅላላ ፡ የሆነ ፡ ገደብ ፡ ነው ። በአመክሮ ፡ የመለቀቅ ፡ ጉዳይ ፡ በቅጣቱ ፡ አፈጻጸም ፡ ሥራ ፡ ውስጥ ፡ የተቀጭውን ፡ ጠባይ ፡ ማሻሻያ ፡ ወደ ፡ ማሳበራዊው ፡ ኑሮ ፡ መደብ ፡ እንደገና ፡ መመለሻ ፡ ሲሆን ፡ ሊወሰን ፡ የሚችለውም ፡ ተቀጭው ፡ ለዚህ ፡ ተገቢ ፡ መሆኑና ፡ አፈጻጸሙም ፡ እርግጠኛ ፡ ውጤትን ፡ የሚያስገኝ ፡ መሆኑ ፡ ሲታወቅ ፡ ስለሆነና ፡ (ቍ ፡ ፪፻፮) እንዲሁም ፡ ቅጣትን ፡ የማቆምና ፡ እንደገና ፡ የመሰየም ፡ ውሳኔዎች ፡ መልካም ፡ ፍሬ ፡ ያስገኛሉ ፡ ተብሎ ፡ እንደሚገመተው ፡ (ቍ ፡ ፪፻፵፪ ፡ እና ፡ ተከታይ) ፡ ይህንን ፡ ውሳኔ ፡ ለማግኘትም ፡ ተቀጭው ፡ በማንኛውም ፡ ሁኔታ ፡ ለዚህ ፡ ብቁ ፡ መሆን ፡ እንዳለበት ፡ የተገለጸው ፡ እነዚህ ፡ ድንጋጌዎች ፡ ከሕጉ ፡ ጠቅላላ ፡ ቅንጅት ፡ ዋና ፡ ዋናዎቹን ፡ ጠባያት ፡ የያዙ ፡ እንደመሆናቸው ፡ በተቻለ ፡ መጠን ፡ በወንጀሉ ፡ ሥራ ፡ ምክንያት ፡ የደረሱትን ፡ ጉዳዮች ፡ ለመካሰስ ፡ ወንጀለኛውም ፡ ከመጥፎ ፡ ጠባይ ፡ እንዲታረም ፡ ለማድረግ ፡ መሠረታዊ ፡ ዋስትናዎች ፡ እንደሆኑ ፡ ስለሚቆጠሩ ፡ ነው ።

በመጨረሻውም ፡ ዕድሜያቸው ፡ ዘጠኝ ፡ ዓመት ፡ እስኪሞላ ፡ ድረስ ፡ በወላጆቻቸው ፡ ወይም ፡ በትምህርት ፡ ቤት ፡ ባለሥልጣኖች ፡ ተቆጣጣሪነት ፡ ሥር ፡ የሚጠበቁ ፡ አካለ ፡ መጠን ፡ ያላደረሱ ፡ ትንንሽ ፡ ልጆች ፡ ጥፋት ፡ በሠሩ ፡ ጊዜ ፡ የወንጀል ፡ ቅጣት ፡ የሚፈጸምባቸው ፡ ከአገሩ ፡ የኑሮ ፡ ዕድገት ፡ ደረጃ ፡ ጋር ፡ ተመዛዛኝ ፡ እንዲሆን ፡ ታስቦ ፡ በወንጀል ፡ ሕግ ፡ የአካለ ፡ መጠን ፡ ማድረሻ ፡ ተብሎ ፡ እስከተወሰነው ፡ ፲፭ ፡ ዓመት ፡ በደረሱ ፡ ጊዜ ፡ ወይም ፡ የሰውነት ፡ አስተዳደጋቸው ፡ ወይም ፡ በአእምሮ ፡ የመብሰል ፡ ጠባያቸው ፡ የሚያሳሱብ ፡ ሆኖ ፡ በተገኘ ፡ ጊዜ ፡ ለሕጋዊ ፡ አካለ ፡ መጠን ፡ ማድረሻ ፡ እስከተወሰነው ፡ ፲፰ ፡ ዓመት ፡ ሲደርሱ ፡ እንዲሆን ፡ በሕጉ ፡ ተደንግጓል ፡ ቅጣቱም ፡ እንደተግዛጽ ፡ እንደ ፡ ወቀሳ ፡ በትምህርት ፡ ቤት ፡ ውስጥ ፡ በሚፈጸም ፡ የማረፊያ ፡ ቤት ፡ እሥራት ፡ በቁጥጥር ፡ ውስጥ ፡ የሚፈጸም ፡ በትምህርት ፡ የመሠልጠን ፡ አስፈላጊም ፡ ሆኖ ፡ የተገመተ ፡ ሲሆን ፡ የአለንጋ ፡ (የአርጨሜ) ቅጣት ፡ ነው ፡ (ቍ ፡ ፩፻፸፪) ። የጥንቃቄ ፡ ተግባር ፡ ማስፈጸም ፡ ቅጣትም ፡ ቢኖር ፡ ፍርድ ፡ ቤቱ ፡ እንዳስፈላጊነቱ ፡ መጠን ፡ ወደ ፡ ሌላ ፡ ዐይነት ፡ ቅጣት ፡ ሊለውጠው ፡ የሚችልበት ፡ ሥልጣን ፡ ተሰጥቶታል ፡ (ቍ ፡ ፩፻፷፩ ፡ እና ፡ ተከታይ) ። በቍጥር ፡ ፩፻፸፫ ፡ የተመለከተው ፡ እጅግ ፡ ከባድ ፡ የሆነ ፡ ወንጀል ፡ ካላጋጠመ ፡ በቀር ፡ የቅጣቱን ፡ ውሳኔ ፡ አግዶ ፡ የማቆየትና ፡ በጠቅላላው ፡ ሁኔታ ፡ ሁሉ ፡ የጠባይ ፡ ምርምር ፡ ፈተና ፡ የማድረግ ፡ ውሳኔ ፡ ሊሰጣቸው ፡ ይቻላል ፡ ይህም ፡ የሚደረገው ፡ የዚህ ፡ ዐይነት ፡ አፈጻጸም ፡ መልካም ፡ ፍሬን ፡ ለማስገኘት ፡ ይችላል ፡ ተብሎ ፡ በተገመተ ፡ ቍጥር ፡ ነው ። እንዲሁም ፡ ጥፋቱ ፡ እጅግ ፡ ቀላል ፡ ሆኖ ፡ ሲገኝ ፡ በሚገባ ፡ ምክንያት ፡ ቅጣትን ፡ የማስቀረት ፡ ወይም ፡ በፍርድ ፡ የሚወሰን ፡ ቅጣት ፡ አስፈላጊ ፡ ያለመሆኑን ፡ በግምት ፡ ውስጥ ፡ የማግባት ፡ ሥርዓት ፡ ጠቃሚ ፡ መሰሎ ፡ የተገመተ ፡ እንደሆነ ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ ለማዋል ፡ ይቻላል ፡ (ቍ ፡ ፩፻፸፬) ።

ከዚህም ፡ በቀር ፡ እጅግ ፡ ከባድ ፡ ከሆኑት ፡ ወንጀሎች ፡ ውጭ ፡ በሆነ ፡ ጥፋት ፡ ምክንያት ፡ አካለ ፡ መጠን ፡ ባላደረሱ ፡ ወጣቶች ፡ ላይ ፡ የተወሰነው ፡ የቅጣት ፡ ፍርድ ፡ ተቀጭዎቹ ፡ ወደ ፡ መልካም ፡ ጠባይ ፡ ስለመልሰው ፡ በመሻሻል ፡ ወደ ፡ ደንበኛው ፡ የማሳበ

ራዊ፡ ኑሮ፡ የሚመደቡበትን፡ የመሻሻል፡ መንፈሳቸውን፡ እንዳያሰናክልባቸው፡ ከብሔራዊ፡ መብት፡ የመገፈፍ፡ ውሳኔ፡ እንዳይደርስባቸው፡ ተደርጓል፡ (ቁ፡ ፩፻፸፯) ።

(ሐ) ከዋናዎቹ፡ ቅጣቶች፡ ማስፈጸሚያ፡ ውሳኔ፡ ጋር፡ በመዋሐድ፡ የተሠራው፡ የተጨማሪ፡ ቅጣቶች፡ የጥንቃቄና፡ የጥበቃ፡ ማስፈጸሚያ፡ የሆነውም፡ ውሳኔ፡ አሠራር፡ ሰፊ፡ ቅንጅት፡ ፍጹም፡ ወደሆነ፡ የመሻሻል፡ እርምጃና፡ በሚገባ፡ ወደተደራጀ፡ ማህበራዊ፡ ኑሮ፡ ከፍተኛ፡ ደረጃ፡ የሚያደርስ፡ ድንጋጌ፡ ነው ። በዚህም፡ ውስጥ፡ ቀጥሎ፡ የተመለከቱት፡ ዋና፡ ዋና፡ ጉዳዮች፡ ይገኙበታል ።

1ኛ ፤ ከሁሉ፡ በፊት፡ እንደ፡ ወቅሳ፡ የተግሣጽ፡ ማስጠንቀቂያና፡ እንዲያውም፡ ዘወትር፡ ጠቃሚ፡ በመሆኑ፡ በአሁኑ፡ አሠራር፡ ጠቅላላ፡ ሲስቴም፡ ውስጥ፡ እንደገና፡ በመግባት፡ ተስፋፍቶ፡ መያዝ፡ እንደሚገባው፡ እንደጥንቱ፡ ልማድ፡ ጥፋትን፡ አምኖ፡ በግልጽ፡ ይቅርታን፡ እንደመጠየቅ፡ ያሉት፡ ተጨማሪ፡ ቅጣቶችና፡ (ቁ፡ ፩፻፳፩) ከሕዝባዊ፡ መብት፡ የመሻር፤ ይልቁንም፡ ከክብር፡ ከሞያ፡ ሥራ፡ ወይም፡ ከቤተሰብ፡ አስተዳዳሪነት፡ መብቶች፡ የማገድና፡ የማስወገድ፡ ተጨማሪ፡ ቅጣቶች፡ (ቁ፡ ፩፻፳፪) ፤

2ኛ ፤ የመልካም፡ ጠባይ፡ ዋስ፡ እንዲሰጥ፡ አስፈላጊ፡ ሆኖ፡ ከተገመተም፡ የወንጀል፡ ሥራ፡ ሳይፈጸምበት፡ በፊት፡ አደገኛ፡ የሆነ፡ መሣሪያን፡ አስቀድሞ፡ በመውረስ፡ የሚሰጡት፡ የግዙፍነት፡ ጠባይ፡ ያላቸው፡ የጥንቃቄና፡ የአጠባበቅ፡ ተግባር፡ የማስፈጸም፡ ውሳኔዎች ፤

3ኛ ፤ ካንዳንድ፡ ሥራ፡ በማገድ፡ ወይም፡ ጨርሶ፡ በማስወገድ፡ ማለት፡ ወንጀል፡ አድራጊው፡ በእነዚህ፡ ሥራዎች፡ ከመጠን፡ አሳልፎ፡ የተጠቀመባቸው፡ ሆኖ፡ ወይም፡ ሊጠቀምባቸው፡ በማሰብ፡ በዚህ፡ ምክንያት፡ ወንጀል፡ ወደ፡ መሥራት፡ የሚያዘነብል፡ ወይም፡ በዚህ፡ ውስጥ፡ የሚወድቅ፡ መሆኑ፡ በተገመተ፡ ጊዜ፡ ብሔራዊ፡ መብትን፡ ከመገፈፍ፡ ተጨማሪ፡ ቅጣት፡ ጋር፡ ተመሳሳይ፡ የሆኑ፡ የፈቃድ፡ ወረቀትን፡ (ኮንሴሲዮንን)፡ ወይም፡ የንግድ፡ ፈቃድን፡ የመንጠቅና፡ መሥሪያ፡ ቤቶችን፡ እንዲሰትረዎችን፡ ወይም፡ ለማንኛውም፡ ዐይነት፡ አገልግሎት፡ የተቋቋሙ፡ የሥራ፡ ማከናወኛ፡ ቤቶችን፡ በመዝጋት፡ የሚሰጡ፡ የተጨማሪ፡ ቅጣት፡ ውሳኔዎች፡ (ቁ፡ ፩፻፵፮፤ እና፡ ፩፻፵፯) ፤

4ኛ ፤ ወንጀልን፡ ከመሥራት፡ ፈተና፡ ወይም፡ ከእንደዚህ፡ ያለው፡ አደጋ፡ የሚያድኑ፡ የግል፡ ነጻነትን፡ በመቀነስ፡ አንዳንድ፡ ስፍራ፡ ከመድረስ፡ ወይም፡ ከማዘውተር፡ በመከልከል፡ ባንድ፡ በተወሰነ፡ አገር፡ ከመኖር፡ ወይም፡ ውሎ፡ ከማደር፡ ባንድ፡ አገር፡ ወይም፡ ባንድ፡ ቦታ፡ ተወስኖ፡ በመኖር፡ ግዴታ፡ በግልጽ፡ የተሰጡትን፡ ወረቀቶች፡ ለተወሰነ፡ ጊዜ፡ በመውሰድ፡ የሚሰጡ፡ ተጨማሪ፡ ቅጣቶች፡ (ቁ፡ ፩፻፵፱፤ እስከ፡ ፩፻፶፬) ፤

5ኛ ፤ በመጨረሻውም፡ አዲስ፡ ወንጀል፡ ከመሥራት፡ የሚያስጠነቅቁና፡ የሚጠብቁ፡ የማስጠንቀቅ፡ አሰጣጥ፡ ለባለሥልጣን፡ የማስታወቅና፡ መረጃ፡ የመስጠት፡ የተሰጠውን፡ የፍርድ፡ ውሳኔ፡ ጉዳዩ፡ ለሚመለከታቸው፡ ለሰላማዊ፡ ሥራ፡ ማከናወኛ፡ (ለአድሚኒስትራሲዮን) ወይም፡ ለጦር፡ ክፍል፡ ባለሥልጣኖች፡ የመስጠት፡ ተገቢ፡ ለሆነው፡ ክፍል፡ ወይም፡ ለጠቅላላው፡ የሕዝብ፡ ጥቅም፡ የሚያገለግል፡ ሆኖ፡ በተገመተ፡ ጊዜ፡ የፍርዱ፡ ውሳኔ፡ በግልጽ፡ እንዲወጣ፡ የማድረግ፡ የተቀጭውን፡ ያለፈ፡ የሕይወት፡ ታሪክ፡ ለማወቅ፡ ተቀጭው፡ እንደገና፡ ወደ፡ ማህበራዊ፡ ኑሮው፡ ሊመደብ፡ የሚችልበትን፡ ቀና፡ መንገድ፡ እንዳያሰናክልበት፡ ሕጉ፡ ገልጾ፡ እንዳመለከተው፡ ሁሉ፡ የክፍሉ፡ ባለሥልጣን፡ ላልሆኑት፡ ወይም፡ በጉዳዩ፡ ለማያገባቸው፡ ባዕዶች፡ እንዳይገለጽ፡ አድርጎ፡ ፍርዱ፡ በግል፡ ሰጮና፡ ላይ፡ እንዲመዘገብ፡ የሚሰጡ፡ የተጨማሪ፡ ቅጣት፡ ውሳኔዎች፡ (ቁ፡ ፩፻፷) ።

መ) ወደታሰበው ፡ ጠቅላላ ፡ ግብ ፡ ለመድረስ ፡ እነዚህን ፡ በሚገባ ፡ የተመደቡትንና ፡ ተገቢ ፡ ስፍራቸውን ፡ በመያዝም ፡ በመልካም ፡ ቅንጅት ፡ የተደራጁትን ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ ድንጋጌዎች ፡ ሁሉ ፡ እንዲሁ ፡ ካንደኛው ፡ በማጠቃለል ፡ ብቻ ፡ ወደተሻሻለ ፡ ደረጃ ፡ ለመድረስ ፡ የቻሉበትን ፡ ጠባይ ፡ በቀላሉ ፡ ለመረዳት ፡ ይቻላል ፡ ብለን ፡ እንገምታለን ።

እንግዲህ ፡ ስለ ፡ ሕጉ ፡ አሠራር ፡ የቅደም - ተከተል ፡ ተራ ፡ (ሎገርክ) አመዳደብ ፡ የሚመለከተውን ፡ ጉዳይ ፡ ሁሉ ፡ ዘርዘረን ፡ ካስረዳን ፡ በኋላ ፡ እንደ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ላለው ፡ የወታደርነቱንና ፡ የጀግንነት ፡ ክብሩን ፡ የመጠበቅ ፡ ባሕሉ ፡ ከጥንት ፡ ጀምሮ ፡ ለታወቀ ለት ፡ አገር ፡ አስፈላጊና ፡ እጅግ ፡ ጠቃሚ ፡ በሆነው ፡ ስለ ፡ አገር ፡ መከላከያ ፡ ኃይል ፡ አጠባበቅ ፡ (ቊ ፡ ፪፻፷) በተሰጠው ፡ ድንጋጌ ፡ አጠገብ ፡ በሰው ፡ ልጆች ፡ መብት ፡ ላይ ፡ ስለሚሠሩ ፡ ወንጀሎች ፡ (፫ኛ ፡ መጽሐፍ ፡ አንቀጽ ፡ ፪ ፡ ከቀ ፡ ፪፻፴፩ ፡ እስከ ፡ ፪፻፺፭) ሕጉ ፡ የተከተለውን ፡ ሥርዓት ፡ ማስረዳት ፡ ጠቃሚ ፡ መሆኑን ፡ እናምናለን ።

ይህን ፡ የመሰለውን ፡ ከፍተኛ ፡ ቁም ፡ ነገር ፡ የያዘው ፡ አርእስት ፡ የሚያስገኘው ፡ ፍሬ ፡ የተረጋገጠ ፡ ውጤትን ፡ እንዲሰጥ ፡ በሕጉ ፡ ሲሠራ ፡ ከብሔራዊው ፡ ሕግ ፡ ጋር ፡ በአንድ ፡ አካል ፡ ተዋሕዶ ፡ እንዲገኝ ፡ ማድረጉ ፡ ከፍ ፡ ያለውን ፡ የመንፈስ ፡ ኃይል ፡ የጠየቀ ፡ ከሙሉም ፡ ይልቅ ፡ ስለ ፡ ቀይ ፡ መስቀል ፡ ድርጅት ፡ በ፲፱፻፵፱ ፡ ዓ ፡ ም ፡ (እ ፡ ኤ ፡ አ) ዠኔቭ ፡ ላይ ፡ ከተደረገው ፡ የእንቴርናሲዮናል ፡ ዲፕሎማቲክ ፡ ኮንፕረንዲዮንም ፡ በኋላ ፡ ሆነ ፡ በገዢነት ፡ በላሐይ ፡ ኮንፕረንዲዮኖች ፡ በተደረገው ፡ ስምምነት ፡ መሠረት ፡ ስለ ፡ ሰብአዊ ፡ ፍጡር ፡ መብት ፡ አጠባበቅ ፡ የተሰጡት ፡ ውሳኔዎች ፡ እንዲጸድቁ ፡ ከተደረገ ፡ በኋላም ፡ ቢሆን ፡ የወጡት ፡ ሕጎች ፡ ማለት ፡ በዲሳምብር ፡ ፳፩ ፡ ፲፱፻፶፱ ፡ ዓ ፡ ም ፡ (እ ፡ ኤ ፡ አ) በወጣው ፡ ሕግ ፡ የተሻሻለው ፡ የሱዊስ ፡ የወታደር ፡ ወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግና ፡ በፌቭሪዮ ፡ ፳፯ ፡ ፲፱፻፶፪ ፡ ዓ ፡ ም ፡ (እ ፡ ኤ ፡ አ) የተሻሻለው ፡ የዩጎዝላቭ ፡ የወታደር ፡ ወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ወይም ፡ ደግሞ ፡ በገዢ ፡ ፲፱፻፶፪ ፡ (እ ፡ ኤ ፡ አ) እና ፡ በሚ ፡ ፲፱፻፶፫ ፡ ዓ ፡ ም ፡ (እ ፡ ኤ ፡ አ) ⁶⁷ ፡ እንደወጡት ፡ እንደ ፡ ሆላንድ ፡ ያሉ ፡ ልዩ ፡ ሕጎች ፡ እንኳ ፡ ያልተከተሉትን ፡ የኢትዮጵያ ፡ የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ በሚገባ ፡ የገለጸውና ፡ እጅግ ፡ በተራቀቀ ፡ ቅንጅት ፡ አጠናቆ ፡ የሠራው ፡ ስለሆነ ፡ ይህን ፡ ጉዳይ ፡ የሚመለከተውን ፡ ድንጋጌ ፡ ከማንኛውም ፡ አገር ፡ ሕግ ፡ ቅድሚያ ፡ ባለው ፡ ሁኔታ ፡ ያደረገው ፡ እርምጃ ፡ ከማንኛውም ፡ ዘመናዊ ፡ ሕጎች ፡ የበላይነትን ፡ የሚያሰጠውን ፡ ከፍተኛ ፡ ደረጃ ፡ የያዘ ፡ መሆኑ ፡ በፍጹም ፡ የማያጠራጥር ፡ ነው ። ምክንያቱም ፡ እነዚህ ፡ የእንቴርናሲዮናል ፡ ወንጀሎች ፡ የተደነገጉት ፡ በራሱ ፡ ሕግ ፡ ላይ ፡ በተሠሩት ፡ በመደበኞቹ ፡ የወንጀል ፡ ቅጣት ፡ ድንጋጌዎች ፡ መሠረት ፡ ስለሆነ ፡ ነው ።

እንዲሁም ፡ በዳኝነት ፡ ሥራ ፡ አካሄድ ፡ ወይም ፡ በፍርድ ፡ አስተዳደር ፡ ላይ ፡ ስለሚሠሩ ፡ ወንጀሎች ፡ (ከቀ ፡ ፬፻፴፰ ፡ እስከ ፡ ፬፻፶፱) እና ፡ ሕዝብ ፡ እንዲጠቀምባቸው ፡ በሕግ ፡ በተሰጡ ፡ መብቶች ፡ ላይ ፡ ስለሚሠሩ ፡ ወንጀሎች ፡ (ከቀ ፡ ፬፻፷ ፡ እስከ ፡ ፬፻፸፬) ፡ በሕጉ ፡ ላይ ፡ የተመለከተው ፡ ድንጋጌ ፡ ያደረገው ፡ የመሻሻል ፡ እርምጃ ፡ በቀላል ፡ የሚገመት ፡ አይደለም ፤ ከእነዚህ ፡ ወንጀሎች ፡ የመጀመሪያው ፡ በሌሎች ፡ አገሮች ፡ ጥንታዊና ፡ ቋሚ ፡ ሕጎች ፡ ላይ ፡ የሚጻፈው ፡ ሳይሟላ ፡ አልፎ ፡ አልፎ ፡ አንዳንዱ ፡ ብቻ ፡ ስለሆነና ፡ ሁለተኛው ፡ ደግሞ ፡ በዘመናዊ ፡ ሕጎች ፡ ውስጥ ፡ በመጻፍ ፡ ፋንታ ፡ በልዩ ፡ ሕግ

67 የወንጀልን ፡ ሥራ ፡ ለመከላከል ፡ ስለሚወሰኑ ፡ ቅጣቶች ፡ ጥናት ፡ በገዢነት ፡ በተደረገው ፡ ኮንፕረንዲዮን ፡ (ጉባኤ) ፡ እ ፡ ኤ ፡ አ ፡ በ፲፱፻፶፯ ፡ ዓ ፡ ም ፡ በቀጥር ፡ ፱ ፡ ገጽ ፡ ፪፻፶፩ ፡ እና ፡ በተከታይ ፡ ረቮዊ ፡ እንቴርናሲዮናል ፡ ደክራሚናሎገር ፡ ኤ ፡ ደ ፡ ፖሊስ ፡ ተከላካይ ፡ በተባለው ፡ መጽሐት ፡ ግራቩን ፡ የጻፈውን ፡ ድርሰት ፡ ተመልክት ፡ ቤልጅግም ፡ የወንጀልን ፡ ሥራ ፡ ለመከላከል ፡ ስለሚወሰኑ ፡ ቅጣቶች ፡ በገዢነት ፡ ኮንፕረንዲዮን ፡ (ጉባኤ) ፡ የተሰጠውን ፡ ውሳኔ ፡ መሠረት ፡ አድርጋ ፡ በመከተል ፡ አንድ ፡ የሕግ ፡ ረቂቅ ፡ አዘጋጅታለች ። እንዲሁም ፡ የሱዊስንና ፡ የዩጎዝላቪያን ፡ ሕጎች ፡ ምሳሌ ፡ በመከተል ፡ አንድ ፡ ተመሳሳይ ፡ የሆነ ፡ የሕግ ፡ ረቂቅ ፡ ለመዘጋጀት ፡ በጥናት ፡ ላይ ፡ ትገኛለች ።

ች፡ ድንጋጌ ፡ የሚሰጥበት ፡ ሆኖ ፡ ይገኛል ፤ በኢትዮጵያ ፡ ወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ውስጥ ፡ ተግልጽ ፡ የተሠራበትም ፡ ምክንያት ፡ የተሻሻለው ፡ ሕግ ፡ መንግሥት ፡ ይህን ፡ የሚመለከተው ፡ ጉዳይ ፡ ሁሉ ፡ በሰፊው ፡ እንዲጠበቅ ፡ ስለፈለገ ፡ ነው ።

ከዚህም ፡ በቀር ፡ ስለ ፡ ሕዝብ ፡ ጥቅም ፡ ሊደበቅ ፡ የሚገባውን ፡ የወታደርን ፡ የሥራን ፡ የግል ፡ ሞያ ፡ ሥራን ፡ የሳይንስን ፡ የእንዳስትሪንና ፡ የንግድን ፡ ምስጢር ፡ በመግለጽ ፡ ስለሚሠሩ ፡ ወንጀሎች ፡ (ከቀ፡ ፬፻፬ ፡ እስከ ፡ ፬፻፱) ፤ የሚመለከቱን ፡ ሁሉ ፡ ሕጉ ፡ በአንድ ፡ መደብ ፡ ሰብስቦ ፡ በማጠናቀቅ ፡ እጅግ ፡ በተከናወነ ፡ ቅንጅት ፡ የተሠሩ ፡ አርእስቶችን ፡ ሰጥቶ ፡ በግልጽ ፡ ያመለክታቸው ፡ ከመሆኑም ፡ በላይ ፡ በሌላው ፡ ክፍሉ ፡ ላይ ፡ ደግሞ ፡ በሕዝብ ፡ ጸጥታ ፡ በሕዝብ ፡ ሰላም ፡ በሕዝብ ፡ ረግቶ ፡ መኖር ፡ ላይ ፡ የሚሠሩትን ፡ ወንጀሎች ፡ (ከቀ፡ ፬፻፸፩ ፡ እስከ ፡ ፬፻፹፯) ፡ የሚመለከቱትን ፡ ድንጋጌዎችና ፡ (ስለሴኩሪቴ ፡ ኮሌክቲቭ) ስለ ፡ ጋራ ፡ ጸጥታና ፡ ስለ ፡ መገናኛዎች ፡ አጠባበቅ ፡ ጉዳይ ፡ የወጣውን ፡ ሕግ ፡ በመተላለፍ ፡ ስለሚሠሩ ፡ ወንጀሎች ፡ (ከቀ፡ ፬፻፹፰ ፡ እስከ ፡ ፭፻፪) ፡ በሕጉ ፡ ላይ ፡ የተጻፈው ፡ ድንጋጌ ፡ የቀድሞው ፡ ጊዜ ፡ የሕግ ፡ አሠራር ፡ ይከተል ፡ የነበረውን ፡ አሮጌ ፡ ቅንጅት ፡ አልፎ ፡ የሄደ ፡ በመሆኑ ፡ እነዚህን ፡ ነገሮች ፡ በሁለት ፡ ቦታ ፡ ከፋፍሎ ፡ ባንድ ፡ በኩል ፡ በመንግሥት ፡ ላይ ፡ የሚሠሩትን ፡ ወንጀሎች ፡ በሌላው ፡ በኩል ፡ ደግሞ ፡ በግል ፡ ሰዎችና ፡ በግል ፡ ንብረት ፡ ላይ ፡ የሚሠሩትን ፡ አለያይቶ ፡ በመጻፍ ፡ ፋንታ ፡ በየአርእስታቸው ፡ በመመደብ ፡ ብቻ ፡ በአንድነት ፡ አጠቃላይቸዋል ። እንዲሁም ፡ የሕንጻ ፡ ሥራ ፡ ኪነ ፡ ጥበብ ፡ ደንቦችን ፡ መጠባበቂያ ፡ የሚሆኑትን ፡ መሣሪያዎች ፡ ወይም ፡ ለዚህ ፡ አገልግሎት ፡ የተመደቡትን ፡ ዕቃዎች ፡ ስለመጠበቅ ፡ የወጣውን ፡ ሕግ ፡ በመጣስ ፡ ስለሚሠሩ ፡ ወንጀሎች ፡ (ቀ፡ ፬፻፺፭ ፡ እና ፡ ፬፻፺፮) ፡ በመገናኛዎች ፡ ጸጥታና ፡ ነጻነት ፡ ለሕዝብ ፡ ጥቅም ፡ በተቋቋሙ ፡ ሥራዎችና ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ አገልግሎቶች ፡ ላይ ፡ ጉዳት ፡ እንዳይደርስ ፡ ለመጠበቅ ፡ የወጡትን ፡ ሕጎች ፡ በመጣስ ፡ ስለሚሠሩ ፡ ወንጀሎች ፡ በመገናኛዎችና ፡ በሕዝብ ፡ መሠላለሻ ፡ ላይ ፡ ከባድ ፡ ጉዳት ፡ እንዳይደርስ ፡ ስለመጠበቅ ፡ የወጡትን ፡ ድንጋጌዎች ፡ በመጣስ ፡ ስለሚሠሩ ፡ ወንጀሎች ፡ (ቀ፡ ፬፻፺፱ ፡ እና ፡ ፭፻፫) ፡ የነጻ ፡ መዘዋወርን ፡ መብትና ፡ የሥራ ፡ ነጻነትን ፡ ስለመጠበቅ ፡ የወጣውን ፡ ሕግ ፡ በመድፈር ፡ ስለሚሠሩ ፡ ወንጀሎች ፡ (ቀ፡ ፭፻፷፱ ፡ እና ፡ ፭፻፸፬) ፡ ለሕዝብ ፡ አገልግሎት ፡ ለሀገር ፡ ጥቅም ፡ አስፈላጊ ፡ ሆነው ፡ የተቋቋሙትን ፡ የሞተር ፡ ዕቃዎች ፡ መኪናዎች ፡ የሙኪና ፡ ድርጅቶች ፡ ወይም ፡ ተክሎች ፡ ሆነ ፡ ብሎ ፡ በማፍረስ ፡ የሚደርሱትን ፡ አደጋዎች ፡ ስለመጠበቅ ፡ የወጣውን ፡ ሕግ ፡ በመጣስ ፡ ስለሚሠሩ ፡ ወንጀሎችና ፡ [ቀ፡ ፮፻፶፬ ፡ (ለ)] እነዚህንም ፡ የመሳሰሉት ፡ ጉዳዮች ፡ ሁሉ ፡ በሕጉ ፡ ላይ ፡ ተጠቃለው ፡ የተሠሩት ፡ በቴክኒክና ፡ በእንዳስትሪ ፡ አቋሙ ፡ በኩል ፡ ገና ፡ ወደ ፡ ከፍተኛው ፡ ደረጃ ፡ ላልደረሰና ፡ ለወደፊት ፡ ግን ፡ በመላ ፡ ኃይሉ ፡ ሁሉ ፡ አስፈላጊውን ፡ እርምጃ ፡ ለማድረግ ፡ በመጣጣር ፡ ላይ ፡ ለሚገኝ ፡ አገር ፡ ለኤኮኖሚክና ፡ ለሶሻሊያል ፡ ዕድገቱ ፡ ጠቃሚና ፡ አስፈላጊ ፡ የሚሆነውን ፡ የሚስማማውንም ፡ ቅንጅት ፡ በመምረጥ ፡ ይህንኑ ፡ እንደዋና ፡ መሠረት ፡ አድርጎ ፡ በመከተል ፡ ነው ።

የሕዝብ ፡ ጤንነትና ፡ ጽዳትን ፡ ስለመጠበቅ ፡ የቤተሰብንና ፡ የሕፃናትን ፡ አስተዳደር ፡ ሥርዓት ፡ ማለት ፡ የአገሪቱ ፡ ሕይወታዊ ፡ ኃይሎች ፡ የሆኑትን ፡ ክፍሎች ፡ በሕግ ፡ ስለመጠበቅ ፡ ከዘመናዊው ፡ የሥልጣኔ ፡ እርምጃ ፡ ጋር ፡ ጉን ፡ ለጉን ፡ በመሄድ ፡ ወደ ፡ ከፍተኛ ፡ የዕድገት ፡ ደረጃ ፡ እንዲደርሱ ፡ በተለይ ፡ የሚታሰብበትን ፡ የኤኮኖሚክንና ፡ የንግድን ፡ ጉዳይ ፡ በሕግ ፡ ስለመጠበቅ ፡ ከፍ ፡ ያለ ፡ ጥንቃቄ ፡ በተሰጠው ፡ ሁኔታ ፡ የተሠሩትን ፡ የሕጉን ፡ ድንጋጌዎች ፡ በቅርብ ፡ ብንመረምራቸው ፡ ይህን ፡ ቅንጅት ፡ በመከተል ፡ የተሠሩ ፡ መሆናቸውን ፡ ለመገንዘብ ፡ እንችላለን ።

አገርን፡ መግዛት፡ (ማስተዳደር) ለወደፊት፡ የሚበጀው፡ ሁሉ፡ አስቀድሞ፡ ተደራጅቶ፡ እንዲገኝ፡ ማድረግን፡ የሚጠይቅ፡ ከሆነ፡ ሕግንም፡ በጊዜው፡ ተሠርቶ፡ እንዲገኝ፡ ማድረግን፡ ይጠይቃል ።

ስለዚህ፡ ለዘመናዊው፡ ኑሮ፡ ጠቃሚ፡ የሚሆኑትን፡ አዳዲስ፡ ነገሮች፡ ሁሉ፡ በጊዜው፡ መፍጠር፡ ስለሚያስፈልግ፡ እነዚህም፡ ገና፡ በመፈጠር፡ ላይ፡ ስለሆኑ፡ በሕክምና፡ ጥበብና፡ በጤና፡ አጠባበቅ፡ ልዩ፡ ሞያ፡ ስለመጠቀም፡ ጉዳይ፡ በሕግ፡ ሊጠበቁ፡ የሚገባቸው፡ ሥርዓቶች፡ ሁሉ፡ አስቀድሞ፡ ታስቦባቸው፡ ተደራጅተው፡ እንዲገኙ፡ ለማድረግ፡ እጅግ፡ በተጣራና፡ በተጠናቀቀ፡ ቅንጅት፡ በሕገ፡ ላይ፡ ተሠርተዋል፡ (ከቀ፡ ፩፻፲፰፡ እስከ፡ ፩፻፳)፤ እንዲሁም፡ ጎፍረተ፡ ነገርን፡ የሚያሳዩትን፡ ወይም፡ ለመልካም፡ ጠባይ፡ ተቃራኒ፡ የሚሆኑትን፡ ነገሮች፡ አሳትሞ፡ በማውጣት፡ አካለ፡ መጠን፡ ያላደረሱትን፡ ልጆች፡ በሕሊና፡ አደጋ፡ ላይ፡ የሚጥሉ፡ ዕቃዎች፡ ሥዕሎች፡ ጽሑፎችና፡ እነዚህንም፡ የመሳሰሉትንም፡ በማሳተም፡ በማሳየት፡ በአደባባይ፡ በመግለጽ፡ በዚህ፡ አድራጎት፡ ሊመጣ፡ የሚችለው፡ አደጋ፡ ከመድረሱ፡ በፊት፡ ቀደም፡ አድርጎ፡ ሊታሰብበት፡ የሚገባው፡ ጠቃሚ፡ በመገንዘብ፡ በሕገ፡ ላይ፡ ጥንቃቄ፡ የተሞላበት፡ ድንጋጌ፡ እንዲኖር፡ ተደርጓል፡ (ከቀ፡ ፯፻፱፡ እስከ፡ ፯፻፲፫)፤ ምክንያቱም፡ ይህን፡ ነገር፡ የሚመለከተው፡ ነጥብ፡ ወደ፡ ከፍተኛው፡ የሥልጣኔ፡ ደረጃ፡ ደርሶዋል፡ በሚባሉት፡ አገሮቻችን፡ ላይ፡ ያደረሰውን፡ ከባድ፡ አደጋ፡ በመረዳታችን፡ ሲሆን፡ እንዲሁም፡ የሥልጣኔ፡ እርምጃቸው፡ ወደ፡ ጎሳ፡ ቀርቷል፡ ለሚባሉት፡ አገሮች፡ ከእንደዚህ፡ ያለው፡ አደጋ፡ ለመጠበቅ፡ ወላጆች፡ ወይም፡ የአባትነት፡ ሥልጣን፡ ተሰጥቷቸው፡ በአላፊነታቸው፡ የሚያስተዳድሯቸውን፡ ሕፃናት፡ ወደ፡ ትምህርት፡ ቤት፡ ባለመላክ፡ የሚፈጸሙትን፡ ችልተኛነት፡ ለመቆጣጠር፡ (ቀ፡ ፯፻፳፮) በሕገ፡ ላይ፡ ግልጽ፡ የሆነ፡ ድንጋጌ፡ እንዲኖር፡ በተቀዳሚነት፡ ታስቦበታል ።

ከዚህም፡ በቀር፡ ደግሞ፡ በባንክ፡ ተቀማጭ፡ አድርጎ፡ የሚያዝበት፡ ገንዘብ፡ ሳይኖረው፡ ቼክ፡ በመስጠትና፡ በአሹራንስ፡ ደንብ፡ ላይ፡ የማጭበርበር፡ ሥራ፡ በመሥራት፡ የሚፈጸሙትን፡ ወንጀሎች፡ (ቀ፡ ፯፻፶፯፡ እና፡ ፯፻፶፱) በሰው፡ የግል፡ ጥቅም፡ ላይ፡ ተንኮል፡ በማድረግ፡ በአደራ፡ የተሰጠውን፡ ሥራ፡ በተንኮል፡ በመምራት፡ ጥቅም፡ ታግኛለህ፡ በማለት፡ ሌላውን፡ ሰው፡ በመደለል፡ እንሳስቶ፡ ጉዳት፡ ላይ፡ በመጣል፡ አካለ፡ መጠን፡ ያላደረሱትን፡ ወይም፡ ችሎታ፡ የሌላቸውን፡ ሰዎች፡ ንብረታቸውን፡ የሚጉዳ፡ ጥቅማቸውን፡ የሚያጉድል፡ ሥራ፡ እንዲሠሩ፡ በማነሳሳት፡ ይህን፡ በመሳሰለው፡ የተንኮል፡ አድራጎት፡ የማይገባውን፡ ጥቅም፡ ለማግኘት፡ የሚፈጸሙ፡ ወንጀሎችን፡ አጥብቆ፡ ስለመከላከል፡ (ከቀ፡ ፯፻፷፫፡ እስከ፡ ፯፻፷፮)፤ የማይገባ፡ ውድድር፡ በማድረግ፡ የፋብሪካ፡ ምልክቶችን፡ (ማርክችን)፡ የተሠሩበትን፡ ስፍራና፡ የወጡበትን፡ እንዲስተራ፡ የሚያመለክቱ፡ ጽሑፎችን፡ ሥዕሎችንና፡ ዐይነቶችን፡ ወደ፡ ሀሰት፡ በመለወጥ፡ የድርሰት፡ ጽሑፍትን፡ ወይም፡ የኪነ፡ ጥበብ፡ ሥራዎችን፡ ሥዕሎችን፡ ወደ፡ ሀሰት፡ በመለወጥ፡ የሚሠሩትን፡ ወንጀሎች፡ (ከቀ፡ ፯፻፸፫፡ እስከ፡ ፯፻፸፯)⁶⁸፡ በምርጫ፡ ሥርዓት፡ ላይ፡ የድምፅ፡ ብልጫን፡ ለማግኘት፡ መደለያ፡ በመስጠት፡ ወይም በሙከራና፡ በመጠበቂያ፡ ስምምነት፡ የማጭበርበር፡ ተግባር፡ በመፈጸም፡ የሚሠሩትን፡ ወንጀሎች፡ (ቀ፡ ፯፻፹፯፡ እና፡ ፯፻፹፰)፤ በመጨረሻውም፡ በጉዳዩ፡ ላይ፡ ከፍ፡ ያለ፡ የጥርጣሬ፡ መንፈስ፡ ነዋሪ፡ ሆኖ፡ የሚታየውን፡ በሕግ፡ የሰው፡ መብት፡ በተሰጣ

⁶⁸ የወንጀልን፡ ጉዳይ፡ የሚመለከቱትን፡ ድንጋጌዎች፡ ላይ፡ ላይ፡ በሆኑ፡ የሕግ፡ ክፍል፡ አዋጆች፡ አላያይቶና፡ በየስፍራው፡ እበታተኛ፡ ከመጻፍ፡ ይልቅ፡ ሁሉም፡ ሰው፡ በሚያውቀውና፡ ማናቸውም፡ በሚገለገልበት፡ በወንጀልኛ፡ መቅጫው፡ ሕግ፡ ላይ፡ አጠቃሎ፡ በመሥራት፡ ባንድነትና፡ ባንድ፡ መጽሐፍ፡ ውስጥ፡ እንዲገኙ፡ ማድረግ፡ ይቻላል፡ የሚለው፡ አሳብ፡ የመነጨው፡ ከኢትዮጵያዊው፡ ሕግ፡ አውጭ፡ መንፈስ፡ ውስጥ፡ ነው ።

ቸው ፡ ድርጅቶች ፡ ላይ ፡ የሚሠራውን ፡ ወይም ፡ ድርጅቶቹ ፡ በሌላው ፡ ላይ ፡ የሚያደርሱትን ፡ ወንጀል ፡ ስለመከላከል ፡ በክብር ፡ ላይ ፡ የሚሠሩትን ፡ ወንጀሎችና ፡ (ቍ ፡ ፭፻፸፬) በማሳበር ፡ ሥራ ፡ አመራር ፡ ላይ ፡ እምነትን ፡ በማጉደል ፡ የሚሠሩትን ፡ ወንጀሎች ፡ (ቍ ፡ ፮፻፹፱) ለመከላከል ፡ የሚቻልበትን ፡ በቂ ፡ ዘዴ ፡ የማዘጋጀት ፡ ጉዳይ ፡ አስቀድሞ ፡ የሚታሰብበት ፡ ሆኖ ፡ ስለተገመተ ፡ በሕጉ ፡ ላይ ፡ ግልጽ ፡ የሆኑ ፡ ድንጋጌዎችን ፡ ሠርቶ ፡ ማቆየት ፡ አስፈላጊ ፡ ሆኖ ፡ ተገኝቷል ።

የዚህ ፡ ዐይነቶቹ ፡ ድንጋጌዎች ፡ ሁሉ ፡ ተስማሚና ፡ ተመሳሳይ ፡ የሆኑ ፡ የቅጣት ፡ አወሳሰን ፡ መደብ ፡ ተሰጥቷቸው ፡ ተገቢ ፡ ስፍራቸውን ፡ በየረድፋቸው ፡ ይዘው ፡ በደንብ ፡ መተላለፍ ፡ ሕግ ፡ ውስጥም ፡ በተስፋፋ ፡ ሁኔታ ፡ ተሠርተው ፡ ይገኛሉ ። ጥንታዊና ፡ ቋሚ ፡ በሆኑት ፡ የደንብ ፡ መተላለፍን ፡ ድንጋጌዎች ፡ በሚመለከቱት ፡ በያንዳንዶቹ ፡ ነገሮች ፡ አጠገብ ፡ ለዘመናዊው ፡ የአኗኗር ፡ ሕይወት ፡ ተስማሚ ፡ የሆኑትም ፡ ዘመናዊ ፡ አቅድን ፡ የያዙ ፡ ውሳኔዎች ፡ በየቦታቸው ፡ ተመድበዋል ፤ ለምሳሌ ፡ ውድቅ ፡ በሆኑ ፡ ወይም ፡ ወደ ፡ ሀሰት ፡ በተለወጡ ፡ የመመላለሻ ፡ ካርኔዎች ፡ (ቲኬቶች) ፡ በትራንስፖርት ፡ ወረቀቶች ፡ (ካርኔዎች) ፡ ያላገባብ ፡ በመጠቀም ፡ ስለሚሠራ ፡ የደንብ ፡ መተላለፍ ፡ (ቍ ፡ ፮፻፹፯) ፡ በማዕርግ ፡ ስም ፡ የምስክር ፡ ወረቀቶች ፡ ስለ ፡ ትምህርት ፡ ችሎታ ፡ በሚሰጡ ፡ ምስክር ፡ ወረቀቶች ፡ (ሴርቲፊኬትና ፡ ዲፕሎማች ፡ ብረጮዎች) ፡ ወይም ፡ ሥራ ፡ ለማግኘት ፡ በሚደረግ ፡ የፈተና ፡ ውድድር ፡ ውጤት ፡ ማስረጃ ፡ ምስክር ፡ ወረቀት ፡ (ሴርቲፊኬት) ያላገባብ ፡ በመጠቀም ፡ ወይም ፡ እነዚህን ፡ የምስክርነት ፡ ማስረጃዎች ፡ አጭብርብሮ ፡ በማግኘትና ፡ በነዚህ ፡ በመጠቀም ፡ ስለሚሠራ ፡ የደንብ ፡ መተላለፍ ፡ (ቍ ፡ ፮፻፹፰) ወይም ፡ ደግሞ ፡ የቴያትር ፡ ቤቶችንና ፡ የሕዝብ ፡ መደሰቻ ፡ ስፍራዎችን ፡ ስለመጠበቅ ፡ የወጣውን ፡ ደንብ ፡ በመተላለፍ ፡ (ቍ ፡ ፮፻፸፮ ፡ እና ፡ ፮፻፹፱) ፡ የሕንጻ ፡ ሥራዎችን ፡ የሥራ ፡ ክንውን ፡ ስለመጠበቅ ፡ የመገናኛዎችን ፡ ጸጥታ ፡ የሚፈነዳ ፡ መሣሪያዎችንና ፡ አደገኛ ፡ ነገሮችን ፡ ስለመጠበቅ ፡ (ቍ ፡ ፮፻፹፩ ፡ ፮፻፹፫ ፡ እና ፡ ፮፻፹፬) ፡ ስለ ፡ ሕዝብ ፡ ጤንነት ፡ ስለ ፡ ሕዝብ ፡ ጽዳትና ፡ ንጽሕና ፡ አጠባበቅ ፡ መርዛም ፡ አፍዛኝና ፡ ጉዳትን ፡ የሚያስከትሉ ፡ ቅመማትን ፡ መጠጣችንና ፡ የንግድ ፡ ዕቃዎችን ፡ ስለመቆጣጠር ፡ የወጡትን ፡ ድንጋጌዎች ፡ በመጣስ ፡ ስለሚፈጸም ፡ የደንብ ፡ መተላለፍ ፡ (ቍ ፡ ፮፻፹፭ ፡ እና ፡ ተከታዩ) እነዚህን ፡ የመሳሰሉ ፡ በርከት ፡ ያሉ ፡ ድንጋጌዎች ፡ በሕጉ ፡ ላይ ፡ ስፍራዋል ።

(ሐ) ማጠቃለያ ፡

እንግዲህ ፡ የ፲፱፻፶፯ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ሕግ ፡ ሌሎች ፡ ሕጎች ፡ ሁሉ ፡ ለአሠራራቸው ፡ ቅንጅት ፡ መሠረት ፡ አድርገው ፡ ከሚከተሉት ፡ ባሕሎች ፡ ጋር ፡ ጉን ፡ ለጉን ፡ እንዲራመዱ ፡ በማድረግ ፡ ለዘመናዊው ፡ ሕይወት ፡ የሚስማሙትን ፡ ነገሮች ፡ በመምረጥ ፡ አሻሽሎና ፡ ተመሳሳይነት ፡ እንዲኖራቸው ፡ አድርጎ ፡ በማጠቃለል ፡ የያዛቸው ፡ በሕግም ፡ እንዲጠበቁ ፡ ያደረጋቸው ፡ ዋና ፡ ዋናዎቹ ፡ ጉዳዮች ፡ ከዚህ ፡ በላይ ፡ በሰጠነው ፡ ሐተታ ፡ የገለጽናቸውን ፡ ድንጋጌዎች ፡ መሆኑን ፡ አስረድተናል ።

በሕጉ ፡ አሠራር ፡ ጠቅላላነትም ፡ ሆነ ፡ በውስጡ ፡ በሚገኙት ፡ ድንጋጌዎች ፡ ዝርዝር ፡ አቀራረብ ፡ ረገድ ፡ ሕግ ፡ አውጭው ፡ አንድ ፡ የተሟላ ፡ ዘመናዊ ፡ ሕንጻ ፡ (አንድ ፡ አዲስ ፡ ቤት) ሠርቶ ፡ ለማስረከብ ፡ የተቻለውን ፡ ጥረት ፡ ሁሉ ፡ አድርጓል ። ይህንንም ፡ እጅግ ፡ የተሟላ ፡ ሥራውን ፡ በማውሳት ፡ በ፲፱፻፵፯ ፡ ዓ ፡ ም ፡ (እ ፡ ኤ ፡ አ) የሱዊስን ፡ የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ የሠሩት ፡ ሕግ ፡ አውጭዎች ፡ በበኩላቸው ፡ ተናግረውት ፡ እንደነ

በረው : ሁሉ : የዚህ : ዐይነት : ሥራ : ሥርዓትንና : ሰላምን : ጸጥታንና : የሥልጣኔ : እርምጃን : ለማትረፍ : የሚያስችል : ከፍተኛ : ተግባር : ስለሆነ : ሙሉ : ተስፋ : የሚጣልበት : በቂ : መተማመኛ : መሆኑ : ተረጋግጧል ።

ይህ : እጅግ : ዘመናዊ : የሆነ : የፍርድ : መሣሪያ : በጣም : አዲስ : ከመሆኑም : ይልቅ : አገልግሎቱን : እንዲሰጥ : የተዘጋጀለት : አገር : ወደ : ሥልጣኔ : ለመግባት : በሚያደርገው : እርምጃ : ቆራጥነትንና : ደፋርነትን : እንደሚጠይቀው : የማያጠራጥር : እንደመሆኑ : መጠን : በሥራ : ላይ : ውሎ : በሚያስገኘው : መልካም : ውጤት : ሁሉ : ወደ : ታሰበው : ግብ : ለመድረስ : እንዲችልና : ያስገኛል : ተብሎ : ተስፋ : የተጣለበት ገም : መልካም : ፍሬ : እንዲያተርፍ : ያለንን : ጥልቅ : ምኞት : እንገልጻለን ።

ለአንድ : አገር : አዲስ : ሕግ : በመስጠት : ሥራ : ላይ : ሊደርስ : የሚችለው : ከባድ : ችግር : ለማንም : የተሰወረ : አይደለም ። ለኢትዮጵያ : ሥልጣኔ : በር : ከፋችና : ዘመናዊ : ሕግ : ሰጭ : የሆኑት : ንጉሠ : ነገሥት : ቀዳማዊ : ኃይለ : ሥላሴ : የዚህን : ሥራ : አላፊነት : ራሳቸው : ሲወስዱ : ወደ : መልካም : ፍጻሜ : እንዲደርስ : ያላቸውን : ሙሉ : እምነት : በፈጣሪያቸው : ላይ : በመተው : “ሰው : ይጀምራል : የመጨረስ : ኃይል : ያለው : እግዚአብሔር : ብቻ : ነው ፤” በሚል : ሐሳብ : ተነሳስተው : የሚወዱትን : ሕዝባቸውን : ወደ : ከፍተኛ : የሥልጣኔ : ደረጃ : ለማድረስ : የዘወትር : ጥረታቸው : ስለሆነና⁶⁹ : ለዚህም : የተቀበሉትን : አደራና : ያለባቸውን : አላፊነት : በተለመደ : አርቆ : አስተዋይነታቸው : እየመሩ : በብዙ : ጥረት : ወደ : መልካም : ፍጻሜ : እንዲደርስ : ያደረጉት : ይህ : አዲስ : ሕግ : ሥራው : ከፍ : ያለ : አላፊነትንና : ከባድ : የሆነ : መሻሻልን : የሚያቋቁም : እውነተኛ : ተግባር : ነው ።

ከአዲሱ : የፍርድ : ሥራ : አካሄድ : ዘመናዊ : ሥርዓት : ጋር : ትይዩ : ሆኖ : ጉን : ለጉን : እንዲራመድ : ስለተደረገው : ስለ : ትምህርት : መስፋፋት : ሕጉን : በሥራ : ላይ : የሚያውሉ : ከፍተኛ : የፍርድ : ባለሥልጣናቸውን : ስለመፍጠር : የሞያ : ሥራቸው : በተለይ : የሕግ : ሊቅነት : የሆነ : ጻኞችን : መርጦ : በሥራው : ላይ : ስለመመደብ : ልዩ : ልዩ : ደረጃና : ሥልጣን : ያላቸውን : ፍርድ : ቤቶች : እንደገና : ለስማቋቋምና : ይህን : በመሳሰለው : ዘመናዊ : ድርጅት : ላይ : የተደረገውን : ከፍ : ያለ : መሻሻል : ከዚህ : ቀደም : በጻፍነው : ድርሰታችን ላይ : አብራርተን : የገለጽን : ስለሆነ : በዚህ : በመቅደማችን ላይ : መላላሶ : መጻፍ : አስፈላጊ : ሆኖ : አላገኘነውም ። ጉዳዩን : በመረመርንበት : ጊዜ : እንደገለጽነው : ሁሉ : ለመጭው : ዘመን : ልናስብበት : የሚገባንንም : ጭምር : መግለጽ : ስላለብን : ሕግ : ሰጭዎች : የሕግ : ግውጣት : ሥራቸውን : አከናውነው : ሕጉን : ካሰረከቡ : በኋላ : ይህ : ታሪካዊ : ሕግ : እውነተኛ : ፍሬውን : እንዲሰጥ : የተረጋገጠ : ዋስትና : ያለውን : ውጤት : እንዲያስገኝ : የጻኝነቱ : ሥራ : አካሄድ : የፍርድና : የፔናሎገርኩ : (የቅጣቶችና : ወንጀል : መከላከል : የሰር : ቤቶ

69 የግርግጫ : ንጉሠ : ነገሥት : ሥራዎችና : በየጊዜው : የሚያደርጉዋቸው : ንግግሮች : ሁሉ : ጉዳዩን : በግልጽ : የሚያስረዱን : ናቸው ። የግርግጫነታቸውን : ሰውነትና : የዘመነ : መንግሥታቸውን : ታሪካዊ : እርምጃ : በቅርብ : ለመመልከት : ዕድል : የገጠመው : ሁሉ : ሊያምንበት : ይችላል ። ይህንንም : ይበልጥ : ለመረዳት : በ፲፱፻፳፫ : ዓ : ም : የታወጀውን : የወንጀልኛ : መቅጫ : ደንብ : መቅደም ፤ በ፲፱፻፳፫ : ዓ : ም : የተሰጠው : ሕገ : መንግሥት : የተቋቋመበትን : የአዋጅ : ቃልና : ሕገ : መንግሥቱንም : በፈርግቸው : ሲያጸድቁ : በመሳፍንቱና : በመኳንንቱ : በጸደሳቱና : በሊቃውንቱ : በኮር : ዲፕሎማቲኮች : ፊት : ያደረጉትን : የዙፋን : ንግግር : (ከዚህ : በፊት : የጠቀስነውን : ገርንጉል : ዱዊፕሪይ : የጸፈውን : ድርሰት : ከገጽ : ፳፱ : እስከ : ፳፯ : ተመልከት ፤ እንዲሁም : በ፲፱፻፵፰ : ዓ : ም : የንጉሠ : ነገሥቱ : የዘውድ : ሊያቤልዩ : በዓል : በተከበረ : ጊዜ : የተሻሻለውን : ሕገ : መንግሥት : ሲያጸድቁና : አዲሱን : ሕግ : ሲያውጁ : ያደረጉትን : የዙፋን : ንግግር : ከፍተኛ : ነጥቦችን : በዚህ : ላይ : ጠቅሰናቸዋል ።) የንጉሠ : ነገሥቱ : የዘውድ : በዓል : አያቤልዩ : አከባቢር : በሚል : አርዕስት : ፓሪስ : የታተመውን : መጽሔት : ቍ : ፵፯ : ገጽ : ፲፮ : እና : ተከታዩን : እንደገና : ማንበብ : በቂ : ነው ።

ችና፡ የጠባይ፡ ማረሚያ፡ ቤቶች፡ ጥናት፡ ዕውቀቱ) ቅንጅት፡ ዘመናዊ፡ እርምጃውን ፡
 ያለመሰናከል፡ እንዲቀጥል፡ በማድረግ፡ ከብዙ፡ መቶ፡ ከፍለ፡ ዘመናት፡ ጀምሮ ፡ ከዓ
 ለም፡ ሁሉ፡ ቀደምትነት፡ ያለውን፡ ጥንታዊ፡ የፍርድ፡ ሥርዓትና፡ የጻጻጽነት፡ አቋሙን፡
 ይዞ፡ የኖረው፡ አገር፡ ተገቢውን፡ ስፍራ፡ እንደያዘ፡ እንዲኖር፡ የማድረጉ፡ አላፈነት፡
 የሚመለከተው፡ የተረከቡትን፡ ታሪካዊ፡ ሕግ፡ በሥራ፡ ላይ፡ እንዲያውሉ፡ ተመር
 ጠው ፡ ለጻጻጽነት ፡ ሥራ ፡ የተመደቡትን ፡ የሕግ ፡ ሊቃውንት ፡ ነው ።

የሥራውን ፡ ከባድነት ፡ በጥልቅ ፡ የሚመረምር ፡ ሁሉ ፡ ከዠቅታዊነት ፡ ወይም ፡
 ከቆስጠንጢኖስ ፡ ጥንታዊ ፡ ሕግ ፡ እስከ ፡ ዐፄ ፡ ዘርአ ፡ ያዕቆብ ፡ ሕግ ፡ ከዚያም ፡ እስከ ፡
 ቀዳማዊ ፡ ኃይለ ፡ ሥላሴ ፡ ዘመናዊ ፡ ሕግ ⁷⁰ ፡ ሲወርድ ፡ ሲዋረድ ፡ እየተሻሻለ ፡ መጥቶ ፡
 እስከዚህ ፡ ድረጃ ፡ የተራመደውን ፡ አዲስ ፡ ሕግ ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ ለማዋል ፡ የሚችሉ ፡ ሰዎችን ፡
 ለማግኘትና ፡ ድርጅቶችን ፡ ለማቋቋም ፡ የሚደርሰውን ፡ ከባድ ፡ ችግር ፡ ስለሚረዳው ፡
 ለዚህ ፡ ፕሮብሌም ፡ በቂ ፡ ፍች ፡ ሊገኝ ፡ ይችል ፡ ይሆንን? ብሎ ፡ መጠየቁ ፡ የማይቀር ፡
 ነው ። ነገር ፡ ግን ፡ ይህ ፡ ትእግሥትን ፡ ረቂቅነትን ፡ ቆራጥነትንና ፡ ደፋር ፡ የሆነ ፡
 የሙያዎች ፡ ጥንካሬን ፡ የሚጠይቅ ፡ ሥራ ፡ በመከናወን ፡ ላይ ፡ ይገኛል ⁷¹ ፤ ወደ ፡ ግቡ ፡
 እንደሚደርሰው ፡ ያለን ፡ ጽኑ ፡ እምነት ፡ የማያወላውል ፡ ነው ። ግርማዊ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡
 ቀዳማዊ ፡ ኃይለ ፡ ሥላሴ ፡ በመጋቢት ፡ ፲፱፻፵፮ ፡ ዓ ፡ ም ፡ የሕግ ፡ አዘጋጅ ፡ ኮሚሲዮንን ፡
 ጉባኤ ፡ ከፍተው ፡ በመረቁ ፡ ጊዜ ፡ “ይህን ፡ ለሕይወታችን ፡ እንደከፍተኛ ፡ ሥራ ፡
 አድርገን ፡ የጀመርነውን ፡ ሥራ ፡ ወደ ፡ ፍጻሜ ፡ ለማድረስ ፡ እንዲያበቃንና ፡ የሥራውም ፡
 ውጤት ፡ ለመጭው ፡ ትውልድ ፡ ደኅንነትን ፡ እንዲያስገኝለት ፡ የተቀደሰ ፡ ፈቃዱ ፡ ይሆ

⁷⁰ ከሁን ፡ ቀደም ፡ በጠቀስነው ፡ በ፲፱፻፶፬ ፡ ዓ ፡ ም ፡ (እ ፡ ኢ ፡ እ) በታተመው ፡ መጽሐት ፡ በገጽ ፡
 ፪፻፸፮ ፡ እና ፡ በተከታታይ ፡ እንደገለጸው ፡ በተለይ ፡ በከፍተኛ ፡ ድረጃ ፡ የሚያገለግሉ ፡ የሥራ ፡ መሪዎችን ፡ ለግ
 ሥልጠን ፡ ይልቁንም ፡ በየካቲት ፡ ፲፱ ፡ ፲፱፻፶፫ ፡ ዓ ፡ ም ፡ የተመረቀ ፡ በውስጡ ፡ የሕግ ፡ ኮሌጅ ፡ ያለው ፡ ዩኒቨር
 ሲቲ ፡ ለጽቁም ፡ የተለየ ፡ ምያቸው ፡ የሕግ ፡ ሊቅነት ፡ የሆነ ፡ ሰዎች ፡ ለማግኘትና ፡ በዚህ ፡ ኮሌጅም ፡ ትምህርታቸውን ፡
 ጨርሰው ፡ ከተመረቁ ፡ በኋላ ፡ ወደ ፡ ውጭ ፡ አገር ፡ ሄደው ፡ በትልልቅ ፡ የሕግ ፡ ዩኒቨርሲቲዎች ፡ ትምህርታቸውን ፡
 ወደ ፡ ከፍተኛ ፡ ድረጃ ፡ እንዲያደርሱ ፡ በማድረግ ፡ ቀጥረው ፡ በየጊዜው ፡ እያደገ ፡ የሚሄድ ፡ የሕግ ፡ ሰዎች ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ ለማዋል ፡ የተደረገውን ፡ ጥረትና ፡ ያስገኘውንም ፡ ውጤት ፡ አብራርተን ፡ የጻፍነውን ፡ ተመልክት ።

⁷¹ ጥቅምት ፡ ፳፫ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፵፰ ፡ የዘውድ ፡ ኢዮቢልዩ ፡ በዓል ፡ በተከበረ ፡ ጊዜ ፡ በፓርላማ ፡ የተደረገው ፡
 የዘፋን ፡ ንግግር ፡ በጽኑነት ፡ ዓመት ፡ ዘመን ፡ መንግሥት ፡ የተፈጸሙትን ፡ ዋና ፡ ዋና ፡ ሥራዎች ፡ በመግለጽ ፡
 ለጽ ፡ ከፍ ፡ ያለ ፡ ቁም ፡ ነገር ፡ ያላቸውን ፡ ጉዳዮች ፡ ያስረዳናል ፤ (የተጠቀሰውን ፡ ቡላቲን ፡ ገጽ ፡ ፲፩ ፡ እና ፡
 ተከታይን ፡ ተመልክት) ፤ ይኸውም ፡ በመጀመሪያው ፡ የዘውድ ፡ በዓል ፡ ጊዜ ፡ ቀጥረው ፡ ከ፵፰ ፡ የማይበልጥ ፡
 የነበረው ፡ ሆስፒታሎችና ፡ የሕክምና ፡ መስሪያ ፡ ጣቢያዎች ፡ የዛሬው ፡ የዘውድ በዓል ፡ በኢዮቢልዩ ፡ በተከበረ ፡
 በት ፡ በ፲፱፻፵፰ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ፳፻፶ ፡ ደርሷል ። በሕዝብ ፡ ጤና ፡ አጠባበቅ ፡ ረገድ ፡ የተደረገው ፡ የሥራ ፡ ድካም ፡
 ሁሉ ፡ መልካም ፡ ፍሬ ፡ በመስጠቱ ፡ መደበኛውን ፡ የማገበራዊ ፡ ኑር ፡ ድረጃና ፡ የሕዝቡን ፡ ሕይወት ፡ ወደ ፡
 ከፍተኛ ፡ ድረጃ ፡ አድርሶታል ፤ የሕፃናት ፡ ሞት ፡ እጅግ ፡ በመቀነሱ ፡ የሕዝቡ ፡ ቀጥር ፡ ከዕለት ፡ ወደ ፡ ዕለት ፡
 እያደገ ፡ ሄዱዋል ፤ በ፲፱፻፳፫ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ከነበሩት ፡ ትምህርት ፡ ቤቶች ፡ ፲፱፻፵፰ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ያሉት ፡ ብዛት ፡ በ፵፮ ፡
 አጠፈታ ፡ ጨምሯል ። ወደ ፡ ውጭ ፡ አገር ፡ የሚላኩትና ፡ ከውጭ ፡ አገር ፡ የሚመጡት ፡ የንግድ ፡ ዕቃዎች ፡
 ከ፲፱፻፵፩ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ጀምሮ ፡ በአራት ፡ አጠፈታ ፡ አድገዋል ፤ ከቅባት ፡ ፍሬዎችና ፡ ከዘይት ፡ እህሎች ፡ ከቆዳ ፡
 ጋር ፡ የአገሪቱ ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ንግድ ፡ ዋና ፡ የኤኮኖሚ ፡ ምንጭ ፡ የሆነውን ፡ የቡናን ፡ ሰብል ፡ በሚመለከተው ፡
 ረገድም ፡ እንደዚሁ ፡ ከዚያን ፡ ጊዜ ፡ ጀምሮ ፡ በጽኑ ፡ ዓመት ፡ ዘመን ፡ መንግሥት ፡ ውስጥ ፡ ሰብሎ ፡ በአሥር ፡
 አጠፈታ ፡ አድጎል ። ከመርኅቱ ፡ በፊት ፡ ከእምስት ፡ ሚሊዮን ፡ በላይ ፡ ያልነበረው ፡ የአገሪቱ ፡ የዓመት ፡ ውጭ ፡
 በጀት ፡ በ፲፱፻፵፮ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ከአገንድ ፡ መቶ ፡ ሚሊዮን ፡ በላይ ፡ አልፏል ፤ በ፲፱፻፵፱ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ከ፳ ፡ ሚሊዮን ፡
 የማይበልጥ ፡ የነበረው ፡ በገበያ ፡ ላይ ፡ የሚዘዋወረው ፡ ጥሬ ፡ ገንዘብ ፡ በ፲፱፻፵፮ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ከ፪፻፳ ፡ ሚሊዮን ፡
 በላይ ፡ ሆኗል ፤ እንዲሁም ፡ በዚሁ ፡ ጊዜ ፡ ውስጥ ፡ በወርቅ ፡ የሚከፈለው ፡ የገንዘብ ፡ መጠን ፡ በጽኑ ፡ አጠፈታ ፡
 ከፍ ፡ ብሏል ። ከፍርድ ፡ ቤቶች ፡ ድርጅት ፡ መቋቋም ፡ እርምጃ ፡ ይልቅ ፡ በመጨረሻዎቹ ፡ አሥራ ፡ ሁለት ፡
 ዓመታት ፡ የተደረገው ፡ ጠቅላላ ፡ የመሻሻል ፡ እርምጃ ፡ ዝግ ፡ ያለ ፡ ሆኖ ፡ ያልታለ ፤ በዚህ ፡ ጊዜ ፡ ውስጥ ፡
 የተቋቋሙት ፡ ፍርድ ፡ ቤቶች ፡ ብዛት ፡ ሸረሐ ፡ ከሚባለው ፡ የአሰላም ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ጭምር ፡ ዝቅተኛ ፡ የሆነት ፡
 ምክትል ፡ ወረዳ ፡ የሚባሉት ፡ ፍርድ ፡ ቤቶች ፡ በቀጥር ፡ ውስጥ ፡ ላይገቡ ፡ ከ፪፻፶፰ ፡ እስከ ፡ ፳፻፲፫ ፡ ደርሷል ።
 ከዚህ ፡ ቀጥሎ ፡ ያለው ፡ የዘፋን ፡ ንግግር ፡ በዚህ ፡ ዐይነት ፡ እርምጃ ፡ እየተሻሻለ ፡ የሚቀጥለው ፡ አስተዳደር ፡
 በመሪዎቹ ፡ ላይ ፡ ያለውን ፡ አዲስ ፡ ተግባርና ፡ አዲስ ፡ አላፈነት ፡ በመዘርዘር ፡ ይገልጻል ።

ንልን፡ ዘንድ፡ ሁሉን፡ የሚችል፡ ፈጣሪያችንን፡ እንለምናዋለን፤” ሲሉ፡ በተናገሩት፡ ቃል፡ የሥራውን፡ ከባድነት፡ አመዛዝነውታል ። እንዲሁም፡ ይህን፡ እጅግ፡ ከባድና፡ አስቸጋሪ፡ የሆነውን፡ ነገር፡ ግን፡ የሕሊና፡ ደስታን፡ የሚያስገኘውን፡ ሥራ፡ ለማቋቋም፡ እንድንረዳ⁷² ፡ ተጠርተን፡ ባገለገልንበት፡ በረጅሙ፡ ጊዜ፡ ውስጥ፡ ከሐሳባችን፡ ተለይቶ፡ የማያውቀውን፡ ስናስታውስ፡ ፤፱፻፵፱፡ ዓ፡ ም፡ ምሕረት፡ ሕጉን፡ ባወጁ፡ ጊዜ፡ ባሰሙት፡ መቅደማዊ፡ ቃል፡ ማጨረሻ፡ ላይ፡ “የፍርድ፡ ምንጭ⁷³፡ የጥበብና፡ የሀብት፡ መገኛ፡ በሆነ፡ ሁሉን፡ በሚችል፡ በእግዚአብሔር፡ አጋዥነት፡ ይህ፡ ሕግ፡ ለአሁኑ፡ ሕዝባችንና፡ ለሙሉው፡ ትውልድ፡ ለሰላሙና፡ ለደገንነቱ፡ እንዲሆን፡ እናምናለን፤” ሲሉ፡ በተናገሩት፡ የሕሊና፡ ሰላምና፡ እምነት፡ በተመላበት፡ ንግግራቸው፡ ሕጉ፡ ለአገራቸው፡ ሊያስገኝ፡ የሚችለውን፡ እውነተኛ፡ ጥቅም ተረድተውታል።

ዣን፡ ግራቪን፡ (ሐምሌ፡ ፳፫፡ ቀን፡ ፲፱፻፶፱፡ እ፡ ኤ፡ አ) ።

72 ግርማዊ፡ ንጉሠ፡ ነገሥት፡ በተናገሩት፡ ቃል፡ በራሳቸው፡ የበላይ፡ ጠባቂነትና፡ የቅርብ፡ መሪነት፡ በአበራታችንታቸውም፡ ሕጉን፡ እንዲያዘጋጅ፡ የተጠሩት፡ የኤውርፓ፡ ሲቃውንቶች፡ ስላላዩት፡ ትጋትና፡ ስላስገኙት፡ የሥራ፡ ፍሬ፡ ከፍ፡ ያለ፡ ምስጋና፡ ሰጥተዋቸዋል ፤ በንግግራቸውም፡ ውስጥ፡ «በመሪነታችንና፡ በሐሳባችን፡ አላፊነት፡ እየተቆጣጠርን፡ በማሠራት፡ ያሰጃመርነው፡ የሕግ፡ ማውጣት፡ ሥራ፡ ወደ፡ መልካም፡ ፍጻሜ፡ ስለ፡ ደረሰ፡ በዚህ፡ ሥራ፡ የረዱንን፡ ሲቃውንት፡ ልናመሰግናቸው፡ እንወዳለን ፤ የንጉሠ፡ ነገሥት፡ መንግሥት፡ ግዛታችን፡ የፍትሕ፡ ብሔር፡ የወንጀልኛ፡ መቅጫ፡ የንግድና፡ የባሕር፡ ሕጎች፡ የተሠሩት፡ የጥንታዊቱን፡ ኢትዮጵያ፡ ባሕላዊ፡ ፋና፡ ብርሃን፡ በመከተል፡ ለዛሬውና፡ ለመጣው፡ ትውልድ፡ የሚጠቅመውን፡ በመምረጥና፡ በዘመናዊ፡ ዘዴ፡ በማሻሻል፡ ሲሆን፡ ሥራውም፡ እጅግ፡ ከፍ፡ ያለ፡ በመሆኑ፡ ለምንወደው፡ ሕዝባችን፡ መልካም፡ ኑርና፡ ደገንነት፡ ዋስትናን፡ በመስጠት፡ በተዘጋጀው፡ የሥራ፡ ፍሬ፡ በቅርብ፡ ጊዜ፡ ለመጠቀም፡ እምነት፡ አለን ፤ ይኸውም፡ በሕይወታችን፡ ከሠራነው፡ ከፍተኛ፡ ተግባር፡ እንደ፡ አንዱ፡ የምንቆጥረው፡ ነው ፤ የአስተዳደሩ፡ እቋም፡ የተለያየም ። ቢሆን፡ ለአንድ፡ መንግሥት፡ ከሚያስፈልጉት፡ ነገሮች፡ ዋነኛው፡ ሕግ፡ ነው» የሚሉ፡ ቃላት፡ ይገኙበታል ።

73 ከዚህም፡ በቀር፡ የንጉሠ፡ ነገሥቱ፡ የዙፋን፡ ንግግር፡ በተለይ፡ ይጠቅመናል፡ ብለን፡ የተነሳንበትን፡ ሥራ፡ ማለት፡ የሕጉን፡ መሠረታዊ፡ አሳብ፡ በሚመለከተው፡ ጉዳይ፡ ላይ፡ ማብራሪያ፡ በመስጠት፡ በ፲፱፻፵፰፡ ዓ፡ ም፡ የተሻሻለው፡ ሕግ፡ መንግሥት፡ የሰውን፡ ልጆች፡ መብት፡ በሚጠብቁት፡ አንቀጾች፡ በኩል፡ ያለውን፡ ከፍተኛ፡ ጥቅም፡ በመጥቀስ፤ የሰውን፡ ልጆች፡ መብት፡ እኩል፡ ስለመጠበቅና፡ ስለመሠረታዊያን፡ ነፃነቶች፡ አጠባበቅ፡ ብቻ፡ ከቆይታ፡ አንቀጾች፡ የማያንሱ፡ የሕግ፡ ድንጋጌዎች፡ ተመልክተውበት፡ ይገኛል ፤ እያንዳንዱም፡ አንቀጽ፡ ከኢትዮጵያ፡ ጥንታዊ፡ ባሕር፡ በመመንጨትም፡ ሆነ፡ በሌሎች፡ መንግሥታት፡ ሕግ፡ ከሚገኙት፡ እጅግ፡ ከፍ፡ ያለውን፡ የነፃነት፡ አሰጣጥ፡ ደረጃ፡ ከያዙት፡ የሕግ፡ መንግሥት፡ ድንጋጌዎች፡ ከፍ፡ ያለውን፡ ሐሳብ፡ በመከተል፡ ረገድ፡ ከመላው፡ ዓለም፡ ወደ፡ ከፍተኛው፡ የሥልጣኔ፡ እርምጃ፡ ከደረሱት፡ ከብዙዎቹ፡ አገሮች፡ የያንዳንዱን፡ ሰው፡ የግል፡ መብት፡ ስለመጠበቅ፡ ከሰጡት፡ ሕግ፡ እጅግ፡ የበለጡ፡ ሆነው፡ ይገኛሉ ፤ በዚህም፡ ሁኔታ፡ የማንም፡ ሰው፡ መብት፡ በሕግ፡ ፊት፡ በኩል፡ የተጠበቀ፡ መሆኑን ፤ ስለ፡ ብሔራዊ፡ መብት፡ አጠባበቅም፡ በማንኛውም፡ የኢትዮጵያ፡ ዜጋ፡ መካከል፡ ፈጽሞ፡ ልዩነት፡ የማይደረግ፡ ስለመሆኑ ፤ በወንጀል፡ ረገድም፡ ማንም፡ ሰው፡ አጥፍተዋል፡ ተብሎ፡ ቢከሰስ፡ በሕግ፡ እስኪመሰከርበት፡ ድረስ፡ እንደ፡ ንድሕ፡ ተቆጥሮ፡ መብቱ፡ የሚጠበቅለት፡ ስለመሆኑ ፤ ማንም፡ ሰው፡ በግልጽ፡ አጭብርብሮ፡ እጅ፡ ተፍንጅ፡ ካልተያዘ፡ በቀር፡ በፅዳ፡ ምክንያት፡ የማይታሰር፡ ስለመሆኑ ፤ ከዚህም፡ በቀር፡ ማንኛውም፡ ወደ፡ ከፍተኛ፡ የሥልጣኔ፡ ደረጃ፡ የደረሰ፡ አገር፡ መንግሥት፡ በሕግ፡ መንግሥቱ፡ ላይ፡ ያልፈቀደውን፡ የተሻሻለው፡ የኢትዮጵያ፡ ሕግ፡ መንግሥት፡ ብቻ፡ ማንም፡ ሰው፡ በደል፡ ቢደርስበት ፤ በማንኛውም፡ ሚኒስቴር ፤ በመንግሥት፡ መሥሪያ ፤ ቤትና፡ በማንኛውም፡ የመንግሥት፡ ድርጅት፡ ላይ፡ በፍርድ፡ ቤት፡ ክስ፡ የማቅረብ፡ መብቱ፡ ኢትዮጵያዊ፡ ሰሆነ፡ ሁሉ፡ የተጠበቀ፡ መሆኑ፡ የንጉሠ፡ ነገሥቱ፡ መንግሥት፡ ዜጋ፡ የሆነ፡ ማንኛውም፡ ሰው፡ ለንጉሠ፡ ነገሥቱ፡ እኩልነታውን፡ ለማቅረብ፡ የሚችል፡ መሆኑ፡ በሕግ፡ መንግሥቱ፡ ድንጋጌዎች፡ ላይ፡ ተገልጾ፡ ስለሚገኝ፡ የሕዝቡን፡ ብሔራዊ፡ መብት፡ የሚጠብቁት፡ በሕግ፡ የተቋቋሙት፡ ፍርድ፡ ቤቶች፡ ብቻ፡ ሳይሆኑ፡ ንጉሠ፡ ነገሥቱም፡ ራሳቸው፡ ጭምር፡ ሕጉን፡ የሚያስፈጽሙ፡ ስለ፡ መሆናቸው፡ ባደረጉት፡ የዙፋን፡ ንግግር፡ ውስጥ፡ «ይህን፡ በሕግ፡ መንግሥታችን፡ የሰጠውን፡ መብት፡ ለሕዝባችን፡ እንዲጠበቅለት፡ ለማድረግ፡ በንጉሠ፡ ነገሥት፡ ግዛታችን፡ የተቋቋሙት፡ የማንኛውም፡ ክፍል፡ ባለሥልጣን፡ የሆኑ፡ የመንግሥት፡ መሥሪያ ፤ ቤቶችና፡ ድርጅቶች፡ ሕጉን፡ እኩልነታው፡ እንዲያስከብሩና፡ ፈጽመው፡ እንዲያስፈጽሙ፡ እኛው፡ ራሳችን፡ እየተቆጣጠርን፡ እናስፈጽማለን» ብለዋል ። በዚህ፡ ሁኔታ፡ በንጉሠ፡ ነገሥቱ፡ መንግሥት፡ የመጨረሻ፡ ደረጃ፡ ከሚገኘው፡ ከዝቅተኛው፡ ሰው፡ ከመጨረሻው፡ ደጋ፡ እስከ፡ ከፍተኛው፡ ሀብታም፡ ድረስ፡ ያሉ፡ የኢትዮጵያ፡ ዜጎች፡ ሁሉ፡ አንዳችም፡ ልዩነት፡ ሳይኖርባቸው፡ በመሕረት፡ ቤት፡ እስከሚገኘው፡ ወንጀልኛም፡ ድረስ፡ ብሔራዊና፡ ግላዊ፡ መብቱ፡ በንጉሠ፡ ነገሥቱ፡ የተጠበቀለት፡ ስለሆነና፡ መሠረታዊ፡ ነፃነቱም፡ ያለ፡ ሕግ፡ እንዳይነካበት፡ ንጉሠ፡ ነገሥቱ፡ ራሳቸው፡ የሚጠብቁለት፡ ለመሆኑ፡ የተረጋገጠ፡ ዋስትና፡ አለው ።

የኢትዮጵያ፡ ሰፊ፡ መሻሻልና፡ የሕጎችም፡ መሠረታዊ፡ እቋም፡ ባጭሩ፡ ይህ፡ ነው ።

ARTICLES

THE PENAL CODE OF THE EMPIRE OF ETHIOPIA

by

Jean Graven

Dean, Faculty of Law, University of Geneva
President of the Court of Cassation

PART ONE

INTRODUCTION

(. FROM TRADITIONAL LAW TO MODERN LAW

Since the Portuguese Alvarez, who was here from 1520 to 1526, and the Scotsman Bruce, who came here during his explorations of 1768 to 1773 numerous travelers have described "mysterious Ethiopia," the country of the Fabulous Queen of Sheba, of the axumite kings and of the legendary Prester John, as the African empire of the Negus.¹ All have spoken, more or less accurately, of her ancient customs, judicial practices and laws.² They have enjoyed recalling the "thrones of the judges," now deserted, in front of the mother church of "Mariam Zion" at Axum; or again, in Gondar, the antique and prosperous capital of King Fazilides, recollection of "the judgment tree, the huge tree with leafy branches in the shade of which the kings formerly exercised justice." These writers have described the Ethiopian's passion for law, tribunals and all things relating to justice and eloquence. They stressed the prestige that the lawyer enjoyed as "the skillful and fluent pleader" and noted the general custom so deeply enmeshed in their daily life of "passing judgment," whether it be in the improvised courts of the judge-arbitrator [*dagna*] or in the tribunal [*chilot*] where judges well versed in the law refer to the venerable *Fetha Negast* the antique "LAW OF THE KINGS," before applying capital or corporal punishment in accordance with ancient traditions."

1. See notably A. M. Jones and E. Monroe, *Histoire de l'Abyssinie* (Paris, 1935); A. Zervos, *L'Empire d'Ethiopie* (Addis Ababa, 1935); A. Gingold Duprey, *De l'invasion à la libération de l'Ethiopie*, vol. 1 (publication for the Imperial Jubilee, Paris, 1955). The official modern name of the country is *Ethiopia* according to the etymological tradition which is found even in the Old Testament; the classic name of Abyssinia has been abandoned.
2. Among the modern works, which are becoming more and more numerous, we cite: H. Norden, *Le dernier empire africain, En Abyssinie* (Paris, 1935); J. D'Esme, *A travers l'empire de Menelik* (Paris, 1947); Mrs. Chr. Sandford, *Ethiopia under Haile Selassie* (London, 1946); D. Buxton, *Travels in Ethiopia* (London, 1949, re-edited 1951); S. and R. Pankhurst, *Ethiopia and Erytrea* (Essex, 1953); E. Littmann, *Abessinien* (Hamburg, 1935); M. Kamil, *Das Land des Negus* (Innsbruck, 1953); H. Leuenberger, *Aethiopien, Kaiserreich seit Salomon* (Zurich, 1955); H. Jenny, *Aethiopien, Land im Aufbruch* (Stuttgart, 1957). We naturally omit the works of a clearly political, pamphlet-like, or romantic nature.
3. Cf. on this subject: Graven, *De l'antique au nouveau droit penal ethiopien, La Vie judiciaire* (Paris, nos. 445/446, 18-30 October 1954), and *Vers un nouveau droit penal ethiopien, Revue internationale de criminologie et police technique* (Geneva, 1954, no. 4, p. 250 for this period in particular, pages 252 to 260).

Until the recent dawn of modern times and the beginning of the new Ethiopian Empire, indeed, up to the promulgation of the Penal Code of 1930, which occurred with the advent of the present Emperor, Ethiopia had no unified, written or codified legal system. The principal origins of law were the *Fetha Negast*, for the Coptic-Christian populations of the ancient provinces; the Moslem law, for the populations of Harrar and the coastal areas of the Red Sea; and the customary law, for the other regions of the country which are considered more "African" in the popular sense,"

I. The "LAW OF THE KINGS" or *Fetha Negast*

The *Fetha Negast* or (*Neguest*) is a juridical and social monument of the first order which embraces the religious and the civil domains at the same time. Its extraordinary influence on Ethiopia is explained by the fact that this country has, from time immemorial, attached itself to the Coptic Church of Alexandria. Its first bishop, Saint Frumentius (for the Ethiopians, Aba Salama, Father of Peace) was consecrated by Athanasius, defender of the Nicaea faith, shortly after his promotion to patriarch of Alexandria in 328. Later, in the 13th century, the patriarch Cyrill III (1235-1243), anxious to introduce a general reform of his church which had been weakened and threatened from all sides, established a code, or more accurately, a compilation of religious and civil precepts which was to serve as a guide. The sources of the Cyrilian Code are the Old and the New Testaments, a certain number of apostolic writings, the canons of the first councils and some writings of various fathers of the Church. The first part is devoted to the religious and liturgical life (chapters 1 to 22), the second to secular affairs and matters concerning government (chapters 23 to 52). This part of the civil law owes much to a combination of rules and sentences of the Nicaea Council convened by the Emperor Constantine in 325. The *Fetha Negast* expressly refers to Constantine and to the "Three Hundred Sages" or "Wise Men" (Selest Me'eti, the 318 Fathers of the Church), who are reputed by Ethiopian tradition to be the authors themselves. These precepts blended with numerous quotations from the books of Moses (Pentateuque) and often reflecting the principles of the compilation of Justinian, constitute the "LAW OF THE KINGS" or, as they are also sometimes called, the "Imperial Code," which ruled Ethiopia for centuries. One must therefore not be surprised at the Biblical and Christian character of the ancient Ethiopian law and its distant relationship with the Roman-Byzantine tradition, which brings it closer

4. Under the regime of the Italian occupation, many works, as diverse as they were numerous, were devoted to the customs of the different provinces or regions of Ethiopia and Eritrea. Thus, see those by Capo Mazza (Asmara, 1937), Petazzi (Asmara, 1937), Conti Rossini (Florence, 1937), Costanzo (Rome, 1940), Mazucci (Rome, 1941), Minimi (Rome, 1941). The Ministry for Italian Oriental Africa had also published two volumes, entitled: *Religioni usi e consuetudini delle popolazioni dell'Africa italiana* (Rome, 1941). We can only briefly point out this realm in considering the whole picture.
5. This monument was translated and annotated by Ignazio Guidi, under the title: *Il Fetha Negast, o legislazione dei Re, Codice ecclesiastico e civile d'Abissinia* (Rome, 1889, 551 pages). *Un Compendio delle Leggi dei Re* was given by L. De Castro (Leghorn, 1921) and a synthetic study and resume of the judicial part, based on the magistral opus of Guidi, was published by the lawyer R. Rossi Canevari, under the title: *Fetha Negast (Il Libro dei Re) Codice delle leggi abyssine* (Milan, 1936, 318 pages). These are the studies upon which we have based our preparatory works. There also exist some former publications, i.e., Arnould, *Libri Ethiopici Fetha Negast* (1841) and Bachmann, *Corpus juris Abessinorum* (1869).

to Continental law. Translated into Ge'ez, the learned language of the Ethiopian Church, and adopted, they say, upon the order of Emperor Zara Yacob (1426-1460)- a prince who loved justice so much that he condemned his own son to death for the murder of a slave, and who studied the "LAW OF THE KINGS" assiduously. This law was received as a true Canon and Lay Code of law, with its contents in some way inviolable and sacred, which the priests, scholars and jurists taught, explained and caused to be respected throughout the generations. This imposing and minute summation of precepts and ordinances has been justly labeled a glory of the Coptic-Alexandrine civilization and brings honor to its author, its century and to the African Orient. It has succeeded in elevating the people for whom it was destined and in bringing back the Coptic Church (in spite of some inevitable changes) to the thought and the spirit of its beginnings. The Ge'ez version became for Ethiopia the foundation and the guide of the law and acquired the authority of a true and unique code. It constitutes the great Ethiopian Code which has led the magistral path to the community of the Abyssinian people, and it has laid the foundation of all the laws which succeeded themselves, in this vast Empire, from the 18th century until our time. One could say that with faith in the Solomonic dynasty, the "LAW OF THE KINGS" has been the base and strength of the Empire, which was so often threatened.

The first part of the civil or secular law deals with Family Law, social institutions (including serfhood, which has no connection with the slave-trade that is so often confused with it), the main types of contracts, corporations, inheritance, etc. It later deals with procedure, namely, confessions, judges and witnesses (chapters 39 and 43), and finally with penal law (chapters 44 to 50). The chapter on the kings (44) includes, among other matters, dispositions in regard to the fate of prisoners, the harbouring of fugitives and traitors. The following chapter (45) gives rules concerning responsibility for damages caused to a third party by animals or by dangerous construction, the return of lost objects and fraud. The law then lays down (46) drastic provisions with respect to apostates, blasphemers, sorcerers and doers of evil, against those who incite others to abjure the Christian faith, against idolaters and various forms of superstition. It rules on homicide (47), fornication (48), theft and brigandage (49). Finally, the chapter on "various other faults" (50) contains a whole list of prescriptions on drunkenness, usury and fraudulent use of the royal seal; it fixes the punishment for a rebellious son, false accusers and false witnesses, involuntary or intentional arson, and punishes violent occupation of another's land, disturbance of public assemblies, the right of sanctuary in temples, etc. We find, therefore, carried over into the secular framework of Ethiopian life, the habitual, pri-

6. According to tradition, which Zervos reports (op.cit., p. 274), it was probably the mother of the Emperor Yassou I, known for her taste in the arts, who had translated into Ge'ez the work of the council of Nicaea toward the end of the 17th century. The original text had disappeared and was found again in an Arab translation written in the 18th century by Abou Ishak Eben El Assal (according to some, the very author of the Cyrilian compilation). It is this last version of the *Fetha Negast*, preserved almost intact, which furnished the Ethiopian judges the text of the laws applied until 1930, that is until the first Ethiopian Penal Code. There are probably only five authentic copies of the original translation into Ge'ez in existence in the world. An edition in the present official Amharic language has been made in recent years.
7. Such is the opinion of Mgr. Galbiati, prefect of the Ambrosian Library, in his preface to the work of Rossi Canevari. This opinion is not always shared, especially by Jones and Monroe (Histoire, p. 98), and by Poletti in his notes on the Italian edition of the *Codice penale abissino* (1938, p. 271). On the contrary, we are also convinced, after several years of living in Ethiopia and working with the present guardians of the *Fetha Negast* in the legislative commission, that the remembered appreciation is just and that the "Law of the Kings" has indeed been the "Book" in some sacred way. It is also the fundamental and unique source of the written law, without overlooking customary law which is so important and alive, especially in the remotest provinces or in those which still escape Imperial administration, and sensitive furthermore, especially in the realm of procedure and of execution.

mitive infractions against religion and morals, the community, public faith, persons and property.

The general conception of Ethiopian Penal Law is both Christian and lofty; the *Fetha Negast* demonstrates this clearly in its chapter on the kings and chiefs and on their duties. As the Apostle Paul pointed out in his letter to the Romans: "All magistrates have been constituted by God and He has given them their power, and he who resists a magistrate or rebels against him, is rebelling against a precept of God, his Creator; therefore, those who resist Him shall be punished. Chiefs and magistrates do not inspire terror in those who do good, but only in those who do evil things. If, therefore, brethren, you do not want to have cause for fearing a magistrate, do good. •• But if you do evil, fear the magistrate, for it is not in vain that he wears a sword at his side; he is a minister of God and in his righteous anger he punishes those who do evil and he is thereby vindicated. This is why we must be subject to him not only out of fear of his anger, but for our conscience." The king, moreover, must be the first to be just: "The king must judge amongst his people with justice, and he must not be partial either to his own whim or to that of others, whether it be his son or his parents, or his friend, or a stranger. ••• It is written, in relation to judges, that an honorable king loves justice, but the unfair king loves evil and injustice to the ruin of his own soul. And Solomon, the Wise One, has proclaimed: "To foster justice and to help the oppressed is worth more than offerings and sacrifices." The administration of justice is therefore conceived, as it still is for St. Louis and Bossuet, as a grant from God to see to it that divine law (spiritual and internal law), which is confused with human law (judicial or external law), as emanating from a just authority, be duly respected."

These principles can still be naturally applied to a pastoral and warring society which is almost Biblical, and in which are found, next to the king, the priest and the judge, the master and his serf, the soldier and his prisoner, the pious person and the infidel, the adulterous women, the goldsmith taken for a procurer and magician, the astrologer and a soothsayer, the huntsman armed with a lance and the plowman. And yet, one cannot help being struck by the loftiness of those rules and their perfect accord with the time. The narrow and pitiless talion law under which the punishment is in proportion to the harm done has long been extinct. Concrete cases are cited, for laws develop only slowly from the specific case to the abstract rule. from the "casuistry" [that part of theology that deals with cases concerning conscience] to the doctrine from which there appear the principles that dictate them. especially concerning problems of responsibility and guilt, participation, penalty and its proportion to the fault. Mistake and coercion, legitimate defense and necessity, instigation, complicity and being an accessory after the fact are all taken into consideration. The extreme cases of «intervening causes and brawls, which still worry jurists nowadays, are resolved in nuances with remarkable common sense and juridical finesse. The "personality of the fault" is clearly defined: "Fathers are not to be

8. Chapter 48 on "things drawn from the Old and the New Testament" from which it is fitting to quote, states, "Since man is made up of a body and a soul, it is necessary to give him two laws: external law, which is judicial law and concerns things corporeal and visible as well as the judgment of crimes; and internal law, which is spiritual law and is a "law of perfection" concerning spiritual matters. They are largely confused, because the second one did not succeed in taking care of the first, since Our Lord said: "I have not come to destroy the law, but to fulfill it." *Justice and spiritual punishment*, as considered by laymen, therefore play a very important role which must not be overlooked. The end of the chapter indicates what these penalties and penances are. Just as in our Christian Middle Ages, they dominate an entire realm of the law. The infidels, the impious, and the persons excommunicated from the Christian community because of a spiritual penalty, as for example, murderers, those guilty of adultery, and women who allow themselves to abort, do not have the right to enter into church, that is, into the circular passage which surrounds the "holy of holies". The *mekdes*, where the tabernacle or the *tabot* is located for Ethiopian churches, round or octagonal, continued to be constructed on the model of the temple of Solomon.

put to death instead of their sons; a son is not be punished for his father's crime, nor a father for his son's." So too is the principle of the "individualization" of the punishment. "Do not judge all crimes with the same judgment: the punishment for he who sins by actions is not to be the punishment for he who sins by word or deed. There are certain wrongdoers against whom one must become only irritated and whom one must scold; for others, one must order the giving of alms or fasting, still others must be banished from the church in proportion to the crime committed; for the Law of Moses does not impose one punishment for all the guilty. The punishment for one who commits a crime voluntarily is not the same as the punishment for one who does so involuntarily. For some the penalty of death is due, for some a flogging, for some a levy on their goods, and for others the punishment of the "talion;" they must suffer what they made another suffer. Know then a different punishment for each guilty one in order that there not be any iniquity on your part, for it is said, as you judge, so shall you be judged."

It is naive to be surprised or shocked, as one so often is, because of the lack of historical knowledge or in forgetting the perspective of time, that judicial conceptions and primitive punishments are different from our conceptions and our present day punishments. These quite obviously are better suited to a primitive society, which is concerned mostly with its own protection, and to minds brought up in the idea that the expiation of a sin is the condition for pardon. They are in accord with the beliefs, the needs and the customs. It is natural and even necessary that they be of a vengeful and purifying character as well as being exemplary and intimidating. Their aim is normally to punish the wicked, to reassure the innocent and to prevent the repetition of the crime. It is by no means surprising that a man be "punished in the manner in which he has sinned," and that the penalties be the natural, primitive punishments which must strike the imagination in order to better illustrate the relation between the crime and its sanction and to achieve their purpose: death for the murderer, burning for the arsonist, mutilation of the tongue for he who commits perjury and of the hand for he who counterfeits the royal seal or coins, flogging for the low or stubbornly perverse creature, or as the comments on the *Fetha Negast* later prescribe, shooting for he who sells guns to the enemy. Nor is it more surprising that in a judicial system where the idea of private wrongs and remedies still prevails, accidental or unpremeditated homicide can be expiated by the payment of blood money, subject to forgiveness by the victim's family and the church and duly recorded in court. Have we not seen criminals in sack cloth and ashes come forward to make honorable amends and to beg forgiveness? In reality, Ethiopian law, which travelers unfamiliar with its legal history, reputed to be "cruel" or "barbarous" because it retained the spirit and punishments of ancient law, in particular hanging, mutilation at the wrist and flogging, was largely receptive to forgiveness, to the sacred right of sanctuary, to spiritual sanctions and rehabilitation; and it has never known the legal subtleties of the ordeals and combined tortures common to all the most civilized European nations up to the period of the so-called "enlightenment" at the end of the 18th century."

One cannot forget, after all, that generally, in this country governed by Christian laws and princes, respect, for the accused was such that the Negus alone could pronounce a sentence of death; and that usually for fear of committing an error which could fall back on him in after-life, or in the realization that God alone, Who gives life, has the right to take it away, he would not pronounce it directly. He would order the *Fetha Negast* (the book of the laws descended from the "fathers of the faith" and representing the law

9. The testimony of Francisco Alvarez, sent to the Portuguese Embassy in Ethiopia in 1520, shows that justice there was certainly "very crude and swift" as was true everywhere in those days, but without the cruelties and exaggerations codified and justified by our ancient authors. Jones and Monroe summarize these considerations in their *Histoire de l'Abyssinie*, pp. 97-100.

of the Supreme Judge) to be opened and read before his court so that it would be the law *itself* which decreed the sentence of capital punishment.^{t?} Hence the deeply rooted tradition, still in force today, that the Emperor alone has the power of declaring enforceable a death sentence, and all sentences of this nature must be submitted to Him personally.

Therefore, the application of the principles of the penal law found in the "LAW OF THE KINGS," in light of Christian canons and doctrine concerning personal fault and its reparation, is worthy of attention and is very advanced for its time. Bearing in mind the conditions at that time, as well as the fact that harsh punishments did not shock anyone because they were in accordance with the popular sentiments and seemed perfectly adequate to what might be called the "criminal policy" of that epoch, it must be conceded that the said principles often correspond to what is required today of a law subjectively evolved. Ancient corporeal punishment was, incidentally, on the decline at the time of the penetration of western ideas into this high fortress which Ethiopia represented,[!] and the Penal Code of 1923-1930 will have no trouble leading almost effortlessly into a *new regime*.

II. THE FIRST ETHIOPIAN PENAL CODE (1923-1930)

The first effort at modern codification in Ethiopia was accomplished in the domain of penal law. This was natural, since this is the law which above all others needed to be separated from ancient customs in order to be adapted not only to the needs of present day "criminal policy," but also to the demands of individual protection and to the principles of legality included in modern written law, ^{<0} as to create the conditions for a better and more general enforcement of the law at a time when Ethiopia was opening its doors to international relations, trends of modern thought and foreigners.

The Ethiopian Penal Code of 23 Tekemt 1923 (Ethiopian Calendar) or of November 2, 1930. (Gregorian Calendar)[<] was proclaimed on the occasion of the crowning of the reigning Emperor, His Imperial Majesty Haile Selassie IY. Conceived in the fashion of our codes, it includes an important Preamble of 22 articles, which expresses, according to the Sovereign who gave it to His people, its reason for being, its spirit, its scope and the results which it expects to attain. A General Part covers the general principles concerning offences and liability to punishment (book I); the Special Part contains the definitions

10. In Ethiopian protocol, it is not the king, the *Negus* himself, but the President of the Supreme Court, who is called for this reason *Ala Negus* (the King's Spokesman), and who usually rules over the trial and pronounces the sentence.
11. Cf. the irrefutable testimony in the official report of the chancellor of the French Legation, in June 1918, reprinted by P. Alype in his book: *L'Empire des Negus sous la couronne de Salomon, De la Reine de Saba li la Societe des Nations*, preface by H. De Jouvenel (Paris, 1925).
12. The date was sometimes given as the end of 1930, sometimes the beginning of 1931, on account of the change in the calendars. We have established, on the basis of publications and official documents, that it is indeed the European date of November 2, 1930 which is exact. Cf. our article: *Vers un nouveau droit penal ethiopien*, *Revue citee*, 1954, no. 4, p. 260, note 1.
13. The son of Ras Makonnen, victor of Adua in 1896, governor of Harrar, and grandson of Sale Selassie of the line of Solomon, Ras Taffari Makonnen, Regent of the Empire, took, according to Ethiopian custom, a "reigning name" at the time of His crowning, namely, Haile Selassie which means "Power of the Trinity."

and the punishment for offences against the State, persons and property, as well as petty offences.¹⁴

The Preamble, reflecting a feeling for progress and for equity, has demonstrated well (in its articles 5, 15 and 16) how a modern legislator can still be inspired by the spirit of justice and correction of the *Fetha Negast* or of the "LAW OF THE KINGS," and it has pointed out justly (article 3) that the principles of the modern European Codes used as models! are still often very close to those which are found expressed in this venerable legislation, a fact which is not surprising after what we have said about the Ethiopian judicial tradition being tied in with the great Christian trend. Whether common sources had been transmitted by way of Rome, as in Europe, or by Alexandria, as in Ethiopia, on many points the Roman-Occidental conception, reflected in the classic Continental Codes, and the Oriental or Alexandrian, reflected in the Ethiopian tradition, joined together and easily allowed the modernization of the work on this ground. The Code of 1923-1930 is a first interesting attempt which is praiseworthy in this sense, as it has opened the paths toward the delicate task of modernizing and codifying Ethiopian law in general.

A primary fundamental advantage of the Code is the defining, in an exact fashion, the crimes and respective punishments. As its Preamble indicates, when the law was being administered solely according to the ancient principles of the "LAW OF THE KINGS" or customary law, the result was that the judges, after having determined the guilt of the accused, did not know what punishment to give him, and they had to limit themselves to a finding of guilt and then send him on to the Governor for sentencing. Henceforward judges would know the exact provision to be applied, and they would be in a position to judge better; and the citizens, for their part, would know which would be the pitfalls and the punishments that they would have to avoid something which would inevitably lead to progress (articles 3 and 4, 10 and 13, Introduction).

A second attribute of the Code is that it not only defined and restricted but also considerably softened and improved the penalties. The fines were set in proportion to

14. The Penal Code of 1923-1930, in the official *Amharic* language, was translated into English (not published) and into Italian. The Italian version, with an introduction, a commentary, notes and additions thanks to the lawyer Edward Poletti, was edited in Milan, in 1938 (Ed. Hoepli), with the title: *Il Codice penale Abissino. Con le relative norme consuetudinarie*. This is a precious source of knowledge for foreigners and although it is not altogether exact, it has been very useful to us in our research. A comprehensive idea of the contemporary Ethiopian judicial system is found in the study of Nathan Marein, Advocate General and adviser of the Ethiopian Government: *The Judicial System and the Laws of Ethiopia*, revised edition, Rotterdam, 1951 (Vustheim Ltd.), which is a collection of texts and not a commentary or a systematic study. In a thesis on *La regime Juridique des etrangers en Ethiopie* (Geneva, 1936), J. J. Auberson, then legal adviser to the Ethiopian Government, also gave certain information, not altogether exact, on Ethiopian penal law.
15. It has been said (Auberson, Marein, op.cit.) that the Ethiopian legislator of 1923-1930 had "copied the Code of Siam" with a few changes, or "incorporated many aspects of the law of Indochina," which saying is not only superficial, but contrary to the official statements of the preamble itself and to a deeper study of the texts. The confusion might have stemmed from the fact that a French lawyer stationed in Djibouti who had spent a long time in Indochina, when consulted for the elaboration of the Ethiopian Code of 1923-1930, might have naturally been inspired by the Code of (French) Indochina. As for the very spirit of the codification, opinions are no less divergent; some contend that it has a modern aspect, not corresponding to indigenous traits (Auberson); others, on the contrary, consider this code to be of a "judicial and practical nature" whereas the *Fetha Negast* was above all ethical and religious. For anyone who has studied the Code carefully, the coordination of the Ethiopian customary law with the principles of modern codes is quite apparent.

the recent economic and monetary situations in Ethiopia,¹⁶ and adapted to the rank and the resources of each one (articles 2, and 6 to 9, Introduction). Mutilations were fundamentally abolished and totally excluded, and the remaining traces of the talion were forbidden. After much hesitation, and in keeping with the example of other countries, such as England, only flogging was kept as a form of corporal punishment. Even then it was strictly limited, in regard to the number of authorized strokes, as well as the manner in which it was to be inflicted, and the rare cases of serious offences, such as violent or armed robbery, in which it could be ordered. It was also formally prescribed that judges could substitute fines for flogging whenever circumstances, especially a less serious character of the case, would make this action seem appropriate (articles 2 to 4, C.P.). Deprivation of freedom or other detention could not be aggravated by the manner in which it was enforced (article 5). The confiscation of property was also strictly limited, and humane dispositions were established in regard to goods not liable to confiscation in order to avoid the complete ruin of the condemned and of his family (articles 25 to 34). Exile or forced residence of a specified duration could only be given by the Emperor's Tribunal (article 8), and a penalty of death could never be enforced except after appeal to, and confirmation by the said Tribunal (article 1).

It is, therefore, absolutely erroneous, unless done unintentionally, to publish, as certain superficial travelers looking for sensation have done, romanticized accounts of various mutilations, flogging to death, branding or death by fire, which reveal nothing but fantasy or ancient, wild account and do not correspond whatsoever to the actual penal system. Informed persons have refuted these affirmations, in recognizing the humanity of this Code and the courage that it took to plunge thoroughly into this path of reform."? If Ethiopian Law seemed "cruel" up to its first modern codification, it is simply because, as distinguished from what occurred in our more advanced countries, it had remained in the primitive state of expiatory and intimidating law and continued to apply in the presence of foreign observers who were as unfamiliar with the history of our law as they were lacking a deep understanding of the customary penalties; the usual ancient penalties that Continental law has also known and which were even more rigorous and systematically "atrocious" in the "civilized" countries. The law was still in keeping with tradition and with the need of expiation and protection formerly common to everyone, which need was that of the people to whom this ancient form of law had continued to be familiar.

16. Until 1800, according to the Ethiopian calendar (which is seven years behind the Gregorian calendar, the time that it took for the birth of Christ to reach the mountains of Ethiopia, according to legend) the fine or reparation for damage to the injured party was paid in livestock; from 1800 to 1900 in bars of salt; since then, with the advent of a more modern organization and the development of means for payment, in *thalers*. Thalers of the Empress Maria-Theresa of Austria were once popular and foremost in Ethiopia; later, the Emperor Menelik replaced them by thalers made in his own likeness. Thalers, replaced nowadays by the Ethiopian dollar with the likeness of the Emperor Haile Selassie, can still be found fairly abundantly as objects of collection or ornament.
17. One must categorically sort out fantasies such as those of L. Farago in his book *Abyssinia on the Edge* (Chapter IV, *Justice in Addis Ababa*) London, 1935, p. 33 and of H. De Monfreid (ousted from Ethiopia in May 1933) in the collective work *L'Afrique Noire-Ethiopie-Madagascar* from the collection *Le Monde en couleurs*, Paris, 1952, pp. 350 to 353. Auberson, legal adviser to the Ethiopian Government until the Italian occupation and as such ideally situated to judge from first hand knowledge, after having clearly stated the essential reforms of the Code of 1930 in his thesis at the University of Geneva on *Le regime juridique des etrangers en Ethiopie* (1936, p. 190), concluded justly that one could no longer speak of the "savagery" of Ethiopian law, which "was more apparent than real because of the practice of paying compensation." Mrs. Sandford, an impartial witness who lived in Ethiopia from 1920 to 1935 and then returned in 1942, revealed the sincerity of the humanity and "the courage" of this legislative product in her book *Ethiopia under Haile Selassie* (1946) p. 85 and this is also the opinion of Professor N. Bentwich who analyzed the Code in *Contemporary Review*, May

A third very interesting and very acceptable aspect in the principle, if not in the form in which it had been operated, is the manner in which this first Code, within the just idea that one who is higher placed, more cultured or more favored by good fortune is generally more guilty and must be more seriously punished so that a true equality and a tempered judicial treatment may be assured, has strained to *individualize* a penalty by making it proportionate to the crime, the rank, the duties and the resources of the criminal. The Preamble presents this with a great deal of good sense and clarity in the traditional style which is suited to it. „ On the other hand, especially during recent times, those who have committed crimes because of ignorance of the law have been more numerous than those who did so knowing what the law was; whence the necessity of distinguishing one case from another, that is, distinguishing the case of one who commits a crime because of a simple error in negligence from one who does so intentionally. Jesus Christ Himself has said, as one can see in the Gospel according to St. Luke: 'For he who knows much shall be punished much, but he who knows little shall be punished little.' In the same manner, the Three Hundred Sages, recognizing that it is not just to inflict the same penalty on a person who is sound in mind and one who is mentally deficient, established penalties in such a way that older persons with sound minds be punished more than younger persons who were deficient. In personal injury cases, one must take into account the person who is injured, the position he holds and the seriousness of the injury, because it is not just to treat all cases equally. Distinguished persons must not be punished in the same way as those who are not so, and among distinguished persons the most important one will pay according to his rank, and the sum which he shall pay will be given to the poor and also used in the support of the schools (articles 14 to 20)."

The General Part treats exhaustively the amount of fine due, in addition to compensation for the wrong done, in the various cases where the offence involved baseness, abuse of power, envy, perfidy, vindictiveness or anger, or where the doer caused more harm than he had intended to or misused his right of self-defence. In these cases, the law prescribes the minima and the maxima for the different persons, going from the highest placed ones, whether they be sons of chiefs or even of the *Negus*, to the notables (from the title of *balambaras* to that of *ras*), to judges (from the title of *wombar* to that of *Afa Negus*), to the officers of the State, both civil and military, and finally for simple citizens both rich and poor (articles 52 to 148).

Moreover, rules are given for the mitigation of the penalty in case of presumed ignorance of the law (articles 12 to 21) or for other motives, such as lack of intelligence, repentance and spontaneous confession (articles 22 to 24), as well as for the increase of the penalty in cases of concurrence of offenses and recidivism (articles 42 ff.).

One can see, therefore, that principles of individualizing and fixing penalties according to the seriousness of the crime, the motives, the circumstances and the personality of the culprit have already been inaugurated. All that remains to be done is to develop them systematically and formulate them into general rules which conform to the present day legislative technique in order to elaborate the base of the modern Code.

Finally, the Code of 1923-1930 has also created a well expressed Special Part, setting its sights on the three great classic categories of protected interests; the State and collectivity (Book II, articles 160 to 272), persons (Book III, articles 273 to 415), and property (Book IV, articles 416 to 418). One can find therein most of the usual crimes with their penalty. The book on petty offences against circulation and public order (Book V, articles 469 to 489) completes the system which furnishes, once again, the basis for its future development. A certain number of these provisions have been able to serve as points of departure, inspiration, or comparison for the provisions of the new Code, after naturally having been methodically reviewed, completed and adapted to the present practical

and juridical requirements. For it is obvious that this first transitory legislation did not suit modern requirements. It presented still too many vestiges of the ancient system which were both formalistic and rigid according to the ancient universal tradition (articles 404 to 419), such as the application of various fines and their rates, similar to those of the customary feudal law (articles 52 to 142), the general conception of extenuating and aggravating circumstances, excuses and justification, no longer corresponding to an elaborate methodic system for keeping an account of the extent of a crime and its punishment (articles 46 to 51, 145 and 151), or the regulation of homicide and its penalty, still partly based on the old rule of agreement with the family of the victim and payment of blood money in case of excusable homicide. In this sort of compromise between traditional principles which still had a marked private character and the necessity of regulations and modern public order, there was an element of perplexity and of difficulties which had to disappear.

III. THE CORRECTION OF GAPS AND THE COMPLEMENTARY LEGISLATION OF "PROCLAMATIONS"

The first codification, surmounting such a significant, historical step as that from traditional and customary law to written law, was not yet able to foresee and regulate everything, and that is why it had to establish an elastic principle in its preliminary provisions. Emphasizing the fact that in passing over to the new judicial system there would be no lack of occasion for stumbling into cases unforeseen by the law, the Preamble specified that it would be suitable, in dealing with these cases, to apply on the one hand those rules which by their wording covered the case under consideration (article 11) and on the other hand, to have entirely new cases which were not covered by the wording of existing provisions decided by the Supreme Court (article 12). This solution, wise enough at that stage of the law and in accord with the teachings of history and the requirements of reason, was, needless to say, to be reviewed at the time of the definitive codification, since it was not compatible with the strict principle of the "legality" of incriminations and penalties which is commonly embodied in exhaustive codifications, nor with that of "separation of powers" which, in countries that have written laws, tends to reserve for the legislator alone the formation of the law and avoids its formal "pretorian" creation by the judge. But this was only one step, and the Preamble also brought out very clearly that one must not lose sight of the necessity of making the penal law harmonize with the conditions of his time, recalled by the precept of the Three Hundred Sages (articles 2 and 5), and of the fact that "time marches on", (article 7). It proposed that steps be taken very cautiously, as emphasized by its dispositions regarding the retention of corporal punishment (article 3, C.P.), the effects of ignorance of the new law and its innovations (articles 14 ff.), the meticulous measure of fines (articles 53 ff., 158 and 159), and the punishment of insult, bodily harm and homicide (articles 273, 339 and 404 ff.).

After the period of the Italian occupation, and with the reestablishment of the national regime on May 5, 1941, the Code was completed, and the penal, the legislative and judiciary system was put to the test by a series of "proclamations" or special laws published in the official Journal or the *Neg9/it Gazeta* from 1942 to 1952. We shall limit ourselves

to citing the proclamations on the offences contrary to the provisions abolishing slavery, is the organization of the army and military offences, the attacks on public security, to counterfeit money and forgery, the control of explosives, drugs, narcotics, gambling and lotteries, the endangering of public communications, vagrancy, also the organization of prisons and the enforcement of imprisonment, without mentioning proclamations on the organization of justice, and the establishment of public prosecutors? in the procedural domain, In this way one has strained to meet, in the best possible way, the most urgent modern needs; this, however, was inevitably detrimental to the simplicity of the system as a whole and the consistency of the applicable principles, and complicated considerably the knowledge and application of the pertinent penal provisions without even fully improving certain important gaps. Thus, the General Part did not deal with the scope of the application of national legislation and conflicts with foreign penal law, penal responsibility and the conditions and forms of guilt, the special penal treatment of minors and recidivists, limitation of the prosecution and sentence, nor with the problems important in modern law, of probation, conditional release and rehabilitation conceived as methods of penal treatment. In addition, the Special Part of the Code did not regulate sufficiently certain fields, such as those of offences against the law of nations, public interests (health, communications, administration of justice, etc.), rights in property or economic interests.

IV. THE DIRECTIVES FOR THE NEW PENAL CODE

Such was the foundation upon which was to be built a new, complete and clear penal law in accord with "directives" revealed by His Imperial Majesty, the Emperor, at the opening session of the consultative Commission for the new legislation on March 26, 1954. The presence of the Crown Prince, of His Beatitude, *Abouna Basilios*, head of the

18. Proclamation no. 22, of Aug. 26, 1942, On this question, the confusion (voluntary or involuntary) that occurred, and the steps taken by Ethiopia in this connection, see Graven: *A propos du probleme de l'esclavage et de sa repression en Ethiopie*, addendum to our writing in the *Revue internationale de criminologie et police technique*, 1954, no. 4, pp. 279 and 280.
19. Proclamation no. 68, of July 28, 1944.
20. Proclamation no. 4, of January 31, 1942,
21. Proclamation nos. 76 of April 29, 1945, and 41 of July 31, 1943,
22. Proclamation nos. 19 of July 28, 1942; 24 of September 13, 1942; 77 of October 31, 1945.
23. Proclamation nos. 16 of June 19, 1942, and 35 of March 1, 1943.
24. Proclamation no. 89 of May 29, 1947.
25. Proclamation no. 45 of January 30, 1944.
26. Proclamation nos. 2 of January 31, 1942; 62 of May 29, 1944; 90 of June 28, 1947; 102 of December 30, 1948; and 149 of November 4, 1955.
27. Proclamation no. 29 of October 31, 1942 and complementary Proclamation nos. 118 and 123 of July 28, 1951 and 1952. On the federal plan, the administration of justice in civil and penal matters was set up by Proclamation nos. 130 (a) of September 25, 1953 and 141 of September 30, 1954. For all the legislation which completes or amends the penal system, cf. Marein, op.cit. Chap. V, *Criminal Laws* p. 130. Naturally one must add numerous regulations and instructions as for example the instructions for the Police Forces of the Imperial Ethiopian Government of 1950.

Church of Ethiopia, some members of the Crown Council, ministers and high dignitaries emphasized the importance of the legislative task to be carried out.²⁸

After having revised the Constitution of the Empire." "considering the acquisitions of the past, the needs of the present and the ideals of the future", it was fitting to form "the broad and advanced legislative program" leaning towards the reform and new codification of civil, commercial, penal and procedural laws in order to adapt the conditions of Ethiopia to modern requirements in the conviction, according to the Imperial message, "that progress must be the key to our life and our development". The profound constitutional innovations. The "need of pursuing resolutely the program of social advancement and of integration in an enlarged social community" and the "need for commercial and maritime communications" inevitably led to "the closer adaptation of the legal system of Ethiopia with that of other countries with which there exist cultural and commercial relations" in order "to establish and strengthen these relations on solid foundations" and insure the clarity and security of the law.

As for the method to be followed, two essential principles were to serve as a guide and were reaffirmed in the Imperial Preface of the new Code. In a way, although Ethiopia might justly claim "what is, perhaps, the longest-standing system of law in the world today," the Emperor observed, "We have never hesitated to adopt the best that other systems of law can offer, to the extent that they respond and can be adapted to the genius of our particular institutions". That which had been true in the preparatory work of the

28. Accounts of the opening session of the Codification Commission, as well as the speeches given on that occasion, were published in the newspapers of Addis Ababa: *The Ethiopian Herald*, March 27, and *L'Ethiopie d'aujourd'hui*, April 2, 1954. We have digested the general trend of these instructions in our articles: *Ver un nouveau droit penal ethiopien*, *Revue internationale de criminologie et police technique*, 1954, p. 250, and *L'Ethiopie moderne et La codification du nouveau droit*, *Revue penale suisse*, 1957, no. 4, p. 398.
29. The "first constitution of the history of this three thousand year old empire was presented to Ethiopia by His Imperial Majesty Emperor Haile Selassie I, in the second year of his reign, on July 16, 1931 (9 Hamle 1923, Ethiopian calendar). The decree that proclaims it demonstrates the spirit and aims of the Sovereign: "Having been called to the Imperial Throne by the grace of God and by the unanimous voice of the people, and having the crown and the throne legitimately according to law, We are convinced that there is no better way of expressing the gratitude due Our Creator, Who has bestowed on Us His trust, than by proving Ourselves worthy of this by means of making every effort to provide whomever follows Us with this confidence and with the power to work in conformity with the laws expressed in the principles set forth. Bearing in mind the prosperity of the country, We have decided to work out a constitution which guarantees a prosperity based on laws... Having received from the hands of God a lofty mission for the fulfillment of His plans, We consider it Our duty to make decrees and to back up all necessary measures ... to accrue to the well-being of Our people and to its progress along the road to happiness and to the civilization reached by independent and cultured nations." Cf. Gingold Duprey, *op.cit.* p. 79.
30. On the 25th anniversary of his crowning, Nov. 4, 1955, before both Houses of Parliament, His Imperial Majesty Haile Selassie, recalling the Constitution presented 24 years earlier which had "laid the foundation of the Government of Ethiopia" and had "proven its value and its durability," declared himself "happy to present a revised constitution, which strengthens the points that have been reached and prepares the way to future progress." The extraordinary transformation (as pointed out by the speech of the Monarch) which had been realized within this interval of time indeed required an adaptation of the first constitution, in order to allow the Empire "to go forward in its development." The revised constitution, containing 131 articles (Proclamation no. 149 of 1955), was published in Amharic and in English in the *Negarit Gazeta* of Nov. 4, 1955 (15th year, no. 2). A French translation was published under the auspices of the Interparliamentary Union, in Geneva in 1956. The French translation of the speech from the Throne of Nov. 4, 1955, appeared in the *Bulletin du Jubile Imperial*, edited by the Franco-Ethiopian Chamber of Commerce in Paris, 1955, no. 34, pp. 11-21. We have presented a glimpse of it in: Graven, *Le jubile du couronnement imperial et la nouvelle legislation ethiopienne*, in *La Vie Judiciaire*, Paris Oct. 1955, nos. 445 and 446, pp. 18-23 and 25-30. A Spanish language version appeared in the *Barreau Review* of Madrid, *Astrea* 1956, nos. 47-48.

constitution, was also to be true for the plans of the general codification." The appeal made to European jurists for the elaboration of the various code projects'f demonstrated that Ethiopia wanted a modern work, in keeping with the requirements of modern science. But, on the other hand, and this is indeed what must be understood when speaking of adaptation, the past and experience must also keep their laws. "The point of departure must remain the genius of Ethiopian- legal traditions and the institutions which have origins of unparalleled antiquity and continuity." It would not be fitting simply to copy foreign codes, however good and famous they might be, without considering the historical and political development of which they are the product or the conditions and customs for which they were made, nor those often so totally different from the country for which they are intended.

A code must be both the reflection and the regulation of customs. A country is an individuality with its own characteristics and needs; it is impossible to overlook this fact if one wants to assure its sound development and its harmonious growth.

This was always the vision and the aim of the Emperor, Haile Selassie I, Who, ever since the proclamation of the first Constitution in 1931, had expressed the rule in these terms: "The present Constitution has not been prepared' at random and is not contrary to the customs of the country. It is inspired by and closely approaches the principles of other civilized peoples. It has been planned with the assistance of Our Princes and Dignitaries and with the collaboration of Our most enlightened subjects. That is why, even if man has the power of commencing his undertakings, it is for God alone to bring them to a successful conclusion. There was reason to hope that these efforts would evolve a product which will facilitate Government action whilst assuring the happiness of the people who will, in addition, derive from it an honour which will not fail to be reflected on future generations and will permit the Empire to enjoy the inestimable benefits of peace and security."

Therefore, to summarize, it was a question of elaborating a system of penal legislation which would be totally original and truly national, corresponding to the tradition of justice, the vital needs and the possibilities of enforcement in this country. This difficult work of complete renovation in keeping with the Ethiopian spirit, animated by the best contributions possible from foreign legislative experience, the method of work

31. The speech, made at the time of the solemn signing of the first constitution by the Emperor, to all the official groups of the State, set forth very clearly the essential principles. After having recalled that "no one doubts that laws bring the greatest advantages to human beings and that each person's honor and interests depend on the wisdom of the laws, just as humiliation, shame, iniquity and the denial of human rights stem from the absence of or the imperfection of laws", His Imperial Majesty Haile Selassie emphasized the following principles: "... 2nd Law, whether it brings rewards or punishment, must be applied equally to everyone without exception 6th -- Since the practical aim of laws is to develop human progress in accord with the highest principles, these laws must be founded on scientific methods which have as their aim a harmonious improvement of the general plan of things." The 7th principle is the one we recall at the conclusion of this paragraph. Cf. Gingold Duprey, *op.cit.* p. 83.
32. The authors of the new Ethiopian legislation were the following professors: Jean Escarra (Paris), for the Commercial and Maritime projects of the Code; Rene David (Paris), for the projects of the Civil Code and the Code of Obligations; Jean Graven (Geneva) for the projects of the Penal Code, the Judiciary Code (organization and jurisdiction of the courts), the Civil Procedure Code and the Penal Procedure Code. Professor Alfred Jauffret (Aix-Marseilles) was called upon to complete the Commercial Code which was interrupted by the death of its author.

adopted, and the cooperation of the legislative Commission" were to make possible its realization in spite of foreseeable obstacles. These were surmounted in a relatively rapid and, we trust, satisfactory manner, since the Commission, as well as the Parliament, considered that this adaptation to Ethiopian realities and needs had met the demands of tradition and recent progress, of the past and of the future.

PART TWO

THE NEW LAW; ITS STRUCTURE, PRINCIPLES AND SPIRIT

The new "Penal Code of the Empire of Ethiopia" was promulgated on July 23, 1957, the Emperor's 65th birthday. It was the first of the new codes, and went into force on May 5, 1958, the anniversary of the liberation of the country and the restoration of its ancient monarchy.¹ The importance and the spirit of the work have been made clear by His Majesty Haile Selassie Himself, in the Preface to the Code, a part of which is here included as an appendix because of its historical interest.

"The codification of the principal branches of law of any country is always a difficult task, since it must be profoundly grounded in the life and traditions of the nation, and it must, at the same time, be in keeping with and responsive to the influences, not only juridical, but also social, economic and scientific which are in the process of transforming the nation and our lives and which will inevitably shape the lives of those who come after us.

33. We set forth this mechanism in our summary in *Revue penale suisse* 1957, p. 402. The Great Legislative Commission appointed by His Imperial Majesty the Emperor, was composed of approximately twenty-five members, Ethiopians and foreigners, representing a cross section of law, government and business. In the beginning the Commission was called upon to learn the general scheme of the project, and it readily approved the leading principles suggested unanimously by the three experts charged with elaborating the various Code projects, with the idea of insuring unity of mind and method as well as of a mutual effort. Made up of judges, magistrates, governors and senior Ethiopian officials, immersed in the knowledge of their own customs and law; higher judges, lawyers and foreign legal counsellors established in Ethiopia for a long time; and bank directors, business executives and chambers of commerce, the Commission was qualified to give general opinions and bring to a head the instrument of the so-called legislative preparation. After the elaboration of the texts was completed, it was up to the Commission to examine the result as a whole and to give its ideas on the codes before they were submitted to Parliament, as was done for the project of the Penal Code. For the project to be effective, the discussion, and the sorting out of the problems, a less complex and a more expedient machinery was needed to function on a standby basis: this was the Small Commission, drawn from the General Commission and representing it. It was composed of a certain number of Ethiopians, the most competent and the most experienced according to their high positions and foreign presidents and vice-presidents of the High Court of Addis Ababa, who were distinguished jurists, of varying backgrounds, connected with the two great systems of law (the Anglo-Saxon, and the French and Continental), thus assuring a balanced recognition of the elements of both tradition and comparative law. The Small Commission met with the drafter, under the chairmanship of His Excellency the Minister of Justice or, in the event of his not being able to attend, His Excellency the Vice Minister of Legislation, who gave the project complete support and worthwhile impetus. It is this same Commission that did all the work of examining and compiling (including the translations) the multiple work of the experts. It put a stamp of definitive Ethiopian character on the project while awaiting parliamentary approval, and also assured its indispensable unity. Its comprehension and sense of fairness of "law" in the Roman concept of the *art of equity and justice*, which has remained its tradition, has never erred in the search for the "best" of the "possible" which the Imperial direction had assigned as an ideal goal.
34. *Conquering Lion of the Tribe of Judah, Haile Selassie I, Elect O/ God, Emperor of Ethiopia ... Given in the 27th year of Our Reign, this 23rd day of July, 1957. Proclamation No. 158 of 1957. Negarit Gazeta, Gazette Extraordinary. 16th year No.1, p.v.* On the new Ethiopian Penal Code and its general organization, cf. our notice in *Revue internationale de politique criminelle*, United Nations, New York, July 1957, No. 12, Legislation, pp. 210, 214 and 218.

"These considerations apply with particular validity to penal legislation at a time when, throughout the world, the expanding frontiers of society brought about through the contributions of science, the complexities of modern life and consequent increase in the volume of laws require that effective, yet highly humane and liberal procedures be adopted to ensure that legislative prescriptions' may have the efficacy intended for them as regulators of conduct. New concepts, not only juridical, but also those contributed by the sciences of sociology, psychology and, indeed penology, have been developed and must be taken into consideration in the elaboration of any criminal code which would be inspired by the principles of justice and liberty and by concern for the prevention and suppression of crime, for the welfare and, indeed, the rehabilitation of the individual accused of crime. Punishment cannot be avoided since it acts as a deterrent to crimes: as, indeed, it has been said, "one who witnesses the punishment of a wrong-doer will become prudent." It will serve as a lesson to prospective wrong-doers.

"We have, therefore, taken upon Ourselves the responsibility of ensuring to Our beloved subjects, both of the present and of the future, that the codification *which* We are today promulgating is, in all respects, consonant with these high principles and preoccupations."

Let us therefore examine, in this introduction to the 'Code, the broad outline of how this work has been carried out, how these instructions have been applied, and how these preoccupations of a new penal policy have been put into effect in the law.

I. THE STRUCTURE AND GENERAL ORGANIZATION OF THE CODE

The project was based on the principle that a law so new and so important, both for the order and future of the country and for the lives of its inhabitants should be as clear, complete and precise as possible. Since the Code formally establishes principles of the legality of offences and punishment, and since the written Code should be the only source of penal law, excluding both custom and judicial additions, it is to be expected that this written Code should really be able to serve as "the guide of the judge and the citizen".

Now a number of present day codes, even some of the greatest of them, contain grave omissions on essential matters. These include the exact application of the law of the country vis-a-vis foreign legislation; the principle of the non-retroactivity of the penal law and its derogations ;" the definition of the infraction of the law, and the time and place of its commission ;³⁶ the regulation of the different forms of intellectual and material participation in an offence.^{s?} the field of justifications, excuses, and legally admissible extenuating or aggravating circumstances ;" and the explanation of the reasons for the suspension or cancellation of penalties." This annoying state of affairs had to be and

35. The new Ethiopian Code deals methodically with the temporal and spatial field of application of penal law, Articles 5 to 22.

36. This is the purpose of Articles 23 to 25.

37. The Ethiopian Code sets this out with precision, both for ordinary offences, Articles 32 to 40, and for offences relative to publications, Articles 41 to 47.

38. A Section will be found devoted to these problems, Articles 64 to 84, in relation to the system of responsibility and guilt, Articles 48 to 61; effects, Articles 183 to 193.

39. Two subdivisions are devoted to thi', Articles 194 to 215, 216 to 247.

of course was corrected. It can to some extent be explained and excused in the European countries which have a long tradition of doctrine and jurisprudence, available to everyone and assumed to be known to everyone, due to the existence of many treatises, compilations and other works, where certain principles are taken as self-evident, textbooks and commentaries are present to recall and elucidate them, and the Supreme Court is on hand to correct and confirm them as need arises, giving them a general authority which is scarcely challenged. Juridical science and jurisprudence are also carried to the highest pitch, under such a Penal Code, and almost form an integral part of it. But without these, and under conditions as different as those of ancient Ethiopia, all the essential rules of the new legal system had to be set down, being so foreign to traditional customs and so complicated when compared with them. The Ethiopian law has therefore been codified in its entirety; judges, lawyers and litigants can refer to the Code on every point, and should find there the answer which they are seeking.

The whole of the organization of the Code has the same purpose, with its subdivisions which are always precise and clearly related, and its articles each of which has a number and a title. Every effort has been made to formulate each precept methodically, in a way which is easy to grasp and, so to speak, popular, without including technical or complicated terms. Inspiration has been drawn from the methods of Bellot, in the Genevan codification of the last century, and of Eugene Huber and Carl Stross in the more recent Swiss Civil and Penal Codes. Brevity was sought by taking as much as possible the form of maxims, which the Ethiopians take to and remember so easily; they have always cultivated and used them through the centuries, in their "Law of the Kings" and the legal and canonical language (Ge'ez) which they still retain. The new Penal Code, like the other Ethiopian Codes, is a detailed and extensive work, being based on the latest contributions of comparative law and criminology; but at the same time, it had to be simple and available to everyone, and its structure and definitions easily understood.

This is also why each offence in the Special Part has been concisely set out, with its essential elements and the punishment attached to it, separated and set forth in the same consistent manner.⁴⁰ The concern for method and clarity has led, also in a systematic way, to the frequent setting out of the basic "principle" at the head of the chapter which it illuminates,⁴¹ and to the clear distinction between ordinary offences, which one might call normal, and offences which are qualified or aggravated on the one hand, or privileged, on the other; thus the degrees of a single category of offences are immediately apparent. This is shown at a glance in the chapters on homicide (Articles 522 to 524), abortion (Articles 529 to 533), offences against person and health (Articles 537 to 544), offences against property (Articles 634 to 637), or offences relating to proceedings for debt and bankruptcy (Articles 680 et seq.). The legal disposition itself very frequently separates aggravated or attenuated cases by its title so that the judge can immediately pick them out.⁴²

The same concern for clarity also explains why concrete examples, allowing the extent of the disposition and the intentions of the legislator to be easily understood, have very often been inserted in the general articles; at the same time, the principle of ab-

40. This typographical separation has unfortunately not always been observed in the printing; it has only been done for the complicated articles including subdivisions. This is regrettable from the point of view of lightening and providing the best general picture of the text.

41. See, for instance for the General Part, Articles 41, 57, 85, 88, 120, 133, 138, 161, 170, 194, 206, 213, 225, 233 and 242; for the Special Part, Articles 410, 521, 528, 537, 574 and 627; for the Code of Petty Offences, Articles 733 and 793.

42. Thus, for aggravated instances, Articles, 270, 330 and 334, 350, 381, 396, 466, 513 and 517, 572, 586, 598, 601, 606, and 620, 642, 654 and 655, 670 and 678; for attenuated instances, Articles 87, 380, 533, 584 and 662.

tract, general and flexible definitions, suitable to modern codes, has been chosen in preference to the outdated system of constrictive lists, which is always too heavy, though nevertheless inadequate and leading to omissions.^P This procedure was especially advisable in those articles which created new offences, unknown or still ill-defined in Ethiopia, so as to better show how they are committed and their implications, and in some way to make even the least informed people aware of this new law which must affect the life of the nation so profoundly, and which everyone is presumed to know.

Then came the desire to indicate the various ways liable to punishment in which one could commit a number of offences whose nature is, in general, fairly uncertain. These include the breach of guard duty and military instructions, and the duties of military honesty and honour (Articles 316, 317, 320, 323 to 327, 335 and 337), injury to the State through unlawful refusal to pay taxes, offences concerned with monopolies, or the falsification of official marks (Articles 360, 364 and 373), suborning of witnesses (Article 449), helping a prisoner to escape (Article 456), interference with the right of voting or election, corrupt electoral practices, or falsification of the expression of the will of the people through unfair manoeuvres (Articles 461 to 463), commission of aggravated theft or breach of trust (Articles 635 and 642), or again, what constitutes dangerous vagrancy liable to punishment under the law (Article 471), harbouring and comforting of evil-doers (Article 473), prohibited traffic in arms (Article 475), and unlawful exercise of the medical or public health professions (Article 518). It has been found convenient to define in the same way, by concrete instances, the ideas of arson and explosions (Articles 488 and 491), the general outline of the crimes of damage to services and installations of public interest, and grave endangering or sabotage of communications or transport (Articles 499 and 500), as well as the ideas of offences against person and health (Article 537), enslavement (Article 565), receiving and extortion (Articles 647 and 668), and taking advantage of the distress or dependence of a woman or young person (Articles 593 and 594).

It was also found useful to delimit the various ways in which certain offences concerned with endangering people can be committed, whether by manufacture, carriage, storage, offering for sale, distribution or procurement. This applies notably in the field of public confidence with counterfeit or debased currency, in that of public health with injurious or damaged products, whether they be toxicants, foodstuffs or fodder (Articles 510 to 512), and in that of the protection of morals with obscene publications or performances (Articles 609 to 611). Finally, in a vast country whose institutions are ancient and some of whose regions are almost desert, it was necessary to make clear what was to be meant by things without an owner (Article 646) and damage to the property of another (Article 649), by fraudulent exploitation of public credulity (Article 661), and, with the rapid economic and social developments of the present time, what exactly is to constitute unfair competition with its many very different facets (Article 673), bankruptcy (Articles 681 and 682), or punishable damage to property, subject to pledge or lien (Article 684). In the field of petty offences, it was no less necessary to define in a concrete manner with examples, what juridically constituted the careless handing over of official papers (Article 755), disturbance of work or rest of others (Article 770), contrivance of streets (Article 782), and pilfering and the depreciation of another person's property (Articles 807 and 810).

43. To be convinced of this, it is enough to read, for instance, Articles 405 and 408 of the French Penal Code on false pretences and breach of trust, or the famous Articles 381 to 399 on theft and its ditrenter qualifying circumstances. The Swiss Penal Code, by contrast, deals with theft by the single Article 137, and with robbery by the single Article 139. For the Ethiopian Code, which attempts to produce a synthesis (with an abstract rule clarified by illustrations), cf. Articles 630, 635, 636, 637, 641, 642, and 656 to 659.

The method of laying down precise examples is in accordance with the spirit of Ethiopia and her former legislation; in addition, it has the double advantage of making it more certain that the judge and the accused will understand the law while furnishing a guarantee to the latter. It favours the interpretation of the law "according to its spirit, in accordance with the meaning intended by the legislature so as to achieve the purpose it has in view", as is formally laid down by Article 2(2) of the new Code.

Finally, *terminological* difficulties also necessitated this way of drawing up the law, since these were great and at times could even seem insoluble. This springs from the fact that the Amharic language, the old language of the province or kingdom of Amhara which has become the official, administrative and judicial language of the Empire, is frequently without words for the terms, objects and institutions which are enthroned in the new legislation. Like all old oriental languages, it is simple and concrete, given to imagery, and little suited to the abstractions and formulas of modern law. It was therefore necessary to bear this in mind when formulating the new legislation so as to suit it to the spirit of the language of Ethiopia. The precise working out of the Amharic text (like that of the English text which is equally official) was a delicate task even when compared with that of the codification itself. In addition, from this point of view it will have led to a considerable enrichment of the Ethiopian cultural and legal heritage.

It goes without saying that the technique adopted, for the reasons just made clear, was bound to lead to a fairly long and detailed Code, and in fact this was one of the first comments made abroad on it.⁴⁴ The important thing in such a case is clearly not the number of articles, which does not exceed that of many codes (comprising as it does 820 articles, including the code of petty offences) and which can in addition be artificially increased or diminished by changing their scope and numbering system; what is important above all is the actual clarity, brevity and handiness of the whole. Now it is not difficult to state that the general organization of the Code, by unifying and systematizing the whole field of penal law, must gain in impact, cohesion and clarity.

This end is attained in a still more important manner by substantial structural reforms, which realize certain basic principles long since insisted on by the criminological science of our time;" The "subjective" tradition of the "Law of the Kings" with its doctrine of individualization, and the absence, fortunate in this sense, of the scholastic routines and doctrinal cadres which have paralyzed attempts at renovation in so many countries of Europe, have made it possible to build the Code firmly and rationally. The Ethiopian genius, unhampered by Continental prejudices, had the necessary freedom to create whatever seemed to conform to its sense of justice, which is very acute and extensive; and what seemed to it to be useful and practicable, also seemed to it to be just and worthy of being put into effect. Its desire for improvement and progress does not recoil before a comprehensive "advanced" solution if it can be given the guarantee of a valid example that can profitably be applied in its internal conditions.

At the center of the penal law has resolutely been placed its proper object, namely, the man to be judged or the youthful offender, and no longer the abstract crime and the so tenacious "entities" of classical legislation and juridical method. The Ethiopian Penal Code has thus been relieved of the distinctions and classifications which are today so arbitrary and so vexing for the progress of penal and social institutions.

44. Report of A. Quintano Ripolles, in *Anuario de derecho penal y ciencias penales*, Madrid, 1958, p. 348.

45. On this subject, see especially the basic work of M. Ancel, *La defense sociale nouvelle*, Paris, 1954. Cf. Graven, *Introduction juridique au probleme de l'examen medico-psychologique et social des delinquants*, Acts of the 1st International Course in Criminology, Paris, 1952; and *Droit penal et defense sociale*, *Revue penale suisse*, 1955, No. 1, p. 1.

On the one hand, abandoning the famous historical "tripartite division" of offences according to their supposedly different natures, into felonies, misdemeanors and petty offences, the new Ethiopian law has deliberately enthroned the identity of the nature of the offences retained in the Penal Code, all of them simply called "offences," and the unity of all the general principles which are applicable to them. On the other hand, it has detached from them the minor, formal and petty offences, which form the subject matter of the Code of Petty Offences. Here the natural distinction between evidently different fields is instantly perceptible, since petty offenders do not in general indicate a really dangerous character, they are not dishonourable and are sent before distinct tribunals whose procedure is simpler and swifter. But the unity of method and inspiration, as well as the connections between the two parts in their structure, principles and disposition, are assured by the fact that all offences are brought together in the same law and dealt with as parts of a single overall picture. A study of the Code will reveal this general agreement, with some justifiable exceptions both in the General Part (Book VII, Article 690 et seq.) and in the Special Part on Petty Offences (Book VIII, Article 733 et seq.). These two Books complete the earlier ones, and the different parts should complement one another and form a balanced whole. The law itself makes sure of a natural transition from one field to the other in the borderline cases (Articles 81, 331, 748, 662, 812 and 813). The Ethiopian legislator thought, like us, that both theory and practice would benefit from it and the resulting simplification is striking.

The Ethiopian Code has in addition abandoned the no less famous "bipartite division" of penalties, and the absolute distinction, rather artificially established, between "punishments" and "measures." The two, furthermore, are often very difficult to distinguish, and are mixed up in a highly contradictory manner as is shown by the organization of the Swiss Penal Code, which has provided the law with the model and first positive effectuating of the distinction.^{f?} The Ethiopian law-maker, taking his inspiration from a broad view of penalties and their different ends, was preoccupied neither with "monism" nor with "dualism", but with a rational and effective criminal policy. In seeking a practical solution to his problems, he went beyond these controversies whose sterility and lack of genuine usefulness were notably displayed by the bitter and fruitless discussion on the subject at the International Conference on Penal Law at Rome in 1953.⁴⁶ For him the result was more important than the theory. He cared less about the "juridical nature"

46. "Offences" consist of "acts or omissions which are prohibited by law" properly so-called, Article 23, whether it is a matter of the Penal Code itself or of a special complementing law, Article 2 (1); a petty offender, on the contrary, is one who "by an act or an omission, infringes the mandatory or prohibitive provisions of a regulation, order or decree lawfully issued by a competent authority" (Article 691). The criterion is simply one of external and positive law (the nature of the text making the act a crime, and the nature of the social reaction which supports this). This positive base can serve as an adequate starting point since it is always the legislator, after all, who makes the choice, and also since this choice is not only a matter of external criteria, but is usually determined by the "quality" of the offence committed (i.e., the more or less dangerous, antisocial or dishonourable character which it indicates in the offender; the need for a more or less repressive, punitive or reparative punishment to remedy or to prevent it; and the greater or lesser degree of simple reprobation, or on the contrary of social condemnation, which is attached to this punishment). We have discussed this problem in relation to the draft Swiss Penal Code of Stooss who originally introduced a similar system, which was at the time, however, reckoned to be too daring; and we have compared it with and explained the Ethiopian system: Graven, *La classification des infractions du Code penal et ses effets*, in *Revue penale suisse*, special number in homage to Professor Logoz, 1958, especially at IV, pp. 33-43.

47. Graven, *Les peines et les mesures du droit penal suisse*, *Scritti giuridici in onore della, Cedam*, Padua, 1952, Vol. II, with references; off print, notably conclusions, p. 53.

48. See the general report of Professor Grisogni, in the *Revue internationale de droit penal*, 1951, No.4, p. 481, *Le probleme de l'unification de la ligne et des mesures de surete*, and the *Actes officiels* of the Conference, Rome, 1957, Question IV.

of penalties and the ideal distinctions between the two forms of them? than about applying them in the most appropriate practical manner. This is a matter of providing the penal treatment which seems best, in each case taking account of the individual, anthropological, psychological and social conditions which apply to each youthful offender or type of youthful offender. This is why, in addition, he has made social enquiry and medico-legal expertise into the ordinary and often necessary instruments of the penal judge, as much for the judgment of adults in doubtful cases requiring illumination (Article 51) as for that of minors (Articles 55 and 161). The title of "punishment" or "measure" is not, after all, very important provided that an adequate sanction can be applied, and the incidental protective guarantees, each appropriate to its particular purpose of repression, correction; protection or treatment, can be assured, with the flexibility and the effectiveness which are desired.

The Code also abandons the differences and useless complications between the various types of punishment depriving the offender of his liberty. It is futile to try to multiply the number of these in the law, multiplying at the same time difficulties concerning penitentiary institutions, qualified staff, and the enforcement of sentences. Experience has tended to favour a return to the "single punishment", intelligently adapted to individual cases; it has come down against the "scale of punishments", which is already traditional in many countries, as for instance in Switzerland. Here, the revision presently in progress is doing all it can, not without difficulty, to reform a system of differentiated punishments which tried to be exemplary and all-embracing, even though, relatively simple and far from the complication of the French punishments whose mistakes were evident even before they could entirely be put into force.⁵⁰

Here again the Ethiopian system, which was to benefit from foreign experience and could not plunge into diverse and over-expensive institutions, is based on a realistic and practical viewpoint. It tries to make it possible to meet every need through a system of imprisonment for which either more or less rigorous amounts of labour, discipline and liberty are prescribed ("simple imprisonment" and "rigorous imprisonment", Articles 105 and 107). By this is meant more or less "open" (with open-air work after the example of the Swiss penal establishments for agricultural and artisans' work), or "closed" (with some form of protective confinement), according to the more or less dangerous nature of the offender and his crime, and the degree of protection needed for the community. This system of punishment by deprivation of liberty is at once both adequate and very simple; it also rules out the absurd and harmful short prison sentences, which are replaced to advantage, except in cases where it is more reasonable to exact a fine or where a suspension is justified, by provision for compulsory labour, either at liberty or with certain restrictions on liberty (Articles 102 and 103).⁵¹ This is a penalty both healthy

49. The original French text of the draft showed this more clearly; the term *sanction*, rather than *peine*, was used very extensively. The two words cannot be distinguished in Amharic, and the English text, following generally accepted tradition, has always translated them by *punishment*, *penalties*, and *punishable* (for the French *encourt*, or *est possible de*). The definitive French text of the Code, which follows the Official Amharic and English translations, has not retained this shade of meaning, and in its terminology makes the clearer distinction between *peines* and *mesures* without meaning to modify, by this alteration, the very spirit of the work and the greater flexibility that is found in avowedly "dualist" systems.

50. See the many studies devoted to this problem by *Informations penitentiaires suisses*, and especially the special numbers on the single punishment, 1953, No.1; the discussions at the General Assembly of the *Societe suisse pour la reforme penitentiaire* at AJtdorf, 1953, No.2; the problem of penal establishments, 1954, No.4; the revision of the Swiss Penal Code in this respect, 1954, No.8; etc.

51. The idea of compulsory penal labour, already found for instance in the Yugoslav Penal Code of 1951, is gaining ground. See the discussion of it in France of M. Ribettes, *Revue penale et penitentiaire*, 1959, No.1, p. 7.

and useful, in a vast country needing to be opened up to progress and production. In addition it results in an administrative economy whose extent can easily be measured.

Another essential simplification has finally been obtained by the recasting and introduction into the Penal Code of everything which justifies judicial correction. Ordinary law and military law;⁵² the penal law applicable to the police force⁵³ and to civil servants of all ranks;⁵⁴ the law on abnormal adult offenders⁵⁵ and on minors;⁵⁶ the principles of special legislation in varying fields of law and administration, such as those on fiscal and economic matters⁵⁷ and commercial and maritime ones;⁵⁸ all these have been included in their proper place. Thus, all the essentials of punitive law are henceforth to be found in the Code. Each field has the dispositions proper to it, but is at the same time attached to the general dispositions on application which give to the whole its character and its unity. It has, consequently, been possible to abolish the multiplicity of differing laws whose principles are often disconnected or contradictory. These turn the penal law of a number of countries into an unknown and unknowable territory, full of traps for the uninitiated, thus making the classic principle of "Error juris nocet" ridiculous and even inequitable.

It has thus been possible to bring the law of many "Proclamations" under a single and coordinated whole. The applicable principles and penalties have been made clear (Articles 354 and 355, 733), thus permitting the Proclamations merely to refer to them in a way both certain and uniform despite the variety of the contents of legislation having to regulate the most diverse and sometimes the most rapidly changing things found in the evolution of the needs and conditions of a country in the full flood of progress and growth. There is not the slightest reason for diversifying and separating what can be unified when one has the good fortune to be able to establish modern codes at a single bound without being tied to a more or less ossified system that can scarcely be touched without shaking the whole structure.

In particular, there was no good reason for maintaining the distinction between general or ordinary law and military or special law, the nature of one in no way differing from the other. The increasingly pronounced tendency to bring them together, and, for instance, the absolute identity of so many of the provisions of the Swiss Military Code of 1927 and the ordinary Penal Code of 1937, strikingly demonstrated this and seemed to us to be decisive. What is natural, just and necessary is, on the one hand, to take account in the Code of purely military offences; this can be done in the same way as with economic offences, offences against the State, or offences committed by or against civil servants. A special title, as has been seen, can do the job easily and exhaustively, and the Ethiopian Code has therefore followed, in this respect, the example of the Yugoslav Code of 1951. On the other hand, it is enough to take account, in the ordinary dispositions of the Code,

52. Book **M**, Title **M**, Articles 296 to 348, and Articles 706, 710 and 747 to 749 (petty Offences).

53. Articles 349 to 353, and 750 (Petty Offences).

54. Book IV, Title **M**, Articles 410 to 437, and Articles 751 to 762 (Petty Offences).

55. Book **N**, Title I, Article 48 et seq., and Articles 133 to 137; Articles 696, 706 and 709.

56. Articles 52 to 56, Principles; and Articles 161 to 182, Application.

57. Book **M**, Title IV, Articles 354 to 365, and Articles 741 to 746 (petty Offences).

58. Book VI, Title II, Article 671 et seq., and Articles 817 to 820 (petty Offences).

of the particular necessities of the army and military life; this also can be easily accomplished by a few dispositions, both in the General Part⁵⁹ and in the Special Part.⁶⁰

II. THE RECONCILIATION OF TRADITION AND PROGRESS

The preceding commentary is enough to indicate the novelty of the Ethiopian Penal Code; 'it is no less true that this Code rests on the age-long tradition which we have recalled, and could not entirely break with it without running the risk of imbalance or some greater upset. These could have unfortunate results quite opposed to the beneficial ends which the Code was designed to serve. The first essential of a piece of legislation, however great its innovations, is to be applicable and not to run contrary to the convictions of those for whom it is made. As long ago as the *Esprit des lois*, Montesquieu made this observation; and the members of the Legislative Commission, who well knew the nature and requirements of the country, were constantly guided by this just concern as well as by the standard of what their profound conception of justice and national utility could accept.

Although the Code set itself firmly in the path of the "new concepts," noted in the Imperial Preface, in order to attain the ends, of the new criminal policy, it did not and could not sacrifice the idea deeply ingrained in the Ethiopian mind and tradition of criminal fault and deterrent and expiatory punishment, simply because of the principles of social readaptation and the tendency to make the law systematically milder. A firm and admonitory penal law is essential in a vast Empire, all at once very old and very new, which until now has been governed by penal institutions whose basic concepts have, to a large extent, been those of its ancient pastoral and martial society and where the prerequisites of public order and general protection are still far ahead of the need for psychological examination and individual reformation. Within this law, in addition, exemplary punishment can become a means to "resocialization," an instrument for the maintenance of, or reintegration into the framework of normal social life. The new Code could not ignore these considerations and abandon, almost without any transition, the spirit and principles which, equally, still form, in a more or less latent manner, the very bases of all of our classical codes of expiation and utility. This is why its foundation remains the penal punishment of offences in cases where a general warning of the dangers of breaking the law has not been enough to deter the offender. At the same time, of course, it does not exclude the ends, set forth by the policy of order and progress for which the penal law is surety, of correction, improvement, treatment, and where necessary, physical elimination. The Code clearly sets forth the principle, and dogmatically defines its position in its very first line (Article 1).

59. This will be the case especially in dealing with the scope of application of the law of the country to members of the Armed Forces abroad (Article 15); the legality of actions forming a normal part of military functions (Article 64 (a)); the division of responsibility in the event of the giving of a criminal order by a superior, and its execution (Articles 69 and 70); the state of necessity regarding the maintenance of military discipline and obedience in certain serious cases (Article 73); military regulations regarding punishments with deprivation of liberty (Article 113 for imprisonment, and Article 706 (I), for arrest); the punishment of execution by shooting (Article 116 (I), para.2); and the secondary penalties of reduction in rank and dismissal from the armed forces (Article 126).
60. In cases of forgery and suppression of military documents (Articles 387 and 389); breaches of military secrecy (Article 404); escape of prisoners of war and military internees (Article 457); theft committed by a member of the armed forces against the person with whom he is lodged or billeted, against his fellows or superiors, or against the army. Article 635 (2) (a); or breach of trust or misappropriation committed against the military organization or the armed forces, Article 642 (d).

In the Ethiopian context it would in particular have been an inconceivable mistake, and even an impossibility, to abolish the death penalty at the present time. It is not only necessary for social protection, but is based on the very deepest feelings of the Ethiopian people for justice and for atonement: the destruction of life, the highest achievement of the Creator, can only be paid for by the sacrifice of the life of the guilty person. As in the Christian European system of the Middle Ages, death is always a necessary condition for the pardon and salvation of the sinner, and also for expiation for the evil which he has committed; it is accepted and approved by all, and in the first place by the criminal who has deserved it, and is carried out in a dignified atmosphere quite different from that of our former executions with the axe or the guillotine." Corporeal punishment (flogging), whose abolition was already envisaged by the Code of 1930, is another example of the conflict between tradition and ideas concerning punishments. It can be regarded as a "barbarous" institution, contrary to presently accepted ideas about legal progress and respect for human dignity whose demoralizing nature must make us react from it; but it is no less possible to regard it as a useful institution among a proud and courageous people who are afraid not of suffering but of loss of respect, and who would approve of it, precisely because of its ethical implications in cases involving villainy, baseness or cynical brutality by the offender. After a great deal of hesitation and discussion, it was this traditional consideration that eventually carried the day before Parliament when a majority of the Commission had previously been in favour of abolition. But while the Code of 1957 retains capital punishment always subject to Imperial confirmation—with flogging as a secondary punishment, it has naturally taken great care in regulating the conditions which provide both for the limitation of the cases in which the court can impose them and for their execution under decent and humane conditions (Articles 116 to 119 for the death penalty and the possibility of its commutation, Article 120(A) for flogging);⁶²

Ethiopian tradition is also evident in the field of pecuniary punishment especially in the confiscation of property, to a limited extent, in the case of serious crimes against the Sovereign and the State (Article 97), and in the provisions for the payment of compensation for damage caused to the injured party. Here, it was necessary to take account of the ancient private payment of "blood money," or pecuniary reparation, the principle of which has continued down to the present day. These passages show how the transition from customary law to modern law has been carried out, and how a fundamental concept of justice can be reformulated while retaining general acceptance. The limits set on confiscation, in order to safeguard the means of subsistence of the offender and his family, and to prevent the least encroachment on the personal goods of an innocent person, have been taken directly from custom as confirmed by the written law (for these were already present in Articles 25 to 39 of the Code of 1930). They are characteristic of the sense of equity which dominates traditional justice, and of the advantages, even for the progress of modern law, which may sometimes be gained from the inspiration of ancient solutions.

61. We have had the opportunity to make our views on this subject very clear in our study: *Vers un nouveau droit penal ethiopien, Revue internationale de criminologie et de police technique*, 1954, Pi 270 et seq., and to return to it in a communication addressed on 9 April 1955 from Addis Ababa to the Tribune de Geneve, with the title: *Le veritable esprit de la codification penale ethiopienne*, following an article in this newspaper reporting the codification project beneath the grossly misleading headline: *Au pied des gibets ethiopiens*.

62. This exceptional form of numbering is the result of the fact that the provision, at first abolished, was restored to the Code by Parliament when there was no longer time to change the whole enumeration system.

The same can be said of several provisions regulating the principle, the extent and the punishment of individual guilt. Taking into consideration involuntary mistakes or excusable ignorance of the law (Article 7S); lack of intelligence or understanding, previous good conduct, lofty motive or sincere conviction, or repentance immediately shown by the offender as extenuating circumstances (Article 79); and perfidy and base motive, or the abuse of a position of power or privilege as aggravating circumstances (Article 8I), are taken directly from Ethiopian practice already sanctioned by law in the Code of 1930 (Article 44 et seq.), but have been given the more abstract and general form suited to a modern system of law.

It was in the same spirit of adaptation to Ethiopian needs and customs that the draft retained the old and still active principle of collective responsibility for certain crimes of a tribal or anonymous nature (such as raids or homicide committed by nomads or in outlying and still primitive areas). It goes without saying that this formed part of a juridical system in which shades of responsibility were taken into account, and which was inspired by the most modern principles, notably those of international penal law (Articles 52 to 55 of the draft), with a corresponding series of appropriate penalties (Articles 174 to 181). We saw in this one of the most original contributions of the new law, resting on a custom whose practical and juridical justification was incontestable, which it was particularly valuable to confirm in a reformulated form. These provisions, however, had to be removed from the final text since they were inconsistent with the principle of exclusively personal responsibility guaranteed by Article 54 of the Revised Constitution of 1955.

Finally, in a number of other respects it was not possible to go "too fast" or introduce innovations that were too daring and perhaps too risky, which prudence advised against attempting in a country that is opening up in the fields of criminological and social sciences, and particularly in criminal psychopathy, psychology and pedagogy.

The Code showed itself to be extremely progressive in going so far as to accept the principles and the different measures which, after the examples of the Swiss Code (Article II et seq.) and a number of other modern codes, regulate the problem of limited responsibility (Article 49), and its legal and judicial treatment in a manner that is half restrictive and half therapeutic and protective (Articles 134 to 137). In Western countries where the system is applied and is the subject of constant observation and study, one can naturally argue the question whether it is really suitable, in such cases, to combine the "punishment" for the proved partial guilt (which punishment is mitigated because of the reduced responsibility) with the curative "measure" or internment for the deficiency or the biopsychological trouble which has reduced the responsibility. The International Conference on Penal Law at Rome in 1953 (before the drawing up of the Ethiopian draft) decided, after sharp controversy and by a simple majority, that this combination should be avoided and thus that the judge should preferably conclude in favour of the "measure" alone without any punishment. But no recent legislation or reform has gone this far, and although we consider the system to be now outdated, being based on a fiction and not on criminological reality,⁶³ it is clear that one could not introduce, in a country still seeking its modern form and institutions, a revolution whose consequences were so great and which presupposed a highly developed system of psychiatrists, penologists, specialized judges and special establishments that only a few rare countries can gather together.

In the same way, we do not feel that the system (Article 181) governing the "young adult" in the "intermediary period" is very rational and think it capable of improvement.

63. Graven, *Le rôle et les pouvoirs du juge pénal par rapport à l'expert médical en matière de responsabilité*, *Revue pénale suisse*, speci-I number in honour of Professor Germann, 1959, p. 265.

THE PENAL CODE OF THE EMPIRE OF ETHIOPIA

It is the same as in the Swiss Code (Article 100), and the period is abstractly defined as that between his "criminal majority" and his absolute or "legal majority". The system provides for the application of the principles and penalties applicable to an adult, with the possibility of mitigating the latter, instead of providing for him a strengthening system of education and treatment. Nevertheless, here again it is not for the Ethiopian legislator to provide the world with an example of reforms that are still in controversy everywhere. With the present state of the law, he has already made satisfactory progress in at least giving to the judge the ability to choose between this system and the measures applicable to minors when the offender "is undeveloped physically or mentally for his age or did not commit a serious offence and, according to expert opinion, still seems amenable to curative, educational or corrective measures provided in respect to young offenders" (Article 182).⁶⁴

The heritage of the past and the taking into account of Ethiopian traditions and necessities naturally also affects quite a number of the provisions of the Special Part. There are the provisions on the protection of the Sovereign, "Elect of God," and of the Solomonic Dynasty, which is woven into the history of the country, and has been one with it through the centuries (Article 248 et seq.). Again, one finds, in fields of differing importance, significant provisions on the repression of illicit traffic in precious metals and minerals (Articles 358 and 741), the protection of historical and natural riches, and the flora and fauna (Articles 803 and 804). The legislator has also taken account of customs and circumstances in proclaiming the severe provisions on abduction, enslavement and maintenance in slavery (Articles 558 et seq., and 565), and the more flexible provisions on adultery, concubinage and bigamy (Articles 616 to 618). Similar reflections of the life of the country are found in the many articles on the spreading of epidemics and epizootic diseases, contamination of water and pasture land, sources of the country's wealth, and creation of states of famine or distress (Articles 503 et seq., and 509), as well as damage to property illicitly caused by herds or flocks allowed to stray in forests or pasture land (Article 649). They are found again in the punishment of injuries to health caused by philtres, spells or similar means (Article 516), the activities of magicians or "sorcerers," with the exception of healers worthy of confidence, whose experience is recognized by the community to which they belong, Article 518(4), or the exploitation of public credulity by soothsayers and those who call upon spirits or indicate means for finding a treasure (Article 815). The regulation of home arrest (Article 705), and the provisions for policing at night in times of curfew or restrictions on traffic (Article 780) are also directly inspired by local conditions.

In retaining such crimes, the Code has naturally always given itself the task of also "rethinking" or "rejuvenating" them in their adaptation to modern conditions, and in integrating them logically and inconspicuously into the whole work, laying down a penalty in accordance with their importance to the life and interests of the nation.

64. Cf. our views in *Revue internationale de criminologie et de police technique*, editorial note regarding an article on the juvenile judge, Bibot, 1959, p. 113. It is known that the International Conference on Social Defence in August 1958 at Stockholm discussed just this same problem of young adults; cf. on this subject the explanation of M. Lopez Rey, head of the U.N.O. Section of Social Defence, *ibid.*, 1959, p. 3. The Swiss report on this point, by Dr. Chesni of Geneva, proposed an increased flexibility in age classes, and the solution adopted in the Ethiopian Penal Code. This is in effect the solution which the Commission on Revision of the Swiss Penal Code is also at present proposing, cf. *Germann, La révision actuelle du Code pénal suisse, Revue de Science criminelle et de droit pénal comparé*, 1958, p. 799 et seq. It is still insufficient.

III. THE NEW SPIRIT AND CHARACTERISTICS

A number of legal provisions referred to above have already shown what the new spirit is that animates the new Code. It is now necessary to examine it rather more closely with the help of some provisions taken both from the General Part and from the Special Part.

The fundamental maintenance of deterrent and exemplary punishment has not prevented the affirmation of the modern methods, perhaps to a greater degree than in any other Code now in force, which have seemed most useful for the prevention of offences, the rehabilitation of those criminals who are able to mend their ways, and the protection of society. The Code has not done this at random, in an indecisive or fragmentary way; it has done so systematically, in the awareness that the profoundest indication of the character of modern penal law is, perhaps, not the part which is purely "penal;" or repressive in the narrow sense of the word, as much as its whole "social" outlook, and the preventive or corrective measures which it is able to offer to the judge who is better informed than others about the real causes and rational treatment of crime. A complete system of "measures" and penalties and a clearly defined general tendency, will best accomplish this goal.⁶⁵

Contrary to the majority of Codes, which define neither their ends nor the general spirit that inspires them and must govern their application; the Ethiopian legislator has believed in giving the judge the precise directions which illuminate the Code, and should guide him in a task which is so new for him and to which he is so unaccustomed. The penalties and other "measures" provided "must be applied 'in accordance with the spirit of this Code so as to achieve the purpose it has in view' (Article 85, para. 1), that is to say, the general: prevention of offences, the punishment and reform of offenders, and protection against the commission of further offences (Article 1); their application "shall always be in' keeping with the respect due to human dignity" (Article 85, para.2). Its punishments must not be exclusively "afflictive" nor systematically "dishonouring," for that would, be to nullify its end from the very beginning.

The penalty which is imposed in each case must take into account the degree of individual guilt, bearing in mind the more or less dangerous character of the offender, his background, motives and purpose, his personal situation and degree of education, as well as the gravity of his action and the circumstances under which it was carried out (Article 86): this is to say that individualization is an obligation and the very foundation of every judicial decision."

The secondary penalties and the various measures for prevention and protection have been systematically developed to meet the ends of the new criminal policy. They can be applied by the court, in conjunction with the principal punishment, whenever the general legal conditions for them are realized and they seem appropriate in the individual case to attain the particular result repression, protection/prevention, education or treatment for which each of them is intended; it is not necessary for an article of the Special Part to make specific provision therefor (Articles 120 and 138). The application of the system is certainly fairly delicate, since it presupposes that judges will show awareness of its effects, knowledge of the meaning of the law, ability in its use, and iri-

65. For the overall-picture, see Graven, *De la mise en oeuvre des idées de la criminologie moderne dans la législation positive*, a paper at the VIth International Congress on Criminology at Lausanne, based on a comparative study of Swiss and Ethiopian law. Spanish translation published in *Anuario de derecho penal*, Madrid, 1958, No.3, pp. 473-506.

66. On this subject, cf; our paper on *La personnalité du délinquant: dans le Code pénal suisse et le Code pénal éthiopien*, Lecture at the International Faculty of Comparative-Law"Luxemburg, March 1959.

sight in its pronouncement: but are these not the conditions of all individualization, to the exigencies of which all judicial action must in fact respond ?

Within this general framework, the various penalties have all been regulated in a spirit of innovation.

Fines are always related to the position and resources of the guilty person, bearing in mind his income, the necessary expenses due to his family and his age and, of course, the seriousness of his offence (Article 88). They are organized into a whole system of recovery and suspended execution, graded and extended as need arises by means of suitable guarantees (Articles 90 to 96). The intention is to make them at once profitable, effective and just, while taking account of the economic conditions of the country. We have already mentioned the punishment of compulsory labour with deduction of wages to the benefit of the State, which may be either at liberty or with restrictions (Articles 102 and 103). This punishment, which is both original and in the spirit of the times, will allow at the same time, the achievement of works in the general interest, the discontinuance of short terms of imprisonment, and the conversion of fines, when they cannot be paid despite the facilities allowed, into compulsory labour rather than ordinary imprisonment (Article 92). Penalties entailing loss of liberty (Article 105 et seq.) are organized in accordance with a progressive and corrective system in which compulsory labour, education and spiritual assistance are to be assured (Articles 110 to 112). These two aspects of the system should, at the same time, meet the ends of protection and reform, taking account, not of the more or less general theoretical characteristics, but of the degree of actual gravity of the offence for which the punishment is given, and the potential danger in the character of the offender which must be guarded against. Articles 105(1) and 107(1). Inveterate offenders are removed from the scene for an indefinite period of time by interment (Article 128 et seq.), while irresponsible, abnormal and mentally deficient ones are accorded the curative or protective measures best suited to them (Article 133 et seq.).

Arrangements are made for suspension, whether it be for suspension of pronouncement or the penalty, suspended sentence (Article 195), or suspension of enforcement of the penalty (Article 196),⁶⁷ whenever the gravity of the particular offence does not prevent it, when it seems to be called for or when the judge has "a reasoned conviction" that it will dissuade the offender from further offences. This is its very purpose, and involves both an enquiry when necessary (Article 199), and appropriate "conditions of control" laid down by law (Articles 201 to 203). In order to prevent uncertainty and abuse, it is made clear that the grant of a suspension implies "an appeal to the cooperation of the offender for his own reform", and that it can be revoked whenever the circumstances show this confidence has been misplaced (Article 194); In the same way conditional release from a penal institution after a certain time, in cases of good conduct and when the outlook is favourable (Articles 207 and 210), is applicable throughout the Code. It too must be expressly "regarded as a means of reform and social reinstatement, forming part of the progressive regime of enforcement" (Article 206). Like suspension and reinstatement, which also must always be deserved (Article 242 et seq.), it is thus an integral part of the general system, and involves the reparation, as far as possible, of the damage caused by the offence; this is the first indication of wellmeaning and the spirit of reform.

Minors are under the responsibility of their family, guardian or scholastic authorities until the age of nine. Thereafter; a system of educational, curative or disciplinary

67. This is the system extolled by the thesis of R. Berger, *Le système de probation anglais et le sursis continental*, Geneva, 1953, as well as by ourselves: Graven, *Le système suisse du sursis conditionnel*, *Recueil de travaux* of the Geneva Faculty of Law, 1952, Conclusion, p. 105; and *Le sens du sursis conditionnel et son développement*, *Revue pénale suisse*, Special Number in honour of Professor Thorma.m., 1954. No.3, sketch of a fully evolved system, p.291 et seq.

measures suited to their age and condition is applied to them; these include reprimand, school arrest, supervised education and, where necessary, corporeal punishment (Article 172); these "measures," properly so-called, being modifiable by the judge according to the circumstances (Articles 161 et seq., 170 et seq.). These measures are applied until the age of penal majority, which has been fixed, taking account of the conditions of development of the country, at fifteen, or, when the underdeveloped physical or mental condition of the young offender warrants it, until the full adult age of eighteen. The suspension of sentence and placing on probation can be applied to them at any time (except in very serious cases specially dealt with by Article 173), whenever such a course of action provides a reasonable chance of success. There may even be a deliberate abstention from judicial action when it is justified in cases of minor offences (Article 174). Finally, the measures and penalties imposed upon young offenders shall not, except in very serious cases, affect their civil rights, so as not to obstruct their reform and future integration into society (Article 177).

The broad system of secondary penalties, preventive and protective measures which is combined with the system of principal punishments has the same clearly reforming and social inspiration. It includes:

- 1) firstly, secondary penalties, such as warning, reprimand, and even the traditional apology, which is still useful and should be used more extensively in a modernized form (Article 121); and the loss of certain civil, honorary, professional or family rights, according to the circumstances (Article 122);
- 2) preventive measures of a material kind, such as the recognizance to be of good behaviour and the confiscation of dangerous articles, even, if need be, before the commission of an offence (Article 139 et seq., and 144);
- 3) measures which restrict or suspend certain activities that have been or could be abused by their author in committing or repeating an offence; these apply in cases similar to those involving the loss of rights, and include the withdrawal of patents, concessions or licences and the prohibition or closing of establishments or undertakings of any kind (Articles 146 and 147);
- 4) measures restricting personal liberty which limit the temptation and the danger of committing crimes, such as prohibition from going to certain places, residing in or the obligation to reside in specified areas, expulsion, or the withdrawal of official papers for a specified period (Articles 149 to 154);
- 5) finally, informative measures designed to provide a warning or protection against further offences, such as the notification of the sentence to the competent civil, administrative or military authorities, the publication of the judgment when the public interest or legitimate private interests so require, and entry in the police records, the necessary guarantees being provided that this should be a reliable and necessary source of information on criminal antecedents for all the authorities justified in knowing them, without becoming a possibly insurmountable obstacle to the desirable reinstatement of the convicted person by their communication, as the law expressly provides, to third parties not having a justifiable interest in seeing them (Article 160).

The simple enumeration of these different steps, ordered and systematized in accordance with their overall purpose, seems to be enough to indicate their progressive character.

A brief look at the Special Part of the Code, such as we have already carried out, will provide still further conviction on this score. A very large number of provisions, and often entire chapters, bear witness to this character.

Following the logical order of the Code, it is appropriate to draw attention first to the innovation, beside the development of the law dealing with national defence (Articles 260 et seq.) which is perfectly natural in a country of military traditions and honour such as Ethiopia, of incorporating the whole new field of offences against the law of nations boldly into the national law, in order to guarantee the effectiveness of its provisions (Book III, Title II, Articles 281 to 295). These are infractions of the humanitarian conventions of The Hague and Geneva, laid down more systematically and completely than did the Swiss Military Penal Code revised by the law of 21 December, 1950, and the Yugoslav Military Penal Code revised on 27 February 1951, or again certain special laws like those of the Netherlands of July 1952 and May 1954, after the Diplomatic Conference at Geneva on the Red Cross Conventions in 1949.⁶⁸ In this realm, the Ethiopian Code has really given an example which places it at the head of the laws of the World: these offences against international law are all regulated and punished in accordance with the ordinary principles of the law of the country.

Innovations just as great appear in the whole system of offences committed in or against the administration of justice (Articles ~38 to 459), of which only a few are provided for in the classic Codes; and against the exercise of the rights of the people (Articles 460 to 470), which are usually covered by special laws: extensive protection of these was desired by the Revised Constitution. A whole Title also brings together systematically, from the point of view of the public interest, breaches of military, official, professional, scientific and industrial secrecy (Articles 404 to 409); further titles bring together offences against law and order and breaches of the peace (Articles 471 to 487), and against public safety and communications (Articles 488 to 502), going far beyond traditional offences alone, and to some extent adding a whole new social section to the old bipartite division between offences against the state on the one hand, and offences against individuals and property on the other. This concern for protection of the general interest on the part of a country which is as yet little developed technically and industrially, and that is anxious to create the conditions most suitable for progress, is found in provisions like those regulating and punishing the culpable infringement of building rules, the removal or culpable omission of protective apparatus or devices in public or private undertakings (Articles 495 and 496), the endangering of installations, communications and means of transport by land, sea and air (Articles 499 and 500), the guarantee of the freedom of movement and freedom to work (Articles 569 and 570), and the punishment of damage deliberately caused to machinery, installations, plantations, or public utilities essential to the national interest. Article 654(b).

The same can be said of the fields of hygiene and public health, the protection of the family and young people, where lies the vital strength of the nation, and protection against economic and commercial offences which are bound to proliferate with new developments. If to govern is to anticipate, it follows that it is also to legislate in good time. Consequently, the exercise of the medical and public health professions, where almost all modern conditions are still to be created, has been regulated with care (Articles 518 to 520). Provisions have been made in advance against the danger of obscene or indecent publications and performances, the risk of corrupting youth by appeals to brutal, bloodthirsty, erotic and antisocial instincts, and those actions which disrupt the family, since this is unfortunately one of the greatest manifestations of the conquest by western "civilization" of those

68. On this subject, see Graven, *La repression penale des infractions aux conventions de Geneve*, in *Revue internationale de criminologie et police technique*, 1956, No.4, p. 251 et seq. Belgium has prepared a "draft law" (ideal law), published in February 1956, regarding the punishment of standard offences against the Geneva Conventions. In Germany, a revision similar to those in Switzerland and Belgium is under study.

countries which it regards as underdeveloped, and the violation of the duty of parents and guardians to bring up children has likewise been made punishable (Article 626). It has also been necessary to foresee the need for definite punishment of the drawing of cheques without cover' and misrepresentation in insurance (Articles 657 and 659); mismanagement of private interests, incitement for another's advantage to speculation or to the carrying out of prejudicial assignments by taking advantage of a minor or of a person's carelessness, confidence' or manifest business inexperience (Articles 663 to 666); unfair competition, infringement of industrial and commercial marks, and literary or artistic copyright (Articles 673 to 676);⁶⁹ and the illicit obtaining of votes or fraudulent obtaining of a composition in matters of bankruptcy (Articles 687 and 688). Finally, the provisions dealing with offences committed by or against corporate bodies should not be neglected, considering the great uncertainty prevailing in this field '(Article' 574, offences against' honour, and Article 689, offences in the management of a body corporate).

Such provisions are also continued in the Code of Petty Offences, with adequate penalties attached to them. A whole series of provisions, adapted to modern life has been provided in addition to the classic petty offences. There is, for instance, the use of expired or, falsified transport titles (Article 737); the commission of fraud in official competitions for the purpose of obtaining a certificate of professional capacity, a diploma or a degree, and the illicit use of documents of this kind (Article 738); or the many provisions on the supervision of theatrical performances.. entertainment and' public places (Articles 776 and 782), of buildings, communications; explosives and dangerous substances (Articles 781, 783 and 784), of public health and hygiene, drinks, toxic substances, other commodities, and so on (Article, 785 et seq.).

PART THREE CONCLUSION

One sees, then" that these are all the features of evolved contemporary life which the Code, of 1957 incorporates and protects, along-side the traditional features which are common to every Code. In the overall method, as in the detail of the provisions, the Ethiopian legislator has made every effort to construct a complete edifice, "une maison nouvelle" as the authors of the Swiss Penal Code of 1937 put it for their part, where one can find order and peace, security and progress, united in a single whole.

May the application of the Code attain this end and confirm the hopes placed in this instrument which is very new and doubtless very bold for the country and the conditions under which' its effects may be felt! No' one blinds himself to the' difficulties, and as we have noted; His Majesty Emperor Haile Selassie, the Legislator and Renewer of Ethiopia, has, with the lofty sense of His' duty and His mission and the faith in God and the love of His people which are the essential 'elements of His character,"? assumed the responsibility for this work which really-constitutes-a-peaceful revolution. We have dealt elsewhere

69. This again is an expression of the Ethiopian legislator's desire not to scatter penal provisions through innumerable special laws, but to make sure of the overall picture and the unity of principles and penalties in the Code which is known and used by everyone.

70. Every act and speech of the Emperor reveals this, and the observations of Himself and His reign, for those who have the privilege of undertaking it, are convincing. It is enough to re-read the Preface to, the Penal Code of 1930, the Decree promulgating the Constitution of 1931 and the speech on its signature before the diplomatic corps and assembled bodies (cf. Gingold Duprey; op.cit., pp. 79 to 84), as well as the' speech from the Throne, of which a few extracts are given in footnotes below, on the occasion of the solemn proclamation of the Revised Constitution and the new legislative' session in November 1955, *Bulletin du Jubile imperial*, Paris, No. 34, p. 11 et seq.

with the parallel measures taken to ensure the development of education, the formation of 'elites, the recruitment of qualified judges and magistrates, and the reorganization of the various courts; and it is therefore unnecessary to return to these subjects in this conclusion. As we said in examining, as indeed we should, the prospects for the future, "when the legislators have finished their task, it will be for those who put it into effect to take up theirs in order to ensure the real success of this historic enterprise of the modernization of the legal, judicial and penological system of a country which, through the centuries, has retained the most ancient law and institutions in the world". This task of putting it into-effect will not be the less difficult of the two. One can imagine the problems, personal and institutional, which, as one might put it in a striking summing up of this enterprise, bestride the transition from the Code of Justinian or-Constantine or from the Code of the Emperor Zara Yakob to the Code of the modern Empire of Haile Selassie." This enterprise of patience, delicacy and courageous perseverance-is under way.⁷² We have faith in its success. His Majesty Haile Selassie Lgaugedits importance in saying to the Codification Commission, at its inauguration in March 1954: "We pray the Almighty to see fit to spare Us long enough to carry into effect this supreme accomplishment of Our life, as a monument for the generations waiting impatiently on the threshold of existence." And He gauged its decisive advantages for the future of His country, of which we never lost sight throughout the long and difficult but exciting work of drafting,⁷³ in concluding the Preface to the new Penal Code of 1957 with these words of serene confidence: "We are certain that with the aid of the Almighty, Fountain of Justice! and Source of all wisdom and benefits, this Code will contribute to the welfare and progress of Our beloved subjects of today and, of the future."

71. a. our article, *Vers un nouveau droit penal ethiopien*, op.cit., 1954, p. 276 et seq. We have, in particular, taken note of the results achieved in the creation of educated elites, especially of qualified lawyers, by the creation of the University College (with a School of Law), inaugurated on 27 February 1951, and by the giving of many scholarships to undergraduates to carry out and complete their university studies abroad.
72. The speech before Parliament of 4 November 1955, on the Silver Jubilee of the Coronation, gives most interesting details on the extent and results of this balance sheet on twenty-five years (*Bulletin*, op.cit., p.11 et seq.). The number of hospitals and clinics in the whole of Ethiopia was only 48 in the year of the Coronation, and had risen to 240 by the Jubilee in 1955; efforts in the fields of public health and hygiene have brought about a noticeable increase in the standard of living, a reduction in infant mortality, and a general increase in the population. There were thirty-six times more schools in 1955 than in 1930. Exports and imports had quadrupled since 1946; with coffee alone (the principal object of export with oilseeds and skins), the value of the crop exported had increased more than tenfold during the twentyfive years of the reign. The annual national budget, less than five million Ethiopian dollars before the war, was more than a hundred million in 1954; money in circulation had risen from eighty million dollars in 1946 to over two hundred and twenty million in 1954, and the gold reserves had increased by twenty times in the same period. The general development naturally had repercussions on that of judicial affairs and the courts: in the previous twelve years, the number of courts, including the moslem courts or *Sharias*, had increased from 182 to 593, without counting the numerous minor local courts (known as *Mektl Woredas*). The rest of the speech deals with the new duties and the new national responsibilities which this favourable state of affairs involves.
73. His Majesty Haile Selassie paid a fine tribute to the European jurists, called upon to "codify, under His direct and constant supervision and in the light of the ancient traditions of Ethiopia and her present and future needs, the civil, penal, commercial and maritime laws of the Empire," in referring to the work undertaken and already realized under His direction and with His constant encouragement had been "gigantic." His Majesty concluded: "We are confident of reaping in the future the positive results of all of this work which has been carried out for the well-being of Our people," which is, as He said elsewhere, "the sole ideal of Our life," since "there can be no other justification for a government, no matter what its form"
74. The imperial speech also dwelt on the field which is of special interest to us, that being the capital importance attached by the Revised Constitution of 1955 to "respect for human rights and fundamental liberties". The chapter devoted to them has no fewer than twenty-nine articles, "each of which

has a precedent, either in Ethiopian tradition, or in constitutions firmly established elsewhere;" they amount to the principles "adopted for the protection of individual rights in the most advanced countries of the world." Thus, no one shall be denied the equal protection of the laws, there shall be no discrimination among Ethiopian subjects with respect to the enjoyment of all civil rights, and so on. In the field of penal law, the Constitution has confirmed that every person accused of a crime shall be presumed to be innocent until proved guilty, and that no one shall be imprisoned for debt, except in case of legally proved fraud. The Constitution also establishes, "in contrast to many countries of the world, the right of any inhabitant of the Empire to bring suit against the government, any ministry, department or other instrumentality thereof, for wrongful acts resulting in substantial damage;" it recognises that "everyone in the Empire shall have the right to present petitions to the Emperor", and it stipulates that not only the courts but the Sovereign himself are at all times obliged to ensure and protect these human rights. The Emperor concluded:

"We shall always be ready to take positive action to ensure respect for these rights by every organ and every official of the government. Thus, the humblest subject of the Empire, the poorest-as well as the richest, and even the guilty person in prison, possess at all times the assurance that the Sovereign is keeping incessant watch for the protection of his rights and fundamental liberties." This, in a nutshell, is the spirit of the great renovation and codification of the laws of Ethiopia

በዐዋጅ ፡ የወጣ ፡ ሕግ ፡ ትርጉም ፡ (ፍች) በኢትዮጵያ * ፡

ከፕሮፌሰር ፡ ጆርጅ ፡ ክሸፍኖቪች ፡

በቀዳማዊ ፡ ኅይለ ፡ ሥላሴ ፡ ዩኒቨርሲቲ ፡ የሕግ ፡ ክፍል ።

፩ ፡ መግቢያ ።

የዚህ ፡ ጽሑፍ ፡ ዐላማ ፡ አንደኛ ፡ በኢትዮጵያ ፡ ውስጥ ፡ የሕግን ፡ ጠቅላላ መገኘት መሪያ ፡ ደረጃ ፡ አተረጎጦም ፡ ችግሮችን ፡ ላንባቢዎቹ ፡ ለማስተዋወቅ ፤ ሹለተኛም ፡ ከኢትዮጵያዊው ፡ ፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ጽሑፎች ፡ የውሎችን ፡ አነሳስ ፡ (አቋም) ከሚዳኙት ፡ ሕጎች ፡ ተለይተውና ፡ ጎልተው ፡ የሚወጡን ፡ አንዳንድ ፡ ሕጋዊ ፡ ፍች ፡ ደንቦችን ፡ ለማመንጨት ፡ ነው ።

ቀላልና ፡ ቀጥ ፡ ወዳሉት ፡ አነጋገሮች ፡ ሲወርድ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ አፈታት ፡ ጣጣ ፡ ሹለት ፡ መሠረታዊ ፡ ጥያቄዎችን ፡ ያስከትላል ፤- አንደኛው ፡ ሕጎችን ፡ ማን ፡ ይተርጉም ? ሲኾን ፤ ሹለተኛው ፡ ሕጎችን ፡ እንዴት ፡ አድርጎ ፡ ይተረጎማል ? ነው ። እንግዲህ ፡ በዚህ ፡ ቅደም-ተከተል ፡ መልክ ፡ እንተቻለን ።

፪ ፡ ሕጎችን ፡ ማን ፡ ያፍታል ፡ (ይተርጎም) ?

“በተራው ፡ ኑሮ ፡ ሊገባኸ ፡ የማይችለውን ፡ እንዴት ፡ ሲናገርኸ ፡ ምን ፡ ማለት ፡ መፈለጉን ፡ በበለጥ ፡ አፍታቶና ፡ አብራርቶ ፡ እንዲያስረዳኸ ፡ ትጠይቀዋለኸ ። በታወጁ ፡ ሕጎች ፡ [በጠቅላላው ፡ ሕጎች] ላይ ፡ ... ይህን ፡ ለማድረግ ፡ አይቻልም ።”¹

ታዲያ ፡ ጥቂት ፡ በሚያጠግብ ፡ መልክ ፡ እንኳ ፡ ቢኾን ፡ ሕጎችን ፡ እንዲያስረዳን ፡ ፈታችንን ፡ ወደ ፡ ማን ፡ እንመልስ ? ምሁሩ ፡ ዳኛው ፡ ወይም ፡ በተለየ ፡ ሕጋዊው ፡ (ሌጂስላቲቭ) ፤- (1) በአብነታዊ ፡ ትምህርት ፡ (ዶክትሪናል) ፡ ፍችአቸው ፡ ምሁራን ፡

* በዚህ ፡ ጽሑፍ ፡ ውስጥ ፡ ከየገጹ ፡ ግርጌ ፡ በሚታተተው ፡ የሚያገለግሉ ፡ ሕጽራታሎች ፡ የሚከተሉት ፡ ናቸው ፡-

ፕላንዮል — ከፕላንዮል ፡ በፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ላይ ፡ የተዘጋጀው ፡ ሥነ ፡ ጽሑፍ ፡ ፲፪ኛው ፡ እትም ፡ በሉዚያና ፡ መንግሥት ፡ (ግዛት) ሕግ ፡ ኢንስቲትዩት ፡ የተተረጎመው ፡ (1959) ፡ ሹሎም ፡ ፩ ፡ ፩ ፡ ቀ፡ 199-225 ።

ዊሊያምስ—ክጅ. ዊሊያምስ ፡ ሕጉን ፡ መግር ፡ ፩ኛው ፡ እትም ፡ ሉንዶን ፡ 1954 ፡ ምዕራፍ ፡ ፪ ። ክሸፍኖቪች ፡ ፩—ክጅ. ክሸፍኖቪች ፡ «የኢትዮጵያ ፡ ጥናቶች ፡ መጽሔት ፡ (ጆርናል)» ፡ ቀ፡ ፩ ፡ “የሕግ ፡ ወደ ፡ ልማድ ፡ ዐዲስ ፡ አቀራረብ ።”

ክሸፍኖቪች ፡ ፪—ክጅ. ክሸፍኖቪች ፡ ያው ፡ «የኢትዮጵያ ፡ ሕጋዊ ፡ ትምህርት» ።

ማላባቢያ ፤- በአራት ፡ ግለዘን ፡ ቅንፎች ፡ ውስጥ ፡ ያለው ፡ እኛው ፡ የከተሰናቸውን ፡ የሚያሳዩ ፡ ናቸው ።

¹ ዊሊያምስ ፡ ገጽ ፡ 87 ።

ሊያግባቡን ፡ የሚጣጣሩ ፡ ብቻ ፡ ናቸው ፤ (2) ዳኝነታዊ ፡ (ፍርዳዊ) ትርጉምም ፡ ሕጋዊ ፡ ሥልጣን ፡ የሚኖረው ፡ በሚመለከተው ፡ በቀረበለት ፡ ነገር ፡ ላይ ፡ ኹኖ ፡ ነገሩ ፡ “የተቋረጠ ፡” (የተወሰነ) ፡ ማለት ፡ ልማዳዊ ፡ የኾነ ፡ እንደኾነ ፡ እጅግ ፡ ቢያንስ ፡ ወደ ፊት ፡ በሚቀርቡ ፡ ተመሳሳይ ፡ ጉዳዮች ፡ ላይ ፡ ነባር ፡ ሥልጣን ፡ ይኖረዋል ፤ (3) ሕጉ ጋዊ ፡ (ከፓርላማ ፡ ነቅቶ ፡ የታወጀ) ፍች ፡ ከተገኘ ፡ በርግጡ ፡ በማናቸውም ፡ ነገሮች ፡ ላይ ፡ ኹሉ ፡ ምሉ ፡ ሕጋዊ ፡ ሥልጣን ፡ አለው ። እንግዲህ ፡ አብነታዊውን ፡ ዳኝነታዊ ውንና ፡ ሕጉጋዊውን ፡ ዘይቤ ፡ ተራ ፡ በተራ ፡ እንነጋገርባቸዋለን ።

1. አብነታዊ ፡ (መርሐዊ) ፡ ትምህርት ፡ ትርጉም ።

አብነታዊ ፡ (በትምህርት ፡ የሚሸጋገር) ትርጉም ፡ “በመጻሕፍት ፡ በመጽሔቶች ፡ በትምህርት ፡ ቤት ፡ ክፍል ፡ ውስጥ ፡”² የሚደረገው ፡ ነው ። አብዛኛውን ፡ ጊዜ ፡ እንደ ዚህ ፡ ያለው ፡ የሚከናወነው ፡ የሕግ ፡ ምሁራን ፡ በሕግ ፡ ላይ ፡ ጉባኤ ፡ በሚዘረጉበት ፡ (በሚያስተምሩበት) ወይም ፡ ሕጋዊ ፡ ጽሑፍ ፡ አንቀጾችን ፡ ወይም ፡ የመማሪያ ፡ መጻሕፍትን ፡ በሚጥፋበትና ፡ በሚያዘጋጁበት ፡ ጊዜ ፡ ነው ። እንደዚህ ፡ ያሉት ፡ የሕግ ፡ ጉባኤ ምች ፡ የነገን ፡ ጠበቆች ፡ የሚቀርጹና ፡ የሚያንጹ ፡ ናቸው ። ከዚህ ፡ ሌላ ፡ ከዚያው ፡ ውስጥ ፡ የነቁት ፡ (የተነሡት) አብነታዊ ፡ ፍችዎች ፡ “በፍርድ ፡ ቤት ፡ ውሳኔዎች ፡ ላይ ፡ ተጽዕኖቸውን ፡ ከማስማት ፡ በስተቀር ፡ ሌላ ፡ ጥቅም ፡ የላቸውም”³ ። ይህም ፡ በይበልጥ ፡ ከልሙ ፡ ሊደርስ ፡ የሚችለው ፡ በሕጎችና ፡ በፍርዳዊ ፡ አስተያየቶች ፡ ላይ ፡ አስተያየትን ፡ በመግለጽ ፡ ተመሳሳይና ፡ ተመጣጣኝ ፡ ነገሮችን ፡ የሚያስከትሉ ፡ የሕግ ፡ ጭብጦችን ፡ (ይዘቶችን) በመሰብሰብ ፡ እና ፡ ከተገኙም ፡ ከዳኞች ፡ ውሳኔዎች ፡ ውስጥ ፡ ሊነቁ ፡ የሚችሉ ፡ ተቃራኒ ፡ ሐሳቦችን ፡ አትቶ ፡ በማስታወቅ ፡ ነው ። የኢትዮጵያ ፡ የዳኝነት ፡ ነገሮች ፡ አብዛኛውን ፡ ጊዜ ፡ (በጋዜጣ) ፡ በተች ፡ መግለጫ ፡ የማይነገሩ ፡ ስለኾነ ፡ ለጊዜው ፡ በዚህ ፡ መልክ ፡ ለመነጋገር ፡ ገና ፡ አይቻልም ። በውጭ ፡ አገር ፡ የምሁራን ፡ አስተያየት ፡ መግለጫዎች ፡ ተጽዕኖ ፡ እጅግ ፡ በጣም ፡ ጠንካራ ፡ የሚኾነው ፡ አስተያየታቸው ፡ ተባብሮ ፡ አንድ ፡ ድምፅ ፡ (ኩሙኒስ ፡ አፒሪዮ ፡ ዶክተራም = የሊቃውንት ፡ የአንድነት ፡ አስተያየት) በኾነ ፡ ጊዜ ፡ ስለኾነ ፡ ይኸውም ፡ እንደ ፡ “አብነታዊ ፡ ልምድ” ይቈጠራል ።

2. ፍርዳዊ ፡ (ዳኝነታዊ) ፡ ትርጉም ፡ (ዘይቤ) ።

“ፍርዳዊ ፡ ዘይቤ ፡ ማለት ፡ ነገርን ፡ ለመወሰን ፡ ሲባል ፡ ከፊቱ ፡ አቅርበው ፡ ትርጉሙን ፡ በሚከራከሩበት ፡ ሕግ ፡ ላይ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ከግብር ፡ ላይ ፡ ከሚያውለው ፡ (ውሳኔ)”⁴ የሚወጣው ፡ ነው ። እንደዚህ ፡ ያሉት ፡ ዘይቤዎች ፡ በተፃራሪ ፡ ሥነ ፡ ሥርዐቶች ፡ መልክ ፡ ከአስተዳደራዊ ፡ አካል ፡ ሲፈልቁ ፡ ደኝነታዊ-አከል ፡ ተብለው ፡ ይጠራሉ ።

ብዙ ፡ ፍርዶች ፡ ዘይቤዎችን ፡ አያስከትሉም ፡ የሚያስከትሉት ፡ ቀጥ ፡ ያለውን ፡ ተራ ፡ የሕግ ፡ ከሥራ ፡ ላይ ፡ መዋሎችን ፡ ብቻ ፡ ነው ። በሚከራከሩባቸው ፡ ህልዎች ፡ ላይ ፡ የሚፈጸመው ፡ የሕግ ፡ ትርጉም ፡ ብዙ ፡ ጊዜ ፡ አያጣላም ። በንደዚህ ፡ ያለው ፡ ላይ ፡ የሚረታው ፡ ህልዎቹን ፡ (እውነትን) ለማረጋገጥ ፡ የሚችለው ፡ ነው ። በዕርግጠኛ ፡ ነገሮች ፡ (ህልዎች) ላይ ፡ ያለው ፡ ምስክርነት ፡ አመዛዘን ፡ ፍርድ ፡ ቤቱ ፡ እንደመሰለው ፡

2. ፕላኒዮል ፡ ቍ ፡ 200 ።
 3. ፕላኒዮል ፡ ቍ ፡ 201 ።
 4. ፕላኒዮል ፡ ቍ ፡ 202 ።

ለመወሰን፡ ባለው፡ ፍጹም፡ ነጻነት፡ ጥቂት፡ ሕጋዊ፡ ክልሎች፡ ውስጥ⁵፡ የተዘረጋ፡ ነው። ህልዎቹ፡ አንዴ፡ ከተመሠረቱ፡ ዘንድ፡ በነርሱ፡ ላይ፡ ግልጽ፡ የኾነ፡ ደንብ፡ እንዲፈጸምባቸው፡ የማድረጉ፡ ጣጣ፡ ያለትርጓሜ፡ ሊከተል፡ ይችላል። ለምሳሌ፡ ያኸል፡ የመበደራን፡ ህልው፡ ላበደረኝ፡ መልሱ፡ መክፈል፡ እንደሚገባኝ፡ ያለውን፡ ደንብ፡ ሳንጠያየቅ፡ ዐሥር፡ ብር፡ ካንተ፡ መበደራን፡ ፈጽሞ፡ መካድ፡ ይቻላል፡ (ማለት፡ ነው)።

የሕግ፡ አተረጓጎም፡ ከፍርድ፡ ቤት፡ ፊት፡ ቀርቦ፡ በሚያከራክርበት፡ ጊዜ፡ (የፍርድ፡ ቤቱ) ውሳኔ፡ ትርጉሙን፡ ያስከትላል። ተመሳሳይ፡ ትርጓሜዎች፡ ሲደራረቡና፡ ሲከታተሉ፡ አንዳንድ፡ ሰዎች፡ “የተቁረጠ” ነገር፡ ሕግ፡ ወይም፡ ፍርዳዊ፡ ልማድ፡ ብለው፡ ወደሚጠሩት፡ ያመራል። ስለዚህ፡ ፍርዳዊ፡ ዘይቤዎች፡ የሕግ፡ መነሻ፡ ነቅፅ፡ ይኾናሉ፡ ማለት፡ ነው። “በፍርድ፡ አሰጣጦች፡ ብቻ፡ ነው፡ ሕግ፡ በሕያው፡ ቅርጹ፡ የሚታየው፡ (የሚገኘው)”⁶። አብዛኞች፡ አስተያየቶች፡ እስኪበቃቸው፡ ድረስ፡ በማይመረመሩበትና፡ እንብዛም፡ በመግለጫ፡ በማይተቹበትና፡ በማይነገሩበት፡ ኢትዮጵያ፡ ኹነታው፡ ከዚህ፡ የራቀ፡ ስለኾነ፡ እንደልብ፡ ተዘጋጅተው፡ “አይገኝም”⁷።

3. ሕጉጋዊ፡ (የሥሩዕ) ፍች፡

ሕጉጋዊ፡ (በፓርላማ፡ ተመክሮበት፡ የታወጀ፡ ሕግ፡ ወይም፡ ሥሩዕ)፡ ትርጉም፡ በሕግ - አውጪ፡ (ዐጋጊው) የሚሠራው፡ ነው። በዘመናዊው፡ የሥልጣኖች፡ ተለይቶ፡ አመዳደብ፡ መሠረተ-ሐሳብ፡ መሠረት፡ በመግት፡ ጊዜ፡ የሚነሳው፡ የሕግ፡ አፈታት፡ የዳኛው፡ እንጂ፡ የሕግ-አውጪ፡ ፈንታ፡ አይደለም። ነገር፡ ግን፡ ኹል ጊዜ፡ እንደዚህ፡ አልነበረም። ባንዳንድ፡ የዘውድ፡ አገሮች፡ በሚያስፈልግበት፡ ስፍራ፡ ላይ፡ “ትርጉሙን፡ (ዘይቤውን)፡ በበለጥ፡ አሟልቶ፡ እንዲገልጥ”⁸ ሕግ - አውጪ፡ ይጠየቅ፡ ነበረ። በቀድሞው፡ ፈረንሳይ “ድንጋጌዎቹን፡ ሊተረጎም፡ የሚችለው፡ ራሱ፡ ንጉሡ፡ ብቻ፡ ነበረ። ስለዚህ፡ ያንዱ፡ ድንጋጌ፡ ትርጉም፡ የሚያጠራጥር፡ በኾነ፡ ጊዜ፡ ዳኞች፡ ሳይተረጎሙ፡ መተው፡ ይገባቸው፡ ነበረ። ... ሕጉ፡ በተረጋገጠ፡ መልክ፡ ይፈታ፡ ዘንድ፡ ክስ፡ ተቋርጦ፡ ተከራካሪ፡ ወገኖቹ፡ (ባላጋራዎቹ) ወደ፡ ንጉሡ፡ ይላኩ፡ ነበረ። ... ባኹኑ፡ ጊዜ፡ እንደዚህ፡ ያሉት፡ ይግባኞች፡ (አቤቱታዎች) እንዳይፈቀዱ፡ ኹነው፡ ቀርተዋል። ... ሕጉ፡ አይናገርም፡ (ርሙም፡ ነው)፡ የተደበሰበሰ፡ ሽፍን፡ ነው፡ ወይም፡ አያጠግብም፡ (አይበቃም) የሚል፡ ምክንያትንና፡ ሰበብን፡ በማቅረብ፡ ማንኛውም፡ ዳኛ፡ ፍርድ፡ አልሰጥም፡ ብሎ፡ እንቢ፡ ለማለት፡ አይችልም። ፍትሕን፡ የነፈገ፡ ጥፋተኛ፡ (ኅጢአተኛ) ይኾናል። ...”⁹ ልዩ፡ ልዩ፡ የሥነ፡ ሥርዐት፡ ሕጎቹ፡ በሌላ፡ መልክና፡ አኳኋን፡ የወሰኑት፡ ወይም፡ የሚያዝዙት፡ ከሌለ፡ በቀር፡ (በ፲፱፻፶፩፡ ዓ፡ ም፡ የወጣው፡ የወንጀለኛ፡ መቅጫ፡ ሥነ፡ ሥርዐት፡ አልከተተ

5. ተች፡ እማኞች፡ (ጄረስ) አልባ፡ በኾነበት፡ ወይም፡ በምስክር፡ ላይ፡ በጣም፡ ዘርጋና፡ ሰፋ፡ ያሉ፡ ሕጎች፡ በሌሉበት፡ የሕግ፡ ዝግጅታችን፡ እንብዛም፡ ትርጉም፡ አያስፈልገውም።
 6. ፕላኒየል፡ ቍ፡ 14 ለ።
 7. ከሽቆናሺች፡ ጁን፡ ይመለከቷል፡ ከላይ፡ ‘የነገር፡ ተች፡ መግለጫ፡ አቀራረብን’ እይ።
 8. ከላይ፡ ማሳሰቢያ፡ ቍ፡ 1፡ ጋራ፡ ያመዛዝኗል። ለተወሰነ፡ ጊዜ፡ ብቻ፡ በሚቀመጡ፡ ነባር፡ ባልኾኑ፡ አካሎች፡ ሕጉን፡ በብዛት፡ በሚወጣባቸው፡ አኳኋኖች፡ እንደዚህ፡ ያለው፡ ግብር፡ በዘመናችን፡ የማይቻል፡ ነው።
 9. ፕላኒየል፡ ቍ፡ 208-9።

ውም) ¹⁰ : እንደዚህ : ያለው : ፍርድን : አልሰጥም : የማለት : እንቢተኛነት : መደበኛና : ደንበኛ : (አፊሲያል) ግዴታን : እንደማጉደል : ተቁጥሮ : በወንጀለኛው : መቅጫ : አንቀጽ : ፱፻፲፪ : መሠረት : ሊያስከሰስ : ሳያስችል : አይቀርም ።

ከዚህ : በላይ : በሚገባ : እንደ ተመለከተው : ኹሉ : የኢትዮጵያ : ዳኞች : ሕጉጋዊ : ዘይቤዎችን : በመፈላለግና : በመጠያየቅ : አሳበው : እንደን : የዳኝነት : ጉዳይ : ሊያቆዩና : ሊያስተላልፉ : አይችሉም ። ይኹን : እንጂ : አስተካክሎ : የሚያብራራ : ሕጋዊ : ድርጊት : እንዲወጣለት : ከመጠየቁ : መንግሥቱን : ይህ : ኹነታ : ሊያግደው : አይችልም ። ለምሳሌ : ያኸል : በሸሪዐት : ሕግ : መሠረት : የእሳም : የጋብቻ : ፍቺ : ጉዳይ : ውሳኔ : ወደቃዲ : ጉባኤ : ሊተላለፍ : ይገባ : ይኾን : ወይም : አይገባም : ይኾን : ብሎ : (በማመን ታት) የከፍተኛው : ፍርድ : ቤት : በቀረበለት : ጉዳይ : ላይ : ውሳኔውን : አልሰጥም : በማለት : እንቢ : ሊል : አይችልም ። ነገር : ግን : “... — ጠራርገው : የሚሸሩ : ድንጋጌዎችን : [ፍትሐ : ብሔር : ሕግ : አንቀጽ : ፫ሺሕ፻፵፯] በመገንዘብ : — በቀድሞው : ሥነ : ሥርዐታዊ : ዐዋጅ : ለእሳሞች : ተለይቶ : የታወቀላቸው : ልዩና : ግላዊ : አቋም : ከቀረው : ያለፈ : ፍትሐ : ብሔር : ሕግና : ልማድ : ጋራ : አንድ : ላይ : እንደተሻረ : ሊቁጠር : ይገባው : ወይም : አይገባው : እንደኾነ : በሚመለከተው : የመጠያየቅ : ጉዳይ : ላይ ።” ¹¹ በበለጥ : አስተካክሎ : የሚያብራራ : ሥሩዕ : (የሕግ : ድርጊያ) እንዲሠራለት : መንግሥቱን : ሊያስፈልገው : ይችላል ። እንደዚህ : ያለው : ሥሩዕም : የዐዲስ : ሕግ : አቋምን : የሚነድፍ : አይደለም : ይልቁንስ : ወደ : ጎሳ : ተመልሶ : ፍትሐ : ብሔር : ሕግ : በጸናበት : ጊዜ : መስከረም : ፩ : ቀን : ፲፱፻፶፫ : ዓ : ም : የሚሠራ : የፍትሐ : ብሔር : አንቀጽ : ፫ሺሕ፻፵፯ : ሕጉጋዊ : ፍቺ : ወይም : ትርጉም : ይኾናል ¹² ። ለንደዚህ : ያለው : ዘመናዊ : ሕጉጋዊ : ዘይቤ : የኾነ : ምሳሌ : በ፲፱፻፵፯ : ዓ : ም : የወጣው : የመሬት : ግብር : ዐዋጅ : (ቍ : ፶፫) ቀድሞት : በ፲፱፻፵፯ : ዓ : ም : የወጣው : የመሬት : ግብር : ዐዋጅ : (ቍ : ፱) የማይናገረውን : የሚገልጸውን : ይመለከታል !

እንደዚህ : ያሉ : (ከቀጥተኛ : ማሻሻያዎች : ተለይተው : ራሳቸውን : ችለው : የሚገኙ) የቀድሞ : ሕግ : ሕጉጋዊ : ፍቺዎች : ያጠጡ : ናቸው ። አብዛኛውን : ጊዜ : ማናቸውም : ሕግ : ሲነሣ : (ሲዠመር) የሚገለገልባቸውን : ጎይለ - ቃሎች : ፍቺ : የሚዘርዘር : ክፍል : ይኖረዋል ። እንደዚህ : ያለው : በአህጉራዊው : ኤውሮጳ : ያልታወቀው : ዘዴ : በልማድ : ሕግ : አገሮች : የተለመደ : ከመኾኑም : በላይ : በቅርቡ : ዘመናት : ውስጥ : ልማዱ : ወደ : ኢትዮጵያችን : በመግባትና : በመታወቅ : ላይ : ነው ። በዚህ : ረገድ : በ፲፱፻፶፬ : ዓ : ም : ቍ : ፵፱ : ምዕራፍ : ፩ : ስለ : አሠሪና : ሠራተኛ : ግንኙነቶች : የወጣውን : ድንጋጌ : ይመለከታል ። እሊህን : የመሰሉ : ለኢትዮጵያ : ሕጎች : የሚያገለግሉ : “ሕጉጋዊ : መፍቻዎች” ስለሌሉ : ከፈረንሳይኛው : ዐይነተኛ : ረቂቆች : (ቅጀቶ) ጋራ : ትርጉማቸው : የተለያየው : የዐማርኛና : የእንግሊዝኛ : ጽሑፎች : የቋንቋ : ችግሮችና : የሕግ : ጭቅጭቆች : መነሻ : ምክንያት : በመኾን : መቀጠላቸው : ሳያሳዝን : አይቀርም ¹³ ።

10 አኾን : በመታየትና : በመመጠን : ላይ : ያለውም : በቅርቡ : የሚወጣው : የፍትሐ : ብሔር : ሥነ : ሥርዐት : ሕግ : የሚከተው : አይመስልም ።

11 ክሸፍናሺት : ፩ : ከላይ : ‘ከቅጣት : ጋራ : ልማድን : ማዋሐድ’ ይመለከታል ።

12 ያንዳንድ : ሕጎች : ወደ : ጎሳ : ተመልሶ : ውጤት : የግጥም : ጉዳይ : በዚህ : መጽሔት : በሚከተለው : ላይ : ራሱን : በቻለ : ልዩ : አንቀጽ : እንዲተች : ተስፋ : ይደረጋል ።

13 ክሸፍናሺት : ፫ን : እይ : ከላይ : ‘የቋንቋ : ችግር’ የሚለውንም : ይመለከታል ።

፫ ፡ ሕጎችን ፡ እንዴት ፡ አድርጎ ፡ ይተረጎማል ?

ሕጎች ፡ በተለያዩ ፡ ብዙ ፡ መንገዶች ፡ የሚገለጹ ፡ የሆኑ ፡ እንደሆኑ ፡ ሕጋዊ ፡ ዋስትና ፡ ተዘበራርቆ ፡ ይጠፋል ። የሕጎች ፡ አተረጓጎም ፡ አብዛኛውን ፡ ጊዜ ፡ መንጃቸው ፡ ከሮማውያን ፡ ክፍለ ፡ ዘመን ፡ ዝምሮ ፡ በሚቋጥሩ ፡ በብዛት ፡ ተቀባይ ፡ ባላቸው ፡ አንዳንድ ፡ ደንቦች ፡ ይካኼዳል ። እሊህ ፡ በአስተያየት ፡ ተችቶ ፡ (ኮሚንታቶርስ) የታነጸ ፡ ጸኞች ፡ የተቀበሏቸው ፡ ደንቦች ፡ በጥሩው ፡ የአእምሮ ፡ ማመዛዘኛ ፡ ፈሊጥ ፡ (ሎጂክ) እና ፡ በጉልሑ ፡ አስተውሎ ፡ (ኮሞንሴንስ) ወለል ፡ ላይ ፡ የተመሠረቱ ፡ ናቸው ። ካለፉት ፡ ኢትዮጵያውያን ፡ አስተያየት ፡ ተችቶ ፡ (ከቶ ፡ ኑረው ፡ እንደነበረ) ወይም ፡ ከጸኞች ፡ የሥራ ፡ ፍሬዎች ፡ የተረፉ ፡ እንደዚህ ፡ የመሰሉ ፡ የትርጉም ፡ ደንቦች ፡ የሉም ። ባጭሩ ፡ በትርጉም ፡ ሥራ ፡ ሊያገለግሉ ፡ የሚችሉ ፡ ደንቦችን ፡ የሚመለከት ፡ አብነታዊ ፡ ወይም ፡ ዳኝነታዊ ፡ ልማድ ፡ በኢትዮጵያ ፡ ውስጥ ፡ የለም ። ስለዚህ ፡ (አ ፡ ኤ ፡ አ) የ፲፱፻፶፰ ፡ ፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ረቂቅ ፡ “የሕጎች ፡ አፈጻጸም” በሚል ፡ ልዩ ፡ መጽሐፍ ፡ አንዳንድ ፡ የትርጉም ፡ ደንቦችን ፡ ለማስተዋወቅ ፡ አዘጋጅቶ ፡ ነበረ ። ነገር ፡ ግን ፡ በ፲፱፻፶፬ ፡ ዓ ፡ ም ፡ በታገገው ፡ የፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ በመጨረሻው ፡ ዐይነት ፡ ቅጅ ፡ ይህ ፡ መጽሐፍ ፡ ሳይወጣ ፡ ቀርቷል ¹⁴ ። እንግዲያውስ ፡ ሕጎቻችንን ፡ አንዱ ፡ እንዳሻውና ፡ እንዳፈቀደው ፡ አድርጎ ፡ ሊፈታቸውና ፡ ሊገልጧቸው ፡ ይችላል ፡ ማለት ፡ ነው? ከቶ ፡ በምንም ፡ ዐይነት ፡ ቢኾን ፡ እንደዚህ ፡ ማለታችን ፡ አይደለም ። በድፍን ፡ ዓለም ፡ በዛ ፡ ያለ ፡ ተቀባይ ፡ ያላቸው ፡ አንዳንድ ፡ መሠረታዊ ፡ የተረጓጎም ፡ ደንቦች ፡ አሉ ¹⁵ ። እነዚህንም ፡ በቀጥታ ፡ መንገድ ፡ ሳይኾን ፡ በተዘዋሪ ፡ መንገድ ፡ በውሎች ፡ ላይ ፡ እንዲያገለግሉ ፡ በማድረግ ፡ ኢትዮጵያው ፡ ሕጋዊ ፡ ያክበራቸው ፡ (የተቀበላቸው) ይመስላል ። “ውል” ለሚለው ፡ “ሕግ” ፡ “ወገኖች” ለሚለው ፡ “ሕጋዊ” የሚለውን ፡ ቃላት ፡ ተክተን ፡ እንዲያገለግሉ ፡ በተደረጉበት ፡ መልክና ፡ ቅጥ ፡ እነዚህ ፡ ደንቦች ፡ እንጠቅሳቸዋለን ¹⁶ ። በሌላ ፡ በኩል ፡ ደግሞ ፡ “ፍርዳዊ ፡ ክርክሮች ዘወትር ፡ የሚገለገሉባቸው ፡ መሠረታዊ ፡ ደንቦች ፡ ... ብዙ ፡ ጊዜ ፡ የሚነገሩት ፡ ጥንታዊ ፡ የሕግ ፡ መምህራን ፡ (ሊቃውንት) ባወጡላቸው ፡ በላቲን ፡ ቋንቋ ፡ ቅርጽ ፡ ነው ¹⁷ ።” ሕጉ ፡- (1) ጉልሕ ፡ (ግልጥ) ፡ (2) አወላዋይ ፡ (አሻሚ) ፡ (3) ርዕሰ-ምና ፡ ዝግ ፡ (4) ርስበርሱ ፡ በመፃረር ፡ የሚፋለስ ፡ እና ፡ (5) ከአእምሮ ፡ ሚዛን ፡ ጋራ ፡ የማይሰማሙ ፡ በሚኾኑበት ፡ ኹነታዎች ፡ እንደተራቸው ፡ በምንነጋገርባቸው ፡ ጊዜ ፡ በዚህ ፡ ልምድ ፡ መልክ ፡ መተቸታችንን ፡ እነሆ ፡ እንቀጥላለን ።

14 ራ. ደቪድ ፡ “የ1960 ፡ የኢትዮጵያ ፡ ፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ሕግ” ፡ (አ ፡ ኤ ፡ አ) በ1961 ፡ ራበልስ ፡ ዘይት ፡ ሽሪፍት ፡ ሼፍት 4 ፡ ገጽ ፡ 674 ፡ ይመለከቷል ።

15 ፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ 1733-7 እናቅጽን ።

16 በአስተያየታችን ፡ የውል ፡ ትርጉም ፡ ደንቦች ፡ መታቲስ ፡ መታገዲስ ፡ (ነገሮችን ፡ በሚያመጣጥኑበት ፡ ጊዜ ፡ ዝርዝር ፡ ጉዳዮችን ፡ እንደሚገባ ፡ ለመለዋወጥ) ፡ አስፈላጊ ፡ በሚኾንበትም ፡ ጊዜ ፡ (ኹኖም ፡ ይህ ፡ ግብራሪያ ፡ ፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ 1732 ፡ እና ፡ 1738-9 ፡ እናቅጽን ፡ አይጨምርም) በሕጎች ፡ ላይ ፡ ለመፈለግ ፡ ይችላል ። ከሰ. አ. አድጅርስ ፡ “የሕግ ፡ ድርጅቶችና ፡ የታወጁ ፡ ሕጎች ፡ አመሠራረት” ፡ ሾኛ ፡ እትም ፡ (ሎንዶን ፡ 1952) ፡ ገጽ ፡ 179 ፡ “በግናቸውም ፡ ሌላ ፡ ሕጋዊ ፡ ሰነድ ፡ [ለምሳሌ ፡ በውሎች] ፡ ላይ ፡ ከሚመደበው ፡ ያመሠራረት ፡ ደንብ ፡ በላይ ፡ በዐዋጅ ፡ በሚወጡ ፡ ሥሩዓት ፡ (ሕጎች) ላይ ፡ በተጨማሪ ፡ ሌላ ፡ ያመሠራረት ፡ ደንቦች ፡ እንዲመደቡላቸው ፡ አያስፈልግም ፡ ተብሏል” የሚለውን ፡ አመዛዝን ፡ በኩሉቃም ፡ ጉዳዮች ፡ ዐላማው ፡ ያውጭዎችን ፡ ምኞት ፡ (ፍላጎት) ለግረጋገጥ ፡ ነው ።

17 ፕላኒየል ፡ ቀ. ፡ 215 ። በልማድ ፡ ሕግ ፡ ዝግጅቶችም ፡ የላቲን ፡ ቃላት ፡ ይመራባቸዋል ።

1. ሕጉ፡ ጉልሕ፡ (ግልጥ)፡ በኾነበት፡ ላይ፤

ኡቢ፡ ሌክሰኖን፡ ዲብቲንጉይት፡ ኔክ፡ ኖስ፡ ዲብቲንጉይቶብ፡ (ዐጭር፡ መግለጫው)፡ ይኸውም፡ “... ሕጉ፡ ልዩነትን፡ በማይነድፍበት፡ (በማያመጣበት) ላይ፡ ልዩነትን፡ ማምጣት፡ አይገባም”¹⁸ ማለት፡ ነው። በዊልያምስ፡ በኩል፡ የወጣው፡ የእንግሊዝ፡ ፍርድ፡ ጉዳይ፡ ሕግ¹⁹ ፤ “የፓርላማው፡ ሥራ፡ ቃላት፡ ግልጽ፡ በኾነበት፡ ላይ፡ ማንኛውንም፡ ዐይነት፡ የትርጉም፡ ደንቦች፡ የምንደልበት፡ ስፍራ፡ የለም” ይላል። አትዮጵያዊው፡ ፍትሐ፡ ብሔር፡ ሕግ፡ አንቀጽ፡ ፩፡ “የሕግ ... ጽሑፎች፡ ጉልሕ፡ በኾነበት፡ ጊዜ፡ ፍርድ፡ ቤቱ፡ ከነዚህ፡ ወጥቶ፡ ... [የሕጋዊውን] ፍላጎት፡ በትርጉም፡ ተፈላልጎ፡ ሊወሰን፡ አይችልም” ብሎ፡ ያትታል። ከዚህ፡ በላይ፡ እንደተባለው፡ ኹሉ፡ የሚገለገሉባቸው፡ ደንቦች፡ ግልጽ፡ ስለኾኑ፡ ብዙዎች፡ ፍርዳዊ፡ አስተያየቶች፡ የትርጉም፡ ጣጣን፡ አያስከትሉም። በንደዚህ፡ ያሉት፡ ጉዳዮች፡ ማንኛውንም፡ ሕግ፡ ካለመውደድ፡ የተነሣ፡ ብቻ፡ ትክክለኛ፡ ሊኾኑ፡ ወይም፡ ከአእምሮ፡ ሚዛን፡ ጋራ፡ ሊሰማሙ፡ የማይችሉን፡ ወይም፡ በልዩ፡ ጉዳይ፡ ጭንቀትንና፡ ጥበትን፡ (ጉዳትን) ሊያመጡ፡ የሚችሉ፡ ውሳኔዎችን፡ ዳኞች፡ እንዳሻቸውና፡ እንዳፈቀዳቸው፡ ሊሰጡ፡ አይችሉም²⁰ ። ነገር፡ ግን፡ ሕጉ፡ ጉልሕ፡ በኾነበት፡ ላይ፡ ይህ፡ ክልከላ፡ ቢኾንም፡ ቅሉ፡ ይኸው፡ ጉልሕ፡ ሕግ፡ ወዳልታሰበ፡ አንጋዳ፡ በገሃድ፡ በሚመራበት፡ ጊዜ፡ ላይ፡ ለአእምሮ፡ ሚዛን፡ በሚያረካ፡ መልክ፡ ከዚህ፡ ከተለመደው፡ ግብር፡ ለመውጣት፡ ሕጉ፡ ይፈቅዳል። ለማስረጃ፡ ያኸል፡ ምንም፡ እንኳ፡ በዚህ፡ ጉዳይ፡ ላይ፡ ሕጉ፡ በማይለይበት፡ ጊዜ፡ ልዩነትን፡ ማምጣት፡ ቢኾንም፡ ቅሉ፡ “... ሕጉ፡ በመንገድ፡ ላይ፡ (በጥቶ) ደም፡ ማድማትን፡ የሚያስቀጣ፡ ሲያደርገው፡ አደጋ፡ የገጠመውን፡ ሰው፡ ሲበጣ፡ በመንገድ፡ ‘ያደማ’ ቀዳጅ - ሐኪምን፡ ... ያላጠፋ፡ ... ያደርገዋል።”²¹ ይህን፡ ያሰኘበት፡ አስረጅ፡ ምክንያቱም፡ ይህ፡ ሕግ፡ ጋሻና፡ ከሌላ፡ ኹኖ፡ የሚጠብቀውን፡ ሕዝብ፡ ደኅንነት፡ አደጋ፡ ላይ፡ መጣል፡ ላይኾን፡ ያደማው፡ ቀዳጅ - ሐኪም፡ ሕመምተኛውን፡ (ድውዳን) ስላተረፈው፡ ነው። በንደዚህ፡ ያለው፡ አጋጣሚ፡ ላይ፡ ዐጋጊው፡ ተናግቶበት፡ ጎሊናውን፡ አጥቷል፡ ብሎ፡ ከማሰብ፡ ይልቅ፡ እንደዚህ፡ ስላለው፡ ዱብዳ፡ (አጋጣሚ፡ አደጋ) ሐጋጊው፡ አስቀድሞ፡ አውጥቶ፡ አውርዶ፡ (ዐስቦ) በነበረ፡ ይህን፡ የመሰለውን፡ መለየት፡ እሱው፡ ራሱ፡ ያደርገው፡ (ይከተው) ነበረ፡ ብሎ፡ መመለሱ፡ (መላ፡ መጣሉ) ይቀሰናል።

18 ፕላኒዮላ፡ ቱ፡ 217።
 19 ገጽ፡ 91፡ ስኮት፡ ለ. ጂይ.፡ በከላሹ፡ ክርክሰፎርድ፡ እና፡ በተከላሹ፡ ዩኒቨርሲቲ፡ ኢንቲራጎስ፡ ኩባንያ፡ [እ.ኤ.አ. 1903] ጂ፡ ከ. በ. በ280፡ ሲጠቅስ።
 20 ይኹን፡ እንጂ፡ በርትዕ፡ ፍርዳዊ፡ ሥልጣን፡ ንጉሠ - ነገሥቱ፡ በዙፋን፡ ችሎቱ፡ ጉልሕ፡ (ግልጽ) ደንቦችን፡ ለመሻር፡ ይችላል፡ ይኾንን፡ ብሎ፡ የሚያከራክር፡ ነው። የአትዮጵያ፡ ንጉሠ - ነገሥት፡ ችሎት፡ ፍርዳዊ፡ ሥልጣን፡ ተብሎ፡ ተጽፎ፡ በትም፡ ያልወጣውን፡ በተዳግደው፡ ጋይላ፡ ሥላሴ፡ ዩኒቨርሲቲ፡ ሕግ፡ ክፍል፡ ቤተ፡ መጻሕፍት፡ የሚገኘውን፡ የርቢርት፡ ሲድላርን፡ ጽሑፍ፡ ይመለከታል።
 21 ፕ. ጅ. አስቦርን፡ ጥያቄ፡ (ኩው) እና፡ መልስ፡ (አ) በጄሪስፕራዲንስ፡ (በሰው፡ ልጅ፡ ፍጹም፡ ሕግ፡ ፍልስፍና) ላር፡ (ሉግዶን፡ እ.ኤ.አ. 1948) ገጽ፡ 33። ሌላ፡ ምሳሌዎች፡ በቤ. ሽቫርትዝ፡ የናፖሌዎን፡ ሕግና፡ የልግድ፡ ሕጉ፡ ግለም፡ (ኒው፡ የርክ ያእ.ኤ.አ. 1956) ውስጥ፡ የሰ. ደ. ኤሊየትን፡ “የትርጉም፡ ፈሊጦችን” ይመለከታል።

እንደዚህ ፡ በመሰሉ ፡ ከመጠን ፡ ባለፉ ፡ ጉዳዮች ፡ ካልኾኑ ፡ ሕጉን ፡ ዐላማቢስ ፡ እንዲኾኑ ፡ ሕጋዊ ፡ ዋስትናም ፡ እንዲጠፋ ፡ ካልተፈለገ ፡ በቀር ፡ ጉልሕ ፡ የኾነ ፡ ደንብን ፡ የመሻር ፡ ግብር ፡ የማይቀበሉትና ፡ የማይዋጥ ፡ ጉዳይ ፡ ነው።²² ።

2. ሕጉ ፡ የሚያወላውል ፡ (የሚያሻማ) በሚኾንበት ፡ ላይ ፡

(ሀ) የቃል ፡ ፍች ፡ “የንድ ፡ ቃል ፡ ትርጉም ፡ የሚወሰነው ፡ በሚይዛቸው ፡ ጓደኞች ፡ ነው።²³”

በኛውም ፡ ፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ አንቀጽ ፡ ፩ሺሕ፺፻፵፮ ፡- “ማንኛቸውም ፡ ... [ሕግ] ጽሑፎች ፡ አንዱን ፡ ባንዱ ፡ በማመሰከር ፡ ይተረጎማሉ ፡ እያንዳንዱ ፡ አንቀጽም ፡ (በመላው) በጠቅላላው ፡ ... [ሕግ] እንዲሰጠው ፡ የሚገባው ፡ ፍች ፡ ይሰጠዋል።” ሲል ፡ ለሚያትተው ፡ በዚያው ፡ ዐይነት ፡ የማመዛዘን ፡ ፈሊጥ ፡ (ሎጂክ) መሠረተ-ሐሳብ ፡ ይገኛል ፡ ይህ ፡ ፍችን ፡ በሚወሰን ፡ በቃላት ፡ ቅደም-ተከተል ፡ አሰካክ ፡ (በቃላት ፡ ቅደም-ተከተል ፡ ጠቅላላ ፡ አደራደር) መሠረት ፡ መተርጎም ፡ ወይም ፡ ቶታ ፡ ሌጅ ፡ ፐርስፔክታ ፡²⁴ ተብሎ ይጠራል ፡ ለማስረጃ ፡ ያኸል ፡ በኛው ፡ ፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ዐይነተኛ ፡ የፈረንሳይ ፡ ቅጅ ፡ “ክሬያንስ” የሚለው ፡ ቃል ፡ የሚያጠራ ፐር ፡ የኾነ ፡ እንደኾነ ፡ አመላካች ፡ ሰንጠረዥ ፡ (ኢንዴክስ) ይህንን ፡ ቃል ፡ ወዳቀፉ ፡ (ወደያዙ) ሌላ ፡ አንቀጾች ፡ ስለሚመራን ፡ እነዚህን ፡ በማመዛዘንና ፡ በማመጣጠን ፡ የትርጉም ፡ ስሜቱን ፡ ያብራራልናል ፡ (ይገልጻልናል) ፡ ነገር ፡ ግን ፡ በሕጉ ፡ ደንበኛ ፡ (አፈሲዮል) ዐማርኛና ፡ እንግሊዝኛ ፡ ጽሑፍ ፡ እንደዚህ ፡ ያለ ፡ አመላካች ፡ ሰንጠረዥ ፡ ስለሌለ ፡ ከዚያም ፡ የባሰው ፡ “ክሬያንስ” የሚለው ፡ ቃል ፡ ራሱ ፡ እጅግ ፡ ቢያንስ ፡ በሰድስት ፡ ርስበርሳቸው ፡ በሚፋለሱ ፡ ተቃራኒ ፡ መንገዶች ፡ ወደ ፡ እንግሊዝኛ ፡ ስለተመለሰ²⁵ ፡ በዚህ ፡ ጉዳይ ፡ ላይ ፡ ቋሚው ፡ (አፈሲዮሉ) በቅደም-ተከተል ፡ አሰካኩ ፡ (በአደራደሩ) ትርጉሙን ፡ የሚወሰነው ፡ ቃል ፡ እንደመርዳት ፡ ፈንታ ፡ ጉዳዮች ፡ በበለጥ ፡ እንዲዘበራረቁ ፡ ብቻ ፡ በማድረግ ፡ ያሳዝናል ።

አመላካች ፡ ሰንጠረዥ ፡ ወይም ፡ በሚገባ ፡ የተተረጎመ ፡ ጽሑፍ ፡ ያለመኖሩ ህልው ፡ የፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ሕጉን ፡ ሕጋዊ ፡ ጽሑፎችን ፡ በተለየውና ፡ በጠቅላላው ፡ የፍች ፡ ወሳኝ ፡ የቅደም-ተከተል ፡ አደራደራቸው ፡ መሠረት ፡ ፍች ፡ ለመመሥረት ፡ ከመጣጣራችን ፡ ሲያግደን ፡ አይገባም ፡ የተለየ ፡ በቅደም-ተከተል ፡ አሰካኩ ፡ ትርጉም ፡ ወሳኝ ፡ ቃሉ ፡ በዚያው ፡ አንቀጽ ፡ (ፓራግራፍ) ወይም ፡ ክፍል ፡ ውስጥ ፡ ሲኾን ፡ ነው ። የቀረው ፡ ግን ፡ ፍችን ፡ ለመወሰን ፡ የቅደም-ተከተል ፡ ጠቅላላ ፡ አሰካክ ፡ ነው ፡- ለማስረጃ ፡ ይኾን ፡ ዘንድ ፡ የሚገባ ፡ ኹና ፡ በሚገኝበት ፡ ጊዜ ፡ በጠቅላላው ፡ ስለማይንቀሳቀሱ ፡ ንብረቶች ፡ [መሬት ፡ ወይም ፡ ቤት] ክራይ ፡ ተመሳሳይ ፡ የጋራ ፡ መነሻ ፡ ባላቸው ፡ አናቅጽ ፡ ፪ሺሕ፺፻፶፮—፪ሺሕ፺፻፵፮ ፡ የተፈለጉትን ፡ ትርጉሞች ፡ ሳንሰጥና ፡

22 በዚህ ፡ የሚኾነውንና ተቃራኒ ፡ የሚኾነውን ፡ በዚህ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ መጽሐፍ ፡ 1956 ፡ ሾሎም ፡ ፩ ፡ ቀ . 1 ፡ ገጽ ፡ 26 ፡ በፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ይግባኝ ፡ ቍፕር . 1114/፶፩ ፡ 9 ፡ ም ፡ በከላሽ ፡ ሚስት ፡ ሸኩ ፡ አቫኪያንና ፡ በተከላሹ ፡ ሚስተር ፡ አርቲን ፡ አቫኪያን ፡ ጉዳይ ፡ የጠቅላይ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ አስተያየትን ፡ ይመለከታል ።

23 ዊልያምስ ፡ ገጽ ፡ 87 ፡ በማክሚላን ፡ በኩል ።

24 ዲጅሎቲም ፡ 1 ፡ 3 ፡ 24 ።

25 እነዚህም ፡ ጉዳዮቹ ፡ የሚመለከቷቸውን ፡ የፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ አንቀጾችን ፡ በየተተረጎሟቸው ፡ በመጥቀስ ፡ ዕዳ ፡ (1048) ፡ ገቢ ፡ (1347) ፡ የይገባኛል ፡ መብት ፡ (2865-8) ፡ ግዝፈት ፡ የሌላቸው ፡ ነገሮች ፡ በክስ ፡ ላይ ፡ (2411) ፡ ዕቃ/ነገር ፡ (1012) ፡ ግዳጃዊ ፡ መብት ፡ (ርእሱን ፡ ከላይ ፡ በቀ . 1962) ናቸው ።

ሳናመላክር፣ በፍትሐ፣ ብሔር፣ ሕገ፣ በእናቅጽ፣ ጀጌሕይደግ፤—ጀጌሕይደግ፤ ስለቤቶች፣ ክራይ፣ ያለውን፣ ለይተን፣ ከግብር፣ ላይ፣ አናውለውም ። ክራይ፣ ውል፣ ስለኾነ፣ እነዚህም፣ እንቀጽቸ፣ በፈንታቸው፣ ከሚዛመዷቸው፣ ፍትሐ፣ ብሔር፣ ሕግ፣ (ርእስ ፲፪) ስለውሎች፣ በጠቅላላው፣ ከተጣፋት፣ ጋራ፣ በማስተያየት፣ የሚነበቡ፣ ናቸው ። ስለዚህ፣ ማንኛቸውም፣ የተጣፈ፣ የሕግ፣ ጽሑፍ፣ በቅደም-ተከተል፣ ትርጉሙን፣ ከሚወስነው፣ ልዩ፣ ወይም፣ ጠቅላላ፣ የቃል፣ አሰካኩ፣ ተለይቶና፣ ተገንጥሎ፣ ለብቻው፣ ሊታይ፣ አይገባውም ። ²⁶ ዐያሌ፣ ፍርድ፣ ቤቶች፣ በውሳኔዎቻቸው፣ ጊዜ፣ ዐልፎ፣ ዐልፎ፣ ይህን፣ መሠረተ-ሐሳብ፣ የሚዘነጉ፣ ይመስላል ። ይኸው፣ የተባለው፣ ጉዳይም፣ የሕገ-ጋዊ፣ ማሻሻያዎች፣ ፕሮብሌሞችን፣ ነክ፣ ነው ። “ለእያንዱ፣ ሕግ፣ ጽሑፍ፣ የሚሰጠው፣ ፍች፣ በመላው፣ [ሕግ] የተፈለገውን” ስለኾነ፣ ሥራ-ነገሩን፣ ለቆ፣ ከመዘበራረቅ፣ ለማምለጥ፣ ለእያንዳንዱ፣ ማሻሻያ፣ ሕጋዊ፣ የኾነውን፣ በቅደም-ተከተል፣ ትርጉሙን፣ የሚወስነውን፣ ቃል፣ አሰካክ፣ በምሉ፣ ከልሶና፣ መልሶ፣ መመልከትንና፣ መመራመርን፣ ያስፈልገዋል ። እንደጋጣሚ፣ በነገራችን፣ ላይ፣ ኾነ፣ እንጂ፣ ልክ፣ ይኸው፣ ቸግርኮ፣ ነው፣ ፍጹምና፣ ምሉ፣ ከልሶ፣ መሻሻልን፣ በጣም፣ አጥብቆ፣ የሚያስፈልገውን፣ እኹን፣ ፪፻፮፣ ዓመታት፣ ያደረገውን፣ የፈረንሳይ፣ ፍትሐ፣ ብሔር፣ ሕግን፣ ተከልሶ፣ እንዳይሻሻል፣ አንቆ፣ ያቆየው ። ²⁷

በዚያው፣ ሕግ፣ ላይ፣ በራሱ (በጎሊና) ለማሰላሰል፣ (ለማውጣት፣ ለማውረድ) ካልኾነ፣ በቀር፣ በቅደም-ተከተል፣ አሰካክ፣ ፍችን፣ የመወሰን፣ ትርጉም፣ ጎልተው፣ ያልተዛመዱ፣ (ማንኛነታቸው፣ ያልጎላን) ሕግ፣ ጽሑፎች፣ መጠቃቀስንም፣ ይጨምራል ። ²⁸ እንደዚህ፣ ያሉት፣ የጋራ፣ መነሻ፣ ግንድ፣ የሌላቸው፣ ደንቦች፣ ቢኾኑ፣ እንኳ፣ እየተደጋገሙ፣ የሚመጡ፣ ውሱን፣ ሐሳብን፣ የሚገልጹ፣ ቃላትን፣ ለማብራራት፣ ሲረዱን፣ ይችላሉ ። ለማስረጃ፣ ያኸል፣ ጉልሕ፣ ኹነው፣ የተለዩ፣ የፍትሐ፣ ብሔር፣ ሕግ፣ እንቀጽቸ፣ እንደየተራቸው፣ ለከታተለው፣ ሞግዚቶችን፣ የማጎበር፣ ዲሬክተሮችን፣ ባሎችን፣ የውርስ፣ አጣሪዎችን፣ በድንገተኛ፣ አጋጣሚ፣ ጠቅላላ፣ ሀብትን፣ ለጊዜው፣ የያዙን፣ ጠቅላላ፣ ወኪሎችን፣ እነዚህን፣ የመሰሉትን፣ ኹሉ፣ “ያስተዳደር፣ ግብሮችን፣ (ሥራዎችን)” እንዲያከናውኑ፣ ሥልጣን፣ ይሰጧቸዋል ። ²⁹ ነገር፣ ግን፣ (መንግሥትንና፣ ሕዝብን፣ ወይም፣ ግንብራዊ፣ ድርጅትን፣ በማይነካው፣ ግላዊ፣ ሕግ) “ያስተዳደር፣ ግብሮች” ጠቅላላ፣ ፅንሰ-ሐሳብ፣ (ኮንሴፕት) ፍች፣ አንድ፣ ዐላማ፣ ያለው፣ አስተያየት፣ ሊሰጠን፣ የሚችለው፣ በምሉ፣ እንዲያን፣ ካንዱ፣ ጋራ፣ በዝርዝር፣ እያነጣጠረ፣ በማመዛዘንና፣ ኹሉንም፣ አንድ፣ ላይ፣ አድርጎ፣ በማንበብ፣ ብቻ፣ ነው ። ³⁰

በቅደም-ተከተል፣ አቀማመጣቸው፣ ፍችን፣ የመወሰን፣ አማካይነት፣ ትርጉም፣ በጉደል፣ መምልያ፣ የኾኑ፣ በጋራ፣ አስተውሎ፣ ላይ፣ የተመሠረቱ፣ ኹለት፣ ደንቦችን፣ በዚህ፣ ላይ፣ እያንጻለልን፣ እናበጥርም ። እንደኛው፣ ደንብ፣ የደስደም፣ ጂኔሪስ፣ (የዚያው፣ ዐይነትና፣ ወይም፣ ያንኑ፣ የመሰለንም፣ ባሕርይ፣ ያለው፣ ተለይቶ፣ ከተወሰነው፣

²⁶ በሚገባበት፣ ጊዜም፣ ሕግ፣ መንግሥቱን፣ ጭምር፣ ለምሳሌ፣ አንቀጽ፣ 122፣ ይመለከታል ።
²⁷ ፕላኒፍላ፣ ቀ፣ 118-119፣ ይመለከታል ።
²⁸ የፍትሐ፣ ብሔር፣ ሕግ፣ መጽሐፎቻችን፣ በሚያጥድድ፣ (በሚያገናኝ) “ጠቅላላ፣ ክፍል” ርእስ፣ የተመሩ፣ አይደሉም ።
²⁹ “የሥራ፣ ግስጊር፣ ግብሮች፣ (ድርጊያዎች)” ተብሎም፣ ተተርጉሟል ።
³⁰ ስለ፣ ውክልና፣ በሚመለከተው፣ ጉዳይ፣ ፅንሰ-ሐሳብ፣ በፍትሐ፣ ብሔር፣ ሕግ፣ አንቀጽ፣ 2204፣ ላይ፣ ፕራ፣ ቀርጥ፣ እስረጂ፣ (ደረጃጂን፣ ላለው፣ ነው) ተሰጥቷል ። እናቅጽ፣ 2203፣ 280(2)፣ 429(1) አስተያይ፣ እመዛዘንም ።

ሳያልፉ፡ ተስተካክለውና፡ ተለይተው፡ የተመለከቱትን፡ ብቻ፡ እንዲያቅፍ፡ እድርጎ፡ በዚያው፡ ዐይነትና፡ መንገድ፡ መተርጉም) ነው ። በዊልያምስ፡ (ገጽ፡ ፺፫) ተዘርዘር፡ የታተተና፡ ውሎችን፡ በሚመለከተው፡ ረገድ፡ በፍትሐ፡ ብሔር፡ ሕጋችን፡ አንቀጽ፡ ፩ሺሕ፺፻፴፮፡ ቀርጥ፡ ባለ፡ ሹነታ፡ የተገለጠ፡ ነው ። ሌላው፡ ደግሞ፡ የፍትሐ፡ ብሔር፡ ሕጉ፡ አንቀጽ፡ ፩ሺሕ፺፻፴፮፡ እፍታቶ፡ የሚገልጠው፡ ባሕርያዊ፡ ሳይኾን፡ ደንበኛ፡ ውጤት፡ ያለው፡ የትርጉም፡³¹ ደንብ፡ ነው ።

(ለ) ኢንቴንሺዮ፡ ሌጂስላቶሪስ፡ (የሐጋጊ፡ ሐሳብ፡ ወይም፡ ፍላጎት) ። ግናቸውም፡ ሕግ፡ ጽሑፍ፡ በራሱ፡ ግልጽና፡ ጉልል፡ ባልኾነበት፡ ወይም፡ ፍችን፡ በሚወስነው፡ የቅደም-ተከተል፡ ጽሕፈት፡ አቀማመጥ፡ ትርጉሙ፡ ተሻልቶ፡ ባልተገለጸ በት፡ ላይ፡ ሕጉን፡ ሲሠራ፡ በሐጋጊው፡ አእምሮ፡ ተሰንቅሮ፡ የነበረው፡ ሐሳብ፡ በሌላ፡ መንገዶች፡ እንዲከሠቱለት፡ ዳኛው፡ ሊጥር፡ ይገባዋል፡ እንጂ፡ የራሱ፡ ድንገተኛ፡ ተምኔት፡ እንዳሻው፡ የሚመራውን፡ መንገድ፡ ለመከተል፡ አኹንም፡ ገኛ፡ ነጻ፡ አይደለም ። “የግንኛውም፡ ... [ሕግ] አንቀጽ፡ (ጽሑፍ) አሻሚ፡ በሚኾንበት፡ ስፍራ፡ ላይ፡ ... [ሐጋጊው] የተነሣበትን፡ ሐሳብ፡ (ወይም፡ ፍላጎትን) ይፈላለጋል” (ፍትሐ፡ ብሔር፡ ሕግ፡ አንቀጽ፡ ፩ሺሕ፺፻፴፱) ። የሕጉ፡ የግል፡ ፍችን፡ ወላሻ፡ ቅደም-ተከተል፡ አሰካክ፡ ራሱ፡ አጥጋቢ፡ በኾነ፡ መልክ፡ የሐጋጊውን፡ ፍላጎት፡ የግያብራራ፡ ሹኖ፡ የተገኘ፡ እንደ፡ ኾነ፡ እንደ፡ ሐጋጊው፡ “ዝግጅት፡ ጥናቶችን” ወይም፡ የኮሚቴ፡ ቃለ-ጉባኤ፡ መግለጫዎችን፡ (ራፖርት) የመሰሉ፡ የነቅፅ፡ (የመነሻ) ጽሑፍ፡ ሰነዶች፡ (ደኩሜንቶች) ሐሳብን፡ መጠያየቅ፡ ይገባል ። ምንም፡ እንኳ፡ አጠቃቀማቸው፡ (አገላለጻቸው) ብልጎት፡ የተመሳበት፡ ፈሊጥንና፡ ጠንቃቃ፡ አመራረጥን፡ የሚጠይቅ፡ ሊኾን፡ ቢገባም፡ “በሥሩው (በሕጉ፡ ድርጊያ) ቃላት፡ አሰካክ፡ ላይ፡ ሹልጊዜ፡ እጅግ፡ የላቀን፡ የትችት፡ አስተያየትን፡ ስለሚሰጡ፡ ... ወደነዚህ፡ መግለጫዎች፡ የመመለሱ፡ ተግባር፡ ራሱን፡ የሚዘረጋና፡ የቃሉን፡ ፍች፡ የሚያስፋፋ፡ መኾኑ፡ የታወቀ፡ ነው ።”³² በፈረንሳይ፡ አገር፡ የግንኛውም፡ ሕጉን፡ “ዝግጅት፡ ጥናቶች” ወይም፡ የአሠራሩ፡ ጽሑፍ፡ ወረቀቶች፤ “የዕቅዶች፡ ... ሕጎች፡ ጽሑፎችን፡ ከነሐሳብ፡ ማመዛዘኛ፡ ሹነታ፡ መግለጫዎቻቸው፡ [እና፡ መነሻ፡ ነቅያቻቸው]፡ በዕቅዶቹ፡ ላይ፡ የታተቱ፡ (ራፖርትን) መግለጫዎችን ...፤ የኹለቱ፡ ምክር፡ ቤቶች፡ የይፋ፡ ውይይቶችንና፡ ክርክሮችን” ይጨምራል ።³³

በኢትዮጵያ፡ ዐይነተኛ፡ የዐማርኛና፡ እንግሊዝኛ፡ ጽሑፎቹ፡ የአመላለስ፡ (ትርጉም) ስሕተቶች፡ ስላለባቸው፡ ፍችን፡ በሚወስነው፡ የቅደም-ተከተል፡ ጽሕፈት፡ አቀማመጥ፡ አማካይነት፡ ሕግን፡ መተርጉም፡ እንዳንደ፡ የግያዋጣ፡ ተግባር፡ ነው ። በተጨማሪም፡ የሕግ፡ አዘጋጅቻችን፡ የሥራ፡ ጽሑፍ፡ ወረቀቶች፡ (ካሉ፡ ማለታችን፡

31 ልክስ፡ ኢንቴርፕሪታንዳ፡ ሌላት፡ ኡት፡ ቫልያት፡ (የሕግ፡ ፍች፡ በዋጋው፡ ነው) በሚለው፡ የላቲን፡ መሠረተ-ግጥር፡ እንደተገለጸው ።

32 ጉዳዩ፡ የሚመለከተው፡ ሕጉን፡ በመጠኑ፡ በቅርቡ፡ ጊዜ፡ የወጣና፡ በዐዲስ፡ የገበረ-ኮር፡ (ሰጃያል) አስተሳሰብና፡ ጠባይ፡ አመራር፡ ትንጅቶች፡ ባልታለፈ፡ ጊዜ፡ ይህ፡ ዘዴ፡ በተለየ፡ በቲና፡ እጥጋቢ፡ ነው ። የኢትዮጵያ፡ ሕጎች፡ በተባለው፡ አኳን፡ መታለፋቸው፡ ቀርቶ፡ እንዲያውም፡ ከሕዝቡ፡ እስተላሳብ፡ ገና፡ ቀድመውና፡ ዐልፈው፡ ተርፈው፡ የሚገኙ፡ ፍችው ። በዚህ፡ አገር፡ ለጥቂት፡ ጊዜ፡ ከነዚህ፡ ሕጎች፡ ግደ፡ ተሻግሮ፡ ከመኾኑ፡ ይልቅ፡ ወደነዚህ፡ ቀድመው፡ ወደሚገኙ፡ ሕጎች፡ መግዘ፡ ሊኾን፡ ይችላል ።

33 ፕላንቶል፡ ቀ፡ 218፡ ማሳሰቢያ፡ 17 ። የሕጉ፡ ሥራ፡ ወረቀቶች፡ በቀጥታ፡ የሐጋጊውን፡ ፍላጎቶች፡ ሊያብራሩ፡ ይችላሉ፡ ወይም፡ ባይኾን፡ እንኳ፡ ከውጭ፡ ወይም፡ ከገር፡ ውስጥ፡ መነሻ፡ ነቅያች፡ ብድሮችን፡ ሊያመለክቱ፡ ሊችሉ፡ እንዲሁም፡ በፈንታቸው፡ አጠራጣሪ፡ ይዘቶችን፡ አብረርቶ፡ ለመገለጽ፡ ይረዳሉ ። እንደዚህ፡ ያሉ፡ አመልካች፡ መንገዶችን፡ በኢትዮጵያ፡ መወሰኛችን፡ አይደለም ።

ነው) ፡ እስካሁን ፡ ድረስ ፡ በይፋ ፡ ታትሙ ፡ ሳይወጡ ፡ ስለቀሩ ³⁴ ፡ ከነዚህ ፡ የሕግ ፡ ዝግጅት ፡ የሥራ ፡ ወረቀቶች ፡ የሕግ ፡ አውጪው ፡ አካላችን ፡ ፍላጎትን ፡ ዕርግጠኛነት ፡ ለማወቅ ፡ አይቻልም ። የፍርድ ፡ ነገርን ፡ ገልጦ ፡ ማተት ፡ (ራፖር ፡ ማድረግ) ተግባር ፡ በምሉ ፡ ከመደራጀቱ ፡ በፊት ፡ የተቋረጠ ፡ (የተወሰነ) የሕግ ፡ ነገርን ፡ ከማጣታችን ፡ ህልው ፡ ላይ ፡ ይህ ፡ ደግሞ ፡ ሲደረግበት ፡ ምናልባት ፡ ለጻፎች ፡ ለመሥሪያ ፡ ከታቀደላቸው ፡ የላቀ ፡ ነጻነት ፡ ይተውላቸዋል ፡ ማለት ፡ ነው ። ይኸን ፡ እንጂ ፡ ባይኾን ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ ለሕጉ ጋቱ ፡ መቅደም ፡ ይጽፍላቸዋል ³⁵ ፡ የሕጎቹም ፡ የፈረንሳይ ፡ ዐይነተኛ ፡ ሙዚካ ፡ (ለምሳሌው ፡ ተግባር ፡ ሙንሻ ፡ የኾኑት) ፡ ባጠራጣሪ ፡ ጉዳዮች ፡ ላይ ፡ ወደ ፡ ሕጋዊው ፡ ፍላጎት ፡ እንደሚጠቀሙ ፡ ኹነው ፡ መቁጠር ፡ ይገባቸዋል ፡ የሚል ፡ ሐሳብ ፡ ቀርቧል ። ባንድ ፡ በኩል ፡ ደግሞ ፡ የሕጋዊው ፡ ፍላጎት ፡ ከሌላ ፡ ከታወቀ ፡ ሕጋዊ ፡ ዝግጅት ፡ አንዱን ፡ ፅንሰ-ሐሳብ ፡ በመዋሉ ፡ ምክንያት ፡ በተዘዋዋሪ ፡ መንገድ ፡ ሊቃረም ፡ ይችላል ³⁶ ። በዚህ ፡ ጊዜ ፡ ይህን ፡ በመሰለ ፡ ይዘት ፡ ላይ ፡ ለጉዳዩ ፡ እስፈላጊ ፡ የኾኑ ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ መርሆች ፡ (አብነቶች ፡ ወይም ፡ አብነታዊ ፡ ትምርቶች) እና ፡ ነገሮች ፡ (የፍርድ) ፡ ፍላጎቱን ፡ ለማብራራት ፡ ሊረዱ ፡ ይችላሉ ፡ ለምሳሌ ፡ ያኸል ፡ በፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ሕጎችን ፡ “መዛባት ፡ (ቃልን ፡ አለመጠበቅ)” (በፈረሳዩ ፡ ጽሑፍ ፡ ይሚውር ፡ የሮማይስጡ ፡ ሞራ) ፡ ፅንሰ-ሐሳብ ፡ ውሱን ፡ የኾነ ፡ ከዐይነተኛ ፡ ትርጉሙ ፡ የተረፈ ፡ ምስጢሩን ፡ ሮማናዊው ፡ የሕግ ፡ ጉዳዮች ፡ ሊያወጡት ፡ ይችላሉ ፡ (አናቅጽ ፡ ፩፻፲፭፻፶፮ ፡ ፩፻፲፯፻፸፪ ፡ ተከታታዮቹን ፡ ፩፻፲፭፻፺፰ ፡ ፩፻፲፭፻፶፫ ፡ ያመዛዘኗል ፡ ወይም ፡ ያስተያየዋል) ።

አንዳንድ ፡ በሠርኩና ፡ በምናኛው ፡ አነጋገር ፡ እንኳ ፡ ቀላልና ፡ ቀጥተኛ ፡ መሰለው ፡ የሚታዩት ፡ ጠቅላላ ፡ አነጋገሮች ፡ ትርጉም ፡ ያስፈልጋቸዋል ። “ቤት”ን ፡ (ሕንጻ) ፡ ወይም ፡ “ቤተ ፡ ዘመድ”ን ፡ (ቤተ ፡ ሰብ) የመሰሉ ፡ ቃላት ፡ የ“መርገፍ” (ጠርዝ) ፍች ፡ አላቸው ³⁷ ። እንግዲህ ፡ እነሆ ፡ “ቤት”ን ፡ ዘርግቶ ፡ ኮሳሳ ፡ የንጩት ፡ ጎዣን ፡ እንዲያቅፍ ፡ አድርጎ ፡ ወይም ፡ ጎዣን ፡ ካጥር ፡ ውጭ ፡ ትቶ ፡ ጨብጠና ፡ ወስኖ ፡ ለመተርጎም ፡ ይቻላል ። “ቤተ ፡ ዘመድ”ም ፡ ወላጆች ፡ ከልጆች ፡ ጋራ ፡ ወይም ፡ በጣም ፡ ርቆም ፡ ኾነ ፡ ቀርቦ ፡ ከጋራ ፡ የዘር ፡ ግንድ ፡ የወረዱን ፡ ክምችቶች ፡ (መንጋዎች) በምሉ ፡ ማለትን ፡ ሊኾን ፡ ይችላል ። ይህን ፡ በሚመለከተው ፡ ጉዳይ ፡ ላይ ፡ ሕጋዊው ፡ በተለይ ፡ ይህን ፡ ነክ ፡ የኾነ ፡ ዐቂድ-ሐሳብ ፡ የነበረው ፡ ወይም ፡ ያሳየ ፡ ላይኾን ፡ ይችላል ። ይህ ፡ የኾነ ፡ እንደኾነ ፡ ፍርድ ፡ ቤቱ ፡ ሲወርድ ፡ ሲዋረድ ፡ የሚጣን ፡ የኢትዮጵያ ፡ ባህልና ፡ ወግ ፡ ልማድ ፡ ወይም ፡ ርትዕ ፡ ፋና ፡ ተከትሎ ፡ ይገባ ፡ የመሰለውን ፡ ፍች ፡ ለመምረጥ ፡ ነጻ ፡ ይኾን ፡ ይኾናል ³⁸ ።

34 ከሽቶኖቪች ፡ ፪ ፡ ይመለከቷል ፡ ከላይ ፡ የወደ ፡ ዠርባ ፡ አጭ ፡ መነሻ ፡ መሥመርችን ፡ እይ ።
 35 ከሽቶኖቪች ፡ ፩ ፡ ጋራ ፡ ያመጣጥኗል ፡ ከላይ ፡ ፍርዳዊ ፡ ፍች ፡ ይመለከቷል ።
 36 ሕጉ ጋዊ ፡ ጭላጎጭሎች ፡ (አመልካቾች) ፡ ሲታጡ ፡ (ማሳሰቢያ ፡ 32ን ፡ ይመለከቷል) ፡ እንደዚህ ፡ ያሉት ፡ ብድሮች ፡ (ውስቶች) ፡ ከተመጣጠኑት ፡ እንቅጾች ፡ ፍጹም ፡ ያውነት ፡ (መሰልነት) ፡ ላይ ፡ እየተቀነሱ ፡ ሊታለቡ ፡ ወይም ፡ ሊጠቡ ፡ (አንፈር) ፡ ይቻላል ። ነገር ፡ ግን ፡ እንደዚህ ፡ ያለው ፡ ያልተነደፈው ፡ (ዐባጣ ፡ ጎርባጣው ፡ ታውቆ ፡ ያልተለየ) የግመጠን ፡ ምርምር ፡ ውትያኖስ ፡ የሚያስከትለው ፡ ድካምና ፡ ወጪ ፡ ከመጠን ፡ በላይ ፡ ከባድ ፡ ነው ።
 37 ዊልያምስ ፡ 18 ፡ 88 ።
 38 ከሽቶኖቪች ፡ ፩ ፡ ይመለከቷል ፡ ከላይ ፡ ፍርዳዊ ፡ ዘይቤን ፡ ለምሳሌ ፡ በፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ እንቀጽ ፡ 1168 ፡ በ“ቤተ ፡ ዘመድ” ፡ ፍች ፡ ላይ ፡ እይ ።

3. ሕጉ፡ ባረመመበት፡ (በማይናገርበት) ላይ፤

ማናቸውም፡ ደንብ፡ ሌላ፡ ጉዳዮችን፡ ገድፎ፡ ይዘቱን፡ ሊያውጅ፡ (በይፋ፡ ሊገልጽ) ወይም፡ ያቀፋቸውን፡ ይዘቶች፡ በአኃዝ፡ ሊዘረዝር፡ ይችላል። ደንቡ፡ ለሥራ፡ በሚሰራውበት፡ ጊዜ፡ እንደዚህ፡ ያለው፡ የአኃዝ፡ አዘራዘር፡ እንደ፡ አስረጅ፡ መግለጫ፡ (ለምሳሌ፡ በፍትሐ፡ ብሔር፡ ሕግ፡ አንቀጽ፡ ፩፻፳፯፻፺፫) ብቻ፡ መስሎ፡ ይታይ፡ ይኾናል፡ ደንቡ፡ በተመሳሳይ፡ ማመጣጠን፡ እስከሚለጠጥበት፡ (እስከሚዘረጋበት) ድረስ፡ ሌላ፡ ተመሳሳይ፡ ጉዳዮችን፡ ከውጭ፡ ሳይተው፡ (የአ፡ ፯፻፲) ክርክር፡ ወይም፡ የ“ተመሳሳይ፡ ማመዛዘን”) ማለት፡ ነው፤ ወይም፡ ጎልቶ፡ የተነገረው፡ (ፍርዳዊ፡ አነጋገር) እንደወሰነ፡ መስሎ፡ ብቅ፡ ይል፡ ይኾናል፡ (በፍትሐ፡ ብሔር፡ ሕግ፡ አንቀጽ፡ ፩፻፳፯፻፺፫—፯፡ ወይም፡ ፪፻፳፫፻፳፱፡ እንደሰፈረው) በአኃዝ፡ ያልተዘረዘሩ፡ ኹነታዎችን፡ ከደጅ፡ ሳይተው፡ (የአ፡ ፲፯፻፲፭-፲፮፡ ክርክር፡ ወይም፡ የ“መቃወም፡ ማመዛዘን”) ማለት፡ ነው። ይኹን፡ እንጂ፡ አብዛኛውን፡ ጊዜ፡ የሚያጋጥሙን፡ (ፍርዳዊ) አነጋገሮች፡ ወይም፡ የአኃዝ፡ አዘራዘሮች፡ (አቁጣጠሮች) ስለኹኑ፡ አመሳሰሎ፡ የማመጣጠን፡ ልምድን፡ እንዳሻና፡ እንዳፈቀደ፡ (በዘፈቀደ) ሊገለገሉበት፡ አይገባም። ደግሞም፡ ይኸው፡ ያመሳሰሎ፡ ማመጣጠን፡ (ማዳረስ) አገልግሎት፡ የወንጀልንና፡ “ከተለመደው፡ ግብር፡ ወጣ፡ ያሉ፡ ልዩ” አንቀጾችን፡ (የሕግ፡ ጽሑፎችን) በሚመለከተው፡ ላይ፡ እንዳይሠራበት፡ የተከለከለ፡ ነው። በርግጥ፡ የወንጀለኛ፡ መቅጫ፡ ሕግ፡ አንቀጽ፡ ፪፡ (፩) “ፍርድ፡ ቤቱ፡ በማመሳሰል፡ አመጣጥኖና፡ እንዲዳረስ፡ (ለጥጦ፡ እንዲባቃ) አድርጎ፡ የሕግ፡ መጣስ፡ ኹነታን፡ ሊፈጥር፡ አይችልም” በማለት፡ አስተካክሎና፡ ለይቶ፡ ያረጋግጣል ³⁹ ።

ከተለመደው፡ ግብር፡ ወጣ፡ ስላሉት፡ ልዩ፡ ጽሑፎች፡ (ግን)፡ በዓለም፡ ዕውቅ፡ የኾነው፡ የላቲን፡ መሠረተ-ንግር፡ (ብሂል)፡ “ኤክሴፕሺዮ፡ ኤስት፡ ስትሪክታየ፡ ኢንቴርፕሪታሲዮኒስ”፡ (ከተለመደው፡ ግብር፡ ወጥቶ፡ የተለየው፡ ፍች፡ ውሱን፡ ነው) ሲል፡ ያትታል። ስለዚህ፡ ሰፋ፡ ያሉ፡ ጠቅላላ፡ ደንቦች፡ የሚያመጧቸው፡ ከተለመደው፡ ግብር፡ ወጣ፡ ያሉ፡ ልዩ፡ ኹነታዎች፡ ማናቸውንም፡ ደንቦች፡ አመሳሰሎ፡ በማመጣጠን፡ ለጥጦ፡ በማባቃት፡ መዘርጋታቸውን፡ ከአፍአ፡ (ደጅ) በሚተው፡ በማያፈናፍን፡ ውሱን፡ መልክ፡ መተርጎም፡ ይገባቸዋል ⁴⁰ ። በቀንድ፡ ከብቶች፡ በያንዳንዱ፡ ራስ፡ ላይ፡ አንዳንድ፡ ብር፡ ቀረጥ፡ (ግብር) ተጥሎ፡ ይሰበባል፡ ብለን፡ በምሳሌ፡ መንገድ፡ እስቲ፡ እንመልል፡ ፍየሎች፡ መቸም፡ በገሃድ፡ እንዲገደፉ፡ ተደርጓል፡ እንበል። እንግዲህ፡ አመጣጥኖ፡ በማመሳሰል፡ ለጥጦ፡ እንዲዳረስ፡ በመሻት፡ የፍየሎች፡ መገደፍ፡ ወደ፡ በጎች፡ መታለፍ፡ (መተው)፡ ሊዘረጋ፡ አይገባውም!

39 በዚያው፡ አንቀጽ፡ ላይ፡ ንኡስ፡ አንቀጽ፡ ፪፡ ሐጋጊው፡ የፈለገውን፡ ሐሳብ፡ ለማረጋገጥ፡ ሲል፡ ይህ፡ (በሌላ፡ ዘዴዎች) “ሕግን፡ ከመተርጎም”፡ እንዳያገድ፡ ያደርጋል።

40 በእንግሊዝና፡ አሜሪካ፡ አብነታዊ፡ ትምህርት፡ እምነት፡ መሠረት፡ የታወጁ፡ ሕግ፡ ጽሑፎች፡ ኹሉ፡ ውሱን፡ ኹነው፡ መተርጎም፡ ይገባቸዋል፡ (ማለት፡ አመሳሰሎና፡ አመጣጥኖ፡ ለጥጦ፡ በማዳረስ፡ ፈሊጥ፡ መዘርጋት፡ ከቶ፡ አይገባቸውም)፡ ስለምን፡ ቢሉ፡ የታወጁ፡ ሕጎች፡ ኹሉ፡ ከዳኛ፡ ሠራሽ፡ የልግድ፡ ሕግ፡ ውጭ፡ የኹኑ፡ ከተለመደው፡ ወጣ፡ ያሉ፡ ልዩ፡ ድርጊያዎች፡ ኹነው፡ ስለሚገመቱ፡ ነው፡ ይሏል። እንዲሁ፡ ስሙ-ጥር፡ አሜሪካዊ፡ የሕግ፡ ምሁር፡ በቅርቡ፡ የነቀፈው፡ እንደዚህ፡ ያለው፡ አብነታዊ፡ ትምህርት፡ እምነት፡ የልግድ፡ ሕጉ፡ ልክ፡ የታወጁ፡ እንጂ፡ ዳኛ፡ ሠራሽ፡ ባልኾነበት፡ በዚህም፡ ዐዋጅዊ፡ ትርጉሙ፡ ኹሉንም፡ ያቀፈና፡ ያጠቃለል፡ በኾነበት፡ ኢትዮጵያ፡ ውስጥ፡ በምንም፡ ዐይነት፡ መንገድ፡ ቢኾን፡ ይዘት፡ አልባና፡ ዐላማቢስ፡ ይኾናል፡ (ከአንቀጽ፡ 3347፡ ፍትሐ፡ ብሔር፡ ሕግ፡ ጋራ፡ ያስተያየዋል)።

ያመሳስሉ፡ በማመጣጠን፡ ማዳረስ፡ ከርከር፡ እንዳንደ፡ አ፡ ፎርቲዮሪ፡ (“እንዲያውም፡ ከበለጠ፡ (በጣም፡ ከጠነከረ”) ምክንያት፡ ጋራ)” በመባል፡ የታወቀውን፡ ቅርጽ፡ (መልክ) ይይዛል። በዚህ፡ ከርከር፡ መንገድ፡ ነው፡ እንዳንድ፡ የውሎች፡ ፍች፡ ደንቦችን፡ ወደ፡ ሕጎች፡ ዘይቤ፡ የዘረጋናቸው፡ (ኹሉም) ይህ፡ ዘይቤ፡ ከሚገባው፡ በላይ፡ እንዲያልፍ፡ አያስፈልገም፡ የራሳችን፡ ሕጋዊ፡ ዝግጅቶች፡ በበለጥ፡ በተመሠረተበት፡ በአህጉራዊው፡ ኤውሮጳ፡ የሕግ፡ ዝግጅቶችም፡ ዘንድ፡ እነዚህ፡ አከራካሪ፡ ዘይቤ፡ ደንቦች፡ በጠቅላላው፡ ታውቀው፡ የተቀበሏቸው፡ ሆኑናቸው፡ የተረጋገጠ፡ ህልው፡ ባይኾን፡ ኑሮ፡ ያመሳስሉ፡ በማመጣጠን፡ ማዳረስ፡ ተግባራችን፡ ምናልባት፡ በጣም፡ እንደራቀ፡ ነገር፡ ተቋጥሮ፡ ዋጋ፡ አልባ፡ ይኾን፡ ነበረ።

ጥቂቱን፡ ጉዳዮች፡ በሚመለከተው፡ ረገድ፡ የሕጉ፡ አርምፕ፡ እንደፍጹም፡ ዋጋ ቢስ፡ ባደነት፡ ቫዙኦም፡ ሊቁጠር፡ ይችላል። እንደዚህ፡ ባለው፡ በምሉ፡ በተደገፈው፡ አውራ፡ መነሻ፡ ጉዳይ፡ ላይ፡ የሚረዳ፡ መፍትሔ፡ ለማግኘት፡ ሲባል፡ ወደ፡ ቀዲም፡ ወይም፡ ልማዳዊ፡ ደንቦች፡ መኬድን፡ የፍትሕ፡ ብሔር፡ ሕጋችን፡ የቀድሞውን፡ የሚሸሩ፡ ጽሑፎች፡ (አንቀጽ፡ ፫፻፳፫፻፵፯) አያግዱም። ነገር፡ ግን፡ ከሕጉጋችን፡ ውስጥ፡ “፡ ለምሳሌ፡ የ“መረዳጃ” ማህበር፡ ወይም፡ ድርጅት፡ መገደፋ፡ የሚፈጥረው፡ የፕሪማ፡ ፋቺየ፡ ቫዙኦም፡ (የላይ፡ ላይ፡ ገጥታ፡ ባደነትን) ብቻ፡ ነው። በርግጡ፡ ውል፡ የሚያስገቡ፡ ልማዳዊ፡ መረዳጃዎች፡ (እንደ፡ “ዕቅብ”)፡ የተለየ፡ ሕጉግ፡ እስኪ፡ ወጣላቸው፡ ድረስ፡ በፍትሕ፡ ብሔር፡ ሕጉ፡ ስለውሎች፡ በጠቅላላው፡ በሚለው፡ ርእስ፡ ውሎች፡ “በሚያስከትሉት፡ አጋጣሚ” ነገሮች፡ በሚለው፡ ደንብ፡ በቀላሉ፡ ይዳኛሉ። ይልቁንስ፡ ማንኛውም፡ ዐይነት፡ “የግል፡ ኢንተርናሲዮናዊ፡ ሕግ”፡ ደንቦች፡ ማጠሩ፡ (መጥፋቱ)፡ በሕጋችን፡ ውስጥ፡ ዕርግጠኛ፡ ባደነትን፡ መሥርቷል፡ ከዚህ፡ የባሰውም፡ ይህንኑ፡ ባደ፡ ስፍራ፡ ለመምላት፡ ምንም፡ ዐይነት፡ ቀዲም፡ ወይም፡ የልማድ፡ ደንቦች፡ አለመኖራቸው፡ ነው። የዚህ፡ ውጤትም፡ በድፍን፡ የሕጎች፡ ግጭት፡ ግንባር፡ ሚዳ፡ ላይ፡ የተናጋ፡ የፍርድ፡ ቤት፡ ሥራ፡ ልምድን፡ ማስተክሉ፡ ነው።

4. ሕጉ፡ ርስበርሱ፡ ተፃርፎ፡ በሚፋለስበትና፡ በሚያሻማበት፡ ላይ፡

በሕጎች፡ ዕርከን፡ (ማዕርግ፡ ወይም፡ ደረጃ) መሠረተ-ሐሳብ⁴¹፡ የዝቅተኛው፡ የሕግ፡ ድርጊያ፡ የከፍተኛውን፡ ደረጃ፡ ሊቀናቀንና፡ ሊፃረር፡ አይችልም። ነገር፡ ግን፡ መፃረሩ፡ በአንድ፡ ዐይነት፡ ማዕርግ፡ ባሉ፡ ደንቦች፡ መካከል፡ ያጋጠመ፡ እንደኾነ፡ ምን፡ ይኾናል? ይህን፡ ችግር፡ በኹለት፡ የሕግ፡ ሲያንስ፡ ጥበብ፡ መሠረተ-ግግሮች፡ ይፈቱ ታል፡ (ይወጡታል)። የመዝናኛው፡ ሌክስ፡ ፖስተሪዮር፡ ዴርጋት፡ ፕሪዮሪ፡ ወይም፡ “የጸላኛው፡ የፈተኛውን፡ አቸንፎ፡ [ተጭኖና፡ ጨቁና፡ ዋጋውን፡ ቀንሶት] ይዘልቅበታል፡ (ይወጣበታል)” ይላል። የዚህ፡ ትእዛዝ፡ ወይም፡ መሠረተ-ግግር፡ ወይም ይት፡ (ግግር) በዚህ፡ መጽሔት፡ ጥቂት፡ ዘገየት፡ ብሎ፡ በሚታተመው፡ “የተሻሩ፡

41 ከሽፍናቪች፡ ፩፡ እይ፡ ከላይ፡ የሕግ፡ ባደ፡ ለፍራዎችን፡ መደረግ፡ (መምላት)፡ የሚለውን፡ ይመለከቷል።

42 ከሽፍናቪች፡ ፱፤ የኢትዮጵያ፡ ጥናቶች፡ (ጀርናል)፡ መጽሔት፡ (1956)፡ ገጽ፡ 111፡ “በኢትዮጵያ፡ የሕጎች፡ ማዕርግ”፡ ይመለከቷል።

ሕጎች” በሚል ራሱን፣ በቻለ፣ የተለየ፣ አንቀጽ፣ እንደሚወጣ፣ ተስፋ፣ ይደረጋል፣ እንጂ፣ የዚህ፣ ያኹኑ፣ መነሻ፣ ርእስ፣ ድርሻ፣ አይደለም⁴³ ።

ከዚህ ላይ፣ እኛን፣ የሚመለከተው፣ ኹለተኛ፣ መሠረተ-ንግር፣ ሌክስ፣ ስፔሺያሊስ፣ ዴርጋት፣ ጂኔራሊ፣ ወይም፣ “ልዩ፣ ሕግ፣ አጠቃላይን፣ ሕግ፣ አቸን፣ [ተጭኖና፣ ጨቀኖ፣ ዋጋውን፣ ቀንሶት] ይወጣበታል” ይላል። ኹለት፣ ያንድ፣ ዐይነት፣ ማዕርግ፣ እንድ፣ ላይ፣ የወጡና፣ የተሠሩ፣ ደንቦች፣ በተጋጨ፣ ጊዜ፣ የትኛው፣ በበለጥ፣ ጠቅላላ፣ ነው፣ የትኛውስ፣ በበለጥ፣ “ልዩ” ከመኾኑ፣ የተነሣ፣ ያነሰ፣ ግንባር፣ ሚዳን፣ ያቀፈ፣ ነው፣ ብለን፣ ለማረጋገጥ፣ መጣር፣ ይገባል። እነሆ፣ ጉልቶ፣ እንደምናየው፣ (1) “በቀንድ፣ ከብቶች፣ ላይ፣ ቀረጥ፣ ይገባል፣” በሚለውና፣ (2) “በፍየሎች፣ [የቀንድ፣ ከብት፣ ቢጤዎች] ላይ፣ ቀረጥ፣ አይገባም፣” በሚለው፣ ኹለት፣ የምለላ፣ ነገር፣ አጣጣሎች፣ መካከል፣ ምሉ፣ ተፃራሪነት፣ የለም። (እንግዳህ) ኹለተኛው፣ ደንብ፣ በበለጥ፣ ልዩ፣ ነውና፣ ፍየሎችን፣ በሚመለከተው፣ ጉዳይ፣ ረገድ፣ የቀንድ፣ ከብት፣ ጠቅላላ፣ ደንብን፣ አቸን፣ [ተጭኖና፣ ጨቀኖ፣ ዋጋውን፣ ቀንሶት] በጠቅላላው፣ ላይ፣ ይገባበታል። ከተለመደው፣ ወጣ፣ ብሎ፣ ልዩ፣ በመኾኑ፣ ውሱን፣ ኹኖ፣ ጠብቦ፣ መተርጎም፣ ይገባዋል፣ ማለት፣ ፍችን፣ በሚወስነው፣ የቅደም-ተከተሉ፣ አተረጓጎም፣ መሠረት፣ የቀንድ፣ ከብቶች፣ ኹሉ፣ ተቀራጭ፣ ኹነው፣ ሲቀሩ፣ ለፍየሎች፣ (ግን) እ፣ ከንትራሪዮ፣ (ተቃራኒ፣ በመኾኑ፣ አይመለከትም) ነው። ደግሞም፣ ሌላ፣ ማሰረጃ፣ ምሳሌ፣ ይኾን፣ ዘንድ፣ ማናቸውም፣ የመንግሥት፣ አገልጋይ፣ በራሱ፣ ጥፋት፣ ለበደለው፣ ኪሣራዎች፣ ለመክፈል፣ ተገዳጅ፣ ነው፣ (አንቀጽ፣ ፪ሺሕ፸፻፳፮፣ ፍትሐ፣ ብሔር፣ ሕግ) የሚለው፣ ዳኛው፣ (ልዩ፣ ዐይነት፣ የመንግሥት፣ አገልጋይ፣ መኾኑ፣ ነው፣) ከንደዚህ፣ ያለው፣ ግዳጅ፣ ነጻ፣ ነው፣ በሚለው፣ (አንቀጽ፣ ፪ሺሕ፸፻፴፰፣ (ሐ) ፍትሐ፣ ብሔር፣ ሕግ) ዋጋው፣ ተቀንሶ፣ ተቸንፎና፣ ተረትቷል።

እነሆ፣ ከኹለቱ፣ ማንኛውም፣ አንዱ፣ ከተለመደው፣ ወጣ፣ ብሎ፣ ካንደኛው፣ የተለየ፣ ነው፣ ተብሎ፣ ሊረዱት፣ በማይቻል፣ በጠቅላላነታቸው፣ እኩልና፣ አቻ፣ በኾኑ፣ ኹለት፣ እንድ፣ ዐይነት፣ ደንቦች፣ መካከል፣ ሊገለጽ፣ የማይቻል፣ ምሉ፣ መፋለስ፣ (ተፃራሪነት) ሊኖር፣ ይችላል፤ ከኹለቱ፣ አንዱን፣ ከሥራ፣ ላይ፣ ብናውለውም፣ ኹለተኛው፣ ውጤቱን፣ ኹሉ፣ ያጣል። ለማሰረጃ፣ ያኸል፣ በፍትሐ፣ ብሔር፣ ሕግ፣ አንቀጽ፣ ፪ሺሕ፸፻፳፮፣ እና፣ በዚያው፣ ባንዱ፣ አንቀጽ፣ ውስጥ፣ በንኡስ፣ እናቅጽ፣ ፪፣ እና፣ ፫፣ መካከል⁴⁴፣ እንደዚህ፣ ያለ፣ ምሉ፣ የርሰበርስ፣ ተፃራሪነት፣ (ግጭት) ያለባቸው፣ ስለሚመስል፣ በገይል፣ መጫንን፣ ወይም፣ ማስገደድን፣ በኹለት፣ እኩል፣ ኹነው፣ በተለያዩ፣ መንገዶች፣ የየራሳቸውን፣ ዋጋ፣ እንድናይላቸው፣ ያስፈልገናል፤ እንደዚህ፣ ያለ፣ ምሉ፣ የርሰበርስ፣ ተፃራሪነትን፣ እጅግ፣ ከባሕርይ፣ ውጭ፣ በኾኑ፣

43 በፍትሐ፣ ብሔር፣ ሕግ፣ አንቀጽ፣ 3341፣ ላይና፣ በአንዳንድ፣ የሕግ፣ ጥበብ፣ ግይተኞች፣ የተዘነጋ፣ በሚመስለው፣ በገደ፣ ላይኾን፣ በምስጢሩ፣ ወይም፣ በውስጡ፣ መሻርን፣ በሚነግረው፣ ፅንሰ-ሐሳብ፣ መንገድና፣ መተካቱ፣ በተለይ፣ ይጠቅማል።

44 ኹለቱም፣ ከረዥም፣ ጊዜ፣ ዝምር፣ ከሚነቀፈው፣ የፈረንሳይ፣ ፍትሐ፣ ብሔር፣ ሕግ፣ አንቀጽ፣ 1112፣ በሚገባ፣ ባለማመዛዘን፣ በጥድፈያ፣ የተወሰዱ፣ ውሰቶች፣ ሲኾኑ፣ ይኸውም፣ አንቀጽ፣ በፈንታው፣ የነቃው፣ ያን፣ የጥንት፣ የሕግ፣ ዕውቀት፣ ምስክር፣ ፖሪጥን፣ አስተውሎና፣ ነቅቶ፣ ካለማንበብ፣ የተነሣ፣ ነው። በዚህ፣ መነሻ፣ ርእስ፣ ላይ፣ ፯፣ ሪፔርት፣ የጥገኛዎች፣ ፍትሐ፣ ብሔር፣ ሕግ፣ የመዝሙሪያ፣ ደረጃ፣ ጥናት፣ ጽሑፍ፣ (አ፣ ኤ፣ አ፣ 1952)፣ ተም፣ ፪፣ ቀ፣ 237-8፣ እና፣ የፈ. ፕ. ዋልቶን፣ የግብጽ፣ የግዴታዎች፣ ሕግ፣ (አ፣ ኤ፣ አ፣ 1923)፣ ሾሉ፣ ፩፣ ገጽ፣ 227፣ ይመለከቷል። የፈረንሳይ፣ ፍርድ፣ ቤቶች፣ በጋይል፣ መጫንን፣ (በ1076፣ አንቀጽ፣ በንኡስ፣ አንቀጽ፣ ፫፣ እንደተገለጸው፣ ኹሉ)፣ ሌላ፣ ራሱን፣ የቻለ፣ ከራሱ፣ ውጭ፣ የኾነ፣ ኹነታን፣ ላይመራመሩ፣ ለራሳቸው፣ በሚሰጣቸውና፣ በሚታያቸው፣ ሚዳን፣ ነው፣ ዋጋውን፣ የሚሰጡት።

ሥራዎች : አማካይነት : ካልኾነ : በቀር : እንዲሁ : በቀላሉ : አስረድቶ : ለማለፍ : አይቻልም = እነዚህን : በመሰሉ : ደንቦች : መካከል : የፍርድ : ቤቱ : ምርጫ : በእውነቱ : በግድ : እንደመሰለውና : እንዳሻው : (በዘፈቀደ) ነው ። ነገር : ግን : የዳኞች : ከነዚህ : ደንቦች : ውስጥ : ደጋግሞ : አንዱን : ለይቶ : መፍቀድ : በዚህ : ጉዳይ : ላይ : የተቋረጠ : የፍርድ : ልማድን : በመፍጠር⁴⁵ : ችግሩን : ያስወግደዋል : (ይፈታዋል) ።

5. ሕጉ : ከአእምሮ : ሚዛን : ውጭ : በኾነበት : ላይ ፤

ጠበቃው : የታሪክና : የኤኮኖሚ : ትምህርትን : ሊያውቅ : ይገባዋል = በታወቁ ትና : ደንቦች : የፍትሕ : የማመዛዘኛ : ፈሊጥ : (ሎጂክ) መሠረተ-ንግሮችና : መውጫ : መግቢያ : ፈሊጦች : ላይ : መዘበን : ብቻ : ሳይኾን : የሕግ : ድርጅቶችን : የዠርባ : ታሪካዊ : ንጣፋቸውንና : ያለውን : (ያኹነን) የኅብረ-ኑሮና : የኤኮኖሚክ : ዐላማዎቻቸውን : ዘርዘሮ : እንዲረዳ : ይገባዋል ። ማናቸውም : ሕግ : በከበደ : መልክ : የማያመዛዝን : መሰሉ : ከመታየቱ : የተነሣ : ሲወርድ : ሲዋረድ : የመጣን : የባህልና : ወግ : ልማድን : ፍትሕን : ወይም : እርምጃን : (እድገትን) በጎይል : የሚያናውጣቸውና : የሚጎዳቸው : ሲኾን : ዳኛው : በፍች : ደንቦቹ : ውስጥ : ሕጉን : በበለጥ : ለአእምሮ : ሚዛን : አስተውሎ : እንዲዋጥ : አድርጎ : ከግብር : ላይ : ለማዋል : የሚቻልበት : አንዳንድ : ቀዳዳ : (መንገድ) እንዳለ : ብሎ : መፈላለግና : መመራመር : ይገባዋል ። ይህ : ሊደረግ በት : የሚቻልበትን : ጊዜ : ያውም : በጉልህ : የተጸፈውን : (በመቃወም) በማስተባበል : (“በጥቶ : ደም : የማፍሰስን” ጉዳይ) አንሥተን : ለይተንና : ፍጹም : ልዩ : በኾነ : መንገድ : አስተካክለን : ከፍ : ብለን : ማስረጃውን : ሰጥተናል ። ነገር : ግን : የፈቲሕነትን : ጥበብና : ብልጎት : ለመመጠንና : ለመገመት : የሚፈታተኑ : ደጋግመው : የሚመጡ : አጋጣሚዎች : የሚነሡት : እሻሚና : አወላዋይ : ከመኾናቸው : የተነሣ⁴⁶ : በፍች : ወሳኝ : አሰካክ : ኾነ : ወይም : በሕጉጋዊ : ተች : መግለጫዎቹ : ቀርጥና : ኮለል : ያለ : ጉልህ : መፍትሔ : ሳይጫንበት : ቀርቶ : ሕጉ : ካንድ : ፍች : በላይ : በሚቀበልበት : ስፍራ : ላይ : ነው ። ለማስረጃ : እነዚያ : “የመርገፍ : ዘይቦች”⁴⁷ : ተብለው : የተጠሩትን : ከኢትዮጵያ : ባህልና : ወግ : ወይም : ፍትሕ : ወይም : የኅብረ : ኑሮ : ፍላጎቶች : ጋራ : እንዲግባቡና : እንዲመቹ : አድርጎ : ለጥጠ : ወይም : ወስኖ : ለመተርጎም : ይቻላል ። በዐይነትነታቸውና : በአብነትነታቸው : በቀጥታ : እንደነዚህ : ወዳሉ : የፍርድ : ፈሊጣዊ : አበራየቶች : (አሠራሮች) የሚያመሩ : እየተመላለሱ : የሚመጡ : ፅንሰ-ሐሳቦች : “ቅን : እምነት” : “ሮቱዕ : ምግባር” (ሞራሊቲ) : “ጥፋት”⁴⁸ : “አእምሯዊ : ማመዛዘን” : እነዚህንም : የመሰሉ : ኹሉ : ናቸው ።

⁴⁵ ከላይ : አድ : ፩ : ፪ን : ይመለከታል ።

⁴⁶ ከላይ : አድ : ፪ : ይመለከታል ።

⁴⁷ ከላይ : አድ : ፪ : ለ : ስለ : ቅጣት : ይመለከታል ።

⁴⁸ በሰሌተት : “ሕግን : መጣስ” ተብሎ : በፍትሕ : ብሔር : ሕጉ : የእንግሊዘኛ : ጽሑፍ : ተተርጎሟል ።

፩ ። መደምደማያ ።

የታወጁ ፡ ሕጎችን ፡ ፍች ፡ የሚጻፉ ፡ ግናቸው ፡ ሕጉንጋዊ ፡ ፍርድ ፡ ወይም ፡ መርሐዊ ፡ (አብነታዊ) መሠረተ-ሐሳቦች ፡ (ሥርዐቶች ፡ ወይም ፡ ደንቦች) ከሌሉ ፡ ዘንድ ፡ ከፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕጉ ፡ ጽሑፎች ፡ የውሎች ፡ ትርጉም ፡ አመጣጥኝና ፡ አመሰግና ፡ በመዘርጋት ፡ ለአገልግሎት ፡ ሊሰማሩ ፡ (ሊውሉ) የሚችሉ ፡ ደንቦችን ፡ (መሠረተ-ሐሳቦች) ጠብተንና ፡ ለይተን ፡ (ፈልፍለን ፡ ወይም ፡ አልበን) ለማውጣት ፡ ሞክረናል ። በሙከራችንም ፡ የደረሰንባቸው ፡ ውጤቶች ፡ የመሠረት ፡ አቋሞቻቸው ፡ ከኛው ፡ ከማይለያዩ ፡ የሕግ ፡ ዝግጅቶች ፡ ላይ ፡ ጎልተው ፡ ከሚታዩት ፡ የትርጉም ፡ ዝንባሌዎች ፡ አስጠግተውናል ። የካናዳው ፡ ኩይቤክ ፡ ግዛት ፡ (አውራጃ) ሕግ ፡ በአህጉራዊው ፡ ኤውሮጳ ፡ የሕግ ፡ አዘገጃጀቶች ፡ ዐይነት ፡ መንገድ ፡ አድርጎ ፡ ጥር ፡ ግር ፡ የወጣ ፡ ነው ። ከዚህም ፡ የተነሣ ፡ የወጡት ፡ የሕግ ፡ ፍሬዎቹ ፡ ባለኹለት ፡ ቋንቋ ፡ ናቸው ። በሕዝብ ፡ ሕጉ ፡ (ፓብሊክ ፡ ሎው) እና ፡ ባልጻጸም ፡ ሥነ ፡ ሥርዐቱ ፡ ዘልቀው ፡ የሚታዩት ፡ የልማድ ሕግ ፡ ፅንሰ-ሐሳቦች ፡ ናቸው ። እነዚህ ፡ ከኢትዮጵያዊው ፡ አቋቋም ፡ ጋራ ፡ በተመጣጣኝነት ፡ ተመሳሳይ ፡ የሆኑት ፡ ካናዳዊ ፡ ሕጎች ፡ ፈ . ፒ . ዋልተን ፡ የታችኛውን ፡ ካናዳ ፡ የትርጉም ፡ ደንቦችን ፡ እንደሚከተለው ፡ አድርጎ ፡ አጠቃልሎ ፡ እንደነደፋቸው⁴⁹ ፡ ለመደምደማያ ፡ መጥቀሱን ፡ ትክክለኛና ፡ ተገቢ ፡ ያደርጉታል ።

“1. የመገመሪያውና ፡ መሪ ፡ ደንቡ ፡ በቀረበው ፡ ጭብጥ ፡ (ይዘት) ጉዳይ ፡ ላይ ፡ ሕጉ ፡ ጎልሕና ፡ የግያሻግ ፡ በሆነበት ፡ ላይ ፡ ወደ ፡ ግናቸውም ፡ ሌላ ፡ ምንጭ ፡ አምርቶ ፡ በመጥቀስ ፡ ጉዳዩን ፡ ለመቁጣጠር ፡ ወይም ፡ አስረድቶ ፡ ለግለጻ ፡ አይቻልም ። ...4. ግዴታዎችንና ፡ ዐይነት ፡ መለያዎችን ፡ (ማሻሻያዎችን) ሌላ ፡ ምንጫን ፡ ጠቃቅለ ፡ ወደ ፡ ሕጉ ፡ አምጥቶ ፡ ለግስገባት ፡ አይቻልም ። 5. የሕጉ ፡ የአንገሊዝና ፡ የፈረንሳይ ፡ ቋንቋ ፡ ጽሑፎች ፡ የምስክርነት ፡ ሥልጣናቸው ፡ እነሱ ፡ ስለሆኑ ፡ አንደኛው ፡ ሌላውን ፡ (ኹለተኛውን) ለመተርጎሚያ ፡ ሊያገለግል ፡ ይችላል ። 6. ሕጉ ፡ አሻሚ ፡ ወይም ፡ ያልተረጋገጠ ፡ በሆነ ፡ ጊዜ ፡ ሊፍታታና ፡ ሊተረጎም ፡ ይገባል ። 7. ለንደዚህ ፡ ያለው ፡ አተረጓጎም ፡ የሚሻለው ፡ መሪ ፡ ሕጉ ፡ ራሱ ፡ ነው ። 8. የሕጉን ፡ አንቀጾች ፡ በዝርዝራቸው ፡ ሲያመጣጠኙና ፡ ሲያጸጸሯቸው ፡ ያከራካሪው ፡ አንቀጽ ፡ ፍች ፡ አኹንም ፡ ተለይቶ ፡ ያልተረጋገጠ ፡ የሆነ ፡ አንደኛው ፡ እጅግ ፡ በጣም ፡ የሚታመነው ፡ መሪ ፡ የኮሚሽኔሮቹ ፡ (ሕጉን ፡ ያዘጋጁት) ተች ፡ መግለጫዎች ፡ ይኸናሉ ። 9. የሕጉን ፡ ሌላ ፡ አንቀጽ ፡ ወይም ፡ የሕግ ፡ አዘጋጃቹን ፡ ግስረጃዎች ፡ በመጥቀስ ፡ ነገሩ ፡ ባልተደመደመ ፡ ጊዜ ፡ ቀጥሎ ፡ የሚገኘው ፡ የተሻለ ፡ መሪ ፡ ነገሮቹን ፡ በቀጥታና ፡ በጭብጣቸው ፡ መወሰኑ ፡ ነው ። ...12. አንድ ፡ ጽሑፍ ፡ ከፈረንሳይ ፡ ሕግ ፡ በመነጨ ፡ ጊዜ ፡ ከፈረንሳይ ፡ ምስክር ፡ ባለሥልጣናት ፡ ጋራ ፡ በግንጸጸርና ፡ በመጠቃቀስ ፡ ይተረጎሟል ፡ ከአንገሊዝ ፡ ሕግ ፡ የፈለቀ ፡ በመሆኑ ፡ ጊዜም ፡ ከአንገሊዝ ፡ ምስክር ፡ ባለሥልጣናት ፡ ጋራ ፡ ያመሰክራል ።”

8 ፡ 9 ፡ እና ፡ 12 ፡ ትእዛዛዊ ፡ መሠረተ-ንግሮች ፡ ባኹኑ ፡ ሰዓት ፡ ለኢትዮጵያ ፡ ያነሰ ፡ አስፈላጊነት ፡ ይኖራቸዋል ፡ ስለምን ፡ ቢሉ ፡ (ሀ) የሕግ ፡ አዘጋጅ ፡ ኮሚሽኔሮቻችን ፡ ተች ፡ መግለጫዎች ፡ እስካኹን ፡ ድረስ ፡ ገና ፡ በትም ፡ ስላልወጡ ፤ (ለ) የተቋረጡ ፡ የፍርድ ፡ ነገሮችን ፡ ተከታትሎ ፡ ተችቶ ፡ የመግለጡ ፡ ተግባር ፡ ገና ፡ መዘመና ፡ ስለሆነና ፡ ይህንኑ ፡ ተግባር ፡ ማልማቱ ፡ ብዙ ፡ ዘመናትን ፡ የሚጠይቅ ፡ ስለሆነ ፤ (ሐ) አንድ ፡ የተለየ ፡ ጉዳይን ፡ የሚመለከቱ ፡ ሕግ ፡ ጽሑፎች ፡ የተነሡባቸው ፡ ምንጫዎች ፡ ተለይተው ፡ ታውቀው ፡ የተረጋገጡ ፡ ስላልሆኑ ፡ ነው ። ትእዛዛዊ ፡ መሠረተ-ንግር ፡ 5ን ፡ የሚመለከት ፡ አንድ ፡ ተጨማሪ ፡ ችግር ፡ አለ ። የሕጎቻችን ፡ የፈረንሳይ ፡ አውራ ፡ ጽሑፎች ፡ አብነት ፡ የሚኾኑ ፡ ደንቦች ፡ ምስክር ፡ ባለሥልጣን ፡ የሏቸውም ፡ በዛሬው ፡ ጊዜም ፡ የፈረንሳይ ፡ ቋንቋ ፡ እንብዛም ፡ የታወቀ ፡ አይደለም ። ኹናም ፡ ከላይ ፡ ያሉትን ፡

49 “የታችኛው ፡ ካናዳ ፡ የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕጉ ፡ ዐላግና ፡ ትርጉሙ” ፡ ገጽ ፡ 80 ፡ ተከታታዮቹም ፡ የጂ. ካስቲል ፡ ቀድቶ ፡ እንዳቀረበው ፡ የኩይክ ፡ ግዛት ፡ ፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕጉ ፡ ዝግጅት ፡ (ቶርጉቶ) ፡ እ.ኤ.አ. 1962 ፡ ገጽ ፡ 202-3 ።

የትርጉም ፡ መሠረተ-ንግሮች ፡ በዚህ ፡ አንቀጽ ፡ ተችተንና ፡ ፈልፍለን ፡ ካወጣናቸው ፡
ጋራ ፡ ስምሙ ፡ ኹነው ፡ እንዲገጥሙ ፡ እነሆ ፡ አቅርቦናቸዋል ። ትእዛዛዊ ፡ መሠረተ-ንግ
ሮች ፡ 8 ፡ 9 ፡ 12 ፡ እና ፡ ሙታ-ቲስ ፡ ሙታ-ንዲስ ፡ (ነገሮችን ፡ በግመጣጠን ፡ ላይ ፡ ዝር
ዝሮችን ፡ በተገቢው ፡ በመለወጥ) ፡ 5ን ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ መሰማራትን ፡ የሚመለከቱ ፡ የጊ
ዜው ፡ ዕንቅፋቶችም ፡ የወደፊቱን ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሕግን ፡ ትርጉሞች ፡ ነባር ፡ ወይም ፡
ቀሪ ፡ ዋጋቸውን ፡ በመቀነስ ፡ አይገነጥሏቸውም ።

STATUTORY INTERPRETATION IN ETHIOPIA*

by

Professor George Krzeczunowicz
Faculty of Law, Haile Sellassie I University

I. INTRODUCTION

The purpose of this paper is, first, to introduce the readers to general elementary problems of statutory interpretation in Ethiopia, and second, to derive some specific rules of legal interpretation from the Ethiopian Civil Code provisions governing construction of contracts.

Reduced to its simplest terms, the problem of Ethiopian law interpretation involves two basic questions: First, WHO is to interpret laws? Second, HOW should one interpret laws? We shall discuss them in that sequence.

II. WHO IS TO INTERPRET LAWS?

"In ordinary life, if someone says something that you do not understand, you ask him to explain his meaning more fully. This is impossible with the interpretation of statutes [laws]. ..."¹

Whom, then, shall we turn to for explaining the laws with some authority? To the scholar, the judge, or, exceptionally, the legislator: (1) In their doctrinal interpretation, scholars merely try to persuade; (2) Judicial interpretation has legal authority in the case concerned, and if "settled," i.e., customary, it has at least factual authority over like cases in future; (3) Legislative interpretation, if any, has, of course, complete legal authority in all cases. We shall now discuss, in turn, the doctrinal, the judicial and the legislative interpretation.

1. Doctrinal Interpretation

Doctrinal interpretation is that "which is made in books, in reviews, in the classroom."² It is performed mostly by the legal scholars when they lecture on law or write legal articles or textbooks. Such law lectures, articles, and books mould the future law-

* Abbreviations used in the text and footnotes will be as follows:

Planiol — Planiol, *Treatise on the Civil Law*, 12th ed., trans. Louisiana State Law Institute (1959), v. 1, 1, No. 199-255.

Williams — G. Williams, *Learning the Law*, 5th ed., London 1954, Chapter 7.

Krzeczunowicz I — G. Krzeczunowicz, in *Journal of Ethiopian Studies* No. 1, "A Novel Legislative Approach to Custom."

Krzeczunowicz II — Krzeczunowicz, *ibid.*, "Ethiopian Legal Education."

Note: square brackets denote our interpolations.

1 Williams, p. 87.

2 Planiol, No. 200.

yers. Apart from that, the doctrinal interpretations propounded therein have "no other use than to influence court decisions."³ This is best achieved through commenting on laws and judicial opinions, grouping points of law involved in analogous cases, and stressing inconsistencies, if any, that may crop up in the judges' decisions. Ethiopian cases, being mostly unreported, cannot be, as yet, so discussed. Abroad, the scholarly commentators' influence is strongest when their opinions are unanimous (*communis opinio doctorum*) and thus amount to "doctrinal custom."

2. Judicial Interpretation

"Judicial interpretation is that which emanates from a court when, in order to decide a case, it applies a law whose meaning is discussed before it."⁴ Such interpretations are called quasi-judicial when emanating from an administrative organ in adversary proceedings.

Many judgments involve no interpretations, only simple applications of law. The meaning of the law to be applied to the facts contended is often not disputed. The case is then won by the party who proves his facts. Appreciation of evidence on facts lies, within few legal limits,⁵ in the court's discretion. The facts once established, application of a clear rule to them will follow without need for interpretation. For instance, the fact of my having borrowed ten dollars from you may be denied without questioning the rule that, if so borrowed, they should be repayed.

Where a law's meaning is disputed before the court, the decision involves its interpretation. A line of similar interpretations leads to what some call "settled" case-law or judicial custom. Judicial interpretations thus become a source of law. "In the judgments alone is to be found the law in its living form."⁶ This is hardly the case in Ethiopia, where most judicial opinions are not exhaustively researched and, being largely unreported, cannot be readily "found."⁷

3. Legislative Interpretation

Legislative interpretation is that made by the law-maker (legislator). Under the modern principle of separation of powers, interpretation of law in litigation belongs to the judge, not the law-maker. But this was not always so. Under some monarchies, the law-maker had to be asked, where appropriate, "to explain his meaning more fully."⁸ In old France, "the king alone could interpret his ordinances. It followed, therefore, that when the meaning of one of them was doubtful judges should abstain from interpreting it. ... The action was suspended and the parties sent before the king in order to have the meaning of the law definitely established. ... At present, such appeals are no longer permitted ... a judge may not refuse to pass judgment on the pretext that the law is silent,

3 Planiol, No. 201.

4 Planiol, No. 202.

5 Which, in our system without juries or very extensive laws on evidence, seldom require interpretation.

6 Planiol, No. 14 B.

7 See Krzeczunowicz II, s.v. Case Reporting.

8 Cf. *supra*, Note 1. Such practice is impossible in the modern circumstances of mass-legislation by transient bodies.

STATUTORY INTERPRETATION IN ETHIOPIA

obscure or insufficient. He would be guilty of a denial of justice. ..."⁹ Under present Ethiopian law, such refusal to pass judgment might be charged as a breach of official duty under Article 412 Penal Code, unless the various Codes of Procedure provide otherwise, which the Penal Procedure Code of 1961 does not.¹⁰

As already mentioned, Ethiopian judges may not stay a case demanding legislative interpretations. But this does not prevent the Government from demanding that a clarifying provision be enacted. For instance, the High Court may not refuse to decide whether a Moslem divorce case should or should not be transferred to the Kadis Council for decision under Sharia Law. But the Government may require a clarifying enactment "... on the question whether -- in the face of the sweeping Repeals Provision [Civ. C. Art. 3347] -- the distinct personal status recognized to Moslems in a prior procedural proclamation must be deemed abrogated with the rest of past Civil law and custom."¹¹ Such enactment would not constitute a *new* provision, but a legislative interpretation of Civil Code Article 3347, acting back to September 11, 1960, when the Civil Code took effect.¹² For an actual example of such modern legislative interpretation, see the Interpretation of Land Tax Proclamation of 1947 (No. 93), which explains what the prior Land Tax Proclamation of 1944 (No. 70) DOES NOT MEAN!

Such legislative interpretations (as distinct from direct amendments) of *prior* law are a rarity. More frequently, a law contains, from the outset, a section defining the main terms used in it. This technique, rather unfamiliar in Continental Europe, is prevalent in Common Law countries and has in recent years been introduced in Ethiopia. Thus, see Chapter 1 of the Ethiopian Labour Relations Decree No. 49 of 1962. Rather unfortunately, we have no such "legislative glossaries" in the Amharic-English versions of the Ethiopian Codes, whose divergent translations from the French master-drafts are a continuing cause of semantic and legal controversy.¹³

III. HOW SHOULD ONE INTERPRET LAWS?

If laws were to be explained in many different ways, legal security would founder. Interpretation of laws is governed by certain widely accepted rules, often dating from Roman times. Such rules, evolved by commentators and accepted by judges, are based on logic and common sense. No such rules of interpretation are extant from the works of past Ethiopian commentators (if any) or judges. In other words, there exists in Ethiopia no doctrinal or judicial custom as to applicable rules of interpretation. For this reason, the Civil Code's 1958 draft apparently introduced, in a special Book on "Application of Laws", some rules of interpretation. This Book has been excluded from the Civil Code's final version enacted in 1960.¹⁴ Does this mean that one can explain our laws arbitrarily as one likes? By no means. Certain basic rules of legal interpretation have wide recognition throughout the world. The Ethiopian legislator seems to sanction them indirectly through making them applicable to contracts.¹⁵ We shall quote those rules, in adapted form,

9 Planiol, No. 208-9.

10 And the forthcoming Civil Procedure Code of Ethiopia, now under consideration, it seems will not.

11 Krzeczunowicz I, s.v. Incorporation of Custom, *in fine*.

12 The problem of the retroactive effect of certain laws will be discussed, it is hoped, in a separate paper to be published in this Journal.

13 See Krzeczunowicz, II, s.v. Language Problem.

14 See R. David, "Le code civil éthiopien de 1960", at *Rabels Zeitschrift* of 1961, Heft 4, p. 674.

15 Articles 1733-7, Civil Code.

substituting "law" for "contract", and "legislator" for "parties."¹⁶ On the other hand, "the principal rules used in everyday judicial discussion... are usually expressed in the latin form given them by the old jurists."¹⁷ We shall continue this usage in discussing the rules to be applied, respectively, where the law is: (1) clear, (2) ambiguous, (3) silent, (4) contradictory, and (5) unreasonable.

1. Where the Law is CLEAR

Ubi lex non distinguit nec nos distinguimus (short version), which means: "... no distinction must be drawn where the law draws none."¹⁸ English case-law, per Williams:¹⁹ "Where the words of an Act of Parliament are clear, there is no room for applying any principles of interpretation." Ethiopian Civil Code Article 1733: "Where the provisions of a ... [law] are clear, the court may not depart from them and determine by way of interpretation the intention of the ... [legislator]." As mentioned before, many judicial opinions involve no interpretation, the applicable rules being clear. In such cases, judges may not render arbitrary decisions based merely on their dislike of a law which may be unjust or unreasonable or work hardship in a particular case.²⁰ This prohibition may be eluded in only one case: where a given provision, though "literally" clear, would lead to an evidently un contemplated absurdity. For instance, "... if a law had provided a penalty for blood-letting in the street, a surgeon who had 'bled' a patient injured in a street accident ... would ... be held innocent"²¹ although this is drawing a distinction where the law draws none. Rationale for so holding: Far from endangering people's safety, which this law protects, the patient-bleeding surgeon was preserving it. Rather than assume that the legislator was absurdly out of his wits, we presume that, had he contemplated this contingency, he would evidently himself have made our distinction. Save in such extreme cases, derogating a clear rule is inadmissible,²² lest legislation become pointless and legal security vanish.

2. Where the Law is AMBIGUOUS

(A) *Word Meaning*. "The meaning of a word is to be judged by the company it keeps."²³ The same logical principle is found in Article 1736 of our Civil Code: "The provisions of a ... [law] shall be interpreted through one another and each provision

16 In our view, contract interpretation rules may apply, *mutatis mutandis*, and where pertinent (this qualification excludes Articles 1732 and 1738-9 Civil Code) to laws. Compare C. E. Odgers, *The Construction of Deeds and Statutes*, 3d ed. (London, 1952), p. 179: "It has been said that no further rules of construction should be placed on statutes [laws] than upon any other legal document [e.g., contracts]." In both cases the aim is to ascertain the authors' intention.

17 Planiol, No. 215. Latin maxims are used also in Common Law systems.

18 Planiol, No. 217.

19 p. 91, quoting Scott L. J. in *Croxford v. Universal Insce. Co.* [1903] 2. K. B. at 280.

20 It is arguable, however, that the Emperor may derogate clear rules by virtue of his equitable jurisdiction in the *Yezufan Celot*. See Robert Sedler, "The Chilot jurisdiction of the Emperor of Ethiopia." 8 *Journal of African Law* No. 2 (1964).

21 P. G. Osborne, *Q. & A. on Jurisprudence* (London, 1948), p. 33. For other examples, see S. D. Elliot, "Techniques of Interpretation", in B. Schwartz, *The Code Napoleon and the Common-Law World* (New York 1956), p. 84.

22 See *contra*: Supreme Imperial Court opinion in *Mrs. Chake Avakian v. Mr. Artin Avakian*, Civil Appeal No. 1114/55 E.C. in *Journal of Ethiopian Law* (1964), Vol. 1, No. 1, p. 26.

23 Williams, p. 87, per MacMillan.

STATUTORY INTERPRETATION IN ETHIOPIA

shall be given the meaning required by the whole ... [law]". This is called interpretation through the context or *tota lege perspecta*.²⁴ For instance, in our Civil Code's French masterdraft, if the sense of the term "créance" is in doubt, the index will refer us to other articles containing the same term, a comparison of which will clarify its sense. Unfortunately, our official Amharic-English code versions contain no such index, and, what is worse, the term "créance" itself has been English-rendered in at least six contradictory ways,²⁵ so that in this case the official context, far from helping, only makes matters more confusing.

The fact of having neither an index, nor a properly translated text, should not discourage us from trying to ascertain the meaning of legal provisions of the Civil Code in the light of their special and general context. The special context is that of the same paragraph or section. The rest is general context: for instance, we should not apply Civil Code Articles 2945-2974 on Lease of Houses without giving them, where appropriate, the meanings required by the cognate Articles 2896-2944 on Lease of Immovables [land or house] in General. Those articles, in turn, since a lease is a contract, should be read in the light of related provisions on Contracts in General (Title XII). A given provision should therefore never be considered apart from its special or general context.²⁶ It seems that some of our courts, in their decisions, occasionally overlook this principle. The latter also affects the problem of legislative amendments. Since "each provision shall be given the meaning required by the whole [law]", each amendment requires a revising of the whole legal context to avoid inconsistencies. Incidentally, it is this precise difficulty that delays the sorely needed integral revision of the now 160 years old French Civil Code.²⁷

Interpretation through the context includes also references to provisions which, except for figuring in the same code, are not significantly interrelated.²⁸ Even such non-cognate rules may help us to clarify the meaning of recurrent terms. For instance, distinct Civil Code provisions authorize, respectively, tutors, association directors, husbands, succession liquidators, contingent holders of assets, general agents, etc., to perform "acts of administration".²⁹ But only collating and reading them together gives us an idea of what the concept "acts of administration" means (in Private Law).³⁰

We shall not elaborate here on the two common sense rules supplementing that of interpretation through the context. One, the *ejusdem generis* rule, is described by Williams (p. 93) and is expressed with respect to Contracts in Article 1735 of our Civil Code; the other is the rule of positive interpretation³¹ defined by the Civil Code Article 1737.

(B) *Legislative Intent*. Where a provision is neither clear in itself, nor fully explained by the context, the judge is still not quite free to follow his whim, but should try by other means to discover what the legislator had in mind. "Where a provision of a ... [law] is ambiguous, the ... intention of the ... [legislator] shall be sought" (Civ. C. Art. 1734). If the law's own context does not sufficiently clarify the legislator's intention, source documents, such as a legislation's "preparatory studies" or committee reports should be consulted. Although their use should be prudent and discerning, "it may be expected that the practice of referring to these reports will extend itself ... because they

24 *Digestum*, 1, 3, 24.

25 These are, with number reference to the Civil Code Articles concerned: debt (1048), credit (1347), claim (2865-8), chose in action (2411), thing (1012), obligatory right (heading above Article 1962).

26 Including, when appropriate, the Constitution: see its Article 122.

27 See Planiol, No. 118-119.

28 Our Civil Code's books are not headed by a connecting "General Part."

29 Also translated as "acts of management."

30 A bare definition of this concept is given by Article 2204 of the Civil Code with respect to Agency. Compare Articles 2203, 280(2), 429(1), 656(2), 1010(1), 1874.

31 As expressed in the maxim: *lex interpretanda est ut valeat*.

often supply the best commentary upon the wording of the Act."³² In France, a legislation's "preparatory studies" or working papers include: "the texts of the projects ... of laws, accompanied by statements of reasons [and sources] for them; the reports made on the projects ...; the public discussions of the two Chambers"³³

In Ethiopia, code-interpretation through the context is sometimes impracticable because of the translation errors in the Amharic-English official versions. In addition, our legislature's intention cannot be ascertained from our codification's working papers, if any, because they remain, so far, unpublished.³⁴ This, added to the fact that we can also have no settled case-law before our case-reporting is fully organized, leaves judges a freedom perhaps greater than was contemplated. It is submitted, however, that at least the Emperor's prefaces to the Codes³⁵ and the Codes' French mastertexts (from which the translations were made) should, in doubtful cases, be considered as indicative of the legislator's intention. On the other hand, the legislator's intention may be gleaned indirectly by his having borrowed a concept from a foreign legal system.³⁶ In this event, relevant foreign doctrines and cases may help to clarify his intention on such point; e.g., the Romanistic legal materials may bring out the restrictive connotation of the concept "default" (French version's *demeure*, the Roman *mora*) in our Civil Code (cf. Articles 1758, 1772 ff, 1798, 1803).

Sometimes, even terms which, in common parlance, seem the simplest, require interpretation. Words like "building", or "family", have a "fringe" meaning.³⁷ Such "fringe" may be widened or narrowed. Thus "building" may be broadly interpreted to cover a bare wooden hut, or restrictively to exclude it; "family" may mean merely parents with children, or a whole group descending from a more or less remote common ancestor. The legislator may have had or shown no particular intention in this respect. If this happens, the court might be free to choose such meaning as it thinks fit in the light of Ethiopian tradition, custom or equity.³⁸

3. Where the Law is SILENT

A rule may proclaim the point or enumerate the points it covers, omitting other matters. Such enumeration may appear as merely illustrative (e.g., in Civ. C. Art. 1793), that is non-exclusive of other similar matters to which the rule will extend by analogy (argument *a pari* or of "similar reason"); or the pronouncement may appear as restrictive, that is (as in Civ. C. Arts. 1806-7, or 2369) excluding any non-enumerated situations (argument *a contrario* or of "contrary reason") from the rule's operation.

32 Williams, p. 92-3. This method is especially adequate when the legislation concerned is relatively recent and has thus not been bypassed by new patterns of social thought and behaviour. The Ethiopian codes, far from being so bypassed, are, on the contrary, still ahead of the peoples' thinking. For some time, the social evolution in this country may be toward these advanced Codes rather than beyond them.

33 Planiol, No. 218, note 17. The legislation's working papers may either directly clarify the legislator's intentions, or else may indicate his borrowings from the foreign or national sources which, in turn, will help to elucidate doubtful points. We dispose of no such indications in Ethiopia.

34 See Krzeczunowicz II, s.v. Background Data.

35 Cf. Krzeczunowicz I, s.v. Judicial Interpretation.

36 In the absence of legislative indications (see note 33), such borrowings may be inferred from the identity of the provisions compared. But the work and expense involved in such uncharted comparative research are immense.

37 Williams, p. 88.

38 See Krzeczunowicz I, s.v. Judicial Interpretation, e.g., on the meaning of "family" in Civil Code Article 1168.

Restrictive pronouncements or enumerations are more usual, however, and analogy should not be used at random. Its use is prohibited in regard to penal and "exceptional" provisions. Indeed, Penal Code Article 2(1) specifically provides that "the court may not create offences by analogy".³⁹ As to exceptional provisions, a world-known maxim runs: *Exceptio est strictae interpretationis*. Any rules therefore providing exceptions from more general rules must be interpreted strictly, which excludes their extension by analogy.⁴⁰ By way of example, let us suppose that a one dollar tax per head is levied on cattle, goats being expressly exempted. The goat's exemption must not be extended, by analogy, to sheep!

The argument of analogy sometimes takes the form known as *a fortiori* ("with even stronger reason"). It is by this argument that we have extended certain rules of interpretation of contracts to interpretation of laws. This method should not be abused. Our analogy would perhaps be invalid as too remote, were it not for the fact that the interpretation rules in question are also generally recognized in the Continental legal systems upon which our own legal order is largely based.

The law's silence regarding some matters may amount to a complete void, a *vacuum*. In such fully omitted subject matter, our Civil Code's Repeals Provision (Article 3347) does not bar resorting to prior or customary rules. But the omission, for example, of the institution "cooperative" from our legislation,⁴¹ creates only a *prima facie* vacuum. Indeed, contractual customary cooperatives (such as the "Ekub") are, pending special legislation, easily governed by the Civil Code Title on Contracts in General with its rule on "incidental" effects of contracts (Article 1713). On the contrary, the lack of any "Private International Law" rules constitutes a *real* vacuum in our law, and what is worse is that there are no prior or customary rules to fill this void. The result is an erratic court practice in the entire field of Conflict of Laws.

4. Where the Law is CONTRADICTIONARY

Under the principle of hierarchy of laws,⁴² a lower enactment may not contradict one of higher rank. But what will happen if the contradiction occurs between rules of the same rank? This problem is solved by two maxims of legal science. The first runs: *lex posterior derogat priori* or "posterior law prevails over [derogates from] prior law". A discussion of this precept does not pertain to our present topic, but to that of "Repeal of Laws", which will be considered, it is hoped, in a separate paper to be published in this Journal at a later date.⁴³

The second maxim which concerns us here runs: *lex specialis derogat generali*, or "special law prevails over [derogates from] general law". When two rules, of the same

39 Sub-article 2 of the same Article provides that this does not prevent "interpretation of law" (by other methods) in order to ascertain the legislator's intention.

40 According to Anglo-American doctrine, *all* statutory provisions should be interpreted strictly (i.e., should never be extended by analogy), because all statutes are deemed to be mere exceptions from the common law, which is judge-made. Such doctrine, recently challenged by an eminent American jurist (Roscoe Pound), would anyway be pointless in Ethiopia, whose common law is not judge-made but, precisely, statutory and, in this statutory form, comprehensive (cf. Article 3347 Civil Code).

41 See Krzeczunowicz I, s.v. Filling Code Vacuums.

42 See Krzeczunowicz, "Hierarchy of Laws in Ethiopia," 1 *Journal of Ethiopian Law* (1964), p. 111.

43 Of special interest will be a discussion of Article 3347 Civil Code and of the concept of tacit or implied repeal which seems to have been ignored by some practitioners.

rank, and enacted at the same time conflict, we must try to ascertain which is more general, and which covers less ground, being more "special." Obviously, between two propositions: (1) "On cattle, tax is due", and (2) "On goats [a kind of cattle] tax is not due", there is no full contradiction. The second rule is more special and, with respect to goats, it prevails over [derogates from] the general rule on cattle. Being an exception, it must be strictly interpreted, that is, *a contrario* to goats, all other cattle remain taxed in accordance with the context. Another example: the principle that "any" government servant is liable in damages for his faults (Civ. C. Art. 2126) is merely derogated by the rule that the judge, a special kind of government servant, is free from such liability (Civ. C. Art. 2138(c)).

Thus there can be *full*, inexplicable repugnancy (contradiction) only between two rules equally general, neither of which can be understood as an exception from the other, so that if we apply one of them the other loses all effect. For instance, within one and the same Article 1706 of our Civil Code there seems to be such a full contradiction between its sub-articles (2) and (3),⁴⁴ which require us to evaluate duress in two mutually exclusive ways! Such full contradiction cannot be explained away without extremely artificial constructions. The court's choice between such rules is, in fact, of necessity, arbitrary. But the judges' repeated preference for one of those rules will solve the difficulty through creating a settled judicial custom⁴⁵ in this matter.

5. Where the Law is UNREASONABLE

The lawyer should know history and economics. He should not only master the formal maxims and devices of juridical logic, but should also understand both the historical background of legal institutions and their present social and economic purposes. Where a law appears to be grossly unreasonable in that it violently hurts tradition, justice or progress, the judge should search whether the rules of interpretation do not leave some leeway for applying the law in a more reasonable sense. We have already given an example of when this can be done, quite exceptionally, in contradiction of even a clear text (the "blood-letting" case). But the most frequent opportunities for judicial discretion arise where the law, being ambiguous,⁴⁶ admits of more than one meaning, with no clear-cut solution imposed by either context or legislative reports. For instance, the so called "fringe-meanings"⁴⁷ can be extended or restricted to suit tradition or justice or social needs in Ethiopia. Recurrent concepts typically lending themselves to such judicial manipulations are those of "good faith", "morality", "fault",⁴⁸ "reasonableness", etc.

IV. CONCLUSION

In the absence of any legislative, judicial or doctrinal principles governing statutory interpretation in Ethiopia, we have attempted to abstract some applicable principles by analogy from the Civil Code provisions on interpretation of contracts. The results reached

44 Both were rashly borrowed from the long criticized Article 1112 of the French Civil Code, which Article, in turn, has its origin in an inadvertent misreading of that old authority, Pothier. On this topic, see G. Ripert, *Traité Élémentaire de Droit Civil de Planiol* (1952), Tome II, No. 237-8, and F. P. Walton, *The Egyptian Law of Obligations* (1923), Vol. 1, p. 227. French courts evaluate duress by the subjective standard (as expressed in sub-article 3 of our Article 1706).

45 See *supra*, ad I, 2.

46 See *supra*, ad 2.

47 See *supra*, ad 2, B, *in fine*.

48 Mistranslated as "offence" in the English version of our Civil Code.

STATUTORY INTERPRETATION IN ETHIOPIA

bring us near to interpretation trends prevailing in a legal system whose basic features are not unlike ours. The *Quebec* province of Canada underwent Continental type codifications. The resulting codes are bilingual. Common Law concepts predominate in Public Law and Procedure. These Canadian Code analogies with the Ethiopian situation justify a concluding reference to Lower Canada's rules of interpretation summarized as follows by F. P. Walton:⁴⁹

"1. The first and leading rule is that when the Code is clear and unambiguous upon the point at issue it cannot be controlled or explained away by reference to any other source. ... 4. Conditions and qualifications are not to be imported into the Code by reference to other sources. - 5. The English and French versions of the Code are of equal authority, and the one may be used to interpret the other. - 6. When the Code is ambiguous or uncertain it must be interpreted. - 7. For such interpretation the best guide will be the Code itself. - 8. If by collating the articles of the Code the interpretation of the article under discussion is still uncertain the most reliable guide will be the reports of the [codifying] Commissioners. - 9. When the question is not concluded by reference to other articles of the Code or to the explanations of the codifiers, the next best guide will be the decided cases upon the point. ... 12. When a provision is derived from the French law it is to be interpreted by reference to French authorities, and when it is derived from the English law by reference to English authorities."

Precepts 8, 9, and 12 would have little current relevance for Ethiopia because (a) our Codifying Commissioners' reports, if any, have not as yet been published; (b) reporting of decided cases is only starting and its development will take many years; (c) the sources from which the particular code provisions are derived are not yet ascertained. An additional difficulty concerns precept 5. Our codes' French master-versions have no official authority and the French language is not currently well known. It is nonetheless submitted that all above precepts of interpretation harmonize with those propounded by us in this paper and that the provisional obstacles concerning application of precepts 8, 9, and 12 and, *mutatis mutandis*, 5, do not detract from their permanent value for the future interpreters of Ethiopian Law.

⁴⁹ The Scope and Interpretation of the Civil Code of Lower Canada, p. 80 ff., as reproduced by Y.G. Castel in: *The Civil Law System of the Province of Quebec* (Toronto, 1962), p. 202-3.

ከዲኑ ፡ የተሰጠ ፡ የመጀመሪያ ፡ ዓመት ፡ ሪፖርት ፡

ከጄምስ ፡ ሲ ፡ ኤን ፡ ፖውል ፡

የሕግ ፡ መምህርና ፡ የሕግ ፡ ትምህርት ፡ ቤት ፡ (ፋኩልቲ) ዲን ፡

የቀዳማዊ ፡ ኃይለ ፡ ሥላሴ ፡ ዩኒቨርሲቲ ።

የወደፊት ፡ ትውልድ ፡ የሕግ ፡ ትምህርት ፡ ቤትን ፡ የዕድገት ፡ ታሪክ ፡ ተከታትሎ ፡ ለመረዳት ፡ እንዲችል ፡ በየጊዜው ፡ በሚታተመው ፡ በያንዳንዱ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ መጽሔት ፡ ውስጥ ፡ የሚወጣ ፡ ከቀዳማዊ ፡ ኃይለ ፡ ሥላሴ ፡ የሕግ ፡ ዲን ፡ የሚዘጋጅ ፡ ሪፖርት ፡ እንዲኖር ፡ የመጽሔቱ ፡ አዘጋጅ ፡ ቦርድ ፡ ሐሳብ ፡ አቅርቧል ። በዚህ ፡ መሠረት ፡ የወደፊት ፡ እቅድና ፡ ዝግጅትን ፡ ሳይሆን ፡ የተፈጸመውን ፡ ብቻ ፡ ለመግለጽ ፡ እንሞክራለን ።

እ ፡ ኤ ፡ አ ፡ ታኅሣሥ ፡ ፲፱፻፷፩ ፡ ዓ ፡ ም ፡ የኃይለ ፡ ሥላሴ ፡ ዩኒቨርሲቲ ፡ ሲመረቅ ፡ ግርማዊ ፡ ቀዳማዊ ፡ ኃይለ ፡ ሥላሴ ፡ የሚከተለውን ፡ ተናግረው ፡ ነበር ።

“የራሳችንን ፡ ተማሪዎች ፡ በማሠልጠን ፡ የሕግ ፡ አዋቂዎችን ፡ ለማግኘት ፡ እንድንችል ፡ በቅርቡ ፡ የሕግ ፡ ትምህርት ፡ ቤት ፡ እንዲከፈት ፡ እናደርጋለን ። በንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ መንግሥት ፡ ግዛታችን ፡ በአስተዳደርና ፡ በንግድ ፡ ረገድ ፡ በተለይም ፡ በራሳችን ፡ ሕጎችና ፡ ልማዶች ፡ የሠለጠኑ ፡ የሕግ ፡ አዋቂዎችን ፡ ይፈልጋል ።”

እ ፡ ኤ ፡ አ ፡ መስከረም ፡ ፳፫ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፷፫ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ግርማዊነታቸው ፡ የዩኒቨርሲቲው ፡ ቻንስለር ፡ በመሆናቸው ፡ የሕግ ፡ ትምህርት ፡ ቤትን ፡ በደንብ ፡ መርቀው ፡ ከፈቱ ። ከዚያ ፡ በኋላ ፡ የፎርድ ፡ ፋውንዴሽን ፡ ከሰጠው ፡ የገንዘብ ፡ ዕርዳታ ፡ ጋር ፡ ደንበኛ ፡ የዩኒቨርሲቲ ፡ የሕግ ፡ ትምህርት ፡ ተጀመረ ።

የሕግ ፡ ትምህርት ፡ ቤት

አስፈላጊነት ፡

በዩኒቨርሲቲ ፡ ደረጃ ፡ በሕግ ፡ ትምህርት ፡ ሠልጥነው ፡ የተመረቁ ፡ ኢትዮጵያውያን ፡ ቍጥር ፡ በጣም ፡ ያነሰ ፡ ነው ። በዚህ ፡ መሥመር ፡ የሚያስፈልገውን ፡ የሰው ፡ ችሎታ ፡ መጨመር ፡ ሀገሪቷ ፡ በቅድሚያ ፡ የምትፈልገው ፡ ጉዳይ ፡ ስለሆነ ፡ በእኛ ፡ አስተያየት ፡ ከሁሉ ፡ በፊት ፡ የሚታሰብበት ፡ ተግባር ፡ ነው ።

ኢትዮጵያ ፡ ሰፊ ፡ የሚደነቅ ፡ የቆየ ፡ የሕግ ፡ ባህል ፡ ስላላት ፡ ልትከራ ፡ እንደሚገባት ፡ የታወቀ ፡ ነው ። እንዲሁም ፡ አዲስ ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ ዘመናዊ ፡ የሕግ ፡ አስተያየቶችን ፡ አሟልተው ፡ ያዘሉ ፡ የወንጀለኛ ፡ መቅጫና ፡ የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሥነ ፡ ሥርዐት ፡ ወንጀለኛ ፡ መቅጫው ፡ በደንብ ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ መዋሉን ፡ የሚያረጋግጥም ፡ በሕግ ፡ ተወስኖ ፡ የመተዳደር ፡ ልምድ ፡ ተሟልቶ ፡ የተውጣጣና ፡ የተጣራ ፡ የፍትሕ ፡ ብሔር ፡

ሕግ፣ የንግድ፣ ሕግ፣ የባሕር፣ ሕግ፣ እና፣ በመጨረሻም፣ እነዚህን፣ በሥራ፣ ለማዋል፣ የሚያስችሉና፣ በተለይም፣ ለሀገሪቱ፣ የኢኮኖሚና፣ የሰሻል፣ ዕድገት፣ መሠረት፣ የሆኑ፣ የምክር፣ ቤት፣ አዋጆች፣ ተጠናቀው፣ ስላሏት፣ በዘመናዊ፣ ሕግ፣ እርምጃዎም፣ ልትኮራ፣ ይገባታል።

ነገር፣ ግን፣ በቂ፣ የተራቀቀ፣ ሕግ፣ በጽሑፍ፣ የሰፈረ፣ ቢሆንም፣ በዚሁ፣ መሥመር፣ ጠልቀው፣ የተማሩ፣ ሰዎች፣ በብዛት፣ እንደሚያስፈልጉ፣ የታወቀ፣ ነው። ሕግ፣ ዘመናዊ፣ ሲሆን፣ በዚያው፣ መጠን፣ በጣም፣ የተራቀቀ፣ ነው። ስለዚህ፣ በዚሁ፣ መጠን፣ የሚተዳደርበት፣ ሕዝብም፣ አስተያየቱና፣ ፍላጎቱ፣ የተራቀቀ፣ ይሆናል። ስለዚህ፣ በዚሁ፣ መጠን፣ ጠልቀው፣ የሚረዱ፣ በቂ፣ ችሎታ፣ ያላቸውን፣ ሰዎች፣ የሚጠይቅ፣ ይሆናል። ኢትዮጵያም፣ እነዚህ፣ ዘመናዊ፣ ሕግ፣ በሥራ፣ ላይ፣ ሊውሉ፣ የሚችሉት፣ በጣም፣ ብዙ፣ በሰፊው፣ የተመራመሩና፣ የተማሩ፣ የሕግ፣ አዋቂዎችን፣ ያፈራች፣ እንደሆነ፣ ነው።

የፍርድ፣ አመራር፣ በሌላው፣ ክፍል፣ ባለው፣ እርምጃ፣ ላይ፣ ተደግሮ፣ ሊሄድ፣ የሚችል፣ ትርፍ፣ ነገር፣ አይደለም። ደንበኛ፣ የፍርድ፣ አስተዳደር፣ ልክ፣ እንደ፣ ሆስ፣ ፒታል፣ መገናኛና፣ ትምህርት፣ ቤቶች፣ በቅድሚያ፣ አስፈላጊ፣ ነው። ደንበኛ፣ የፍርድ፣ አመራር፣ በጣም፣ አስፈላጊ፣ የሚሆነው፣ በሦስት፣ ዋና፣ ዋና፣ ምክንያቶች፣ የተነሣ፣ ነው። መጀመርያ፣ ረቂቅ፣ የሆነ፣ የመብት፣ ጉዳይ፣ ነው። ሁለተኛ፣ ሕግ፣ ከሌለ፣ ማኅበራዊ፣ ኑሮ፣ ይፈርሳል፣ ሦስተኛ፣ ለማኅበራዊ፣ ኑሮ፣ እድገትና፣ መሻሻል፣ ዋና፣ መሣሪያ፣ ነው። እኔ፣ እንደማምነው፣ ማናቸውም፣ ሕዝብ፣ በፍርድ፣ ረገድ፣ ከሆነ፣ ገና፣ በማደግና፣ በመሻሻል፣ ላይ፣ ነው። ምክንያቱም፣ በዚህ፣ ዓለም፣ ውስጥ፣ ፍርድ፣ ወይም ዳኝነት፣ ምን፣ እንደሆነ፣ ለይቶ፣ ፍችውን፣ ለመረዳትና፣ በትክክል፣ ለመምራት፣ በጣም፣ አስቸጋሪ፣ በመሆኑና፣ ዳኝነትና፣ ፍርድ፣ በታግኝነት፣ በጠቢብነትና፣ በተመራመረ፣ አእምሮ፣ ላይ፣ የተመሠረተ፣ እንደመሆኑ፣ መጠን፣ የሰው፣ ልጅ፣ ደግሞ፣ ከእነዚህ፣ ፍላጎቶች፣ ውስጥ፣ አብዛኛውን፣ አሟልቶ፣ ይዞ፣ ባለመገኘቱ፣ ነው። ማናቸውም፣ ሕዝብ፣ ተሟልቶ፣ የተሻሻለ፣ የዳኝነት፣ አሠራር፣ ስለሌለው፣ በዚህ፣ ረገድ፣ ሁሉም፣ ወደ፣ ጎሳ፣ የቀረ፣ ነው። ሊባል፣ ይቻላል። ነገር፣ ግን፣ በመጸሕፍት፣ የሰፈሩ፣ የሕግ፣ ሐሳቦችና፣ እነዚህን፣ አጣርተው፣ የሚመራመሩ፣ ሕግ፣ አዋቂዎች፣ ብዛት፣ ከሌላው፣ በጣም፣ ያነሰ፣ ሲሆን፣ ልክ፣ ወደጎሳ፣ እንደመቅረት፣ ያህል፣ የሚያሳሱብ፣ ነው።

የተለመደውን፣ አገልግሎትና፣ የፍርድ፣ ቤት፣ ዳኞችን፣ ለማሟላት፣ ብቻ፣ ሳይሆን፣ በሌላም፣ መሥመር፣ ቢሆን፣ ሕግ፣ አዋቂዎች፣ በኢትዮጵያ፣ በጣም፣ ተፈላጊ፣ ናቸው። እኔ፣ እንደሚታዩኝ፣ በሌላ፣ በማናቸውም፣ መሥመር፣ በኩል፣ በተጣራ፣ አስተያየት፣ ላይ፣ የተመሠረተ፣ መሻሻል፣ ለማድረግ፣ የሕግ፣ አዋቂዎች፣ ያስፈልጋሉ። በኢትዮጵያ፣ ንጉሠ፣ ነገሥት፣ የአምስት፣ ዓመት፣ ፕላን፣ ውስጥ፣ “መሻሻል” የሚለው፣ ቃል፣ ከብዙው፣ ፍችው፣ ውስጥ፣ የመሬት፣ ይዞታ፣ ሕጎችንና፣ ሌሎች፣ ስለ፣ እርሻ፣ ልማትና፣ የመሬት፣ ሀብቶች፣ ለመሻሻል፣ የሚረዱትን፣ ሕጎችን፣ ስለ፣ ኢንቨስትመንትና፣ ስለ፣ ባንክ፣ ዕድገቶች፣ ለአውራጃ፣ ጉዳዮች፣ ለአይሮፕላን፣ ማረፊያዎች፣ ወይም፣ ለማዕድን፣ ሀብቶች፣ ወይም፣ ለእርሻ፣ ልማትና፣ ይህንን፣ ለመሳሰሉት፣ መሬት፣ ለይቶ፣ በማኖር፣ በጥቅም፣ ስለማዋል፣ እንዲሁም፣ ብዙ፣ ልዩ፣ ልዩ፣ የበጎ፣ አድራጎት፣ ሕጎችን፣ እና፣ የተስፋፋና፣ የተሻሻለ፣ የገቢ፣ ምንጭ፣ የሚገኝባቸውን፣ ሁሉ፣ ስለማሻሻል፣ ጫምሮ፣ የያዘ፣ ቃል፣ ነው። ስለዚህ፣ ልማት፣ ማለት፣ የተስፋፋ፣ የኢኮኖሚ፣ ተግባር፣ መዘርጋት፣ ማለት፣ ነው። ይህም፣ ከውጭ፣ አገር፣ ባለሀብቶችና፣ መንግሥታት፣ ጋር፣ ብዙ፣ ውጭችን፣ ሊያስከትል፣ ነው። ስለ፣ ስምምነትም፣ የተሻሻለና፣ የረቀቀ፣ ዘዴ፣ መፍጠርን፣ ከታላላቅ፣ ባለሀብቶች፣ ጋር፣ በሕጋዊ፣ መንገድ፣ መላክንና፣ መነጋገርን፣ ስለ፣ ልዩ፣ ልዩ፣ የኢኮኖሚ፣ ድርጅቶች፣ ቻርተሮችና፣ አዳኞች፣

በሕግ፣ ወስኖ፣ ማዘጋጀትን፣ ሊጠይቅ፣ ነው። በዘመናዊ፣ ሥልጣኔ፣ ለመራመድ፣ ከተፈለገ፣ ልዩ፣ ልዩ፣ ሕጎችን፣ በጥንቃቄ፣ በማዘጋጀት፣ አራንጭቶ፣ በሥራ፣ ላይ፣ ማዋልን፣ በቅድሚያ፣ የሚጠይቅ፣ ነው። ስለዚህ፣ ይህ፣ ሁሉ፣ ሊገኝ፣ የሚችለው፣ በጣም፣ ጠልቀው፣ በመመራመር፣ ያጠኑ፣ የሕግ፣ ችሎታ፣ ያገኙ፣ አገልጋዮች፣ ሲኖሩ፣ ነው። ብዙ፣ ስለ፣ ልማት፣ ዕድገት፣ የተዘጋጀ፣ ጽሑፎች፣ በግልጽ፣ እንደሚያስረዱት፣ ማናቸውም፣ የልማት፣ ዕቅድ፣ በደንብ፣ ተጣርቶ፣ የተዘጋጀ፣ ቢሆንም፣ በሥራ፣ ላይ፣ ውሎ፣ ውጤት ሊያስገኝ፣ የሚችለው፣ በየመሥመሩ፣ ተፈላጊውን፣ ዕውቀት፣ ያላቸው፣ ሰዎች፣ የተገኙ፣ እንደሆነ፣ ብቻ፣ ነው።

በሙሉረሻ፣ በሕግ፣ በመመራት፣ በሚፈለግበት፣ ማጎበራዊ፣ ኑሮ፣ ውስጥ፣ የሕግ፣ አዋቂዎች፣ ከዚህ፣ ሰፊ፣ ያለ፣ አገልግሎት፣ የሚሰጡበትም፣ መሥመር፣ አለ። ይኸውም፣ የሕግ፣ ትምህርት፣ ያላቸው፣ ለራሳቸው፣ ብቻ፣ ሳይሆን፣ ለሌሎች፣ መብትና፣ ጥቅም፣ የመሥራት፣ ጎላፊነት፣ አለባቸው። ኢትዮጵያ፣ ከርክርና፣ የሐሳብ፣ ልዩነት፣ ሲፈጠር፣ በሕግ፣ ተጽርኩዞ፣ የመወሰን፣ ባገሏ፣ ከጥንት፣ ጀምሮ፣ ሲያያዝ፣ የመጣ፣ ነው። ስለዚህ፣ ይህ፣ የቆየ፣ ልምድ፣ በዘመናዊ፣ ሕግ፣ እየተገለገለ፣ ለሚሻሻል፣ ማጎበራዊ፣ ኑሮ፣ እንዲሠራ፣ ማድረግ፣ የሚፈለግ፣ ዋና፣ ግብ፣ መሆን፣ አለበት።

የሕግ፣ ትምህርት፣ ቤት፣ ሲመሠረት፣ የሚገጥሙ፣ ችግሮች።

በኢትዮጵያ፣ ውስጥ፣ የሕግ፣ ዕውቀትን፣ ለማስፋፋት፣ የሚረዱ፣ ድርጅቶችን፣ ለመመሥረት፣ ሲፈለግ፣ ብዙ፣ ሊገጥሙ፣ የሚችሉ፣ አስደናቂ፣ ሁኔታዎች፣ አሉ።

የእነዚህም፣ ችግሮች፣ ዋና፣ መነሻ፣ ምክንያቶች፣ የኢትዮጵያ፣ ሕግ፣ ምንጮች፣ በጣም፣ የተለያዩና፣ ብዙ፣ በመሆናቸው፣ የሕጎቹን፣ መሠረት፣ ጠንቅቆ፣ ለመረዳት፣ ብዙ፣ ቋንቋዎችን፣ ማወቅ፣ ማስፈለጉና፣ የዘመናዊ፣ ሕጎችን፣ መሠረታዊ፣ ምንጭ፣ በደንብ፣ አብራርተው፣ የሚያስረዱ፣ ጽሑፎች፣ አለመገኘት፣ ናቸው።

አብዛኛው፣ የኢትዮጵያ፣ የግል፣ መብት፣ ነክ፣ ሕጎች፣ የተመሠረቱት፣ በ“ሲቪል ሎው” አስተያየት፣ ላይ፣ ነው። ስለዚህ፣ በዚህ፣ ረገድ፣ በደንብ፣ ለማስተማር፣ የ“ኮንትራት ኔንታል” ሕግን፣ ጠንቅቆ፣ ማወቅንና፣ የፈረንሳይኛ፣ ቋንቋን፣ ችሎታ፣ የሚጠይቅ፣ ነው። ሌሎች፣ ክፍሎች፣ ማለት፣ የሕግ፣ ሥነ፣ ሥርዐትና፣ ጠቅላላ፣ መብትን፣ የሚገልጹ፣ ሕጎች፣ (ፕብሊክ ሎው) በ“አንግሎ-አሜሪካን” አስተያየት፣ ላይ፣ የተመሠረቱ፣ ስለሆኑ፣ በእነዚህ፣ በኩል፣ ያሉትን፣ ሕጎች፣ በደንብ፣ ለማስተማር፣ በዚህ፣ ክፍል፣ ሕግ፣ የሠለጠኑ፣ አዋቂዎችን፣ ማግኘትን፣ ይጠይቃል። በሌላ፣ መሥመር፣ ያሉት፣ ሕጎች፣ ደግሞ፣ ለምሳሌ፣ ስለ፣ መራትና፣ ስለ፣ ቤተ፣ ሰብ፣ የሚገልጹት፣ ሕጎች፣ የቆየ፣ የሀገር፣ ባህልንና፣ ስለዚህ፣ የሚመለከቱትን፣ የውጭ፣ ሀገር፣ ሕጎችንም፣ ማወቅን፣ ይጠይቃሉ። በሕግና፣ በኢኮኖሚ፣ ልማት፣ መካከል፣ ያሉትን፣ ግንኙነቶች፣ የሕግ፣ ሊቆች፣ ተመራምረው፣ በደንብ፣ ለመረዳት፣ የጀመሩት፣ በቅርቡ፣ ስለሆነ፣ በጣም፣ አዲስ፣ ከሆነ፣ የዕውቀት፣ ምርምር፣ ላይ፣ የሚጥለን፣ ጉዳይ፣ ነው።

አማርኛ፣ አፈሲዶል፣ ቋንቋ፣ በመሆኑ፣ አብዛኛዎቹ፣ የፍርድ፣ ቤት፣ ውሳኔዎች፣ የሕግ፣ ጥናቶች፣ እና፣ ሌሎች፣ ማናቸውም፣ ሕግ፣ ነክ፣ ተግባሮች፣ የሚገኙትም፣ ሊጠኑ፣ የሚገባቸውም፣ በዚህ፣ ቋንቋ፣ ነው። ባንድ፣ በኩል፣ ደግሞ፣ ሕጎቹ፣ ሲጠኑ፣ የተረቀቁት፣ በፈረንሳይኛ፣ በመሆኑ፣ የሕጎችን፣ መሠረተ-ሐሳቦች፣ ለማግኘት፣ የሚችለው፣ በፈረንሳይኛ፣ ቋንቋ፣ እርዳታ፣ ነው። እንዲሁም፣ እንግሊዝኛ፣ ደግሞ፣ ከፍ

ተኛ፡ የሕግ፡ ትምህርት፡ የሚሰጥበት፡ ቋንቋ፡ በመሆኑ፡ የሕግ፡ ሐሳቦችና፡ ምርምር፡ የሚደረግበት፡ ቋንቋ፡ መሆኑ፡ ነው። ይህም፡ ግለት፡ የሕግ፡ ተግራዎች፡ በእንግሊዝኛ፡ ለማሰብና፡ ለመመራመር፡ እንዲችሉ፡ መርዳት፡ ሲኖርብን፡ በንባብና፡ በጥናት፡ የሕጎችን፡ መሠረተ-ሐሳብ፡ እንዲረዱ፡ ፈረንሳይኛ፡ በግዴታ፡ ተጨማሪ፡ መማርያ፡ ስለሆነ፡ ፈረንሳይኛ፡ ማንበብና፡ መረዳት፡ እንዲችሉ፡ ማድረግ፡ ይኖርብናል፡ ግለት፡ ነው። በተጨማሪ፡ በሁለቱ፡ ቋንቋዎች፡ በመሠራቱ፡ በግዴታ፡ ሊኖሩ፡ የሚችሉትንና፡ በትርጉም፡ አለመሟላት፡ የሚፈጠሩትን፡ የሕግ፡ ሐሳብ፡ ልዩነቶች፡ እንዴት፡ ለማስታረቅ፡ እንደሚቻል፡ ማወቅና፡ ዘዴውን፡ ማመንጨት፡ ሌላው፡ ተጨማሪ፡ ተግባር፡ ሊሆን፡ ነው።

በመጨረሻም፡ ሊገለጽ፡ የሚገባው፡ ስለ፡ ኢትዮጵያ፡ ሕግ፡ ሲዘጋጅ፡ የተደረገው፡ የሐሳብ፡ ክርክርና፡ ውሳኔ፡ የፍርድ፡ ቤት፡ ውሳኔዎች፡ ሪፖርቶች፡ ወይም፡ ስለ፡ ሕጎች፡ ምንጭ፡ የሚገልጽ፡ መጽሐፍ፡ አለመኖሩን፡ ነው። በዚህ፡ ረገድ፡ የእኛ፡ ሁኔታ፡ ከብዙ፡ የውጭ፡ ሀገር፡ ሕጎችን፡ እንዳለ፡ ሳይለወጡ፡ ከወረሱት፡ የአፍሪካ፡ ሀገሮች፡ የተለየ፡ ነው። ስለዚህ፡ መምህራኖቻችን፡ በግዴታ፡ የማስተማሪያ፡ መጻሕፍትና፡ ሕጎች፡ በፍርድ፡ ቤት፡ እንዴት፡ ተተርጉመው፡ በሥራ፡ ላይ፡ እንደዋሉ፡ የሚገልጹ፡ የውሳኔ፡ መጽሐፍቶችን፡ ራሳቸው፡ ማዘጋጀት፡ ሊኖርባቸው፡ ነው። ይህንንም፡ ተግባር፡ በጣም፡ የሚያከብደው፡ ለጊዜው፡ ስለ፡ ሕግ፡ አንቀጾች፡ የምክር፡ ቤት፡ ክርክርን፡ የሚገልጹ፡ ታሪካዊ፡ ሪከርዶች፡ አለመኖራቸው፡ እንዲሁም፡ በጽሑፍ፡ ተጠናቀው፡ የሚገኙት፡ የፍርድ፡ ቤት፡ ውሳኔዎች፡ በጣም፡ ያነሱ፡ በመሆናቸውና፡ በሌላ፡ በኩልም፡ የሚረዱ፡ በቂ፡ ጽሑፎች፡ ባለመኖራቸው፡ ነው።

እነዚህ፡ ሁኔታዎች፡ የሕግ፡ ትምህርት፡ ቤት፡ መምህራን፡ በመምረጥ፡ ለጥናት፡ ሊሰጠው፡ የሚገባውን፡ ቀደምትነት፡ በመወሰንና፡ በጠቅላላው፡ የትምህርት፡ እርምጃ፡ ጥላን፡ በሚደረግበት፡ ጊዜ፡ ለማናቸውም፡ አስተያየት፡ መነሻ፡ በመሆን፡ የተግባራችንን፡ አካሄድ፡ የሚወስኑ፡ ናቸው። እነዚህን፡ ችግሮች፡ ለመከላከል፡ እንዲቻል፡ ኢትዮጵያውያን፡ መምህራን፡ እስካልተገኙ፡ ድረስ፡ በልዩ፡ ልዩ፡ ዕውቀት፡ የሠለጠኑ፡ ከተለያዩ፡ ምንጭ፡ የመጡ፡ መምህራንን፡ መቅጠር፡ ሊያስፈልግ፡ ነው። ይህ፡ ሲሆን፡ ደግሞ፡ በተለይም፡ አንድ፡ ድርጅት፡ ገና፡ በማደግ፡ ላይ፡ ባለበት፡ ጊዜ፡ ሊኖር፡ የሚገባው፡ የመምህራን፡ ኅብረትና፡ የአስተያየት፡ ተመሳሳይነትን፡ ማግኘት፡ ያስፈልጋል። የትምህርት፡ ዐይነቶችንና፡ ሰዓቶችን፡ አሟልቶ፡ ለመወሰን፡ የትምህርት፡ አሰጣጥን፡ ዘዴ፡ ለማሻሻል፡ በጥናትና፡ በመመራመር፡ ተግባር፡ ሙሉ፡ ኅብረትን፡ ለማድረግ፡ የሐሳብ፡ መለዋወጥ፡ በሚደረግበት፡ ጊዜ፡ ተመሳሳይ፡ የሙንፈስ፡ ፍላጎትና፡ ቅንነት፡ የተሟላ፡ የሐሳብ፡ መገናኛ፡ ዘዴና፡ መንገድ፡ በጠቅላላው፡ የጋራ፡ ተግባርና፡ ግዴታ፡ ስሜት፡ ጠልቆ፡ ሲመሠረት፡ ነው። ስለዚህ፡ የሕግ፡ ትምህርት፡ ቤት፡ ድርጅት፡ የተለያዩ፡ አካሎችን፡ ቢይዝም፡ በመንፈስ፡ የተዋሐደ፡ መሆን፡ አለበት።

በማናቸውም፡ ግንኙነት፡ በትምህርት፡ አሰጣጥ፡ ዘዴና፡ በተግራዎች፡ አስተያየት፡ ላይ፡ የሕግ፡ ትምህርት፡ የሚፈጥራቸው፡ ብዙ፡ ችግሮች፡ አሉ። የዩኒቨርሲቲ፡ ሕግ፡ ትምህርት፡ ውጤት፡ በትክክል፡ ማሰብንና፡ መመራመርን፡ በማስቻል፡ በሕግ፡ መማር ያዎች፡ እንዴት፡ መጠቀምን፡ እንደሚቻል፡ መማር፡ ነው። የሕግ፡ አዋቂ፡ ሰው፡ ተግባር፡ ጠበቃም፡ ሆነ፡ ዳኛ፡ ወይም፡ አማካሪ፡ ልዩ፡ ዕውቀትን፡ የሚጠይቅ፡ ነው። ይህም፡ ልዩ፡ ዕውቀት፡ በተለይ፡ የጉዳዩን፡ ፍሬ፡ ነገር፡ ለይቶ፡ ማወቅን፡ የጉዳዩን፡ የክርክር፡ መሠረት፡ አጣርቶ፡ ማወቅን፤ ሌሎች፡ ጉዳዩን፡ ለመረዳትና፡ ለመፍታት፡ የሚጠቅሙትን፡ ግንኙነት፡ ያሏቸውን፡ ሁሉ፡ ተመራምር፡ ማወቅን፡ የሥነ፡ ሥርዐት፡ ደንቦችን፡ በማወቅ፡ ትክክለኛ፡ ውሳኔን፡ ለማስገኘት፡ እንዴት፡ እንደሚረዱ፡ መረዳ

ትን ፡ እና ፡ በመጨረሻ ፡ ሐሳብን ፡ በትክክልና ፡ ውጤት ፡ ባለው ፡ መንገድ ፡ የመግለጽ ፡ ችሎታዎችን ፡ ጠቅሎ ፡ የያዘ ፡ ነው ። ደንበኛ ፡ የሕግ ፡ አዋቂ ፡ ሰው ፡ በቂ ፡ ዕውቀት ፡ በአ እምሮው ፡ መያዝ ፡ ሲኖርበት ፡ (ይኸውም ፡ ማለት ፡ ስለተጻፉት ፡ ሕጎች) ፡ የዚህ ፡ ዐይነት ፡ ዕውቀት ፡ ከላይ ፡ በተዘረዘሩት ፡ ካልተደገፈ ፡ ግን ፡ ብቻውን ፡ አደገኛ ፡ ሊሆን ፡ ይችላል ። ስለዚህ ፡ የሕግ ፡ ትምህርት ፡ አስጣጥ ፡ በፍጹም ፡ በቃል ፡ ጥናት ፡ ዘዴ ፡ ከሚሰጠው ፡ የተለየና ፡ ተቃራኒ ፡ መሆን ፡ አለበት ። ተማሪዎች ፡ በቃል ፡ ጥናት ፡ ሳይሆን ፡ በክፍልም ፡ ውስጥ ፡ ሆነ ፡ በውጭ ፡ ስለ ፡ ሕግ ፡ ጉዳይ ፡ መመራመርና ፡ መከራከርን ፡ መማር ፡ አለባቸው ።

ያነበቡትን ፡ ብቻ ፡ ደግሞ ፡ መናገር ፡ ከተማሪዎች ፡ የሚፈለግ ፡ ዕውቀት ፡ አለመሆኑን ፡ በብዙ ፡ ችግርም ፡ ሊሆን ፡ ማስተማር ፡ ዋና ፡ ግብ ፡ ነው ። ሊማሩ ፡ የሚገባው ፡ ሕግ ፡ አንዳንድ ፡ ጊዜ ፡ ከላይ ፡ ሲመለከቱት ፡ ግልጽና ፡ ቀላል ፡ እየመሰለ ፡ ነገር ፡ ግን ፡ እውነተኛ ፡ ፍችው ፡ ጠልቆ ፡ በመመራመር ፡ ብቻ ፡ የሚገኝ ፡ መሆኑን ፡ ነው ። ሊማሩ ፡ የሚገባው ፡ ራሳቸውን ፡ እንዴት ፡ ማስተማር ፡ እንደሚችሉ ፡ ነው ። ሕጎች ፡ የማገበራዊ ፡ ኑሮ ፡ ችግር ፡ መፍቻ ፡ መሣርያና ፡ የፖሊሲ ፡ መግለጫዎች ፡ መሆናቸውን ፡ መማር ፡ አለባቸው ። ሕግን ፡ በዚህ ፡ አስተያየት ፡ ማጥናት ፡ ይኖርባቸዋል ። በተለይም ፡ እዚህ ፡ አብዛኛው ፡ ሕግ ፡ አዲስ ፡ በሆነበት ፡ አገር ፡ ይህ ፡ በጣም ፡ አስቸጋሪ ፡ አቀራረብ ፡ ነው ።

ስለዚህ ፡ የሕግ ፡ ጥናት ፡ በጣም ፡ ጥንቃቄን ፡ የሚጠይቅ ፡ መመራመር ፡ በመሆኑ ፡ ለአዲስ ፡ የሕግ ፡ ተማሪዎች ፡ በጣም ፡ ተስፋ ፡ የሚያስቆርጥ ፡ ነው ። ምክንያቱም ፡ እያንዳንዱ ፡ ለማወቅ ፡ የሚጣጣር ፡ በመሆኑ ፡ ለማናቸውም ፡ ጥያቄ ፡ አንድ ፡ የተወሰነ ፡ ትክክል ፡ መልስ ፡ መኖር ፡ ስላለበት ፡ ይህ ፡ መልስ ፡ ሊነገረኝ ፡ ይገባል ፡ በማለት ፡ አስተያየት ፡ ስለሚመራ ፡ ነው ። ነገር ፡ ግን ፡ ብዙዎቹ ፡ የሕግ ፡ ጥያቄዎች ፡ የተወሰነ ፡ መልስ ፡ የላቸውም ። ስለዚህ ፡ በጣም ፡ ጠልቆ ፡ ማሰብንና ፡ ማጥናትን ፡ ይፈልጋሉ ። በእውነቱ ፡ ከሆነ ፡ መምህራን ፡ የማይሳሳቱ ፡ የሕግ ፡ አዋቂዎች ፡ አይደሉም ። እነሱም ፡ ቢሆኑ ፡ ይህን ፡ ካልተገነዘቡ ፡ አገልግሎት ፡ ሰጡ ፡ ሊባሉ ፣ አይቻልም ። ስለዚህ ፡ ብዙዎች ፡ ክፍል ፡ ውስጥ ፡ የሚቀርቡ ፡ ከባድ ፡ ጥያቄዎች ፡ ከክርክርና ፡ ሐሳብ ፡ መለዋወጥ ፡ በኋላ ፡ ምንም ፡ ውሳኔ ፡ ሳያገኙ ፡ ሐሳባቸው ፡ እንደተንጠለጠለ ፡ መታለፍ ፡ ይኖርባቸዋል ። ማናቸውም ፡ ተማሪ ፡ የሚያቀርበው ፡ ሐሳብ ፡ ሳይታረም ፡ ስለማይቀር ፡ በሙሉ ፡ ትክክል ፡ ሆኖ ፡ ተቀባይ ፡ የሚያገኝበት ፡ ጊዜ ፡ በጣም ፡ ያነሰ ፡ ነው ። በዚህ ፡ መንገድ ፡ ካልተረጋገጠ ፡ ውጤት ፡ ጋር ፡ መታገልና ፡ የ“ሶክራቲስ” ዐይነት ፡ ክርክር ፡ ብዙውን ፡ ጊዜ ፡ ተማሪዎችን ፡ በመጀመርያ ፡ ላይ ፡ ተስፋ ፡ ያስቆርጣል ። በተለይም ፡ የዚህ ፡ ዐይነት ፡ አቀራረብ ፡ በትምህርት ፡ አስጣጥ ፡ ውስጥ ፡ ያልተለመደ ፡ በመሆኑ ፡ ከፍ ፡ ያለ ፡ ተስፋ ፡ መቀረጥን ፡ ያስከትላል ። ተማሪዎች ፡ የሕግ ፡ ድርሰት ፡ መጻፍም ፡ መማር ፡ ይኖርባቸዋል ። ይህም ፡ ጽሑፍ ፡ የሚታረመው ፡ ከፍ ፡ ካለ ፡ ነቀፌታ ፡ ጋር ፡ ነው ። ስለዚህ ፡ ብዙ ፡ ጊዜ ፡ ተደጋግሞ ፡ መጻፍ ፡ ይኖርበታል ። ተማሪዎች ፡ የራሳቸውን ፡ ሥራ ፡ ማረምና ፡ መንቀፍን ፡ መማር ፡ ይኖርባቸዋል ። ይህም ፡ በጣም ፡ ተስፋ ፡ የሚያስቆርጥ ፡ ነው ። ስለዚህ ፡ የመጀመርያው ፡ የሕግ ፡ ትምህርት ፡ ዓመት ፡ በጣም ፡ ከሁሉ ፡ የበለጠ ፡ ከባድ ፡ ነው ። በትምህርት ፡ ብቻ ፡ ሳይሆን ፡ በሳይኮሎጂም ፡ በኩል ፡ ብዙ ፡ መለማመድን ፡ ይጠይቃል ። እንዲሁም ፡ በየቀኑ ፡ እየተመራመሩና ፡ እየተማሩ ፡ በጣም ፡ በመሥራት ፡ ለሚሻሻሉት ፡ ወጣቶች ፡ ይህ ፡ ዓመት ፡ አዲስ ፡ አስተያየትና ፡ መንፈስ ፡ በመፍጠር ፡ የበለጠ ፡ ጠልቀው ፡ ወደ ፊት ፡ ለመመራመር ፡ የሚያስችላቸውን ፡ አስተያየት ፡ የሚፈጥሩበት ፡ ጊዜ ፡ ነው ። ሕግ ፡ አዋቂ ፡ ስለዚህ ፡ የሕግ ፡ ሥራ ፡ አባል ፡ የሚሆኑበት ፡ ዘመን ፡ ነው ።

መምህራንም ፡ እንዲህ ፡ ያለውን ፡ ችግር ፡ ለማቅናፍ ፡ በሚጣጣሩበት ፡ ጊዜ ፡ ብዙ ፡ ይማራሉ ። በአለፈው ፡ ዓመት ፡ የፈተና ፡ ወረቀቶችን ፡ ሌሎች ፡ የማስተማርያ ፡ ጽሑፍ

ፎችን፣ የትምህርት፣ ቤቱን፣ ሪፖርቶች፣ በማጥናት፣ ስለ፣ ትምህርቱ፣ አሰጣጥ፣ ዘዴና፣ ደረጃ፣ ለመገመት፣ ከውጭ፣ አገር፣ መጥተው፣ ከነበሩት፣ መርማሪዎች፣ ብዙ፣ ነገር፣ አትርፈናል ። ይህ፣ የውጭ፣ ገማችንን፣ ማምጣት፣ የላቀ፣ የአካዳሚ፣ ደረጃ፣ ለማግኛ፣ ዋና፣ መሠረት፣ ስለሆነ፣ ሁል፣ ጊዜ፣ ሳያቋርጥ፣ የሚሠራበት፣ ነው ። ሆኖም፣ የመጀመርያው፣ ዓመት፣ ሥራችን፣ ውጤት፣ የሚያኮራን፣ ነው ።

የሕግ፣ ቤተ፣ መጻሕፍት ።

የሕግ፣ ቤተ፣ መጻሕፍት፣ ለሕግ፣ ትምህርት፣ እምብርቱ፣ ነው ። ለአንድ፣ የሕግ፣ አዋቂ፣ መጻሕፍት፣ ዋና፣ መሣሪያው፣ እንደመሆኑ፣ መጠን፣ በሕግ፣ ሞያ፣ የምንተዳደር፣ ሁሉ፣ በመጻሕፍትና፣ ከነሱ፣ በምናገኘው፣ ሐሳብ፣ መገልገል፣ ይኖርብናል ። የሕግ፣ ምንጮች፣ የሆኑትን፣ የተውጣጡ፣ ሕጎች፣ ደንቦችና፣ ድንጋጌዎች፣ የፍርድ፣ ውሳኔዎችና፣ የሕግ፣ ተመራማሪዎች፣ የደረሲቸውን፣ ጽሑፎች፣ ተማሪው፣ ለማግኘት፣ የሚችለው፣ ከቤተ፣ መጻሕፍት፣ ነው ። የሕግ፣ ተማሪ፣ ትምህርቱ፣ ተፈላጊ፣ የሆኑትን፣ ለወደፊትም፣ በሕግ፣ ሞያው፣ በሚሠራበት፣ ጊዜ፣ የዕለት፣ ተግባሩ፣ ሆኖ፣ የሚያገኘውን፣ የግል፣ ጥናትና፣ ክፍተኛ፣ መመራመር፣ ሊያደርግ፣ የሚችለው፣ በቤተ፣ መጻሕፍት፣ ውስጥ፣ ነው ።

የሕግ፣ ፋኩልቲ፣ ከፍርድ፣ ፋውንዴሽን፣ በተገኘ፣ ስጦታ፣ ተረድቶ፣ ለሕግ፣ ትምህርት፣ ብቻ፣ ሳይሆን፣ በኢትዮጵያ፣ ውስጥ፣ ለሕግ፣ ሞያተኞች፣ ጠቃሚ፣ አገልግሎት፣ የሚሰጥ፣ የሕግ፣ ቤተ፣ መጻሕፍት፣ አቋቋሚል ። በ፲፱፻፶፩፣ ዓ. ም.፣ መጻሕፍት፣ ቤቱ፣ ፩ሺ፣ መጻሕፍት፣ ከነሙሉ፣ ድርጅቱ፣ ነበሩት ። በልግስናቸው፣ የምንፈልጋቸውን፣ መጻሕፍት፣ እንድናገኝ፣ ስጦታ፣ ላደረጉልን፣ የውጭ፣ አገር፣ መንግሥታት፣ የኒቪር ሲቲዎችና፣ እንዲሁም፣ የግል፣ ለጋሶች፣ ከፍ፣ ያለ፣ ምስጋናችንን፣ ላንገልጽ፣ እናልፍም ። ቤተ፣ መጻሕፍት፣ በመጻሕፍቱ፣ አያያዝ፣ ልዩ፣ ሞያ፣ ያለው፣ ቋሚ፣ ሠራተኛ፣ ሲኖረው፣ እንዲሁም፣ ተማሪዎች፣ በረዳትነት፣ ያገለግላሉ ። ስለ፣ ሕግ፣ ቤተ፣ መጻሕፍት፣ ልዩ፣ ሞያ፣ ያለው፣ አማካሪ፣ የሚያስፈልጉንን፣ መጻሕፍቱ፣ አግኝተን፣ እንድንገዛ፣ በአማካሪነት፣ ያገለግላናል፣ ቤተ፣ መጻሕፍቱ፣ ነጋሪት፣ ጋዜጣዎች፣ በሙሉ፣ እንዲሁም፣ በርኩት፣ ያሉ፣ ሌሎች፣ የኢትዮጵያ፣ ሕግጋትና፣ ስለ፣ ኢትዮጵያ፣ ሕግ፣ የተጻፉ፣ ጥሪዞች፣ ጽሑፎች፣ አሉት፣ እንዲሁም፣ ደግሞ፣ ስለ፣ አፍሪካ፣ ሕግ፣ ስለ፣ ኮመን፣ ሎው፣ ስለ፣ ሮማውያን፣ ሕግ፣ ስለ፣ ሲቪል፣ ሎው፣ እንተርናሽናል፣ ሕግና፣ ስለ፣ ኮምፖራቲቭ፣ ሎው፣ የተለዩ፣ ክፍሎች፣ አሉት ። ከዚህም፣ በላይ፣ ቤተ፣ መጻሕፍቱ፣ የትምህርት፣ መስጫ፣ መጻሕፍት፣ እንዲሁም፣ “ትሪታይሲስ”፣ የሕግ፣ ጽሑፎች፣ የፍርድ፣ ውሳኔዎችና፣ በሕግ፣ ብቻ፣ ሳይሆን፣ በሶሻል፣ ሳይንስ፣ ጭምር፣ ምርጥ፣ የሆኑ፣ ልዩ፣ ልዩ፣ ጽሑፎች፣ ይገኙበታል ።

የክብር፣ ዝግጅት፣ (ትንጅት) ።

ራስን፣ በራስ፣ ማስተዳደር፣ ሕግ፣ ትምህርት፣ ቤታችን፣ የሚገቡ፣ ተማሪዎች፣ ልዩ፣ ሞያ፣ ለማግኘት፣ የሚሹ፣ ናቸው ። በዚህም፣ ሞያ፣ ሐቀኝነት፣ ክፍተኛ፣ ዋጋ፣ ተሰጥቶት፣ የሚሠራበት፣ መሆኑን፣ በመረዳት፣ የሕግ፣ ፋኩልቲ፣ ተማሪዎች፣ በገዛ፣ ፈቃዳቸው፣ ራስን፣ በራስ፣ ለመግዛትና፣ እውነተኛ፣ በመሆን፣ ራሳቸውን፣ ለማመንና፣ እንዲሁም፣ ከፋኩልቲው፣ ጋር፣ በሚያደርጉት፣ ግንኙነት፣ ሁሉ፣

ተግባራቸው ፡ እውነተኛ ፡ ትክክለኛና ፡ ሐቀኛ ፡ ሆኖ ፡ ሙሉ ፡ እምነት ፡ ተጥሎባቸው ፡ አንዳች ፡ መቆጣጠር ፡ ሳያስፈልጋቸው ፡ ራስን ፡ በራስ ፡ የመግዛት ፡ ቃል ፡ ኪዳን ፡ ገብተዋል ። በፈተናም ፡ ጊዜ ፡ በዚሁ ፡ ቃል ፡ ኪዳን ፡ መሠረት ፡ ተማሪዎች ፡ መምህሩ ፡ ባልፈቀደው ፡ እርዳታ ፡ ሳይጠቀሙ ፡ ያለአንዳች ፡ መቆጣጠር ፡ እምነት ፡ ተጥሎባቸው ፡ ይሠራሉ ። ራስን ፡ በራስ ፡ የመግዛት ፡ ደንብ ፡ ለማውጣትና ፡ ለማስተዳደር ፡ ጎላፊነት ፡ ተሰጥቶት ፡ በተማሪዎች ፡ ተመርጦ ፡ የተቋቋመ ፡ አንድ ፡ ቦርድ ፡ አለ ። የቦርዱ ፡ ተግባር ፡ ቃል ፡ ኪዳን ፡ ስለማፍረስ ፡ የቀረቡለትን ፡ ክስ ፡ በማጥናት ፡ በአጥፊው ፡ ላይ ፡ ተገቢው ፡ እርምጃ ፡ እንዲወሰድ ፡ ለዲኑ ፡ አስተያየት ፡ ማቅረብ ፡ ነው ።

የሕግ ፡ ተማሪዎች ፡ ማኅበር ።

የሕግ ፡ ሞያ ፡ እጩ ፡ አባሎች ፡ እንደመሆናቸው ፡ መጠን ፡ የሕግ ፡ ፋኩልቲ ፡ ተማሪዎች ፡ ራሳቸውን ፡ የሚያስተዳድሩበት ፡ አንድ ፡ አቋም ፡ አላቸው ። በተማሪዎች ፡ የተመረጡ ፡ እንደራሴዎች ፡ የሕግ ፡ ትምህርት ፡ ቤት ፡ ስለሚመለከቱ ፡ ጉዳዮች ፡ ለመወያየት ፡ ከፋኩልቲው ፡ አባሎች ፡ ጋር ፡ ግንኙነት ፡ ያደርጋሉ ። ማኅበሩ ፡ ራስን ፡ በራስ ፡ ስለማስተዳደር ፡ በመጻሕፍት ፡ ቤት ፡ መጠቀም ፡ ሥነ ፡ ሥርዐት ፡ ስለ ፡ ፈተና ፡ አቀባበልና ፡ ስለሌሎችም ፡ ጉዳዮች ፡ ደንብ ፡ አውጥቶአል ። የሕግ ፡ ተማሪዎች ፡ ማኅበር ፡ በዓመቱ ፡ ውስጥ ፡ ጠቃሚ ፡ ትርጉሞች ፡ አዘጋጅቶ ፡ ከማቅረቡም ፡ በላይ ፡ በየዓመቱ ፡ የሕግ ፡ ቀን ፡ ተብሎ ፡ የሚከበርና ፡ በሕግ ፡ አዋቂዎች ፡ ፊት ፡ ስለ ፡ ሕግ ፡ የመከራከር ፡ ችሎታቸውን ፡ ለማሳየት ፡ ውድድር ፡ ካደረጉት ፡ ተማሪዎች ፡ ውስጥ ፡ ብልጫ ፡ ያገኙት ፡ የመጨረሻ ፡ ክርክር ፡ የሚያደርጉበትን ፡ ዕለት ፡ አዘጋጅቶ ። የሕግ ፡ ተማሪዎችን ፡ ብዛት ፡ እያደገ ፡ በሄደ ፡ ቍጥር ፡ የሕግ ፡ ተማሪዎች ፡ ማኅበር ፡ በሕግ ፡ ረገድ ፡ ስለሚያጋጥሙት ፡ ችግሮችና ፡ በኢትዮጵያ ፡ ስለ ፡ ሕግ ፡ እድገት ፡ አጥብቆ ፡ የሚከታተል ፡ ልዩ ፡ ሙያ ፡ ያለው ፡ አንድ ፡ አቋም ፡ እንደሚሆን ፡ ተስፋ ፡ ይደረጋል ።

የትምህርት ፡ አሰጣጥ ፡ ፕሮግራም ።

ሀ) የሦስት ፡ ዓመት ፡ የሕግ ፡ ዲግሪ ፡ ፕሮግራም ፡ ይህን ፡ ፕሮግራም ፡ የሚከታተሉ ፡ ጽሕፈት ፡ የቀን ፡ ተማሪዎች ፡ ተቀብለናል ። ይህን ፡ ፕሮግራም ፡ ለመከታተል ፡ ተማሪው ፡ ቢያንስ ፡ ሁለተኛ ፡ ዓመት ፡ የኒቬርሲቲ ፡ መጨረስና ፡ በቂ ፡ ትምህርትና ፡ ከፍተኛ ፡ ውጤት ፡ እንዲኖረው ፡ ይፈለግበታል ። አሁን ፡ ከተቀበልናቸው ፡ ተማሪዎች ፡ ይበልጡዎቹ ፡ ከሁለት ፡ ዓመት ፡ በላይ ፡ የኒቬርሲቲ ፡ ትምህርት ፡ ያላቸው ፡ ሲሆኑ ፡ ብዙዎቹ ፡ ደግሞ ፡ የሥራ ፡ ልምድ ፡ ጭምር ፡ ያላቸው ፡ ናቸው ። የሕግ ፡ ዲግሪ ፡ ለማግኘት ፡ ሦስት ፡ ዓመት ፡ መግር ፡ ያስፈልጋል ።

ለ) የአራት ፡ ዓመት ፡ የሕግ ፡ ዲግሪ ፡ ፕሮግራም ፡ ለአራት ፡ ዓመት ፡ በማታ ፡ ትምህርት ፡ የሚሰጥ ፡ የሕግ ፡ ዲግሪ ፡ የሚከታተሉ ፡ ግን ፡ ተማሪዎች ፡ ተቀብለን ፡ ነበር ። የዚህም ፡ ፕሮግራም ፡ ዓላማ ፡ የሕግ ፡ ዲግሪ ፡ ለመከታተል ፡ በቂ ፡ ችሎታ ፡ ኖሯቸው ፡ ጎላፊነት ፡ ባለው ፡ ሥራ ፡ ላይ ፡ በመሆናቸው ፡ ሥራቸውን ፡ ትተው ፡ በቀን ፡ ተማሪነት ፡ ሊከታተሉ ፡ ለማይችሉት ፡ ሰዎች ፡ ዕድል ፡ ለመስጠት ፡ ሲሆን ፡ በመሠረቱ ፡ የማታው ፡ ፕሮግራም ፡ ከቀኑ ፡ ጋር ፡ ተመሳሳይ ፡ ነው ። አንድ ፡ ዐይነት ፡ ትምህርትና ፡ ፈተና ፡ ተሰጥ

ቷቸው ፡ የፈተናው ፡ ወረቀታቸው ፡ ስም ፡ ላይጸፍበት ፡ ለእያንዳንዱ ፡ ተማሪ ፡ በተሰጠው ፡ ቍጥር ፡ ብቻ ፡ ተለይቶ ፡ በምስጢር ፡ አንድ ፡ ላይ ፡ ይታረማል ።

የማታው ፡ ትምህርት ፡ ከፍተኛ ፡ ጥረት ፡ ይጠይቃል ። እስካሁንም ፡ ድረስ ፡ ብዙ ፡ ልፋት ፡ ያጋጠመ ፡ ሲሆን ፡ ለወደፊትም ፡ እንደዚሁ ፡ ይቀጥላል ። ሆኖም ፡ ጥረታቸውን ፡ በመቀጠል ፡ ኮርሱን ፡ የሚከታተሉት ፡ ለራሳቸው ፡ የግል ፡ ጥቅም ፡ ከማትረፋቸውም ፡ በላይ ፡ የሕግ ፡ ምያ ፡ በኢትዮጵያ ፡ እንዲሰፋፋ ፡ እንደሚረዱ ፡ ተስፋ ፡ ይደረጋል ።

ሐ) የሕግ ፡ የምስክር ፡ ወረቀትና ፡ የዲፕሎማ ፡ ፕሮግራም ፤ በሕግ ፡ ዩኒቨርሲቲ ፡ ትምህርት ፡ ያላቸው ፡ ኢትዮጵያውያን ፡ በአማርኛ ፡ የሚሰጥ ፡ የሕግ ፡ ኤክስቴንሽን ፡ ትምህርት ፡ እ ፡ ኤ ፡ እ ፡ ፲፱፻፷፪ ፡ መጀመሪያ ፡ ላይ ፡ ጀምረው ፡ ፕሮግራሙ ፡ የሕግ ፡ ፍኩሲቲ ፡ አንዱ ፡ ክፍል ፡ ሆኗል ። ትምህርቱ ፡ በትርፍ ፡ ጊዜ ፡ ለሁለት ፡ ዓመት ፡ ተመንፈቅ ፡ የሚሰጥ ፡ ሲሆን ፡ በሚገባ ፡ ተከታትለው ፡ ለጨረሱት ፡ የሕግ ፡ ምስክር ፡ ወረቀት ፡ ይሰጣል ። የትምህርቱ ፡ ፕሮግራም ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ የፍትሕ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዓትና ፡ የንግድ ፡ ሕግ ፡ የያዘ ፡ ነው ። ትምህርቱን ፡ ለመከታተል ፡ የአማርኛ ፡ ቋንቋ ፡ በሚገባ ፡ ማወቅና ፡ ደግሞም ፡ ከሕግ ፡ ኤክስቴንሽን ፡ ፕሮግራም ፡ ለመጠቀም ፡ የሚችሉ ፡ መሆናቸውን ፡ ለዚሁ ፡ ጉዳይ ፡ ለተቋቋመ ፡ ኮሚቴ ፡ ማረጋገጥ ፡ ያስፈልጋል ።

የመጀመሪያዎቹ ፡ ፪፻ ፡ ተማሪዎች ፡ በሰኔ ፡ ፲፱፻፶፮ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ኮርሱን ፡ የጨረሱ ፡ ሲሆን ፡ ከነዚህም ፡ ውስጥ ፡ የሕግ ፡ ምክር ፡ ቤት ፡ አባሎች ፡ የመንግሥት ፡ ሠራተኞች ፡ ዳኞች ፡ ጠበቆችና ፡ ሌሎች ፡ የመንግሥት ፡ ሠራተኞች ፡ ይገኙበታል ። ግርማዊ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ በተገኙበት ፡ በዚህ ፡ ዓመት ፡ የተደረገው ፡ ሽልማት ፡ ምረቃ ፡ ክብረ ፡ በዓል ፡ በመዘክር ፡ ላይ ፡ ተቀርቦ ፡ የሚቀርና ፡ ልብን ፡ የሚነካ ፡ ነው ።

በመጀመሪያው ፡ ዓመታችን ፡ ውስጥ ፡ የማታ ፡ የሕግ ፡ ዲፕሎማ ፡ ፕሮግራም ፡ በመጨመር ፡ የትርፍ ፡ ሰዓት ፡ የሕግ ፡ ትምሕርትን ፡ ለማስፋፋት ፡ ወሰን ። የዚህ ፡ ፕሮግራም ፡ የማስተማሪያ ፡ ቋንቋም ፡ እንግሊዝኛ ፡ ነው ። የመግቢያ ፡ ፈተናው ፡ ቀለል ፡ ያለ ፡ ሲኾን ፡ ትምህርቱ ፡ ጥልቅና ፡ ሰፊ ፡ ያለ ፡ ነው ። በዚህ ፡ ዓመት ፡ መጀመሪያ ፡ ላይ ፡ ለዚሁ ፡ ፕሮግራም ፡ ዘጠና ፡ የሚኾኑ ፡ ተማሪዎች ፡ ተቀበልን ።

እንደዚሁም ፡ በዚህ ፡ በመጀመሪያው ፡ ዓመታችን ፡ ውስጥ ፡ ይህንኑ ፡ የመሰለ ፡ የኤክስቴንሽን ፡ ፕሮግራም ፡ አሥመራ ፡ ላይ ፡ የሚቋቋምበትን ፡ መንገድ ፡ በየጊዜው ፡ ስንነጋገርበትና ፡ ስንወያይበት ፡ እንደነበረም ፡ መግለጹ ፡ ይገባኛል ። በዚሁ ፡ ዓመት ፡ የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግና ፡ የሥነ ፡ ሥርዓት ፡ ትምህርቶች ፡ በአሥመራ ፡ ውስጥ ፡ አቋቋመናል ። እነዚህም ፡ ትምህርቶች ፡ ደንበኛ ፡ የኤክስቴንሽን ፡ ትምህርት ፡ ቤት ፡ መጀመሩን ፡ የሚያበሥሩና ፡ ተስፋ ፡ የሚጣልባቸው ፡ ናቸው ።

የሕግ ፡ መጽሐትና ፡ ምርመራ ።

ስለ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ የተጻፉ ፡ ጉዳዮች ፡ በብዛት ፡ ስለሌሉ ፡ ለማጥናት ፡ አስቸጋሪ ፡ ነው ። ስለ ፡ ሕግ ፡ የወጡት ፡ የመሠረታዊ ፡ አሳብ ፡ ማብራሪያዎች ፡ ካልተገኙ ፡ አንድን ፡ ሕግ ፡ ለመረዳትና ፡ በሚገባ ፡ በሥራ ፡ ለማዋል ፡ አይቻልም ። የኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ ከብዙ ፡ ምንጭ ፡ የተውጣጣ ፡ በመሆኑ ፡ ሕጉን ፡ ለመረዳት ፡ ከምንጩ ፡ አንስቶ ፡ ማጥናት ፡ ያስፈልጋል ። በዚህም ፡ ረገድ ፡ እስካሁን ፡ ድረስ ፡ የተደረገ ፡ ጥናት ፡ አነሰ

ተኛ ፡ ነው ። እስካሁን ፡ ድረስ ፡ ስለወጡት ፡ ሕጎች ፡ መሠረታዊ ፡ ሐሳብ ፡ የሚያስረዱ ፡
 ማብራሪያዎች ፡ የሉንም ። ታትመው ፡ የወጡ ፡ የፍርድ ፡ ቤቶች ፡ ውሳኔ ፡ አዘጋጅተው ፡
 የሚሰጡ ፡ ሪፖርቶች ፡ የሉም ። ሕግን ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ ለሚያውሉት ፡ ባለሥልጣኖች ፡
 የሚያገለግል ፡ መሠረታዊ ፡ ጭምሪያ ፡ የለም ። በየቀኑ ፡ የሚያጋጥሙትን ፡ አያሌ ፡
 የሆኑ ፡ ጥልቅ ፡ የሕግ ፡ ፕሮብሌሞች ፡ ለምሳሌ ፡ በአደጋ ፡ ምክንያት ፡ ስለሚነሱ ፡ የካሳ ፡
 ጥያቄ ፡ አወሳሰን ፡ በቀረጥ ፡ የወጡትን ፡ ሕጎች ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ ስለማዋል ፡ በመሬት ፡
 ይዞታና ፡ በንግድ ፡ ሥራ ፡ ረገድ ፡ ስለሚፈጸሙ ፡ ድርጊቶች ፡ ስለከተማ ፡ መስፋፋት ፡
 ስለውጭ ፡ አገር ፡ እንጤስትሚንት ፡ የተፈጥሮ ፡ ሀብት ፡ ስለማዳበር ፡ የወንጀለኛ ፡
 መቅጫ ፡ ሕግ ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ ስለማዋል ፡ ስለአስተዳደር ፡ ሥነ ፡ ሥርዓት ፡ የተወሰደ ፡
 ጥናት ፡ የለም ። አዲስ ፡ በወጡት ፡ ሕጎች ፡ በመጠቀም ፡ ረገድ ፡ የሚያጋጥሙትን ፡ ችግ
 ሮች ፡ ለመረዳት ፡ የሚጠቅሙ ፡ ቀድሞውን ፡ ስለመሬት ፡ ይዞታና ፡ ስለሌሎች ፡ የሕግ ፡
 አቋሞች ፡ ማወቅ ፡ አስፈላጊ ፡ ሲሆን ፡ በዚህ ፡ ረገድ ፡ ታትሞ ፡ የወጣ ፡ መረጃ ፡ አነስተ
 ኛ ፡ ነው ።

ለሀገር ፡ ጠቃሚ ፡ ሆኖ ፡ ለመገኘት ፡ ተሻሽሎ ፡ የወጣውን ፡ ሕገ ፡ መንግሥትና ፡
 የጥንቱን ፡ የአገር ፡ ልማድ ፡ አጠናቅቀው ፡ ማወቅ ፡ ያስፈልጋል ። ስለዚህ ፡ የፋኩልቲ ፡
 አባሎች ፡ እንዲሁም ፡ ሌሎችም ፡ ተመራማሪዎችና ፡ የሕግ ፡ አዋቂዎች ፡ የትምህርት ፡
 መስጫ ፡ መጻሕፍቶችን ፡ ብቻ ፡ ሳይሆን ፡ ስለ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ ሌሎች ፡ ጽሑፎችንም ፡
 አዘጋጅተዋል ። ይህም ፡ እንደ ፡ መጀመሪያ ፡ እርምጃ ፡ የሚቈጠር ፡ ነው ። እንዲሁም ፡
 ከኢትዮጵያ ፡ ጥናትና ፡ ምርመራ ፡ እንስቲቲት ፡ ጋር ፡ በመተባበር ፡ ስለ ፡ መሬት ፡ ይዞ
 ታ ፡ ሁለት ፡ የምርመራ ፡ ውጤት ፡ በሚቀጥለው ፡ መጽሔት ፡ እንዲወጡ ፡ ለእትም ፡
 ተሰጥተዋል ። ሌሎች ፡ ምርመራዎች ፡ በመቀጠል ፡ ላይ ፡ ስለሆኑ ፡ ተፈጽመው ፡ ውጤ
 ት ፡ ሲሰጡ ፡ ላስታውቃችሁ ፡ እጠባበቃለሁ ።

FIRST ANNUAL REPORT FROM THE DEAN
For the Year 1956 E. C.

By
James C. N. Paul
Professor of Law and Dean
Faculty of Law
Haile Sellassie I University

The Board of Editors has suggested that each volume of the *Journal of Ethiopian Law* should contain a report from the Dean of the Faculty of Law of Haile Sellassie I University so that future generations may have access to an accurate version of the history of their institution. In this respect we shall list only what has been done and perceived within our first year of existence 1956 - E. C.

In December 1961; His Imperial Majesty Haile Sellassie I declared, upon the occasion of the first Convocation of Haile Sellassie I University:

"We would ask for the immediate founding of a Faculty of Law, where our own students may be trained to enter the legal profession... Our Empire has need, in its government and its commerce, for well-educated lawyers and particularly for those who have been trained in their own University, in their own codes and customs."

On September 23rd 1963, the Emperor, as Chancellor of the University, formally dedicated and opened the Faculty of Law, and a new University center for legal education was launched.

THE NEED FOR A FACULTY OF LAW

Only a limited number of Ethiopian citizens have yet received professional university training in law. The need, now, to increase this supply of human resources, in our opinion, is a matter of the highest priority, a very significant task confronting the university.

Ethiopia can rightly boast a venerable and rich legal tradition; Ethiopia can rightly boast a modern legal system: a new Constitution; codes in the area of criminal law and procedure which reflect modern concepts of penology and the use of the rule of law; to secure fairness and human dignity in the administration of criminal law; modern codes in the areas of civil, commercial and maritime law — legislation which is designed to facilitate, and indeed is essential to, continuing economic and social development.

But complex, written law, to be effective, requires capable human resources for its administration. The more "modern" and thus sophisticated laws become and the more complex a society becomes, the more urgent the need for these human resources. To make her modern legal institutions work, Ethiopia must produce a far greater number of broadly educated, well-trained lawyers.

The effective administration of justice is not a luxury which can wait upon other aspects of development; it is as important as hospitals, roads, and schools. I believe effective administration of justice is important for three basic reasons: first, because it

is right in the abstract; second, because without it a society can be undermined; third, because it is an indispensable tool for the development and improvement of social institutions. All societies, I believe, are only in the process of developing the administration of justice — simply because justice is probably the hardest concept to define and administer in this world and because that task is perforce utterly dependent on a kind of human integrity, wisdom and mental discipline which mankind so often lacks. All societies have, in a sense, under-developed systems of justice, but I believe, it must be a matter of deep concern when the gap between a sizeable and impressive body of law on the books and the supply of professionally trained lawyers to help implement it is wide.

Lawyers are needed in Ethiopia, not only to staff the courts and provide legal services in the traditional sense. I believe lawyers are needed for other vital roles in the process of rational development. In terms of Ethiopia's Five Year Plan, "development" means, among other things: the conception and implementation of land reform laws and other legislation designed to spur agriculture and utilize land resources; investment and banking arrangements; the assembling and condemning units of land for highways or airports or mines or agricultural plantations; various kinds of new welfare legislation; an expanded, efficient revenue system. Development means expanded economic activity, and that means an increasing amount of contractual negotiations with foreign business concerns and foreign governments; the development of techniques for efficient arbitration; legal negotiations between business concerns; the drafting of charters of organization for all sorts of enterprises. Modernization inevitably entails specialized legislation and administration, careful drafting of laws and regulations. And the doing of all these things calls for the use of special skills which only come through intensive, disciplined legal training. As so many of the meaningful texts on "development" so graphically teach, "development", no matter how defined, simply does not come without human resources to provide these skills.

Finally, there is the still broader role which lawyers should play in a society which would live and develop under the rule of law; they are — or should be — men with civic awareness and a keen civic conscience. Ethiopia has a rich tradition of respect for law as the means of solving disputes. The need to make that tradition serve modern demands and work in a changing society is surely of the essence.

SOME PROBLEMS IN FORMING A FACULTY OF LAW

There are many interesting problems in organizing university legal education in Ethiopia.

A significant difficulty confronting us derives from the diversity of sources of Ethiopian law, coupled with the diversity of languages relevant to its study and the paucity of published materials analyzing and explaining this modern legislation in depth.

Substantial areas of Ethiopia's private law are now patterned upon the Civil Law system: thus, effective teaching in these areas calls for a knowledge of continental law and a reading proficiency in French by all teachers. Other areas e.g. procedure and public law are more patterned on Anglo-American concepts, and the sources of law and thus teaching in these areas calls for expertness in that system. Other areas e.g. law dealing with land and family relationships require understanding of traditional institutions as well as foreign law. The effort to understand relationships between law and economic develop-

FIRST ANNUAL REPORT FROM THE DEAN

ment has only recently been undertaken in a systematic way in the world of legal education and it presents for us an important new field.

Amharic is the official text of the law, the text of most court records, legislative proceedings, and other materials we must study as well as the language of the law in action; French was the language in which the draftsmen of many of the codes thought and worked and is thus the language of much basic source material; English is the language of instruction for higher education — and thus of “thinking” in the Law School. This means we must help students develop a new proficiency in communication and conceptual thinking in English and thence Amharic; we must require a reading proficiency in French, to secure additional language tools needed for the job; and, further, we must learn how to bridge unique and interesting gaps and differences between each of these languages in analyzing those provisions in the law where the texts may differ, as inevitably they do in their formulation of some concepts, or in the more minute details of translations.

Finally, it must be reiterated that there simply are no ready-made texts, commentaries, court reports or sourcebooks on Ethiopian law. In this respect our situation differs from most other countries in Africa which have “received” foreign legal institutions. So our teachers must work up their own material, both text books and case books — a job made more difficult since there are yet no published materials on the legislative history of the codes, few published court decisions, few other secondary materials at all.

These factors combine to pose very unique problems in requirements for faculty selection, in the emphasis we must give to research, in the problems of planning a curriculum. To meet these problems, it is desirable, to the extent non-Ethiopians are enlisted on the faculty, that there be a diversity of backgrounds and expertise among foreign staff; it is also very desirable, especially in the formative stages of an institution, that there be effective communication and team work by the faculty. Curriculum planning, improving teaching methods and co-operation in research, depend upon shared ideas, excitement, easy communication and the sense of a *joint* venture. The Faculty must thus be both diverse and integrated in various subtle ways.

There are problems which derive from the peculiar nature of the impact of legal education on students and the development of effective teaching methods and relationships. The essence of university legal training is teaching men how to analyze and reason — and *thus* learn how to use legal materials. The lawyer’s work, be he judge, advocate or counsellor, calls for skills at problem solving, precise identification of issues and the competing arguments and other interests bearing on resolution of those issues, a sense of procedure and its importance as a device to assure fairness and full consideration of an issue, and, finally, the skill of communicating clearly and effectively. While a good lawyer must have a vast fund of information in his mind — knowledge of content of written sources of law — this information can be dangerous when it is not coupled with the skills depicted above. Thus, the process of legal education must be the very opposite of rote-lecture learning. Students must, in class and in their total experience here, learn to analyze and argue issues. Students must painfully learn that mere repetition of what they have read is not at all the purpose of a class or written exercise. They must learn that law has, sometimes, an illusory certainty. They must learn to educate themselves. They must learn that laws are the solution of social problems, the expression of social policies. They must study law in this context. This is a difficult process — particularly here where so much of the law is relatively new.

Law study, as a form of disciplined problem analysis, is thus a frustrating experience to every novice law student for there is almost a psychological urgency in everyone to

know, or feel, that somewhere there is always a single "right" answer to every legal problem, and to be told what it is. But many legal problems have no certain answer, and many require both deep study and hard thought. Teachers are not in fact infallible legal oracles and do disservice when they pose as such. Thus the truly challenging problems developed in class discussion are often left dangling; student arguments are often criticized and seldom accepted without further challenge. This confrontation with uncertainty and use of "socratic" methods frustrates many students at first — especially when the process comes as quite a new educational experience. Students must also learn to write papers — which are rather mercilessly criticized — from syntax to substance — and which must be re-written and re-written. They must learn to criticize their own work. That too is frustrating. Thus, the first year of law school is the hardest. There is a difficult psychological as well as academic adjustment. But students also gradually learn that it is the year in which those who do immerse themselves in law and do work hard and do enjoy-it also begin to develop a new outlook and esprit which becomes exciting to them and which permits far more sophisticated study in the future. They become lawyers — members of a profession. That I believe is happening here. It is exciting.

The Faculty has much to learn in meeting these problems in the present context. We profited greatly from a team of external evaluators who spent many days here at the end of last year, going over course materials, reports from Faculty, examination papers and other matters. Such external evaluation will, of course, be continued as an indispensable tool to the achievement of academic excellence. We can, however, take modest pride in the first year's "test"; we can profit from many mistakes.

THE LAW LIBRARY

The center of law study is the law library. Just as chemists cannot work without test tubes and doctors without medicines, so lawyers must work with books and the ideas which come from books. Books are the essential tools of our profession. Thus, in the library the student comes in direct contact with the sources of the law—codes, statutes, decrees, decisions of courts and the writings of many legal commentators who have thought about these things. It is here that he engages in the individual research and further study which is not only necessary to law study, but is what he constantly will be doing when he is a lawyer, irrespective of the particular path which his legal career takes.

With the help of a grant from the Ford Foundation, the Law Faculty has developed the framework of a law library, which, it is hoped, will be useful, not only for the academic study of law, but for the future needs of Ethiopia's legal profession. At the end of the academic year 1963-64, the law library contained a total of 5,000 volumes, all properly indexed and shelved. We are most grateful to all the donors — foreign governments, universities and individuals whose substantial gifts have enabled us to acquire materials we need. The library is staffed by a full-time librarian and student assistants. A professional law librarian is serving as library consultant in helping us identify and buy the books we need. The library contains a complete set of the *Negarit Gazeta*, numerous copies of all of the Ethiopian Codes, and other materials that have been published on the law of Ethiopia; it contains sections on African law, the Common law, Roman law, Civil law and international and comparative law. In addition there are many leading textbooks, treatises, legal periodicals, case reports and a great variety of materials dealing not only with the law, but with the social sciences.

FIRST ANNUAL REPORT FROM THE DEAN

THE HONOR SYSTEM

Students who enter our law school seek to enter a profession. It is a profession where honor is prized and is practiced as a matter of course. In recognition of this the students in the Faculty of Law have voluntarily put themselves under an Honor System—a system where they trust themselves and are trusted by others to be truthful, just and scrupulously honest in all their dealings with the Faculty. Examinations are conducted under the Honor System and are not proctored. Students are left on their honor not to give or receive aid, nor to use any assistance not authorized by the instructor. Similarly, students are on their own honor with respect to all other standards of conduct expected of all members of the Faculty of Law.

The Rules of the Honor System were drafted by the students in consultation with the Faculty and are administered by an Honor Board chosen by the students. The Board deals with charges of violations of the Honor System and recommends appropriate disciplinary action to the Dean.

THE LAW STUDENT ASSOCIATION

As befits future members of the legal profession, students in the Faculty of Law have their own governing body. Representatives elected by the students meet with the members of the Faculty to discuss various law school matters. The Association has adopted regulations relating to the Honor System, proper library conduct, the taking of examinations and other rules. The Law Student Association also has presented a number of important functions during the year and sponsors an annual Law Day, at which the Moot Court finalists argue a case before a court consisting of members of the legal profession. With the increase in size of our student body, the Law Student Association, hopefully, will become an active professional body interested in problems of law and legal development in Ethiopia.

PROGRAMS OF INSTRUCTION

(a) *The Full-time 3 year LL.B. Program.*

We accepted 21 applicants as full-time LL.B. students. The minimal entry requirement was completion of 2 university years of study plus a high overall academic record which demonstrated that the applicant had an adequate breadth of study and had demonstrated superior academic ability. In fact most of those admitted had completed more than this minimal period of studies, and many have had considerable practical experience. Three years of instruction are required for the LL.B. degree.

(b) *The Part-time 4 year LL.B. Program.*

As a temporary project; we enrolled 40 students as LL.B. candidates in an evening course requiring four years for completion. The purpose was to permit persons qualified for admission as LL.B. candidates, but who held responsible positions which they could not forsake for full-time study, to try for the degree. In all essential respects the evening program is the same as the day. The same materials are studied, the same examinations are given, and all are graded together, anonymously. The evening program puts vigorous demands on those who undertake it. There has already been a substantial attrition, there may be more. But the rewards won by those who stick with the course will

be, not only personally beneficial, but a genuine contribution to the development of the profession in Ethiopia.

(c) *The Law Certificate and Diploma Programs.*

Early in 1962 on the initiative of some of Ethiopia's university-trained lawyers, a program of extension instruction in law was established. This program is now a part of the Faculty of Law. Instruction is in Amharic. The course consists of two and one-half years of part-time attendance, and upon successful completion of the course the Certificate in Law is awarded. The curriculum consists of courses in Constitutional Law, Civil Law, Penal Law, Procedure and Commercial Law.

Candidates for admission must be fluent in the Amharic language and satisfy the Admissions Committee of the Extension Law Program that they are capable of benefiting from the course.

The first group of 200 students successfully completed the course in July, 1964. Members of the Parliament, public officials, judges, advocates and other government officials composed the class. The graduation held this year, with His Imperial Majesty presiding, was a memorable and moving event.

In our first year we made the decision to broaden part time legal education further by adding our evening Law Diploma program. Teaching in this program is in English. The admission standard is liberal, but the course is intensive. At the beginning of this year we enrolled some ninety students in this program.

Finally I should report that in our first year, discussions were had on various occasions relative to the establishment of an extension program in Asmara. This year we have launched courses in Penal Law and Procedure there. Hopefully they mark the beginning of a full fledged Extension School.

LAW JOURNAL AND RESEARCH

The dearth of available material on Ethiopian Law cannot be overemphasized. Law cannot be understood and intelligently administered without commentaries to explain it. Ethiopia's written law is, to a substantial extent, *sui generis*; it draws on diverse sources which need to be studied if the law is to be understood; little of this work has yet been systematically undertaken. We have no commentary on the codes, no volumes of reports of court decisions, no basic manuals for officials administering law, no study of the myriad of important problems arising day to day: e.g. the settlement of accident claims; tax administration; land and business transactions; urban expansion; foreign investment; natural resource development; criminal law enforcement; administrative procedures; problems, practical and profound, which arise inevitably in a legal setting. There is little published information on the land tenure system and other legal institutions, which existed before the codes and which must be understood to appreciate new problems arising under the new codes. Ethiopians need to learn about their country's new constitution and its past traditions — if they are to be useful citizens for tomorrow. As a first step, members of the Faculty and other scholars and lawyers in the Empire have begun preparation not only of teaching materials, but of various other writings on Ethiopian law. In collaboration with the Institute of Ethiopian Studies, two monographs on land tenure have now been sent to the printer for forthcoming publication. Other material is on its way, and I look forward to the opportunity to announce completed projects in a later report.

ጊዜአዊ ፡ አክራካሪ ፡ አስተያየት ፡

ሰለወንጀል፡ይግባኝ ፡

(የይግባኝ ፡ ብዛት—የምክር ፡ ቤት ፡ ፍላጎት ፡ (ሐሳብ) ፡ እና ፡ እንዴት ፡ እንደተፈጸመ—ሁለተኛ ፡ ይግባኝ ፡ የማይፈቀድባቸው ፡ ሁኔታዎች—የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዓት ፡ ቀጥር ፡ ፩፻፺፮ (፫) ትርጉም—የይግባኝ ፡ ሰሚ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ሰለፍትሕ ፡ ውሳኔ ፡ ይግባኝ ፡ ሰለቅጣት ፡ ውሳኔ ፡ ይግባኝ ፡ እና ፡ ሰለሁለቱ ፡ ፍትሕና ፡ ቅጣት ፡ ውሳኔዎች ፡ የይግባኝ ፡ ሥልጣን) ።

መግቢያ ።

በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዓት ፡ አንቀጽ ፡ ፩፻፹፪ ፡ (፪) መሠረት ፤ ሰለወንጀል ፡ ክስ ፡ ሁለት ፡ ይግባኝ ፡ ሊኖር ፡ ይችላል ። ይኸውም ፡ አንድ ፡ ክስ ፡ በወረዳ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ በጀመር ፤ ይግባኝ ፡ ለአውራጃ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ በመጀመሪያ ፡ ይግባኝ ፡ ቀርቦ ፡ ካስፈለገ ፡ እንደገና ፡ በሁለተኛ ፡ ይግባኝ ፡ ከአውራጃ ፡ ወደ ፡ ከፍተኛ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ሊወሰድ ፡ ይችላል ፡ ማለት ፡ ነው ። ነገር ፡ ግን ፡ ከአንቀጽ ፡ ጠቅላላ ፡ አነጋገር ፡ ይህንን ፡ ሐሳብ ፡ ለማግኘት ፡ ቢቻልም ፡ በአንቀጽ ፡ ፩፻፺፮ ፡ (፫) ከዚህ ፡ ጋር ፡ የተያያዘ ፡ አስተያየት ፡ ስላለ ፡ የይግባኝ ፡ አወሳሰድ ፡ ዘዴ ፡ ሁልጊዜ ፡ በዚህ ፡ መልክ ፡ ብቻ ፡ ተወስኖ ፡ ሊፈጸም ፡ አይችልም ።

(ይህ ፡ እንዴት ፡ ሊሆን ፡ እንደሚችል ፡ ከመግለጻችን ፡ በፊት ፤ የወንጀል ፡ ፍርድ ፡ በሰንት ፡ ደረጃ ፡ ሊከፈል ፡ እንደሚችል ፡ መረዳት ፡ ይኖርብናል ። በማናቸውም ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ የሚሰጥ ፡ የተሟላ ፡ የወንጀል ፡ ፍርድ ፤ ሁለት ፡ ዋና ፡ የፍርድ ፡ አስተያየቶችንና ፡ ውሳኔዎችን ፡ የያዘ ፡ ነው ። ይኸውም ፡ አንደኛ ፤ የወንጀለኛው ፡ ጉዳይ ፡ በሕጉ ፡ መሠረት ፡ ተጠንቶና ፡ ተመዛዝኖ ፡ ጥፋተኛ ፡ መሆኑን ፡ የሚገልጸው ፡ የፍትሕ ፡ አስተያየት ፡ ነው ። ሁለተኛው ፡ በሕግ ፡ በተደረሰበት ፡ ጥፋት ፡ መሠረት ፡ ሲሰጠው ፡ የሚገባውን ፡ የቅጣት ፡ መጠን ፤ የሚወስነው ፡ የፍትሕ ፡ አስተያየትና ፡ ውሳኔ ፡ ነው ። እነዚህ ፡ ሁለቱ ፡ ውሳኔዎች ፡ ባንድነት ፡ አንድ ፡ የተሟላ ፡ የፍርድ ፡ አካል ፡ ይሆናሉ ፤ ማለት ፡ ነው ። ባጭሩ ፡ አንደኛው ፡ ክፍል ፡ የጥፋቱን ፡ ዐይነት ፡ የሚገልጽ ፡ የፍርድ ፡ ውሳኔ ፡ ሲሆን ፤ ሁለተኛው ፡ የቅጣቱን ፡ መጠን ፡ የሚወስን ፡ የፍርድ ፡ አስተያየት ፡ ነው ። ስለዚህ ፡ በዚህ ፡ ጽሑፍ ፡ ውስጥ ፡ የመጀመሪያው ፡ ውሳኔ ፡ የፍትሕ ፡ ውሳኔ ፤ ሁለተኛው ፡ የቅጣት ፡ ውሳኔ ፡ በማለት ፡ ይገለጻል ። ይኸውም ፡ በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዓት ፡ ውስጥ ፡ «ጥፋተኛ ፡ ነው ፡ የተባለበት ፡ ውሳኔ» ፡ በማለት ፡ የተጻፈውን ፡ ለማሳጠር ፡ እንዲቻል ፡ «የፍትሕ ፡ ውሳኔ» ፡ በማለት ፡ ይተካል ፡ ማለት ፡ ነው ። *)

እንግዲህ ፡ ወደ ፡ ዋናው ፡ ጉዳይ ፡ ብንመለስ ፤ አንቀጽ ፡ ፩፻፹፪ ፡ (፪) በሚያዘው ፡ መሠረት ፡ ብቻ ፡ ሊሠራ ፡ የማይቻልበት ፡ ምክንያት ፡ እንደሚከተለው ፡ ነው ። አንቀጽ ፡ ፩፻፺፮ ፡ (፫) በግልጽ ፡ እንደሚያስረዳው ፡ በመዝገብ ፡ ይግባኝ ፡ የቀረበለት ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፤

* በዚህ ፡ ክፍል ፡ ነገር ፡ ውስጥ ፡ የታተው ፡ በሙሉ ፡ የተርጓሚው ፡ ሐሳብ ፡ ነው ።

ከጠቅላላው፡ ፍርድ፡ ውስጥ፡ ከሁለት፡ አንዱን፡ በመለየት፡ የፍትሕ፡ ውሳኔውን፡ ወይም፡ የቅጣት፡ ውሳኔውን፡ ቢያደቅ፤ ሁለተኛ፡ ይግባኝ፡ ሊወሰድ፡ የሚችለው፡ በሙሉው፡ ፍርድ፡ ሳይሆን፤ ባንዱ፡ በተለወጠው፡ የፍርድ፡ ክፍል፡ ብቻ፡ ነው። ይህም፡ ማለት፡ በፍትሕ፡ ውሳኔው፡ ወይም፡ በቅጣት፡ ውሳኔው፡ ብቻ፡ መሆኑ፡ ነው። ስለዚህ፡ የአንቀጽ፡ ፩፻፹፪፡ (፪) እና፡ ፩፻፺፮፡ (፫) ሐሳቦች፡ አንድነት፡ ሲታዩ፤ ይግባኝ፡ ሊወሰድ፡ የሚችለው፡ በአንቀጽ፡ ፩፻፺፮፡ (፫) ውስጥ፡ የተጠቀሰው፡ ግዴታ፡ ሲፈጸም፡ ብቻ፡ ነው። ከሚል፡ አስተያየት፡ የደርሳል። ይህም፡ አስተያየት፡ ሕጉ፡ መዝገብ፡ ለምክር፡ ቤቱ፡ በቀረበበት፡ ጊዜ፤ በረቂቅ፡ ውስጥ፡ ተጠቅሶ፡ በነበረው፡ የሕግ፡ አርቃቂው፡ ሐሳብ፡ የተደገፈ፡ ነው።

የአንቀጽ፡ ፩፻፹፪፡ (፪) ረቂቅ፡ ሐሳብ፡ ለምክር፡ ቤቱ፡ በቀረበበት፡ ጊዜ፤ አንድ፡ ጉዳይ፡ ለሁለተኛ፡ ይግባኝ፡ ሊያልፍ፡ የሚችለው፡ ክሱ፡ የተነሳበትን፡ ፍርድ፡ ቤት፡ ውሳኔ፡ የመዝገብ፡ ይግባኝ፡ የለወጠው፡ እንደሆነ፡ ብቻ፡ ነው። በማለት፡ አሁን፡ በአንቀጽ፡ ፩፻፺፮፡ (፫) የተጠቀሰውን፡ ሐሳብ፡ ያዘለ፡ ነበር። ምክር፡ ቤቱ፡ ግን፡ ያንድ፡ ሰው፡ ሁለት፡ ጊዜ፡ ይግባኝ፡ ማግኘት፤ በመጀመሪያ፡ ይግባኝ፡ በተሰጠው፡ ፍርድ፡ መሠረት፡ ብቻ፡ መወሰን፡ አይኖርበትም፡ በማለት፤ ይህንን፡ በአንቀጽ፡ ፩፻፹፪፡ (፪) ረቂቅ፡ ሐሳብ፡ ውስጥ፡ ተጠቅሶ፡ የነበረውን፡ ሐሳብ፡ ሠረዘው። ነገር፡ ግን፡ ይኸው፡ ሐሳብ፡ በአንቀጽ፡ ፩፻፺፮፡ (፫) የተጠቀሰ፡ ስለሆነ፤ ምክር፡ ቤቱ፡ በዚህ፡ አንቀጽ፡ ውስጥ፡ መግደፋ፡ ዋጋ፡ እንዳልነበረው፡ አልተገነዘበም፡ ነበር። ማለት፡ ነው። ምክንያቱም፡ በአንቀጽ፡ ፩፻፹፪፡ (፪) ውስጥ፡ ተጠቅሶ፡ የነበረው፡ ሐሳብ፡ ቢገደፍም፡ ባይገደፍም፤ አንቀጽ፡ ፩፻፺፮፡ (፫) እስካለ፡ ድረስ፤ «ልዩ፡ የሕግ፡ አነጋገር፡ ጠቅላላውን፡ የሕግ፡ ሐሳብ፡ አይሸረውም፡ P. C. (specialia generalibus derogant) በሚል፡ የሕግ፡ ፍልስፍና፡ አስተያየት፡ መሠረት፡ ሲታይ፤ አሁንም፡ ቢሆን፡ ሁለተኛ፡ ይግባኝ፡ ለመውሰድ፡ ሌላ፡ ግዴታ፡ መኖሩ፡ የታወቀ፡ ነው። የምክር፡ ቤቱን፡ ፍላጎት፡ ለመፈጸም፡ የሚችለው፡ የአንቀጽ፡ ፩፻፹፪፡ (፪) ረቂቅ፡ ከተሻሻለ፡ በኋላ፤ አንቀጽ፡ ፩፻፺፮፡ (፫) አብሮት፡ ቢሠረዝ፡ ብቻ፡ ነበር።

ስለዚህ፡ በማናቸውም፡ ክስ፡ ውስጥ፡ በፍትሕ፡ ውሳኔና፡ በቅጣት፡ ውሳኔዎች፡ ባንድነት፡ ይግባኝ፡ መውሰድ፡ ይህንን፡ ያህል፡ በግዴታ፡ አስፈላጊ፡ አይደለም። ከላይ፡ በተገለጸው፡ መሠረት፡ ከሁለት፡ አንደኛው፡ ቢለወጥ፡ በተለወጠው፡ የፍርድ፡ ክፍል፡ ለይቶ፡ ሁለተኛ፡ ይግባኝ፡ ለመውሰድ፡ ይቻላል። ነገር፡ ግን፡ በፍጹም፡ ሁለተኛ፡ ይግባኝ፡ ለመውሰድ፡ የማይቻልበት፡ ክስ፡ ሊኖር፡ ይችላልን? አዎን፤ ያለ፡ ይመስላል። ምክንያቱም፤ በአንቀጽ፡ ፩፻፺፮፡ (፫)፡ መሠረት፡ በወረዳ፡ ፍርድ፡ ቤት፡ የተሰጠውን፡ የፍትሕ፡ ውሳኔ፡ ብቻ፡ የአውራጃ፡ ፍርድ፡ ቤት፡ በይግባኝ፡ ካጸደቀው፤ ሁለት ጊዜ፡ በመጽደቁ፡ ሁለተኛ፡ ይግባኝ፡ ሊወሰድ፡ አይቻልም። እንዲሁም፡ የወረዳው፡ ፍርድ፡ ቤት፡ የወሰነውን፡ ቅጣት፡ የአውራጃ፡ ፍርድ፡ ቤት፡ ካጸደቀው፡ ለሁለተኛ፡ ይግባኝ፡ ሊተላለፍ፡ አይችልም። ስለዚህ፡ በወረዳ፡ ፍርድ፡ ቤት፡ የተሰጡት፡ ሁለቱም፡ ውሳኔዎች፡ ማለት፡ የፍትሕ፡ ውሳኔና፡ የቅጣት፡ ውሳኔ፡ በመጀመሪያ፡ ይግባኝ፡ (በአውራጃ፡ ፍርድ፡ ቤት)፡ ከጸደቁ፤ በሁለቱም፡ ላይ፡ ይግባኝ፡ ሊወሰድ፡ ስለማይቻል፤ በፍጹም፡ ሁለተኛ፡ ይግባኝ፡ ሊወሰድ፡ የማይቻልበት፡ ጉዳይ፡ መኖሩ፡ ግልጽ፡ ነው።

ምክር፡ ቤቱ፡ በአንቀጽ፡ ፩፻፹፪፡ (፪) ረቂቅ፡ ውስጥ፡ ገብቶ፡ የነበረውን፡ ሐሳብ፡ ሲያሻሽል፤ የሕጉ፡ ውጤት፡ በዚህ፡ መንገድ፡ እንዲሆን፡ አስቦ፡ አልነበረም። ስለዚህ፡ ይህ፡ ውጤት፡ የምክር፡ ቤትን፡ ሐሳብ፡ የሚያፈርስ፡ መሆኑ፡ ግልጽ፡ ነው። ስለዚህ፡ አሁን፡ ጉዳዩ፡ ያለበት፡ ሁኔታ፡ ይህ፡ ከሆነና፡ አንቀጽ፡ ፩፻፹፪፡ (፪) በጸደቀበት፡ ጊዜ፡ የተሰጠውን፡ የምክር፡ ቤቱን፡ ፍላጎት፡ ለመፈጸም፡ ከተፈለገ፤ አንቀጽ፡ ፩፻፺፮፡ (፫)

ከሚሰጠው፡ ተቃራኒ፡ ሐሳብ፡ ጋር፡ አመዛዝኖ፡ በአተረጓጎም፡ የሚሻለውን፡ መርጦ፡ መወሰኑ፡ የሚያስፈልግ፡ ነው።

ስለዚህ፡ ባንድ፡ በኩል፡ ሲታይ፡ የሕጉ፡ ቃል፡ የማያሻማና፡ የተጣራ፡ ፍቺ፡ ያለው፡ በመሆኑ፤ በትርጉም፡ ዘዴ፡ ለማሻሻል፡ ወደ፡ አንቀጽ፡ ታሪካዊ፡ ምንጭ፡ ገብቶ፡ መመራመር፡ እያስፈልገውም። እንድ፡ ጽሑፍ፡ በቀጥታ፡ አስተያየት፡ (በሎጂክ)፡ ሲጠና፡ የሚሰጠው፡ ሐሳብ፡ የተጣራ፡ እስከሆነ፡ ድረስ፤ ምክር፡ ቤቱ፡ ያልፈለገውን፡ ሐሳብ፡ ይዞ፡ ቢገኝ፡ ምክር፡ ቤቱ፡ በማሻሻያ፡ ሕግ፡ ያስተካክለው፡ እንጂ፤ የቃላቶቹ፡ ቀጥታ፡ ፍቺ፡ በግልጽ፡ ከሚሰጠው፡ ሐሳብ፡ ውጭ፡ ለማምጣት፡ በማለት፡ ፍርድ፡ ቤት፡ በትርጉም፡ ለማሻሻል፡ መሞከር፡ የለበትም። ይህ፡ አስተያየት፡ ተቀባይ፡ ካገኘ፡ ምንም፡ ምክር፡ ቤቱ፡ ያልፈቀደውና፡ በዚህ፡ መልክ፡ ይሆናል፡ ብሎ፡ ያልጠበቀው፡ ውጤት፡ ቢሆንም፤ በመጀመሪያ፡ ይግባኝ፡ ላይ፡ ብቻ፡ እንድ፡ ክስ፡ ተወስኖ፡ ሊቀር፡ መቻሉን፡ ያስረዳል። በሌላ፡ በኩል፡ ደግሞ፤ አንቀጽ፡ ፩፻፹፪፡ (፪) በአንቀጽ፡ ፩፻፺፭፡ (፫) የተነገረውን፡ ሐሳብ፡ ስለሚያፈርስና፡ በአንቀጽ፡ ፩፻፺፭፡ (፫) ውስጥ፡ የተጠቀሰው፡ ግዴታ፡ እስከምን፡ ድረስ፡ እንደሆነ፡ በጣም፡ ግልጽ፡ ስላልሆነ፡ በጣም፡ አስፈላጊ፡ ካልሆነ፡ በስተቀር፡ በማናቸውም፡ ደረጃ፡ ስለይግባኝ፡ አወሳሰድ፡ የሚወሰን፡ ግዴታ፡ መደረግ፡ ላይኖርበት፡ ነው። አንቀጽ፡ ፩፻፹፪፡ (፪) ሲጻድቅ፡ ለምክር፡ ቤቱ፡ ጥናት፡ መሠረት፡ የሆነው፡ ይግባኝ፡ እንዳይበዛ፡ የመከላከል፡ ፍላጎት፡ ነበር፡ ለማለት፡ ይቻላል። አሁንም፡ ይህንኑ፡ አስተያየት፡ ዋና፡ መሠረት፡ አድርጎ፡ ቢጠና፡ ይግባኝ፡ መውሰድ፡ ከሚያስፈልገው፡ ይበልጥ፡ እስካልበዛ፡ ድረስ፡ ከአንቀጽ፡ ፩፻፺፭፡ (፫) ፍላጎት፡ ጋር፡ ቢፋሰስም፡ አንቀጽ፡ ፩፻፹፪፡ (፪) በሚያዘው፡ መሠረት፡ ክሱ፡ የተነሳበትን፡ ፍርድ፡ ቤት፡ ውሳኔ፡ የመጀመሪያ፡ ይግባኝ፡ በሙሉ፡ አጽድቆታል፡ በማለት፤ በማናቸውም፡ ሁኔታ፡ ሁለተኛ፡ ይግባኝ፡ መከልከል፡ አይገባም፡ የሚል፡ አስተያየት፡ ይቀርብ፡ ይሆናል። ይህ፡ ሁለተኛው፡ አስተያየት፡ ቢጻድቅ፤ በአንቀጽ፡ ፩፻፹፪፡ (፪) በተመለከተው፡ መሠረት፡ የፍርድ፡ ሐሳብ፡ በከፊል፡ ወይም፡ (አልፎ፡ አልፎ፡ ሊኖር፡ ስለሚችል)፡ በሙሉ፡ ቢጻድቅም፤ ሁለተኛ፡ ይግባኝ፡ ለመውሰድ፡ ዕድል፡ ይኖራል፡ ማለት፡ ነው። ይህንንም፡ ሐሳብ፡ ለመደገፍ፡ የመጀመሪያ፡ ይግባኝ፡ በሙሉ፡ ፍርዱን፡ ካለለወጠ፤ ሁለተኛ፡ ይግባኝ፡ አይወሰድም፡ በማለት፡ ሕጉ፡ በግልጽ፡ ለይቶ፡ ስለማይናገር፡ መቼውንም፡ ጊዜ፡ ቢሆን፡ ከሁለት፡ ይግባኝ፡ አይብለጥ፡ እንጂ፡ በአንቀጽ፡ ፩፻፹፪፡ (፪) እና፡ ፩፻፺፭፡ (፫) የተመለከቱትን፡ ሐሳቦች፡ በትርጉም፡ በማስፋፋት፤ የምክር፡ ቤቱን፡ ፍላጎት፡ በውስጡ፡ ለማግባት፡ ይቻላል፡ የሚል፡ አስተያየት፡ ሊኖር፡ ይችላል።

ምክንያቱም፡ የምክር፡ ቤቱ፡ ፍላጎት፡ ዝቅተኛም፡ ሆነ፡ ከፍተኛ፡ የይግባኝ፡ ብዛት፡ ከሁለት፡ እንዳያልፍ፡ ነው። ይኸውም፡ ከሁለት፡ አይነስ፤ ከሁለት፡ አይብለጥም፡ የሚል፡ ነው።

ሆኖም፡ ሁሉንም፡ አመዛዝኖ፡ በመመልከት፤ የመዝገብ መሪያው፡ ትርጉም፡ ብልጫ፡ አስተያየት፡ ሊያገኝ፡ ይገባዋል። ምክንያቱም፡ ከሕጉ፡ ቃላት፡ ውስጥ፡ በትክክልኛ፡ አስተያየት፡ የተለመደውን፡ ፍቺ፡ መሠረት፡ በማድረግ፡ ሳያሻማ፡ በግልጽ፡ የሚደርስ በትን፡ የሕግ፡ ሐሳብ፡ አሻሽሎ፤ ያልተነገረውን፡ ሐሳብ፡ ማፍለቅ፤ በጣም፡ የሚጎዳ፡ የአተረጓጎም፡ ልምድ፡ መክፈት፡ ይሆናል። እርግጥ፡ ነው፡ በአንቀጽ፡ ፩፻፺፭፡ ሥር፡ ሊኖሩ፡ የሚችሉትን፡ ልዩ፡ ሁኔታዎች፡ አሰላስሎ፡ በመረዳት፡ እንደሚታየው፡ ሁሉ፤ ይህ፡ ትርጉም፡ ከተሠራበት፡ አንቀጽ፡ ፩፻፹፪፡ (፪) የሚመለከታቸው፡ ሕጋዊ፡ ጉዳዮች፡ በጣም፡ ያነሱ፡ መሆናቸው፡ የታመነ፡ ነው።

ምሳሌዎች ፤

ከዚህ ፡ በታች ፡ ስለተጠቀሱት ፡ አስተያየቶች ፤ የሚከተለውን ፡ ሁኔታ ፡ በምሳሌ ፡
እንወሰድ ፡ አቶ ፡ ሀ ፡ የሥርቆሽ ፡ ክስ ፡ ቀርቦበት ፡ በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ አንቀጽ ፡
፳፻፱ ፡ መሠረት ፡ በአውራጃ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ተፈርዶበት ፡ የቅጣት ፡ ውሳኔም ፡ በሦስት ፡
ዓመት ፡ ቀላል ፡ እሥራት ፡ ተወስኖበታል ፡ እንበል ።

፩ኛ ፤ ስለ ፡ ፍትሕ ፡ ውሳኔ ፡ ብቻ ፡ ይግባኝ ፡ ቢል ።

አቶ ፡ ሀ ፡ ይግባኝ ፡ ያለው ፡ ከወንጀል ፡ ፍርድ ፡ ውስጥ ፡ የቅጣቱን ፡ ውሳኔ ፡ ትቶ ፡
በፍትሕ ፡ ውሳኔው ፡ ብቻ ፡ ቢሆን ፤ ከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ አንቀጽ ፡ ፩፻፺፮ ፡ (፫)
በግልጽ ፡ ባይሆንም ፡ አነጋገሩ ፡ የሚሰጠውን ፡ ሐሳብ ፡ መሠረት ፡ በማድረግ ፡ የፍትሕ ፡
ውሳኔውን ፡ ያጸድቅ ፡ ይሆናል ፡ ወይም ፡ አንቀጽ ፡ ፩፻፺፮ ፡ (፪) ሐ/ን ፡ መሠረት ፡ በማ
ድረግ ፡ አቶ ፡ ሀን ፡ በነፃ ፡ ይለቀው ፡ ይሆናል ። በዚህን ፡ ጊዜ ፡ ሊፈጠሩ ፡ የሚችሉትን ፡
ሕጋዊ ፡ ሁኔታዎች ፡ እስቲ ፡ እንመራመር ፤

(ሀ) ምንም ፡ እንኳን ፡ አቶ ፡ ሀ ፡ ተገቢ ፡ ያልሆነ ፡ በልጽግና ፡ ሐሳብ ፡ የሌለው ፡
በመሆኑ ፡ ሌባ ፡ ሊያሰኘው ፡ የማይችል ፡ መሆኑን ፡ በረዳም ፤ ከፍተኛ ፡ ፍርድ ፡
ቤት ፡ የፍትሕ ፡ ውሳኔውን ፡ ለውጦ ፡ ወንጀለኛነቱን ፡ በማሻሻል ፤ እንበል ፡
የወንጀለኛ ፡ መቅጫን ፡ ሕግ ፡ አንቀጽ ፡ ፳፻፱፬ን ፡ መሠረት ፡ በማድረግ ፤
በሌላ ፡ ሰው ፡ ሀብት ፡ ያለ ፡ ሕግ ፡ በመጠቀሙ ፡ ጥፋተኛ ፡ የሚያደርገው ፡
አይመስልም ።

በሌላ ፡ አነጋገር ፡ ሲወሰድ ፤ በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዓት ፡
በአንቀጽ ፡ ፩፻፲፫ ፡ (፪) የተመለከተው ፡ ደንብ ፡ በዚህ ፡ ሁኔታ ፡ ሊሠራ ፡ አይ
ችልም ። ይኸውም ፡ የይግባኝ ፡ ሰሚው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ተከላኩ ፡ በመዠጠም
ሪያ ፡ ሲከሰስ ፡ ለማማረጫ ፡ እንዲሆን ፡ ክሱ ፡ ከቀረበበት ፡ ጋር ፡ አጣምሮ ፡
ያላቀረበውን ፡ ሌላ ፡ ጥፋት ፡ (ምንም ፡ ከቀረበበት ፡ ክስ ፡ አነስተኛ ፡ ቢሆ
ንም) ፡ በይግባኝ ፡ በቀረበበት ፡ ተክቶ ፡ በአነስተኛው ፡ መሠረት ፡ ሊወሰን ፡
አይችልም ፡ ማለት ፡ ነው ። ለክርክር ፡ ያህል ፡ አንቀጽ ፡ ፩፻፲፫ ፡ (፪) በዚህ ፡
ሁኔታ ፡ ሊሠራበት ፡ ይቻላል ፡ ብንልም ፤ በቅጣት ፡ ረገድ ፡ ከፍተኛ ፡ ፍርድ ፡
ቤት ፡ ሲሰጥ ፡ የሚችለውን ፡ ውሳኔ ፡ ለመረዳት ፡ አይቻልም ። ምክንያቱም ፡
ምንም ፡ አንቀጽ ፡ ፳፻፱፬ ፡ የሚወሰነው ፡ ከፍተኛ ፡ ቅጣት ፡ የአንድ ፡ ዓመት ፡
ቀላል ፡ እሥራት ፡ ቢሆንም ፤ በይግባኙ ፡ ላይ ፡ የቅጣት ፡ ውሳኔ ፡ ጉዳይ ፡ ያል
ቀረበ ፡ ስለሆነና ፤ የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዓት ፡ አንቀጽ ፡
፩፻፺፮ ፡ (፫) እንደሚያዘው ፤ በይግባኝ ፡ የቀረበው ፡ የፍትሕ ፡ ውሳኔው ፡ ብቻ ፡
ሆኖ ፡ ሳለ ፤ መጀመሪያ ፡ የሰማው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ የሰጠውን ፡ የቅጣት ፡ ው
ሳኔ ፤ የይግባኙ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ለመለወጥ ፡ ስለማይችል ፤ ከፍተኛ ፡ ፍርድ ፡
ቤት ፡ የአውራጃ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ የወሰነውን ፡ የሦስት ፡ ዓመት ፡ ቅጣት ፡
ለመቀነስ ፡ አይችልም ።

(ለ) የፍትሕ ፡ ውሳኔውን ፡ ከፍተኛ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ያጸደቀ ፡ እንደሆነ ፡ ደግሞ ፤
የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዓት ፡ አንቀጽ ፡ ፩፻፺፮ ፡ (፫) በሚያዘው ፡
መሠረት ፡ ሁለተኛ ፡ ይግባኝ ፡ ለመውሰድ ፡ አይቻልም ። የቅጣት ፡ ውሳኔ ፡
በከፍተኛ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ክርክር ፡ ውስጥ ፡ ያልተነሣ ፡ ጉዳይ ፡ ከሆነ ፤ ይኸ
ውም ፡ የፍትሕ ፡ ውሳኔውን ፡ ከፍተኛ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ካጸደቀው ፡ በኋላ ፡

ቢሆን ፤ አቶ ፡ ሀ ፡ አውራጃው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ በሰጠው ፡ የቅጣት ፡ ውሳኔ ፡ ላይ ፡ ይግባኝ ፡ ማለት ፡ አይገባውም ።

(ሐ) አቶ ፡ ሀ ፡ በከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ውሳኔ ፡ ነጻ ፡ ቢለቀቅ ፡ ደግሞ ፤ ሕግ ፡ አስከባሪው ፡ ለጠቅላይ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ይግባኝ ፡ ሊል ፡ ይችላል ። የጠቅላይ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ ፍርድ ፡ ቤትም ፤ ነፃ ፡ እንዲወጣ ፡ የተሰጠውን ፡ ውሳኔ ፡ ገልብጦ ፡ የአቶ ፡ ሀን ፡ ጉዳይ ፡ እንደገና ፡ ያያል ፡ ወይም ፡ እንዲታይ ፡ ያደርጋል ። በዚህን ፡ ጊዜ ፡ አቶ ፡ ሀ ፡ የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዓት ፡ አንቀጽ ፡ ፩፻፺፭ ፡ (፪)ን መሠረት ፡ በማድረግ ፡ «ሕግ ፡ በሚያዘው» ፡ ቅጣት ፡ ይወሰንበታል ። የአቶ ፡ ሀን ፡ ጉዳይ ፡ እንደገና ፡ የሚያየው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ በአውራጃ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ የተሰጠውን ፡ የቅጣት ፡ ውሳኔ ፡ ጨምሮ ፡ እንበል ፡ ለአምስት ፡ ዓመት ፡ ከከባድ ፡ እሥራት ፡ ጋር ፡ ቢያደርግ ፤ በሕጉ ፡ ውስጥ ፡ ምንም ፡ የሚከለክለው ፡ ደንብ ፡ የለም ። እንደገና ፡ ጉዳዩን ፡ የሚያየው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ የቅጣቱን ፡ ዐይነት ፡ ወይም ፡ መጠን ፡ ለመለወጥ ፡ ከቻለና ፤ ለማክበድ ፡ በአውራጃ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ውሳኔ ፡ የማይታገድ ፡ ከሆነ ፤ ለአቶ ፡ ሀ ፡ ቀድሞውኑ ፡ የይግባኙ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ የሰጠውን ፡ የቅጣት ፡ ውሳኔ ፡ አውራጃው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ወስኖበት ፡ በቅጣቱ ፡ ውሳኔ ፡ ላይ ፡ የይግባኝ ፡ መብት ፡ ቢከለክለው ፡ ኦሮ ፤ ከሚኖረው ፡ ሁኔታ ፡ የተለየ ፡ ነገር ፡ አላጋጠመውም ፡ ማለት ፡ ነው ። ይህንን ፡ ሁኔታ ፡ ለመከላከል ፡ እንዲቻል ፤ የቅጣት ፡ ውሳኔ ፡ በይግባኝ ፡ ውስጥ ፡ የቀረበ ፡ ባልሆነበት ፡ ጊዜ ፡ ሁሉ ፤ ሁለተኛው ፡ የይግባኝ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ከሁለቱ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ አስተያየት ፡ ትክክለኛ ፡ የመሰለውን ፡ መርጦ ፡ ወሳኝ ፡ ቢሆን ፡ የሚሻል ፡ ይሆናል ። ይህንንም ፡ ሲያደርግ ፡ ከበታች ፡ ፍርድ ፡ ቤቶች ፡ ውስጥ ፡ ስለወንጀሉ ፡ ትክክለኛ ፡ ውሳኔ ፡ የሰጠውን ፡ መርጦ ፡ ይለያል ። ይህም ፡ የሚረዳው ፡ ከበታች ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ያንደኛው ፡ የፍትሕ ፡ ውሳኔ ፡ ከጸደቀ ፤ ያለ ፡ ሌላ ፡ ውሳኔና ፡ ክርክር ፡ በቅጣትም ፡ ረገድ ፡ የዚያኑ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ የቅጣት ፡ ውሳኔ ፡ አብሮት ፡ እንዲወሰድ ፡ ለማድረግ ፡ ነው ። ይህም ፡ ቢሆን ፡ ሁለተኛ ፡ የይግባኝ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ይህንን ፡ ብቻ ፡ እንዲያደርግ ፡ ከተፈለገ ፤ «በሕግ ፡ መሠረት» ፡ ቅጣት ፡ የሚወስን ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ነው ፡ ተብሎ ፡ ሊገመት ፡ ላይኛል ፡ ነው ። ከዚህም ፡ በላይ ፤ የሁለተኛ ፡ ደረጃ ፡ ይግባኝ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ተግባር ፡ የተሻለውን ፡ ውሳኔ ፡ መምረጥ ፡ ይሁን ፡ የሚለው ፡ አስተያየት ፤ በግዴታ ፡ ለፍትሕ ፡ ውሳኔ ፡ ብቻ ፡ ሳይሆን ፡ በቅጣት ፡ ውሳኔም ፡ ረገድ ፡ ተቃራኒ ፡ አስተያየቶች ፡ ሲኖሩም ፡ መሆን ፡ ሊኖርበት ፡ ነው ። ይህ ፡ ከሆነ ፡ ደግሞ ፤ በአንቀጽ ፡ ፩፻፺፭ ፡ (፪) መ/ ከተመለከተው ፡ ሕግ ፡ ጋር ፡ የሚፋለስ ፡ ይሆናል ። ምክንያቱም ፡ ይህ ፡ ሕግ ፡ እንደሚያዘው ፤ የይግባኝ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ስለቅጣት ፡ ውሳኔ ፡ ይግባኝ ፡ ሲቀርብለት ፤ ያጸድቃል ፤ ይጨምራል ፤ ወይም ፡ ያሳንሳል ፡ እንጂ ፤ ከበታች ፡ ፍርድ ፡ ቤቶች ፡ ባንዱ ፡ የተሰጠውን ፡ የቅጣት ፡ ውሳኔ ፡ ለማጽደቅ ፡ ብቻ ፡ አይደለም ። በኋለኛው ፡ የቀረበውን ፡ ተቃራኒ ፡ ክርክር ፡ ለማሸነፍ ፤ ምናልባት ፡ በአንቀጽ ፡ ፩፻፺፭ ፡ (፪) መ/ የተጠቀሰው ፡ ደንብ ፡ የሚሠራው ፡ በመጀመሪያ ፡ ይግባኝ ፡ ላይ ፡ ብቻ ፡ ነው ፡ በማለት ፡ ለመመለስ ፡ ይቻል ፡ ይሆናል ። ሆኖም ፡ ይህንን ፡ አስተያየት ፡ የሚደግፍ ፡ ሕግ ፡ የለም ።

፪ኛ ፣ ስለተወሰነበት ፣ ቅጣት ፣ ብቻ ፣ ይግባኝ ፣ ቢል ።

በአንቀጽ ፡ ፩፻፺፭ ፡ (፪) (መ) መሠረት ፣ ከፍተኛው ፣ ፍርድ ፣ ቤት ፣ የቅጣቱን ፣ ውሳኔ ፣ ይደግፈው ፣ ያበዛው ፣ ወይም ፣ ያሳንሰው ፣ ይሆናል ። በዚህን ፣ ጊዜም ፣ ሊፈጠሩ ፣ የሚችሉትን ፣ የሕግ ፣ ሁኔታዎች ፣ አንድ ፣ ባንድ ፣ እስቲ ፣ እናጥና ።

(ሀ) የቅጣቱን ፣ ውሳኔ ፣ ቢያጸድቀው ፣ በወንጀለኛ ፣ መቅጫ ፣ ሕግ ፣ ሥነ ፣ ሥርዓት ፣ አንቀጽ ፡ ፩፻፺፭ ፡ (፫) መሠረት ፣ ሁለተኛ ፣ ይግባኝ ፣ ሊኖር ፣ አይችልም ። በተጨማሪ ፣ የፍትሕ ፣ ውሳኔ ፣ በይግባኝ ፣ ውስጥ ፣ የቀረበ ፣ ጉዳይ ፣ ስላልሆነ ፣ ተከሣሹ ፣ ወይም ፣ ሕግ ፣ አስከባሪው ፣ ስለፍትሕ ፣ ውሳኔ ፣ ይግባኝ ፣ ሊሉ ፣ የሚችሉ ፣ አይመስልም ።

(ለ) የቅጣቱ ፣ ውሳኔ ፣ በማሳንስም ፣ ሆነ ፣ በማብለጥ ፣ ቢለወጥ ፣ ደግሞ ፣ ሕግ ፣ አስከባሪውና ፣ ተከሣሹ ፣ ሁለተኛ ፣ ይግባኝ ፣ ለመውሰድ ፣ ስለሚችሉ ፣ ጠቅላይ ፣ ንጉሠ ፣ ነገሥት ፣ ፍርድ ፣ ቤት ፣ በሕግ ፣ ፊት ፣ ልክ ፣ ከከፍተኛው ፣ ፍርድ ፣ ቤት ፣ የተሻለ ፣ ቦታ ፣ አይኖረውም ። ይኸውም ፣ ይህ ፣ ፍርድ ፣ ቤት ፣ በይግባኝ ፣ ሥልጣኑ ፣ ከፍተኛ ፣ ፍርድ ፣ ቤት ፣ በሰጠው ፣ ውሳኔ ፣ ላይ ፣ ቅጣቱን ፣ ያጸድቅ ፣ ይጨምር ፣ ወይም ፣ ያሳንስ ፣ ይሆናል ፣ ማለት ፣ ነው ። ነገር ፣ ግን ፣ ከላይ ፣ በክፍለ ፣ ነገር ፣ ፩ኛ ፣ (ለ) የተነገረው ፣ ሐሳብ ፣ እዚህም ፣ የሚገባ ፣ ነው ። በወንጀለኛ ፣ መቅጫ ፣ ሕግ ፣ ላይ ፣ እስከ ፣ ተመሠረተ ፣ ድረስ ፣ ጠቅላይ ፣ ንጉሠ ፣ ነገሥት ፣ ፍርድ ፣ ቤት ፣ በመጀመሪያ ፣ ይግባኝ ፣ የተሰጠውን ፣ የቅጣት ፣ ውሳኔ ፣ ለመጨመር ፣ ወይም ፣ ዓይነቱን ፣ ለመለወጥ ፣ የሚያግደው ፣ ሕግ ፣ የለም ። ሆኖም ፣ ይግባኝ ፣ በተከላሽ ፣ በቀረበ ፣ ጊዜ ፣ ሕጉ ፣ የተከሣሽን ፣ ጥቅምና ፣ ጉዳት ፣ የሚመለከት ፣ አይደለም ። በመጀመሪያው ፣ ይግባኝ ፣ ላይ ፣ ባይሆንም ፣ ቅሉ ፣ (ምክንያቱ ፣ ከሥር ፣ ከሰማው ፣ ፍርድ ፣ ቤት ፣ ውሳኔ ፣ ጋር ፣ ቢለይም ፣ የመጨረሻ ፣ ውሳኔ ፣ ስላልሆነ) ፣ ሁለተኛ ፣ ይግባኝ ፣ ፍርድ ፣ ቤት ፣ ከፍተኛ ፣ ቅጣትን ፣ ሲሰጥ ፣ ይህ ፣ የመጨረሻውንና ፣ ሁለተኛውን ፣ ይግባኝ ፣ የሚመለከት ፣ በመሆኑ ፣ የመጀመሪያው ፣ ፍርድ ፣ ቤት ፣ በሰጠው ፣ አስተያየት ፣ ቢወሰን ፣ የይግባኝ ፣ ባይ ፣ ተከሣሽን ፣ ቅጣት ፣ ማክበድ ፣ (reformatio in pejus) እንዳይኖር ፣ ለማድረግ ፣ ይረዳል ።

፫ኛ ፣ ስለ ፣ ፍትሕ ፣ ውሳኔና ፣ ስለ ፣ ቅጣት ፣ ውሳኔ ፣ ማለት ፣ ስለ ፣ ሁለቱም ፣ ውሳኔዎች ፣ ይግባኝ ፣ ቢል ።

ከፍተኛው ፣ ፍርድ ፣ ቤት ፣ በወንጀለኛ ፣ መቅጫ ፣ ሕግ ፣ ሥነ ፣ ሥርዓት ፣ አንቀጽ ፡ ፩፻፺፭ ፡ (፪) (ለ) (፩) መሠረት ፣ የፍትሕ ፣ ውሳኔውንና ፣ የቅጣቱን ፣ ውሳኔ ፣ ገልብጦ ፣ ተከሣሽን ፣ በነፃ ፣ ይለቅ ፣ ይሆናል ፣ ወይም ፣ የፍትሕ ፣ ውሳኔውን ፣ ለውጦም ፣ ሆነ ፣ ሳይለውጥ ፣ በወንጀለኛ ፣ መቅጫ ፣ ሕግ ፣ ሥነ ፣ ሥርዓት ፣ አንቀጽ ፡ ፩፻፺፭ ፡ (፪) (ለ) (፪) መሠረት ፣ የፍትሕ ፣ ውሳኔውን ፣ ይደግፍ ፣ ወይም ፣ ይጨምር ፣ ወይም ፣ ያሳንስ ፣ ይሆናል ። በዚህም ፣ አርእስት ፣ ሥር ፣ ሊፈጠሩ ፣ የሚችሉትን ፣ የሕግ ፣ ሁኔታዎች ፣ አንድ ፣ ባንድ ፣ እንመልከት ።

(ሀ) ከፍተኛ ፣ ፍርድ ፣ ቤት ፣ የፍትሕ ፣ ውሳኔውንና ፣ የቅጣት ፣ ውሳኔውን ፣ ገልብጦ ፣ ተከሣሽን ፣ በነፃ ፣ ቢያወጣ ፣ በቃይ ፣ ሕጉ ፣ ይግባኝ ፣ ሊል ፣ ይችላል ።

በዚህን ፡ ጊዜ ፡ ሲፈጠር ፡ የሚችለው ፡ ሁኔታ ፡ ከላይ ፡ በክፍለ ፡ ነገር ፡ ፩ኛ ፡
(ለ) የታተተውን ፡ አስተያየት ፡ የሚመለከት ፡ ነው ።

(ለ) ከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ የፍትሕ ፡ ውሳኔውን ፡ ብቻ ፡ ለውጦ ፡ የቅጣት ፡
ውሳኔውን ፡ ያጸድቅ ፡ ይሆናል ። ለምሳሌ ፤ አድራጎቱ ፡ ሥርቆሽ ፡ ሳይሆን ፡
ከሌላ ፡ ሰው ፡ ሀብት ፡ ተገቢ ፡ ያልሆነ ፡ ብልጽግና ፡ ለማግኘት ፡ መሆኑን ፡
በመረዳት ፤ የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዓት ፡ አንቀጽ ፡ ፩፻፲፫ ፡ (፪)ን
ተከትሎ ፤ ከሥርቆት ፡ ጋር ፡ ተመሳሳይ ፡ የሆነ ፡ ቅጣት ፡ በሚያዘው ፡ በወንጀ
ለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ቁጥር ፡ ፮፻፵፩ ፡ መሠረት ፤ አቶ ፡ ሀን ፡ እምነት ፡ በማጉ
ደል ፡ ጥፋተኛ ፡ ያደረገ ፡ እንደሆነ ፡ ተከሣሹም ፡ ሆነ ፡ ዓቃቤ ፡ ሕጉ ፡ ስለ ፡
ቅጣቱ ፡ ውሳኔ ፡ ይግባኝ ፡ ሊሉ ፡ አይችሉም ። አቶ ፡ ሀ ፡ ጠቅላይ ፡ ንጉሠ ፡
ነገሥት ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ነፃ ፡ እንዲለቀው ፡ በማለት ፡ ስለ ፡ ፍትሕ ፡ ውሳኔ ፡
ይግባኝ ፡ ሊል ፡ ይችላል ። እንዲሁም ፡ ሕግ ፡ አስከባሪው ፡ ስለ ፡ ፍትሕ ፡
ውሳኔ ፡ ይግባኝ ፡ ሊል ፡ ይችላል ። ሆኖም ፡ የቅጣቱን ፡ ውሳኔ ፡ ጠቅላይ ፡
ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ስለ ፡ ማይለውጠው ፡ ሕግ ፡ አስከባሪው ፡
ይህንን ፡ የሚያደርግበትን ፡ ምክንያት ፡ ለመረዳት ፡ አስቸጋሪ ፡ ነው ። ከሁሉ ፡
ይበልጥ ፡ ትክክሉ ፡ አቶ ፡ ሀ ፡ በአንቀጽ ፡ ፩፻፺፭ ፡ (፪) (ሀ) መሠረት ፡ በሌብ
ነት ፡ ሳይፈረድበት ፡ ነገር ፡ ግን ፡ በአንቀጽ ፡ ፩፻፺፭ ፡ (፪) መሠረት ፡ እምነት ፡
በማጉደሉ ፡ ቢፈረድበት ፤ ሕግ ፡ አስከባሪው ፡ ይግባኝ ፡ አይወስድም ፡ በሚል ፡
አስተያየት ፡ የቅጣት ፡ ውሳኔውን ፡ መለወጡ ፡ ነው ። ነገር ፡ ግን ፡ ይህ ፡ አስ
ተያየት ፡ ተቀባይ ፡ የሚያገኝ ፡ አይመስልም ። ምክንያቱም ፡ ከአንቀጽ ፡ ፩፻፺፭ ፡
(፫) ጋር ፡ ስለሚፋለስ ፡ ነው ።

(ሐ) ጠቅላይ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ የፍትሕ ፡ ውሳኔን ፡ ቢለውጥ ፡ (ከሌ
ብነት ፡ ወደ ፡ ተገቢ ፡ ያልሆነ ፡ ብልጽግና) ፡ እና ፡ እንዲሁም ፡ የቅጣት ፡ ውሳ
ኔን ፡ ወደ ፡ ፈለገው ፡ ቢለውጥ ፤ ስለ ፡ ፍትሕና ፡ ስለ ፡ ቅጣት ፡ ውሳኔ ፡ ይግ
ባኝ ፡ ለመውሰድ ፡ በመቻሉ ፤ ጠቅላይ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ልክ ፡
እንደ ፡ ከፍተኛ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ሆነ ፡ ማለት ፡ ነው ። ከላይ ፡ በክፍለ ፡ ነገር ፡
፩ኛ ፡ (ሐ) እና ፡ ፪ኛ ፡ (ለ) የተመለከቱትን ፡ ማብራሪያና ፡ ምሳሌዎች ፡ ተመ
ልክት ።

(መ) ከፍተኛ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ሁለቱንም ፡ የፍትሕን ፡ ውሳኔና ፡ የቅጣትን ፡ ውሳኔ ፡
ካጸደቀ ፤ የሁለተኛ ፡ ይግባኝ ፡ ዕድል ፡ በሙሉ ፡ የተዘጋ ፡ ይሆናል ።

(ሠ) ከፍተኛ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ የፍትሕ ፡ ውሳኔውን ፡ ደግፎ ፤ የቅጣቱን ፡ ውሳኔ ፡
በማብለጥ ፡ ወይም ፡ በማሳነስ ፡ ቢለውጥ ፤ የሚኖረው ፡ ውጤት ፡ ከላይ ፡ በክ
ፍለ ፡ ነገር ፡ ፪ኛ ፡ (ለ) ከተነገረው ፡ ጋር ፡ አንድ ፡ በመሆኑ ፤ ተመሳሳይ ፡ አስተ
ያየትን ፡ የሚጠይቅ ፡ ነው ።

ማሠርያ ፤

እነዚህ ፡ ደንቦች ፡ አጥጋቢ ፡ ላይሆኑ ፡ ይችላሉ ። ነገር ፡ ግን ፤ ግልጽ ፤ ትክክልና ፡
ተስማሚ ፡ ስለሆኑ ፤ የሚያስፈልገው ፡ መሻሻል ፡ ሁሉ ፡ በምክር ፡ ቤት ፡ መደረግ ፡ ይኖ
ርበታል ፡ እንጅ ፡ በፍርድ ፡ ቤቶች ፡ መሆን ፡ የለበትም ።

CURRENT ISSUES

CRIMINAL APPEALS

(Number of appeals — Parliament's intention, and how it was carried out — Cases where a second appeal does not lie — Construction of Art. 195 (3) of the Criminal Procedure Code — Powers of appellate court on appeal from conviction only; from sentence only; from conviction and sentence.)

INTRODUCTION

According to Article 182(2) of the Criminal Procedure Code of Ethiopia, two appeals lie in criminal cases. Thus, if an appeal is lodged with an Awradja Court from a judgment given by a Woreda Court in its original jurisdiction, a second appeal lies to the High Court from the judgment given by the Awradja Court in its appellate jurisdiction. This provision, however, is not as general as it may appear to be since Article 195(3) specifically states that, when the first appellate court confirms either the conviction or the sentence, a second appeal lies only so far as concerns that part of the judgment of first instance which was not confirmed by the first appellate court. These two provisions, if read together, mean that the second appeal provided for in Article 182(2) lies only on the conditions laid down in Article 195(3). This was made quite clear in the Draft Code which was first submitted to Parliament. Article 182(2) originally contained a general proviso to which Article 195(3) was designed to give effect, stipulating that a second appeal would not lie unless the first appellate court varied the judgment of the court of first instance. However, desirous not to impose restrictions on appeals according to the result of the first appeal, Parliament deleted this general proviso, overlooking the fact that such deletion was purposeless if sub-article (3) of Article 195 remained. For, whether or not the proviso was deleted, the rule of *specialia generalibus derogant* would still lead to the conclusion that there were restrictions on second appeals. Only the deletion of Article 195(3) would have warranted the contrary conclusion.

There can be no doubt, therefore, that a second appeal from a conviction *and* sentence does not necessarily lie in every case. But are there cases where a second appeal does not lie *at all*? It would seem so. Thus, since Article 195(3) prohibits a second appeal from a conviction, if the conviction recorded by a Woreda Court is maintained by an Awradja Court, or a second appeal from a sentence, if the sentence passed by a Woreda Court is maintained by an Awradja Court, it should logically follow that the right of appeal is exhausted when both the conviction and sentence are affirmed by the first appellate court. Needless to say, this conclusion defeats the purposes which Parliament had in view when deleting the aforementioned general proviso appearing in the original text of Article 182(2). In order to circumscribe the exact scope of the latter provision as it stands today, a choice must thus be made between the conflicting interpretations of Article 195(3).

On the one hand, it may be said that the words of the law are clear, so that there is no need to inquire into its history. When logical construction of a legal provision leads to a result which was not intended by Parliament, it is for the latter to amend the provision rather than for the courts to attempt the necessary amendment by investing this provision with some other interpretation than its logical meaning in order to produce the result intended by Parliament. If this view is taken, it entails that a first appeal may put an end

to the case regardless of the fact that Parliament did not desire to achieve this result. On the other hand, it might be submitted that Article 195(3) conflicts with Article 182(2) and since the scope of the restrictions laid down in the former provision is not perfectly clear, no greater restrictions on appeals should be imposed than are absolutely necessary. What is absolutely necessary, it may be alleged, is to prohibit unlimited appeals, which is what Article 182(2) does, but not to prohibit a second appeal altogether when the judgment given in the first instance is not varied by the first appellate court even though this may be implied in Article 195(3). If this view is taken, it means that there is no case where a second appeal does not lie, either as to part of the judgment, as in the cases mentioned in Article 182(2), or as to the whole judgment, as in the case not covered where the whole judgment is maintained. In support of this construction, it may be said that the Code does not expressly prohibit a second appeal when the judgment is not varied by the first court of appeal, as the words of Articles 182(2) and 195(3) are flexible enough to admit an interpretation effectuating Parliament's intention, which was that there should be at least two, but never more than two appeals.

All things considered, however, it would seem that the first interpretation should prevail, for one would set up a rather dangerous precedent if one were to disregard the natural and logical meaning of a legal provision on the ground that it states something else than what one would want it to state. Yet, it is obvious that, if this first interpretation is adopted, the scope of Article 182(2) becomes quite narrow, as will appear from an analysis of the various situations that may occur under Article 195.

ILLUSTRATIONS

For the purpose of the following remarks, it will be assumed that the accused, *A*, is convicted of theft under Article 630 of the Penal Code by an Awradja Court and sentenced to three years simple imprisonment.

1. *A* appeals from his conviction only. The High Court may either confirm the conviction, as is implied in Article 195(3), or acquit *A*, in accordance with Article 195(2)(c).

(a) The High Court may not, it seems, alter the conviction and find *A* guilty of, say, unlawful use of another person's property under Article 644 of the Penal Code even though one of the ingredients of theft is missing and the court is satisfied that *A* had no intention of obtaining an unlawful enrichment. In other words, it would appear that the rule laid down in Article 113(2) of the Criminal Procedure Code does not apply in such a case indicating that the appellate court may not convict the accused of an offence of lesser gravity, with which he might originally have been charged in the alternative, rather than the offence charged. Assuming however, for purposes of argument, that Article 113(2) would apply in this instance, one fails to see what kind of decision the High Court might make with respect to punishment. For, although Article 644 of the Penal Code carries one year simple imprisonment as a maximum penalty, the High Court would not be in a position to reduce the sentence of three years passed by the Awradja Court since the sentence was not in issue and Article 195(3) of the Criminal Procedure Code does not empower the appellate court, on an appeal from the conviction only, to vary the sentence passed by the Court having given the judgment from which the appeal lies.

(b) If the conviction is maintained by the High Court, there is no second appeal from the conviction under Article 195(3) of the Criminal Procedure Code. Since

CRIMINAL APPEALS

the sentence was not in issue in the High Court, it seems that after the conviction has been confirmed by the High Court, *A* should not be entitled to appeal from the sentence passed by the Awradja Court.

(c) If *A* is acquitted by the High Court, the prosecutor may appeal to the Supreme Court from the acquittal, which Court may reverse the order of acquittal and re-try *A* or cause him to be re-tried, and *A* may then be sentenced "according to law" under Art. 195(2)(a) of the Criminal Procedure Code. There is nothing in the Code to prevent the court that is re-trying *A* from increasing the sentence passed by the Awradja Court and sentencing him to, say, five years rigorous imprisonment. Since the re-trying court may vary the nature or extent of punishment and is not bound as to the maximum by the original judgment of the Awradja Court, *A* is in the same position as though he had been sentenced by the Awradja Court to the penalty ordered by the second court of appeal and had not been authorized to appeal from the sentence. To avoid this, it may be held that when the sentence is not in direct issue, the second appellate court is expected to act as an umpire and decide which of either of the subordinate courts arrived at the proper decision with respect to guilt so that if the conviction recorded by either subordinate court is restored, the sentence passed by that court is automatically also restored. Yet, if the second appellate court were expected to do only that, it could hardly be regarded as being entitled to pass sentence "according to law". Furthermore, the view that the second appellate court must act as an umpire should logically apply when there are conflicting decisions, not only as to conviction, but also as to sentence. But this would be inconsistent with the provisions of Article 195(2)(d) under which the court of appeal may, on an appeal from the sentence, maintain, increase, or reduce the sentence; and not merely confirm the sentence passed by either subordinate court. To overcome the latter objection, it may be contended that the provisions of Article 195(2)(d) apply only on a first appeal. There is, however, no support in the law for this contention.

2. *A* appeals from his sentence only. According to Article 195(2)(d), the High Court may maintain, increase, or reduce the sentence.

(a) If the sentence is maintained, there is no second appeal from sentence under Article 195(3) of the Criminal Procedure Code. Furthermore, it seems that neither the prosecutor nor the accused may appeal from the conviction since the conviction was not in issue in the High Court.

(b) If the sentence is varied either way, the prosecutor and the accused may make a second appeal and the Supreme Court will then be, under the law, in the same position as the High Court, *i.e.*, it may maintain, increase, or reduce the sentence passed by the High Court in its appellate jurisdiction. However, what has been said under the illustration in paragraph 1(c) above holds good here. There is nothing in the law to prevent the Supreme Court from increasing the term or modifying the nature of the sentence of the first appellate court, so long as this may be done under the Penal Code. Unfortunately, the law considers it immaterial whether the appeal, when lodged by the accused, operates to his benefit or his detriment. It seems that *reformatio in peius* should in such a case have been prohibited, if not so far as concerns the first appeal (the decision on which is not final when it differs from the decision given in first instance), at least so far as concerns the second and final appeal so that the second appellate court in such an instance be bound, maximum-wise, by the sentence of the first appellate court.

3. *A* appeals from his conviction and sentence. The High Court may either reverse the finding and sentence and acquit him, under Article 195(2)(b)(i) of the Criminal Pro-

cedure Code, or, with or without altering the finding, maintain, increase, or reduce the sentence under Article 195(2)(b)(ii) of the Criminal Procedure Code.

(a) If the High Court reverses the conviction and sentence and acquits *A*, the prosecutor may appeal from the acquittal. The position is then the same as in the illustration under paragraph 1(c) above and calls for the same observations.

(b) The High Court may alter the conviction and maintain the sentence. For instance, it is satisfied that the act is not one of abstraction but one of appropriation, and consequently, under Article 113(2) of the Criminal Procedure Code, finds *A* guilty of breach of trust under Article 641 of the Penal Code, which carries the same punishment as theft. Neither *A* nor the prosecutor may appeal from the sentence. *A* may appeal from the conviction with a view to being acquitted by the Supreme Court. The prosecutor may also appeal from the conviction though one fails to see why he should since the sentence may not be varied by the Supreme Court. More correctly, the sentence might be varied if one were to take the view that the prosecutor does not appeal on the ground that *A* was found guilty of breach of trust, Article 195(2) of the Criminal Procedure Code, but on the ground that he was found not guilty of theft, Article 195(2)(a) of the Code. This view is, it seems, unacceptable for it defeats the purposes of Article 195(3) of the Criminal Procedure Code.

(c) If the High Court alters the conviction (breach of trust instead of theft) and varies the sentence either way, an appeal lies from the conviction and sentence and the Supreme Court will be in the same position as the High Court. See the illustrations and comments under paragraphs 1(c) and 2(b) above.

(d) If the High Court maintains the conviction and sentence, it seems that a second appeal is excluded altogether.

(e) If the High Court maintains the conviction but varies the sentence either way, the position is the same as presented by the illustrations under paragraph 2(b) above and calls for the same observations.

CONCLUSION

These rules concerning criminal appeals may be found unsatisfactory. But, since they are clear, logical and consistent, any amendments which may seem desirable should be made by Parliament and not the courts.

በሙጽጤቱ ፡ ውስጥ ፡ የሚገኙትን ፡ የፍርድ ፡ ጉዳዮች ፡ የሚያሳይ ፡ ዝርዝር ።

ገጽ 1

ልማዳዊ ፡ ሕግ ።

ፍትሐ(የ) ፡ ብሔር ፡ ሕግና ፡ ነባር ፡ የሆነ ፡ ልማዳዊ ፡ ሕግ ፡ ግንኙነቱ ።
ወርቅነሽ ፡ በዛብሀ ፡ ከላሽ ። ይደነቁ ፡ ተከላሽ ።

15

መደለያ ፡ ስለ ፡ ማቀበል ።

ወንጀለኛ(የ) ፡ ማቅጫ ፡ ሕግ ፡ የሚለውን ፡ ይመለከታል ።

መደበኛ ፡ ቦታ ።

ሰዎች(ስለ) ፡ ሕግ ፡ የሚለውን ፡ ይመለከታል ።

መወለድ ፡ (ስለ) ።

ሰዎች(ስለ) ፡ ሕግ ፡ የሚለውን ፡ ይመለከታል ።

መወለድን ፡ ስለ ፡ ማሰራዳት ።

ሰዎች(ስለ) ፡ ሕግ ፡ የሚለውን ፡ ይመለከታል ።

መፋታት ።

ሰዎች(ስለ) ፡ ሕግ ፡ የሚለውን ፡ ይመለከታል ።

መፍትሔዎች ።

የማይንቀሳቀሱ ፡ ንብረቶች ፡ እርስት ፡ የሚለውን ፡ ይመለከታል ።

ምስክሮች ።

ወርስ(ስለ) ፡ ሕግ ፡ የሚለውን ፡ ይመለከታል ።

ሞት(የ) ፡ ፍርድ ።

ወንጀለኛ(የ) ፡ ማቅጫ ፡ ሕግ ፡ የሚለውን ፡ ይመለከታል ።

ሰው(በ) ፡ ፊት ፡ የተሰጠ ፡ ንዛዜ ።

ወርስ(ስለ) ፡ ሕግ ፡ የሚለውን ፡ ይመለከታል ።

መወለድ(ስለ) : መወለድን : ስለ : ማስረዳት :

መወለድን : ስለ : ማስረዳት : ልጅ : በፍትሐ : ብሔር : ሕግ : መሠረት :
ወላጅ : አባቱን : ካላስረዳ : ካልታወቀ : አባት : እንደ : ተወለደ :
ይቆጠራ ። ወርቅነሽ : በዛብህ : ከሳሽ : ይደነቁ : ተከሳሽ ። 15

መደበኛ : ቦታ :

መደበኛ : ቦታን : ወደ : ፊት : የመለወጥ : ሐሳብ : ያሁኑን : የመደበኛ :
ቦታ : ይዞታ : አያቃውሰውም ። ሜሪ : ሻቶ : ይግባኝ : ባይ ። ቴዎድሮ :
ሻቶ : መልስ : ሰጭ ። 187

መፋታት :

መደበኛ : ቦታ : ፍርድ : ቤት : የፍቺን : ውሳኔ : ለማጽደቅ : ሥልጣን :
የሚኖረው : ቢያንስ : ከነገረተኞቹ : ውስጥ : ያንዱ : ወገን : መደበኛ :
ቦታ : በኢትዮጵያ : ውስጥ : የሆነ : እንደሆነ : ነው ። ሜሪ : ሻቶ : ይግባኝ :
ባይ ። ቴዎድሮ : ሻቶ : መልስ : ሰጭ ። 187

ከስ : ወላጅን : ለማስረዳት : የቀረበ :

ፍትሐ(የ) : ብሔር : ሕግ : ሥነ : ሥርዐት : የሚለውን : ይመለከቷል ።

ሳይኮፓት(የ) : ጠባይ : (የግልፍተኛነት : ጠባይ) ።

ወንጀለኛ(የ) : መቅጫ : ሕግ : የሚለውን : ይመለከቷል ።

ቅጣት : የሞት ።

ወንጀለኛ(የ) : መቅጫ : ሕግ : የሚለውን : ይመለከቷል ።

ተናዛኝ(በ) : እጅ : የተጻፈ : ኑዛዜ ።

ውርስ(ስለ) : ሕግ : የሚለውን : ይመለከቷል ።

ኑዛዜ ።

ውርስ(ስለ) : ሕግ : የሚለውን : ይመለከቷል ።

ንግድን : ስለ : መወሰን ።

ግዴታዎች(ስለ) : ሕግ : የሚለውን : ይመለከቷል ።

ሥልጣን ፤ አሠሪና(የ) : የሠራተኛ : ግንኙነት : በርድ ፤

በርድ : ለመዳኘት : ሥልጣን : ያላቸውን : ፍርድ : ቤቶችን : መሰል :
እንደ : መሆኑ : መጠን : የሚሰጠውን : ትእዛዝ : የሚፈጸምበትን :
ጊዜ : ሊያራዝም : ይችላል ። የፎግስታድ : የእንጨት : ሥራ : ሠራተ
ኞች : ማኅበር : ይግባኝ : ባይ ። ጃኮብ : ፎግስታድ : መልስ : ሰጭ ። 184

አሠሪና(ስለ) : ሠራተኛ : የወጣ : ድንጋጌ : ትርጉም ፤

የተባለው : ድንጋጌ : ሠራተኛው : ተገቢ : ባልሆነ : ምክንያት : ከሥራ :
ሲወገድ : በፍትሐ : ብሔር : ሕግ : መሠረት : ለፍርድ : ቤት : ክስ : ማ
ቅረብን : አይከለክልም ፤ ግን : የሠራተኛው : አጥፊነት : ለአሠሪው : መክ
ላከያ : ይሆነዋል ። ማሞ : ይንበርበሩ : ከሳሽ ። ይርጉ : አበበ ፤ ተከላሽ ። 34

አስተዳደር(የ) : ሕግ ።

አስተዳደር(የ) : መፍትሔ : በማይገኝበት : ጊዜ ፤

ፍትሐ(የ) : ብሔር : ሥነ : ሥርዐት : ሕግ : የሚለውን : ይመለከታል ።

ይግባኝ : በታክስ : አመዳደብ ፤

ወዲያውኑ : በሥራ : ላይ : ይውላሉ : የሚለው : አነጋገር : በአዋጅ : ቀ :
፩፻፯/፵፱ : የሚገኝ : ቢሆንም : እንኳ : በአስተዳደር : ረገድ : የሚሰጥን :
ውሳኔ : ለመመርመር : የፍርድ : ቤቶች : ሥልጣን : እንደተጠበቀ : ነው ። 197

ኪሣራ ።

ከውል : ውጭ : የሚደርስ : አላፊነት : በአሠሪ : ላይ ፤

ግዴታዎች(የ) : ሕግ : የሚለውን : ይመለከታል ።

ኩባንያ(የ) : ሕግ ።

በባለአክሲዮኖች : ማክከል : የሚደረግ : ስምምነት ፤

የአክሲዮን : ማኅበር : ማኅበርተኞች : በማኅበራቸው : ሕግ : ማንኛውም :
በማኅበሩ : ምክንያት : የሚነሳው : ክርክር : ወደ : ፍርድ : ቤት : ከመቅ
ረቡ : በፊት : ለማኅበሩ : ጠቅላላ : ጉባኤ : እንዲቀርብ : ሊሰማሙ :
ይችላሉ ። ያዲስ : አበባ : ዘመናዊ : ዳቦ : መጋገሪያ : ይግባኝ : ባይ ።
ያሾን : ኦሚር : መልስ : ሰጭ ። 173

ወንጀለኛ(የ) : መቅጫ : ሕግ ።

መስማማትና : ማደም : ወንጀል : ለመሥራት ፤

በወንጀለኛ : መቅጫ : ሕግ : ቀ : ፬፻፸፪ መሠረት : ፍርድና : ቅጣት : ተወስ
ኗል ። ዘሪሁን : መኩንን : ይግባኝ : ባይ ። ዐቃቤ : ሕግ : መልስ : ሰጭ ። 192

ለመደለያ ፣ የሚቀበሉት ፣ ገንዘብ ፣ በመንግሥት ፣ ሥልጣን ፣ በተሰጠ ፣
አደራ ፣ የአድልዎን ፣ ተግባር ፣ እንዲፈጽሙ ፣ ለማድረግ ፣ ካልሆነ ፣
በስተቀር ፣ ይህ ፣ የወንጀል ፣ ሥራ ፣ ነው ፣ ተብሎ ፣ አያስቀጣም ። በለጠ፣
በላይነህ ፣ ይግባኝ ፣ ባይ ። ዐቃቤ ፣ ሕግ ፣ መልስ ፣ ሰጭ ። 158

ቅጣት ፣ የሞት ፣

ተገቢ ፣ መሆኑ ፣ ተወስኗል ። ጌታቸው ፣ ግዛው ፣ ይግባኝ ፣ ባይ ። ዐቃቤ ፣
ሕግ ፣ መልስ ፣ ሰጭ ። 9

አባሪነት ፣

ወንጀል ፣ ለመሥራት ፣ የተሰማሙትን ፣ ወይም የአደሙትን ፣ የወንጀል ፣ ሥራ ፣
አባሪ ፣ ናቸው ፣ ብሎ ፣ መወሰን ፣ የተናጋ ፣ ብይን ፣ ነው ። ዘራሁን ፣
መኩንንና ፣ ሌሎች ፣ ይግባኝ ፣ ባዮች ። ዐቃቤ ፣ ሕግ ፣ መልስ ፣ ሰጭ ። 192

ወንጀል(ለ) ፣ አላፊ ፣ ስለአለመሆን ፣

ሳይኮፓት ፣ ድንገት ፣ ግልፍ ፣ የሚያደርግ ፣ ጠባይ ፣ የአንጉል ፣ ምርመራ ፣
ጥናት ፣ አነጋገር ፣ በወንጀለኛ ፣ መቅጫ ፣ ሕግ ፣ ቀ ፣ ግጽ ፣ እና ፣ ግዛ መሠረት ፣
ለወንጀል ፣ አላፊ ፣ አያስሆንም ፣ አይባልም ። ያልተካከለና ፣ በጉደሎ ፣
ሁኔታ ፣ የሚለው ፣ ሕጋዊ ፣ አነጋገር ፣ ትርጉም ። ጌታቸው ፣ ግዛው ፣
ይግባኝ ፣ ባይ ። ዐቃቤ ፣ ሕግ ፣ መልስ ፣ ሰጭ ። 9

ወንጀል ፣ ለመሥራት ፣ መሰማማትና ፣ ማደም ።

ወንጀለኛ(የ) ፣ መቅጫ ፣ ሕግ ፣ የሚለውን ፣ ይመለከቷል ።

ወንጀል(ለ) ፣ አላፊ ፣ ስለአለመሆን ።

ወንጀለኛ(የ) ፣ መቅጫ ፣ ሕግ ፣ የሚለውን ፣ ይመለከቷል ።

ውርስ(ስለ) ፣ ሕግ ።

ፍርም ፣ የኑዛዜ ፣

የተናዛዥ ፣ ሐሳብ ፣ ግልጽ ፣ በሆነበት ፣ ጊዜ ፣ ለኑዛዜው ፣ ሦስት ፣ ምስ
ክሮች ፣ በቂ ፣ ናቸው ። ሻኬ ፣ አሻኪያን ፣ ይግባኝ ፣ ባይ ። አርቲን ፣
አሻኪያን ፣ መልስ ፣ ሰጭ ። 23

የተለወጠው ፣ ፍርድ ፣ ስለ ፣ ሴትራክ ፣ አሻኪያን ፣ ንብረት ፣ ጉዳይ ፣ የሚ
ለው ፣ ነው ። 30

መሸጥ(ለ) ፡ ተስፋ ፡ መስጠት ፤

እንደዚህ ፡ ያለው ፡ ሁኔታ ፡ (ስምምነት) ፡ ተስፋ ፡ መስጠት ፡ እንጂ ፡ ደንበኛ ፡ ሽያጭ ፡ አይደለም ። ጽጌ ፡ ወይን ፡ ተስፋ ፡ ማርያም ፡ ይግባኝ ፡ ባይ ። ታደሰ ፡ አምባዬ ፡ መልስ ፡ ሰጭ ። 165

በቀዳሚነት ፡ ግዥ ፡ ይገባኛል ፡ የማለት ፡ መብትን ፡ ለመጠቀም ፡ ጊዜው ፡ የሚጀምረው ፡ ገብረቶ ፡ የሽያጭ ፡ ውል ፡ ለተገባለት ፡ ሰው ፡ በደንብ ፡ ሲዛወር ፡ ብቻ ፡ ነው ። ጽጌ ፡ ወይን ፡ ተስፋ ፡ ማርያም ፡ ይግባኝ ፡ ባይ ። ታደሰ ፡ አምባዬ ፡ መልስ ፡ ሰጭ ። 165

በግድ ፡ ስለ ፡ ማስፈጸም ፡ ውልን ፤

ከተዋዋሮቹ ፡ ሌላ ፡ ሰው ፡ በቀዳሚነት ፡ ግዥ ፡ ይገባኛል ፡ የማለት ፡ መብት ፡ ሲኖረው ፡ በተዋዋሮቹ ፡ ላይ ፡ ውልን ፡ የግድ ፡ ለማስፈጸም ፡ አይቻልም ። ጽጌ ፡ ወይን ፡ ተስፋ ፡ ማርያም ፡ ይግባኝ ፡ ባይ ። ታደሰ ፡ አምባዬ ፡ መልስ ፡ ሰጭ ። 165

ውል(ከ) ፡ የሚገኝ ፡ የግዢ ፡ መብት ።

ለመሸጥ ፡ ተስፋ ፡ ከሰጡ ፡ በኋላ ፡ ዕቃውን ፡ ለሌላ ፡ ባስተላለፉ ፡ ጊዜ ፡ የሚገኝ ፡ መፍትሔ ። ጽጌ ፡ ወይን ፡ ተስፋ ፡ ማርያም ፡ ይግባኝ ፡ ባይ ። ታደሰ ፡ አምባዬ ፡ መልስ ፡ ሰጭ ። 165

ግብር ፡ (ቀረጥ) ።

ክስ ፡ ግብርን ፡ ለመሰብሰብ ፤

ፍትሐ(የ) ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ የሚለውን ፡ ይመለከቷል ።

ይግባኝ ፡ ስለ ፡ ግብር ፡ ምደባ ፤

አስተዳደር(የ) ፡ ሕግ ፡ የሚለውን ፡ ይመለከቷል ።

ግዴታዎች(ስለ) ፡ ሕግ ።

ሥራ(የ) ፡ ቅጥር ፡ ውል ፤

የሥራተኛው ፡ አጥፊነት ፡ አሠሪው ፡ ሠራተኛውን ፡ ሲያስወጣ ፡ ካላ ፡ ሊከፍል ፡ ከነበረበት ፡ ግዳጅ ፡ ነጻ ፡ ያወጣዋል ። ማሞ ፡ ይንበርበሩ ፡ ከላሽ ። ይርጉ ፡ አበበ ፡ ተከላሽ ። 34

ስምምነት ፡ ንግድን ፡ ስለ ፡ መወሰን ፡ የተደረገ ፤

ስምምነቱ ፡ ምክንያት ፡ ኖሮት ፡ የሀብት ፡ ጥቅምን ፡ የሚጠብቅ ፡ ካልሆነ ፡ በስተቀር ፡ የማይረባ ፡ ሆኖ ፡ ይቆጠራል ። የምክንያትም ፡ መኖር ፡ ጉዳይ ፡

ሕግን ፡ የሚመለከት ፡ ነው ። ፍራንቸስኮኒ ፡ ፍቱንዶ ፡ እና ፡ ጊኸያን ፡ ዶኒ ፡ ትሬንዚዮ ፡ ከሳሾች ። ፔድሬቲ ፡ ጁሴፔ ፡ ተከላሽ ። 3

አሠሪ(የ) ፡ አላፊነት ፡ በሠራተኛው ፡ ሳይ ፡ ስለሚደርስ ፡ ጉዳት ፤

ጉዳቱ ፡ ባልታሰበ ፡ ምክንያት ፡ ሲደርስ ፡ አሠሪው ፡ አላፊነት ፡ የለበትም ። «በሥራው ፡ ምክንያት» ፡ የሚለው ፡ የሕግ ፡ አነጋገር ፡ ትርጉም ። እፍ ትኸያ ፡ ማማሊንገስ ፡ እና ፡ ፓናዮቲስ ፡ ማማሊንገስ ፡ ከሳሾች ። ዛፍላና ፡ ካምፕስ ፡ ተከላሽ ። 202

ከውል ፡ ውጭ ፡ የሆነ ፡ አላፊነት ፤

ተቀጣሪ ፡ ከቀጣሪ ፡ እንዘህላልነት ፡ የተነሣ ፡ የሚጠይቀው ፡ ኪሳራ ፡ ለኪሳራው ፡ የተቀጣሪውም ፡ እንዘህላልነት ፡ መነሻ ፡ ሆኖት ፡ ሲገኝ ፡ በፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ቀ፡ ጀቪህ፳፰ ፡ መሠረት ፡ ኪሳራው ፡ የተወሰነ ፡ ይሆናል ። አንቶኒስ ፡ ሐጀጎሉ ፡ ይግባኝ ፡ ባይ ። የኢትዮጵያ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ መንግሥት ፡ የአውራ ፡ ጉዳና ፡ ባለሥልጣን ፡ መልስ ፡ ሰጭ ። 153

ግድ(በ) ፡ ስለማስፈጸም ፡ ውልን ።

የማይንቀሳቀሱ ፡ ንብረቶች ፡ እርስት ፡ የሚለውን ፡ ይመለከቷል ።

ፍትሐ(የ) ፡ ብሔር ፡ ሕግ ።

ግዴታዎች(ስለ) ፡ ሕግ ፡ የሚለውን ፡ ይመለከቷል ።

ፍትሐ(የ) ፡ ብሔር ፡ ሕግና ፡ ነባር ፡ የሆነ ፡ ልማዳዊ ፡ ሕግ ፡ ግንኙነቱ ። ወርቅነሽ ፡ በዛብህ ፡ ከሳሽ ። ይደነቁ ፡ ተከላሽ ። 15

ፍትሐ(የ) ፡ ብሔር ፡ ሥነ ፡ ሥርዐት ፡ ሕግ ።

ሥልጣን ፡ ፍርድ ፡ ቤቶች ፤

ፍትሐ(የ) ፡ ብሔር ፡ ሕግና ፡ ነባር ፡ የሆነ ፡ ልማዳዊ ፡ ሕግ ፡ ግንኙነቱ ። ወርቅነሽ ፡ በዛብህ ፡ ከሳሽ ። ይደነቁ ፡ ተከላሽ ። 15

በሙክክል ፡ የሚሰጡ ፡ ትእዛዞች ፡ ክስ ፡ በፍርድ ፡ ቤት ፡ በሚሰማበት ፡ ወቅት ፡ የሚሰጡ ፤

በነዚህ ፡ ትእዛዞች ፡ ላይ ፡ ይግባኝ ፡ የሚባለው ፡ የመጨረሻ ፡ ፍርድ ፡ ከተሰጠ ፡ በኋላ ፡ ነው ። የአዲስ ፡ አበባ ፡ ዘመናዊ ፡ ዳቦ ፡ መጋገሪያ ፡ ይግባኝ ፡ ባይ ። ያሾን ፡ ኑሚር ፡ መልስ ፡ ሰጭ ። 173

አሠሪና(የ) ፡ የሠራተኛ ፡ ግንኙነት ፡ በርድ ፤

በርዱ ፡ ለመዳኘት ፡ ሥልጣን ፡ ያላቸውን ፡ ፍርድ ፡ ቤቶችን ፡ መሰል ፡

እንደመሆኑ ፡ መጠን ፡ የሚሰጠው ፡ ትእዛዝ ፡ የሚፈጸምበትን ፡ ጊዜ ፡ ሊያራዝም ፡ ይችላል ። የፎግስታድ ፡ የእንጨት ፡ ሥራ ፡ ሠራተኞች ፡ ማኅበር ፡ ይግባኝ ፡ ባይ ። ጃኩብ ፡ ፎግስታድ ፡ መልስ ፡ ሰጭ ። 184

ቦርዱ ፡ በይመስለኛል ፡ ሥልጣኑ ፡ የተደነገገው ፡ የሥነ ፡ ሥርዐት ፡ ደንብ ፡ በተለይ ፡ ላንድ ፡ ጉዳይ ፡ እንዳያገለግል ፡ ሲቆርጥ ፡ ምክንያት ፡ መስጠት ፡ አለበት ። የፎግስታድ ፡ የእንጨት ፡ ሥራ ፡ ሠራተኞች ፡ ማኅበር ፡ ይግባኝ ፡ ባይ ። ጃኩብ ፡ ፎግስታድ ፡ መልስ ፡ ሰጭ ። 184

አስተዳደር(የ) ፡ መፍትሔ ፡ በማይገኝበት ፡ ጊዜ ፡

ሕጉ ፡ ለአስተዳደር ፡ ክፍል ፡ አቤቱታ ፡ እንዲቀርብ ፡ በሚያዘበት ፡ ወቅት ፡ አቤቱታው ፡ ሳይቀርብ ፡ ወይም ፡ ፍጻሜ ፡ ሳያገኝ ፡ የግብር ፡ ስብሰባን ፡ ለማስገደድ ፡ የሚደረግ ፡ ክስ ፡ ችኩል ፡ ነው ። የገንዘብ ፡ ሚኒስቴር ፡ ነገረ ፡ ፈጅ ፡ ከሳሽ ። ሙሴ ፡ ኒኮላ ፡ ሳሪስ ፡ ተከሳሽ ። 197

ክስ ፡ ሕጉ ፡ ለአስተዳደር ፡ ክፍል ፡ አቤቱታ ፡ እንዲቀርብ ፡ በሚያዘበት ፡ ወቅት ፡ አቤቱታ ፡ ሳይቀርብ ፡ ወይም ፡ ፍጻሜ ፡ ሳያገኝ ፡ የግብር ፡ ስብሰባን ፡ ለማስገደድ ፡ የሚደረግ ፡ ችኩል ፡ ነው ። የገንዘብ ፡ ሚኒስቴር ፡ ነገረ ፡ ፈጅ ፡ ከሳሽ ። ሙሴ ፡ ኒኮላ ፡ ሳሪስ ፡ ተከሳሽ ። 197

ክስ ፡ ወላጅን ፡ (እባትን) ፡ ስለማስረዳት ፡ የቀረበ ፡

ወርቅነሽ ፡ በዛብሀ ፡ ከሳሽ ። ይደነቁ ፡ ተከሳሽ ። 151

ይግባኝ ፡

ክስ ፡ በፍርድ ፡ ቤት ፡ በሚሰማበት ፡ ወቅት ፡ በመካከል ፡ ከተሰጡ ፡ ትእዛዞች ፡ ማንኛውም ፡ ጉዳይ ፡ መሰማቱ ፡ አብቅቶ ፡ የመጨረሻ ፡ ፍርድ ፡ ከተሰጠ ፡ በኋላ ፡ በይግባኝ ፡ አቤት ፡ ሊባልባቸው ፡ ይቻላል ። የአዲስ ፡ አበባ ፡ ዘመናዊ ፡ ዳቦ ፡ መጋገሪያ ፡ ይግባኝ ፡ ባይ ። ያሾን ፡ ኑሚር ፡ መልስ ፡ ሰጭ ። 73

INDEX OF CASES REPORTED

ADMINISTRATIVE LAW	Page
Appeal of tax assessment	
Courts retain jurisdiction to scrutinize administrative decision despite words "automatically executive" in Proclamation No. 107/49 — ADVOCATE OF THE MINISTRY OF FINANCE v. NICOLA SARRIS	198
Exhaustion of administrative remedies	
See <i>CIVIL PROCEDURE</i>	
Words "automatically executive"	
Construction of Proclamation 107/49 (prior to amendment) re further formal requirements after tax commission decision — ADVOCATE OF THE MINISTRY OF FINANCE v. NICOLA SARRIS	198
BRIBERY	
See <i>PENAL LAW</i>	
CIVIL CODE	
Relationship of Civil Code to prior customary law — WORKINESH BEZABIH v. YEDENEKOU	17
See also, <i>OBLIGATIONS, LAW OF</i>	
CIVIL PROCEDURE	
Action to claim status	
When brought by child must be instituted against mother — WORKINESH BEZABIH v. YEDENEKOU	17
Appeals	
Interlocutory orders may be appealed after final judgment — ADDIS ABABA MODERN BAKERY v. YVONNE NOUMAIR	179
Exhaustion of administrative remedies	
Suit for collection of tax premature where law provides for administrative appeal — ADVOCATE OF THE MINISTRY OF FINANCE v. NICOLA SARRIS	198

Interlocutory orders

Appeal after final judgment — ADDIS ABABA MODERN BAKERY v. YVONNE NOUMAIR 179

Jurisdiction of courts

Relationship of Civil Code to prior customary law — WORKINESH BEZABIH v. YEDENEKOU 17

Labour relations board

Board, as quasi-judicial body has inherent power to extend time for enforcement of its orders — FOGSTAD WOODWORKS LABOUR UNION v. JAKOB FOGSTAD 185

Board must give reasons when making discretionary exception to accepted procedure — FOGSTAD WOODWORKS LABOUR UNION v. JAKOB FOGSTAD 185

Suit for collection of tax premature where law provides for administrative appeal

ADVOCATE OF THE MINISTRY OF FINANCE v. NICOLA SARRIS 198

COMPANY LAW

Shareholders' agreements

Parties to Articles of Association may bind themselves to submit disputes to general meeting prior to litigation — ADDIS ABABA MODERN BAKERY v. YVONNE NOUMAIR 179

CONCURRENT SENTENCE

See *PENAL LAW*

CONSPIRACY

See *PENAL LAW*

CRIMINAL IRRESPONSIBILITY

See *PENAL LAW*

CUSTOMARY LAW

Relationship of Civil Code to prior customary law — WORKINESH BEZABIH v. YEDENEKOU 17

DAMAGES

Extra contractual liability of employer

See *OBLIGATIONS, LAW OF*

DEATH SENTENCE

See *PENAL LAW*

DIVORCE

See *PERSONS, LAW OF*

DOMICILE

See *PERSONS, LAW OF*

FILIATION

See *PERSONS, LAW OF*

HOLOGRAPHIC WILL

See *SUCCESSION, LAW OF*

LABOUR RELATIONS

Labour Relations Decree construed

Decree does not bar employee's suit for wrongful dismissal under the Civil Code — Fault of employee defense for employer — *MAMMO YINBERBERU v. YIRGU ABEBE*

36

Powers of Labour Relations Board

Board, as quasi-judicial body has inherent power to extend time for enforcement of its orders — *FOGSTAD WOODWORKS LABOUR UNION v. JAKOB FOGSTAD*

185

OBLIGATIONS, LAW OF

Agreements in restraint of trade

Agreement presumed invalid unless reasonably protective of proprietary interest — Reasonableness, a question of law — *FRANCESCONI FACONDO & GHIANDONI TRENZIO v. PEDRETTI GIUSEPPE*

6

Employer liability for harm suffered by employee

Employer not liable where harm resulted from unforeseeable cause — Words “arising from his work” construed — EFTYHIA MAMALINGAS & PANAYOTIS MAMALINGAS v. MESSRS. ZAPPULA & KAMPUS, LTD. 204

Employment contracts

Fault of employee may relieve employer of duty to compensate for dismissal — MAMMO YINBERBERU v. YIRGU ABEBE 36

Extra contractual liability

Damages on employee's claim based on employer's negligence limited by employee's contributory negligence under Article 2098 of Civil Code — ANTONIS HAJOGLOU v. IMPERIAL HIGHWAY AUTHORITY ... 155

PATERNAL FILIATION

See *PERSONS, LAW OF*

PENAL LAW

Accomplices

Holding of conspirators to be accomplices is inconsistent with finding of conspiracy — ZERYHUN MAKONNEN v. PUBLIC PROSECUTOR 195

Bribery

Conviction improper where money accepted was not in consideration of official act — BELETE BELAINEH v. PUBLIC PROSECUTOR 162

Conspiracy

Grave wilful injury and aggravated damage to property constitute “serious offenses” under Article 472 of the Penal Code — ZERYHUN MAKONNEN v. PUBLIC PROSECUTOR 195

Criminal irresponsibility

“Psychopath” unable to control impulses, not criminally irresponsible under Articles 48 and 49 of the Penal Code — Words “abnormal or deficient condition” construed — GETATCHEW GIZAW v. ADVOCATE GENERAL 11

Sentence, concurrent

Where offenses are concurrent Articles 82 and 189(c) of the Penal Code should be taken into account — ZERYHUN MAKONNEN v. PUBLIC PROSECUTOR 195

Sentence, death

Held justified — GETATCHEW GIZAW v. ADVOCATE GENERAL 11

PERSONS, LAW OF

Action to claim status

See *CIVIL PROCEDURE*

Divorce

Domicile — Court's jurisdiction to homologate divorce decree requires at least one party to be domiciled in Ethiopia — MARY SHATTO, v. THEODORE SHATTO 190

Domicile

Possibility of change of domicile does not affect current status of domiciliary MARY SHATTO v. THEODORE SHATTO

Filiation, paternal

Proof of filiation — Child to be deemed of unknown father unless capable of proving paternity under rules of Civil Code — WORKINESH BEZABIH v. YEDENEKOU 17

PUBLIC WILL

See *SUCCESSION*

PSYCHOPATHIC PERSONALITY

See *PENAL LAW*

REAL PROPERTY

Contractual rights of purchaser

Remedy for alienation after promise of sale — TSIGHA WAYNE TASFA MARIAM v. TADESSE AMBAYE 170

Promise of sale

Agreement held mere promise and not actual sale — TSIGHA WAYNE TASFA MARIAM v. TADESSE AMBAYE 170

Specific performance

Not granted where right of recovery exists in another party — TSIGHA WAYNE TASFA MARIAM v. TADESSE AMBAYE 170

Time for exercising right of recovery begins to run only when ownership actually transferred — TSIGHA WAYNE TASFA MARIAM v. TADESSE AMBAYE	170
--	-----

REMEDIES

See *REAL PROPERTY*

RESTRAINT OF TRADE

See *OBLIGATIONS, LAW OF*

SENTENCE, DEATH OR CONCURRENT

See *PENAL LAW*

SPECIFIC PERFORMANCE

See *REAL PROPERTY*

SUCCESSION, LAW OF

Form of will

Three witnesses sufficient where intent of testator is clear — CHAKE AVAKIAN v. ARTIN AVAKIAN	36
Reversing — IN THE MATTER OF THE ESTATE OF SETRAK AVAKIAN	32

TAXATION

Appeal of tax assessments

See *ADMINISTRATIVE LAW*

Suit for collection of tax

See *CIVIL PROCEDURE*

WILLS

See *SUCCESSION, LAW OF*

WITNESSES

See *SUCCESSION, LAW OF*

(ሸልዩም ፡ ፩)

የተጠቀሱትን ፡ የሕግ ፡ ቀ፡ጥርች ፡ የሚያሳይ ፡ ስርዝር ፡

የኢትዮጵያ ፡ ሕግ ፡ መንግሥት ፡ ፲፱፻፵፰ ፡ ዓ ፡ ም ።

ቀ፡ጥር ፡ ወይም ፡ አንቀጽ ፡

26	እና ፡ ተከታታዮቹ ፡	...	105, 106	48	106
26		104, 105, 106,	49	106
			109	50	106
27	(ገጽ ፡ 104 ላይ ፡ በሰሕተት ፡ ...			51	106, 250
	37 ተብሏል) ።		104, 106	52	106
28		104, 106	53	106
29		104, 106	54	106
30		104, 106	55	106
31		104, 106	56	106
32		104, 106	57	106
33		104, 106	58	106
34		104, 106	59	106
35		104, 106	60	106
36		104, 106	61	106
37		106	62	105, 106, 107
38		106			109
39		106	63	106
40		106	87	105
41		106	88	104, 106
42		106	89	104
43		106	90	104
44		106	92	104, 106
45		106	122	(ገጽ ፡ 103 ላይ ፡ በሰሕተት ፡	
46		106		112 ተብሏል) ።	103, 104, 105
47		106			106, 109, 306
				131	103, 105

አዋጆች ።

2/34	ዓ ፡ ም ።	227	89/39	ዓ ፡ ም ።	226
4/34	»	226	90/39	»	227
16/34	»	226	93/40	»	302
19/34	»	226	102/41	»	227
22/34	»	226	107/49	»(እ.አ.አ)	201
24/35	»	226	118/43	»	227
29/35	»	227	123/47	»	227
35/35	»	226	130/45	»	192
41/35	»	226	130(ሀ)/46	»	227
45/36	»	226	135/53	»(እ.አ.አ)	104
62/36	»	227	141/47	»	227
68/36	»	226	149/48	»	227, 229
70/37	»	302	158/49	»ልዩት-1	232
76/37	»	226	173/61	»(እ.አ.አ)	201
77/38	»	226	195/62	»(እ.አ.አ)	106, 109

ገገድ(ዮ) : ሕግ ፤ ፲፱፻፶፪ ፣ ዓ : ም ።

ቅጥር፣ወይም፣አንቀጽ፣	ገጽ፣	ቅጥር፣ወይም፣አንቀጽ፣	ገጽ፣
16	56	357	174
17	56	362	174
18	56	495	173, 176, 177
19	56	496	173, 176, 177
20	56	510	177
21	56	512	177
305	177	1177	173, 177
306	177		

ወንጀለኛ(ዮ) : መቅጫ : ሕግ ፤ ፲፱፻፶፪ ፣ ዓ : ም ።

1	247, 255	45	233
2	233, 309	46	233
3	240	47	233
5	233	48 እና ፣ ተከታታዮቹ ።	244
6	233	48	9, 10, 233
7	233	49	9, 10, 233,
8	233		250
9	233	50	233
10	233	51	233, 242
11	233, 250	52	233, 244
12	233	53	233
13	233	54	233
14	233	55	233, 242
15	233, 245	56	233, 244
16	233	57	233, 235
17	233	58	233
18	233	59	10, 233
19	233	60	233
20	233	61	233
21	233	62	233
22	233	63 (ገጽ፣ 130 ላይ፣ በሰሌዳተት፣	
23	233, 240	64 ተጠቃሚ)።	130, 233
24	233	64	233, 245
25	233	65	233
32	233	66	233
33	233	67	233
34	233	68	233
35	233	69	233, 245
36	233	70	233, 245
37	233	71	233
38	233	72	233
39	233	73	233, 245
40	233	74	233
41	233, 235	75	233
42	233	76	233
43	233	77	233
44 እና ፣ ተከታታዮቹ ።	249	78	233, 249
44	233	79	233, 249

ቅጥር፣ ወይም፣ አንቀጽ፣	ገጽ፣
80	233
81	233, 249
82	233
83	233
84	233
85	235, 255
86	255
87	235, 240
88	235, 256
91	256
92	256
93	256
94	256
95	256
96	256
97	248
99	119
100	119, 122, 125, 130, 154, 248
101	131, 132, 154, 248, 257
102	243, 256, 257
103	243, 256, 257
105	እና፣ ተከታታዮቹ ። ... 256
105	243, 257
107	243, 257
113	245
116	245, 248
119	248
120	235, 256
120/ሀ	248
121	259
122	259
128	እና፣ ተከታታዮቹ ። ... 257
133	235, 244, 257
134	244, 250
135	244, 250
136	244, 250
137	236, 244, 250
138	235, 256
139	236
144	119
146	259
147	259
149	259
150	259
151	259
152	259
153	259
154	259
160	259

ቅጥር፣ ወይም፣ አንቀጽ፣	ገጽ፣
161	235, 242, 244
170	235
172	258
173	258
174	250, 258
175	250
176	250
177	250, 259
178	250
179	250
180	250
181	እና፣ ተከታታዮቹ ። ... 258
181	250, 251
182	244, 252
183	233
184	233
185	233
186	233
187	233
188	233
189	233
190	233
191	233
192	233
193	233
194	234, 235, 251
195	234, 257
196	234
197	234
198	234
199	234, 257
200	234
201	234
202	234
203	234
204	234
205	234
206	234, 258
207	234, 258
208	234
209	234
210	234, 258
211	234
212	234
213	234, 235
214	234
215	234
216	234
217	234
218	234
219	234

ቀጥር፣ ወይም ለገብቶ

ገጽ

220	234
221	234
222	234
223	132, 234
224	234
225	234, 235
226	234
227	234
228	234
229	234
230	234
231	234
232	234
233	234
234	234
235	234
236	234
237	234
238	234
239	234
240	133, 234
241	133, 234
242	እና፣ ተከታታዮቹ # ...	258
242	234, 235
243	234
244	234
245	234
246	234
247	234
248	እና፣ ተከታታዮቹ # ...	252
260	260
270	235
281	260
282	260
283	260
284	260
285	260
286	260
287	260
288	260
289	260
290	260
291	260
292	260
293	260
294	260
295	260
296	243
297	243
298	243
299	243

ቀጥር፣ ወይም ለገብቶ

ገጽ

300	243
301	243
302	243
303	243
304	243
305	243
306	243
307	243
308	243
309	243
310	243
311	243
312	243
313	243
314	243
315	243
316	236, 243
317	236, 243
318	243
319	243
320	236, 243
321	243
322	243
323	236, 243
324	236, 243
325	236, 243
326	236, 243
327	236, 243
328	243
329	243
330	235, 243
331	240, 243
332	243
333	243
334	235, 243
335	236, 243
336	243
337	236, 243
338	243
339	243
340	243
341	243
342	243
343	243
344	243
345	243
346	243
347	243
348	243
349	243
350	235

ཕ་ལྗང་འཇུག་འཕྲུལ་ལྟར་གསུངས་པའི་མཚན་པོ།	མཚན་པོ།
354	244
355	243, 244
356	244
357	244
358	244, 252
359	244
360	236, 244
361	244
362	244
363	244
364	236, 244
365	244
370	237
373	236
380	235
381	235, 236
387	245
389	245
396	235
399	236
404	245, 261
405	236, 261
406	261
407	261
408	236, 261
409	261
410	235, 244
411	244
412 ལཱ་ལྷོ་འཇུག་ལྟར་གསུངས་པའི་མཚན་པོ།	50
412	50, 244, 302
413	244
414	244
415	244
416	244
417	244
418	244
419	244
420	244
421	244
422	244
423	244
424	244
425	158, 160, 161, 244
426	244
427	244
428	244
429	244
430	244
431	244

ཕ་ལྗང་འཇུག་འཕྲུལ་ལྟར་གསུངས་པའི་མཚན་པོ།	མཚན་པོ།
432	244
433	244
435	244
436	244
437	244
438	260
439	260
440	260
441	260
442	260
443	260
444	260
445	260
446	260
447	260
448	260
449	236, 260
450	260
451	260
452	260
453	260
454	260
455	260
456	236, 260
457	245, 260
458	260
459	260
460	260
461	236, 260
462	260
463	236, 260
464	236, 260
465	260
466	235, 260
467	260
468	260
469	260
470	260
471	236, 261
472	192, 193,
473	236, 261
474	261
475	236, 261
476	261
477	261
478	261
479	261
480	261
481	261
482	261

ቅጥር፡፡፡	ገጽ ፡
483	261
484	261
485	261
486	261
487	261
488	237, 261
489	261
490	261
491	261
492	261
493	261
494	261
495	261
496	261
497	261
498	261
499	237, 261
500	261
501	261
502	261
503	እና ፡ ተከታታዮቹ ። ... 253
509	253
510	237
512	237
513	235
516	253
517	235
518	236, 253, 262
519	262
520	262
521	235
522	9, 235
523	235
524	235
529	235
530	235
531	235
532	235
533	235
537	235, 237
538	192, 193, 235
539	122, 235
540	235
541	235
542	235
543	235
544	235
558	እና ፡ ተከታታዮቹ ። ... 253
565	237
568	51, 253

ቅጥር፡፡፡	ገጽ ፡
569	261
570	261
572	235
574	235, 263
584	235
586	235
593	237
594	237
598	235
601	235
606	235
609	237, 262
610	262
611	237, 262
612	262
613	262
615	50
616	51, 253
617	253
618	253
620	235
622	235
625	119
626	262
627	235
630	236, 344
633	235
634	235
635	235, 236, 245
636	235, 236
637	235, 236
641	236, 347
642	236, 245
644	344
646	237
647	237
649	236, 237, 253
653	130, 193
654	192, 193, 235, 261
655	235
656	236
657	262
659	262
661	237
662	235, 240
663	262
664	262
665	262
666	262

ቅጥር፡ ወይም፡ አንቀጽ፡	ገጽ፡	ቅጥር፡ ወይም፡ አንቀጽ፡	ገጽ፡
668	237	747	243
670	235	748	240
671	እና፡ ተከታዮቹ ።	749	243
673	237, 262	750	243
674	262	751	244
675	262	752	244
676	262	753	244
678	235	754	244
680	እና፡ ተከታዮቹ ።	755	237, 244
681	237	756	244
682	237	757	244
687	262	758	244
688	262	759	244
689	263	760	244
690	240	761	244
691	240	762	244
693	235	770	237
696	244	776	263
705	253	780	253
706	243, 244, 245	781	263
709	244	782	237, 263
710	243	783	263
733	እና፡ ተከታዮቹ ።	784	263
733	240, 244	785	እና፡ ተከታዮቹ ።
737	263	803	253
738	263	804	253
740	(ገጽ፡ 244 ላይ፡ በስራተኛ፡ 74 ተብሏል) ።	807	237
741	244, 252	810	237
742	244	812	240
743	244	813	240
744	244	815	253
745	244	817	244
746	244	818	244
		819	244
		820	244

ወንጀለኛ(ዎ) ፡ መቅጫ ፡ ሥነ ፡ ሥርዓት ፡ ሕግ ፡ ፲፱፻፶፪ ፡ ዓ ፡ ም ፡

3	121	137	125
44	131	138	125
94	125	139	126
109	125	141	127
113	344, 347	142	125, 127, 128
124	125	147	127
128	120	148	128, 129
129	120	149	128, 129
132	126	154	119, 126, 130
133	126	155	119, 121, 122,
134	126		123, 124
136	126	156	119, 125, 128

ተጥርጣሬዎች፣ አንቀጽ፣	ገጽ፣	ተጥርጣሬዎች፣ አንቀጽ፣	ገጽ፣
157	119, 122	185	131
158	119, 126, 127, 128, 129, 132	186	131
159	119, 120, 129, 130	195	341, 342, 343, 344, 345, 346, 347
168	121	204	10
170	121	210	131
182	341, 342,	222	(ገጽ፣ 130 ላይ፣ በስሕተት፣ 292 ተብሏል) = 130
183	106		

በፍትሕ(ዩ)፣ ብሔር፣ ሕግ፣ ፲፱፻፶፪፣ ዓ፡ ም፡

183	እና፡ ቁከታታዎቹ = ...	188	611	50
183	187, 188	612	51
184	187, 188	614	50
205	55	616	50
280	306	617	52
351	130	618	52
369	44	619	50
429	306	620	(ገጽ፣ 52 ላይ፣ በስሕተት፣ 120(3)ተብሏል) = 50, 52
550	እና፣ ተከታታዮቹ = ...	44	623	53
560	46	624	53
562	(ገጽ፣ 47 ላይ፣ በስሕተት፣ 593 ተብሏል) =	47	625	53
581	44	628	54
582	44	629	54
583	44	630	54, 57
584	44	631	54
585	44	632	54
586	44	633	54, 57
588	(ገጽ፣ 44 ላይ፣ በስሕተት፣ ጅጅጃጅጃ፣ ተብሏል) =	44	635	55
589	45	636	55, 56
591	45, 46	637	55
592	46	638	55, 56, 59
593	47	639	55, 56
595	47	640	55, 56
596	47	641	56
597	47	643	56, 57
599	48	644	56
599	48	645	56
600	(ገጽ፣ 48 ላይ፣ በስሕተት፣ 660 ተብሏል) =	48	646	56
601	48	648	58
602	48	649	55, 58
603	48, 52	650	59
604	48, 52	651	59
607	50	652	58
609	51	653	57
610	50	654	59
			655	59

ቁጥር፣ ወይም ስም	ገጽ
656	59
658	65
659	60
660	57, 60
661	60
663	47
664	61
665	61
666	61, 62, 187
667	62
668	62
669	62
670	62
671	53, 62
672	63
674	63
675	63
676	63
677	63
678	62, 63
680	64
681	64
682	64
683	64
684	65
685	65
686	65
687	65
688	65
689	66
690	62, 63, 66, 68, 72
691	62, 63, 66, 67, 68, 72
692	62, 63, 66, 67, 68, 72
693	62, 63, 66, 68, 72
694	62, 63, 66, 67, 68, 72
695	62, 63, 66, 68, 72
696	66
709	69
710	69
711	69
712	69
713	69
715	69
717	70

ቁጥር፣ ወይም ስም	ገጽ
718	69
719	69
720	69
721	70
722	71
723	71
724	71
725	61, 71
726	71
728	71
729	61
730	70, 71
732	72
733	72
734	72
735	72
737	62, 71, 72
740	15
746	70
747	70
748	70
749	70
750	70
751	70
752	70
753	70
754	70
755	70
756	70
757	70
758	130
761	15
769	15
777	15
782	130
881	23, 30
882	31
885	30
1012	305
1048	305
1114	66
1168	308
1347	305
1400	165, 168
1416	165, 168,
1706	311
1715	3
1732	303
1733	303, 304
1734	303, 307

ተግባራዊ ይዘት ስርዓት

ገጽ

1735	303, 307
1736	303, 305
1737	303, 307
1738	303
1739	303
1758	308
1772	308
1793	309
1798	308
1803	308
1806	309
1807	309
1962	305
2028	119
2032	107
2033	105
2035	105, 107, 109
	119
2081	120
2095	130
2098	153, 154
2102	153, 154
2106	127
2116	130
2124	121
2125	121
2126	105, 107, 109,
	311
2138	311
2140	105
2143	123, 129, 133
2144	132
2148	124
2149	125, 127
2150	153, 154
2152	153, 154
2153	131
2203	306
2204	306
2369	309
2411	305
2548	202
2549	202, 203
2550	202
2551	202
2552	202
2553	202
2554	202, 203
2555	202
2556	202

ተግባራዊ ይዘት ስርዓት

ገጽ

2557	202
2558	202
2559	202
2567	34
2568	34
2569	34
2570	34
2571	34
2572	34
2573	34
2574	34
2575	34
2576	34
2578	34
2579	34
2580	34
2581	34
2582	34
2583	34
2584	34
2585	34
2586	34
2587	34
2588	34
2589	34
2590	34
2591	34
2592	34
2593	34
2865	305
2866	305
2867	305
2868	305
2896	305
2897	305
2898	305
2899	305
2900	305
2901	305
2902	305
2903	305
2904	305
2905	305
2906	305
2907	305
2908	305
2909	305
2910	305
2911	305
2912	305

ቀጥር፣ ወይም ስንብት	ገጽ
2913	305
2914	305
2915	305
2916	305
2917	305
2918	305
2919	305
2920	305
2921	305
2922	305
2923	305
2924	305
2925	305
2926	305
2927	305
2928	305
2929	305
2930	305
2931	305
2932	305
2933	305
2934	305
2935	305
2936	305
2937	305
2938	305
2939	305
2940	305
2941	305
2942	305
2943	305
2944	305
2945	306
2946	306

ቀጥር፣ ወይም ስንብት	ገጽ
2947	306
2948	306
2949	306
2950	306
2951	306
2952	306
2953	306
2954	306
2955	306
2956	306
2957	306
2958	306
2959	306
2960	306
2961	306
2962	306
2963	306
2964	306
2965	306
2966	306
2967	306
2968	306
2969	306
2970	306
2971	306
2972	306
2973	306
2974	306
3312	123
3341	311
3344	124
3347	70, 302, 309, 310

ድንጋጌ ፣

19/56 ዓ.ም. (እኩል) 108, 109

49/54 ዓ.ም. 34, 183, 302

ትእዛዝ ።

27/62 ዓ.ም. (እኩል) 104

TABLE OF LAWS CITED
(Vol. I)

REVISED CONSTITUTION OF ETHIOPIA

<i>Article</i>	<i>Page</i>	<i>Article</i>	<i>Page</i>
26	113, 116	63	113
26-36	112, 113	87	113
36	113	88	113
37-63	113	88-90	112, 114
54	290	92	112, 114
59	14	122	111, 112, 113
62	112, 113, 114, 115, 116	131	114, 116, 319 111, 113

CIVIL CODE OF 1960

89	74	635	84
90	19	636	83,85
183	190	637	84
184	190, 191	638	84, 85, 87
205	84	639	84, 85
280	319	640	83, 84, 85
351	147	641	84
369	74	643-646	85
429	319	648	87
550	74	649	84
560	76	650-652	87
562	76	653	86
581	74	654-655	88
582-586	74	656	87, 88, 319
588-589	74	658	83, 93
591	75, 76	659	89
592-593	76	660	86, 89
595-597	76,77	661	89
599	78	663	77
600-601	78	664-668	90
602	77	669-670	91
603	77, 82	671	82, 91
604	77, 82	672	91
608-609	80	674-675	92
612	80	676-677	91
617-618	81	678	90, 91
620	81	680-681	92
623-625	82	683-685	93
628-629	83	686-688	93
630	83, 86	689	94
631-632	83	690-696	90, 92, 94, 95, 99
633	83, 86	709	96
634	83		

<i>Article</i>	<i>Page</i>	<i>Article</i>	<i>Page</i>
710-713	97	1874	319
715	97	1962	319
717	97	2028	135
718-720	96	2032	115
721-724	98	2033	113
725	90, 99	2035	113, 114, 116, 135
726	99	2081	137
728	99	2095	147
729	90, 91	2098	155, 157
730	97, 98, 99	2102	155
732-735	99	2106	144
737	90, 99	2116	147
739	18	2124-2125	147
740-761	17, 18	2126	113, 115, 116, 322
746-757	18, 98	2138	113, 322
758	147	2140	113
758-762	18	2143	140, 146, 150
769-777	17, 19, 20, 21	2144	150
778-795	20	2146	138, 140
782	19, 147	2148	141
792-793	19	2149	141, 144
881	26, 27, 32, 33	2152	155, 157
882	27, 33	2153	148
885	27, 32, 33	2203	319
906	28	2204	319
1010	319	3269	320
1012	319	2411	319
1048	319	2549	204, 205
1114	94	2550	204
1347	319	2552	204
1400	170, 172	2553	155, 156
1416	170, 172	2554	156, 204, 205
1706	322	2556	155, 156
1713	321	2557	156
1715	6	2558	156, 157
1732	318	2559	155, 156, 157 204
1733	318	2567-2593	36
1733-1737	317	2865-2868	319
1736	318	2896-2944	319
1738-1739	318	2945-2974	319
1758	320	3312	140
1772	320	3344	141
1793	320	3347	97, 317, 321
1798	320	3348	17, 21
1803	320		
1806-1807	320		

TABLE OF LAWS CITED

COMMERCIAL CODE OF 1960

<i>Article</i>	<i>Page</i>	<i>Article</i>	<i>Page</i>
16-21	85	495	179, 181
305	181	496	179, 181
306	181	510	181
357	179	512	181
362	179	1177	179, 181

CRIMINAL PROCEDURE CODE OF 1961

44	148	156	135, 136, 141, 142, 145
94	142	157	135, 136, 138
109	141	158	135, 136, 144, 146, 149
113	350, 352	159	135, 136, 146, 147, 148
124	141	168	138
128-129	136	170	138
133	143	182	349, 350
136	143	183	113
137-138	142	185-186	148
139	143	195	349, 350, 351, 352
141	144	204	14
142	142, 145	210	149
146-147	144	222	147
148	145		
149	145, 146		
154	135, 136, 143, 148		
155	135, 136, 137, 138, 139, 140, 141		

PENAL CODE OF 1957

1	288, 292	52-56	287
2	284, 285, 321	55	286
3	137	57	282
5-22	281	63	147
15	288	64	288
23	285	64-84	281
23-25	281	69-70	288
32-40	281	73	288
41	282	78	290
41-47	281	79	290
44	148	81	290
48	11, 12, 13, 287	82	195, 196
48-63	281	85	282, 292
49	11, 12, 13, 290	86	292
51	12, 286	87	282, 285
		88	282, 293
		90-96	142, 293

<i>Article</i>	<i>Page</i>	<i>Article</i>	<i>ge</i>
92	293	195	293
97	289	196	293
99	136	199	293
100	135, 138, 142, 147	201-203	293
101	149	206	282
102-103	286, 293	207	293
105	286, 293	210	149, 293
107	286, 293	213	282
109	141	216-247	281
110-112	293	222	147
113	288	223	150
116	288	225	282
116-119	289	233	282
120	282, 292	240-241	150
120(A)	289	242	282, 293
121-122	294	248	291
124	141	260	295
126	288	270	282
128	136, 293	273	135
129	136	281-295	295
132	143	296-348	135, 287
133	282, 293	316	283
133-137	142, 143, 287	317	283
134-137	290	320	283
138	142, 282, 292	323-327	283
139	143, 294	330	282
142	142, 143, 145	331	285
144	136, 294	334	282
146-147	144, 294	335	143, 283
148	145, 146	337	283
149-159	136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 294	349-353	287
160	294	350	282
161	282, 286, 294	354-365	287
161-182	138, 287	358	291
170	138, 282, 294	360	283
172	294	364	283
173-174	294	373	283
174-181	290	380	282
177	294	381	282
181	290	387	288
182	291	389	288
183-193	148, 281	396	282
189	195, 196	404	288
194	282, 293	404-409	295
194-215	281	410	282
		410-437	287
		412	80, 317
		425	162, 164
		438-459	295
		449	283

TABLE OF LAWS CITED

<i>Article</i>	<i>Page</i>	<i>Article</i>	<i>Page</i>
456	283	614	79, 80
457	288	615	80
460-470	295	616	79, 80
461-463	283	616-618	291
466	282	619-620	79
471	283	620	282
471-487	295	625	135
472	195, 196	626	296
473	283	627	282
475	283	630	283, 350
488	283	634-637	282
488-502	295	635	283, 288
491	283	635-637	283
495-496	295	641	352
499	283	641-642	283
499-500	283, 295	642	282, 283, 288
500	283	644	350
503	291	646	283
509	291	647	283
510-512	283	649	283, 291
513	282	653	147, 195
516	291	654	282, 295, 195.
517	282		196
518	283, 291	655	282
518-520	295	656-659	283
521	282	657	296
522	11, 14	659	296
522-524	282	661	283
528	282	662	282, 285
533	282	663-666	296
537	282, 283	668	283
537-544	282	670	282
538	195, 196	671	287
539	139	673	283
558	291	673-676	296
565	283, 291	678	282
568	80	680	282
569-570	295	681-682	283
572	282	684	283
574	282, 296	687-688	296
584	282	690	285
586	282	691	285
593	283	696	287
594	283	705	291
598	282	706	287, 288
601	282	709	287
606	282	710	287
607	79	733	282, 285, 287
609	283	737	296
610-611	79, 283	738	296

<i>Article</i>	<i>Page</i>	<i>Article</i>	<i>Page</i>
741	291	782	283, 296
741-746	287	783-785	296
747-749	287	793	282
748	285	803-804	291
750	287	807	283
751-762	287	810	283
755	283	812	285
770	283	813	285
776	296	815	291
780	291	817-820	287
781	296		

PROCLAMATIONS

2/42	277	90/47	277
4/42	277	93/47	317
16/42	277	102/48	277
19/42	277	107/49	198, 200
22/42	277	118/51	277
24/42	277	123/52	277
29/42	277	130/52	195
35/43	277	130A/53	277
41/43	277	135/53	112, 195
62/44	277	141/54	277
68/44	277	149/55	277, 278
70/44	317	158/57	280
76/45	277	173/61	198
77/45	277	195/62	113, 116
89/47	277		

DECREES

49/54	36, 317, 185, 186	19/56	115
		49/62	36